

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
BIBLIOTECA DE DIALECTOLOGIA I SOCIOLINGÜÍSTICA, I

LÍDIA PONS I GRIERA

IODITZACIÓ I APITXAMENT AL VALLÈS

Interpretació sociolingüística i
psicolingüística dels canvis
fonètics

BARCELONA
1992

IODITZACIÓ I APITXAMENT AL VALLÈS

Interpretació sociolingüística i psicolingüística dels canvis fonètics

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
BIBLIOTECA DE DIALECTOLOGIA I SOCIOLINGÜÍSTICA, I

LÍDIA PONS I GRIERA

IODITZACIÓ I APITXAMENT AL VALLÈS

Interpretació sociolingüística i
psicolingüística dels canvis
fonètics

BARCELONA
1992

INSTITUT CATALÀ DE BIBLIOGRAFIA. DADES CIP:

Pons i Griera, Lúdia

Iodització i apitxament al Vallès

Tesi doctoral, Universitat de Barcelona, 1988. –

Bibliografia

ISBN 84-7283-212-0

I. Institut d'Estudis Catalans. II. Col·lecció

III. Títol 1. Català – Dialectes – Vallès

2. Català – Pronunciació

804.99-087 (467.1 Va)

© 1992, Institut d'Estudis Catalans

Editat per l'Institut d'Estudis Catalans

Carme, 47 – 08001 Barcelona

Primera edició: setembre de 1992

Tiratge: 600 exemplars

Compost i imprès a Romargraf, SA

Joventut, 55 – 08904 L'Hospitalet de Llobregat

ISBN: 84-7283-212-0

Dipòsit legal: B. 32.532 - 1992

TESTIMONI

A l'hora de publicar la meva tesi doctoral,* que és manifestació d'alguns coneixements adquirits al llarg de la meva vida, em correspon deixar testimoni d'agraïment. En primer lloc, als meus pares i a tots els meus mestres; entre aquests darrers, haig d'esmentar els professors Antoni M. Badia i Margarit i Joan Veny i Clar, que em van ensinistrar en la dialectologia i em van introduir en la docència universitària. També he après molt dels meus alumnes i dels meus col·legues. He avançat en la vida i en la ciència lingüística al costat del meu marit, amic i col·lega, Joaquim Rafel i Fontanals; ell m'ha ensenyat a estimar fer la feina ben feta.

Finalment dono gràcies als meus fills, al meu marit i als meus germans, que han patit amb paciència els inconvenients familiars derivats d'aquest treball llarg i laboriós.

* Tesi doctoral dirigida per Antoni M. Badia i Margarit, llegida a la Universitat de Barcelona el dia 28 de setembre de 1988 amb el títol *Anàlisi de dos fenòmens fònics en la parla de Barberà del Vallès. Interpretació sociolingüística i psicolingüística dels canvis fonètics.*

This One

ORDZ-AYF-P503

I

INTRODUCCIÓ

PRESENTACIÓ

Aquest treball té com a propòsit l'anàlisi dels diferents graus d'evolució que coexisteixen en dos fenòmens fònics del català en situació de canvi. Els treballs d'aquesta naturalesa se solen enfocar de dues maneres diferents: o bé observant com es comporta aquest fenomen evolutiu dins la seva àrea geogràfica o social, o bé cenyint l'estudi a una localitat o a un grup social entre els molts que són afectats pel canvi. De la primera manera es pot observar millor l'abast general de l'evolució i les seves característiques; de la segona, és més fàcil esbrinar els condicionants socials, psicològics o biològics productors del canvi. El present treball és del segon tipus i estudia el canvi fònic dins la comunitat catalanoparlant autòctona de Barberà del Vallès. Aquesta localitat, com tota la comarca del Vallès, ha esdevingut una comarca de forta immigració castellana; malgrat això, el treball no intenta de ser un estudi específic dels canvis derivats del contacte entre el català i el castellà, sinó que vol ser un estudi de dialectologia catalana.

Pel que fa al punt de vista teòric, aquest treball s'emmarca en els corrents lingüístics que consideren que es pot seguir l'evolució dels canvis en una descripció sincrònica; aquests corrents fonamenten les seves teories en la constatació que els diferents estadis d'un canvi coexisteixen entre les generacions que conviuen a cada època. En certa manera, això es contradiu amb el punt de vista de Saussure quan diu que els termes successius no són percebuts per una mateixa consciència col·lectiva.¹ És més, aquests nous plantejaments teòrics solen tenir en compte tant l'aspecte productiu com l'aspecte perceptiu del canvi i del llenguatge en general, amplien el concepte de llengua amb el de competència, i, pel que fa a consciència de l'evolució, entenen que el coneixement d'una llengua inclou també el coneixement de les variacions que s'hi produeixen.

Els dos fenòmens fònics objecte d'aquest estudi són:

1. F. DE SAUSSURE, *Curso de lingüística general*, pàgs. 149 i 161.

1. *La regressió de la iodització tradicional*

L'estudi se centra en la tendència a substituir per [ʎ] la [j] procedent principalment dels grups llatins c'l i lj que es dona en una bona part del català oriental. Com que, d'una banda, aquesta pronunciació dialectal amb [j] ha estat objecte, al llarg de la història de la llengua, de determinats prejudicis socials i, d'altra banda, en les zones de parla catalana de forta immigració castellana s'observa recentment una tendència a la iodització de qualsevol [ʎ], sigui quina sigui la seva procedència, he ampliat l'estudi a alguns mots amb [ʎ] d'origen diferent de c'l i lj i a mots que tenen una [j] no relacionable amb aquests grups llatins.

2. *La progressió d'una sèrie de canvis produïts a l'entorn de les palatals obstruents no líquides*

L'estudi se centra en la tendència progressiva, en l'àrea d'influència del barceloní, cap a la africació de [ʃ-] i [ʒ-] en posició inicial i a l'ensoradiment de [-dʒ-] en posició intervocàlica, tendència que alguns estudiosos atribueixen a la influència de la llengua castellana.

L'estudi d'aquest fenomen no es pot, però, deslligar d'una sèrie de canvis de naturalesa diversa que d'una manera o altra també involucren les unitats fòniques objecte del meu estudi. Es tracta bàsicament de: a) alguns mots en què una [s-] inicial també podria produir-se [ʃ-], b) mots en què [-ʃ-] o [-ʒ-] precedits de vocal neutra inicial de mot esdevenen inicials per afèresi d'aquesta vocal neutra àtona, c) la possibilitat de sonorització de [-tʃ-] intervocàlica, d) les interferències fòniques que en alguns mots que tenen [-gz-], [-ks-], [-dz-] o [-ts-], es produeixen entre aquestes quatre combinacions i alguna de les unitats fòniques en procés de canvi que són la base fonamental d'aquest estudi.

Aquests dos conjunts de fenòmens lingüístics, que analitzo en una comunitat de parla reduïda —però representativa dins la geografia de la llengua catalana—, permeten l'estudi de diversos estadis i solucions del canvi fònic. M'ha semblat important de centrar l'estudi del canvi lingüístic en aquests dos tipus de fenòmens perquè s'hi donen una sèrie de circumstàncies que els fan lingüísticament interessants.

D'entrada, es tracta d'una sèrie de canvis que, tots, afecten les consonants palatals, líquides i no líquides, és a dir, aquell conjunt de sons que presenta més inestabilitat a les llengües romàniques, perquè són el resultat d'una sèrie de tendències latents en el llatí i el llegat més ostensible de la inestabilitat del llatí vulgar; es tracta, doncs, d'uns canvis històrics interrelacionats que queden emmarcats no només dins la inestabilitat del català,

sinó també dins la inestabilitat de la llengua mare de les llengües romàniques.²

En segon lloc, aquests dos tipus de canvis que analitzo també tenen en comú la diversificació de la seva evolució dins el domini lingüístic del català, de manera que presenten solucions diferents, condicionades, a més d'altres factors, per l'àrea geogràfica.

I encara hi ha un tercer aspecte que els unifica, i és la vinculació directa amb una possible influència de la llengua castellana; en el cas de la iodització, l'aparició d'una nova iodització amb regles d'actuació diferents; en el cas de l'africació de [ʃ-] i [ʒ-], i de l'ensordiment de [-dʒ-], és la mateixa existència del fenomen allò que alguns lingüistes atribueixen a la influència del castellà. És evident que en ambdós casos la pressió de la influència castellana pot condicionar l'evolució del canvi.

Em sembla, però, que, a part d'aquestes afinitats, allò que fa realment interessant l'estudi d'aquests fenòmens és justament una de les seves discrepàncies: la diferent valoració que els parlants de la llengua fan de cada fenomen; així, els parlants són, en general, sensibles a la iodització, perquè des d'antic l'ús d'una o altra de les solucions que la iodització/no iodització comporta ha implicat un grau de valoració social que ha actuat positivament en la regressió de la iodització. En canvi, com que l'altre fenomen que analitzo no ha estat valorat —o només ho ha estat molt recentment— per la col·lectivitat, els parlants no són, en general, conscients de l'existència d'aquests nous hàbits articuladoris; per això, no ha existit un grau de consciència social que frenés aquest fenomen, de manera que una valoració social neutra ha afavorit la progressió del canvi; és possible, però, que una incipient consciència del canvi en les generacions més joves introdueixi modificacions en aquesta progressió.

En aquest treball procuro d'estudiar unes quantes facetes diferents d'aquests canvis, començant per la naturalesa de cada un, continuant pels aspectes que resulten de la comparació de les afinitats i discrepàncies entre els canvis, fins a arribar a l'observació d'algunes actituds socials, psíquiques o biològiques que s'hi poden manifestar.

Per això, faig en primer lloc una descripció de l'estat d'evolució de cada un dels canvis, a partir de les dades que proporcionen les enquestes de pronunciació de mots fetes a parlants autòctons i de les diferents gene-

2. Aquests fenòmens serveixen per a il·lustrar a la interpretació que fa J. Foley (*Precursores de regla y cambio fonológico mediante metaregla*, pàg. 140) dels canvis i la interrelació entre canvis, quan diu:

«Propongo que el cambio histórico no aparece mediante la adición de reglas a una gramática, sino más bien mediante cambios en reglas ya existentes en la lengua materna, y que los cambios históricos no carecen de relación mutua, sino más bien se dan en grupos definibles por medio de metarreglas».

racions que conviuen a la localitat. Els resultats permeten d'observar diverses fases en la manifestació del canvi. Per una banda, hi ha els aspectes estrictament fònics, com poden ser els diferents sons involucrats en el canvi i les seves interrelacions, els fonemes afectats o aquelles ultracorreccions que palesen canvis latents en la llengua; per una altra banda, hi ha dades que permeten de ser tractades ultrapassant el pla estrictament fònic, i poden, fins i tot, ser objecte de consideracions extralingüístiques, com és ara la possibilitat d'observar, entre les diferents variants d'un fenomen, quines són estrictament individuals —o circumstancials—, i quines corresponen a grups o subgrups de la col·lectivitat parlant, i, d'aquesta manera, permeten de determinar algunes constants socials que les fan possibles. És més, l'anàlisi d'aquestes dades contradiu els principis que foren bàsics en la metodologia aplicada al canvi fonètic³ pels neogramàtics, perquè els resultats fan veure que el canvi no afecta simultàniament tots els parlants de la llengua, ni afecta uniformement tots els mots que tenen el so, ni afecta igualment tots els contextos en què un parlant fa servir el mateix mot.

D'aquesta manera, l'anàlisi de les dades permet de veure amb detall els moviments del canvi, quin és l'ordre que regeix cada un dels canvis, i, fins a cert punt, l'ordre general on emmarcar-los; és a dir, facilita un apropament a allò que P. Barnils —situant-se en una perspectiva d'universals lingüístics— anomenava les «lleys generals» dels canvis i el lingüista americà J. Foley —situant-se en una perspectiva de família lingüística— anomena les «meta-regles» del canvi.⁴

3. K. Brugmann i H. Osthoff deien en la seva professió de fe del pròleg de les *Morphologische Untersuchungen auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen*:

«Todo cambio fonético, en cuanto que se realiza mecánicamente, se produce, de acuerdo con leyes sin excepciones, esto es, la dirección del cambio fonético es en todos los pertenecientes a una comunidad lingüística, fuera del caso en que entra el fraccionamiento dialectal, la misma siempre, y todas las palabras en las cuales el sonido, sometido al cambio, aparece bajo las mismas circunstancias, son afectadas sin excepción por el cambio». (Citat a partir de H. ARENS, *La lingüística*, vol. 1, pàg. 457).

4. No deixa de sorprendre, malgrat les diferències d'època i escola, la coincidència dels punts de vista —lacònicament exposats els de Foley, per cert— d'ambdós lingüistes sobre els fenòmens evolutius, com es manifesta amb la simple comparació del contingut del fragment de Foley citat a la nota 2 i el fragment següent, que pertany al discurs de presentació de P. Barnils a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona:

«... s'imposa la necessitat de buscar com siguin formulables les lleys segons les quals són susceptibles d'operarse'ls canvis lingüístics. D'aquesta manera ja no's determinarien lleys històriques, tals com les "lleys fonètiques" o les fórmules analògiques qu'omplen els actuals tractats de lingüística, sinó lleys generals, no valedores per a un sol moment del desenvolupament de la llengua, sinó per a tots els temps; les quals lleys generals no seran limitades a una llengua dada, sinó que s'extendran a totes les llengües. Això vol dir, donchs, que traspasaran els límits de les famílies lingüístiques

Ara bé, aquest estudi em semblaria incomplet —com em sembla incomplet qualsevol estudi lingüístic que valori el dinamisme de les llengües a partir només de la quantificació de les variants i dels contextos socials en què s'usen— si es limités al que he exposat fins ara i fes, per tant, una descripció de les diferents variacions o de les seves repercussions en el sistema lingüístic; o derivés cap a unes conclusions finals que emmarquessin la progressió o la regressió de cada un dels canvis — o les seves causes — en un fenomen d'instabilitat dels sons palatals o en un fenomen d'instabilitat social. Em semblaria incomplet perquè no tindria en compte ni el grau de consciència dels parlants de l'existència i naturalesa dels canvis, ni, sobretot, el grau de tolerància o de sensibilitat a les diferents variants que un canvi fònic determinat comporta.

I és que una cosa són les conclusions lingüístiques, o socials, a què pot arribar l'estudiós amb l'anàlisi objectiva de la matèria fònica produïda —tant si ho situa en un context social, o geogràfic, com si no ho fa— i que expliquen o permeten d'entendre el canvi, i una cosa completament diferent les conclusions a què pot arribar a partir de l'anàlisi de les impressions i valoracions del parlant sobre els canvis de la llengua. A propòsit del meu treball, em semblen especialment interessants les impressions i els judicis de valor que es poden suscitar en un membre d'una comunitat lingüística quan sent en un mateix context semàntic cada un dels sons implicats en un fenomen evolutiu; aquestes múltiples impressions psíquiques possibles sobre el comportament lingüístic d'un altre parlant de la pròpia llengua són —diria jo— veritables motors, sovint inconscients, en la direcció del canvi. La possibilitat d'analitzar la sensibilitat dels parlants a l'evolució de la pròpia llengua o els judicis de valor sobre els diferents sons involucrats en un fenomen evolutiu em sembla un camí que, com que permet d'accedir d'una manera més directa a la competència lingüística dels parlants, permet també un coneixement més complet de cada canvi.

En aquest sentit, ha estat una sort per al meu treball poder disposar de dos tipus de fenòmens lingüístics que els parlants valoren de manera diferent, i sobre els quals pressuposava diversos graus de consciència; fets com l'existència o no existència d'ultracorrecció estan directament lligats a aquestes diferències.

A fi de poder precisar algunes d'aquestes qüestions, en el treball hi ha una segona part que intenta d'analitzar, a partir d'una enquesta, el grau de sensibilitat de cada parlant als canvis que estudio i la valoració que fa dels diferents sons que hi estan relacionats, i que, en certa manera, permet de calibrar també fins a quin punt la variació forma part de la competència receptiva de cada parlant.

convencionals y s'aplicaran a l'humanitat entera». (P. BARNILS, *Contribució establiment d'un principi d'unitat en la fonètica estàtica y evolutiva*, pàg. 11).

ELS FENÒMENS ESTUDIATS

1. *Introducció a la iodització tradicional*

S'entén per iodització tradicional en català un fenomen fonètic — present en una part considerable del català oriental— en virtut del qual adopten la forma fonètica [j] determinats sons o grups de sons patrimonials que evolucionaren cap a [ʎ] a la resta del domini.

D'aquesta manera, i pel que fa a aquest fenomen, cal distingir, d'entre els sons o grups de sons que han donat [ʎ] en català, aquells que tenen aquesta solució per a tot el domini i aquells altres que, en una part del domini lingüístic han donat [ʎ] i en una altra han evolucionat principalment cap a [j].⁵

1.1. *Origen i naturalesa del fenomen*

En línies generals, en el català actual el so líquid lateral palatal [ʎ] és fonamentalment el resultat de l'evolució dels sons o grups de sons llatins (o pre-romans, o germànics) següents: l—, —ll—, —c'l— (o —g'l—) i —lj—. ⁶

Ara bé, aquesta situació —parlant sempre en línies generals— no és tan simple ni des del punt de vista històric ni des del punt de vista dialectal: a) l— i —ll— són, pel que fa al punt de vista històric, sons primaris del llatí; en canvi, —c'l— i —lj— són grups secundaris o posteriors; b) l— i —ll— han evolucionat cap a una solució [ʎ] d'articulació mediopalatal a tot el domini lingüístic del català; en canvi, —c'l— i —lj— han donat dues solucions diferents: un so líquid lateral d'articulació mediopalatal [ʎ], com el provinent de l— i —ll— llatins, a una part del domini lingüístic del català, i un so consonàntic espirant mediopalatal [j] amb una distribució diatòpica i especialment diastràtica difícil de precisar.⁷

A. Badia⁸ i J. Coromines⁹ assenyalen que en el català de l'Edat Mitja-

5. En paraules de P. Fabra, i al·ludint al parlar de Barcelona, «en algunes regions de Catalunya... han conservat una distinció més que nosaltres». (P. FABRA, *Un cursillo de fonètica catalana*, pàg. 62).

6. A més d'algun altre grup de poc rendiment pel que fa al nombre de mots, com —s'l—.

7. Aquesta distinció no és exclusiva del català oriental i la trobem a altres zones de la Romània; és, per exemple, la causa de la distinció entre *consejo* i *caballo* en castellà, i *conseil* i *cheval* en francès.

8. A. BADIA, *Gramàtica històrica catalana*, pàgs. 220-221:

«... sembla forçós d'admetre que en la llengua antiga existiren dos matisos de j palatal corresponents als dos conjunts d'etimologies».

9. J. COROMINES, *Les «Vides de Sants» rosselloneses*, dins *Lleures i converses*, pàg. 290, i *Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. I, pàgs. 17-18 i 41-43.

na existiren dues pronunciacions diferents de la líquida palatal relacionades amb les dues etimologies; probablement hi havia una articulació prepalatal i apical o predorsal corresponent a les paraules amb *l-* o *-ll-* llatines i una articulació mediopalatal per a les paraules amb els grups secundaris *-c'l-* i *-lj-*;¹⁰ això justificaria l'existència de dos tipus de grafies diferents per a les dues articulacions: *ll* (i a vegades *l*), i *yl* (amb les variants *yll*, *ill*, *il*, *ly*, *li*), respectivament, en el català medieval.¹¹

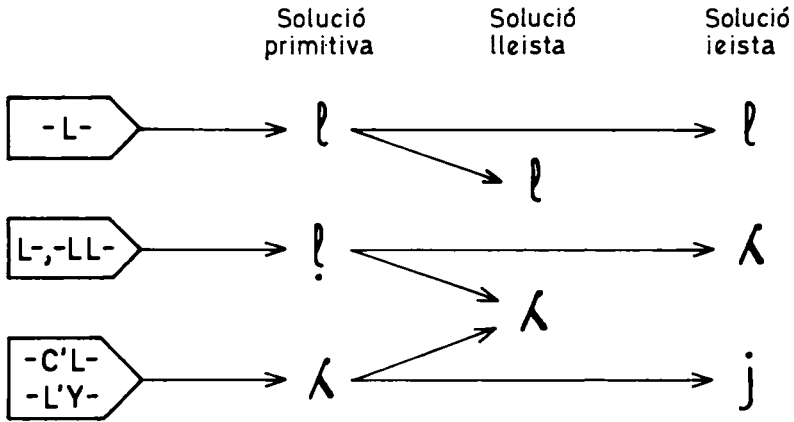
A part dels fenòmens externs que puguin haver condicionat la distribució d'aquestes solucions, l'observació del sistema dels sons líquids laterals del llatí després de la irrupció d'una nova modalitat articulatòria procedent de *-c'l-* i *-lj-* dona elements per a fer una interpretació del que potser es va esdevenir en català. Els gramàtics llatins¹² distingien entre una *l exilis*, que es donava en mots amb *-ll-* i *l-* inicial, i una *l pinguis*, que es donava en mots amb *l* en les altres posicions, per exemple *-l-* intervocàlica; és probable que la diferència entre aquests dos sons fos una articulació més avançada en la *l pinguis* i més endarrerida en la *l exilis*; l'aparició d'una nova unitat líquida lateral procedent de *-c'l-* i *-lj-*, amb una articulació lleugerament més endarrerida que la que corresponia als mots amb *l exilis* i, per tant, la més endarrerida, sembla prou per a produir una reestructuració; després d'una època més o menys llarga de coexistència de tres unitats fòniques diferents —aproximadament apicoalveolar, àpico o predorso palatal i mediodorso palatal— per a tres orígens diferents, s'hauria produït cap al segle XIV i en l'àmbit del català una reestructuració diversificadora. En una zona s'hauria produït una confusió entre les dues articulacions més endarrerides, i el fet de distanciar aquestes dues articulacions de la tercera lateral, l'alveolar, hauria potenciat la més endarrerida de les dues; és la modalitat que trobem en el dialecte lleistes. En una altra zona, la ieista, la distinció dels tres tipus d'articulació hauria estat, probablement, més persistent, i per això s'hauria tendit a evitar la confusió amb un doble canvi d'articulacions; per una banda, una modificació de la modalitat articulatòria de la solució més endarrerida evitava la confusió entre les dues solucions palatals; i, un cop garantida la identitat de cada una d'aquestes dues solucions amb un canvi de la modalitat articulatòria,

10. J. Coromines (*Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. 1, pàgs. 41-42) no exclou, però, la possibilitat que el so procedent de *-ll-* fos ja des dels orígens del català d'articulació mediopalatal i mediodorsal com la [ʎ] actual; llavors, diu, caldria pensar que **yl* representés un so menys homogeni ..., per exemple un *ijl* amb els dos elements molt competrats, o fins i tot *ijli ...*. De tota manera, considera (pàgs. 42 i 46) aquesta possible unitat [jʎ] anterior a la solució [j].

11. Vegeu també la síntesi de M. Segarra a *Història de la normativa catalana*, pàgs. 32-33.

12. Vegeu J. COROMINES, *Les «Vides de Sants» rosselloneses*, dins *Lleures i converses*, pàg. 290, nota.

s'hauria desplaçat cap enrera l'articulació de la lateral més centralitzada a fi de distanciar-se de la líquida restant; l'esquema que ve a continuació representa aquest procés.

Solució primitiva

anterior	central	posterior	
ℓ	ℓ	ʎ	líquida
			no líquida

Solució lleista

anterior	central	posterior	
ℓ		ʎ	líquida
			no líquida

Solució ieista

anterior	central	posterior	
ℓ		ʎ	líquida
		j	no líquida

GRÀFIC 1. Iodització. Desplaçament de la localització en els sons líquids laterals.

De tota manera, les diferents vicissituds de la solució ieista al llarg de la història de la llengua fan pensar que, ni pel que fa a l'àmbit geogràfic on ha actuat —de límits no sempre prou precisos—, ni pel que fa als nivells socials, ni pel que fa a tots els mots que podrien ser objecte d'aquesta solució,¹³ la iodització tradicional no ha estat mai en cap d'aquests aspectes un fenomen d'abast absolut.

1.2. Àmbit geogràfic d'actuació

La iodització tradicional és un fenomen que afecta només una part del català oriental, bàsicament el mallorquí, una part del català central i una part del català septentrional de transició cap al rossellonès; i encara dins aquesta zona presenta diferents graus d'incidència. A Menorca sembla ser un fenomen en progressió, de manera que la iodització sol afectar qualsevol [λ] sigui quina sigui la seva procedència. A la resta de les Balears la iodització tradicional està plenament estabilitzada. Dins el català del Principat, i en línies generals, cal considerar-la un fenomen regressiu, probablement des dels seus orígens.

Ara bé, en l'anàlisi d'aquesta tendència regressiva al Principat, cal tenir en compte una constant que, pràcticament, es dona també des dels orígens de la distinció λ/), i que per cada època permet de considerar l'àrea geogràfica d'actuació del fenomen com el resultat de dos corrents regressius diferents; un, que anomenaré corrent regressiu extern perquè actua des de fora de l'àrea ieista, possiblement per contacte, que pressiona de ponent cap a llevant; i un altre, que anomenaré corrent regressiu intern perquè actua des de dins l'àrea ieista, que pressiona socialment i que des del punt de vista geogràfic s'expandeix des dels nuclis urbans cap a les zones rurals que els envolten. Si a això afegim que per la mateixa naturalesa regressiva del fenomen aquesta iodització al Principat presenta des dels orígens una situació inestable,¹⁴ es pot comprendre que els estudiosos hagin tingut dificultats a l'hora de conèixer-ne els límits.

Hi ha encara una altra sèrie de fets que acaben de desdibuixar l'extensió geogràfica d'aquest fenomen al Principat: a) el més important és, de

13. Les diferents gramàtiques històriques del català coincideixen a assenyalar que ni *millor* ni *meravella*, procedents de *-ly-*, ni *cordill*, *forquilla*, *perill* i alguns altres mots —però no tots, ja que *conill*, *vencill*, *setrill*, per exemple, ioditzen en algunes zones— formats amb *-ill*, *-illa* procedents de *-c'l-* no han tingut mai una pronunciació ieista. Podríem afegir encara que *cabell* és també un mot afectat per la iodització tradicional, malgrat que tots els historicistes coincideixen a derivar-lo de *capillu*. V. també la nota 107.

14. Vegeu, a tall d'exemple, la progressió lleista a Solsona i al Solsonès documentada per J. Coromines des de finals del segle XII fins al XIV a J. COROMINES, *Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. 1, pàgs. 30-31.

ben segur, la no coincidència de les isoglosses corresponents a diferents mots objecte de iodització,¹⁵ la qual cosa manifesta clarament la fluctuació de què és objecte la iodització en aquesta àrea; b) l'existència de topònims amb aquest tipus de iodització en zones ben allunyades de l'àrea de distinció *ɰ/j*;¹⁶ c) l'existència d'abundants topònims sense ioditzar dins l'àrea de distinció *ɰ/j*; d) el fet que Barcelona, considerada el focus inicial del que he anomenat corrent regressiu intern —el que actua des d'un centre urbà a la zona rural que l'envolta—, té un tipus singular de iodització; e) l'existència de petits reductes en la zona lleista septentrional que manifesten la fluctuació *ɰ/j* en alguns mots;¹⁷ f) que la pronunciació [buj] de la 1ª persona del singular del present d'indicatiu del verb *voler* —que, llevat de Coromines,¹⁸ les gramàtiques històriques del català solen tractar com un cas de iodització tradicional— ateny cap al Nord una extensa zona que tots els estudiosos estan d'acord a considerar lleista.

Tenint en compte aquestes premisses, se sol assenyalar com a zona ieista al Principat la compresa entre el Berguedà i el riu Llobregat, a l'Oest i Sud-oest, la frontera administrativa amb França —llevat de l'Alt Empordà—, al Nord, i la costa a l'Est i Sud-est; resten, encara, algunes traces escadusseres del fenomen en punts del Solsonès, el Penedès i l'Alt Empordà.

Pel que fa a Barcelona, la situació sembla ben complexa, potser més per la interpretació d'alguns estudiosos que no pas per la pròpia naturalesa del fenomen.

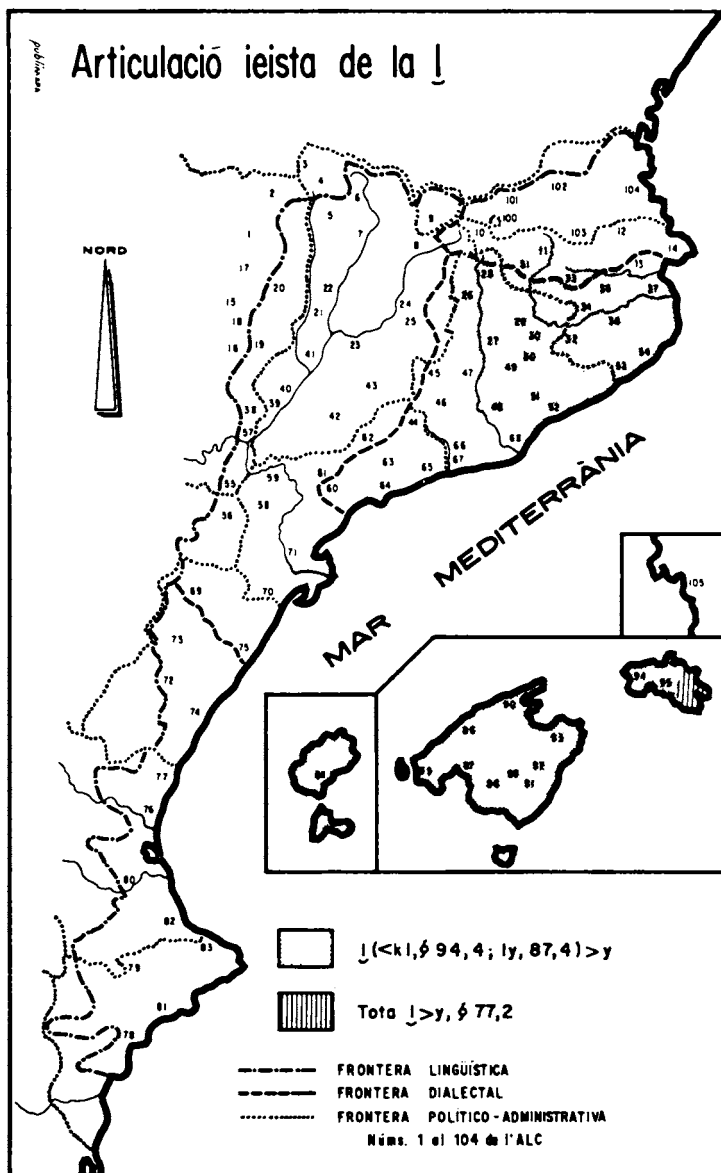
15. Vegeu a J. VENY, *Dialectologie catalane*, mapes 1 i 4, o a J. VENY, *Estudis de geolingüística catalana*, mapes 1 i 2, el traçat de les isoglosses de *fulles*, *mall*, *poll* segons l'ALC, i d'*abella*, *agulla*, *celles*, *forrellat* i *cullera* segons l'ALPI. En relació amb aquests mapes fa observar que:

«... és només a les Balears on trobem una completa coincidència entre isoglosses fonètiques i perímetre del arxipèlag. ... Però, en el català continental, des de la Garrotxa fins al Barcelonès, observem una manca total de superposició d'isoglosses. El fenomen no presenta una àrea de límits fixos». (J. VENY, *Estudis de geolingüística catalana*, pàgs. 45-46).

16. Vegeu J. COROMINES, *Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, pàgs. 34-35, i també A. BADIA, *Gramàtica històrica catalana*, §87, IV, nota.

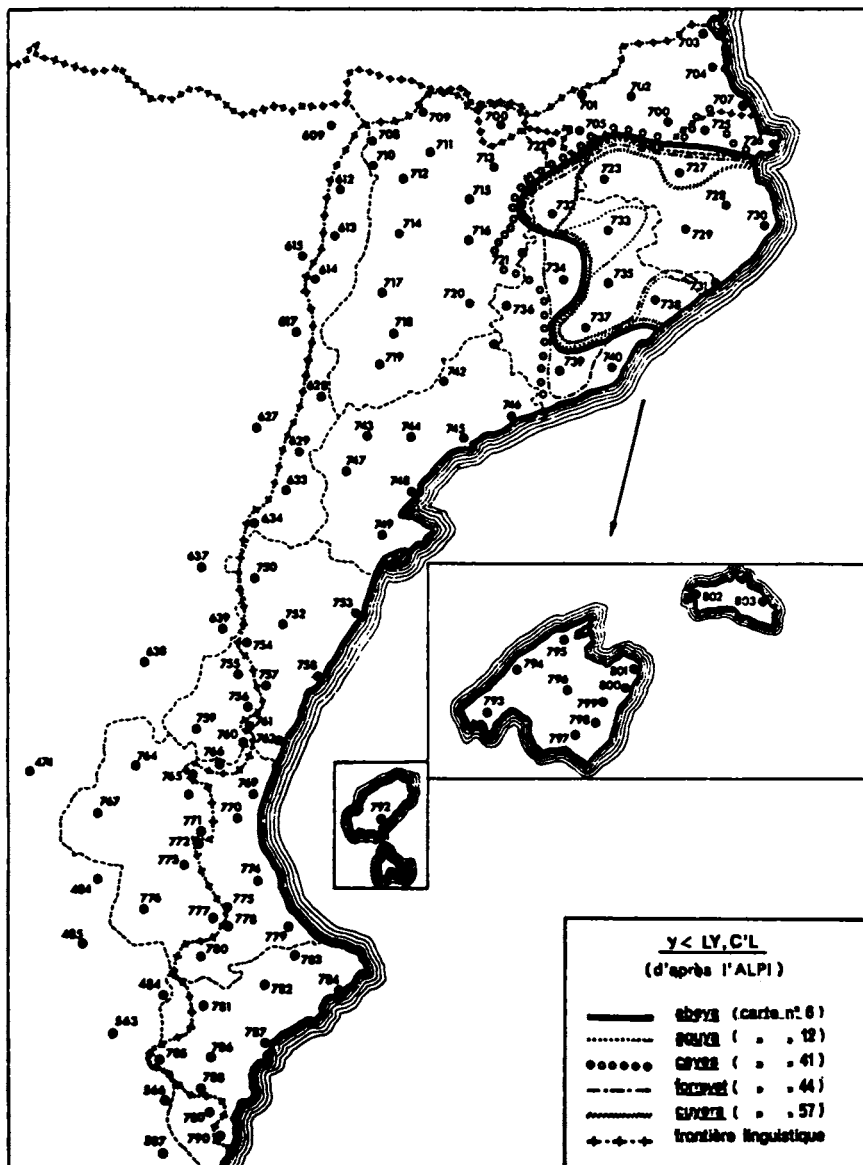
17. J. Veny a *Estudis de geolingüística catalana* al·ludeix a alguns punts de l'Alt Empordà i del xipella (pàgs. 44 i 40, respectivament). Vegeu també a J. VENY, *Dialectologie catalane*, mapa 2, pàg. 332, el traçat en el català septentrional de les isoglosses de *dalla*, *fulles*, *genoll* i *mirall* segons l'ALPI.

18. J. Coromines (*Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. I, pàg. 34) dóna la possibilitat de tractar-ho com una forma analògica d'aquells verbs irregulars i forts que en occità i català pirinenc tenen en aquesta mateixa primera persona una terminació amb [-j], com és ara *soi*, *hai*, *sai*, *vei*, *dei*. Afegeix que, a més de Barcelona, «*vui* és també l'única forma usual en comarques com l'Empordà, el Pallars, una bona part del català occidental, la Cerdanya, el Conflent, el Rosselló, el Vallespir, i fins una ampla zona occitana, que des de la Vall d'Aran s'estén fins a cobrir la totalitat del gascó».

GRÀFIC 2A. Iodització. Àrea geogràfica de la iodització tradicional.¹⁹

19. Les reproduccions dels mapes dels gràfics 2A i 2B són fetes a partir d'A. BADIA, *Gramàtica històrica catalana*, pàg. 219, i J. VENY, *Dialectologie catalane*, pàg. 333.

GRÀFIC 2B. Iodització. Àrea geogràfica de la iodització tradicional.

L'opinió més difosa considera que factors extralingüístics condicionaren que Barcelona, originàriament ieista –si més no, en alguns sectors socials– evolucionés cap a una confusió de [ʎ] i [j], a favor de [ʎ], llevat d'uns pocs mots que s'han mantingut al llarg dels segles amb la solució ioditzada. Fabra²⁰ fou qui primer assenyalà que cal distingir dos grups entre els mots que a Barcelona es pronuncien amb j: els que a més del so ioditzat tenen una líquida lateral –*uial, fuiola, fi'ol, assoleiat, lлenti'a*–, i els altres –*abeia, ceia, jeia, vui*–, que no tenen aquesta característica.

És justament basant-se en aquest text de Fabra que Coromines²¹ fa una interpretació discordant de la tradicional. Després d'ampliar la llista de Fabra amb més mots que, a més de [j], tenen una líquida lateral,²² considera els exemples prou eloqüents per interpretar que “la pronúncia y s'ha reduït sempre, en l'ús barceloní, al resultat de l'acció dissimiladora”,²³ i això és l'argument que li permet d'afirmar taxativament que Barcelona ha estat sempre una illa lleista.²⁴

A la meua manera de veure, del text de Fabra no es pot deduir l'opinió que se li atribueix de considerar que Barcelona fou sempre lleista:

«En algunas comarcas yʎ suena i: poi *piojo*, trebai *trabajo*. En Barcelona yʎ se confunde con ʎ, pero suele pronunciarse i; 1.º En voces que tienen otra ʎ ó l; uʎʎ *colmillo*, tuyʎʎa *hoja* (de madera), fiyʎʎ *ahijado*, assoleyʎʎ *asoleado*, ʎentiyʎa *lenteja* (pron. uiaʎ, fuiʎa, fi'ʎl, assoleiat, lлenti'a). 2.º En las voces abeyʎa *abeja*, ceʎʎa *ceja*, jeʎʎa *yacija*, vuyʎ *quiero* y alguna otra (pron. abeʎa, ceʎa, jeʎa, vui).

20. P. FABRA, *Gramática de la lengua catalana*, pàg. 11.

21. J. COROMINES, *Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. I, pàgs. 29-51.

22. A més de comentar *tovaiola*, que P. Fabra cita en nota, J. Coromines afegeix *paiola, solei, escaiola, falzia, falcia, falciot* i considera que *ceia* també pertany a aquest grup, perquè tant en singular com en plural s'usa preferentment amb l'article i, per tant, en una seqüència amb *l*. Ja he explicat abans (nota 18) com considera que *vui* no és un cas de iodització, sinó una forma verbal analògica. Sorpren, però, que negligeixi *abeia* i *jeia*, dos mots que també cita P. Fabra.

23. J. COROMINES, *Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. 1, pàg. 33.

24. Ho diu així:

«... s'ha dit molt repetidament que Barcelona havia pertangut a la zona de y per yʎ. Això és una afirmació errònia, de la qual ja féu justícia Fabra fa seixanta anys. El que jo ja no gosaria assegurar és que en una ciutat gran com Barcelona, voltada de territoris amb y (o, abans. yʎ) discriminat, zona que arribava fins a les seves portes, en totes direccions, no hi hagués hagut aquesta pronúncia en algun barri forà, però la ciutat fou sempre prou gran, i prou pol·lent i ben poblada, perquè la pronúncia general dins Barcelona comptés molt més en la història i direcció de la llengua que la de vastos territoris rurals». (J. COROMINES, *Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. 1, pàgs. 32-33).

1).— Tovayṭola *tohalla* suele pron. *tovallola*, probablemente por analogía con *tovayṭo servilleta* y *estovayṭes manteles*».²⁵

I, si tenim en compte altres documents seus, sembla que més aviat devia tenir l'opinió contrària:

«És probable que Barcelona estigués compresa dintre aquesta àrea (la de les comarques que fan *i* les *ll* que vénen de *li* o *c'l*), perquè avui es troba aquesta pronúncia al Vallès, a Badalona i al Pla del Llobregat. D'altra banda, encara a Barcelona es diu *vui* per *vull*, i sobretot en les paraules que haurien de tenir una *ll* i una *l*, hi ha tendència a fer aquella *i*. Així, es diu *fill*, però *fiol*, *ull*, però *nial*, *tovalla*, *tovalló* però *tovaiola* etc. *fulla*, però *fuiola*.

Es, doncs, probable que hi hagi hagut una *regressió*, que com sempre, no ha estat completa i ha deixat algun rastre».²⁶

A part d'això, no crec que es puguin menystenir els abundants documents que del segle XIII al XV presenten exemples irrefutables de ieisme,²⁷ ni interpretar-los tots —com fa Coromines— o com el resultat de l'aflluència de gent forana a la ciutat o com pertanyents a barris no estrictament barcelonins.

Coincideixo amb J. Veny²⁸ a considerar que la presència a Barcelona d'aquests mots amb [j] difícilment es pot explicar a partir d'una dissimilació, perquè, com ell diu, ni fora de l'àrea ioditzant es dona aquesta dissimilació, ni s'han dissimilat seguint aquesta pauta aquells mots que malgrat tenir dues líquides laterals no procedien ni de *c'l* ni de *lj*. I entenc que fins i tot en el cas extrem de tractar aquests mots residuals del català de Barcelona exclusivament com el resultat d'una dissimilació, difícilment es podria deslligar la naturalesa de la seva solució de la iodització tradicional.

1.3. Caracterització social de la iodització

En l'anàlisi d'alguns fenòmens lingüístics els especialistes de la llengua poden observar determinades constants que obeeixen a una caracterització

25. P. FABRA, *Gramática de la lengua catalana*, pàg. 11.

26. P. FABRA, *Un cursillo de fonética catalana*, pàgs. 64-65.

27. Vegeu J. VENY, *Estudios de geolingüística catalana*, pàg. 43 i les cites que s'hi fan; J. MORAN, *El carrer de Basea. Notes històrico-lingüístiques*, dins «Quaderns d'arqueologia i història de la ciutat», n.º XVIII, Barcelona, 1980; i el mateix J. COROMINES a *Estudios de fonética histórica*, dins *Entre dos llenguatges*, notes 20, 22 i 22a, pàgs. 32 i 33.

28. J. VENY, *Estudios de geolingüística catalana*, pàgs. 43-44.

social del fenomen, de la qual no solen ser conscients els parlants de la llengua; en el cas de la iodització tradicional aquesta caracterització és interessant perquè es tracta d'un fenomen que els parlants han valorat de dues maneres diferents, i això justament ha condicionat el seu ús i la seva distribució geogràfica:

a) A les Balears, on la distinció *l/j* no va fluctuar en els inicis de la llengua catalana perquè era inherent als trets de la llengua colonitzadora i, per tant, constitucional, la iodització no ha estat objecte de cap valoració entre els parlants, ni positiva ni negativa. Es tracta, per tant, d'un fenomen neutre pel que fa a una consideració social per part dels parlants; i és aquesta valoració neutra allò que hi ha a la base de l'estabilitat de la distinció *l/j* a les Balears.²⁹

b) A l'àrea continental, en canvi, trobem que des dels orígens aquest fenomen és associat a una valoració negativa que ha condicionat el seu rendiment. J. Veny³⁰ resumeix així l'abast social del fenomen i els diferents aspectes implicats:

«La gran capital catalana, avui decididament “lleista” però al llindar de l'àrea de iodització, va practicar antigament, a distints nivells, l'ús de (*l*) o de (*y*); el primer fonema prestigiat per la llengua literària i les classes altes, potser reforçat pels immigrants d'altres terres catalanes, va desnivellar el dualisme en benefici seu, servant de l'antiga situació algunes traces ... Barcelona, empori de primer ordre, gran centre comercial, melic de la cultura, convertí el seu parlar en norma lingüística, en model de llenguatge més fi, i esdevingué focus difusor d'ondes lingüístiques, com la de la (*l*). Aquesta propagació va afectar primer la comarca ... i després les ciutats

29. En paraules de J. Veny:

«... és només a les Balears on trobem una completa coincidència entre isoglosses fonètiques i perímetre de l'arxipèlag. Sabem que el fenomen és una conseqüència de la colonització procedent sobretot del costat oriental del domini; situació mantinguda fidelment, sense clivells ni fluctuacions, fins als nostres dies. La insularitat i la ineficiència d'una norma ho poden explicar». (*Estudis de geolingüística catalana*, pàgs. 45-46).

30. J. VENY, *Estudis de geolingüística catalana*, pàgs. 44-45; i *Els parlars catalans*, pàgs. 39-40, on l'autor fa aquesta síntesi:

«... el fenomen està avui en regressió. Els nuclis urbans com Terrassa, Sabadell, Granollers, Manresa, Berga, Ripoll, etc., originàriament “ieistes”, per la pressió del parlar barceloní, hegemònic i prestigiós, que practica el “lleisme”, deixen d'ésser “els de la paia a l'ui”, com són titllats els ieistes, per passar-se al “lleisme” i convertir-se, al seu torn, en focus secundaris difusors del canvi. La iodització resta, així, només viva en parlars rústics, adquireix una connotació de vulgaritat, de poca finesa, i, per això, va perdent cada dia més terreny».

catalanes més importants de l'àrea ioditzant ..., començant per les classes altes, i els comerciants en relació assídua amb la capital; a nivell generacional, els joves haurien acollit la [l] en lloc de la [y], marcada progressivament de rusticitat, subestimada socialment».

És a dir que, dels dos corrents que han influït en la regressió de la iodització, n'hi ha un, que abans he anomenat intern, que es fonamenta en els prejudicis socials i que sembla tenir el seu origen en les classes de més prestigi social de la ciutat de Barcelona. Aquestes classes s'haurien decantat per la no iodització justament en els inicis de la distinció *l/j* en català; i Barcelona, valorada com a centre de prestigi social i cultural per excel·lència, hauria actuat de model lingüístic imitat per les capitals de comarca que, a la vegada, haurien fet de model de la seva rodalia.

D'aquesta manera sorgeix dins l'àrea ieista una sensibilització dels parlants per aquest fenomen, i el prestigi social de la classe lleista es converteix en una força que fa avançar la no iodització: a) de nucli urbà a nucli urbà; b) de classe més prestigiosa a classe menys prestigiosa, dins el mateix nucli urbà; c) de nucli urbà a zona rural que l'envolta, i d) progressa, més modernament, amb els canvis de generacions. A causa d'això la iodització tradicional queda connotada amb els mateixos prejudicis socials que se sol tenir envers les classes baixes, els medis rurals i els vells: vulgaritat, rusticitat i no-modernitat, respectivament.³¹

Les *Regles d'esquivar vocables o mots grossers o pagesívols*, publicades per A. Badia i Margarit,³² testimonien que ja al segle XV la iodització tradicional comportava, si més no, dos dels prejudicis que han perviscut fins al segle actual.

Pel que fa a les manifestacions actuals de la consciència del fenomen —i al marge de les opinions dels subjectes de la meua enquesta—, aquells qui viuen en una zona lleista pròxima a una de ieista o aquells que, vivint dins la zona ieista, no practiquen la iodització solen al·ludir als ieistes amb denominacions com «els de la paia a l'ui», «els de l'aguia al paier» o «els que trebaien i tenen canaia».

31. Em sembla prou eloqüent per il·lustrar això la caracterització lingüística que fa J. Coromines del personatge de *Manelíc*:

«Per començar constatem que no hi pot haver una sola i única pronunciació dramàtica. ... El qui encarni *Manelíc* podrà dir i fins haurà de dir, per exemple, *trebaiar*, *tabé*, *vòs venir*; tot altre personatge, és clar, evitarà tals formes i dirà sempre *treballar*, *també*, *vols venir*, etc.» (*Sobre l'elocució catalana en el teatre i en la recitació*, dins *Lleures i converses*, pàg. 95).

32. A. BADIA, «*Regles d'esquivar vocables o mots grossers o pagesívols*». *Unas normas del s. XV sobre pureza de la lengua catalana*. BRABLB, vols. 23, 24 i 25.

1.4. Solucions fòniques de la iodització tradicional

Els estudis sobre la iodització tradicional coincideixen a assenyalar [j] com la solució prioritària.³³ De tota manera, cal tenir en compte que el lloc d'aquest so dins l'estructura sil·làbica ha condicionat la naturalesa fònica d'alguns canvis. Si ens centrem en la unitat mot, aquest so pot ocupar bàsicament dues funcions sil·làbiques: a) entre vocals funciona com a consonant en posició explosiva: *paia, fuia*; b) en posició final de síl·laba funciona com el segon element d'un diftong decreixent: *poi, parei, fregai*.

En la funció de consonant la solució [j] ha estat objecte de diferents canvis que oscil·len entre aquesta solució [j] amb funció consonàntica i la seva desaparició com a so, canvis que solen estar en relació amb el dialecte i amb la naturalesa de les vocals que envolten aquesta [j]:

a) Probablement la solució més extrema es dona quan una *i* tònica precedeix els grups *-c'l-* i *-lj-*; en aquest cas, mentre en el català continental aquests grups no solen ni tan sols ioditzar³⁴ *-conilla, filla-*, en el català insular la [j] queda integrada en la vocal tònica i desapareix; mots com *llentia* i *cosconies* serien però una excepció, perquè han rebut en el català continental el tractament del català insular.

b) En canvi, si la vocal que precedeix els grups *-c'l-* i *-lj-* és una *i* àtona, la solució sol ser més unitària en tots els dialectes i coincideix amb la que trobem quan una *i*, tònica o àtona, segueix aquests grups llatins: la [j] sol integrar-se en la [i] vocal i desapareix,³⁵ mantenint, però, una situació de hiatus, com en *fiol, enveir, païssa* o *païsser*.

c) En els altres casos *-quan -c'l-* i *-lj-* van entre vocals diferents de *i-*, mentre en gairebé tot el català continental i una part del balear se sol mantenir l'element palatal, els estudis sobre la iodització³⁶ coincideixen

33. Vegeu, entre d'altres, A. BADIA, *Gramàtica històrica catalana*, pàg. 220; F. DE B. MOLL, *Gramàtica històrica catalana*, pàgs. 137 i 151; J. VENY, *Estudis de geolingüística catalana*, pàg. 39, i *Els parlars catalans*, pàg. 39.

34. A. Badia (*Gramàtica històrica catalana*, § 87, IV, pàg. 222) ho atribueix a una dissimilació.

35. Llevat d'alguns pocs casos *-com millor-* que no ioditzen en cap dialecte.

36. «... sembla que la y tendeix a desaparèixer en aquest dialecte [el balear], especialment en menorquí (*tallar* men. *teá*, *abella* men. *ebéeg*), per tal com en mallorquí només es produeix pèrdua prop de *i* o *u*» (A. BADIA, *Gramàtica històrica catalana*, pàg. 221).

«La tendència a reduir y entre vocals a un so evanescent o simplement un hiatus, és bastant forta no solament a tot Mallorca sinó també a molts pobles de la Costa Brava del Principat, com ara Blanes, i també a Canet de Mar (d'on era pròpia la pronúncia *le béeg*, *le nóeg* per *vella* i *noia*, que si no estic mal informat ara es troba en retrocés). Això es molt propi de Menorca, on la *-y-* ben sovint és perfectament muda, i això fins en casos extrems com *berág* 'baralla' i *veéet* per *vellet*, ... Però això no és

xen a assenyalar que especialment en el menorquí, també en algunes parts de Mallorca i de la Costa Brava, aquesta palatal desapareix bo i mantenint-se, però, la identitat de cada síl·laba. En relació amb el timbre d'aquest element en posició intervocàlica, la solució continental és diferent de la balear: en el català continental sempre té el timbre de [i]; en canvi, el català de Mallorca que conserva la palatal i el català d'Eivissa presenten un so «amb un camp de dispersió considerable que va des de [i] fins a [ɛ] més o menys centralitzada, essent el seu timbre més freqüent el d'una [ɛ]». ³⁷

En posició final de síl·laba, el so palatal funciona com a segon element d'un diftong decreixent, sempre tònic i sempre situat al final del mot; pel que fa a les solucions cal tenir en compte principalment dos aspectes: a) que en el català continental la solució sempre és [j], llevat dels mots acabats en *-ill* que, en general, no ioditzen; ³⁸ b) que en el balear, sigui quina sigui la vocal precedent, sempre hi ha iodització, llevat del mot *perill*, ³⁹ que manté la [ʎ]; ara bé, en els casos de [íj] es tendeix a una reducció [í] a molts punts del balear. ⁴⁰ Tant en el català continental com en el balearic, el timbre de l'element palatal en aquesta posició és sempre de [i].

estrany a la pronúncia de certs pobles mallorquins, sobretot de la part de llevant». (J. COROMINES, *Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. 1, pàg. 45, n. 42).

«A alguns indrets de Mallorca i Menorca, hom ha arribat, a través d'un afebliment articulatori de la [y] ([páʎe] 'palla'), a una eliminació total de l'element palatal; així, a Menorca i alguns pobles de Mallorca (Campos, Montuiri, Sóller, per exemple), se sent [páe] en lloc de [páyɛ] 'palla', [sées] 'celles', en lloc de [séyɛs], etc». (J. VENY, *Estudis de geolingüística catalana*, pàg. 42).

37. J. MASCARÓ i J. RAFEL, *La ɛ intervocàlica baleàrica*, dins *Homenatge a Francesc de B. Moll*, pàg. 40. Aquests autors també fan observar que, en aquelles zones del balearic que conserven l'element palatal en aquesta posició, les possibles pèrdues estan en relació amb la naturalesa de la vocal següent:

«Quan no està en contacte amb *i*, llevat de les localitats que presenten pèrdua total o gairebé total ..., sol conservar-se, per bé que es presenten casos de pèrdua, que semblen condicionats per la naturalesa de la vocal següent; en efecte, quan es tracta de [ɛ] o [ɛ] els casos de pèrdua igualen els de conservació, quan la vocal que segueix és [ə] o [a] hi ha pocs casos de pèrdua, i en el cas de [ɔ] i [o] la vocal asil·làbica es conserva sempre». (pàg. 39).

Segons aquest estudi, també es pot comprendre que, donada la naturalesa preferentment [e] de l'element palatal, aquest element és més fàcilment absorbit en contacte amb [e] o [ɛ].

38. J. Coromines (*Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. 1, pàg. 45) assenyala alguns casos de iodització, i fins de reducció, a alguns punts de català continental.

39. Vegeu F. DE B. MOLL, *Gramàtica històrica catalana*, § 400, pàg. 284, i J. COROMINES, *Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. 1, pàg. 44.

40. Vegeu J. COROMINES, *Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges* vol. 1, pàgs. 44-45.

2. Introducció a una sèrie de canvis que es donen en les palatals obstruents⁴¹

2.1. Origen i naturalesa dels sons estudiats

2.1.1. *s-* inicial

Es tracta d'un so consonàntic prepalatal fricatiu sord en el qual han confluït al llarg de la història de la llengua tendències articulatòries diverses; en el català actual, i en posició inicial, trobem aquest so en:

a) mots patrimonials procedents del llatí com a resultat de l'evolució de sons i grups de sons diversos: *s-* + voc., com *xarampió*, *xoriguer*; *c-* + voc. anterior, com *xinxà*; *z-* (o *tz-*) + voc., com *xancla*; *ex-* (o *exs-*), com *xaragall*, *xarranca*;

b) mots patrimonials procedents de l'àrab com a resultat de l'evolució de diferents sons: [ʃ] + voc., com *xarop*; [s] + voc., com *xifra*; [dʒ] + voc., com *xupet*, diminutiu d'*aljub*;

c) bastants mots procedents del castellà amb [tʃ] + voc., com *xapa*, *xispa*; [x] + voc., com *Xauxa*; [θ] + voc., com *xafarranxo*;

d) bastants mots procedents del francès amb [ʃ] + voc., com *xalet*;

e) alguns mots procedents de l'italià, com *xitxarel·lo*;

f) alguns mots procedents de l'anglès, com *xec*;

g) és un so bastant freqüent en mots d'origen onomatopèic, com *xàfec*; i, a més, aquest valor expressiu de [ʃ] ha originat la palatització de la [s-] inicial en mots no onomatopèics, com *xerrac* o *xuclar*;

h) tenen encara aquest so en posició inicial alguns mots escadussers de procedència diversa, com *xotis* de l'alemany o *xalat* del caló.

Si analitzem aquest so en les paraules procedents del llatí, podem observar que és bàsicament el resultat de tres processos articulatoris diferents:

a) Per una banda, [ʃ-] inicial resulta del procés, poc sistemàtic en el cas del català,⁴² de palatalització de la [s-] àpico-alveolar llatina, basat en un endarreriment de la localització i en un eixamplament del canal de sortida de l'aire.⁴³ Aquesta articulació prepalatal de la *s-* llatina, sobretot si segueix una vocal palatal, però no exclusivament, és comuna a altres zones de la Romània i està documentada en el català antic. La pronunciació palatalitzada d'aquest so era considerada incorrecta a les *Regles d'es-*

41. Aquesta introducció no té en compte tota la complexitat de les consonants palatals en català, sinó només alguns aspectes de les consonants palatals que estan en relació directa amb el meu estudi.

42. Vegeu A. BADIA, *Gramàtica històrica catalana*, § 67, II, pàgs. 179-180.

43. Vegeu H. LAUSBERG, *Lingüística románica*, pàg. 127.

quivar vocables o mots grossers o pagesívols, al segle XV;⁴⁴ en canvi, actualment és la pronunciació que cal considerar normal i, per tant, amb una valoració neutra per part dels parlants.

b) Per una altra banda, [ʃ-] inicial resulta de l'avançament del so oclusiu [k] davant vocal anterior, que havia esdevingut prepalatal a àmplies zones del llatí abans del s. V; a la Gal·loromània, Nord d'Itàlia i Iberoromània aquesta articulació encara va avançar fins a [ts] en una gran part dels mots, i finalment es va simplificar en [s];⁴⁵ aquest procés *k + e, i > tʃ- > ts- > s-* està consolidat en el català del s. XV, excepte en un grup de mots en els quals, probablement per interrupció del procés d'avançament de la localització articulatòria,⁴⁶ trobem encara avui la solució [tʃ-], solució que en el català oriental degué simplificar la modalitat articulatòria africada en la [ʃ-] inicial que comentem.

c) Finalment, trobem [ʃ-] inicial com a resultat d'una afèresi de la *e-* inicial en aquells mots en què la combinació [-ks-] intervocàlica del prefix *ex-* pronunciada *[xs] o *[çs] en llatí, i després d'un procés d'assimilació recíproca dels dos sons a [ʃʃ], evoluciona a [-ʃ-], com pertoca a les llengües de la Romània occidental.⁴⁷

Pel que fa als mots procedents de l'àrab, una bona part ja tenien aquest so palatal en els seus ètims, però en d'altres com *xifra* observem un procés de palatalització de [s-] inicial paral·lel al de la *s-* llatina.

En el cas de paraules més modernes procedents del castellà, francès, italià o anglès, la [ʃ-] inicial sol correspondre a [ʃ-] o [tʃ-] en aquestes llengües.

Finalment, cal tenir en compte el valor onomatopèic del so [ʃ] que és a la base d'un altre grup de mots.

2.1.2. 3- inicial

En comparació amb la heterogeneïtat de procedències que -con acabem de veure- conflueixen en la prepalatal fricativa sorda en posició inicial, la prepalatal fricativa sonora inicial catalana [ʒ-] té un origen molt més homogeni. En la gran majoria de mots catalanes, [ʒ-] inicial és el resultat de l'evolució de tres grups de sons llatins que ja en el llatí pre-

44. Vegeu A. BADIA, *Gramàtica històrica catalana*, § 67, II, pàg. 180.

45. Vegeu H. LAUSBERG, *Lingüística romànica*, pàg. 316, per al procés general en la Romània, i l'article d'A. BADIA *L'articulació de la c' en català primitiu i la seva acció en el procés de ce- > çí-* per als detalls de l'evolució fonètica d'aquesta combinació en català i els seus efectes sobre el vocalisme.

46. Tot i que A. Badia (*Gramàtica històrica catalana*, pàgs. 180-181) sembla atribuir-ho a una posterior regressió de la localització articulatòria.

47. Vegeu H. LAUSBERG, *Lingüística romànica*, pàg. 383.

romànic confluïren en una única articulació prepalatal africada [dʒ] en una àmplia zona de la Romània;⁴⁸ són els grups *ge-* o *gi-*, *j-* i *dj-* (o *z-* < *ζ-*); aquesta articulació africada era ja habitual en el català medieval,⁴⁹ i s'ha mantingut fins avui dia en una bona part del català occidental, mentre la resta del domini lingüístic ha simplificat la modalitat articulatòria amb la solució fricativa [ʒ-].

Els mots amb [ʒ-] inicial d'altres procedències són molt menys nombrosos: a) una *l-* inicial llatina *dóna* [ʒ-] per dissimilació en *gibrell*,⁵⁰ b) en mots d'origen àrab, com *gerra* o *jàssera*, [ʒ-] sol ser el resultat de [dʒ-] + voc.; c) en mots procedents del francès, com *gec*, *jaqueta* o *jardí*, [ʒ-] procedeix del mateix so del francès; d) hi ha encara algun mot on [ʒ-] inicial és el resultat de l'adaptació de sons de l'anglès, com *jersei* o *jungla*; del castellà, com *jota*; o de l'italià, com *gelatina*.

2.1.3. -dʒ- intervocàlica

Aquest so prepalatal africad sonor en posició intervocàlica és principalment el resultat de l'evolució de dos conjunts de grups llatins que han tingut un tractament diferent en català, tant des del punt de vista històric, com des del punt de vista dialectal:

a) Per una banda, és la solució a què arriben en una bona part del domini lingüístic del català les combinacions intervocàliques llatines *-tic-* i *-dic-* que, a part d'algunes altres ocurrències, trobem en els mots formats a partir de les terminacions llatines *-etīcu*, com *fetge*, *-edīcu*, com *metge*, *-otīcu*, com *ferotge*, o *-atīcu*, que ha format en català un sufix tan productiu com *-atge*.⁵¹ Es tracta de combinacions que donen molt aviat en català una solució africada prepalatal [dʒ]. Pel que fa a la seva evolució fins a arribar a aquest resultat, hi ha dues menes d'interpretacions; una, en la qual coincideixen la majoria dels estudiosos, que considera el procés com autòcton, i que parteix de la sonorització i pèrdua de la *-k-* intervocàlica,⁵² de manera que aquestes combinacions s'haurien re-

48. Vegeu H. LAUSBERG, *Lingüística románica*, pàgs. 323, 327 i 342.

49. Vegeu A. BADIA, *Gramàtica històrica catalana*, pàg. 181.

50. F. DE B. MOLL, *Gramàtica històrica catalana*, pàg. 110, i J. COROMINES, *DEiCLC*, vol. IV, pàg. 493.

51. Pel que fa a aquesta terminació de substantius masculins catalans –i al marge, per tant, de l'evolució de la terminació llatina *-agīne* que ha donat substantius masculins i femenins amb *-atge*, i que tractaré a l'apartat següent–, cal tenir en compte que hi conflueixen mots de tres procedències diferents: a) els mots patrimonials procedents d'un mot llatí amb *-atīcu*, com *formatge*; b) els mots formats amb el sufix català *-atge* a partir d'altres mots catalans, com *passatge*, i que a la vegada poden formar altres derivats, com *passatger*; c) els préstecs del francès que han substituït la terminació *-age* original per la catalana *-atge*, com *espionatge*.

52. Vegeu H. LAUSBERG, *Lingüística románica*, vol. 1, pàgs. 367 i 422.

duït al grup **-dj-**, articulat com [ddj] —segons l'hàbit fonètic de la Romània occidental de geminar la consonant davant una [j] semivocal—, i que posteriorment hauria reduït el temps d'oclusió⁵³ i simplificat les dues localitzacions en una de més centralitzada, com [dʒ]; un altre tipus d'interpretacions parteixen de la conservació de **-k-**, sonoritzada per la seva posició intervocàlica; dins aquest segon tipus, E. Casanova,⁵⁴ basant-se en l'opinió de Meyer Lübke, considera la solució [dʒ] d'aquestes combinacions llatines —i amb un èmfasi especial la del sufix **-atīcum-** un préstec primerenc del francès, anterior al segle XI, que hauria desplaçat la solució autòctona [dg]; per la seva banda, X. Lamuela,⁵⁵ seguint la proposta de Ronjat, parteix d'una solució inicial catalana **-dg-** que hauria produït [ddʒ] per una palatalització de la velar a la qual s'hauria assimilat la dental.

b) Per una altra banda, és la solució a què arriben en una part del domini lingüístic del català els mots que tenien en posició intervocàlica els sons o combinacions primàries de sons llatins: **-j-**, que trobem en paraules com *pitjor*; **-dj-**, que apareix en els mots formats amb les terminacions llatines **-dju** o **-dja**, com *politja*; **-gj-**, que apareix en les paraules formades amb les terminacions llatines **-gju** o **-gja**, com *platja*, i **-bj-**, que apareix en mots formats amb les terminacions llatines **-bjū**, **-bja**, com *rotja*, per *roja*. Aquestes combinacions havien confluit ja en el llatí pre-romànic de la Romània occidental en l'articulació geminada d'una africada prepalatal sonora, que en el cas del català es resolgué a l'Edat Mitjana en una fricativa prepalatal, i, per tant, en una unitat fònica prou diferenciada d'aquella a què arriben els grups **-tīcu-**, **-dīcu-** tractats a l'apartat anterior. Conflueix encara en el mateix procés de palatalització el grup romànic **g'n** de les terminacions llatines **-agīne-**, **-igīne-** i **-ugīne-**, que són a la base de mots com *imatge* o *ferritja*. La solució prepalatal fricativa [-ʒ-] de l'etapa medieval només s'ha mantingut als bisbats de Girona i Elna⁵⁶ per a tots els mots procedents d'aquestes combinacions que acabo de tractar, mentre que a la resta del domini lingüístic la presència de la solució [dʒ] està sotmesa a una sèrie de condicionaments que veurem a l'apartat 2.2.

A part d'aquests dos grans grups de mots amb [-dʒ-] intervocàlica, trobem també aquest so en algun cultisme format a partir del prefix llatí

53. X. Lamuela (*L'evolució dels sons representats per g, j i tg en català*, dins *Miscel·lània Sanchis Guarnier*, vol. 1, pàgs. 175-178), de tota manera, dóna preferència a una continuïtat de la geminada, que encara es mantindria, si més no, a bona part del català oriental.

54. E. CASANOVA, *Grup fonètic dèbil i préstec: A propòsit dels reflexos de -ticum en català*, dins *Miscel·lània Sanchis Guarnier*, vol. 1, pàgs. 65-72.

55. X. LAMUELA, *L'evolució dels sons representats per g, j i tg en català*, dins *Miscel·lània Sanchis Guarnier*, vol. 1, pàgs. 175-178.

56. Vegeu J. COROMINES, *De gramàtica històrica catalana*, dins *Lleures i converses*, pàg. 260.

ad seguit d'un mot començat amb j-, com *adjudicar*; o en algun mot procedent del francès o de l'italià, com *llotja* o *patge*.

2.2. Alguns aspectes sobre la distribució i alternança d'aquests sons

Els estudis sobre dialectologia i gramàtica històrica del català solen indicar diferències de pronunciació o substitucions d'alguns d'aquests sons per d'altres en determinades circumstàncies; en relació amb el meu estudi, sembla convenient d'assenyalar aquestes:

a) Pel que fa a [ʃ-] inicial cal tenir en compte la diversitat de la seva procedència, de manera que, si bé des del punt de vista dialectal sol donar-se prioritat a l'alternança fonètica ʃ-/tʃ-, no es pot negligir l'alternança ʃ-/s- que es dona, per exemple, en els mots on ʃ- procedeix d'una s- llatina, com *xiular*, o d'una θ- castellana, com *xafarranxo*.

En relació amb l'alternança ʃ-/tʃ- se solen assenyalar dues circumstàncies diferents. Una, de tipus dialectal, és que els dialectes occidentals i el tarragoní⁵⁷ es caracteritzen per la preferència de la solució [tʃ-]. La segona és que fora d'aquesta àrea dialectal, en la zona d'influència del barceloní, es dona d'una manera, en principi, poc sistemàtica la substitució de [ʃ-] per [tʃ-]. P. Fabra hi al·ludeix vagament a la *Gramàtica de la llengua catalana*;⁵⁸ A. Badia,⁵⁹ que ho tracta de passada, ho atribueix a una pronunciació exagerada de la fricativa; J. Veny⁶⁰ ho relaciona amb el fenomen immigratori castellà; X. Lamuela⁶¹ extrema el nombre d'ocurrències de tʃ- quan afirma que «el parlar barceloní només coneix tʃ, en detriment de ʃ, en posició inicial ...».

b) Sobre [ʒ-] inicial cal esmentar l'alternança dialectal ʒ-/dʒ-/tʃ-, de manera que [ʒ-] és la pronunciació que trobem a gran part del català oriental, i també al català fronterer del Baix Aragó; [dʒ-], la solució del valencià no apitxat, de bona part del lleidatà i del tarragoní; i [tʃ-], la del valencià apitxat.

Al marge, però, de les grans àrees dialectals, i, com en el cas de [ʃ-] inicial, també d'una manera poc sistemàtica, es produeix a l'àrea del barce-

57. Vegeu P. FABRA, *Gramàtica de la llengua catalana*, pàg. 8, i J. VENY, *Els parlars catalans*, pàg. 41.

58. «Dáse algunas veces á x y j iniciales el mismo sonido que tienen en los grupos tx y tj. Esta pronunciació de x- y j- es la habitual en ciertos dialectos (Camp de Tarragona)». (P. FABRA, *Gramàtica de la llengua catalana*, pàg. 8).

59. A. BADIA, *Gramàtica històrica catalana*, pàg. 98.

60. J. VENY, *Els parlars catalans*, pàg. 46.

61. X. LAMUELA, *L'evolució dels sons representats per g, j i tg en català*, dins *Miscel·lània Sanchois Guarner*, vol. 1, pàg. 175, nota 3.

loní una tendència a la substitució de [ʒ-] per [dʒ-]; també Fabra⁶² hi al·ludeix d'una manera vaga, i Badia⁶³ ho atribueix, com en el cas de [ʃ-], a una pronunciació exagerada de la fricativa.

c) En el cas de [-dʒ-] intervocàlica, les alternances amb altres solucions presenten, sobretot des del punt de vista dialectal, més complexitat; complexitat que en bona part ve condicionada —com ja he insinuat abans— pel fet que els dos conjunts de grups llatins que donen aquesta solució [-dʒ-] intervocàlica en català ni presenten cap dels dos aquesta solució com a exclusiva, ni totes les solucions alternatives a [-dʒ-] són les mateixes per a cada conjunt, ni les solucions coincidents tenen la mateixa distribució geogràfica. Aquesta complexitat es podria resumir de la manera següent:

1) Pel que fa a les paraules amb les terminacions llatines *-ticu*, *-dicu*, la solució [-dʒ-] és la més general, però és substituïda per [-ʒ-] o [-jʒ-] en el valencià septentrional, i per [-tʃ-] en el valencià apitxat i d'una manera poc sistemàtica en la zona d'influència del barceloní.

2) En els mots on [-dʒ-] intervocàlica procedeix del llatí *-j-*, *-dj-*, *-gj-* o *-bj-*, trobem més solucions que no pas en el grup anterior i amb una distribució més complexa. El punt de partida sembla ser una solució fricativa [-ʒ-] bastant general a l'Edat Mitjana, amb una articulació aspirant i mediopalatal [j], com la del llatí vulgar, cap a la zona nord-occidental —ribagorçà, pallarès— on encara persisteix, i de la qual queden algunes restes a la zona occidental del català central.⁶⁴ La solució fricativa dominant de l'Edat Mitjana va evolucionar⁶⁵ cap a una africada sonora [-dʒ-] en balear,⁶⁶ en bona part del català occidental i en alguerès; cap a una africada sorda [-tʃ-] en el valencià apitxat; i cap a [-jʒ-] en una àmplia zona on conflueixen el valencià septentrional, el tortosí, el tarragoní i el lleidatà. A la resta del domini lingüístic, és a dir, a una bona part del català central i al rossellonès, es va mantenir la [-ʒ-] fricativa medieval; d'una manera absoluta als bisbats de Girona i Elna, i amb una certa tendència a l'africació d'alguns mots a la resta;⁶⁷ a Barcelona i a la seva àrea d'influència, i d'una manera poc sistemàtica, l'africada s'ensordeix.

62. P. FABRA, *Gramàtica de la llengua catalana*, pàg. 8.

63. A. BADIA, *Gramàtica històrica catalana*, pàg. 98.

64. Vegeu J. VENY, *Els parlars catalans*, pàg. 139.

65. A. Badia (*Gramàtica històrica catalana*, pàg. 194) precisa amb més detall els aspectes dialectals de cada solució.

66. Vegeu F. DE B. MOLL, *Gramàtica catalana*, pàg. 63; de tota manera, alguns pocs mots, com *plaja*, no serien objecte d'africació.

67. J. Coromines (*De gramàtica històrica catalana: a propòsit de dos llibres*, dins *Lleures i converses*, pàg. 260) observa una certa sistematicitat en l'africació d'aquesta [-ʒ-] intervocàlica en la zona restant del català central; considera que «-j- passa a -tj- darrere l'accent i es

Ara bé, al marge de la complexitat dialectal i de la diferència de solucions dels dos grups, és evident que en algunes zones i per a alguns mots dos processos fònics diferents han confluït en una mateixa unitat fonològica; queda per veure, però, si el procés d'ensordiment de [-dʒ-] intervocàlica que s'observa en el català barceloní actua sobre qualsevol [-dʒ-] sigui quina en sigui la procedència.

2.3. Altres observacions

a) Entre les diferents alternances fòniques que, des del punt de vista dialectal, afecten els sons consonàntics palatals inicials ʃ- i ʒ- i el so consonàntic palatal intervocàlic -dʒ- convé remarcar les solucions del barceloní. Tot i estar situat dins una zona dialectal que en el cas de les palatals inicials opta per les solucions fricatives, i en el cas de la intervocàlica opta principalment —segons una casuística ja explicada— per l'africada sonora, el barceloní ofereix —com en el cas de la iodització— unes solucions singulars, que tendeixen a la confusió de fricativa i africada en posició inicial, i d'africada sorda i africada sonora en posició intervocàlica. En el cas de la posició intervocàlica és important remarcar que es tracta d'una confusió que es produeix gairebé només en una direcció; els mots amb africada sonora tendeixen a ser pronunciats amb africada sorda, en canvi els mots amb africada sorda no es pronuncien pràcticament mai amb sonora; ara bé, una observació paral·lela a aquesta no és pertinent en el cas de les palatals en posició inicial que estudio, pel fet que en aquesta posició entre [ʃ-] i [tʃ-] o [ʒ-] i [dʒ-] no hi pot haver oposició fonològica en català.

b) Aquesta tendència a la africació de les palatals inicials i a l'ensordiment de l'africada palatal sonora intervocàlica en el català d'influència barcelonina són evidentment dos fenòmens fonètics diferents, però que semblen tenir en comú alguna cosa més que el fet d'afectar les prepalatals obstruents i actuar en el mateix àmbit geogràfic; pressuposen, com a mínim, un canvi en els hàbits articulatoris dels parlants d'aquesta zona, i permeten de conjecturar alguna altra mena de relació.

c) Els estudis de llengua catalana al·ludeixen, com ja he insinuat abans, d'una manera desigual a aquests canvis en la pronunciació. P. Fabra⁶⁸ i A. Badia,⁶⁹ per exemple, concreten la localització barcelonina de l'ensordiment de l'africada intervocàlica, però al·ludeixen d'una manera més aviat

conserva intacta en posició pretònica»; els contraexemples que cita —i que, lògicament, ell justifica— són, però, nombrosos.

68. P. FABRA, *Gramàtica de la llengua catalana*, § 5, pàg. 8.

69. A. BADIA, *Gramàtica històrica catalana*, pàg. 98.

imprecisa a l'altre fenomen; ni l'un ni l'altre no fan, però, un judici de valor sobre aquests fenòmens. J. Marvà,⁷⁰ en canvi, ho tracta en el capítol de vicis de pronunciació; considera l'ensordiment de [-dʒ-] un vici barceloní de pronunciació errada, i la substitució de [ʃ-] per [tʃ-] un vici de pronunciació en parlants de fora del domini valencià i d'aquells indrets on, com en el Camp de Tarragona, és un fenomen espontani; no al·ludeix, però, a l'africació de [ʒ-]. J. Coromines situa els dos fenòmens dins l'àrea barcelonina, però els valora de manera diferent; mentre l'ensordiment de [-dʒ-] és una «pronunciació familiar barcelonina»,⁷¹ la «pronúncia de x- o j- com a africades en principi de frase és ... estranya al dialecte central (llevat, en el cas de la x-, d'alguns barcelonins plebeus de pronúncia acastellanada)».⁷² J. Veny considera l'ensordiment de [-dʒ-] i l'africació de [ʃ-] com dos fenòmens freqüents en el barceloní «imputables ambdós fenòmens a la barreja d'immigrants, o almenys afavoridors -aquests- del canvi»;⁷³ no parla tampoc de l'africació de [ʒ-]. X. Lamuela⁷⁴ dona un abast geogràfic més ampli -sense precisar massa al·ludeix a Girona- a l'ensordiment de [-dʒ-], o [-ddʒ-] -solució que ell postula com a preferida-, però desvincula aquest fenomen de la influència castellana i l'atribueix a la forta tensió articulatòria necessària per a la producció del so; en relació amb [ʃ-] considera, com ja he explicat abans, que [tʃ-] és l'única pronunciació barcelonina, sense precisar-ne les causes; no parla de l'africació de [ʒ-].

d) Encara que, com veiem, l'africació de ʃ- i ʒ- i l'ensordiment de -dʒ- són objecte d'una valoració amb connotacions socials per part dels estudiosos de la llengua, els parlants que practiquen aquestes pronunciacions no són, en general, conscients d'aquest canvi fonètic, i, per tant, tampoc solen tenir prejudicis sobre les alternances possibles.

e) Finalment, cal parlar encara d'una sèrie de sons que, tot i no ser palatals, incideixen en la inestabilitat dels sons palatals. Són les combinacions [gz], [ks], [dz] i [ts] en posició intervocàlica. Tant la comparació de diferents dialectes com la comparació de pronunciacions de diferents mots amb aquestes combinacions fa observar que existeixen interferències entre aquests sons i les combinacions africades palatals; i així, en diferents punts de la geografia catalana, i també en la zona d'influència barcelonina, es

70. J. MARVÀ, *Exercicis*, vol. 5, pàgs. 42 i 44.

71. J. COROMINES, *Sobre l'elocució catalana en el teatre i en la recitació*, dins *Lleures i converses*, pàg. 95.

72. J. COROMINES, *De gramàtica històrica catalana: a propòsit de dos llibres*, dins *Lleures i converses*, pàg. 248.

73. J. VENY, *Els parlars catalans*, pàg. 46.

74. X. LAMUELA, *L'evolució dels sons representats per g, j i tg en català*, dins *Miscel·lània Sançhis Guarnier*, vol. 1, pàg. 175.

produeixen sovint interferències i substitucions d'uns sons per altres en mots amb les combinacions intervocàliques [dʒ], [tʃ], [gz], [ks], [dz] o [ts], que involucren també [ʃ] i [ʒ] o altres combinacions més ocasionals, com [gʒ]. Encara que l'estudi d'aquestes interferències té un paper relativament secundari en el present treball, presentaré a continuació unes breus notes sobre l'origen de les combinacions [gz], [ks], [dz] i [ts] en la posició intervocàlica.

2.4. Origen de les combinacions *-gz-*, *-ks-*, *-dz-* i *-ts-*

2.4.1. *-gz-* intervocàlica

Aquesta combinació sonora consonàntica està formada per un primer element oclusiu de localització velar seguit d'una segona part fricativa de localització alveolar. Teòricament, en el dialecte analitzat aquesta combinació interior de mot es dona en paraules cultes procedents del llatí o del grec que, com veurem a continuació, tenen gairebé totes una estructura fònica característica. Una bona part dels mots amb aquesta combinació són formes creades a partir d'un mot grec o llatí amb la combinació inicial *ex-* seguida de vocal, com és ara, *examen* o *exigència*; un altre grup està format per mots amb el prefix *ex-* precedint una forma lèxica catalana, llatina o grega que comença amb vocal o amb *h* seguida de vocal, com és ara, *exhibició*; formen un tercer grup els mots cultes creats amb el prefix grec *hex-*, *hexa-*; finalment, encara conflueixen en aquesta combinació dos mots cultes creats sobre formes lèxiques gregues *-oxigen* i *èczema-*, el mot d'origen onomatopèic *zig-zag* i els seus respectius derivats.⁷⁵ Com a resultat d'aquests condicionants lèxics tenim que una gran majoria dels mots amb aquesta combinació té les dues primeres síl·labes amb una estructura fònica singular: vocal, preferentment àtona i neutra, + [gz] + vocal tònica o àtona.

2.4.2. *-ks-* intervocàlica

Aquesta combinació sorda consonàntica està formada per un primer element oclusiu de localització velar seguit d'una segona part fricativa de localització alveolar. En el dialecte analitzat i també des del punt de vista teòric, aquesta combinació en interior de mot és, com [-gz-], una combinació culta. Bàsicament trobem aquesta combinació en els grups de mots següents: a) mots de procedència llatina formats amb la combinació *vocal*

75. Per a una documentació més detallada dels criteris que justifiquen la consideració d'aquests mots com a mots amb [gz] vegeu L. PONS i GRIERA, *Sobre les combinacions [ks] i [gz] del català*.

+ -cc- + *vocal anterior*, com és ara, *acceptar*; b) mots cultes formats amb la terminació d'origen llatí *vocal* + -cció, com *acció*; c) mots creats a partir de formes llatines amb la combinació inicial de mot *exc-* + *vocal anterior*, com *excel·lent*; d) mots creats a partir de formes llatines amb la combinació inicial de mot *exs-* + *vocal*, com *exsudar*;⁷⁶ e) mots creats a partir d'una forma grega amb ξ o llatina amb x precedida i seguida de vocal, com *complexió* o *pròxim*, exceptuant, però, els mots que procedeixen de formes amb les característiques que han format la combinació [-gz-], i que he considerat en el punt anterior. Hi ha també un grup reduït de mots d'origen molt divers amb aquesta combinació, com és ara *mexicà*, de procedència asteca, *boxa* o *saxofon*, que vénen de l'anglès, o *sacsó*, d'origen poc precís.⁷⁷

La diversitat de grafies dels ètims que han confluït en aquesta combinació ha fet que en català li corresponguin també tantes grafies diferents.

2.4.3. -dz- intervocàlica

Aquesta combinació sonora consonàntica està formada per un primer element oclusiu i per un segon element fricatiu, tots dos de localització dento-alveolar. Teòricament, en el dialecte analitzat, aquesta combinació intervocàlica és bàsicament, i segons els mots, o bé el resultat de l'evolució normal de determinats sons o combinacions de sons del llatí vulgar o de l'àrab, o bé una combinació culta.

En els mots procedents de l'àrab trobem aquesta combinació: a) com el resultat normal de [z] -grafiat ڤ - geminat i en posició intervocàlica, com en el cas d'*atzar*, *atzagaiada*; sovint també dóna aquesta combinació encara que no sigui geminat, com en el cas d'*agutzil*, *gatzara*, *magatzem*; b) com a resultat freqüent de l'evolució d'un mot àrab amb el so ڤ -grafiat ڤ - geminat, com *atzavara*. En els mots patrimonials procedents del llatí trobem aquesta combinació com el resultat més normal de l'evolució del grup interior -d'c- + *vocal anterior*, com en *dotze*, *setze*.⁷⁸

En mots cultes sol ser l'evolució del so llatí grafiat -z-, que o bé procedeix del grec, com en les terminacions verbals amb -itzar (ll. -izare)⁷⁹ < gr. ιζειν) o en *horitzó*, o bé procedeix del llatí bíblic, com en *Llàtzer*, *Natzaret*.

76. El qüestionari d'aquest treball no conté ni aquest mot ni cap altre amb aquest grup.

77. Vegeu J. COROMINES, *DEiCLC*, vol. 7, entrada *sacsó*, pàgs. 569-570.

78. Per a una documentació més completa sobre el procés evolutiu d'aquesta combinació, a partir dels sons àrabs o dels sons llatins esmentats, vegeu F. DE B. MOLL, *Gramàtica històrica catalana*, § 202, pàgs. 153-154, § 203, pàg. 154, § 146, pàg. 128; A. BADIA MARGARIT, *Problemes de la commutació consonàntica en català*, § 275, pàgs. 310-311; J. COROMINES, *Entre dos llenguatges*, vol. 3, pàg. 83.

79. Aquesta mateixa terminació llatina va donar en llatí vulgar -idiare, que és l'origen de la

Finalment, i per causes ben diferents, trobem també aquesta combinació en un grup reduït de mots d'origen divers, com és ara en els mots patrimonials procedents del llatí *botzina* i *botzinar*, on justament la presència d'aquesta combinació fa suposar a Coromines una pronunciació occitana;⁸⁰ o bé en d'altres mots d'origen incert –com *esbotzar*– o poc precís –com *guitza*–, on justament la presència d'aquesta combinació ha permès de suposar-los un origen onomatopèic;⁸¹ i també en alguns mots compostos formats per un primer element lèxic acabat amb *-ts* i un segon element lèxic començat amb vocal, com és ara alguns dels mots formats amb el prefix *sots-*, com *sots-arrendar*.

2.4.4. *-ts-* intervocàlica

Aquesta combinació sorda consonàntica està formada per un primer element oclusiu i per un segon element fricatiu, tots dos de localització dento-alveolar. Si ens centrem en la unitat mot, aquesta combinació té molt poca incidència en la posició intervocàlica,⁸² i en una part molt important d'ocurrències sol ser el resultat d'una combinació sintàctica entre dues unitats lèxiques que han entrat en la composició d'un sol mot: en uns casos és la combinació d'un element lèxic acabat amb *[-t]* i un altre començat amb *[s]* –grafiat *s* o *c*, segons la seva procedència etimològica–, com és ara *etcètera* (de la construcció llatina *et caetera*), *set-cents*, *potser*, *entotsolar* (de *tot* + *sol*); en d'altres casos es tracta de la combinació d'un element lèxic acabat amb *-ts* i un altre element lèxic començat amb *[s]*, com *sotsobre* (de *sots* + *sobre*); en algun cas escadusser, com és ara el mot d'origen japonès *jujitsu*, reproduceix un grup fonètic de la llengua originària.

terminació verbal catalana *-ejar*, de manera que la terminació *-izar* o *-itzar* es considera un cultisme. A propòsit d'això vegeu F. DE B. MOLL, *Gramàtica històrica catalana*, § 441, pàg. 300.

80. J. Coromines (*DEiCLC*, vol. 2, entrada *botzina*, pàg. 182-183) atribueix la presència d'aquesta combinació fònica en un mot que altrament hauria estat *buina* o *boina* a la influència d'una pronunciació occitana –afavorida pel valor onomatopèic de *[-dz-]* i pel paral·lelisme fònic amb mots com *dotze* o *setze*–; això hauria evitat l'homonímia amb *boina* > *buina* 'excrement boví'.

81. A propòsit del valor onomatopèic d'aquests mots, vegeu J. COROMINES, *DEiCLC*, vol. 3, entrada *esbotzar*, pàg. 445, i vol. 4, entrada *guitza*, pàgs. 745-747.

82. Al *DGLC* trobem les ocurrències següents: a) amb la grafia *tc*: *etcètera*, *set-centè*, *set-centes*, *set-cents*, *set-ciències*, *vuit-centè*, *vuit-centes*, *vuitcents*; b) amb la grafia *ts*: *entotsolar*, *gatsaule*, *jujitsu*, *jujutsu*, *lletsó*, *potser*, *sotsobrar*, *sotsobre*. Algunes d'aquestes ocurrències no són pròpiament entrades del diccionari, sinó que o bé figuren com a exemples d'una entrada més general –cas d'alguns mots amb el prefix *sots-*, o bé són una variant d'un mot –cas de la forma *jujitsu*.

CARACTERÍSTIQUES GENERALS DE LA LOCALITAT ESTUDIADA⁸³

A causa de les seves condicions geogràfiques, demogràfiques i socioeconòmiques —que exposaré a continuació—, Barberà del Vallès és una comunitat de parla prou representativa a l'hora d'analitzar el dinamisme dels fenòmens fonètics descrits en el capítol anterior i presenta una modalitat evolutiva influïda pel barceloní.

1. Localització i comunicacions

Barberà del Vallès és una localitat situada a 20 quilòmetres de Barcelona i el seu terme limita amb Sabadell, Sta. Perpètua de Mogoda, Montcada i Reixac, Ripollet, Cerdanyola i St. Quirze de la Serra.

L'eix principal de comunicació ha estat sempre l'antic camí reial —actual carretera— de Barcelona a Sabadell i Terrassa, al llarg del qual s'han situat del segle XVIII ençà els nuclis urbans principals de Barberà. Aquesta carretera travessa el terme de sud a nord, aproximadament per la meitat. Amb un traçat similar —paral·lel i veí en molts dels seus trams—, recentment s'ha construït al costat d'aquesta carretera, i a fi de descongestionar-ne el trànsit, l'autopista de Barcelona a Sabadell i Terrassa, que justament als límits dels termes de Barberà, Cerdanyola i Ripollet travessa l'antiga carretera.⁸⁴

Seguint aquesta carretera, hi ha un servei regular d'autobusos que des de fa més de 50 anys enllaça Barberà i Sabadell, i que en fa aproximadament uns 20 s'ha ampliat fins a Cerdanyola, i més recentment fins a Barcelona; la freqüència de viatges ha passat d'una mitja dotzena diària a una trentena actualment.

Des de molt antic el que ara és carretera es creuava en el terme de Barberà amb el camí de Sta. Perpètua de Mogoda a St. Cugat del Vallès, que comunicava el sud i el sud-est del Vallès Occidental; es tracta d'un

83. Per a l'elaboració d'aquest capítol he tingut en compte els volums 3 i 15 de la *Gran Enciclopèdia Catalana* (Fun. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1969-1983, entrades *Barberà del Vallès*, vol. 3, pàg. 184 i *Vallès Occidental*, vol. 15, pàgs. 236-240) i el volum 6 de la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya* (Fun. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1981-1985, entrada *Barberà del Vallès*, vol. 6, pàgs. 192-194), a més dels següents documents que pertanyen a l'arxiu de l'ajuntament de Barberà del Vallès: E. MAS i MARGARIT, *Anàlisi poblacional de Barberà del Vallès* (treball mecanografiat); *Memoria de la gestión corporativa desarrollada durante los años 1972-1977*, document redactat per J. A. HIDALGO DEL BARRIO, secretari de l'ajuntament; i els resums dels padrons municipals de diversos anys del segle actual.

84. El traçat d'aquesta autopista tal com està indicat a la *Gran Enciclopèdia Catalana* (vol. 15, pàg. 238) discrepa molt de la realitat.

camí poc freqüentat després que les cavalleries foren substituïdes per automòbils, i que quedà definitivament interromput –tot i les protestes somortes, val a dir-ho, de la població– amb la instal·lació d'una gran empresa de tractaments de l'acer; en certa manera, aquest antic camí ha estat substituït més al sud de l'emplaçament anterior per l'autopista de Montmeló a Papiol, que en el terme de Barberà enllaça amb la carretera i amb l'autopista que van de Barcelona a Sabadell i Terrassa.

Una altra via de comunicació important per a Barberà ha estat, des de la inauguració del baixador l'any 1944, la línia de ferrocarrils de Barcelona a Manresa; el servei actual és d'un tren en cada sentit cada mitja hora però fa entre 15 i 20 anys el servei es reduïa a una tercera part.

Mentre el traçat de la carretera –i fins a cert punt el de les actuals autopistes– ha aglutinat sempre la població, i més recentment el comerç i la indústria, els efectes aglutinants de l'estació de ferrocarrils han estat sempre més modestos.

Per la part est del terme passa també la carretera local de Ripollet a Santiga, que ha tingut molt poca transcendència com a via de comunicacions a Barberà, potser perquè fins fa molt poc no connectava amb cap dels seus nuclis de població.

2. *Economia*

El més característic d'aquesta població pel que fa a l'aspecte socioeconòmic són els grans canvis que s'hi han produït al llarg d'aquest segle.

Tradicionalment l'economia de Barberà s'ha basat en la indústria i en l'agricultura. El panorama, que es manté durant la primera meitat del segle, mostra una indústria pròpia –paperera, tèxtil i farinera–, encara que una bona part de les famílies depenien directament o indirectament de la indústria de Sabadell. Pel que fa a l'agricultura, hi havia conreus de secà –cereals i vinya– que ocupaven un 60% del terme, conreus de regadiu, i una dècima part del terme corresponia a superfície forestal; les terres estaven bastant repartides i eren explotades a parts gairebé iguals per propietaris, arrendataris i parcers. Per a moltes famílies, l'economia derivada de la indústria era la principal, i l'agricultura era l'economia complementària.

A partir de la segona meitat d'aquest segle, Barberà queda immers en els canvis socioeconòmics i demogràfics de què ha estat objecte el Vallès Occidental; aquests canvis es deuen principalment a l'augment del procés d'industrialització de tota la comarca, que comença a afectar de manera intensiva el terme de Barberà a partir dels anys 60; a més, aquí han incidit positivament en aquest augment la proximitat amb Sabadell, la bona xarxa de comunicacions i –com en altres poblacions de la comarca– les dificul-

tats de Sabadell i Barcelona per situar dins el seu terme noves indústries, cosa que ha obligat aquestes capitals a forçar una dinàmica de trasllat d'indústries cap a poblacions més petites.

En contrapartida, l'augment de la indústria ha incidit negativament —com a tota la comarca— en l'agricultura, a causa principalment de la disminució de la superfície productiva, que s'ha utilitzat per a polígons industrials,⁸⁵ sòl urbanitzat i autopistes.

3. Demografia

Al llarg d'aquest segle també s'han produït a Barberà grans canvis demogràfics que, evidentment, estan relacionats amb els canvis socioeconòmics. No només ha augmentat la població, sinó que també ha canviat la composició d'aquesta població, la seva distribució sobre el terme i, fins i tot, la superfície del terme.

Sembla que al llarg dels segles i fins al XVIII l'hàbitat de Barberà ha estat fonamentalment constituït per masies disseminades per tot el terme. El panorama urbà de la primera meitat del segle actual ens dona una població agrupada en dos nuclis principals; per una banda, hi ha el poble, format a finals del segle XVIII a l'encreuament del camí reial de Barcelona a Sabadell i Terrassa —l'actual carretera— amb el camí de St. Cugat a Sta. Perpètua; per una altra banda, la barriada de la Creu de Barberà, formada a finals del segle XIX, també al llarg de la carretera de Barcelona, però en el límit del terme amb Sabadell; a més d'aquests dos nuclis urbans principals, hi havia algun altre agrupament de població amb un pes demogràfic més petit, com la barriada de ca n'Estapé i la barriada de la Romànica; cap a finals dels anys 40, i relacionat amb la construcció del baixador dels ferrocarrils, comença a planificar-se la barriada de l'Eixample, concebuda inicialment com a lloc d'estiueig, però convertida actualment en zona de primera residència; a part dels nuclis esmentats, i per tot el terme, queden moltes masies disseminades que no havien estat engolides dins els nuclis urbans.

Arran dels canvis socioeconòmics de tota la comarca, comença cap al final dels anys 40 el fenomen migratori a Barberà. Aquesta primera onada d'immigrants —la gran majoria no catalans— depèn econòmicament de Sabadell i per això es concentra a la barriada de la Creu de Barberà, que passa a formar una continuïtat urbana amb Sabadell. L'any 1959 el

85. Segons informació de la *Memoria de la gestión corporativa desarrollada durante los años 1972-1977* (vegeu la nota 83), la superfície per a polígons industrials era l'any 1977 de gairebé 450 Ha., sobre un total de 866 Ha. 25 a. que la mateixa memòria accepta com a superfície completa del terme actual.

terme d'aquesta barriada —unes 213 Ha.— i els seus habitants —uns 10.000 censats— són segregats de Barberà i s'integren al municipi de Sabadell. En canvi, el poble de Barberà —més allunyat de Sabadell, i que tot just havia començat el progrés industrial propi— no va quedar gaire afectat per aquesta onada immigratòria dels anys 50. Durant la dècada dels 60, amb la creació de noves indústries, i ja sense el barri de la Creu, es duplica la població a base d'immigrants, en gran majoria no catalanoparlants; i, a partir de la industrialització massiva dels anys 70, els barberencs autòctons catalanoparlants esdevenen una minoria dins una massa castellanoparlant.

Com a conseqüència d'aquest creixement de la població, canvia l'estructura urbana: el poble, format inicialment per cases unifamiliars adossades, s'engrandeix amb la construcció de carrers nous amb blocs de pisos; la part central de l'Eixample s'edifica també amb blocs de pisos; la resta de l'Eixample i ca n'Estapé s'edifiquen amb cases unifamiliars envoltades de jardí; el barri de la Romànica, amb cases unifamiliars adossades i blocs de pisos; i, a més, neix un gran complex urbà anomenat Ciutat Badia construït sobre el que havia estat la masia de can Sanfeliu i les seves terres de conreu. L'afany expansiu havia projectat encara dues noves urbanitzacions —can Serra i can Llobet— que la regressió econòmica dels últims anys s'ha encarregat d'aturar.

La població catalanoparlant autòctona es concentra fonamentalment a la part vella del poble, en la zona de cases unifamiliars; la població immigrada ocupa les zones de construcció més recent. Amb la formació de noves llars la població autòctona més jove es dispersa per les zones darrerament edificades; ara bé, aquesta tendència natural queda fortament contrarestada pel fet que encara es manté prou arrelat entre els barberencs autòctons el costum de la convivència de tres generacions a la mateixa casa; cal afegir, encara, que la tendència dels nous matrimonis a quedar-se a la casa dels pares, combinada últimament amb un cert desig d'independència, ha produït a la part vella de Barberà la modalitat de casa unifamiliar adossada i obrada amb un pis nou per al matrimoni més jove.

Les dades de la pàgina següent sobre el nombre d'habitants de Barberà orienten sobre el seu creixement demogràfic al llarg d'aquest segle.

4. Interès lingüístic de la localitat estudiada

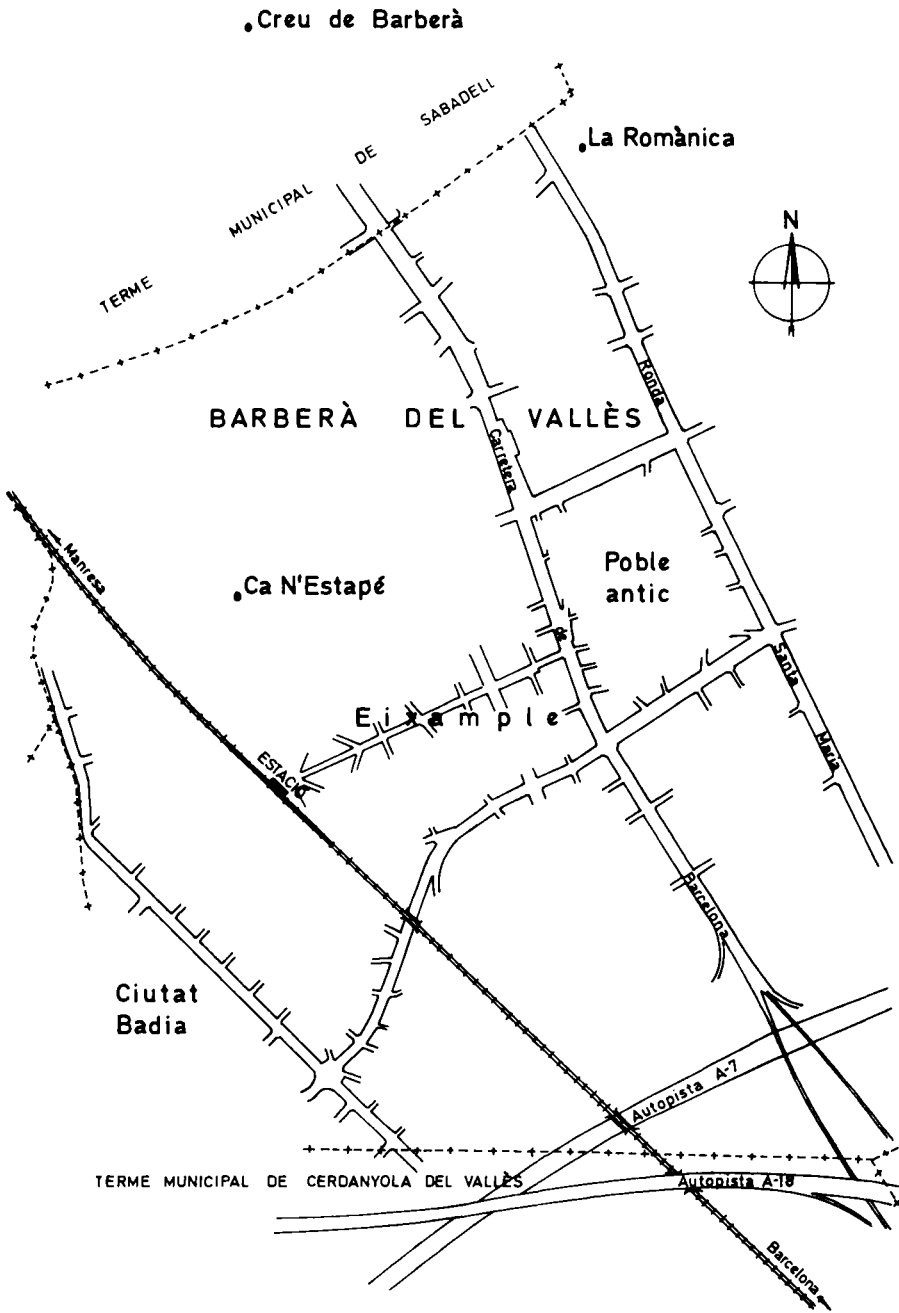
Les circumstàncies geogràfiques, econòmiques i demogràfiques que acabem de comentar determinen una comunitat lingüística de parla catalana ben específica.

Si considerem aquesta comunitat en relació amb els fenòmens fònics que s'estudien en aquest treball, podem observar que des del punt de vista

<i>any</i>	<i>nombre d'habitants</i> ⁸⁶
1900	780
1910	852
1920	1066
1925	1448 (706 homes 742 dones)
1930	1622
1944	1876
1950	3105 (1510 homes 1595 dones)
1952	3782
1955	8800
1958	11326
1960	2353 (1176 homes 1177 dones)
1962	2742
1964	3039
1966	4110
1968	4825 (2443 homes 2382 dones)
1970	9022
1973	10014 (5145 homes 4869 dones)
1976	18157 (14504 de Barb.)
1979	26690 (15544 de Barb.)
1981	28861 (17989 de Barb.)
1985	29269

geogràfic està en la zona del català oriental directament influïda pel barceloní, i, per tant, en una zona on els fenòmens estudiats es troben en procés de desestabilització; a la vegada, però, aquesta influència de Barcelona és mediatitzada per la ciutat veïna, Sabadell; i així esdevé ideal per reflectir

86. Les dades recullen la població de dret. En els censos de la primera meitat del segle no hi sol haver diferències importants entre la població de dret i la de fet (any 1925: p. de dret: 1448 habitants, p. de fet: 1450 habitants), però en èpoques de fort moviment migratori la diferència pot arribar a ser notable (any 1958: p. de dret: 11.326 habitants, p. de fet: 12.140). El repartiment per sexes és bastant homogeni, tot i que a partir de 1970 sembla produir-se un lleuger desnivell a favor dels homes; he posat les dades d'alguns anys desglossades per sexes perquè serveixi d'orientació. Per als anys 1976, 1979 i 1981, he indicat les dades de població que corresponen a Barberà separades de les que inclouen també Ciutat Badia.

GRÀFIC 3. Distribució urbana de Barberà del Vallès.

tant el procés social d'allò que en el capítol anterior s'ha anomenat corrent regressiu intern de la iodització tradicional, com altres possibles processos paral·lels.

Des del punt de vista econòmic i demogràfic ha seguit la mateixa evolució que totes les localitats de la comarca; és, doncs, tan representativa com qualsevol altra de les localitats veïnes en aquells aspectes en què els fenòmens estudiats són influïts per la substitució d'una economia agrícola-industrial rural per una economia industrial urbana, o bé tenen una evolució condicionada per la possible influència d'una massa immigrat no catalana.

Així, l'anàlisi lingüística d'aquesta comunitat de parla esdevé interessant no perquè la localitat tingui unes característiques realment úniques, sinó justament al contrari; com que presenta unes característiques àmpliament compartides per un grup de localitats de la mateixa comarca, el seu estudi permet d'arribar a resultats i conclusions similars als que obtindríem en una geografia bastant més extensa; és a dir, en la mesura que aquest estudi monogràfic reflecteixi estats paral·lels, serà vàlid per donar informació sobre fenòmens fònics d'una extensió més general. En definitiva, la comunitat lingüística estudiada presenta una varietat dialectal del català que, per circumstàncies extralingüístiques, s'ha vist sotmesa a fortes pressions d'una llengua forana, i en això, justament, rau l'interès del seu estudi.

5. Algunes observacions de teoria lingüística relacionades amb aquesta comunitat de parla

La comunitat lingüística delimitada per a aquest treball no es correspon gaire amb la d'un model estructuralista basat en l'homogeneïtat com el que proposa A. Martinet.⁸⁷ Si calia interpretar-la des d'una òptica estructuralista, s'ajustaria més aviat al concepte de *microllengua* elaborat per Ch. F. Hockett⁸⁸ a partir del concepte d'*idiolecte*, i basat, per tant, en la varietat; són aquests dos últims els conceptes que, adequadament afinats amb els trets de variabilitat social i de variabilitat d'estil i amb el toc generativista corresponent, han trobat bona acollida entre els sociolingüistes i els sociòlegs i antropòlegs del llenguatge.

Si tenim en compte les característiques lingüístico-geogràfiques de la localitat, la comunitat autòctona catalana representa una varietat dialectal; en canvi, si tenim en compte l'evolució econòmica i demogràfica a què ha estat sotmesa, aquesta comunitat comença a tenir prou elements per con-

87. A. MARTINET, *Elementos de lingüística general*, pàgs. 178-180.

88. CH. F. HOCKETT, *Curso de lingüística moderna*, pàg. 321.

vertir-se progressivament també en una varietat social, segons el model dissenyat per J. Fishman;⁸⁹ de manera que, segons la seva terminologia, aquest treball tractaria d'analitzar algunes característiques fòniques d'un dialecte en camí de sociolecte. És clar que en el cas de la comunitat barberenca les circumstàncies no són pas les mateixes descrites per J. Fishman; la varietat regional de Barberà no és pas desplaçada en l'espai, al qual —com he explicat abans— tendeix a mantenir-se fidel, sinó que més aviat és una comunitat abocada a quedar diluïda per l'activitat social diària entre una població forana heterogènia.

Considerada de moment —i mentre no quedi absolutament diluïda— com una unitat lingüístico-geogràfica, respon a les característiques de comunitat lingüística proposades tant per un sociòleg del llenguatge com J. Fishman,⁹⁰ per un sociolingüista com W. Labov,⁹¹ o per un antropòleg del llenguatge com J. Gumperz.⁹²

89. J. Fishman (*Sociología del lenguaje*, pàgs. 47-48) fa veure el camí que permet de passar una varietat lingüística de dialecte a sociolecte de la manera següent:

«Aquellas variedades lingüísticas que inicial y básicamente representan orígenes geográficos divergentes, las conocemos con el nombre de *dialectos* ... En este sentido puramente objetivo de la palabra usamos términos como *dialectología* y *geografía dialectal* en lingüística, y en el mismo también los utiliza la sociología del lenguaje. No obstante, los dialectos pueden fácilmente llegar a representar (significar, connotar, simbolizar) otros factores diferentes de los geográficos. Esto ocurre cuando los emigrantes de una región A llegan a formar una porción considerable de la población pobre, marginada y analfabeta de la región B, porque entonces su variedad de habla (dialecto A) llegará a significar algo más que el sólo origen geográfico para todos los hablantes de la región B. El dialecto A significará una clase social educativa y culturalmente más baja que el dialecto B. De este modo, lo que en un principio sólo se consideró una *variedad regional* ... puede ser vista (y funcionar) como una *variedad social* o sociolecto ... después que la diferenciación social pasa a primer plano».

90. J. FISHMAN, *Sociología del lenguaje*, pàg. 54:

«Por una comunidad lingüística se entiende aquella cuyos miembros participan por lo menos de una variedad lingüística y de las normas para su uso adecuado».

91. W. LABOV, *The Study of Language in its Social Context*, dins P. P. GIGLIOLI, *Language and Social Context*, pàg. 292, nota:

«... it seems plausible to define a speech community as a group of speakers who share a set of social attitudes towards language».

92. J. GUMPERZ, *The Speech Community*, dins P. P. GIGLIOLI, *Language and Social Context*, pàg. 219:

«... any human aggregate characterized by regular and frequent interaction by means of a shared body of verbal signs and set off from similar aggregates by significant differences in language usage».

II

ASPECTES METODOLÒGICS

PUNT DE PARTIDA

El punt de partida per a l'elaboració d'aquest treball és una enquesta feta l'any 1978 al meu pare, fill de Barberà i de pares que també n'eren, seguint el qüestionari de l'*Atlas lingüístic del domini català*. Aquesta enquesta tenia com a finalitat observar amb una certa sistematicitat les diferències lingüístiques més notables en el canvi de generacions, prenent com a referència la parla del meu pare i la meua. Deixant de banda els aspectes lèxics i semàntics, amb dades prou interessants per a un estudi de les diferències generacionals, els resultats del camp fònic presentaven alguns fenòmens amb unes solucions ben diferents de les que jo, filla del mateix poble, hauria donat. En relació amb la meua parla, la seva es caracteritzava per: a) un major grau de iodització tradicional ([pə'jerə], [frə'ʎaj], [ənsə'najs]); b) poca africació de [ʃ] i [ʒ], tant si anaven en posició inicial absoluta ([ʃə'rra], [ʃaj], [ʒur'nal], [ʒas]) com després de líquida –lateral o central– o de nasal –[paɲʃə]–; c) no africava la [ʃ] intervocàlica en algun mot que podria aparèixer amb [əʃ–] o amb [ʃ–], com *aixafar*, i que jo pronunciava amb [–tʃ–]; d) feia oclusives i sonores les *b* o *g* davant *l*, en mots com *públic* o *reglada*, que jo pronunciava [p] i [k]; e) tenia més poca tendència a l'ensordiment de [–dʒ–] intervocàlic (per exemple, pronunciava [trəpi'dʒa], alternava ['kɛtʃus] i ['kɛdʒus]); f) manifestava una forta persistència de la sonorització en els participis femenins amb –t–, com ['trɛdə], ['diðə], ['duðə], ['fɛðə]; g) en molts mots discrepàvem en el timbre de les vocals, especialment en les interferències entre [u] i [ə] ([su'liβə]/[sə'liβə], [pəl'mons]/[pul'mons]).

Un cop constatades aquestes diferències, vaig elaborar un qüestionari experimental –tal com solen recomanar els tractats de dialectologia–⁹³ a

93. J. Veny (*Introducció a la dialectologia catalana*, pàg. 87) diu a propòsit d'això:

«Allo que dona resultat en les monografies és aplicar un qüestionari de templeig, general, que serveixi per detectar els fenòmens més destacats i interessants del parlar estudiat per tal de preparar, sobre aquests, un qüestionari *ad hoc* que permeti d'aprofundir en llur estudi».

fi de determinar les diferències que, amb el canvi de generacions, es produeixen a l'entorn d'alguns fenòmens fònics relacionats amb les consonants palatals.

1. *Característiques del qüestionari previ*

Aquest qüestionari consta de dues parts:

A. Un apartat de filiació en forma de preguntes, a fi de determinar l'edat de l'informador i la seva vinculació amb la població, les seves relacions socials i les seves opinions sobre el propi idiolecte.

B. Un apartat, en forma d'enquesta, per determinar la pronunciació d'una llista de mots que comprèn els següents aspectes:

1. *La iodització.* Hi són considerats tres tipus de mots: a) els que tenen una [ʎ] que, a causa del seu origen, no és objecte de iodització tradicional (40 mots), b) els que tenen una [ʎ] objecte de iodització tradicional (81 mots), c) els que tenen [j] que per ultracorrecció pot esdevenir [ʎ] (2 mots).

2. *La pronunciació de mots amb [ʃ-] en posició inicial.* Conté tres tipus de mots: a) aquells en què [ʃ-] apareix sempre en posició inicial de paraula i correspon a la grafia *x* (85 mots), b) aquells en què, pel fet de començar amb əʃ- + vocal, la [ʃ] pot esdevenir inicial per un fals tall de la seqüència (22 mots), c) mots amb [s-] inicial que pot esdevenir [ʃ-] en algunes zones del català central (13 mots).

3. *La pronunciació de mots amb [ʒ-] en posició inicial.* Conté dos tipus de mots: a) aquells en què [ʒ-] apareix sempre en posició inicial de paraula i correspon a les grafies *j* o *g* (75 mots), b) aquells en què, pel fet de començar amb əʒ- + vocal, la [ʒ] pot esdevenir inicial per un fals tall de la seqüència (8 mots).

4. *La pronunciació de mots amb [-dʒ-] en posició intervocàlica.* La llista conté els tipus de mots següents: a) aquells que tenen al lexema [dʒ] que no alterna amb cap altre al·lòfon, ni per variació morfològica ni per variació lèxica (42 mots), b) aquells que tenen un lexema amb l'alternança tʃ/dʒ (29 mots), c) aquells que tenen un lexema amb l'alternança tʃ/dʒ/ʒ (7 mots), d) els mots *corregir* i *suggerir*, e) alguns mots que no tenen [-dʒ-], però sí [-tʃ-] o [-ʒ-], i que estan relacionats lèxicament o morfològicament amb d'altres dels apartats b) o c) com a conseqüència d'estar formats per un lexema representable per al·lomorfs amb les alternances tʃ/dʒ/ʒ o tʃ/dʒ, com per exemple *mig* o *festejar* (18 mots).

5. *La pronunciació de -tʃ- en posició intervocàlica* (34 mots).

6. *La pronunciació de mots amb alguna de les combinacions [-gz-], [-ks-], [-dz-] o [-ts-].* Aquesta part del qüestionari comprèn: 18 mots amb [-gz-], 21 mots amb [-ks-], 17 amb [-dz-] i 3 amb [-ts-].

Tot i que des del començament d'aquest treball havia considerat la conveniència que contigués un apartat sobre l'anàlisi de la part perceptiva del llenguatge, no hi havia res preparat en aquest sentit en el qüestionari provisional.

Amb aquest qüestionari vaig fer 18 enquestes a 18 informadors barberencs, 11 homes i 7 dones; aquests informadors eren tots de parla catalana i havien nascut els anys 1901, 1902, 1909, 1910 (dos), 1912, 1915, 1921, 1926, 1934, 1935, 1938, 1945, 1947, 1958, 1960, 1962 i 1964.

2. Metodologia de les enquestes fetes amb el qüestionari previ

Pel que fa al mètode de fer l'enquesta, normalment començava per les preguntes de l'apartat B, i al final feia l'enquesta de filiació.

L'apartat A fou formulat amb preguntes específiques del tipus: *Quin any va/va/vas* –segons l'edat o la relació que tenia amb l'informador– *néixer?*, *D'on era el vostre pare?*, *Us agrada llegir?*, *Heu viscut algun temps fora de Barberà?*, *Com us sembla que parleva el català?*, i, si calia, indagava aclariments complementaris; anotava per escrit cada una de les respostes abans de formular la pregunta següent.

Per a l'apartat B vaig idear un sistema que elimina el temps de transcripció fonètica i que es pot aplicar sempre que es tingui un coneixement prou bo de la parla estudiada com per preveure les diferents solucions possibles. Consisteix a tenir anotades en cada quadern de respostes, i al costat de cada mot, totes les solucions fòniques previsibles, i subratllar la que dona l'informador; el risc de subratllar equivocadament no és pas més gros que el de posar un signe per un altre en una transcripció fonètica; cal deixar, a més, espai per transcriure respostes no previstes o fer alguna indicació d'ús, per exemple.

Sobre la manera d'obtenir les respostes de l'apartat B vaig optar, sempre que era possible, pel sistema de la traducció a partir del castellà, tot i ser un mètode que ofereix prou inconvenients;⁹⁴ a fi de disminuir els problemes derivats de la traducció, i donada la naturalesa estrictament fònica del treball, al començament de cada enquesta advertia als informadors que només estudiava la pronunciació catalana de les paraules i no pas el seu significat, i que, per tant, procuressin pronunciar-ho de la manera més normal per a ells; i, a més, procurava que ho tinguessin present al llarg de l'enquesta; per tal d'evitar respostes disperses, donava per a cada

94. J. Veny (*Introducció a la dialectologia catalana*, pàg. 81) n'assenyala aquests tres:

«... 1) només es pot aplicar a parlants bilingües ... 2) existeix el perill de calc ... 3) sovint manca una correspondència simètrica entre el mot de la llengua oficial, general, i el del dialecte...»

cas, i si era possible, un mot castellà amb el mateix ètim que el que preguntava. En els casos de mots sense correspondència amb el castellà vaig optar pel mètode indirecte, donant una explicació. Només ocasionalment vaig recórrer a la proposta d'una forma amb una petita variació fonètica, procurant, evidentment, que la modificació no coincidís amb cap de les solucions fòniques previsibles. Pel que fa al mètode que J. Veny⁹⁵ anomena *extorsió* i que consisteix en la proposta del mot amb la seva forma fònica normal, podria semblar, en principi, que no té cap raó de ser en una anàlisi de sons produïts; però, un cop constatat que l'informador no sempre repeteix el mot pronunciat per l'enquestador amb la mateixa forma fònica que aquest, estem en condicions de valorar els materials fonètics obtinguts per aquest procediment, que ens il·lustren sobre els mecanismes de control de la percepció i de la producció dels sons, és a dir, sobre aspectes relatius a les bases psíquiques del llenguatge.

3. Conclusions

Un cop analitzats els resultats d'aquestes enquestes prèvies, vaig arribar a algunes conclusions que van condicionar tant el contingut del qüestionari definitiu, com els criteris de selecció d'informadors i el mètode de fer l'enquesta. Sembla convenient assenyalar aquestes:

1. Sobre l'apartat A, el qüestionari provisional era vàlid com a canemàs, però calia precisar-ne o ampliar-ne algunes preguntes. No n'hi havia prou, per exemple, amb preguntar per la feina de l'informador, calia saber si treballava a la població o fora; i, en el cas d'haver residit una temporada fora, en quina edat ho havia fet. A més de les opinions sobre la pròpia parla, i, tractant-se d'un treball sobre canvis generacionals, podia ser convenient saber també com valorava l'informador la seva manera de parlar en relació amb la dels seus pares i amb la dels fills. Calia ampliar i precisar molt més les preguntes sobre escolarització. Si es preguntava per la llengua dels pares i del cònjuge, també calia fer-ho per la dels amics o companys i per la dels mestres. I, encara, s'havia d'introduir una pregunta amb tema nou, que informés sobre els carrers on havia viscut cada enquestat.

2. Sobre l'apartat B calia completar i sobretot sistematitzar la llista de mots de cada un dels fenòmens per analitzar. La recopilació de mots del qüestionari provisional havia estat elaborada, en part, amb els mots de l'enquesta inicial feta amb el qüestionari de l'*Atlas lingüístic del domini català*; en part, amb una selecció —més o menys sistemàtica, segons el fenomen a observar— de les entrades del *Diccionari general de la llengua*

95. I. VENY, *Introducció a la dialectologia catalana*, pàg. 82.

catalana; i, en part, amb mots afegits que no figuraven ni a un lloc ni a l'altre, com és el cas dels noms propis i d'alguns barbarismes. La sistematització del qüestionari definitiu passava, com a mínim, per una anotació rigorosa i completa de cada una de les entrades lèxiques del *Diccionari general de la llengua catalana* afectades per algun dels fenòmens fònics estudiats, i per una selecció posterior. A part d'això, vaig constatar: 1) que, a l'hora de sistematitzar el qüestionari definitiu, caldria seleccionar de manera diferent els mots afectats per la iodització tradicional i els mots afectats per l'africació de [ʃ-] o [ʒ-], o l'ensordiment de [-dʒ-]; a partir de les diferències de resultats entre *palla/(cove) pallisser, pollanc/pollancó*, en front de *mitja/mitjana, viatge/viatjant*, vaig començar a intuir -d'una manera no gaire precisa, és cert- que la iodització tradicional era actualment un fenomen fònic relacionat amb el mot,⁹⁶ mentre que els altres fenòmens -la iodització no tradicional, també- estaven més en relació amb el so, i, a vegades, també amb el mot; 2) que el manteniment de [-tʃ-] intevocàlica en els mots amb la grafia *tx* era, de tots els fenòmens estudiats, l'únic que presentava una situació estable; per tant, no caldria fer massa modificacions a la llista de mots que se n'ocupaven; 3) que preguntar els 18 mots del grup 4.e.) d'aquest apartat B (els que, tot i no tenir [-dʒ-], estan formats per un morfema lèxic amb les alternances -tʃ/-dʒ-/-ʒ- o -tʃ/-dʒ-, com és ara *bateig, batejar o mig*), a fi de descobrir-hi una possible alteració de [tʃ] o una africació de [ʒ], era ben sobrer.

3. En relació amb la manera de dur a terme l'enquesta, el sistema que havia ideat de portar transcrits les possibles respostes de l'apartat B va resultar satisfactori perquè agilitza molt l'entrevista; cal confessar, però, que la diversitat de respostes fou més gran del que preveia el qüestionari provisional i va caldre transcriure prou sovint, cosa que, evidentment, no invalida el mètode, sinó que mostra que els coneixements que l'investigador tenia del dialecte propi no eren prou complets.

4. En relació amb la selecció d'informadors i, a fi de garantir la seva representativitat lingüística, vaig adonar-me de la necessitat de fer una tria més rigorosa que la primera. Inicialment havia pressuposat la possible existència a Barberà de la iodització no tradicional que, tant en l'àrea catalana lleista com en la ieista, apareix en les generacions més joves; amb la finalitat bàsica de comprovar-ho, el qüestionari provisional contenia 40 mots que tenen una [ʌ] que, donat el seu origen, no és objecte de ioditza-

96. Per exemple, vaig observar una consciència de iodització en ['pajə] o [pu'jan] que portava a la substitució d'aquestes formes per ['paʎə] i [pu'ʎan], però, en canvi, les formes derivades [pəi'se] i [pujən'ko] no semblaven connotades per la iodització i, probablement per això, eren menys corregides.

ció en els parlars vallesans. A la vista dels resultats més aviat anòmals que es donaven en el grup dels nascuts entre els anys 1960 i 1964, que eren els únics amb indicis de iodització no tradicional, vaig fer d'una manera informal una enquesta de tempteig amb unes 10 paraules a una quinzena de joves i nens, tots fills de Barberà i de parla catalana, nascuts a partir de l'any 1960. Els resultats donaven que, a mesura que la data de naixement s'acostava al 1960, només tenia iodització no tradicional algun xicot escadusser, sempre fill de pare o mare d'origen no català; i que, a mesura que la data de naixement s'acostava a 1980, hi havia més casos de iodització no tradicional, fins i tot entre algun nen nascut després de 1970 amb pare i mare barberencs. Hauria estat prou interessant un estudi a partir d'una hipòtesi que relacionés el grau de iodització no tradicional amb el grau de vinculació a la llengua castellana en els nascuts a partir de l'any 1960; o bé un altre estudi en què, bo i prescindint de la influència castellana, es postulés que la iodització no tradicional en alguns infants és una articulació defectuosa de la líquida palatal que, naturalment, es dona en els més joves, però que desapareix progressivament amb el pas cap a l'adolescència. Ja es comprèn, però, que qualsevol d'aquests dos camins era matèria per a una altra mena de treball. En fi, en el cas de l'estudi que havia emprès, els resultats de l'enquesta de tempteig sobre iodització no tradicional van servir per seleccionar amb més cura els informadors.

5. El fet que, les poques vegades que havia aplicat el mètode d'extorsió, els informadors, en més d'un cas, havien repetit amb alguna distorsió fònica la forma proposada em va fer adonar: 1) que els resultats obtinguts amb aquest mètode procedien d'un doble control psicolingüístic, primerament de percepció i després de producció, i que, per tant, calia assenyalar aquests resultats per a no confondre'ls amb els de producció espontània, i 2) que podia ser convenient d'elaborar una enquesta a base d'oposicions mínimes que permetessin de calibrar els diferents graus de percepció.

6. Al llarg de les entrevistes havia observat que tots els informadors entenien ben aviat que es tractava d'un estudi sobre la pronunciació; moltes vegades, a més, tendien a col·laborar amb alguna observació, sovint ben atinada i útil, si arribaven a copsar la naturalesa d'algun dels fenòmens analitzats; cal tenir en compte que la identificació de la naturalesa de cada fenomen venia facilitada pel fet d'estar els mots de la llista agrupats per fenòmens fònics, i, a la vegada, venia dificultada per la diversitat de solucions fòniques que l'informador donava a determinats mots amb el mateix so. Sigui per aquesta característica del qüestionari i dels mots enquestats o, més probablement, per les implicacions socials diferents que es donen entre les fenòmens analitzats, una bona part dels informadors es va mostrar sensible a la iodització i, en canvi, només un —nascut el 1958 i llavors estudiant universitari— va fer una observació sobre els altres fenòmens,

en concret sobre l'ensordiment de [-dʒ-] intervocàlica. Aquestes observacions van fer que a l'hora de confeccionar la part del qüestionari dedicada a la percepció tingués en compte no només la capacitat de distinció de sons, sinó també la possibilitat de valorar les diferents solucions fòniques.

CARACTERÍSTIQUES I CONTINGUT DEL QÜESTIONARI

El qüestionari definitiu consta de tres parts: un apartat format per una enquesta de filiació, un altre apartat format per una enquesta sobre la producció de mots i un tercer apartat amb una enquesta sobre la percepció de sons.

1. *Enquesta de filiació*

És una enquesta simplement informativa que té com a objectiu primer fer l'inventari dels informadors i una descripció general de cada un, i com a objectiu segon, permetre una caracterització també general dels factors ambientals col·lectius. Ha estat elaborada tenint en compte les preguntes per a l'inventari d'informadors de *Atlas lingüístic del domini català*, ampliat amb algunes preguntes més específiques que ja formaven part del qüestionari previ i amb algunes altres derivades de l'experiència adquirida per l'investigador arrel del tempteig fet amb aquest qüestionari primer.

Aquesta sèrie de preguntes, en una bona part, tenen una resposta molt concreta i estan totes relacionades amb l'informador; permeten: a) deduir el grau de representativitat de la llengua de l'informador segons la seva vinculació amb la localitat, tant pel que fa a la seva ascendència, com pel que fa a les relacions socials, b) determinar el tipus de feina, c) determinar el nivell sòcio-cultural i, d'una manera específica, el grau d'escolarització, d) reflectir les opinions que cada informador té sobre la seva manera de parlar, i, per tant, reflectir una part molt general dels seus prejudicis lingüístics.

Conté les qüestions següents:

1. Nom i cognoms.
2. Any de naixement.
3. Sexe.
4. Natural de.
5. a) Pare natural de. b) Llengua del pare.
6. a) Mare natural de. b) Llengua de la mare.
7. a) Cònjuge natural de. b) Llengua del cònjuge.
8. a) Amics naturals de. b) Llengua dels amics.
9. a) Estadades llargues fora de la població. b) Duració de l'estada. c) Edat en què es va produir.

10. a) Carrers on ha viscut. b) Temps de residència.
11. a) Classe de treball. b) Lloc de treball.
12. Activitats complementàries.
13. a) Lectures. b) Llengua de les lectures.
14. a) Ràdio. b) Llengua de la ràdio.
15. a) Televisió. b) Llengua de la televisió.
16. Filiació escolar.— a) Temps global d'escolarització. b) Tipus d'estudis. c) Llengua dels companys d'escola. d) Nom del mestre o dels mestres o de la institució on s'han fet els estudis. e) Llengua del mestre o dels mestres. f) Llengua a l'escola.
17. Opinions generals sobre la pròpia parla.— a) Us / Li / Et sembla que parleu / parla / parles bé el català? b) En relació amb la dels pares: Els vostres / seus / teus pares parlen (o parlaven) el català més bé que vós / vostè / tu? c) En relació amb la dels fills: Els vostres / seus / teus fills parlen el català més bé que vós / vostè / tu?

2. *Enquesta sobre la producció de mots*

Aquesta enquesta té com a objectiu recollir dades per analitzar les alteracions de pronunciació que es produeixen amb el canvi de generacions. Consisteix en una llista de mots agrupats segons els diferents fenòmens fònics estudiats, i es tracta d'aconseguir que cada informador els pronuncii tots a fi de recollir la gamma de pronunciacions que ofereix cada mot.

Consta de dues parts que versen sobre els dos fenòmens evolutius presentats al començament d'aquest treball. En la present caracterització del qüestionari, aquestes dues parts han de ser considerades i presentades per separat; i això no és tant pel fet de tractar de dos tipus de fenòmens evolutius, que —com ja he comentat— tenen una valoració social diferent, sinó també perquè la selecció dels mots de cada una de les dues parts s'ha fet amb criteris diferents. Com es veurà tot seguit, podríem dir d'una manera global que, a partir d'unes línies directrius comunes a les dues parts, en la selecció dels mots relacionats amb la iodització ha predominat un criteri etimològic; en canvi, en la selecció dels mots sobre el conjunt de fenòmens relacionats amb els sons consonàntics obstruents prepalatals, ha prevalgut un criteri fònic.

2.1. *Procediment per a la selecció dels mots*

Aquesta part del qüestionari ha estat elaborada tenint en compte l'experiència adquirida amb l'anàlisi dels resultats del qüestionari previ, i he procedit de la manera següent:

a) En primer lloc, hi ha hagut una selecció general i prèvia que ha donat una llista molt completa de mots afectats per algun dels fenòmens estudiats. La confecció d'aquesta llista ha tingut en compte totes les entrades lèxiques del *Diccionari general de la llengua catalana*; cada entrada ha estat sotmesa primer a un examen fonètic obvi, com és el fet de contenir uns determinats sons; i posteriorment a un examen d'ús, basat en el grau de difusió del mot en la llengua general o en el dialecte, i en el grau de tecnicisme del mot. La recopilació resultant ha estat ampliada amb alguns barbarismes d'ús freqüent, amb alguns noms propis i amb una llista de mots obtinguts a partir de l'enquesta primera feta amb el questionari de l'*Atlas lingüístic del domini català* – i que no figuren al *Diccionari general de la llengua catalana* –; cal advertir, a més, que cap mot d'ús general no ha estat rebutjat només pel fet de ser patrimoni d'un grup – generacional o cultural – d'informadors.

b) En segon lloc, aquesta llista ha estat objecte d'una selecció específica molt més completa que ha tingut en compte la naturalesa de cada fenomen analitzat. A causa d'això he aplicat a la selecció inicial algunes restriccions del tipus següent: 1) en el cas de mots amb el mateix afix, he fet una tria que ha tingut en compte la naturalesa de cada afix; per exemple, per representar els mots acabats amb *-itzar* m'ha semblat suficient una tria de tres verbs amb una gradació d'ús,⁹⁷ en canvi, per representar els mots acabats amb *-atge* he tingut en compte, no només les dues procedències llatines bàsiques d'aquesta terminació,⁹⁸ sinó també les formacions catalanes i els préstecs posteriors, de manera que la llista de mots amb *-atge* és molt més àmplia que la de mots amb *-itzar*; 2) en el cas de les famílies de mots també he actuat de manera diferent segons el fenomen; després d'haver intuït per les respostes del qüestionari previ que la iodització tradicional està molt més vinculada al mot que no hi estan els altres fenòmens estudiats, he tendit a incloure en el qüestionari molts mots d'una família afectats per la iodització tradicional; i, en canvi, en el cas dels altres fenòmens, he tendit a limitar el nombre de mots d'una mateixa família, establint, però, una certa proporció.

c) En tercer lloc, essent la intenció d'aquest treball fer una descripció de l'estat actual d'alguns fenòmens en evolució, aquest objectiu sincrònic ha canalitzat la selecció; de tota manera, en el cas de la iodització també he tingut en compte l'aspecte diacrònic, de manera que de bon començament vaig mirar que hi fossin representats tots els grups fònics originaris que

97. He considerat que encara que *organitzar* i *analitzar* presenten un ús i una dificultat semàntica similars, enfront de *popularitzar* –un concepte més abstracte i un ús probablement més reduït–, no són dues formes exactament equivalents pel fet que *analitzar* alterna en l'ús real de la llengua amb *fer un(a) anàlisi*.

98. Vegeu-ne l'explicació a la nota 51.

hi estan relacionats. En canvi, en la tria dels mots amb consonants prepalatals no líquides ha predominat un criteri de selecció basat en la distribució dels sons, en la morfologia i en les diferents manifestacions gràfiques d'un so determinat; això no exclou, però, que pel fet de ser prou àmplia la gamma de mots seleccionats, també compregui pràcticament tots els orígens possibles de cada so en les posicions analitzades.

d) Finalment, cal afegir que la selecció definitiva l'han fet els mateixos informadors amb les seves respostes, pel fet o bé de no conèixer un mot determinat, o bé de respondre amb un mot d'estructura fònico-lèxica diferent de la pressuposada. Aquests mots, que han estat rebutjats a posteriori del qüestionari, figuren en nota en cada un dels punts corresponents d'aquest capítol.

2.2. Enquesta sobre la iodització

Com a conseqüència de l'aplicació consecutiva dels criteris de selecció esmentats a l'apartat anterior aquesta llista consta de les parts següents:

2.2.1. Una sèrie de 126 mots⁹⁹ que representen tots els grups fònics originaris que han ioditzat en el català oriental:

-c'l- (i -g'l-)

a) mots procedents de la combinació *ī* (tònica) + -c'l- (6 mots):

1. conilla, 2. cordill, 3. cosconilles, 4. lletnia, 5. perill, 6. setrill.

b) mots procedents de la combinació vocal no *ī* (tònica) + c'l (67¹⁰⁰ mots):¹⁰¹ 7. abella, 8. agenollar-se, 9. agulla, 10. amagatall, 11. aparellar, 12. badall, 13. badallar, 14. batall, 15. buscall, 16. cagalló, 17. cremallot, 18. crestall, 19. dalla, 20. dallar, 21. ence-nall, 22. enrogallat, 23. envellir, 24. envermellir, 25. escàmpall, 26. estenalles, 27. falciot, 28. fonoll, 29. forrellat, 30. fregall, 31. gargall, 32. genoll, 33. grumoll, 34. magall, 35. magalla, 36. magalló, 37. malla, 38. mirall, 39. (fer) miroies, 40. orella, 41. parell, 42. parella, 43. pessigoles, 44. poll, 45. pollanc, 46. pollancó, 47.

99. En la relació inicial eren 127 mots, però a causa d'una preferència gairebé exclusiva dels informadors pel tipus lèxic *manat*, ha estat eliminat del qüestionari el mot *manoll*.

100. Inicialment hi havia 68 mots, però a causa d'una preferència exclusiva pel tipus lèxic *bol-ba* ha estat eliminat el mot *borralló*.

101. Conflueixen en aquest grup una sèrie de mots de procedència diversa: a) mots amb el grup -c'l- del llatí, una bona part dels quals ve dels sufixos llatins -acūlu, -īculu, -īcula, -ūcūlu, -ūcūla, -ūcūlu, -ūcūla, b) mots on -c'l- és el resultat en llatí vulgar de -t'l- (com *vell* i els seus derivats), -p'l- (com *pollanc* i els seus derivats, o *rostoll*) i -g'l- (com *rella*, *tralla*).

raspall, 48. rella, 49. rostoll, 50. rovell, 51 rovellar-se, 52. secall, 53. solell, 54. (as)solellat, 55. soroll, 56. terrabastall, 57. tralla, 58. trencall, 59. ull, 60. ull de poll, 61. ullal, 62. (pa) ullat, 63. (picar, o fer, l') ullet, 64. vell, 65. vella, 66. vellesa, 67. ventall, 68. ventrell, 69. ventrellada, 70. vermell, 71. vermella, 72. vermellor, 73. xaragall.¹⁰²

—lj—

a) mots procedents de la combinació \bar{i} (tònica) + —lj— (1 mot): 74. filla.

a) mots procedents de la combinació vocal no \bar{i} (tònica) o consonant + —lj— (51 mots):¹⁰³ 75. acaballes, 76. all, 77. allioli, 78. amortallar, 79. batalla, 80. bavalles, 81. canalla, 82. cella, 83. cogullada, 84. consell, 85. cullera, 86. despulla, 87. despullar, 88. escorcollar,¹⁰⁴ 89. escorrialles, 90. estovalles, 91. fillol, 92. full, 93. fulla, 94. fullejar, 95. fullola, 96. mall, 97. margall, 98. meravella, 99. millor, 100. mortalla, 101. mullader, 102. mullar, 103. mura-lla; 104. orgull, 105. palla, 106. paller, 107. pallera, 108. pallissa, 109. (cove) pallisser, 110. papallona, 111. pavelló, 112. retall, 113. revifalla, 114. rialla,¹⁰⁵ 115. senalla, 116. tall, 117. tallant, 118. tallar, 119. tovalló, 120. tovallola, 121. treball, 122. treballar, 123. virolla, 124. vull, 125. xollar.

En la confecció d'aquesta part de l'inventari només he tingut en compte el criteri etimològic, i he prescindit de qualsevol altra possible subclasseficació, per exemple, posicional. La finalitat d'aquesta part és de recollir dades per observar els diferents graus de desaparició de la iodització tradicional, segons els mots i segons els parlants, i per observar quines són les diferents solucions fòniques.

102. Tot i la incertesa sobre l'etimologia d'aquest mot, l'he tractat com una formació amb el sufix *-all*.

103. Conflueixen en aquest grup: a) els mots formats per vocal diferent de \bar{i} llatina + lj (com *consell* o *palla*); dins aquest grup cal consignar els mots formats amb el sufix *-alla* procedent del llatí *-alia* (com *batalla* o *acaballes*), i els que han substituït altres sufixos per aquest (com *senalla* < àr. *sennad3*); b) els mots amb la combinació llatina *-llj-* (com *all* o *cogullada*); c) els mots amb la combinació llatina *-chlj-* (com *cullera*).

104. Segons el *DCVB* és un mot derivat de *corcoll* i aquest de *cürcūliu*. Segons el *DEiCLC* es tracta d'un mot d'origen incert i amb un àmbit d'ús reduït gairebé al català. En tots dos diccionaris s'assenyala com un mot que ioditza en les zones on [ʎ] > [j].

105. De les dues interpretacions etimològiques proposades per F. de B. Moll per a aquest mot < ll. *-alia* a la *Gramàtica històrica catalana* (pàg. 269), i < ll. vulg. **risacūla* al *DCVB* (vol. 9, pàg. 478)—, m'he decantat per la primera perquè està d'acord amb la terminació de substantius femenins en *-alla*.

2.2.2. Una sèrie heterogènia de 29 mots de diferents procedències que representen:

a) mots amb els grups fònics originaris que no ioditzen en català oriental:

l- (10 mots): 126. llavi, 127. llengua, 128. lletra, 129. lleuger, 130. llibre, 131. lloca, 132. llop, 133. lluç, 134. dilluns, 135. esllene-gar.

-ll- (45 mots): 136. aixella, 137. ampolla, 138. aquell, 139. aquella, 140. arpelles, 141. avall, 142. avellana, 143. ballar, 144. cartilla, 145. castell, 146. cavall, 147. cavalló, 148. ceballot, 149. celler, 150. cistell, 151. cistella, 152. coll, 153. collaret, 154. corbella, 155. ella, 156. enllà, 157. esmolls, 158. forquilla, 159. gall, 160. gallina, 161. graella, 162. grill, 163. metall, 164. molla, 165. molla-sa, 166. mullena,¹⁰⁶ 167. olla, 168. paella, 169. poll, 170. pollar-se, 171. poncella, 172. pubilla, 173. recull, 174. sella, 175. sivella, 176. vellut, 177. cristall, 178. cabell,¹⁰⁷ 179. cabellera, 180. escabe-llat.

-s'l (1 mot):¹⁰⁸ 181. guilla.

b) el mot **rellotge** (182) que, tot i procedir d'una -l- llatina -i, per tant, d'un so que, en principi, no palatalitza en català-, alterna dues solucions -una amb líquida lateral palatal, i l'altra amb líquida lateral no palatal- en el català parlat.¹⁰⁹

c) 10 mots més moderns que són préstecs d'altres llengües: 183.

106. Per a la inclusió del mot en aquest grup segueixo la interpretació de J. Coromines (*DEi-CLC*, vol. 5, pàg. 749), que ho fa derivar del llatí vulgar **mollenda**, resultat de la reducció *ie > e* de la forma **molienda**.

107. Els filòlegs coincideixen a assenyalar **capillu** com la forma d'on procedeix **cabell**, però també constaten l'existència de **cabei** en la zona de iodització tradicional. Vegeu, entre d'altres, F. DE B. MOLL, *Gramàtica històrica catalana*, pàg. 140. J. Coromines (*DEiCLC*, vol. II, pàg. 308) ho atribueix a un ús sovintejat de les formes de plural en combinacions com **capilli albi**, **capilli asperi**, que haurien afavorit un tractament com el del grup *lj*. J. Veny (*Estudis de geolingüística catalana*, pàgs. 41-42) ho justifica com un cas d'atracció de la terminació [-'ej], més freqüent que [-'eA].

108. En la relació inicial eren 2 mots, però a causa d'una preferència gairebé exclusiva dels informadors per *isla*, ha estat eliminat del qüestionari el mot *illa*.

109. Basant-se en Fouché, F. de B. Moll (*Gramàtica històrica catalana*, pàg. 117) justifica la palatalització de **rellotge** per una analogia amb **llotja**; en canvi, en el *DCVB* (vol. 9, pàg. 332) s'atribueix aquesta palatalització al fet que «la *l* s'ha convertit en *ll* per haver-se interpretat el *re-* inicial com si fos el prefix *re-* aplicat a un mot començat en *l-*, i com que la majoria de mots catalans procedents dels llatins amb *l-* tenen *ll-* inicial, s'ha produït la palatalització anàloga en aquest cas».

cremallera, 184. detall, 185. medalla,¹¹⁰ 186. metralla, 187. metraladora, 188. pallasso, 189. pantalla,¹¹¹ 190. patrulla, 191. taller, 192. tresillo.

d) 2 mots d'etimologia incerta: 193. arpillera,¹¹² 194. ratlla.¹¹³

La finalitat d'aquesta part del qüestionari era, originàriament, observar els efectes d'una possible irrupció de la iodització no tradicional en les generacions més joves; els resultats de les enquestes, tal com es veurà al capítol corresponent, permeten deduir-ne algunes altres observacions.

2.2.3. Un conjunt de 15 mots amb el so palatal [j] en diferents posicions, a fi d'observar els possibles efectes d'una ultracorrecció:

j- inicial: 195. iode, 196. iogurt.

-j- intervocàlica: 197. atzagaiada, 198. esgaiar, 199. gaia, 200. maionesa, 201. seient, 202. talaia, 203. teia, 204. toia, 205. voleiar.

-j final: 206. alegrois,¹¹⁴ 207. desmai, 208. esglai, 209. servei.

2.3. Enquesta sobre els sons consonàntics obstruents prepalatals

En el cas d'aquests sons he limitat l'anàlisi de l'estat de l'evolució a unes posicions determinades, que ni són les mateixes per a cada fenomen ni són necessàriament totes aquelles en què pot aparèixer cada so dins un mot. La llista de mots d'aquesta part del qüestionari comprèn aquests sons en les posicions següents:

110. Tot i que indirectament procedeix d'una forma llatina amb la terminació *-alīa* (Vegeu J. Coromines, *DEiCLC*, entrada *malla*, vol. 5, pàg. 396), arriba al català a partir d'una forma italiana.

111. J. Coromines (*DCELC*, vol. 3, pàg. 640-641) tracta el mot castellà com un préstec probablement del català, tenint en compte, entre d'altres raons, que *-alīa* no dona *-alla* en castellà. El *DCVB* tracta aquest mot com un castellanisme del català, i en el *DGLC* és una addició de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Com que, segons la informació del *DCVB*, vol. 8, pàg. 188, aquest mot no ioditza en cap de les zones de iodització tradicional, l'he inclòs entre els préstecs d'altres llengües.

112. Juntament amb una altra variant, *xarpellera*, es tracta de formes d'etimologia incerta; ni el *DCELC* ni el *DCVB* descarten la possibilitat que procedeixin de la forma llatina *sīrpīcūlus* proposada per Meyer-Lübke.

113. Sembla que les variants amb [ʎʎ] i [ʎ] que apareixen en els dialectes catalans fan difícil basar l'origen del mot en la forma llatina *radīa*, que, en canvi, sí que sembla vàlida per a altres variants del mot a la Romània. J. Coromines (*DCELC*, vol. 3, pàg. 1018) prefereix derivar les variants catalanes del verb *ra(t)llar* del llatí *rallum* o del llatí *radūla*.

114. He considerat aquest mot format amb el sufix català *-oi*, i no pas derivat directament del sufix llatí *-ūcūlu*.

2.3.1. *ʃ- en posició inicial*

Conté les parts següents:

a) 80 mots amb *ʃ-* en posició inicial,¹¹⁵ que correspon a la grafia *x*: 210. *xacrat* / *xacrós*, 211. *xafarder*, 212. *xafarranxo*, 213. *xàfec*, 214. *xafogor*, 215. *xal*, 216. *xalat*, 217. *xalet*, 218. *xamba*, 219. *xamfrà*, 220. *xamós*, 221. *xampany*, 222. *xanqueta*, 223. *xanguet*, 224. *xantatge*, 225. *xapa*, 226. *xàpol*, 227. *xaragall*, 228. *xaranga*, 229. *xarcuteria*, 230. *xardor*, 231. *xarel·lo*, 232. *xarlatà* / *xerraire*, 233. *xarol*, 234. *xarop*, 235. *xarrampió*, 236. *xarranca*, 237. *xarret*, 238. *xarrupar*, 239. *xarxa*, 240. *xassís*, 241. *xato*, 242. *Xauxa*, 243. *xaval*, 244. *xaveta*, 245. *Xavier*, 246. *xavo*, 247. *xec*, 248. *xellis*, 249. *xemeneia*, 250. *xerès*, 251. *xerif*, 252. *xerigot*, 253. *xeringa*, 254. *xerinola*, 255. *xerrac*, 256. *xerrar*, 257. *xerric*, 258. *xeviot*, 259. *xicot*, 260. *xifra*, 261. *Xina*, 262. *xino-xano*, 263. *xinxà*, 264. *xinxeta*, 265. *xinxilla*, 266. *xipollejar*, 267. *xiprer*, 268. *xiribec*, 269. *xirivía*, 270. *xiscle*, 271. *xispa*, 272. *xiste*, 273. *xitxarel·lo*, 274. *xiular*, 275. *xivarri*, 276. *xocar*, 277. *xocolata*, 278. *xofer*, 279. *xollar*, 280. *xop*, 281. *xoriço*, 282. *xotis*, 283. *xuclar*, 284. *xufla*, 285. *xumar*, 286. *xup(et)*, 287. *xurriaques*, 288. *xusma*, 289. *xutar*.

b) 21 mots que poden ser objecte d'una alternança *ʃ-/-ʃ-* pel fet que comencen amb una *ə-* àtona seguida de *-ʃ-*;¹¹⁶ es correspon amb les grafies *aix-* o *eix-*: 290. *aixà*, 291. *aixafar*,¹¹⁷ 292. *aixecar*, 293. *aixella*, 294. *aixeta*, 295. *així*, 296. *això*, 297. *aixopluc*, 298. *aixoplugar*, 299. *eixalar*, 300. *eixam*, 301. *eixamplar*, 302. *eixarcolar*, 303. *eixarrancar*, 304. *eixebrat*, 305. *eixerit*, 306. *eixida*, 307. *eixordar*, 308. *eixorivir*, 309. *eixugar*, 310. *eixut*.

c) 11 mots de procedència diversa que tenen un so [s-] en posició inicial, grafiat *c* o *s*, que sovint palatalitza en algunes zones del català oriental: 311. *cigarro*, 312. *sabó*, 313. *safareig*, 314. *sa-*

115. En la relació inicial eren 83 mots, però per manca d'un nombre suficient de respostes han estat eliminats del qüestionari els mots *xavalla* –els informadors han respost amb el tipus lèxic *calderilla-*, *xerri* –tres respostes–, *xoriguer* –cinc respostes–.

116. En la relació inicial eren 22 mots, però després de fer les enquestes ha estat eliminat el mot *eixart*, perquè només set respostes han donat aquest tipus lèxic; el tipus lèxic preferit ha estat *empelt*, i han estat menys freqüents els tipus *plançó* i *injerit*.

117. A causa de l'alternança *aixafar/xafar* he inclòs el mot en aquest grup, tot i que J. Coromines (*DEiCLC*, vol. 1, pàg. 105) dóna *xafar* com la forma tradicional i *aixafar* com la forma recent que actualment domina al català central.

marreta, 315. sarments, 316. seixanta, 317. síndria, 318. singló, 319. singlonar, 320. singlot, 321. suc.

La finalitat d'aquest grup de mots és la de recollir dades a fi d'observar a través de les diferents generacions el procés d'africació de [ʃ] en posició inicial o susceptible d'esdevenir inicial.

2.3.2. 3- en posició inicial

Conté les parts següents:

a) 74 mots amb 3- en posició inicial:¹¹⁸ 322. gec, 323. gegant, 324. gel, 325. gelatina, 326. gelós, 327. gemat, 328. gemec, 329. gendre, 330. gener, 331. generació, 332. general, 333. generós, 334. geni, 335. geniva, 336. genoll, 337. gens, 338. gent, 339. gentilesa, 340. geografia, 341. gep, 342. gerani, 343. gerent, 344. germà, 345. germandat, 346. gerra, 347. gest, 348. gibrell, 349. gimnàstica, 350. ginebre, 351. ginesta, 352. girafa, 353. girar, 354. Girona, 355. gitano, 356. ja, 357. jaç, 358. jan, 359. japonès, 360. jaqué, 361. jaques, 362. jaqueta, 363. jardí, 364. jàssera, 365. Jaume, 366. jeia, 367. jerarquia, 368. jeroglífic, 369. jersei, 370. jeure, 371. jo, 372. joc, 373. joia,¹¹⁹ 374. jonc, 375. jornal, 376. jota, 377. jou, 378. jove, 379. jubilar, 380. judici, 381. jueu, 382. jugar, 383. juliol, 384. julivert, 385. jungla, 386. junt, 387. juny, 388. jupa, 389. jurar, 390. jurídic, 391. just, 392. justícia, 393. jutge, 394. jutjar, 395. jutjat.

b) 10 mots que poden ser objecte d'una alternança 3-/-3- pel fet que comencen amb una [ə] àtona seguida de [-3-]: 396. agència, 397. agenollar-se, 398. agilitat, 399. agitació, 400. ajaçar, 401. ajeure, 402. ajocar-se, 403. ajudar, 404. ajuntament, 405. ajustar.

La finalitat d'aquest grup de mots és la de recollir dades a fi d'observar al llarg de les diferents generacions el procés d'africació de [ʒ] en aquesta posició.

118. En la relació inicial eren 77 mots, però per manca de respostes ha estat suprimit del qüestionari el mot *junyir*; dos informadors han respost amb aquest tipus lèxic, un altre amb *guarnir* i un altre amb *ajuntar*. Per una manca de precisió en la pregunta («Aquell a qui li agrada jugar és un ...»), que ha provocat moltes respostes amb el tipus *enjogassat*, han estat eliminats els mots *joganer* i *jugador*.

119. La formulació de la pregunta al·ludia només al significat d'objecte valuós.

2.3.3. -dʒ- en posició intervocàlica

Es tracta d'un apartat amb una sèrie de mots que, analitzats des del punt de vista fònic, presenten diferents graus de complexitat. Molts mots amb [-dʒ-] intervocàlica tenen una alternança -dʒ-/-tʃ o bé -dʒ-/-tʃ/-ʒ- condicionada a variacions gramaticals o lèxiques. D'altra banda, des d'un punt de vista etimològic, una gran majoria d'aquests mots són patrimonials i procedeixen del llatí, però -com ja he explicat abans-,¹²⁰ en el cas d'aquests mots patrimonials, conflueixen en la solució [-dʒ-] intervocàlica dos conjunts de grups fònics llatins amb un tractament històric i dialectal diferent en català. Per això, i a fi de simplificar, la presentació d'aquesta part del qüestionari ha estat feta seguint bàsicament un criteri ortogràfic. Conté els tipus de mots següents:

- a) 2 mots amb la grafia *dj*:¹²¹ 406. **adjectiu**, 407. **adjudicar**.
- b) 2 mots amb la grafia *gg*:¹²² 408. **suggerir**, 409. **suggestió**.
- c) 1 mot amb la grafia *g*:¹²³ 410. **corregir**.
- d) 71 mots amb la grafia *tg* o *tj*:¹²⁴ 411. **abordatge**, 412. **allotjament**, 413. **aprenentatge**, 414. **avantatge**, 415. **borratja**, 416. **calit-**

120. Vegeu la secció *Els fenòmens estudiats*, (2.1.3. -dʒ- intervocàlica).

121. En la relació inicial eren 3 mots, però per insuficiència de respostes ha estat eliminat del qüestionari el mot *coadjutor*; de les sis respostes obtingudes, cinc tenen aquest tipus lèxic i una el tipus *sagristà*.

122. Per bé que la pronunciació que correspondria a aquests dos mots d'acord amb la grafia és [gʒ] m'han inclinat a posar-los en aquest punt del qüestionari els fets següents: en primer lloc, que es tracta d'una combinació amb un element palatal i això feia impossible col·locar-los entre els mots del grup 2.3.5.; en segon lloc, que eren absolutament inadequats en qualsevol altre punt del qüestionari que no fos el 2.3.3. o el 2.3.5.; i, en tercer lloc, la raó fonamental és que els diccionaris amb transcripció fonètica fan evident que [dʒ] és la pronunciació adequada del mot. A propòsit d'aquest darrer aspecte, vegeu com el *DCVB* (vol. 10, pàg. 66) transcriu la pronunciació de *suggerir* i *suggestió* amb [g̃] per Palma i Barcelona i amb [č] per València; i com el *Diccionari Diàfora*, pàg. 256, transcriu amb [dʒ] tots els mots de la família.

123. El *DCVB* (vol. 3, pàg. 579) dona una pronunciació fricativa del so palatal del mot en tots els dialectes de català oriental; el *Diccionari Diàfora* (pàg. 64) també proposa aquesta pronunciació. Malgrat l'autoritat dels diccionaris, aquest mot figura al qüestionari perquè el meu coneixement del dialecte analitzat em feia suposar que a Barberà la pronunciació del mot no era fricativa sinó africada, cosa que han confirmat els resultats.

124. En la relació inicial eren 75 mots, però a causa del nombre insuficient de respostes o per respostes inadequades han estat eliminats del qüestionari els mots *assetjar*, *calitjós*, *fotja*, *sitja*. Per *assetjar* la resposta més freqüent té el tipus lèxic *assediar*, hi ha dues respostes amb *assetjar*, una amb *atacar*, una amb *cortejar* i una amb *rodejar*. Per *calitjós*, nou respostes són amb aquest tipus lèxic i una amb *calorós*. Per *fotja* només hi ha tres respostes. Per *sitja* hi ha sis respostes amb aquest tipus lèxic; el tipus preferit és *sitra*, amb vuit respostes; altres respostes tenen els tipus *gerra*, *tina* i *tija* (aquest últim a causa d'un possible creuament entre *tina* i *sitja* o *sija*).

ja, 417. carruatge, 418. corretger, 419. (fer la) corretgeta, 420. corretja, 421. corretjam / correatge(s), 422. corretjoles, 423. desitjar, 424. desitjós, 425. empitjorar, 426. espionatge, 427. farratge, 428. ferotge, 429. ferritja, 430. fetge, 431. formatge, 432. heretge, 433. imatge, 434. jutge, 435. jutjar, 436. jutjat, 437. lletja, 438. llinatge, 439. llotja, 440. metge, 441. metgessa, 442. mitger, 443. (paret) mitgera, 444. (a) mitges, 445. mitja, 446. (una) mitja (hora), 447. mitjà, 448. mitjalluna, 449. mitjana, 450. mitjanit, 451. mitjó, 452. oratge, 453. paisatge, 454. passatge, 455. passatger, 456. patge, 457. peatge, 458. personatge, 459. petja, 460. petjada, 461. pitjor, 462. plantatge, 463. platja, 464. politja, 465. prestatge, 466. prometatge, 467. rebutjar, 468. rellotge, 469. rellotger, 470. repetjó, 471. salvatge, 472. salvatjada, 473. solatge, 474. sutge, 475. trepitjada, 476. trepitjar, 477. viatge, 478. viatger, 479. viatjant, 480. viatjar, 481. xantatge. Gairebé una tercera part d'aquests mots estan formats per una unitat lèxica amb l'alternança -dʒ-/-tʃ-.

e) 11 substantius en la forma de plural i amb la grafia -igs; en tots 11 casos es tracta de formacions morfològiques que en la llengua literària tenen la mateixa forma fònica per al singular que per al plural, però que en la llengua parlada solen manifestar l'oposició singular/plural amb l'alternança -tʃ/-dʒus: 482. **assaigs**, 483. **bateigs**, 484. **faigs**, 485. **festeigs**, 486. **mareigs**, 487. **passeigs**, 488. **raigs**, 489. **sorteigs**, 490. **desigs**, 491. **estoigs**, 492. **safareigs**; d'aquests 11 mots, els tres darrers tenen una forma lèxica amb l'alternança -tʃ/-dʒ-, i la resta, una forma lèxica amb l'alternança -tʃ/-ʒ-.

La finalitat d'aquest grup de mots és la de recollir dades a fi d'observar a través de les diferents generacions el procés d'ensordiment de [-dʒ-] en aquesta posició.

2.3.4. -tʃ- en posició intervocàlica

Conté una sèrie de 24 mots amb la combinació [tʃ] en aquesta posició:

493. bitxo, 494. borratxo, 495. butxaca, 496. capritxos, 497. capritxós, 498. cartutxos, 499. cotxe, 500. despatxos, 501. dutxa, 502. empatxar, 503. empatxos, 504. entatxonar, 505. escabetxar, 506. escletxa, 507. esquitxar, 508. esquitxos, 509. fatxa, 510. fatxa-

da, 511. fitxa, 512. gavatxos, 513. motxilla, 514. petxina, 515. sandvitxos, 516. totxo.

D'aquests mots, 7 són formacions morfològiques plurals de substantius que fan el singular amb [-tʃ], per bé que 3 d'aquestes substantius —*capritxos*, *cartutxos*, *gavatxos*— solen fer la forma de singular amb [-tʃu] a la llengua parlada. El nombre de mots seleccionats representa una petita part dins el conjunt de mots amb [-tʃ-] en aquesta posició, però sembla suficient per indicar un hipotètic procés de sonorització de [-tʃ-]; aquest fenomen, si es donava, estaria en relació amb el procés d'ensordiment de [-dʒ-] i evidenciaria la inestabilitat de l'oposició fonològica -dʒ-/-tʃ- en posició intervocàlica.

2.3.5. Algunes combinacions no palatals en posició intervocàlica

Aquest apartat conté una sèrie de mots amb alguna de les combinacions [-gz-], [-ks-], [-dz-] i [-ts-] en posició intervocàlica. Passa sovint que en la pronunciació de mots amb alguna d'aquestes combinacions se solen produir interferències entre elles i entre les combinacions palatals [-dʒ-] i [-tʃ-]; els mots d'aquest apartat permetran d'observar les diferents interferències que es produeixen entre aquest conjunt de combinacions fòniques; els mots seleccionats són els següents:

a) combinació -gz- (18 mots): 517. *exacte*, 518. *exagerar*, 519. *exaltat*, 520. *examen*, 521. *executar*, 522. *executiu*, 523. *exemple*, 524. *exercici*, 525. *exèrcit*, 526. *exhibició*, 527. *exigència*, 528. *exili*, 529. *existència*, 530. *èxit*, 531. *exòtic*, 532. *exuberància*, 533. *oxigen*, 534. *oxigenada*.

b) combinació -ks- (28 mots); han estat preguntats els mots que tenen aquesta combinació fònica representada per les grafies següents:

cc: 535. *acceptar*, 536. *acció*, 537. *diccionari*, 538. *successor*;
x: 539. *auxili*, 540. *boxa*, 541. *boxejador*, 542. *complexió*, 543. *crucifixió*, 544. *fixos*, 545. *fixador*, 546. *flexible*, 547. *laxant*, 548. *lèxic*, 549. *luxació*, 550. *luxe*, 551. *luxós*, 552. *mexicà*, 553. *ortodoxa*, 554. *òxid*, 555. *pròxim*, 556. *relaxar*, 557. *saxofon*, 558. *sexe*, 559. *sintaxi*, 560. *taxi*.

xc: 561. *excel·lent*, 562. *excés*.

c) combinació -dz- (25 mots): 563. *agutzil*, 564. *analitzar*, 565. *atzagaiada*, 566. *atzar*, 567. *atzarós*, 568. *atzavara*, 569. *batzegada*, 570. *botzina*, 571. *botzinar*, 572. *dotze*, 573. *dotzau*, 574. *dotzena*, 575. *esbotzar*, 576. *gatzara*, 577. *guitza*, 578. *horitzó*, 579.

Llàtzer, 580. magatzem, 581. Natzaret, 582. organitzar, 583. popularitzar, 584. reguitzell, 585. setze, 586. tretze, 587. tretzena.

d) combinació –ts– (3 mots); aquesta combinació fònica és representada per les grafies:

tc: 588. etcètera.

ts: 589. lletsó, 590. potser.

3. Enquesta sobre la percepció de sons

Aquesta enquesta ha estat elaborada a fi d'investigar l'actitud individual de cada informador en relació amb cada un dels fenòmens estudiats; se centra en l'anàlisi de la consciència que té el parlant dels aspectes fonètics relatius a cada fenomen i en l'anàlisi dels seus prejudicis lingüístics, especialment perquè poden reflectir els prejudicis lingüístics de la col·lectivitat; té com a objectiu intentar determinar les causes psicolingüístiques, individuals o col·lectives, que intervenen en els canvis fònics.

En l'elaboració d'aquesta enquesta s'ha tingut en compte una sèrie de coneixements bàsics de lingüística i de fonètica generals, com és el fet que un oient no especialitzat té dificultats per identificar les formes fòniques si no formen part d'una seqüència amb contingut semàntic,¹²⁵ o bé el fet de l'existència de dos mecanismes de control diferents, un per a la producció dels sons i un altre per a la percepció dels sons.¹²⁶ També s'ha tingut en compte alguns altres coneixements de teoria lingüística comprovats en l'anàlisi del qüestionari previ, com és la constatació que els informadors eren realment més sensibles a les alternances fòniques dels fenòmens evolutius coneguts que a les dels desconeguts,¹²⁷ de manera que això condiciona que el grau d'inhibició dels mecanismes de control sigui diferent segons el fenomen.

125. B. Malmberg (*Lingüística estructural y comunicació humana*, pàgs. 259-260), a propòsit d'uns experiments sintètics sobre la percepció dels sons de la parla, comenta:

«Dentro del dominio de las consonantes encontramos dificultad para reconciliar la complejidad física con la relativa simplicidad de las distinciones percibidas. La identificación que hacen los oyentes entre los estímulos de la frecuencia del ruido de plosión y las transiciones de los formantes es en parte una identificación puramente perceptual de hechos físicamente diferentes, y en parte una cuestión de identificación lingüística sobre la base de unos tipos fonológicos bien conocidos ... Otro experimento ... demostró que los oyentes discriminaban más fácilmente cerca de los límites de los fonemas que en el medio de las categorías de fonemas, lo que prueba que las diferencias que no van unidas a una distinción fonológica son menos fácilmente identificadas que aquellas que lo están».

126. Vegeu Y. LEBRUN, *Le feedback* dins *Anatomie et physiologie de l'appareil phonatoire*, cap. 4, pàgs. 41-44.

127. D'una manera implícita, G. Deyhime (*Enquête sur la phonologie du français contempo-*

Prenent com a base aquests coneixements, he fet una enquesta amb tres parts diferents i he pressuposat que la iodització és, en general, un fenomen conegut per una bona part dels informadors; i, en canvi, que només una minoria molt reduïda dels informadors és conscient de l'existència en el parlar propi i en el de la gent que l'envolta dels altres processos de canvi. D'aquesta manera l'enquesta conté tres apartats: un d'específic sobre la identificació del tipus de iodització —que no es correspon amb cap enquesta dels altres fenòmens estudiats en aquest treball— i dos apartats amb una certa correspondència, un sobre percepció, valoració i grau de tolerància dels diferents tipus de iodització i l'altre sobre percepció, valoració i grau de tolerància de les diferents solucions possibles per a [ʃ-] i [ʒ-] inicials i [-tʃ-] i [-dʒ-] intervocàliques.

El procediment de l'enquesta consisteix a fer sentir a l'informador un material fònic enregistrat prèviament en una cinta magnètica; aquest material consta de tres frases pronunciades d'una en una i de disset mots pronunciats un per un dues vegades seguides i amb diferents variacions fòniques que s'explicaran en aquest mateix capítol; després de sentir cada frase o cada mot pronunciat dues vegades es fan unes preguntes a l'informador d'acord amb una pauta que varia segons l'apartat, i s'apunta cada una de les respostes abans de fer sentir la frase o el parell de pronunciacions següents.

3.1. *Enquesta específica sobre la capacitat d'identificar el tipus de iodització*

L'enquesta consta de tres frases aïllades: **No vull agafar una solellada, Una tovallola vella i Aquella dona compra lluç**. Cada frase, com es pot veure, té dos mots amb [ʎ] que són pronunciats amb [j] a la gravació, i el contingut semàntic de cada una fa referència a la vida de cada dia, de manera que, fins a cert punt, intenta de dispersar l'atenció inculcada a l'informador sobre les qüestions fonètiques; cada frase presenta un tipus de iodització diferent:

a) [no 'βuj əʎə'fa wənə sulə'jaðə]: representa formes de iodització molt usuals en la parla de Barberà;

b) [unə tuβə'jələ 'βejə]: representa formes de iodització en procés de

rain, pàg. 100) al·ludeix al diferent grau de sensibilitat als fenòmens fònics segons el grau de consciència, quan, a propòsit de les dificultats dels informadors d'una enquesta per precisar la naturalesa d'unes oposicions fonològiques, diu:

«... si l'on peut affirmer faire ou ne pas faire une distinction, il est beaucoup plus subtil d'en préciser la nature et la rapidité avec laquelle une enquête orale se déroule ne permet pas toujours au sujet d'apprécier la nature d'une distinction dont il n'avait pas pris conscience».

desús i, per tant, amb possibles connotacions d'arcaisme o de rusticitat a Barberà;

c) [ə'kɛjə 'ðɔnə 'komprə 'jus]: representa formes de iodització no tradicional, i, per tant, formes del llenguatge infantil o formes no catalanes.

Es tracta de fer que l'informador observi si percep, frase per frase, alguna anomalia fònica, i d'annotar tots els comentaris que faci sobre les pronunciacions estudiades; també és tasca de l'entrevistador mirar d'encarrilar els comentaris a fi que l'informador caracteritzi el parlar que representa la pronunciació de cada una de les frases.

Aquest apartat té com a objectiu immediat determinar, per una banda, la capacitat de cada informador per detectar la iodització en situacions neutres i per distingir entre la iodització tradicional i la no tradicional, i, per una altra banda, comprovar si des del punt de vista perceptiu —és a dir, receptiu— la regressió de la iodització tradicional està sincronitzada amb la regressió productiva o si va més poc a poc. L'objectiu últim és aconseguir dades sobre la capacitat individual i col·lectiva d'identificació dels trets fònics de la pròpia comunitat de parla, i dades sobre el defasament entre control productiu i control receptiu.

3.2. Enquesta general sobre la iodització

L'enquesta es fa sobre deu mots —**lletra, cistella, castell, paller, orella, mirall, ullal, cella, poll, pallissa**— que representen els diferents tipus de iodització; aquests mots es fan sentir un per un pronunciats dues vegades seguides, la primera amb [ʎ] i la segona amb iodització, i han estat triats d'acord amb l'esquema següent:

a) mots amb iodització no tradicional:

—posició inicial: [ʎɛtrə / 'jɛtrə]

—posició intervocàlica: [sis'teʎə / sis'tejə]

—posició final: [kəs'teʎ / kəs'tej]

b) mots amb iodització tradicional en desús i, per tant, probablement connotada:

— posició intervocàlica:

síl·laba tònica: [pə'ʎe / pə'je]

síl·laba àtona: [u'rɛʎə / u'rɛjə]

— posició final: [mi'raʎ / mi'raj]

c) mots amb iodització tradicional, pronunciats majoritàriament amb [j]:

[u'ʎal / u'jal]

[ʎɛʎə / 'ɛjə]

d) mots amb iodització tradicional, pronunciats majoritàriament amb iodització; en aquests mots l'oposició pronunciació no ioditzada/pronunciació ioditzada sol tenir valor lèxic:

[poʎ / poj]
[pə'ʎisə / pə'isə]

Es tracta d'anotar els comentaris que després de sentir cada parell de pronunciacions fa l'informador a les preguntes següents:

a) **Noteu cap diferència en la pronunciació d'aquestes dues paraules?**

En cas que la resposta sigui afirmativa, es continua amb les preguntes

b) i c):

b) **Quina de les dues pronunciacions trobeu més normal?**, i l'entrevistador ha de procurar que l'informador precisi el sentit de *normal*.

c) **Quin efecte us fa l'altra pronunciació?**

Un cop anotada cada resposta es passa a fer sentir el parell de pronunciacions següents.

Aquest apartat de l'enquesta té com a finalitat: a) recollir dades per determinar el grau de percepció dels oients de les diferències entre els sons [ʎ] i [j] segons el tipus de iodització i segons la transcendència fonològica; b) constatar la valoració que fa l'informador dels diferents tipus de iodització: tradicional/no tradicional; i dins la tradicional: formes amb iodització connotades/formes amb iodització no connotades, iodització sense transcendència lèxica/iodització amb transcendència lèxica; c) recollir dades per a l'anàlisi del grau de tolerància als diferents tipus de iodització assenyalats.

3.3. Enquesta sobre els sons palatals no líquids

L'enquesta es fa sobre set mots que representen els dos sons fricatius [ʃ-] i [ʒ-] en posició inicial –**xotis, jove**– i en posició intervocàlica que pot esdevenir inicial per un fals tall de la seqüència –**eixida, ajuda**–, els sons africats [-tʃ-] i [-dʒ-] en posició intervocàlica –**butxaca, mitjà**– i finalment el mot **jutge**, triat no només perquè representa [-dʒ-], sinó perquè en alguna ocasió s'ha comentat que és més refractari al procés d'ensordiment a causa del so fricatiu sonor inicial. A fi que aquests mots representin una àmplia gamma d'interferències possibles són pronunciat diversos vegades segons l'esquema següent:

a) sons fricatius en posició inicial:

sord

procés d'africació: ['ʃotis / 'tʃotis]

procés de sonorització: ['ʃotis / 'ʒotis]

procés d'africació i sonorització: ['ʃotis / 'dʒotis]

sonor

procés d'africació: ['ʒoβə / 'dʒoβə]

- procés d'ensordiment: [ˈʒoβə / ˈʃoβə]
 procés d'africació i ensordiment: [ˈʒoβə / ˈtʃoβə]
- b) sons fricatius en posició intervocàlica:
- sord
 procés d'africació: [əˈʃidə / əˈtʃidə]
 procés de sonorització: [əˈʃidə / əˈʒidə]
 procés d'africació i sonorització: [əˈʃidə / əˈdʒidə]
- sonor
 procés d'africació: [əˈʒudə / əˈdʒudə]
 procés d'ensordiment: [əˈʒudə / əˈʃudə]
 procés d'africació i ensordiment: [əˈʒudə / əˈtʃudə]
- c) sons africats:
- sord
 procés de pèrdua d'africació: [buˈtʃakə / buˈʃakə]
 procés de sonorització: [buˈtʃakə / buˈdʒakə]
 procés de pèrdua d'africació i sonorització: [buˈtʃakə / buˈʒakə]
- sonor
 procés de pèrdua d'africació: [miˈdʒa / miˈʒa]
 procés d'ensordiment: [miˈdʒa / miˈtʃa]
 procés de pèrdua d'africació i ensordiment: [miˈdʒa / miˈʃa]
- sonor
 procés de pèrdua d'africació: [ˈʒudʒə / ˈʒuʒə]
 procés d'ensordiment: [ˈʒudʒə / ˈʒutʃə]
 procés de pèrdua d'africació i ensordiment: [ˈʒudʒə / ˈʒuʃə]

Es tracta de fer sentir amb el mateix ordre d'aquest esquema cada un dels parells de pronunciacions i anotar els comentaris que fa l'informador a les mateixes preguntes *a*, *b* i *c* que s'han fet amb els mots de l'apartat anterior sobre la iodització i que ja han estat presentades.

La finalitat d'aquesta part del qüestionari és: a) recollir dades per determinar el grau de percepció de les diferències fòniques per part de l'informador, segons el tipus de fenomen i segons la transcendència fonològica, b) verificar la valoració que fa l'oient de cada un dels fenòmens presentats, i, d'una manera especial, del procés d'africació de [ʃ] i [ʒ] inicials o seguint una vocal neutra inicial de mot, del procés d'ensordiment de [dʒ] en posició intervocàlica i del de sonorització de [tʃ] en la mateixa posició, c) recollir dades per analitzar el grau de tolerància de l'informador per a cada una de les solucions fòniques d'un mot.

Tant en aquest apartat com en l'anterior es tracta, en definitiva, d'analitzar la competència fònica de l'oient a fi de saber quines formes fonètiques de cada fenomen estudiat són tolerades en la llengua dels catalans autòctons de Barberà.

METODOLOGIA DE L'ENQUESTA

Tot i que alguns aspectes sobre la manera de dur a terme les enquestes ja s'han exposat en les dues seccions anteriors, sobretot perquè hauria estat difícil presentar el qüestionari previ, l'anàlisi dels seus resultats i el qüestionari definitiu sense al·ludir-hi, és en aquesta secció on es precisen una sèrie de detalls metodològics. A part de les qüestions específiques que comentaré als diferents apartats, cal assenyalar que l'objectiu d'estudi dialectal que presideix aquest treball ha condicionat o ha determinat moltes qüestions metodològiques.

1. *Sobre els informadors*

Els informadors són originaris del nucli urbà anomenat poble de Barberà,¹²⁸ llevat de dos que, tot i haver nascut a masia, actualment també hi viuen. La selecció dels informadors a partir d'aquest únic nucli es justifica per: a) l'anomenat poble de Barberà és un dels dos nuclis principals de població que hi havia abans de la immigració dels anys 40; b) d'aquests dos nuclis, és el més allunyat de Sabadell, i, per tant, el que hi està menys vinculat; c) és on el fenomen immigratori va arribar amb més retard; d) és l'únic d'aquests dos nuclis que continua pertanyent al municipi de Barberà.

Sense haver-ho pretès a priori, els informadors representen també el grau d'adherència als domicilis pairals que ja he comentat, de manera que només tres dels informadors viuen a la zona de l'Eixample, i un altre —que va casar-se en el pas del qüestionari previ al definitiu d'aquest treball— viu a Ciutat Badia; la resta —casats o solters, vells o joves— viu a la part antiga del poble.

Des del punt de vista tècnic, la selecció dels informadors va tenir en compte tots els requisits generals que es consideren físicament i psíquicament essencials, com és ara que no tinguessin defectes en la producció o en la percepció de la parla i que, essent persones intel·lectualment normals, sabessin entendre i respondre les preguntes.

A més del que he exposat, hi ha una altra sèrie de requisits que vénen determinats per la naturalesa del treball. Tractant-se d'un treball de dialectologia catalana en una comunitat lingüística envoltada de parlants no catalans, calia representar-hi una llengua que, sense ser irreal, provingués d'informadors d'ascendència lingüística catalana; d'altra banda, tractant-se d'un treball que estudia el canvi lingüístic en les diferents generacions,

128. Els detalls de distribució urbana a què al·ludeixo en aquesta secció han estat exposats a l'apartat de demografia de la secció *Característiques generals de la localitat estudiada*.

hi havien de ser representades totes les edats; pel que fa a la representació social, i no tractant-se d'un treball de sociologia lingüística, semblava que no calia cap altre criteri específic que procurar que els informadors representessin la gamma laboral, cultural i econòmica del poble i la seva evolució. Per això, considerant aquestes exigències prèvies, i també l'experiència sobre els informadors i la seva representativitat aconseguida amb l'anàlisi dels resultats del qüestionari previ, vaig aplicar uns criteris bastant estrictes relacionats amb els punts següents:

1.1. *Representativitat de la llengua*

Contràriament al que recomanen alguns tractats de sociolingüística que analitzen només els aspectes més externs en la manifestació de les llengües, a l'hora de fer la selecció d'informadors no van quedar gaires detalls sobre l'ascendència lingüística deixats a l'atzar i a la casualitat. Si es tractava d'analitzar la producció i els canvis dels sons en un dialecte determinat i també la capacitat de percebre diferents fenòmens fònics i, a més, valorar-los com a catalans o no catalans, semblava que calia garantir una competència lingüística netament catalana.

Tenint en compte això, i a fi que els resultats obtinguts amb les enquestes representessin la comunitat de parla autòctona de Barberà, els informadors de qualsevol edat van ser seleccionats entre persones: a) de parla catalana, b) nascudes a Barberà, c) filles, com a mínim, de pare o de mare barberencs, i d) amb tots dos progenitors de parla originària catalana. Aquest criteri només va ser alterat per a dos informadors de la generació més vella: a) una informadora nascuda a Barberà l'any 1907 i casada amb un barberenc, però filla de mare del Vallès Oriental i pare del Bages, b) un informador nascut a Barberà l'any 1908 i casat amb una barberenca, però fill de pare i mare de municipis veïns. A causa de l'aplicació gairebé rigorosa d'aquests criteris, i també com a conseqüència que: a) entre la primera tanda d'entrevistes amb el qüestionari provisional i la segona amb el qüestionari definitiu, van morir dos informadors, i b) que un tercer informador nascut el 1902 no va voler continuar, vuit dels divuit informadors inicials van haver de ser substituïts.

1.2. *Nombre d'informadors, edat i sexe*

El total d'informadors és de vint-i-vuit persones, que s'agrupen per desenes d'anys a partir de 1900, i de manera que a cada grup de deu anys hi ha quatre informadors, dos homes i dues dones. Inicialment havia considerat la possibilitat de seleccionar el nombre d'informants de cada grup segons l'índex de creixement de la població autòctona, però final-

ment vaig optar per un nombre d'individus fix a cada grup;¹²⁹ pel que fa al repartiment en homes i dones, no obeeix al propòsit d'investigar si hi ha dos tipus de llengua diferents, sinó que s'intenta només de reflectir el fet que gairebé sempre a Barberà hi ha hagut tants homes com dones.

Els informadors representen totes les generacions nascudes entre els anys 1900 i 1970; l'informador més vell és de l'any 1905, i el més jove de 1967. La data límit dels més vells es va establir, com ja es pot comprendre, per qüestions biològiques, donat que hauria estat difícil –o potser impossible– trobar quatre informadors –dos homes i dues dones– nascuts a Barberà entre 1890 i 1899. La data límit dels més joves ve donada per dues raons diferents; una de tipus social, perquè els que van néixer entre 1960 i 1970 són la generació nascuda just amb l'inici de la immigració massiva i aclaparadora; la segona raó és de tipus biològic, perquè eren la generació més jove que, amb el cervell ja adult, havia adquirit completament el que E.H. Lenneberg anomena les habilitats primàries i bàsiques del llenguatge;¹³⁰ i així l'any 83, data de la darrera enquesta, els informadors més joves acabaven tot just de superar el que lingüistes i pedagogs¹³¹ consideren les

129. La selecció per índex de creixement tenia una dificultat greu, que era justament determinar l'índex de creixement de la població autòctona; a partir de les dades municipals i fins a l'any 1958 no era fàcil de destriar quins barberencs eren de la Creu de Barberà i quins del poble, ni, a partir de l'any 40, quants eren autòctons i quants immigrants; d'altra banda, a partir de finals dels anys 40 els nens de Barberà havien començat a néixer a les clíniques de Sabadell i una bona part eren inscrits en el registre d'aquesta població.

130. E. H. Lenneberg (*Fundamentos biológicos del lenguaje*, pàgs. 185, 187 i 189) explica així la interrelació entre l'adquisició del llenguatge i el creixement del cervell:

«El lenguaje no puede comenzar a desarrollarse hasta que se ha alcanzado un cierto nivel de madurez física y de crecimiento. Entre las edades de dos y tres años aparece el lenguaje gracias a una interacción de la maduración y de un aprendizaje autoprogramado. Entre los tres y los primeros años de la segunda década continúa siendo buena la posibilidad de una adquisición primaria del lenguaje ... Después de la pubertad declina rápidamente la capacidad de autoorganización y de ajuste a las demandas fisiológicas de la conducta verbal. El cerebro se comporta como si sus modos de operar estuviesen fijados, y aquellas habilidades lingüísticas primarias y básicas que aún no se han adquirido en esa época –exceptuando la articulación– generalmente siguen siendo deficientes toda la vida. (Pueden adquirirse nuevas palabras a lo largo de toda la vida, debido a que la habilidad básica de nombrar se ha aprendido en los primeros comienzos del desarrollo del lenguaje) ...

Durante los dos primeros años de vida se produce un incremento de peso [del cerebro] de aproximadamente un 350 por 100, mientras que al final de los diez años siguientes el peso que se gana es únicamente de un 35 por 100. Alrededor de los catorce años el cerebro ha alcanzado su peso adulto y no se registran incrementos posteriores».

131. A propòsit d'aquesta qüestió diu D. Ingram (*Trastornos fonológicos en el niño*, pàgs 18-19):

«Alrededor de los 12 años, el niño llega al último de los tres periodos básicos en Piaget [de los 12 a los 16 años]. Es el período de las operaciones formales, en el que

etapes d'adquisició del llenguatge i del desenvolupament fonològic, i, per tant, eren els informadors més joves que estaven en condicions no només de reproduir i representar la llengua de la comunitat, sinó també d'analitzar-la i reflexionar-hi.

2. Sobre l'enquestador

Totes les enquestes van ser fetes pel sistema d'un únic enquestador, i, a més, nadiu de la mateixa localitat enquestada. Aquest sistema presenta avantatges, tant des del punt de vista tècnic com des del punt de vista pràctic, però també té inconvenients. A efectes tècnics, el fet d'investigar sobre la pròpia llengua permet de preveure l'abast i l'interès —com assenyala J. Veny—¹³² de l'estudi d'un fenomen lingüístic, i, en el cas dels fenòmens estudiats en aquest treball, va permetre també de preveure una bona part de les solucions fòniques possibles i de formular unes hipòtesis de partida; d'altra banda, la coneixença dels informadors possibilita una selecció més fàcil, però no necessàriament més bona. Des del punt de vista pràctic, el sentiment de ser del poble i la coneixença mútua dissimulen —però no disminueixen— la intromissió en la intimitat dels altres que és la realització de qualsevol enquesta.

Els principals inconvenients estan en relació amb l'espontaneïtat; per una banda, pot semblar que la relació prèvia, de la vida diària, ha de facilitar la naturalitat i l'estil col·loquial, i probablement és així en una part de l'enquesta; però en les preguntes de mots amb fenòmens fònics que l'informador reconeix com connotats, els prejudicis el poden portar, essent l'enquestador un conegut, a una retracció més forta i a la consegüent pèrdua de naturalitat.

3. Recollida de materials

Una bona part de les explicacions relacionades amb la metodologia de recollida de materials s'han fet a les dues seccions anteriors (*Punt de*

muestra sus capacidades para el pensamiento abstracto y reflexivo. El niño ya no está sujeto a lo que es real y está sucediendo, sino que puede reflexionar tanto sobre lo posible como sobre lo imposible. En esta época, el niño es capaz, lingüísticamente, de hacer reflexiones intuitivas sobre su lenguaje. En otras palabras, puede pensar sobre lo que puede decirse y lo que no. Puede tomar decisiones con respecto a la gramaticalidad. En fonología, también puede empezar a decidir cuándo un cambio de sonido es posible y cuándo no lo es».

132. J. Veny (*Introducció a la geolingüística catalana*, pàg. 99) diu sobre això:

«Un investigador nadiu que emprèn una monografia sobre el seu parlar frueix de l'avantatge de posseir-ne ja la competència lingüística; ell coneix les característiques generals del parlar, pot escollir un problema (o més) que jutja interessant per estudiar-lo en profunditat ...»

partida i Característiques i contingut del qüestionari); per això, aquí només es donarà informació sobre aquelles qüestions que s'han modificat en el pas del qüestionari previ al definitiu o sobre aquelles altres que per la seva especificitat no s'esqueia de tractar en el lloc de presentació del qüestionari.

3.1. *Els materials obtinguts i la seva representativitat de la realitat lingüística*

La dialectologia convencional no sol plantejar-se la variació lingüística com un fenomen condicionat pels canvis d'estil elocutiu —les variants diafàsiques— que, en canvi, tant han preocupat els sociolingüistes després que Labov, l'any 1966, va publicar el seu estudi sobre l'anglès de la ciutat de Nova York. Això no vol dir que els dialectòlegs en les seves prospeccions no hagin procurat des de sempre de crear un clima d'afabilitat envers els seus informadors; normalment han tendit a suavitzar les tècniques de l'entrevista amb un acostament cap al món dels informadors, intentant de produir situacions disteses, sobretot amb la finalitat d'obtenir la manera més natural de parlar de cada informador i intentant d'evitar el que s'anomena la paradoxa de l'observador.¹³³ En aquest treball no s'ha tractat d'investigar les diferents pronunciacions d'un mot que fa cada parlant segons el prestigi que atorga als oients o a les situacions de la vida; més aviat s'ha procurat de reflectir, com en dialectologia, una manera de parlar no forçada per cap altre context que una situació d'entrevista afable; però aquesta és la principal dificultat metodològica, la de crear per a cada informador una situació que permeti de dir que els resultats de l'enquesta reflecteixen absolutament la seva manera natural de parlar; fins i tot en l'informador més ben conscienciat se solen produir situacions de tensió o de retracció que afecten la manera de respondre i que es poden manifestar de les maneres més diverses.¹³⁴ Per això, l'enquestador, adopti el sistema

133. W. Labov (*The Study of Language in its Social Context*, dins J. B. PRIDE i J. HOLMES, *Sociolinguistics*, pàg. 181) ho exposa d'aquesta manera:

«We are then left with the *observer's paradox*: the aim of linguistic research in the community must be to find out how people talk when they are not being systematically observed; yet we can only obtain this data by systematic observation».

134. A tall d'exemple, tres anècdotes de la meua experiència d'investigador dialectal poden il·lustrar aquesta diversitat de reaccions. La primera fou amb ocasió d'una enquesta per recollir materials per a l'*Atlas lingüístic del domini català*; en cosa d'un parell d'hores un informador d'Albocàsser, a causa de la tensió nerviosa produïda per l'enquesta, va anar perdent la veu i es va quedar completament afònic. La segona, també en una enquesta per al mateix atlas, es va produir a Queralbs: l'informador acompanyava cada resposta d'un cop a la base del micròfon, de manera que el soroll de la sotragada s'interferia amb el soroll de la veu; com que s'acostava el micro cada vegada que se li enretirava i, amb els nervis, va anar augmentant la força dels cops, vam desistir de fer-li l'enquesta. La tercera fou amb motiu de la filmació d'un programa de *Lliçons de català* de TVE dedicat al parlar fragatí: la dona informadora, que, en

que adopti, a l'hora de formular les preguntes d'un qüestionari lingüístic, sigui sobre la variació social, sobre la variació dialectal o sobre la variació d'estil, ha d'assumir sempre, com fa observar J.B. Pride,¹³⁵ que els resultats obtinguts reflecteixen només una part de la realitat.

En l'elaboració d'aquest treball he tingut ocasió de comprovar que, en cas de sortir un mot més d'una vegada en el transcurs de l'enquesta –sigui perquè es tractava d'un mot repetit, sigui perquè s'havia iniciat una conversa, sigui perquè es feia repetir la resposta–, no sempre l'informador el pronunciava de la mateixa manera; és més, en mots marcadament inestables la mateixa persona podia donar fins a tres pronunciacions diferents. D'altra banda, encara que es va considerar la possibilitat d'aprofitar pronunciacions sentides als informadors en altres circumstàncies de la vida, finalment vaig decidir de no tenir en compte altres resultats que els obtinguts en les circumstàncies derivades de l'enquesta;¹³⁶ això sí, vaig anotar totes les pronunciacions sentides durant les sessions de l'enquesta, indicant de manera específica les que havien sortit en una conversa més espontània.

En cap moment no vaig considerar la possibilitat de preguntar diverses vegades un mateix mot, excepte aquells que presentaven més d'un fenomen fònic per estudiar i que, per tant, figuren més d'una vegada al qüestionari; en canvi, sí que sovint feia repetir la resposta tant per observar

una visita prèvia i sense càmeres, el realitzador havia triat per la seva conversa viva i espontània i el seu gesticular mogut, es va plantar davant les càmeres amb un posat hieràtic sense gairebé parlar ni moure's i va perdre aquell natural seu tan deixondit.

135. A propòsit d'aquestes limitacions metodològiques, J. B. Pride (*Sociolingüística*, dins J. LYONS, *Nuevos horizontes de la lingüística*, pàg. 308) fa les observacions següents:

«Las encuestas sociolingüísticas a gran escala se ven enfrentadas con un dilema metodológico ...: el de elegir entre atenerse al uso del cuestionario y de las técnicas de entrevista, por un lado, y confiar en la observación directa y la inferencia, por el otro. Ambas elecciones tienen sus desventajas: la primera, que viene a representar el enfoque de la sociología, se halla limitada, en primer lugar, por lo que se hace constar en el cuestionario (y, hasta cierto punto, en la entrevista); la segunda, que es el enfoque característico de la etnografía (y de la lingüística descriptiva, aunque ambas emplean la introspección), se ve limitada a su vez por no cubrir suficiente terreno, ya que el investigador no puede estar en todas partes a la vez».

136. Un fet clau va decantar-me per aquesta solució: Havia sentit al meu pare en més d'una ocasió pronunciacions com [ˈmiʒə], [miˈʒe], i en l'enquesta inicial feta amb el qüestionari de l'*Atlas lingüístic del domini català* havia donat les pronunciacions [miˈʒərə] i [miˈdʒərə], de manera que jo hauria dit que la pronunciació amb [ʒ] dels mots d'aquesta família era freqüent en la seva parla; quan vaig passar-li el qüestionari previ, va pronunciar *mitjà* amb [ʒ] i tots els altres mots de la família amb [dʒ] o amb [tʃ]; però més endavant, quan vaig tornar a insistir amb el qüestionari definitiu en les formes derivades de *mig*, no van sortir altres sons que [dʒ] i [tʃ], ni mai més mentre va viure vaig sentir-los-hi pronunciar amb [ʒ]; o havia superat una etapa fònica o la meua insistència l'havia posat a l'aguait; fos com fos, aquesta pronunciació havia passat a formar part només de la seva competència passiva.

una possible alternança de solucions, com, en el cas de [f-] o [3-] inicials, per afinar prou el grau de tensió inicial o el grau d'africació; és que els informadors, fins i tot els més ben conscienciats de la naturalesa del treball, mostren una sensibilitat diferent si se'ls torna a fer la mateixa pregunta o si només se'ls fa repetir una resposta; solen valorar una pregunta repetida com el resultat d'una resposta incorrecta, i, en canvi, atribueixen a una deficiència de l'enquestador la necessitat de repetir una resposta.

De tota manera, sembla que la quantitat i varietat d'informadors, així com l'elevat nombre de mots enquestats per a cada fenomen, bé han de contrarestar d'alguna manera aquestes deficiències exposades.

Hi ha encara una altra qüestió sobre la representativitat de la realitat lingüística que plasmen els resultats d'una enquesta; és el grau de fidelitat d'una recollida de materials basada en l'orella. Amb l'enquesta de filiació, tenint en compte la naturalesa de les preguntes, sembla que el mètode és correcte. En el cas de l'enquesta de percepció, es tracta justament d'analitzar la capacitat perceptiva de cada informador, i, per tant, les seves impressions subjectives, de manera que fer-lo escoltar i reflexionar sobre el que sent és un mètode adequat i ben experimentat en el camp de la lingüística i de la psicolingüística. En canvi, l'enquesta sobre la producció de mots, feta amb un sistema basat en la transcripció, aplega els defectes d'un mètode que, com s'ha assenyalat en prou ocasions,¹³⁷ no permet de perfilar del tot les subtileses fòniques; ara bé, com que difícilment s'hauria pogut fer aquesta part de l'enquesta en les condicions tècniques pròpies d'un laboratori de fonètica, ha calgut assumir totes les deficiències del mètode per a aquesta part del treball.

137. Sobre el grau de fidelitat d'una transcripció feta segons aquest sistema diu J. Veny (*Introducció a la dialectologia catalana*, pàg. 101):

«Alguns lingüistes, sobretot els especialitzats en fonètica instrumental, manifesten certs temors respecte a la fidelitat de les transcripcions realitzades a través de l'oïda (sigui directament, sigui a través de gravació) ...»

Tots els dialectòlegs de les grans escoles europees ... estan d'acord a reconèixer que la transcripció fonètica no és més que un feble reflex de la realitat viva, parlada ..., que és inútil cercar afinaments excessius i que cal contentar-se amb una transcripció aproximativa ...»

Però encara són més dures les observacions de B. Malmberg (*Lingüística estructural i comunicació humana*, pàgs. 258-259) sobre aquest tema:

«El acto de escuchar en ningún caso puede ser "objetivo" o "exacto" en el sentido de que dé información física adecuada sobre lo que "es dicho". El error de la "fonética del oído" tradicional fue creer que esto era posible. Y el clásico trabajo de recogida de material en la dialectología se basaba también, en parte, sobre este error. Si el fonetista entrenado oye "mejor" que el oyente ingenuo es porque dispone de un más amplio repertorio de tipos para aplicar sobre el continuo variable, no porque su actitud sea en principio distinta.»

3.2. Sobre la manera i l'ordre de fer les enquestes i de formular les preguntes

En aquest aspecte no he procedit sempre de la mateixa manera. La distinció fonamental ve donada pel fet que els materials obtinguts amb el qüestionari previ es van donar per definitius en les preguntes coincidents d'ambós qüestionaris; d'aquesta manera, hi va haver deu informadors que es van sotmetre a dues tandes d'entrevistes, una amb el qüestionari previ, i la segona amb les modificacions i addicions posteriors del qüestionari definitiu; entre les dues tongades va passar un període que oscil·la, segons els casos, entre un i tres anys. En canvi, als altres divuit informadors se'ls va passar tot el qüestionari d'una sola tirada, a alguns en una sola sessió, però a la gran majoria en dues o tres sessions diferents. Cal afegir que, havent donat el qüestionari com a definitiu i gairebé completada la tasca de les enquestes, vaig fer un nou retoc a la llista de mots sobre la part de producció, amb l'addició d'una mitja dotzena llarga de mots, cosa que va provocar una nova tanda de visites.

La presa de contacte amb els informadors es va fer a través d'una visita o d'una telefonada prèvia, explicant-los l'objecte del treball i les característiques essencials del qüestionari, de manera que entenguessin bé que es tractava d'un estudi sobre la pronunciació; a continuació feia un breu tempteig a fi de garantir la seva representativitat lingüística i concertava l'entrevista.

El quadern que preguntava a cada informador estava disposat en l'ordre següent:

a) En primer lloc hi havia la llista de mots de l'enquesta sobre la part de producció; cada un estava escrit en català i en castellà, transcrit en totes les pronunciacions previsibles —a fi de subratllar, com ja he explicat en relació amb la metodologia del qüestionari previ, la que donava cada informador— i amb un espai en blanc per a respostes no previstes. Originàriament, aquests mots estaven agrupats per fenòmens fònics i, d'una manera general, desvinculats d'un context semàntic més ampli, tot i que en molts casos els mots d'una mateixa família anaven seguits; però, com que les addicions del qüestionari definitiu s'havien incorporat a continuació dels fulls del qüestionari previ, hi havia un cert desordre que no va semblar necessari esmenar, essent que la vinculació semàntica entre mots successius era més aviat esporàdica i que la vinculació fònica només en alguns casos podia ser perceptible per l'informador; els mots de la llista es preguntaven seguits i segons el mateix sistema amb què havia fet el qüestionari previ i que he descrit a l'apartat de metodologia de la secció *Punt de partida*.

b) En segon lloc hi havia els fulls corresponents a l'enquesta de filiació. En el cas dels deu informadors primers, vaig completar les preguntes que

no eren al qüestionari previ; en canvi, per als altres divuit informadors, les preguntes d'aquesta part es van fer seguint el mateix ordre amb què han estat exposades al capítol de presentació del qüestionari definitiu.

c) Finalment, l'última part del quadern la constituïen les preguntes sobre l'enquesta de percepció; aquestes preguntes es feien després de l'audició de cada una de les frases o dels parells de pronunciacions d'un mateix mot, i seguia l'ordre amb què apareixen a la secció *Característiques i contingut del qüestionari*, tal com ja he explicat. L'enregistrament s'havia fet amb una veu masculina, desconeguda per una gran majoria dels informadors, però que tots identificaven com pertanyent al propi dialecte; tots els entrevistats van sentir la mateixa gravació i en el mateix aparell reproductor de so.

Excepte dues, totes les entrevistes es van fer al domicili de l'informador; i això, amb la finalitat d'afavorir un ambient còmode que predispés l'entrevistat a una manifestació verbal espontània. Les altres dues es van fer a casa de l'enquestador, perquè era un lloc que freqüentaven els dos informadors.

Es va procurar de fer les enquestes de manera individual a fi d'evitar interferències d'un informador a l'altre; de tota manera, dues enquestes fetes a dos germans es van haver de passar simultàniament, i dues més, fetes a un matrimoni, tenen una part que es va fer individualment i una part, simultània; cal reconèixer que, tant en un cas com en l'altre, l'enquestador es va sorprendre de les discrepàncies lingüístiques que, malgrat l'afinitat familiar i generacional, presentaven els dos parells d'informadors simultanis.

III

L'ENQUESTA DE FILIACIÓ

RESULTATS DE L'ENQUESTA DE FILIACIÓ

Les respostes d'aquesta part del qüestionari es presenten agrupades a partir dels quatre aspectes següents: identificació dels informadors, representativitat lingüística, grau d'escolarització i valoració de la pròpia parla.

1. *Identificació del informadors*

Conté les respostes a les preguntes 1-4:

1. *Nom i cognoms.*
2. *Any de naixement.*
3. *Sexe.*
4. *Natural de.*

Com ja he explicat en un altre punt d'aquest treball,¹³⁸ els informadors estan agrupats per desenes d'anys i per sexe, de manera que hi ha set grups corresponents als períodes següents:

- 1, nascuts entre 1900 i 1909.
- 2, nascuts entre 1910 i 1919.
- 3, nascuts entre 1920 i 1929.
- 4, nascuts entre 1930 i 1939.
- 5, nascuts entre 1940 i 1949.
- 6, nascuts entre 1950 i 1959.
- 7, nascuts entre 1960 i 1969.

A més he assignat una lletra *a*, *b*, *c* o *d* a cada un dels quatre informadors del grup, de manera que *a* i *b* sempre són homes, *c* i *d* sempre són dones, i *a* i *c* són, respectivament, l'home i la dona més gran de cada grup; així, el nom de cada informador ha estat substituït per un número i una lletra que l'identifiquen al llarg del treball.¹³⁹

138. Vegeu l'apartat *Nombre d'informadors, edat i sexe* a la secció *Metodologia de l'enquesta*.

139. En diverses ocasions al llarg del treball he esmentat els resultats d'algun altre informador que va respondre el qüestionari previ, especialment en els casos de coincidir amb la resposta

RESULTATS (pregs. 1-4)

	a	b	c	d
1	1905 Barberà	1908 Barberà	1906 Barberà	1907 Barberà
2	1910 Barberà	1916 Barberà	1914 Barberà	1915 Barberà
3	1924 Ripollet*	1926 Barberà	1921 Barberà	1928 Barberà
4	1934 Barberà	1934 Barberà	1935 Barberà	1938 Barberà
5	1941 Barberà	1948 Barberà	1942 Barberà	1945 Barberà
6	1951 Barberà	1958 Barberà	1956 Barberà	1959 Barberà
7	1964 Barberà	1966 Barberà	1962 Barberà	1967 Barberà

(* Malgrat haver nascut a Ripollet, 3a és considerat de Barberà a efectes lingüístics; morta la seva mare als pocs dies de néixer, va ser criat per una tia materna a Barberà).

Pel que fa a les relacions entre els diferents informadors, les més directes són:¹⁴⁰

1a i *1d* són marit i muller;

1b i *5a* són pare i fill;

1c i *2a* són germans, i *5d* és filla de *2a*;

2c i *5b* són tia paterna i nebot;

d'un informador que altrament hauria interpretat com una pronunciació escadussera; aquests informadors s'identifiquen amb la lletra *e* i el número del grup generacional al qual pertanyen.

140. Inicialment, en els materials obtinguts amb el qüestionari previ, hi havia tres grups d'informadors que tenien la relació: avi, fill i nét; però la mort de dos avis informadors, per una banda, i el fet que un avi i un nét no complissin els requisits previs no van permetre de presentar la variabilitat lingüística de cap d'aquestes tres generacions reals.

4b i 4c són marit i muller, i 6d i 7d són les seves filles;
 4d i 7c són mare i filla;
 7a i 7b són germans.

2. Representativitat lingüística

Conté les respostes a les preguntes 5-15. Totes aquestes preguntes estan relacionades pel fet que al·ludeixen a tots aquells aspectes que contribueixen a fer de l'home un individu social; en el cas d'aquest treball, permeten de caracteritzar la relació de cada informador amb la localitat estudiada i, per tant, la seva representativitat lingüística. Malgrat la unitat de propòsit i la interrelació de les preguntes, les respostes s'han destriat tenint en compte aquests aspectes: ascendència, altres vincles de relació social, residència i activitat social.¹⁴¹

2.1. Ascendència

pregunta 5 a) *Pare natural de.*
 b) *Llengua del pare.*
 pregunta 6 a) *Mare natural de.*
 b) *Llengua de la mare.*

RESULTATS (preg. 5a i 5b)

	a	b	c	d
1	Ripollet cat.	Gallecs cat.	Barberà cat.	Vallès Or. cat.
2	Barberà cat.	Segarra cat.	Ripollet cat.	Barberà cat.
3	Anoia cat.	Barberà cat.	Barberà cat.	Segarra cat.
4	Barberà cat.	Lluçanès cat.	Barberà cat.	Barberà cat.
5	Barberà cat.	Barberà cat.	Barberà cat.	Barberà cat.

141. En les respostes d'aquest capítol he mantingut el nom de la població si és de la mateixa comarca que Barberà; en els altres casos el nom de la població s'ha substituït pel de la comarca a què pertany.

	a	b	c	d
6	Barberà cat.	Barberà cat.	Barberà cat.	Barberà cat.
7	Matarranya cat.	Matarranya cat.	Barberà cat.	Barberà cat.

RESULTATS (preg. 6a i 6b)

	a	b	c	d
1	Barberà cat.	Ripollet cat.	Barberà cat.	Bages cat.
2	Barberà cat.	Barberà cat.	Barberà cat.	Bages cat.
3	Barberà cat.	Bages cat.	Barberà cat.	Barberà cat.
4	Alt Millars cat.	Barberà cat.	Sabadell cat.	Barberà cat.
5	Barberà cat.	Barcelona cat.	Barberà cat.	Sabadell cat.
6	B. Maestrat cat.	Barberà cat.	Anoia cat.	Barberà cat.
7	Barberà cat.	Barberà cat.	Barberà cat.	Barberà cat.

2.2. *Altres vincles de relació social immediata*

pregunta 7 a) *Cònjuge natural de.*

b) *Llengua del cònjuge.*

pregunta 8 a) *Amics naturals de.*

b) *Llengua dels amics.*

RESULTATS (preg. 7a i 7b)

	a	b	c	d
1	Barberà cat.	Barberà cat.	Castellbisbal cat.	Barberà cat.
2	Sabadell cat.	Barberà cat.	A. Ribagorça cat.	Sabadell cat.
3	Bages cat.	Ripollet cat.	Montcada cat.	Urgell cat.
4	Andalusia* cast. i cat.	Barberà cat.	Barberà cat.	Barberà cat.
5	Segarra cat.	Sabadell cat.	Barberà cat.	Barberà cat.
6	—	—	Barberà cat.	Sòria** cat. i cast.
7	—	—	—	—

(* Va anar a viure a Sabadell d'adolescent i la seva llengua de matrimoni ha estat sempre el català).

(** Casada en el pas del qüestionari previ al definitiu).

RESULTATS (preg. 8a i 8b)

- 1 1a: Barberà i Sabadell; catalans.
1b: Barberà; catalans.
1c: Barberà; catalans.
1d: Barberà i Sabadell; catalans.
- 2 2a: Barberà; catalans.
2b: Barberà; abans catalans, ara catalans i castellans.
2c: Barberà; catalans.
2d: Barberà; catalans.

- 3 3a: Barberà; catalans.
 3b: Barberà; catalans, i ara algun castellà.
 3c: Barberà; catalans.
 3d: Barberà; catalans.
- 4 4a: Barberà; catalans.
 4b: Barberà; catalans.
 4c: Barberà i una amiga del Bergadà; catalans.
 4d: Barberà i Sabadell; catalans.
- 5 5a: Barberà i Sabadell; catalans i algun castellà.
 5b: Barberà; catalans.
 5c: Barberà i Sabadell; catalans i algun castellà.
 5d: Barberà; catalans.
- 6 6a: Barberà; catalans.
 6b: Barberà i Sabadell; catalans.
 6c: Barberà i pobles veïns; catalans.
 6d: Barberà; catalans i castellans.
- 7 7a: Barberà i immigrants; més catalans que castellans.
 7b: Barberà; més castellans que catalans.
 7c: Barberà; catalans.
 7d: Barberà i Ciutat Badia; castellans.

2.3. *Residència*

- pregunta 9 a) *Estades llargues fora de la població.*
 b) *Duració de l'estada.*
 c) *Edat en què es va produir.*
- pregunta 10 a) *Carrers on ha viscut.*
 b) *Temps de residència.*

RESULTATS (preg. 9a, 9b i 9c)

- 1 1a: no
 1b: no
 1c: Castellbisbal, 15 anys, 20-35
 1d: no

- 2 2a: Bages, 2 anys, 46-48.
2b: no
2c: no
2d: Sabadell, 10 anys, 20-30
- 3 3a: Ripollet, 3 anys, 6-9.
3b: no
3c: no
3d: Sabadell, 4 anys, 22-26
- 4 4a: no
4b: no
4c: no
4d: no
- 5 5a: no
5b: no
5c: no
5d: Bages, 2 anys, 11-13
- 6 6a: Tarragona, 2 anys, 26-28.
6b: no
6c: no
6d: no
- 7 7a: no
7b: no
7c: no
7d: no

RESULTATS (preg. 10a i 10b)

- 1 1a: c* Sant Pere, sempre.
1b: m** La Sagrera, 15 anys; m Molí d'en Dou, 10 anys; c Barcelona, sempre més.
1c: c Sta. Bàrbara, 20 anys; m Molí Vermell, 5 anys; c Ermengol, sempre més, llevat del temps passat a Castellbisbal.
1d: c Barcelona, 18 anys; Sant Pere, sempre més.

(* c: carrer)

(** m: masia)

- 2 2a: c Sta. Bàrbara, 32 anys; c Ermengol, sempre més, llevat del temps passat al Bages.
 2b: c Sta. Bàrbara, sempre.
 2c: c Sant Pere, sempre.
 2d: c Sant Pere, sempre, llevat del temps passat a Sabadell.
- 3 3a: m Cal Ceballot, 6 anys; c Ermengol, sempre més, llevat del temps passat a Ripollet.
 3b: c del Sol, 45 anys; c Dos de Maig, sempre més.
 3c: c del Sol, sempre.
 3d: c Migdia, 20 anys; c Ripoll, sempre més, llevat del temps passat a Sabadell.
- 4 4a: c Sant Pere, sempre.
 4b: c Nemesi Valls, 24 anys; c Migdia, 5 anys; c Nemesi Valls, sempre més.
 4c: c Migdia, 28 anys; c Nemesi Valls, sempre més.
 4d: c Sant Pere, 21 anys; c del Sol, sempre més.
- 5 5a: c Barcelona, 29 anys; c Morages, sempre més.
 5b: c Ermengol, 14 anys; c Bisbe Irurita, sempre més.
 5c: m Torre Verda, 24 anys; c Migdia, sempre més.
 5d: c Ermengol, 28 anys; c Enric Granados, sempre més, llevat del temps passat al Bages.
- 6 6a: c Maria Reverter, sempre, llevat del temps passat a Tarragona.
 6b: c Ermengol, sempre.
 6c: c Rambleta, 23 anys; c Barcelona, sempre més.
 6d: c Nemesi Valls, 22 anys; Ciutat Badia, sempre més.
- 7 7a: c Migdia, sempre.
 7b: c Migdia, sempre.
 7c: c del Sol, sempre.
 7d: c Nemesi Valls, sempre.

2.4. *Activitat social*

pregunta 11 a) *Classe de treball.*

b) *Lloc de treball.*

pregunta 12 a) *Activitats complementàries.*

RESULTATS (preg. 11a i 11b)

- 1 1a: pagès i filador; Barberà i Sabadell; jubilat.
1b: pagès, barber i teixidor; Barberà i Sabadell; jubilat.
1c: de soltera, al cafè de casa i al camp; de casada, a casa.
1d: filadora; Sabadell.
- 2 2a: de jove, paleta i pagès; després, cartronaire i petit empresari tèxtil; Barberà i pobles veïns; jubilat.
2b: ferrer, pagès i petit empresari tèxtil; Barberà; jubilat.
2c: cosidora de peces; Sabadell; jubilada.
2d: cosidora de peces; Barberà i Sabadell; jubilada.
- 3 3a: pagès i operari de fàbrica; Barberà.
3b: pagès, manyà i transportista; Barberà i Sabadell.
3c: modista; Barberà.
3d: de soltera, cosidora de peces; Sabadell; de casada, a casa.
- 4 4a: mecànic i xofer; Barberà i Sabadell.
4b: drapaire; Barberà.
4c: cosidora de peces; Barberà i Sabadell.
4d: de soltera, cosidora de peces a Sabadell; de casada, porta els comptes del taller del seu marit a Barberà.
- 5 5a: administratiu i gerent; Sabadell.
5b: administratiu i adroguer; Sabadell i Barberà.
5c: de soltera, administrativa; Barberà; de casada, a casa.
5d: funcionària administrativa; Barberà.
- 6 6a: feines diverses, especialment paleta i mecànic; Barberà i Sabadell.
6b: llicenciat universitari i cartronaire; Bellaterra i Barberà.
6c: de soltera, administrativa; Barberà; de casada, a casa.
6d: estudiant universitari; Bellaterra.
- 7 7a: estudiant; Barberà.
7b: estudiant; Barberà.
7c: estudiant; Barberà i Sabadell.
7d: estudiant; Barberà.

RESULTATS (preg. 12)

- 1 1a: al cafè i a la llar dels jubilats.
1b: encarregat del Centre Cultural de Barberà.
1c: no.
1d: no.
- 2 2a: al cafè i a la llar dels jubilats.
2b: futbol, a la llar dels jubilats.
2c: no.
2d: no.
- 3 3a: no.
3b: música i organitzador d'activitats socio-culturals.
3c: no.
3d: no.
- 4 4a: participa activament a l'Associació de Pares i a la d'Amics de la UNESCO.
4b: no.
4c: participa activament a l'Associació de Pares.
4d: no.
- 5 5a: juga a tennis a Sabadell.
5b: juga a futbol.
5c: no.
5d: relacionades amb Belles Arts.
- 6 6a: diverses, formen part de la seva feina.
6b: esports, especialment futbol i futbol sala.*
6c: no.
6d: no.
- 7 7a: esports.
7b: esports.
7c: no.
7d: esports.

(* En relació amb aquests esports, 6b fa observar que a Barberà juguen a futbol principalment els immigrants castellans; i que, en canvi, a futbol sala tots són catalans i del poble).

2.5. *Activitat cultural, referida especialment als mitjans de comunicació*

- pregunta 13 a) *Llegeixes sovint?*
 b) *Llengua de les lectures.*
- pregunta 14 a) *Escoltes la ràdio?*
 b) *Llengua de la ràdio.*
- pregunta 15 a) *Mires la televisió?*
 b) *Llengua de la televisió.*

RESULTATS (preg. 13a i 13b)

- 1 1a: el diari, de fa poc; català i castellà.
 1b: els fulls del Bloc Maragall i el diari; català i castellà.
 1c: no.
 1d: no.
- 2 2a: el diari, castellà; poc en català.
 2b: poc, per la vista.
 2c: poc.
 2d: sí, els llibres del néts; en català i en castellà.
- 3 3a: el diari; en castellà.
 3b: molt, especialment llibres d'història; abans en castellà, ara en català.
 3c: poc.
 3d: el diari; en castellà.
- 4 4a: bastant; més en castellà que en català.
 4b: el diari; en castellà.
 4c: molt; més en castellà que en català.
 4d: molt; en català i en castellà.
- 5 5a: sí; més en castellà que en català.
 5b: bastant; en català i en castellà.
 5c: bastant; en català i en castellà.
 5d: sí; en català i en castellà.
- 6 6a: bastant; en català i en castellà.
 6b: només el que correspon als estudis.
 6c: poc; en castellà.
 6d: sí; en català.

- 7 7a: poc i en castellà; en català només els llibres d'escola.
 7b: molt; en castellà, i de fa poc temps llegeix també molt en català.
 7c: sí; en català i en castellà.
 7d: sí; en català i en castellà.

RESULTATS (preg. 14a i 14b)

- 1 1a: una mica; català i castellà.
 1b: sí; català i castellà.
 1c: no.
 1d: poc.
- 2 2a: poc.
 2b: ara més que abans; català i castellà.
 2c: abans més que ara; només música.
 2d: abans sí; només música.
- 3 3a: sí; català i castellà.
 3b: sí, notícies i música; català i castellà.
 3c: poc.
 3d: sí; castellà.
- 4 4a: poc.
 4b: poc.
 4c: molt; català i castellà.
 4d: sí; castellà.
- 5 5a: només quan va amb cotxe; català i castellà.
 5b: només música.
 5c: sí; només en català.
 5d: sí; català i castellà.
- 6 6a: poc.
 6b: no.
 6c: no.
 6d: poc.
- 7 7a: només futbol; català.
 7b: només música.
 7c: no.
 7d: sí; català i castellà.

RESULTATS (preg. 15a i 15b)¹⁴²

- 1 1a: poc.
1b: les notícies; castellà.
1c: poc.
1d: bastant; català i castellà.
- 2 2a: sí; català i castellà.
2b: poc.
2c: tot el que fan; català i castellà.
2d: sí; català i castellà.
- 3 3a: sí; català i castellà.
3b: les notícies; castellà.
3c: poc.
3d: no.
- 4 4a: només esports; català i castellà.
4b: sí; català i castellà.
4c: sí; català i castellà.
4d: normal; català i castellà.
- 5 5a: sí; només en català.
5b: sí; català i castellà.
5c: sí; català i castellà.
5d: sí; català i castellà.
- 6 6a: gens.
6b: sí; català i castellà.
6c: sí; català i castellà.
6d: poc.
- 7 7a: abans més que ara; català i castellà.
7b: poc, però abans molt.
7c: poc.
7d: només algun programa; castellà.*

(* Fa observar que molts programes en català coincideixen amb les hores d'escola).

142. En relació amb aquest resultat –o amb d'altres que, com algunes respostes de la pregunta 17, al·ludeixen a la llengua de la televisió–, cal tenir en compte que les enquestes foren pas-sades abans de la creació dels canals televisius que emeten només en català.

3. *Grau d'escolarització*

El contingut d'aquest apartat no està gens deslligat de qüestions socials com les tractades a l'apartat anterior; és possible fins i tot que algunes preguntes —com 8b i 16c— facin referència a una mateixa realitat, o que d'altres —com 11a, 16a i 16b— estiguin relacionades. Així i tot ha semblat convenient de tractar per separat l'aspecte d'escolarització, perquè: a) l'escola —independentment de la intel·ligència natural de cada individu— sol donar elements de reflexió sobre llengua, que solen ser més o menys rudimentaris segons el grau d'escolarització; b) molts individus solen valorar la pròpia manera de parlar tenint en compte, a més d'altres factors, els estudis que han fet sobre llengua; c) la castellanització de l'escola és un factor general del nostre segle, molt anterior a la castellanització per immigració, i, tot i no ser un factor tan abassegador com aquest darrer, actua des de fa més temps i és, probablement, més persistent. Aquest apartat conté les respostes de la pregunta 16:

- a) *Temps global d'escolarització.*
- b) *Tipus d'estudis.*
- c) *Llengua dels companys d'escola.*
- d) *Nom del mestre, mestres o institució on s'han fet els estudis.*
- e) *Llengua del mestre.*
- f) *Llengua a l'escola.*

RESULTATS (preg. 16a i 16b)

- 1 1a: fins a 9 anys, perquè havia d'anar al camp; cultura general.
1b: fins a 13 anys; cultura general.
1c: fins a 11 anys i poca assistència, perquè duia el cafè de casa seva; elementals.
1d: fins a 11 anys i moltes campanes, perquè havia d'atendre la casa i la germana petita; cultura general.
- 2 2a: fins a 15 anys, però amb campanes per anar al camp; cultura general.
2b: fins a 14 anys; cultura general i dos cursos de comerç.
2c: fins a 13 anys i moltes campanes, perquè la mare treballava i ella duia la casa; cultura general.
2d: fins a 14 anys; cultura general.
- 3 3a: fins a 14 anys i amb campanes, per despreocupació familiar; cultura general.

- 3b: fins a 15 anys; cultura general, solfeig i piano.
 3c: fins a 13 anys i moltes campanes, perquè era la gran de molts germans; elementals.
 3d: fins a 14 anys; cultura general.
- 4 4a: fins a 17 anys; comerç.
 4b: fins a 14 anys; cultura general.
 4c: fins a 13 anys; cultura general.
 4d: fins a 10-11 anys; cultura general.
- 5 5a: fins a 20 anys; comerç i ofici.
 5b: fins a 16 anys; batxillerat elemental.
 5c: fins a 17 anys; batxillerat elemental.
 5d: fins a 22 anys; batxillerat elemental, titulat d'Empresarials i titulat d'Arts i Oficis.
- 6 6a: fins a 19 anys; batxillerat.
 6b: fins a 24 anys; carrera universitària.
 6c: fins a 18 anys; administrativa.
 6d: estudia magisteri.
- 7 7a: encara estudia; fa COU.
 7b: encara estudia; fa BUP.
 7c: encara estudia; ha fet Formació Prof. i ara fa COU.
 7d: encara estudia; fa BUP.

RESULTATS (preg. 16c)

- 1 1a: catalans.
 1b: catalans.
 1c: catalans.
 1d: catalans.
- 2 2a: catalans.
 2b: catalans.
 2c: catalans.
 2d: catalans.
- 3 3a: catalans.
 3b: catalans.
 3c: catalans.
 3d: catalans.

- 4 4a: catalans i algun castellà.
4b: catalans.
4c: catalans.
4d: catalans.
- 5 5a: catalans.
5b: catalans.
5c: catalans.
5d: catalans.
- 6 6a: catalans.
6b: catalans i algun castellà.
6c: catalans.
6d: catalans i algun castellà.
- 7 7a: catalans i castellans.
7b: castellans i algun català.
7c: catalans i castellans.
7d: castellans i algun català.

RESULTATS (preg. 16d, 16e i 16f)

- 1 1a: E. Nacional de Barberà; castellà; castellà.
1b: E. Nacional de Barberà i P. Maristes de Sabadell; catalans i castellans; castellà.
1c: E. Nacional de Barberà; català; castellà i català.
1d: E. Nacional de Barberà; català; castellà i català.
- 2 2a: E. Nacional de Barberà i Ac. Estruch de Sabadell; catalans i castellans; català i castellà.
2b: E. Nacional de Barberà, Ac. Tatxer de Sabadell i E. Industrial de Sabadell; catalans i castellans; català i castellà.
2c: E. Nacional de Barberà; català; català.
2d: E. Nacional de Barberà; català; català.
- 3 3a: E. Nacional de Barberà; catalans i castellans; català i castellà.
3b: E. Nacional de Barberà i Ac. Cots de Sabadell; catalans i castellans; català i castellà.
3c: E. Nacional de Barberà; catalans; català.
3d: E. Nacional de Barberà; català; català i castellà.

- 4 4a: E. Nacional de Barberà, Escolapis de Sabadell i E. Industrial de Terrassa; catalans i castellans; català i castellà.
 4b: E. Nacional de Barberà; català; català i castellà.
 4c: E. Nacional de Barberà; castellans i catalans; català i castellà.
 4d: E. Nacional de Barberà; catalans; castellà.
- 5 5a: E. Nacional de Barberà, E. Industrial de Sabadell i Ac. Tatxer de Sabadell; catalans i castellans; català i castellà.
 5b: E. Nacional de Barberà i Escola Pia de Sabadell; catalans i castellans; català i castellà.
 5c: E. Nacional de Barberà, Carmelites de Sabadell i Ac. Carreras de Sabadell; més catalans que castellans; català i castellà.
 5d: E. Nacional de Barberà, Ins. Nacional de Batxillerat de Manresa, Ac. Carreras i Ac. Viñas de Sabadell, i Escola d'Arts i Oficis de Barcelona; catalans i castellans; català i castellà.
- 6 6a: E. Nacional i Ac. Tena de Barberà; catalans i castellans; castellà.
 6b: E. Nacional de Barberà, Escola Pia de Sabadell i Fac. de Químiques de la UAB; catalans i castellans; català i castellà.
 6c: E. Nacional de Barberà, Carmelites i CICF de Sabadell; catalans; català i castellà.
 6d: E. Nacional i Ac. Tena de Barberà, Ins. Nacional de Batxillerat de Sabadell, i E. de Magisteri de la UAB; catalans i castellans; català i castellà.
- 7 7a: Parvulari a Barberà, Ac. Roger de Flor de Barberà, Grup Esc. Nacional i Ins. Nacional de BUP de Barberà; més castellans que catalans; castellà, i català només a la classe de català.
 7b: Ac. Roger de Flor de Barberà, Grup Esc. Nacional i Ins. Nacional de BUP de Barberà; castellans i algun català; castellà, i català només a la classe de català.
 7c: Parvulari a Barberà, Salessianes de Sabadell, Ins. de la Dona de Sabadell i Ins. Nacional de BUP a Sabadell; més catalans que castellans; castellà i català.
 7d: Parvulari a Barberà, Grup Esc. Nacional i Ins. Nacional de BUP a Barberà; més castellans que catalans; castellà, i català només a la classe de català.

4. *Opinions generals sobre la pròpia parla*

Conté les respostes de la pregunta 17:

a) *Et sembla que parles bé el català?*

- b) *Els teus pares parlen, o parlaven, el català més bé que tu?*
 c) *Els teus fills parlen el català més bé que tu?*

RESULTATS (preg. 17a)

- 1 1a: «el català de veritat no el parlem»
 1b: «no, perquè no vaig anar gaire a estudi i hi ha paraules catalanes escrites que no les entenc»
 1c: «sí»
 1d: «sí»
- 2 2a: «sí»
 2b: «no, perquè hi ha paraules del català perfecte – com *entrepà* – que no les sé; només parlo el català d'aquí, i d'escriure'l, molt malament»
 2c: «em sembla que el parlo més bé que no pas el meu home»
 2d: «no és perfecte, però el parlo bé; el que passa és que moltes paraules surten malament, perquè surten en castellà»
- 3 3a: «no, perquè estem massa barrejats amb el parlar de Barcelona i no parlem tan bé com els que fan el programa *Lliçons de català*»
 3b: «miro de cuidar el meu català i procuro parlar-lo bé»
 3c: «malament, perquè no l'he estudiat mai»
 3d: «sí, perquè no sé parlar el castellà i hi faig moltes catalanades»
- 4 4a: «no el parlo bé, perquè no l'he estudiat»
 4b: «no, perquè no l'he estudiat»
 4c: «no tant com el meu pare, perquè els vells tenen un català més pur sense tants castellanismes»
 4d: «em sembla que malament, perquè quan llegeixo els llibres de Gaziel moltes paraules no les entenc»
- 5 5a: «no, perquè tinc molts defectes de pronunciació – a vegades surt ['pajə] per ['paʎə] – i molts castellanismes, i procuro corregir-ho amb la televisió»
 5b: «no, perquè no n'he après mai»
 5c: «no crec que el parli bé, perquè hi ha moltes paraules per polir, castellanismes»
 5d: «sí, tot i que desconec moltes paraules que els meus pares usen normalment»

- 6 6a: «ni bé, ni malament, perquè faig castellanismes»
 6b: «procuro parlar-lo bé, perquè des de poc abans d'entrar a la facultat he procurat corregir-me fent algun curs de català»
 6c: «no, perquè, encara que no faig castellanades, hi ha moltes paraules catalanes que no les sé»
 6d: «el d'aquí, sí, però el normatiu, no»
- 7 7a: «no, perquè estic molt influït pel castellà de l'escola»
 7b: «no el parlo gaire bé, perquè moltes paraules se'n van cap al castellà i perquè molts dels meus amics són castellans»
 7c: «sí, igual que els meus pares i que els avis, però moltes paraules no les sé, perquè han canviat els objectes»
 7d: «no, perquè desconec moltes paraules i desconec totes les del camp, i perquè, a més a més, estic molt amb castellans»

RESULTATS (preg. 17b)

- 1 1a: «parlo igual que ells»
 1b: «més malament, perquè no van anar mai a estudi»
 1c: «igual»
 1d: «potser el parlaven més bé, perquè eren de muntanya»
- 2 2a: «més malament, perquè van anar poc a l'escola»
 2b: «igual»
 2c: «jo no parlo igual que la mare, potser ella ho feia més bé»
 2d: «parlaven més bé, perquè no hi havia castellans, ni entenien res de castellà»
- 3 3a: «si fa o no fa»
 3b: «més malament, perquè no es preocupaven de fer-ho bé»
 3c: «igual»
 3d: «igual, perquè l'he après d'ells»
- 4 4a: «els vells tampoc no el parlen bé»
 4b: «el parlaven més bé que jo, especialment el pare, que era de muntanya»
 4c: «més bé que jo, perquè és més pur; abans tenia prejudicis i trobava que el parlar dels vells era més ordinari, però ara ja no»
 4d: «igual»
- 5 5a: «ni igual ni pitjor, o potser una mica pitjor: saben paraules més

- antigues, però fan més castellanismes, diuen ['weska] per ['ɔskə] i ['eltʃe] per [eltʃ]»
- 5b: «igual»
- 5c: «potser encara més malament, perquè no han llegit tant; però també hi ha paraules que ells usen i nosaltres, no»
- 5d: «el pare coneix moltes paraules catalanes que jo desconec, però també fa servir més castellanismes, i la mare, encara més; trobo que ells, com més bé ho volen dir, més castellanades fan»
- 6 6a: «més malament; la mare té molta barreja i el pare té un lio entre la ràdio i la televisió que no s'aclara»
- 6b: «no tan bé com jo, perquè el pronuncien amb castellanismes i no el saben escriure; de totes maneres, coneixen objectes i noms que jo no conec»
- 6c: «igual»
- 6d: «més malament que no pas jo»
- 7 7a: «més bé, perquè no tenen tanta influència castellana»
- 7b: «més bé, perquè el seu català no està tan influït pel castellà»
- 7c: «igual»
- 7d: «sí, perquè enraonen tot el dia en català»

RESULTATS (preg. 17c)

- 1 1a: «potser estan més ben ensenyats, però, ben mirat, parlen igual»
- 1b: «els fill, igual que jo; els néts, més malament, una barreja de català i castellà»
- 1c: «potser el parlen més bé, perquè ara que hi ha més estudi, hi ha més saber»
- 1d: «el parlen igual, però estan més ben ensenyats»
- 2 2a: «més bé, perquè han estudiat més»
- 2b: «hi ha jovent que sí, perquè saben moltes paraules, i l'estudien a l'escola o per ells mateixos»
- 2c: «igual; si n'estudien, potser en saben més, però en general els joves parlen com nosaltres»
- 2d: «els fills, potser més bé, però per un estil; els néts, en canvi, parlen més en castellà que en català»
- 3 3a: «els que l'estudien, més bé; els altres, si fa o no fa»

- 3b: «més malament, i no es preocupen de fer-ho bé, diuen molts castellanismes i juguen en castellà»*
- 3c: «més bé, perquè han estudiat»
- 3d: «ara el comencen a parlar més bé, perquè l'estudien, però sempre han parlat com a casa»
- 4 4a: «malament; caldria una reeducació en català, amb curssets de català»
- 4b: «el parlaran més bé, perquè els n'ensenyen»
- 4c: «la gran, que estudia català, més bé; els petits el parlen més malament, ple de castellanismes»
- 4d: «em sembla que més bé, perquè diuen paraules més catalanes, com *llumins*»
- 5 5a: «ja saben parlar el català, o com jo o una mica més bé; s'evoluciona cap a bé»
- 5b: «més bé, perquè l'estudien»
- 5c: «més bé, perquè han començat amb escola catalana i ja els han polit; però es fan un lio entre català i castellà; parlen més bé, però potser confonen més que nosaltres»
- 5d: «molt barrejat de català i castellà»
- 6 6a: «els més joves parlen més malament, perquè estan més influïts pels mitjans de comunicació castellans»
- 6b: —
- 6c: «la gent més jove en pot saber més, perquè saben escriure'l»
- 6d: «els més joves que jo, d'uns anys menys, parlen molt influïts pel castellà»
- 7 7a: —
- 7b: —
- 7c: —
- 7d: —

(* 3b es va casar gran, i els seus fills van néixer entre 1965 i 1970).

COMENTARI DELS RESULTATS DE L'ENQUESTA DE FILIACIÓ

No és propòsit d'aquest treball fer una anàlisi exhaustiva de totes les dades socials i lingüístiques que aporten aquests resultats. En realitat, només dues parts de l'enquesta de filiació estan directament relacionades

amb l'objectiu del treball; una és la que permet de caracteritzar el nivell sociocultural de l'informador i l'altra són aquelles preguntes que l'encaren amb els hàbits lingüístics de la seva família. La primera d'aquestes dues parts dóna un punt de referència objectiu; la segona, en canvi, obliga l'informador a autodefinir-se lingüísticament i a autovalorar-se en relació amb la llengua dels pares i amb la dels fills; i les respostes de totes dues parts aporten elements per conformar el concepte de prestigi lingüístic i per determinar alguns dels factors que condicionen la variabilitat d'aquest prestigi.

La resta de l'enquesta de filiació té una finalitat estrictament informativa —o simplement justificativa, si es vol— i serveix tant per comprovar que l'informador reuneix els requisits previstos, com per resseguir a través de les dades col·lectives la realitat dels canvis que s'han produït en el grup social estudiat; així, aquesta part dels resultats serveix també per confirmar les facetes d'evolució social, econòmica i lingüística de la població, i de la comarca en general, esmentades al llarg d'aquest estudi. D'això es pot deduir que l'anàlisi d'aquests resultats queda bastant allunyada de l'objectiu d'aquest treball; és més, una part d'aquests resultats podria no haver-se publicat i les conclusions generals segurament que tampoc no se n'haurien ressentit. Però també és veritat que la constatació del canvi social en el conjunt de respostes a algunes preguntes fa un cert impacte, i no precisament per inesperat; per això, resulta difícil no deixar-se seduir pel comentari, ni que sigui breu, de situacions àmpliament repetides en els pobles que voregen les grans ciutats industrials catalanes o de situacions d'un abast social molt més ampli.

1. *Sobre la representativitat lingüística*

Encara que els informadors foren seleccionats tenint en compte la sèrie de requisits que s'han exposat al capítol de metodologia, els resultats plasmen que el corpus lingüístic del qual es parteix no prové pas d'una comunitat lingüística artificial. En línies generals es podria dir: a) que els resultats de cada una de les preguntes contenen elements de variació i elements d'uniformitat, b) que, en les respostes que trasllueixen una situació o un procés socials, els elements d'uniformitat se solen donar entre els grups generacionals més afins i, en canvi, els elements de variació es fan més ostensibles en la distància generacional, c) que, si més no en aquests aspectes, les respostes dels informadors corroboren una mena de constant generacional en el canvi i esdevenen, per tant, representatives. El comentari d'aquests resultats més externs a l'objectiu del treball té en compte dos aspectes; per una banda, aquelles dades que permeten de caracteritzar els informadors i que, fins a cert punt, queden al marge del

procés evolutiu que ha seguit Barberà o la societat en general; i, per una altra banda, aquelles dades més vinculades al procés d'evolució social.

1.1. Dades desvinculades del procés d'evolució social

L'extracte de dades que ve a continuació es refereix a respostes que en aquest apartat es tractaran sense vincular-les al procés evolutiu que ha sofert Barberà; té com a objectiu posar més de manifest: a) els elements d'homogeneïtat que permeten de caracteritzar el conjunt d'informadors com a representatius de la llengua analitzada, b) els elements de variabilitat que permetran de considerar que el material obtingut d'aquests informadors reflecteix una realitat lingüística.

Extracte de dades sobre l'ascendència dels informadors:

Relació del pare de l'informador amb Barberà:	
de Barberà	18
d'un poble veí	3
d'una altra comarca de cat. or. central	3
d'una comarca de cat. or. no central	0
d'una comarca de cat. occ.	4
Relació de la mare de l'informador amb Barberà:	
de Barberà	18
d'un poble veí	3
d'una altra comarca de cat. or. central	5
d'una comarca de cat. or. no central	0
d'una comarca de cat. occ.	2
Relació conjunta de pare i mare amb Barberà:	
pare i mare de B.	10
1c, 2a, 3c, 4d, 5a, 6b, 6d, 7c, 7d	
un de B. i l'altre de poble veí	4
1a, 2c, 4c, 5d	
un de B. i l'altre d'una altra comarca de cat. central	6
2d, 3a, 3b, 4b, 5b, 6c	
un de B. i l'altre de cat. occ.	6
2b, 3d, 4a, 6a, 7a, 7b	
pare i mare de poble veí	1
1b	
pare i mare de comarca veïna	1
1d	

Extracte de dades sobre la procedència del cònjuge:

de Barberà	10
1a, 1b, 1d, 2b, 4b, 4c, 4d, 5c, 5d, 6c	

d'un poble veí	6
1c, 2a, 2d, 3b, 3c, 5b	
d'una altra comarca de cat. central	1
3a	
d'una comarca de cat. or. no central	0
d'una comarca de cat. occidental	3
2c, 3d, 5a	
d'una zona de parla castellana	2
4a, 6d	
solters	6
6a, 6b, 7a, 7b, 7c, 7d	
<i>Extracte de dades sobre estades llargues fora de la població:</i>	
a) no han viscut fora	21
1a, 1b, 1d, 2b, 2c, 3b, 3c, 4a, 4b, 4c, 4d, 5a, 5b, 5c, 6b, 6c, 6d, 7a, 7b, 7c, 7d	
han viscut a un poble veí	4
1c, 2d, 3a, 3d	
han viscut a una altra comarca de cat. central	3
2a, 5d, 6a	
b) han viscut fora en una etapa lingüística no decisiva	5
1c, 2a, 2d, 3d, 6a	
han viscut fora en una etapa lingüística decisiva	2
- poble veí 3a	
- comarca veïna 5d	
<i>Extracte de dades sobre les activitats complementàries:</i>	
no en fan	13
1c, 1d, 2c, 2d, 3a, 3c, 3d, 4b, 4d, 5c, 6c, 6d, 7c	
fan esports	7
2b, 5a, 5b, 6b, 7a, 7b, 7d	
organitzen activitats socioculturals	4
1b, 3b, 4a, 4c	
van al cafè o a la llar dels jubilats	3
1a, 2a, 2b	
relacionades amb les arts	2
3b, 5d	
altres	1
6a	

En relació amb aquestes dades cal assenyalar la diferència de respostes entre homes i dones:

— només dos homes —3a i 4b— diuen que no fan activitats complementàries.

— només tres dones —4c, 5d i 7d— diuen que fan activitats complementàries.

Extractes de dades sobre activitat cultural referida especialment als mitjans de comunicació:

a) <i>Lectures.</i> — Informadors que diuen que llegeixen:	
sí, molt o bastant	14
en català: 6d	
en castellà: —	
en català i en castellà: 2d, 3b, 4d, 5b, 5c,	
5d, 6a, 7b, 7c, 7d	
més en català que en castellà: —	
més en castellà que en català: 4a, 4c, 5a	
només el diari o publicació similar	6
en català: —	
en castellà: 2a, 3a, 3d, 4b	
en català i en castellà: 1a, 1b	
no o poc	8
1c, 1d, 2b, 2c, 3c, 6b, 6c, 7a	
b) <i>Ràdio.</i> — Informadors que diuen que escolten la ràdio:	
sí o molt	9
en català: 5c	
en castellà: 3d, 4d	
en català i en castellà: 1b, 2b, 3a, 4c, 5d, 7d	
una mica o només algun programa	4
en català: 7a	
en castellà: —	
en català i en castellà: 1a, 3b, 5a	
només música	4
2c, 2d, 5b, 7b	
no o poc	11
1c, 1d, 2a, 3c, 4a, 4b, 6a, 6b, 6c, 6d, 7c	
c) <i>Televisió.</i> — Informadors que diuen que miren —i escolten— la televisió:	
sí, molt o normal	14
en català: 5a	
en castellà: —	
en català i en castellà: 1d, 2a, 2c, 2d, 3a,	
3a, 4b, 4c, 4d, 5b, 5c, 5d, 6b, 6c	

una mica o només algun programa en català: –	5
en castellà: 1b, 3b, 7d	
en català i en castellà: 4a, 7a	
no o poc	9
1a, 1c, 2b, 3c, 3d, 6a, 6d, 7b, 7c	

En relació amb aquestes dades cal assenyalar que només dos informadors –informadores, 1c i 3c– no s'interessen per cap d'aquestes activitats culturals.

1.2. Dades vinculades al procés d'evolució social

Les dades que vénen a continuació es comenten tenint en compte aquells aspectes dels resultats que manifesten l'evolució de Barberà o l'evolució de la societat en general.

Les dades sobre les relacions d'amistat manifesten el procés evolutiu de Barberà:

- a) dels 16 informadors nascuts abans de 1940, només dos –2b i 3b– tenen algun amic castellà, i tots dos coincideixen en la distinció de dues etapes: abans tots els seus amics eren catalans, ara tenen també algun amic castellà.
- b) dels informadors nascuts entre 1940 i 1949, dos –5a i 5c– tenen algun amic castellà.
- c) dels informadors nascuts entre 1950 i 1960, el més jove –6d– té amics catalans i castellans.
- d) dels informadors nascuts entre 1960 i 1969, només n'hi ha un –7c– que té els amics no castellans.

Les dades sobre els carrers o les masies on viuen o han viscut els informadors reflecteixen fins a cert punt un procés geogràfic-demogràfic que, com ja he explicat al capítol sobre la localitat, va més enllà del segle actual; el procés parteix d'un hàbitat disseminat que des de finals del XVIII tendeix a aglutinar-se, que entre els anys quaranta i els seixanta d'aquest segle es consolida com a hàbitat aglutinat amb la construcció d'edificis públics –estació, església i ajuntament– i que justament a partir d'aquest any seixanta inicia un procés que tendeix a disseminar aquesta col·lectivitat humana i lingüística entre una col·lectivitat forana.

Sense entrar en el detall de la distribució urbana, però sabent: a) que dels carrers esmentats pels informadors només els carrers Moragas, Bisbe Irurita i Enric Granados pertanyen a la zona de l'Eixample, urbanitzada a partir de finals del anys quaranta, b) que la Ciutat Badia, com ja s'ha dit, és un fenomen dels anys setanta, i c) que tots els altres carrers esmen-

tats pertanyen a la part vella del poble, és fàcil de veure el procés evolutiu en les dades de residència dels informadors:

- a) el grup dels nascuts entre 1900 i 1909 reflecteix encara una situació d'hàbitat disseminat, que de manera esporàdica reapareix també en altres informadors nascuts després -3a i 5c;
- b) el grup dels nascuts entre 1910 i 1939 han nascut i han viscut, excepte 3a, en els carrers de la part vella;
- c) els informadors nascuts després de 1940, tot i haver nascut, excepte 5c, a la part vella del poble tendeixen a anar a viure a les zones més noves, especialment quan es casen: dels sis casats, tres -5a, 5b i 5c- viuen a l'Eixample (5b hi va anar a viure molt abans de l'edat de matrimoni), un altre -6d- viu de casat a Ciutat Badia, un altre -5c- va passar d'una masia al poble per matrimoni, i només un informador -6c- va néixer i continua vivint de casat a la part vella.

Les dades laborals són indicatives de l'evolució social i econòmica específica de Barberà:

a) Per una banda, permeten de resseguir la substitució d'una economia agrícola i industrial per una economia industrial:

- dels dotze informadors nascuts entre 1900 i 1929, set -1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 3a i 3b- han combinat la feina de pagès amb activitats derivades de la indústria, o amb activitats de servei col·lectiu més específic, com barber -1b-, atenció d'un cafè -1c-, paleta -2a-, ferrer -2b- o transportista -3b;
- tots els informadors nascuts a partir de 1930 estan desvinculats de la feina agrícola.

b) Per una altra banda, si es circumscriuen les dades a l'activitat no agrícola, també es pot observar un canvi en la naturalesa de la feina entre els nascuts abans de 1939 i els nascuts a partir de 1940, de manera que aquests darrers, i prescindint dels que estan en edat d'estudi, tendeixen cap a feines més burocràtiques.

c) En certa manera, els nascuts entre 1930 i 1939 representen una generació frontissa entre dues etapes, una predominantment rural i una altra progressivament urbana.

De la mateixa manera que aquestes dades laborals reflecteixen l'evolució social de la comunitat catalana barberenca, a la vegada subministren elements per a caracteritzar les diferències que en el camp laboral la societat ha establert entre els homes i les dones:

a) Per una banda, la constatació d'una actitud laboral diferent entre homes i dones, que es manifesta, per exemple, amb el fet que el pas de solter a casat no sol afectar l'activitat laboral d'un home i, en canvi, sovint afecta la d'una dona:

- cap dels deu informadors homes i casats ha manifestat un canvi laboral condicionat al canvi d'estat;
- de les dotze informadores casades, cinc –1c, 3d, 4d, 5c i 6c– han canviat d'activitat laboral arran del seu casament.

b) Per una altra banda, les diferències en la naturalesa del treball, de manera que la societat sol assignar unes tasques als homes i unes altres a les dones; les dades d'aquests resultats, si prescindim de les feines esmentades només per un informador –barber, teixidor, atenció d'un cafè, operari de fàbrica, manyà, transportista, modista, xofer, drapaire, gerent, adroguer–, insinuen l'atribució d'unes feines a homes, d'unes altres a dones, i d'unes altres a homes i a dones, però encara entre aquestes darreres se solen donar preferències per sexe:

feines d'homes:

- cartronaire: 2a, 6b
- empresari tèxtil: 2a, 2b
- paleta: 2a, 6a
- mecànic: 4a, 6a

feines de dones:

- cosidora de peces: 2c, 2d, 3d, 4c, 4d
- la de la casa: 1c, 3d, 5c, 6c

feines d'homes i dones:

- pagès: 1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 3a, 3b
- filador: 1a, 1d
- administratiu: 4d, 5a, 5b, 5c, 5d, 6c

c) En tercer lloc, cal afegir que no tindria sentit tractar les diferències laborals entre homes i dones en la part d'un capítol dedicada a comentar les dades vinculades a un procés d'evolució, si no fos que al llarg d'aquest canvi social les activitats de les dones semblen, llevat de la feina de casa, molt més compartimentades per generacions que no pas les ocupacions dels homes:

- les dades de les dones nascudes entre 1900 i 1909 insinuen dues directrius laborals típiques de l'època i la zona estudiada: la dona de fàbrica –1d– i la dona que ha d'ajudar la casa en tot el que es presenta, sigui anant al camp, sigui atenent el negoci familiar –1c–;
- les dones nascudes entre 1910 i 1939 representen el pas de la dona a un ofici especialitzat, assumint dos oficis femenins per excel·lència: un, condicionat pel tipus d'indústria dominant a la zona vallesana, el de cosidora de peces –2c, 2d, 3d, 4c, 4d–, l'altre, més general, el de modista –3c–;
- 4d i especialment les dones nascudes a partir de 1940 representen l'etapa de la dona administrativa –5c, 5d, 6c– i, com es veurà amb més detall quan es comentin les dades sobre escolarització, la inte-

gració de la dona en un món laboral —i cultural— d'equiparació amb el dels homes;

— en l'activitat laboral de les dones nascudes entre 1930 i 1939 es manifesta també l'existència de la generació frontissa ja esmentada.

2. Sobre el grau d'escolarització

L'evolució de la formació escolar és tan important com l'evolució social i l'econòmica i, evidentment, hi està molt relacionada. Hi ha, a més, una sèrie de fets, en principi externs, que depenen dels canvis en la política escolar i en la política laboral de contractació de menors que s'han produït a l'Estat Espanyol al llarg d'aquest segle; aquests canvis afecten, per una banda, l'obligatorietat d'escolarització infantil i la flexibilitat en l'edat mínima exigida per a la contractació laboral, que són d'aplicació més laxa a mesura que retrocedim en el segle; per una altra banda, aquests canvis afecten el tipus i la concepció dels estudis, de manera que, fins a la reforma escolar de principis dels anys 70 que va proposar un model educatiu més precís i d'abast general per a tots els menors de l'Estat, el model escolar dels dos primers terços del segle actual ha anat absolutament a remolc dels interessos o de les possibilitats dels pares; com es reflecteix en els materials del treball, aquest model imprecís ha oscil·lat entre una cultura general, més o menys rudimentària, i uns estudis més específics i precisos de comerç o batxillerat —cursats sovint com a alumnes lliures— a mesura que ens acostem cap als anys 60. Els canvis en la política educativa han afectat encara altres aspectes amb incidència lingüística, com és ara la llengua d'escolarització, oficialment la castellana, o la separació entre nois i noies assignant-los classes i mestres diferents.

En el cas de Barberà, l'aparició del model escolar de principis dels anys 70 ha coincidit amb l'augment massiu de població forana i, a més, s'ha materialitzat amb la substitució de l'edifici de la vella escola nacional de dues aules —una per a nois i una per a noies— (i d'una acadèmia particular que preparava per al batxiller lliure) per tres grups escolars d'educació general bàsica, ubicats en punts diferents de la geografia urbana, i dos instituts de batxillerat. Ara bé, si partim dels materials del treball, la diferència fonamental s'estableix entre els nascuts de 1900 a 1939 i els nascuts a partir de 1940. Entre aquests dos grups s'assenyalen dues etapes completament diferents en la valoració dels estudis. En línies generals podríem dir que el primer grup es caracteritza per: a) la tendència a una escolarització molt elemental, fruit d'una poca valoració social o d'una postergació condicionada a l'atenció de necessitats més immediates, b) una incorporació molt primerenca al món laboral, c) una consideració diferent sobre l'escolarització dels homes i la de les dones. Per comparació, el grup

de nascuts entre 1940 i 1969 es caracteritza per: a) una escolarització més completa, entesa, a més, com una necessitat primària, b) una incorporació més tardana al món laboral, c) una equiparació de valors en l'escolarització d'homes i dones. Aquestes observacions generals sobre la valoració de l'escola es basen fonamentalment en les dades següents:

1. Dels setze informadors nascuts abans de 1939, set -1a, 1c, 1d, 2c, 3a, 3c i 4d- van fer una escolarització molt rudimentària amb pocs anys d'assistència o amb una assistència molt irregular; sis -1b, 2a, 2d, 3d, 4b i 4c- van fer una escolarització no tan deficient perquè van tenir una assistència més regular o perquè van anar fins més grans a l'escola; només tres informadors, però, van accedir a uns estudis que sobrepassaven el nivell de cultura general o les classes de repàs: comerç a l'Escola Industrial de Sabadell -2b i 4a- i solfeig i piano -3b. En canvi, tots els informadors nascuts a partir de 1940 han fet una escolarització més completa, tant pels anys d'assistència a escola, com pel tipus d'estudis: batxillerat -5a, 5c, 5d, 6a, 7a, 7b, 7c i 7d-, estudis universitaris -6b i 6d-, comerç i ofici a l'Escola Industrial -5a- o estudis d'administració al CICF -6c.

2. Sis informadors nascuts abans de 1939 -1a, 1c, 1d, 2a, 2c i 3c- manifesten ostensivament la supeditació de l'escola a unes necessitats més immediates, que els obliguen o a deixar l'escola o a "fer campana": atendre el negoci de casa, anar al camp, dur la casa, o atendre els germans. Un altre informador -3a- relaciona la seva assistència irregular a escola amb la despreocupació familiar. Cal observar, però, que cap dels informadors del grup 4 no fa al·lusió a una assistència irregular a escola; això pot ser un símptoma del canvi de mentalitat sobre l'escolarització, que passa a ser considerada una necessitat primària dels menors; en aquest aspecte, els informadors d'aquest grup representen una generació a cavall entre dues mentalitats, dada que contribueix a caracteritzar-los novament de generació frontissa.

3. Dels setze informadors nascuts abans de 1939, només tres -2a, 3b i 4a- van continuar l'escolarització després dels 14 anys -edat legal mínima per a la contractació laboral-, sigui en classes de dia o en cursos de repàs a les acadèmies de Sabadell; cinc informadors van anar a escola fins aquesta edat -2b, 2d, 3a, 3d i 4b-, i els altres vuit -1a, 1b, 1c, 1d, 2c, 3c, 4c i 4d- van deixar d'anar-hi i es van incorporar completament al món laboral abans d'aquesta edat.

4. Pel que fa a la discriminació entre homes i dones, no es tracta només del fet que hi ha mestres diferents entre nois i noies, sinó que des del punt de vista social cal observar també com les dades dels nascuts abans de 1939 indiquen una valoració diferent de l'escolarització femenina: a) dels sis informadors nascuts abans de 1939 que manifesten explícitament una irregularitat d'assistència a escola -1c, 1d, 2a, 2c, 3a i 3c-, quatre són

dones i dos són homes, b) tots els informadors nascuts abans de 1939 que, després d'anar a l'escola nacional de Barberà, van seguir estudis complementaris o de repàs a Sabadell —1b, 2a, 2b, 3b i 4a— són homes, c) dins aquest mateix conjunt d'informadors, els tres que van anar a escola després dels 14 anys —2a, 3b i 4b— són també homes. En aquest sentit, el canvi de mentalitat cap a una formació escolar equiparadora de nois i noies es manifesta en els nascuts a partir de 1940, de manera que, grup per grup, els informadors, homes i dones, tenen una formació similar; la discriminació de sexes es manifesta, encara que més irregularment, amb l'assistència a centres escolars de nois o de noies en els informadors que han estudiat a Sabadell.

En relació amb *la influència de la llengua castellana a l'escola* cal tenir en compte les dades següents:

1. Sobre la llengua dels mestres:	
han tingut mestre castellà	1
1a	
han tingut mestre català	9
1c 1d 2c 2d 3c 3d 4b 4d 6c	
han tingut mestres catalans i castellans	13
1b 2a 2b 3a 3b 4a 4c 5a 5b 5d 6a 6b 6d	
han tingut més mestres catalans que castellans	2
5c 7c	
han tingut més mestres castellans que catalans	3
7a 7b 7d	
2. Sobre la llengua de l'escola:	
en català	3
2c 2d 3c	
en castellà	4
1a 1b 4d 6a	
en català i en castellà	18
1c 1d 2a 2b 3a 3b 3d 4a 4b 4c 5a	
5b 5c 5d 6b 6c 6d 7c	
en castellà, i en català només les classes de català	3
7a 7b 7d	
3. Sobre la llengua dels companys d'escola:	
catalans	21
1a 1b 1c 1d 2a 2b 2c 2d 3a 3b 3c 3d	
4b 4c 4d 5a 5b 5c 5d 6a 6c	
catalans i algun castellà	3
4a 6b 6d	

catalans i castellans	2
7a 7c	
castellans i algun català	2
7b 7d	

Malgrat el procés oficial de castellanització de l'escola a Catalunya, les dades anteriors indiquen que aquest procés mai no ha afectat d'una manera completa els estudiants de Barberà, especialment els nascuts abans de 1960, i que en més d'un aspecte ha predominat a l'escola el català sobre el castellà: a) Sobre la possible influència de la llengua dels mestres, només 4 informadors –un 14'2%– han tingut exclusivament o predominantment mestres castellans; dels altres informadors, un 32'14% han tingut només mestres catalans, un 7'14% predomini de mestres catalans, i un 46'4% mestres catalans i castellans. b) Sobre la llengua d'interrelació mestre-alumnes, ha predominat l'ús barrejat de les dues llengües en un 64'28% dels informadors, un ús exclusiu del català en un 10'7% de casos, i un ús exclusiu o predominant del castellà en un 25% de casos. c) Sobre la llengua dels companys d'escola, llevat dels informadors del grup 7, hi ha un domini gairebé absolut de la llengua catalana.

Des del punt de vista evolutiu, la diferència fonamental s'estableix entre els sis primers grups d'informadors i els nascuts després de 1960, de manera que aquest darrer grup esdevé el més castellanitzat: només 7c, que ha estudiat fora de Barberà, ha tingut més mestres catalans que castellans i ha tingut ocasió d'establir la interrelació alumne-mestre en català fora de les hores de classe de llengua catalana. Aquest grup 7 és, curiosament, l'únic que ha disposat d'un model escolar amb classes obligatòries de llengua catalana. L'abundància de companys d'escola castellans que manifesten de manera exclusiva tots els informadors del grup 7 és, evidentment, indicativa del canvi de població enregistrar a tota la comarca.

3. *Sobre la valoració de la pròpia parla*

Les dades de l'enquesta de filiació comentades fins ara parteixen d'una sèrie d'elements concrets que configuren cada un dels individus i cada un dels diferents conjunts d'individus que formen la comunitat de parla analitzada; aquestes dades, com hem vist, ultrapassen el nivell de la llengua i ens introdueixen en els diferents fets socials o geogràfics que determinen l'activitat lingüística dels homes.

Les dades que analitzaré a continuació també transcendeixen el pla estrictament lingüístic, i ens situen en aquella part de la competència lingüística dels parlants encarregada de valorar al llarg de la vida el grau d'adequació de les actuacions lingüístiques pròpies i alienes a cada situació

concreta; aquesta valoració està sotmesa al conjunt divers d'elements psicològics que moment a moment actuen sobre cada individu; i, com que aquests elements psicològics solen implicar-ne d'altres de socials, les dades que ara hem d'analitzar ens situen en el punt on conflueixen la psicolingüística i la sociolingüística. La sociolingüística ha assenyalat que els factors psicològics, amb una forta càrrega de connotacions socials, són un dels principals mòbils del canvi lingüístic;¹⁴³ i, d'altra banda, estan estretament relacionats amb l'elaboració d'un model individual. Si es té en compte la naturalesa d'aquests factors sempre subjectius i molt variables, es pot comprendre que el model lingüístic de cada individu sigui també subjectiu i variable; d'aquesta manera, un concepte tan precís com *prestigi lingüístic* —o *prejudici lingüístic*, que n'és la conseqüència— implica, com assenyalava J. Fishmann,¹⁴⁴ la dificultat de ser atribuït a un sol factor i és altament variable.

A l'hora de comentar aquesta part dels resultats de l'enquesta, he analitzat per separat les respostes a cada una de les tres parts de la pregunta 17. Les dades que es comenten en primer lloc giren totes a l'entorn de la valoració que fa el parlant sobre el seu coneixement de la llengua; les altres dades són sobre la valoració del parlar dels pares i del dels fills, prenent com a punt de referència la pròpia manera de parlar. Passa també que, en més d'un cas, les dades al·ludeixen, més o menys explícitament, a qüestions lingüístiques que transcendeixen el marc estricte de la pregunta, i poden comportar una valoració del propi dialecte o fer evidents els diferents trets que conformen el model lingüístic de cada informador; en

143. P. KIPARSKY, *Lingüística històrica*, dins J. LYONS, *Nuevos horizontes de la lingüística*, pàg. 319:

«Las variaciones de forma y de pronunciación pueden contener connotaciones sociales de las que el hablante puede o no estar plenamente consciente, pero que son susceptibles de afectar el desarrollo del cambio lingüístico; por otra parte, nuestra descripción del cambio no estaría completa, si omitiéramos el hecho de que la lengua no se adquiere como un producto terminado, sino que cada niño tiene que recrearla en su totalidad ...»

144. J. FISHMAN, *Sociología del lenguaje*:

«Nuestras primeras discusiones sobre las fuentes de variación y sobre los dominios de la conducta lingüística pueden habernos preparado para darnos cuenta de que el prestigio lingüístico no es un rasgo unitario o una etiqueta que se puede asociar a una lengua dada bajo cualquier circunstancia. De hecho, ... el prestigio de las lenguas puede variar notablemente de un contexto a otro para los mismos interlocutores, así como de una retícula lingüística a otra en la misma comunidad lingüística. Por esta razón de peso Weinreich recomienda que "como término técnico" sería mejor que restringiéramos "prestigio" a un valor de la lengua en el desarrollo social» (pàgs. 159 i 161).

«... No se trata del prestigio míticamente invariable de una lengua o variedad lingüística, sino más bien del destino o la suerte altamente variables de sus hablantes» (pàg. 162).

alguns casos, fins i tot, les observacions dels informadors es refereixen a la naturalesa de la llengua o a les connexions entre la llengua i la realitat; el comentari de tots aquests aspectes és l'últim punt d'aquest apartat.

3.1. Dades sobre la pròpia manera de parlar

L'extracte de dades que ve a continuació indica que predomina la consciència negativa i no pas la positiva sobre el coneixement de la llengua:

a) opinen que parlen bé el català:	
- sense reserves:	6
1c 1d 2a 3d 5d 7c	
- amb reserves:	4
1a 2c 2d 6d	
b) opinen que procuren parlar bé el català:	2
3b 6b	
c) opinen que no parlen el català ni bé ni malament:	1
6a	
d) opinen que no parlen bé el català:	
- sense reserves:	14
1b 2b 3a 3c 4a 4b 4d 5a 5b 5c 6c 7a 7b 7d	
- amb reserves:	1
4c	

A la vista d'aquests resultats sembla que ni la mala ni la bona consciència lingüística tenen gaire relació amb la generació a la qual pertany l'informador, tot i que s'insinua la tendència a una opinió no negativa en els nascuts abans de 1929 i a una opinió negativa —amb la clivella del grup 6— en els nascuts a partir de 1930.

Les causes que contribueixen a tenir una opinió negativa sobre la pròpia manera de parlar adduïdes pels informadors són les següents:

- a) fer castellanismes:
 - 4c 5a 5c 6a 7b
- b) no entendre, no saber o no usar mots catalans de la llengua escrita o parlada:
 - 1b 2b 4d 5d 6c 7d
- c) no parlar el català que l'informador considera ideal:
 - 1a 3a 4c 6d
- d) no haver estudiat català:
 - 3c 4a 4b 5b
- e) estar molt influït pel castellà de l'escola o dels companys:
 - 7a 7b 7d
- f) haver anat poc a escola:
 - 1b

g) no saber escriure en català:

2b

h) considerar que el parlar de Barberà té massa influència del parlar de Barcelona:

3a

i) tenir defectes de pronunciació:

5a

Sembla, per tant, que les dues causes principals que determinen prejudicis sobre la pròpia consciència lingüística són: 1) una sensació d'insuficiència en el coneixement de la llengua catalana —causes *b*, *c* i *d* manifestades per 14 informadors diferents—, de manera que passa a valorar-se positivament qualsevol camí que condueixi a un coneixement millor de la llengua; 2) la sensació de parlar un català influït per la llengua castellana —causes *a* i *e* manifestades per 7 informadors diferents, i, per tant, es valora positivament la desvinculació de la llengua castellana. Els altres prejudicis, més escadussers, resulten: 1) d'una valoració positiva de l'escola i de la llengua escrita,¹⁴⁵ factors que indirectament es podrien considerar com un dels camins que condueixen a un més bon coneixement de la llengua; 2) d'una valoració negativa del parlar de Barcelona; 3) d'una valoració negativa dels propis dialectalismes fònics, considerats defectes de pronunciació. En relació amb la complexitat de factors psicològics que intervenen per configurar els prejudicis lingüístics de cada individu, cal observar també com alguns informadors valoren explícitament la seva manera de parlar tenint en compte més d'un factor.

Les causes que justifiquen o contribueixen a una opinió positiva sobre la pròpia manera de parlar adduïdes pels informadors són les següents:

a) que l'informador cuida el seu català o procura corregir-lo:

3b 6b

b) que hi ha altres dialectes més dolents:

2c

c) que sap poc castellà i el parla fent moltes catalanades:

3d

d) que ha fet estudis de llengua catalana:

6b

145. M. Cohen (*Materiaux pour une sociologie du langage*, vol. 1, pàg. 143) assenyala la importància de l'ortografia com a senyal de classe:

«L'ortographe plus ou moins bien observée est un signe de classe dans la plupart des pays où l'instruction commence à se répandre, mais est encore accessible de manière différente suivant les fortunes».

Si tenim en compte les dificultats que, donades les circumstàncies del català a l'escola, han trobat els informadors dels grups generacionals anteriors al 7 per accedir a l'aprenentatge de l'ortografia catalana, el mot «fortunes» esmentat per Cohen adquireix matisos ben especials.

e) que no fa castellanades quan parla el català:

6c

Com es pot veure, aquests resultats insisteixen en les mateixes causes comentades en el punt anterior; *a* i *d* incideixen en una valoració positiva dels estudis i aprofundiment de la llengua catalana; *c* i *e* incideixen en la valoració positiva de la desvinculació de la llengua castellana; *b* —com *h* en el punt anterior— manifesta una actitud de comparació interdialectal.

3.2. Dades sobre la valoració de la pròpia manera de parlar en relació amb la dels pares

Opinen:

a) que parlen igual que els pares:

1a 1c 2b 3a 3c 3d 4d 5b 6c 7c

b) que els pares parlen, o parlaven, més bé:

1d 2c 2d 4b 4c 7a 7b 7d

c) que els pares parlen més malament:

1b 2a 3b 6a (6b) 6d

d) que els pares parlen més bé en uns aspectes i més malament en d'altres:

5c 5d (6b)

e) que els pares parlen una mica més malament:

5a

f) que els pares tampoc no el parlen bé:

4a

D'entrada, sembla una valoració prou repartida entre les tres opcions principals —igual, més bé o més malament que els pares—, a més d'una altra apreciació minoritària que considera que parlen més bé en uns aspectes i més malament en d'altres. De tota manera, es pot observar com en els grups 1, 2, 3, 4 i 7 predomina la tendència a una valoració positiva —o, si més no, no negativa— de la parla dels pares; en canvi, els grups 5 i 6 es decanten per una valoració negativa; per tant, es dona un canvi d'actitud en el pas del grup 4 al 5, i en el pas del 6 al 7; aquests dos canvis en el sentit de la valoració podrien anar lligats amb el fet que: a) els informadors dels grups 5 i 6 són conscients d'una formació escolar més completa que la dels seus pares, i b) els informadors del grup 7, com es veurà en les dades que vénen a continuació, se senten molt més castellanitzats que els seus pares.

La justificació que dona un únic informador —3d— al fet de parlar el català com els pares és que l'ha après d'ells.

Les causes que afavoreixen una opinió positiva sobre la llengua dels pares són:

- a) perquè coneixen paraules que ja no s'usen:
5c 5d 6b
- b) perquè eren de muntanya:
1d 4b
- c) perquè el seu català era més pur:
4c
- d) en relació amb la llengua castellana:
 - perquè no hi havia castellans:
2d
 - perquè no sabien castellà:
2d
 - perquè no tenen tanta influència castellana:
7a 7b
 - perquè enraonen tot el dia en català:
7d

El factor que de manera preferent determina la valoració positiva de la parla dels pares és la sensació que posseeixen una llengua més pura, en sentit absolut —com *c*—, o per desvinculació de la llengua castellana —com *d*—; els altres factors són el coneixement de mots en vies de desaparició i la procedència de comarques de muntanya; és probable que aquest darrer factor no estigui allunyat de la sensació d'una llengua més pura.

Les causes que porten a fer una valoració negativa sobre la llengua dels pares incideixen gairebé totes en els factors assenyalats en els punts anteriors, encara que se n'aporta un de nou, com és ara la influència dels mitjans de comunicació; les causes indicades pels informadors són les següents:

- a) parlar amb més castellanismes:
5a 5d 6b
- b) no haver anat mai o haver anat poc a escola:
1b 2a
- c) no preocupar-se per parlar bé:
3b
- d) no haver llegit gaire:
5c
- e) tenir barreja dialectal:
6a
- f) tenir influència de la ràdio i la televisió:
6a
- g) no saber escriure en català:
6b

3.3. Dades sobre la valoració de la pròpia manera de parlar en relació amb la dels fills

En aquestes respostes cal tenir en compte que els dos grups d'informadors més vells són a la vegada pares dels grups intermedis i avis dels grups més joves; per tant, la valoració que fa cada informador és sobre uns grups o altres segons la seva edat; aquesta distinció es manifesta en les respostes, no només pel fet que algun dels informadors més vells al·ludeix per separat als fills i als néts, sinó perquè, en línies generals, hi ha una opinió diferent sobre la manera com parlen les generacions dels grups intermedis i com ho fan les generacions més joves.

Opinen:

a) que els fills parlen igual:

1b

b) que els fills estan més ben ensenyats, però parlen igual:

1a 1d

c) que els fills, o els joves, que estudien català parlen més bé, i els altres, igual:

2b 2c 3a 3d

d) que els fills parlen igual o potser més bé:

2d 5a

e) que els fills, o els joves, parlen més bé:

- sense reserves:

2a 3c 4b 4d 5b

- amb reserves:

1c 5c 6c

f) que els fills, o els joves, parlen més malament:

3b 4a 5d 6a 6d

g) que els fills més grans parlen més bé, i els més petits, més malament:

4c

h) que els néts parlen més malament:

1b 2d

Cal observar, en primer lloc, que entre els informadors dels grups 1 i 2 no n'hi ha cap que valori negativament els fills, però que són aquests mateixos informadors els que valoren negativament els néts; en segon lloc, que l'únic informador del grup 3 que valora negativament la parla dels fills es va casar molt gran (vegeu els resultats de la pregunta 17c), i, per tant, es dedueix que només les noves generacions —el grup 7 i els nascuts després de 1970— són objecte d'una valoració negativa.

Les causes que afavoreixen una opinió positiva sobre la parla dels més joves insisteixen en un coneixement millor de la llengua catalana i en

una escolarització més completa; els informadors han esmentat les següents:

- a) perquè estudien o han estudiat català:
2b 2c 3a 3d 4b 4c 5b
- b) perquè tenen més estudis:
1c 2a 3c
- c) perquè saben o diuen paraules més catalanes:
2b 4d
- d) perquè han començat amb escola catalana:
5c
- e) perquè l'escola ha polit el seu català:
5c
- f) perquè ja saben parlar el català:
5a
- g) perquè saben escriure en català:
6c

Causes que afavoreixen una opinió negativa sobre la parla dels més joves:

- a) perquè no es preocupen de fer-ho bé:
3b
- b) perquè diuen castellanismes:
3b 4c
- c) perquè juguen en castellà:
3b
- d) perquè confonen català i castellà:
5c
- e) perquè barregen català i castellà:
5d
- f) perquè tenen influència dels mitjans de comunicació castellans:
6d
- g) perquè parlen molt influïts pel castellà:
6d

Com podem veure, les diferents causes adduïdes – llevat de *a* – tenen totes relació amb la castellanització de la llengua dels més joves. En el cas de la valoració de la llengua dels néts només hi ha dues opinions, totes dues negatives, i es fonamenten en el mateix procés castellanitzador:

- a) perquè parlen una barreja de català i castellà:
1b
- b) perquè parlen més en castellà que en català:
2d

3.4. *Altres aspectes sobre la llengua i la seva valoració*

Per acabar aquest comentari cal fer referència encara a algunes opinions dels informadors que contribueixen a precisar els diferents factors que incideixen en la valoració dels fets lingüístics i que directament o indirectament també motiven els canvis lingüístics.

Tot i que l'enquesta de filiació no estava orientada per determinar els models lingüístics de cada informador, el cert és que les respostes als tres punts de la pregunta 17 sovint hi fan alguna referència més o menys explícita. Podem considerar que en les respostes s'insinuen una sèrie de trets no sempre manifestats d'una manera prou precisa ni prou diferenciats els uns dels altres que, sigui aïlladament o combinats, contribueixen a formar el model de català de cada informador. Amb una prudència derivada de la dificultat de destriar-los prou clarament, em sembla que el model lingüístic dels informadors s'elabora a partir d'algun dels trets següents:

a) Hi ha un tret, més aviat imprecís, fonamentat en el prestigi de l'escola i en el dels estudis de llengua catalana; són dos aspectes que no sempre apareixen prou separats i que per això no sembla convenient tractar-los independentment. Sense usar el tecnicisme de «català normatiu» esmentat per 6d, es pot observar en els resultats com 3c, 4a, 4b, 5b i 6b elaboren el seu model lingüístic a partir d'aquest tret; 4a, que no té una opinió positiva ni de la llengua dels pares, ni de la dels fills, ni de la seva, formula taxativament una proposta de reeducació lingüística a partir de «cursets de català». Cal assenyalar, a més, que en tots els grups, excepte el 7, hi ha informadors que més o menys explícitament al·ludeixen al prestigi de l'escola o al dels estudis de llengua catalana a l'hora de valorar la pròpia parla o la parla de la família.

b) Hi ha un altre tret basat en una idea de llengua catalana entesa com un conjunt global perfecte, idealitzat, més aviat imprecís i sense punts de referència concrets; en alguns informadors aquest tret caracteritza tot el model. Hi al·ludeixen explícitament 1a —«el català de veritat»— i 2b —«el català perfecte»—, i, implícitament, 2d i 4a.

c) Un tercer tret es basa en la capacitat d'observació de la pròpia activitat lingüística; parteix d'una relació de contrast entre els propis hàbits lingüístics i punts de referència concrets, sovint externs a l'informador. És un tret difícil de caracteritzar perquè queda condicionat a les diferents orientacions dels punts de referència. En uns casos el contrast es produeix amb la llengua dels mitjans de comunicació de masses: 5a pren com a referència la llengua de la televisió en general i 3a un programa didàctic de la televisió sobre la llengua catalana. En altres casos el contrast es fa entre dialectes: del contrast amb el dialecte occidental del seu home i de la seva mare, 2c i 6a respectivament han induït elements per establir un

model de llengua amb gradació dialectal; per un contrast amb el dialecte patern, 1d i 4b han elaborat el seu model a l'entorn d'una concepció idealitzada sobre la llengua de muntanya; i 3a elabora un model de llengua que rebutja la influència de la parla barcelonina. Del contrast amb la llengua escrita, 1b i 4d han constatat les pròpies mancances lèxiques i han elaborat un model de llengua lèxicament més completa; 2b, 4d, 5c, 5d, 6b, 6c i 7d han elaborat també un model de les mateixes característiques a partir del contrast amb el lèxic de les altres generacions.¹⁴⁶ Ara bé, els aspectes més subtils d'aquest tret es manifesten o bé quan l'informador pren com a punts per contrastar dues èpoques diferents del propi coneixement lingüístic —l'actual i una altra— o bé la competència activa i la competència passiva o la col·lectiva; sembla indiscutible que en aquests casos el tret es fonamenta en la capacitat d'observació de la pròpia evolució lingüística i hi ha el cas d'un informador —5a— que al·ludeix explícitament a l'evolució col·lectiva: «s'evoluciona cap a bé». De les apreciacions subjectives que s'atribueixen a cada una de les dues èpoques o a les dues competències en contrast surten les diferents orientacions dels models lingüístics que es poden elaborar a partir d'aquest tret: un model de llengua «pura» —4c—, «depurada o descastellanitzada» —1b, 2d, 3b, 3d, 4c, 5a, 5c, 5d, 6b, 7a, 7b, 7d—, «polida» —5c—, «corregida» —5a—, «cuidada o ben parlada» —3b, 5a, 6b i, implícitament, 6d—, «ben pronunciada» —5a.

Els materials d'aquesta pregunta 17 de l'enquesta de filiació aporten encara algunes observacions dels informadors sobre la consciència lingüística dels parlants i, més concretament, sobre alguns aspectes dels factors psicosocials que incideixen en els canvis lingüístics:

a) Sobre la subjectivitat i la variabilitat dels factors psicològics que intervenen en la valoració dels fets lingüístics cal comentar l'observació de 4c a la resposta de la pregunta 17b: «... abans tenia prejudicis i trobava que el parlar dels vells era més ordinari, però ara ja no»; probablement a causa de l'evolució social col·lectiva i de la pròpia evolució personal —factores evidentment extralingüístics—, amb el pas del temps 4b ha substituït els valors de l'oposició *llengua del vells/llengua dels joves = llengua vulgar/llengua no vulgar* per *llengua del vells/llengua dels joves = llengua pura/*

146. La naturalesa d'aquesta enquesta no té pas les mateixes característiques que una enquesta de dialectologia que ha proporcionat a Magdalena Vulpe els materials per a un estudi sobre l'actitud dels informadors en relació amb els fets lingüístics (*Commentaires métalinguistiques dans les textes dialectales*, dins *Actele celui de al XII-lea Congres International de Lingvistică și Filologie Romanică, II*. Bucarest, 1971); malgrat això, els informadors del meu treball coincideixen, si més no en aquesta part dels resultats, amb els de Vulpe a fer moltes més remarques sobre la variabilitat del lèxic que no pas sobre la variabilitat fònica; en realitat només un informador —5a— esmenta diferències fòniques.

llengua castellanitzada; i, per tant, posa de manifest: a) la intervenció del comportament extralingüístic en el comportament lingüístic dels parlants, b) el fet que els valors atribuïts a un comportament lingüístic determinat —propi o aliè— canvien no només amb els canvis socials, sinó també amb els canvis del propi coneixement lingüístic, i c) confirma implícitament aquesta aseveració de W. Labov:¹⁴⁷

«If a certain group of speakers uses a particular variant, then the social values attributed to that group will be transferred to that linguistic variant».

b) Les respostes de 7c i 7d als punts *a* i *b* de la pregunta 17 donen nous elements per insistir en la subjectivitat i, especialment, en la complexitat d'aquests factors psicosocials: 7c i 7d són filles totes dues de pare i mare barberencs de la mateixa generació, i han viscut sempre a Barberà; deixant de banda el factor de castellanització, al qual al·ludeix 7d, totes dues informadores coincideixen a assenyalar el lèxic com un element diferenciador en relació amb la llengua dels seus pares; ara bé, mentre 7d addueix el lèxic com una de les diferències que la fan parlar més malament que els seus pares i valora negativament la seva parla, 7c, en canvi, relaciona el canvi de lèxic amb un canvi d'objectes, valora positivament la seva parla i considera que parla igual que els seus pares.

c) A propòsit de la llengua dels pares, 5d i 6a constaten l'existència de distorsions lingüístiques derivades d'una situació d'inseguretat en el propi coneixement lingüístic; el casos esmentats manifesten dues maneres diferents de desestabilització: una, en forma d'hipercorrecció castellanitzadora (5d: «trobo que ells, com més bé ho volen dir, més castellanades fan») i, l'altra, en forma de confusió lingüística (6a: «el pare té un lio entre la ràdio i la televisió que no s'aclara»).

147. W. LABOV, *The Study of Language in its social Context*, dins J. B. PRIDE i J. HOLMES, *Sociolinguistics*, pàgs. 199-200.

IV

L'ENQUESTA DE PRODUCCIÓ RESULTATS

Per tal de fer una lectura adequada dels resultats d'aquesta part del qüestionari cal tenir en compte les indicacions següents:

Després de l'entrada de cada mot hi ha la transcripció fonètica de les pronunciacions que han donat els informadors, i estan agrupades segons cada una de les solucions del fenomen estudiat obtingudes per al mot en qüestió. A continuació de cada transcripció hi ha la indicació dels informadors que han donat aquesta resposta; si un informador ha donat més d'una resposta, la lletra que l'identifica dins el seu grup va entre parèntesis a cada una de les respostes.

En el cas que el fenomen estudiat només tingui una solució fònica en un mot determinat, aquesta solució va precedida de la indicació *solució única*; si tots els informadors han coincidit en la pronunciació d'un mot que té una solució única, després de la transcripció fonètica ja no hi ha la indicació dels informadors que la pronuncien així, perquè son tots.

Les respostes que no s'ajusten als fenòmens estudiats, sigui perquè l'informador ha donat una altra forma lèxica o perquè, tot i ser la mateixa forma lèxica, no queda afectada pel fenomen estudiat, són introduïdes amb la indicació *altres formes*.

Si algun informador no ha donat cap resposta per a un mot, s'ha posat la paraula *no* seguida del número i lletra de l'informador, o informadors, que la desconeix.

Un senyal amb asterisc remet a un aclariment que figura entre les informacions últimes dels resultats del mot; aquests aclariments són bàsicament de dos tipus: a) precisions fetes per l'informador sobre la pronunciació o sobre la forma lèxica, com és ara que és més antiga o que la deia abans, que és més moderna, més culta o més acurada, que és la forma preferida, que es tracta d'un mot poc usat o d'un mot castellà, i encara hi ha alguns casos amb precisions més concretes; b) observacions en relació amb la metodologia, per exemple: en casos de mots desconeguts per l'informador, hi ha una indicació per precisar que es tracta d'una pronunciació repetida a partir de la forma proposada per l'enquestador, en altres

casos per indicar que es tracta d'una pronunciació espontània recollida al marge del qüestionari.

Finalment en alguns pocs casos, s'ha recollit la resposta d'algun dels informadors que va respondre el qüestionari previ i que, tot i tenir els requisits bàsics, no va continuar amb el qüestionari definitiu;¹⁴⁸ aquests informadors apareixen amb la lletra *e* i el número del grup que els correspon per l'any de naixement; les seves respostes s'han introduït o perquè aporten una solució diferent de les que donen tots els altres informadors, o per insistir en el fet que una determinada solució no és tan escadussera com es podria pressuposar. Aquestes respostes figuren entre les informacions últimes dels resultats del mot.

1. RESULTATS DE L'ENQUESTA SOBRE LA IODITZACIÓ

1. conilla

solució única [Λ]:

ku'niʎə

2. cordill

solució única [Λ]:

kur'diʎ

3. cosconilles

a) [Λ]:

kusku'niʎəs: 2b 5b

b) ∅ (←j):

kusku'niəs: 1ab 2acd 3cd 4abcd 5ac 6c 7c

kəsku'niəs: 1cd 3a

kusku'rriəs: 6a

No: 3b 5d 6bd 7abd

4. lletia

solució única: ∅ (←j)

ʎən'tiə

¹⁴⁸ En el mateix sentit del que es diu aquí, vegeu també la nota 139.

5. perill

solució única [ʎ]:

pə'riʎ

6. setrill

a) [ʎ]:

sə'triʎ: 1abcd 2abcd 3ab(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

sə'trij: 3(c)

7. abella

a) [ʎ]:

ə'βεʎə: 1bd 2abd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7cd

a'βεʎə: 7ab

b) [j]:

ə'βεjə: 1ac 2c 3a

8. agenollar-se

a) [ʎ]:

əʒunə'ʎarsə: 1d 2abcd 3cd 4d 5abc 6abc 7ab

əʒunu'ʎarse: 3b 4ac 5d 7cd

əʒənu'ʎarsə: 6d

b) [j]:

əʒunə'jarsə: 1abc 3a 4b

9. agulla

a) [ʎ]:

ə'ɣuʎə: 1bcd 2abcd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

ə'ɣujə: 1a 3a

10. amagatall

a) [ʎ]:

əməɣə'taʎ: 1d 2abcd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abc

b) [j]:

əməɣə'taj: 1abc 3a

No: 7d

11. aparellar

solució única [ʎ]:*

əpərə'ʎa: 1 abcd 2abcd 3acd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

əmpərə'ʎa: 3b

⟨* 2e: [əpərə'ja]⟩

12. badall

a) [ʎ]:

bə'daʎ: 1c 2abcd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

bə'daj: 1abd 3a

13. badallar

a) [ʎ]:

bəðə'ʎa: 2abd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

bəðə'ja: 1abcd 2c 3a

14. batall

a) [ʎ]:

bə'taʎ: 1b 2abcd 3bd 5acd

bə'daʎ: 4a

b) [j]:

bə'taj: 1a

bən'taj: 1c

Altres formes:

bə'tan: 1d

pikə'rəl: 3c

pikə'do: 4b

No: 3a 4cd 5b 6abcd 7abcd

15. buscall

a) [ʎ]:

bus'kaʎ: 2a(d) 3bd 4b 5(c)d

bus'kaʎə: 7d

- b) [j]:
bus'kaj: 1abcd 2bc 3ac 4a 5(c) 6a

Altres formes:

- ti'o: 2(d) 5a
No: 4cd 5b 6bcd 7abc

16. cagalló

- a) [ʎ]:
kəɣə'ʎo: 1b(d) 2abd 3bd 4ab(c)d 5abd 6abcd 7abcd
b) [j]:
kəɣə'jo: 1ac(d) 2c 3ac 4(c) 5c

17. cremallot

- a) [ʎ]:
krəmə'ʎot: 2abcd 3b 4acd 5c 6c 7d
krə'maʎ: 3d
krəmə'ʎo: 5a
b) [j]:
krəmə'jot: 1abcd 3(a)
krə'maj: 3(a)

No: 3c 4b 5bd 6abd 7abc

18. crestall

- a) [ʎ]:
krəs'taʎ: 2abd 3bcd 4d 5c 6a
kris'taʎ: 1(c) 2c 4b 5a
b) [j]:
krəs'taj: 1a(b)d 3a 7d
kris'taj: 1(b)(c)

No: 4ac 5bd 6bcd 7abc

19. dalla

- a) [ʎ]:
'daʎə: 1bd 2ab(d) 3bd 4abc 5abcd 6abcd 7ad

b) [j]:
 'dajə: 1ac 2c(d) 3ac 4d

No: 7bc

20. dallar

a) [λ]:
 də'λa: 2abd 3abd 4abc 5acd 6a 7d

b) [j]:
 də'ja: 1abcd 2c 3c 4d

Altres formes:

tə'λa: 5b

sə'ya: 7c

No: 6bcd 7ab

21. encenall

a) [λ]:
 ənsə'naλ: 1d 2abc 3bd 4abcd 5ac*d 6acd 7b
 ənsə'naλəs: 5b

b) [j]:
 ənsə'naj: 1abc 2d 3ac 7d**

No: 6b 7ac

<* Mot poc usat>

<** Poc precís>

22. enrogallat

a) [λ]:
 ənrruə'λat: 3b 5ac 6a
 ənrrəyu'λat: 1c 2acd 4ac 5b 6d
 ənrruyū'λat: 1bd 2b 3c 4bd 5d 7c
 ənrrəyu'λat: 6c
 ənrruβə'λat: 7d

b) [j]:
 ənrrəyu'jat: 1a
 ənrruyə'jat: 3ad

Altres formes:

ə'fənik: 6b

No: 7ab

23. envellir

a) [ʎ]:

əmbə'ʎi: 1d 2ad 3bc 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) ø (←j):

əmbø'i: 1(a)b 2bc 3ad

Altres formes:

'fersə 'βeʎ: 1c

'fersə 'βej: 1(a)

⟨2b: [əmbə'jeʃ]⟩

24. envermellir

solució única [ʎ]:

əmbərmə'ʎi: 2a 4c 5d 6(c) 7bd

əmbərmə'ʎə: 3d 7a

Altres formes:

tur'narsə βər'meʎ: 2bd 3b 4ad 5a(c)

tur'narse βər'mej: 1a(b) 3a

pu'zarsə βər'meʎ: 1c 6ab 7c

əs'ta βər'meʎ: 2(c) 3c 5b

əs'ta 'rrətʃ: 1d

tur'narsə 'rrətʃ: 1(b)

ənrru'zi: 2(c) 5(c) 6(c)

bərgu'nos: 4b

No: 6d

25. escampall

a) [ʎ]:

əskəm'paʎ: 1(d) 2abcd 3bd 4abcd 5abcd 6abcd 7bcd

b) [j]:

əskəm'paj: 1abc(d) 3ac

Altres formes:

əskəm'pat: 7a

26. estenalles

a) [ʎ]:

əstə'naʎəs: 1bc 2abcd 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7a*cd

əstə'naʎ: 7b

b) [j]:
 əstə'najəs: 1ad 3a(c)**

⟨* Ho diu dels *esmolls*; de les *estenalles* en diu [ali'kates]⟩
 ⟨** Pronunciació antiga⟩

27. falciot

a) [ʎ]:
 fəlsi'ʎət: 3a
 b) ø (←j):
 fəlsi'ət: 2bd 3b 4c 6abd
 fəlsi'əl: 5c
 fəlzi'ət: 1ab 2ac 4ad 6c

No: 1cd 3cd 4b 5abd 7abcd

28. fonoll

a) [ʎ]:
 fu'noʎ: 1ad 2(a)bcd 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7acd
 fə'noʎ: 7b
 b) [j]:
 fu'noj: 1bc 2(a) 3a(c)

29. forrellat

a) [ʎ]:
 furrə'ʎak: 1b 2bc 3bd 4a 6a
 furrə'ʎat: 5acd 6(c)
 b) [i]:
 furri'ak: 1acd 2ad 3ac 4bd 6b(c)*
 c) [j]:
 furrə'jak: 4c

Altres formes:

pəsə'do: 5b 6d

No: 7abcd

⟨* Pronunciació preferida⟩

30. fregall

a) [ʎ]:
 frə'ʎaʎ: 1(b) 2abd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

- b) [j]:
frə'ɣaj: 1a(b)cd 2c 3a

31. gargall

- a) [ʎ]:
gər'gaʎ: 2(a)bcd 3bd 4abcd 5abcd 6abc 7abcd
b) [j]:
gər'gaj: 1abc 2(a)* 3ac

No: 1d 6d
< * Pronunciació antiga >

32. genoll

- a) [ʎ]:
ʒu'noʎ: 1(d) 2abcd 3bcd 4b(c)d 5cd 6(a)(c) 7(d)
(d)ʒu'noʎ: 1(c) 4a
dʒu'noʎ: 4(c) 5ab 6(a)(c) 7a(b)c(d)
ʒə'noʎ: 6bd
dʒə'noʎ: 7(b)
b) [j]:
ʒu'noj: 1ab(d) 3a
(d)ʒu'noj: 1(c)

33. grumoll

- a) [ʎ]:
gru'moʎ: 1abcd 2abcd 3(a)bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7cd
b) [j]:
gru'moj: 3(a)*
c) [ʃ]:
gru'moʃ: 7a

No: 7b
< * [grəmu'jat]: forma de participi >

34. magall

- a) [ʎ]:
mə'ɣaʎ: 1b 2ab(d) 3b(c)d 4abcd 5ac 6bd 7d

- b) [j]:
mə'ɣaj: 1acd 2c(d) 3a(c)

No: 5bd 6ac 7abc

35. magalla

- a) [ʎ]:
mə'ɣaʎə: 2abd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
b) [j]:
mə'ɣajə: 1abcd 2c 3a

36. magalló

- a) [ʎ]:
məɣə'ʎo: 2ab 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
b) [j]:
məɣə'jo: 1abcd 2cd 3a

37. malla

- a) [ʎ]:
'maʎə: 1bd 2acd 3a*bcd 4abcd 5abcd 6bcd 7ab*d
b) [j]:
'majə: 1ac

Altres formes:

əŋgriə'ʎat: 2b

No: 6a 7c

<* Mot castellà>

38. mirall

- a) [ʎ]:
mi'raʎ: 1cd 2abcd 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
b) [j]:
mi'raj: 1ab 3a(c)

39. (fer) miroies

- a) [ʎ]:
mi'rəʎəs: 1abcd 2abcd 3a 4abc 5ab 6a*d

- b) [j]:
 mi'rɔjəs: 3cd 4d 5c 7d
 mi'rɔjs: 5d

No: 3b 6bc 7abc
 ⟨* Mot poc usat⟩

40. orella

- a) [λ]:
 u'reλə: 1cd 2abd 3ab(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
 b) [j]:
 u'rejə: 1ab 2c 3(c)*

⟨* Pronunciació antiga⟩

41. parell

- a) [λ]:
 pə'reλ: 1bd 2a 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
 prɛλ: 2c
 b) [j]:
 pə'rej: 1ac 2bd 3a

42. parella

- a) [λ]:
 pə'reλə: 1bc 2abd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
 'prɛλə: 2c
 b) [j]:
 pə'rejə: 1ad 3a

43. pessigolles

- a) [λ]:
 pəsi'ɣɔλəs: 1d 2abcd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7bcd
 pasi'ɣɔλəs: 7a
 b) [j]:
 pəsi'ɣɔjəs: 1abc 3a

44. poll

- a) [λ]:
 poλ: 1(d) 2bc 3abd 4ab 5abd 6abc 7abc

b) [j]:

pɔj: 1abc(d) 2ad 3c 4cd 5c 6d 7d

45. **pollanc**

a) [ʎ]:

pu'ʎaŋ: 1(c) 2ab 3bd 4ab 5c 6ab(c)d

pu'ʎaŋkrə:* 5d

b) [j]:

pu'jaŋ: 1ab(c)d 2d 3a 4cd**

pu'jaŋkə: 5a

pu'jam: 7c

Altres formes:

dəz'maʎ: 5b

tʃop: 6(c) 7ab

No: 2c 3c 7d

⟨* Substantiu femení⟩

⟨** Ho confon amb *desmai*⟩46. **pollancó**

a) [ʎ]:

puʎəŋ'ko: 2ab 3ad 4ab

puʎəŋ'kro: 5c

b) [j]:

pujəŋ'ko: 1abcd 2d 4cd

No: 2c 3bc 5abd 6abcd 7abcd

47. **raspall**

a) [ʎ]:

rrəs'paʎ: 1(b) 2abcd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

rrəs'paj: 1a(b)cd 3a

48. **rella**

a) [ʎʎ]:

'rreʎʎə: 5d

- b) [j]:
 'rreǰə: 1abcd 2abcd 3abd 4bd 5c
 'rreǰə: 4a
 'rrajə: 3c

No: 4c 5ab 6abcd 7abcd

49. rostoll

- a) [ʎ]:
 rrus'toʎ: 2bc(d) 3bd 4abcd 5acd 6ac
 b) [j]:
 rrus'toj: 1abcd 2a(d) 3ac

No: 5b 6bd 7abcd

50. rovell

- a) [ʎ]:
 rru'βεʎ: 1b 2abd 3(b)(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7cd
 rru'βεʎ: 7ab
 b) [j]:
 rru'βεj: 1acd 2c 3a(b)*(c)**

⟨ * Pronunciació espontània ⟩

⟨ ** Pronunciació antiga ⟩

51. rovellar-se

- a) [ʎ]:
 rruβə'ʎarsə: 1bc(d) 2abc(d) 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
 b) [j]:
 rruβə'jarsə: 1a(d) 2(d) 3a(c)

52. secall

- a) [ʎ]:
 sə'kaʎ: 1d 2bcd 3bd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
 b) [j]:
 sə'kaj: 1abc 2a 3ac

53. solell

solució única [j]:

su'lɛj: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5cd 6abd 7d

No: 5ab 6c 7abc

54. (as)solellat

a) [j]:

sulə'jat: 1abd 2bcd 3abcd 4abcd 5cd 6abcd 7cd

əsulə'jat: 1c 2a

b) [ʒ]:

sulə'ʒat: 5ab 7ab

55. soroll

a) [ʎ]:

su'roʎ: 1d 2abcd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

su'roj: 1abc 3a

56. terrabastall

a) [ʎ]:

tərrəβəs'taʎ: 1bd 2abcd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

tərrəβəs'taj: 1ac 3a

57. tralla

solució única [ʎ]:

'traʎə: 1b*c 2acd 3a*bd 4d 5cd

əs'traʎəs: 1ad 2b

⟨* Mot castellà⟩

58. trencall

a) [ʎ]:

trəŋ'kaʎ: 1d 2(a)b 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

trəŋ'kaj: 1abc 2(a)cd 3a(c)

59. ull

- a) [ʎ]:
uʎ: 1cd 2abc(d) 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [j]:
uj: 1ab 2(d) 3a

60. ull de poll

- a) [ʎ]:
'uʎ də 'poʎ: 1d 2bc 3bd 4acd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [j]:
'uj δə 'poʎ: 1abc 2ad 3ac 4b

61. ullal

- a) [ʎ]:
u'ʎal: 6(a)
- b) [j]:
u'jal: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6(a)bcd 7bcd

Altres formes:

kol'miʎo: 7a

62. (pa) ullat

- a) [ʎ]:
u'ʎat: 2b 3bcd 4acd 5c 7d
- b) [j]:
u'jat: 1abcd 2acd 3a

Altres formes:

fuɾə'ðat: 4b 5b 6acd 7abc

No: 5ad 6b

63. (picar, fer l') ullet

- a) [ʎ]:
(pi'ka l-) u'ʎet: 1bd 2abc 3cd 4acd 5cd 6acd 7abd
- b) [j]:
(pi'ka l-) u'jet: 1ac 2d 3a 4b 5a

Altres formes:

(pi'ka 'l-) uλ: 3b 5b

(gi'ɲa 'l-) uλ: 6b 7c

64. vell

a) [λ]:

beλ: 1(c)d 2abd 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

bej: 1ab(c) 2c 3a(c)

65. vella

a) [λ]:

¹beλə: 1bcd 2abd 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

¹bejə: 1a 2c 3a(c)

66. vellesa

a) [λ]:

bə'λezə: 1a(c)d 2abd 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7acd

bə'lezə: 7b

b) [j]:

bə'jezə: 1b(c) 2c 3a(c)

67. ventall

a) [λ]:

bən'taλ: 1a(d) 2abcd 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7bcd

ban'taλ: 7a

b) [j]:

bən'taj: 1bc(d) 3a(c)

68. ventrell

a) [λ]:

bən'trɛλ: 1c 2cd 4c 5d

bən'trɛλ: 2b 3(b) 4d 7d

b) [j]:

bən'trɛj: 1ab 2a

Altres formes:

'bentrə: 3(b)d 5abc 6abc 7ac

No: 1d 3ac 4ab 6d 7b

69. ventrellada

a) [λ]:

bənrə'λaðə: 1abcd 2abcd 3abc(d) 4abcd 5cd 6ac 7c*d

b) [j]:

bənrə'jaðə: 3(d)

No: 5ab 6bd 7ab

<* Poc usat>

70. vermell

a) [λ]:

bər'mɛλ: 1bc 2abcd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd

bər'meλ: 7b

b) [j]:

bər'mɛj: 1ad 3a

71. vermella

a) [λ]:

bər'mɛλə: 1bcd 2abd 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

bər'mɛjə: 1a 2c 3a(c)

72. vermellor

a) [λ]:

bərmə'λo: 1b(c)d 2abcd 3bcd 4acd 5abcd 6abcd 7abcd

bərmə'λerə: 4b

b) [j]:

bərmə'jo: 1a(c) 3a

73. xaragall

a) [λ]:

ʃərə'yaλ: 1(b) 2(c)(d) 3(b) 5c 6a*c

ʃər'gaλ: 2b

ʃənə'ɣaɫ: 4(b)
 sərə'ɣaɫ: 3d 4(d)
 tʃərə'ɣaɫ: 4(c) 5d 7d
 tʃər'gaɫ: 3(b)

b) [j]:

ʃərə'ɣaj: 1a(b) 2a(c)(d) 3ac 4(a)(d) 5a
 sərə'ɣaj: 1d
 (t)ʃərə'ɣaj: 6d
 (t)ʃər'ɣaj 1c
 tʃərə'ɣaj: 4(a)(c)
 tʃənə'ɣaj: 4(b)

No: 5b 6b 7abc
 (* Poc usat)

74. filla

solució única [ɫ]:
 'fiɫə

75. acaballes

solució única [ɫ]:
 əkə'βaɫəs: 1bc 2abcd 3abd 4abcd 5acd 6abc

Altres formes:

əkə'βaδəs: 7d

No: 1ad 3c 5b 6d 7abc

76. all

a) [ɫ]:
 aɫ: 1bd 2abcd 3bcd 4bcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:
 aj: 1ac 3a 4a

77. allioli

a) [ɫ]:
 aɫi'ɔli: 2cd 3bc 4acd 5abd 6abcd 7bcd
 'aɫ i'ɔli: 5c

b) ø (←j):

a'jɔli: 1abcd 2a 3ad 4b 7a

ai'ɔli: 2b

78. amortallar

solució única [λ]:

əmurɔ'λa: 1b 2cd 3bd 4acd 5acd 6bd 7ad

murɔ'λa: 1cd 6c

Altres formes:

bəs'ti: 2b

No: 1a 2a 3ac 4b 5b 6a 7bc

79. batalla

solució única [λ]:

bə'taλə

80. bavalles

a) [λ]:

bə'βaλəs: 1d 2acd 3bd 4ab(c)d 5abcd 6acd 7d

b) [j]:

bə'βajəs: 1abc 3a 4(c)

Altres formes:

'baβəs: 2b 3c 6b 7ac

No: 7b

81. canalla

a) [λ]:

kə'naλə: 1bc 1abd 3(a)b(c) 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

kə'najə: 1ad 2c 3(a)(c)d

82. cella

a) [λ]:

'sɛλə: 1(c)(d) 2(a) 3(c) 4(c)d 5b 6(a) 7c

'seλə: 7b

b) [j]:

'sejə: 1ab(c)d 2(a)bcd 3ab(c)d 4ab(c) 5acd 6(a)bcd 7ad

83. cogullada

a) [ʎ]:

kuɣu'ʎaðə: 4c 5ad 6d 7b

kuku'ʎaðə: 1c 2b 4a

koɣu'ʎaðə: 6c

b) [j]:

kuɣu'jadə: 3a

kuku'jadə: 1abd 2acd

No: 3bcd 4bd 5bc 6ab 7acd

84. consell

a) [ʎ]:

kun'seʎ: 1abcd 2abcd 3a(c)d 4acd 5acd 6bcd 7cd

kun'seʎ: 3b 4b 5b 6a 7ab

b) [j]:

kun'sej: 3(c)*

⟨* Pronunciació antiga⟩

85. cullera

solució única [ʎ]:

ku'ʎerə

86. despulla (substantiu femení)

a) [ʎ]:

dəs'puʎə: 1abcd 2(a)bcd 3abcd 4abcd 5acd 6a*bcd 7d

b) [j]:

dəs'pujə: 2(a)

No: 5b 7abc

⟨* Mot poc usat⟩

87. despullar

a) [ʎ]:

dəspu'ʎa: 1cd 2ab(d) 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:
dəspu'ja: 1ab 2c(d) 3a(c)

88. escorcollar

a) [ʎ]:
əskurku'ʎa: 1bcd 2abcd 3bd 4abcd 5acd 6abcd* 7abcd

b) [j]:
əskurku'ja: 1a 3a

No: 3c 5b

(* Mot poc usat)

89. escorrialles

solució única [ʎ]:
əskurri'aʎəs: 1d 2cd 3d 4(b)d 5abcd 6abd 7cd
əskurri'aʎə: 6c
əsku'rraʎəs: 1(b) 2(b) 4a
əskurri'yaʎəs: 7a

Altres formes:

əskurrə'riəs: 1a(b) 2a(b) 3abc 4(b)c

No: 1c 7b

90. estovalles

a) [ʎ]:
əstu'βaʎəs: 1bcd 2abcd 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7acd
əstu'βaʎə: 7b

b) [j]:
əstu'βajəs: 1a 3a(c)

91. fillol

a) [ʎ]:
fi'ʎəʎ: 3b 5b 6abd

b) ø (←j):
fi'əʎ: 1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5acd 6c 7cd

Altres formes:

əfi'ʎat: 7b

No: 7a

92. full

- a) [ʎ]:
fuʎ: 1ab(c)d 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [j]:
fuj: 1(c)

93. fulla

- a) [ʎ]:
'fuʎə: 1abcd 2abc(d) 3ab(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [j]:
'fujə: 2(d) 3(c)

94. fullejar

solució única [ʎ]:

fuʎə'ʒa: 1ab 2abcd 3abd 4acd 5abcd 6abcd 7abcd

Altres formes:

dəsfu'ʎa: 1d
pə'sa 'fuʎ: 4b
ʒi'ra 'fuj: 1c

No: 3c

95. fullola

- a) [ʎ]:
fu'ʎələ: 1b 2a 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7acd*
- b) [j]:
fu'jələ: 1acd 2bcd 3a(c)**

No: 7b

⟨ * Mot poc usat ⟩

⟨ ** Pronunciació antiga ⟩

96. mall

- a) [ʎ]:
maʎ: 2abc 3bcd 4ad 5abcd 6abc 7abd
- b) [j]:
maj: 1abcd 2d 3a 4bc 6d

No: 7c

97. margall

a) [λ]:

mər'gaλ: 1(d) 2bc 3b(c)d 4abcd 5cd

mər'gaλs: 5a

mərə'yaλ: 6a

b) [j]:

mər'gaj: 1abc(d) 2ad 3a(c)

No: 5b 6bcd 7abcd

98. meravella

solució única [λ]:

mərə'βeλə: 1a*d* 2ac 3ab 4bd 5abcd 6abcd 7cd

mərə'βeλə: 1c 7ab

mərə'βiλə: 1b 2b(d)* 3cd 4ac

Altres formes:

prəsi'os: 2(d)

⟨ * Mot poc usat ⟩

99. millor

solució única [λ]:

mi'lo

100. mortalla

solució única [λ]:

mur'taλə: 1bcd 2c 3b 4acd 5cd 6bcd 7ad

Altres formes:

bəs'tit: 2b

No: 1a 2ad 3acd 4b 5ab 6a 7bc

101. mullader

a) [λ]:

muλə'de: 1abd 2abc(d) 3abd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

mujə'de: 1c 2(d) 3c

102. mullar

- a) [ʎ]:
mu'ʎa: 1bd 2abc(d) 3(a)b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [j]:
mu'ja: 1ac 2(d) 3(a)(c)*

⟨* Pronunciació antiga⟩

103. muralla

- a) [ʎ]:
mu'raʎə: 1d 2abcd 3abd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [j]:
mu'rajə: 1abc 3c

104. orgull

- solució única [ʎ]:
ur'guʎ: 1d 2abcd 3ac 4abcd 5abcd 6abcd 7cd
ər'guʎ: 1abc 3d
or'guʎ: 3b* 7a**b

⟨* urgu'ʎos⟩

⟨** orgu'ʎos; rectifica [ur'guʎ] per [or'guʎ]⟩

105. palla

- a) [ʎ]:
paʎə: 1bd 2abc(d) 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [j]:
pajə: 1ac 2(d) 3a(c)

106. paller

- a) [ʎ]:
pə'ʎe: 1(b)d 2(a)(c)(d) 3abd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [j]:
pə'je: 1a(b)c 2(a)b(c)(d) 3c

107. pallera

- a) [ʎ]:
pə'ʎerə: 2a(d) 3ab 4abc 5bc

b) [j]:
pə'jerə: 1abcd 2c(d) 3cd

No: 2b 4d 5ad 6abcd 7abcd

108. pallissa

a) [ʎ]:
pə'ʎisə: 3b 5bcd 6abd 7ac

b) ø (←j):
pə'isə: 1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5a 6c

No: 7bd

109. (cove) pallisser

a) [ʎ]:
pə'ʎi'se: 2(a)d 4ac 7d

b) ø (←j):
pə'i'se: 1acd 2(a) 3a 6d

Altres formes:

pə'ʎe: 1b 3d

də lə 'paʎə: 5c

No: 2bc 3bc 4bd 5abd 6abc 7abc

110. papallona

a) [ʎ]:
pəpə'ʎonə: 1d 2abd 3bcd 4bcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:
pəpə'jonə: 1abc 2c 3a 4a

111. pavelló

solució única [ʎ]:

pəβə'ʎo: 1abd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

pəpə'ʎo: 1c

112. retall

a) [ʎ]:
rrə'taʎ: 1abcd 2abcd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

- b) [j]:
rrə'taj: 3a

113. revifalla

- a) [ʎ]:
rrəβi'faʎə: 1ab(c)d 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abc(d) 7cd
b) [j]:
rrəβi'fajə: 1(c)

Altres formes:

rrəβi'faðə: 6(d) 7a*

No: 7b

⟨* Mot poc usat⟩

114. rialla

- a) [ʎ]:
rri'aʎə: 1bd 2abcd 3(a)bcd 4acd 5abcd 6abcd 7abcd
b) [j]:
rri'ajə: 1ac 3(a) 4b

115. senalla

- a) [ʎ]:
sə'naʎə: 1c 2ab(d) 3bd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
b) [j]:
sə'najə: 1abd 2c(d) 3ac

116. tall

- a) [ʎ]:
taʎ: 1cd 2abc(d) 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
b) [j]:
taj: 1ab 2(d) 3a

117. tallant

- a) [ʎ]:
tə'ʎan: 1(b)d 2abd 3bcd 4abcd 5abcd 6cd
b) [j]:
tə'jan: 1a(b)c 2c 3a

No: 6ab 7abcd

118. tallar

- a) [λ]:
tə'λa: 1bcd 2ab(c)(d) 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [j]:
tə'ja: 1a 2(c)(d) 3a

119. tovalló

- a) [λ]:
tuβə'λo: 1ad 2ac(d) 3b(c)d 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [j]:
tuβə'jo: 1bc 2b(d) 3a(c)

120. tovallola

- a) [λ]:
tuβə'λɔlə: 1b 2a 3b(c)d 4acd 5abcd 6abcd 7acd
tuβə'λolə: 7b
- b) [j]:
tuβə'jɔlə: 1acd 2bcd 3a(c)* 4b

⟨ * Pronunciació antiga ⟩

121. treball

- a) [λ]:
trə'βaλ: 1(a)b(c)d 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [j]:
trə'βaj: 1(a)(c)

122. treballar

- a) [λ]:
trəβə'λa: 1b 2abc 3(a)b(c)d 4abcd 5abcd 6bcd 7abcd
- b) [j]:
trəβə'ja: 1acd 2d 3(a)(c) 6a

123. virolla

- a) [λ]:
bi'rɔλə: 2ab 3bd 4abc 5abd 6cd 7d

b) [j]:
bi'rəjə: 1b

No: 1acd 2cd 3ac 4d 5c 6ab 7abc

124. vull

a) [ʎ]:
buʎ: 3b 4ac 6abd 7c

b) [j]:
buj: 1abcd 2abcd 3acd 4bd 5abcd 6c 7abd

125. xollar

solució amb [ʎ]:
ʃu'ʎa: 2ac 3a(b)d 4bcd 6ac
tʃu'ʎa: 1b 2d 3(b) 5d 6d*
əʃu'ʎa: 4a 5a**c

No: 1acd 2b 3c 5b 6b 7abcd
<* Pronunciació repetida de [ʃu'ʎa]>
<* Mot poc usat>

126. llavi

solució única [ʎ]:
'ʎaβi

127. llengua

solució única [ʎ]:
'ʎeŋgɔ: 1d 2(a)bc 3bd 4acd 5bcd 6cd 7d
'ʎeŋə: 1abc 2(a)d 3ac 4b 5a 6ab 7abc

128. lletra

solució única [ʎ]:
'ʎetrə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abc
'ʎetrə: 7d

129. lleuger

solució única [ʎ]:
ʎəw'ʒe: 1bd 2d 3ab(c)d 4ad 5cd 6bd 7abcd
ʎu'ʒe: 1ac 2abc 3(c) 4bc 5ab 6ac

130. llibre

solució única [Λ]:
'liβrə

131. lloca

solució única [Λ]:
'lɔkə

132. llop

solució única [Λ]:
lɔp

133. lluç

solució única [Λ]:
lus

134. dilluns

solució única [Λ]:
di'luns

135. esllenegar

solució única [Λ]:
ɛzλənə'ɣa: 1bcd 2abc 3a(b)c 4abcd 5d 6cd 7c
dɛzλənə'ɣa: 1a 2d 3(b)d 5ac 6b 7ad

No: 5b 6a 7b

136. aixella

solució única [Λ]:
ə'ʃeɫə: 4bcd 5c 6bcd 7d
'ʃeɫə: 1b 2ac 3a(b) 4a 5ad 7ac
'tʃeɫə: 3(b)
əj'ʃeɫə: 7b
'sɔtələ'ʃeɫə: 1acd 2bd 3cd 5b 6a

137. ampolla

solució única [Λ]:
əm'pɔlə

138. aquell

solució única [Λ]:
ə'kɛλ

139. aquella

solució única [Λ]:
ə'kɛlə

140. arpelles

solució única [Λ]:
ər'pɛləs: 1abcd 2abcd 3acd 4acd 5d
ər'pɛlə: 3b 4b 5b(c) 6ac 7c
ər'pɛləs: 5(c)
ər'pɛlə: 7b

No: 5a 6bd 7ad

141. avall

solució única [Λ]:
ə'βaλ

142. avellana

solució única [Λ]:
əβə'lanə: 2abd 3abd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
bə'lanə: 1abcd 2c 3c

143. ballar

solució única [Λ]:
bə'la

144. cartilla

solució única [Λ]:
kər'tiλə: 1abcd 2abcd 3abc(d) 4abcd 5abcd 6a*bcd 7abcd

Altres formes:

tər'ʒetə: 3(d)

⟨* Mot castellà⟩

145. castell

solució única [Λ]:

kəs'teΛ

146. cavall

solució única [Λ]:

kə'βaΛ

147. cavalló

solució única [Λ]:

kəβə'λo: 1b 2acd 3d 5d

kəβə'λet: 4a 6c 7b

kə'βaΛ: 6(a) 7a

əŋkəβə'λa:* 3b

Altres formes:

krəs'taΛ: 2b 5c 6(a)**

kris'taΛ: 1(c) 4b 5a

krəs'taj: 1ad 3a

kris'taj: 1(c)

No: 3c 4cd 5b 6bd 7cd

⟨* Forma verbal⟩

⟨** Forma lèxica preferida⟩

148. ceballot

solució única [Λ]:

səβə'λot

149. celler

solució única [Λ]:

sə'λe: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7(a)c

Altres formes:

bu'deyə: 7(a)*b

No: 7d

⟨ * Forma lèxica preferida; la forma lèxica *celler* ha estat apresada als llibres d'escola ⟩

150. **cistell**

solució única [Λ]:

sis'teɫ

151. **cistella**

solució única [Λ]:

sis'teɫə

152. **coll**

solució única [Λ]:

kɔɫ

153. **collaret**

solució única [Λ]:

kuɫə'ret: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6(a)bcd 7acd

ku'ɫa: 6(a)

ku'ɫar: 7b

154. **corbella**

solució única [Λ]:

kur'beɫə: 1abcd 2abcd 3abcd 3abd 5d 6a

No: 4c 5abc 6bcd 7abcd

155. **ella**

solució única [Λ]:

'eɫə

156. **enllà**

solució única [Λ]:

ən'ɫa

157. esmolles

solució única [Λ]:

əz'mɔʎs: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7(a)c

əz'moʎs: 7d

Altres formes:

əstə'naʎs: 7(a)

No: 7b

158. forquilla

solució única [Λ]:

fur'kiʎə

159. gall

solució única [Λ]:

gaʎ

160. gallina

solució única [Λ]:

gə'ʎinə

161. graella

solució única [Λ]:

əzɣri'eʎs: 1bd 2cd 3acd 4bc 5bcd 6bcd 7abcd

əzɣrə'jeʎs: 1c 2ab 4d 6a

əzɣrə'eʎs: 3b 4a 5a

grə'jeʎs: 1a

162. grill

solució única [Λ]:

griʎ

163. metall

solució única [Λ]:

mə'taʎ

164. molla

solució única [ʎ]:

'mɔʎə

165. (ametlles) mollasses

solució única [ʎ]:

mu'ʎasəs: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5cd 6a

No: 5ab 5bcd 7abcd

166. mullena

solució única [ʎ]:

mu'ʎenə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6acd 7abcd

No: 6b

167. olla

solució única [ʎ]:

'ɔʎə

168. paella

solució única [ʎ]:

pə'jeʎə: 1abcd 2(a)bcd 3acd 4abcd 5(c)d 6(a)(b)d 7cd
pə'eʎə: 2(a) 3b 5ab(c) 6(a)(b)*c 7ab

⟨ * Pronunciació actual ⟩

169. poll

solució única [ʎ]:

poʎ: 1abcd 2abcd 3abcd 4abc 5abcd 6abcd 7abcd
pu'ʎet: 4d**170. pollar-se**

solució única [ʎ]:

pu'ʎarsə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5acd 6abc

Altres formes:

kur'karsə: 5b 7c

No: 6d 7abd

171. **poncella**

solució única [Λ]:

pun'seʎə: 1abcd 2acd 3bcd 4c 5c 6(b)c 7d

pun'zeʎə: 2b 3a 4abd 5d 6d 7c

pun'zeʎ: 6(a)

Altres formes:

kə'puʎu: 6(a)(b)*

No: 5ab 7ab

(* Forma lèxica preferida; coneix la forma *poncella* per una cançó)

172. **pubilla**

solució única [Λ]:

pu'βiʎə

173. **recull** (forma verbal)

solució única [Λ]:

rrə'kuʎ

174. **sella**

solució única [Λ]:

'seʎə: 1abcd 2abcd 3b(d) 4a 5cd 6a

Altres formes:

'siʎə: 3a 4bc 7c

si'ʎo: 3c

kə'dirə: 3(d) 5b 6d 7d

kə'dirə δə mun'ta: 6c 7b

mun'tura: 5a

mon'turə: 7a

No: 4d 6b

175. **sivella**

solució única [Λ]:

si'βeʎə

176. vellut

solució única [ʎ]:
bə'ʎut

177. cristall

- a) [ʎ]:
kris'taʎ: 1bcd 2abcd 3abd 4a(b)cd 5abcd 6abcd 7abcd
b) [j]:
kris'taj: 1a 3c 4(b)

178. cabell

- a) [ʎ]:
kə'βeʎ: 1d 2abcd 3(a)bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd
ka'βeʎ: 7b
b) [j]:
kə'βej: 1abc 3(a)

179. cabellera

- a) [ʎ]:
kəβə'ʎerə: 1ad 2abcd 3abd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
b) [j]:
kəβə'jerə: 1bc 3c

180. escabellat

- a) [ʎ]:
əskəβə'ʎat: 1d 2abcd 3bcd 4abcd 5cd 6bd 7bcd
dəskəβə'ʎat: 5ab 6ac 7a
b) [j]:
əskəβə'jat: 1abc 3a

181. guilla

- a) [ʎ]:
'giʎə: 1bc 2acd 3(a)*cd 4abcd 5cd 7d
b) [ʎʎ]:
'giʎʎə: 3b 6ad

Altres formes:

gi'nɛw: 1ad 2b 3(a) 5b 7c

No: 5a 6bc 7ab

⟨* “[’giʎə] no és de Barberà”⟩

182. rellotge

a) [ʎ]:

rrə'ʎɔdʒə: 2a(b) 3(a) 5c(d) 6(a)b(d)

rrə'ʎɔtʃə: 1abcd 2(b)cd 3cd 4abcd 5(d) 6c(d) 7acd

b) [l]:

rrə'lɔdʒə: 3(a) 6(a)

rrə'lɔtʃə: 3b 5ab 7b

183. cremallera

a) [ʎ]:

krəmə'ʎerə: 1a(b)cd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [j]:

krəmə'jerə: 1(b)

184. detall

solució única [ʎ]:

də'tal

185. medalla

a) [ʎ]:

mə'daʎə: 1acd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7bcd

ma'daʎə: 7a

b) [j]:

mə'dajə: 1b

186. metralla

solució única [ʎ]:

mə'traʎə

187. metralladora

solució única [ʎ]:

mətrəʎə'dorə: 1ac 2a 3cd 5bd 6ac

əmətrəʎə'dorə: 1bd 2bcd 3ab 4abcd 5ac 6bd 7abcd

188. **pallasso**

solució única [Λ]:

pə'ʎasu: 1abc 2acd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

pə'ʎas: 1d 2b

189. **pantalla**

solució única [Λ]:

pən'taʎə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7bcd

pan'taʎə: 7a

190. **patrulla**

solució única [Λ]:

pə'truʎə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7bcd

pa'truʎə: 7a

191. **taller**

solució única [Λ]:

tə'ʎe

⟨1d: Forma lèxica antiga ['kwaðrə]⟩

192. **tresillo**

solució única [Λ]:

trə'ziʎu: 1abc 2abcd 3abcd 4abcd 5acd* 6b**cd 7cd

trə'siʎu: 5b 6a*** 7ab

No: 1d

⟨* Mot modern⟩

⟨** Mot poc usat⟩

⟨*** Mot castellà⟩

193. **arpillera**

solució única [Λ]:

ərp'i'ʎerə: 1abc 2acd 3bcd 4abc 5bcd 6cd 7d

Altres formes:

'sakə: 2b

No: 1d 3a 4d 5a 6ab 7abc

194. ratlla

- a) [ʎ]:
 'rraʎə: 1b(c)d 2b 3bc 4abcd 5bd 6acd 7abcd
- b) [ʎʎ]:
 'rraʎʎə: 2c(d) 3d 5ac 6b
- c) [j]:
 'rrajə: 1a(c) 2a(d)* 3a

⟨* Pronunciació antiga⟩

195. iode

- solució única [j]:
 'jɔðu: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6ac
 'jɔðə: 6bd 7acd
 jɔt: 7b

196. iogurt

- a) [j]:
 ju'ɣur: 6ab
 ju'ɣurt: 2ac 3b 5d 6d
 jo'ɣur: 5c 7a
 jo'ɣurt: 3a 4b 5a 7b(d)
 jə'ɣur: 2d
- b) [ʎ]:
 ʎu'ɣur: 5b 7c
 ʎu'ɣurt: 2b 4ad 6c
 ʎə'ɣur: 1b 3c 4c
 ʎə'ɣurt: 1cd 3d
 ʎə'ɣut: 1a
 ʎo'ɣurt: 7(d)

197. atzagaiada

- a) [j]:
 ədzəɣə'jadə: 5c 7d*
 əgzəɣə'jadə: 5d
- b) [ʎ]:
 ədzəɣə'ʎadə: 1a 2acd 4a 5a* 6c
 əgzəɣə'ʎadə: 4d

ədzəγə'λaðə: 1c

əɲzəγə'λaðə: 1d

Altres formes:

əstirə'βɔt: 2b 5b

əstərə'βɔk: 3d

No: 1b 3abc 4bc 6abd 7abc

⟨* Mot poc usat⟩

198. esgaiar

a) [j]:

əzγə'ja: 1abcd 2cd 3acd 4acd 5acd 6cd 7bcd

b) [ʎ]:

əzγə'ʎa: 7a

Altres formes:

əzγəj'ra: 3b

ələzβi'af: 2b 4b

No: 2a 5b 6ab

199. gaia

a) [j]:

'gajə: 1abc(d) 2ac(d) 3abcd 4acd 5acd 6c 7d

b) [ʎ]:

'gaʎə: 1(d) 2(d) 5b*

No: 2b 4b 6abd 7abc

⟨* Pronunciació repetida de ['gajə]⟩

200. maionesa

solució única [j]:

məju'nezə

201. seient

solució única [j]:

sə'jen: 1a(b)(c)d 2ab(c)d 3b(c)(d)* 4(a)c 5(a)*c(d) 6abd 7abcd

Altres formes:

ə'sjentu: 1(b)*(c) 2(c) 3a(c)*(d) 4(a)bd 5(a)b(d) 6c
 ⟨ * Forma preferida ⟩

202. talaia

a) [j]:

tə'lajə: 1abcd 2cd 3c 5c 6c 7d

ətə'lajə: 2ab 3abd 4abcd 5ad 6abd 7bc

ata'lajə: 7a

b) [ʎ]:

ətə'laʎə: 5b

203. teia

solució única [j]:

'tɛjə

No: 7cd

204. toia

solució única [j]:

'tɔjə

205. voleiar

a) [j]:

bulə'ja: 1abcd 2acd 3ac 4abcd 5acd 6abcd 7(a)cd

b) [ʎ]:

bulə'ʎa: 5(b)

c) [ʒ]:

bulə'ʒa: 2b 3bd 5(b) 7(a)b

206. alegrois

a) [j]:

ələ'ɣrɔjs: 1abd 2abc 3bd 4cd 5cd 7b(c)d

ələ'ɣrɔjəs: 4a

b) [ʎ]:

ələ'ɣrɔʎs: 2d 3c* 6bc 7(c)

Altres formes:

ələ'ɣraʎs: 6d

ələ'ɣrajs: 3a

ələ'ɣriə: 7a

No: 1c 4b 5ab 6a

(* Pronunciació repetida)

207. **desmai**

a) [j]:

dəz'maj: 1abcd 2acd 3abcd 4abcd 5acd 6abcd 7cd

əz'maj: 2b

b) [ʎ]:

dəz'maʎ: 5b

No: 7ab

208. **esglai**

a) [j]:

əz'ɣlaj: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5acd 6abcd 7abcd

b) [tʃ]:

əz'ɣlatʃ: 5b

209. **servei**

a) [j]:

sər'bej: 1abcd 2abcd 3a(b)cd 4abcd 5acd 6abcd 7abcd

b) [ʎ]:

sər'beʎ: 3(b) 5b

2. RESULTATS DE L'ENQUESTA SOBRE CONSONANTS OBSTRUENTS PREPALATALS

210. **xacrat / xacrós**

a) [ʃ]:

ʃə'krat: 1abcd 2ad 3ac 5c 6c

ʃə'kros: 2c 4d 6d 7b

ʃa'kros: 7a

b) [tʃ]:

tʃə'krat: 2b 3d 4ac

tʃə'kros: 7d

No: 3b 4b 5abd 6ab 7c

211. **xafarder**

- a) [ʃ]:
 ʃəfər'de: 1acd 2abcd 3bcd 4c 5a 6acd 7ab
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃəfər'de: 3a
- c) [tʃ]:
 tʃəfər'de: 1b 4abd 5bcd 6b 7cd

212. **xafarranxo**

- a) [s]:
 safə'rraɲʃu: 5b 7b
 səfə'rraɲʃu: 4d 5a 6ab
- b) [ʃ]:
 ʃafə'rraɲʃu: 1acd 2a*d
 ʃəfə'rraɲʃu: 1b 2bc 3acd 6cd
- c) [(t)ʃ]:
 (t)ʃafə'rraɲʃu: 4bc
- d) [tʃ]:
 tʃafə'rraɲʃu: 5cd
 tʃəfə'rraɲʃu: 3b
 tʃafə'rraɲʃu: 7a
 tʃəfə'rraɲʃu: 4a 7d
 tʃəfə'rraɲʃ: 7c

⟨ * Mot castellà ⟩

213. **xàfec**

- a) [ʃ]:
 ʃafək: 1bcd 2abcd 3abcd 4b 5ac 6cd 7ab
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃafək: 1a 4c
- c) [tʃ]:
 tʃafək: 4ad 5bd 6ab 7cd

214. **xafogor**

- a) [ʃ]:
 ʃəfu'ɣo: 1a(b)cd 2abcd 3acd 4bc 5acd 6acd 7b
 ʃafə'ɣo: 7a

- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃəfu'ɣo: 3b
- c) [tʃ]:
 tʃəfu'ɣo: 1(b) 4ad 5b 6b 7cd

215. **xal**

- a) [ʃ]:
 ʃal: 1abd 2ac 3c 4d 5b 6d 7b
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃal: 1c 2d
- c) [tʃ]:
 tʃal: 3bd 4c 5acd 6abc 7ad

Altres formes:

məntə'letə: 2b 4a

No: 3a 4b 7c

216. **xalat**

- a) [ʃ]:
 ʃə'lat: 1acd 2abcd 5c 6cd
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃə'lat: 3ab
- c) [tʃ]:
 tʃə'lat: 3d 4acd 5abd 6ab 7abcd

Altres formes:

tu'kat: 1b

ʃi'flat: 3c

ləj'ro: 4b

217. **xalet**

- a) [ʃ]:
 ʃə'let: 1abcd 2ac 3bc 5a 6d 7ab
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃə'let: 3a
- c) [tʃ]:
 tʃə'let: 2bd 3d 4abcd 5bcd 6abc 7cd

218. **xamba**

- a) [ʃ]:
 ʃambə: 1a*cd* 2abcd 3cd 4d 6c
 ʃampə: 4b
- b) [tʃ]:
 'tʃambə: 3b 4c* 5acd 6a

No: 1b 3a 4a 5b 6bd 7abcd
 (< * Mot castellà)

219. **xamfrà**

- a) [ʃ]:
 ʃəm'fra: 1abcd 2abc 3c 4ab 5c 6abcd 7c
 ʃə'fra: 3d
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃəm'fra: 2d 4c
 (t)ʃə'fra: 3a
- c) [tʃ]:
 tʃəm'fra: 4d 5ad
 tʃəm'fra: 7ab
 tʃə'fla: 3b 5b

No: 7d

220. **xamós**

- a) [ʃ]:
 ʃə'mos: 1a(b)cd 2ac 3cd 4d 6cd
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃə'mos: 3a
- c) [tʃ]:
 tʃə'mos: 1(b) 3b 4bc 5c 7d
- d) [ʒ]:
 ʒə'mos: 2bd 4a 5bd 7c

No: 5a 6ab 7ab

221. **xampany**

- a) [ʃ]:
 ʃəm'paɲ: 1abcd 2abcd 3c 4d 5b 6cd

- b) [(t)f]:
 (t)fəm'paŋ: 3a 6b
- c) [tʃ]:
 tʃəm'paŋ: 3bd 4abc 5acd 6a 7abcd

222. xancleta

- a) [ʃ]:
 ʃəŋ'kletə: 1cd 2abcd 3abc 4ab 5c 6ac 7a
 ʃəŋ'kletə: 7b
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃəŋ'kletə: 6b
- c) [tʃ]:
 tʃəŋ'kletə: 3d 4cd 5abd 6d 7d

Altres formes:

- 'ʃaŋklu: 1ab
 'ʃaŋklə: 7c

223. xanguet

- a) [ʃ]:
 ʃəŋ'gɛt: 1abcd 2abcd 3bc 5abc 6d 7c
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃəŋ'gɛt: 4b
- c) [tʃ]:
 tʃəŋ'gɛt: 3ad 4acd 5d 6c 7d

No: 6ab 7ab

224. xantatge

- a) [s]:
 sən'tatʃə: 1(a)*
 sən'taxe: 1(d)**
- b) [ʃ]:
 ʃən'tadʒə: 2b 5((c))
 ʃən'taxe: 2c 3a 7b
 ʃən'taʃ: 2d 3b 4(a)(b)cd 5((c))d 6a(b) 7(c)
 ʃən'tatʃə: 4(b) 5b 7(c)
- c) [(t)ʃ]:
 (t)ʃən'taʃ: 5a
 (t)ʃən'taxe: 7a

d) [tʃ]:

tʃən'tadʒə: 3d

tʃən'tatʃə: 6cd 7d

tʃən'taʃ: 4(a) 5((c)) 6(b)

Altres formes:

əs'tafə: 1(a)(d)

pu'taðə: 1c

ənrrə'ðaðə: 2a

No: 1b 3c

< * Mot poc usat >

< * Mot castellà que no existeix en català >

225. xapa

a) [ʃ]:

'ʃapə: 1acd 2abcd 3c 4b 5b

b) [(t)ʃ]:

'(t)ʃapə: 3d 7ac

c) [tʃ]:

'tʃapə: 1b 3ab 4acd 5a*cd 6abcd 7bd

< * Mot castellà >

226. xàpol

a) [ʃ]:

'ʃapu: 1ab*c 2ab**cd 3b

b) [(t)ʃ]:

'(t)ʃapu: 3d 4b 5(a)

c) [tʃ]:

'tʃapu: 3a 4a 5(a)cd 6a***d***

No: 1d 3c 4cd 5b 6bc 7abcd

< * Mot castellà >

< ** Mot poc usat >

< *** Pronunciació repetida de ['ʃapu] >

227. xaragall

a) [s]:

sərə'ɣaʎ: 3d

sərə'ɣaj: 1d 4(d)

- b) [ʃ]:
 ʃərə'ɣaɫ: 1(b) 2(c)(d) 3(b) 4(d) 5c 6a*c
 ʃərə'ɣaj: 1a(b) 2a(c)(d) 3ac 4(a) 5a
 ʃənə'ɣaɫ: 4(b)
 ʃər'gaɫ: 2b
- c) [(t)ʃ]:
 (t)ʃər'gaj: 1c
 (t)ʃərə'ɣaj: 6d
- d) [tʃ]:
 tʃərə'ɣaɫ: 4(c) 5d 7d
 tʃərə'ɣaj: 4(a)(c)
 tʃər'gaɫ: 3(b)
 tʃənə'ɣaj: 4(b)

No: 5b 6b 7abc
 ⟨* Mot poc usat⟩

228. xaranga

- a) [ʃ]:
 ʃə'rangə: 1abcd 2abd 3c 5c 7c
- b) [tʃ]:
 tʃə'rangə: 2c 3abd 4ac*d 5ad 6abcd 7abd

No: 4b 5b
 ⟨* Mot poc usat⟩

229. xarcuteria

- a) [ʃ]:
 ʃərkuətə'riə: 1b 2acd 3b 4b 6ac
- b) [tʃ]:
 tʃərkuətə'riə: 2b 3ad 4a*cd 5abcd 6bd 7d
 tʃarkuətə'riə: 7ab

No: 1acd 3c 7c
 ⟨* Mot castellà⟩

230. xardor

- a) [ʃ]:
 ʃər'do: 1cd 2abc 3acd 4acd 5cd 7d

- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃər'do: 2d
- c) [tʃ]:
 tʃər'do: 1b 3b* 5a 6c**d

Altres formes:

ər'do: 1a 6a

No: 4b 5b 6b 7abc

<* Pronunciació repetida>

<** Mot poc usat>

231. xarel·lo

- a) [ʃ]:
 ʃə'rellu: 1b
 ʃə'relu: 1c 2abc 3ac 6c
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃə'relu: 1d 2d 3d
- c) [tʃ]:
 tʃə'rellu: 1a 6d
 tʃə'relu: 3b 4acd 5abcd 6a 7ad

No: 4b 6b 7bc

232. xarlatà / xerraire

- a) [ʃ]:
 ʃərlə'tan: 1acd 2ad 3a
 ʃərlə'ta: 2b 3d 4bd
 ʃərlə'tanu: 2c
 ʃə'rrajrə: 3c
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃərlə'tan: 4c
- c) [tʃ]:
 tʃərlə'tan: 1b 4a 7b
 tʃərlə'ta: 3b 5ac 6acd 7ac
 tʃə'rrajrə: 5bd 6b 7d

233. xarol

- a) [ʃ]:
 ʃə'rɔl: 1abc 2acd 3ac 4b 5b 6c 7c

- b) [tʃ]:
 tʃə'rəl: 1d 2b 3bd 4acd 5acd 6abd 7ad
 tʃə'rəl: 7b

234. xarop

- a) [ʃ]:
 ʃə'rɔp: 1abd 2acd 3bc 4b 6abc 7bc
 b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃə'rɔp: 1c
 c) [tʃ]:
 tʃə'rɔp: 2b 3ab 4acd 5abcd 6d 7ad

235. xarrampió

- a) [s]
 sərrəm'pjo: 4c 7d
 b) [ʃ]:
 ʃərrəm'pi'o: 1ad
 ʃərrəm'pjo: 1bc 2ac 3c 6ad 7bc
 c) [(t)ʃ]:
 (t)ʃərrəm'pjo: 2d 3ad
 d) [tʃ]:
 tʃərrəm'pjo: 2b 3b 4abd 5abcd 6bc
 tʃarram'pjo: 7a

236. xarranca

- a) [s]
 siŋ'karru: 6a
 b) [ʃ]:
 ʃəŋ'karru: 1cd 2abcd 3abc 4b
 ʃiŋ'karru: 1a
 ʃə'rraŋku: 1b
 ʃə'rraŋkə:* 7bc
 c) [tʃ]:
 tʃəŋ'karru: 3d 4d 5acd 6d
 tʃiŋ'karru: 4c 5b
 tʃə'rraŋku: 6c
 tʃə'rraŋkə:* 7ad
 d) [ʒ]:
 ʒiŋ'karru: 4a

No: 6b

⟨* Substantiu femení⟩

237. **xarret**

a) [ʃ]:

ʃə'rret: 1abc 2abcd 3ac 6c

ʃə'rrek: 4c

b) [(t)ʃ]:

(t)ʃə'rret: 1d

(t)ʃə'rrek: 4b

c) [tʃ]:

tʃə'rret: 3bd 4a 5a*c 6d**

No: 4d 5bd 6ab 7abcd

⟨* Mot poc usat⟩

⟨** Pronunciació repetida⟩

238. **xarrupar**

a) [ʃ]:

ʃərru'pa: 1abd 2abcd 3acd 4ab 6ac 7b

b) [tʃ]:

tʃərru'pa: 1c 3b 4cd 5bcd 6bd 7acd

tʃurru'pa: 5a

239. **xarxa**

a) [s]:

'sarʒə: 1abd 2(a)*b 3ad 4b 6a

b) [ʃ]:

'ʃarʒə: 1c 3c 4ac 5a 7b

'ʃarʃə: 2(a)cd 3b 4d 5d 6bcd 7acd

c) [tʃ]:

'tʃarʃə: 5bc

⟨* Pronunciació antiga⟩

240. **xassís**

a) [ʃ]:

'fasi: 1d

'fasis: 2abcd 3acd 5b 6c

- b) [tʃ]:
 'tʃasis: 1b 3b 4abcd 5acd 6abd 7abcd
- c) [ʒ]:
 'ʒasis: 1a

No: 1c

241. xato

- a) [ʃ]:
 'ʃatu: 1abcd 2abcd 3c 6d
- b) [(t)ʃ]:
 '(t)ʃatu: 4b 5b
- c) [tʃ]:
 'tʃatu: 3abd 4acd 5acd 6abc 7abcd

242. Xauxa

- a) [ʃ]:
 'ʃawʃə: 1abcd 2abcd 3abcd 4bcd 5ad 6abcd 7abcd
- b) [tʃ]:
 'tʃawʃə: 4a 5bc

243. xaval

- a) [ʃ]:
 ʃə'βal: 1ad 2a(b)cd 3a*c
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃə'βal: 1c 2(b)
- c) [tʃ]:
 tʃə'βal: 3bd 4acd 5abcd 6abcd 7bcd
 tʃa'βal: 7a

Altres formes:

'nanu: 1b

ʃi'kət: 4b

⟨* Mot castellà⟩

244. xaveta

- a) [ʃ]:
 ʃə'βetə: 1a*bcd 2abcd 3acd 5ac 6ac 7bc

- b) [tʃ]:
tʃə'βetə: 3b 4acd 5bd 6bd 7ad

No: 4b
(* Mot poc usat)

245. Xavier

- a) [ʃ]:
ʃəβi'er: 1c
ʃəβi'ert: 4b
ʃəβi'ε: 2ab 3cd
ʃəβi'e: 2c 6b 7bc
ʃə'βje: 6ac
- b) [tʃ]:
tʃəβi'ert: 1d
tʃiβi'ert: 1b
tʃəβi'er: 2d
tʃaβi'er: 4a
'tʃaβi: 5a
tʃəβi'er: 4c
tʃəβi'ε: 4(d) 6d 7a
tʃəβi'e: 3b 4(d) 5d
tʃə'βje: 5bc 7d
- c) [ʒ]:
ʒəβi'er: 1a
ʒəβi'ert: 3a

246. xavo

- a) [ʃ]:
'ʃaβu: 1a 2ac 4c*
- b) [(t)ʃ]:
'(t)ʃaβu: 1bcd
- c) [tʃ]:
'tʃaβu: 3(a)b**(d) 4ad 5d 6cd 7abd

Altres formes:

rral: 3(a)***(d) 4b 7c
'pelə: 2b
'duru: 5b
'sentim: 2d

No: 3c 5ac 6ab

⟨ * Mot castellà ⟩

⟨ ** Pronunciació repetida de ['ʃaβu] ⟩

⟨ *** Forma lèxica preferida ⟩

247. xec

a) [ʃ]:

ʃɛk: 1ab 2abc 3ad* 4c 5b

b) [(t)ʃ]:

(t)ʃɛk: 1d 2d 3c 4b 7c

c) [tʃ]:

tʃɛk: 1c 3b 4d 5acd 6abcd

tʃɛk: 7abd

Altres formes:

tə'lo: 4a

⟨ * Mot poc usat ⟩

248. xeflis

a) [ʃ]:

'ʃɛflis: 1bd 2acd 3a(b)c 4cd 5c 6c 7c

'ʃɛflə: 2b

b) [(t)ʃ]:

'(t)ʃɛflis: 5b 6d*

c) [tʃ]:

'tʃɛflis: 3(b) 5a**d 6b* 7d

No: 1ac 3d 4ab 6a 7ab

⟨ * Pronunciació repetida de ['ʃɛflis] ⟩

⟨ ** Mot poc usat ⟩

249. xemeneia

a) [ʃ]:

ʃumə'nejə: 1abd 2abcd 3c 4b 6c

ʃəmə'nejə: 1c 7a

b) [tʃ]:

tʃumə'nejə: 3abd 4acd 5acd 6b 7c

tʃəmə'nejə: 6ad

tʃimə'nejə: 5b 7d

tʃimə'neə: 7b

250. xerès

- a) [ʃ]:
 ʃə'res: 6a
 ʃə'res: 7b
- b) [tʃ]:
 tʃə'res: 5c 6d 7(d)
 tʃə'res: 5a
- c) [ʒ]:
 ʒe'res: 7(d)
 ʒə'reθ: 7a
- d) [x]:
 xə'res: 1acd 2b 3bcd
 xə'res: 1b 3a
 xe'res: 2ad*
 xe'res: 2c 4ab
 xə'reθ: 4c
 xə'reθ: 6b
 xe'reθ: 4d 5bd 6c 7c

⟨ * Mot poc usat ⟩

251. xerif

- a) [s]:
 sə'rri:f: 2d 3c
 'sɛrif: 4c
- b) [ʃ]:
 ʃə'rif: 1ab
 ʃə'rrik: 1c
 ʃe'rif: 2(a)
 'ʃɛri: 1d
 'ʃɛrif: 2(a)bc 3abd 5a 6c 7bd
- c) [tʃ]:
 'tʃɛrif: 4abd 5bcd 6abd 7ac

252. xerigot

- a) [s]:
 səri'ɣot: 3(a)
- b) [ʃ]:
 ʃəri'ɣot: 1(b)cd 2c 3(a) 6c
 firi'ɣot: 1(b) 2ad

c) [tʃ]:

tʃəri'γət: 4c* 6d*

Altres formes:

rrə'zajγəs: 4a

No: 1a 2b 3bcd 4bd 5abcd 6ab 7abcd

(<* Pronunciació repetida de [ʃəri'γət]>)

253. xeringa

a) [ʃ]:

ʃə'ringə: 1abcd 2abcd 3ac 4bcd 5c 6abc 7abd

b) [tʃ]:

tʃə'ringə: 3bd 4a 5abd 6d

No: 7c

254. xerinola

a) [ʃ]:

ʃəri'nələ: 1cd 2ab 3b 4c 5b

ʃiri'nələ: 1ab 2cd 3c 4bd 6c 7c

ʃiri'nəjə: 3a

ʃiri'nələ: 6a

b) [(t)ʃ]:

(t)ʃiri'nələ: 3d

c) [tʃ]:

tʃəri'nələ: 7ab

tʃiri'nələ: 4a 5acd 6d 7d

tʃiri'nələ: 6b

255. xerrac

a) [ʃ]:

ʃə'rrak: 1ac 2abcd 3bcd 4bd 5a 6ab

b) [(t)ʃ]:

(t)ʃə'rrak: 1bd 5b

c) [tʃ]:

tʃə'rrak: 3a 4ac 5cd 6cd

No: 7abcd

256. xerrar

a) [ʃ]:

ʃə'rra: 1abcd 2ac(d) 3cd 4b(d) 5a 6a 7abc

- b) [(t)ʃ]:
(t)ʃə'rra: 3a 6d
- c) [tʃ]:
tʃə'rra: 2b(d) 3b 4ac(d) 5bcd 6bc 7d

257. **xerric**

- a) [ʃ]:
ʃə'rrik: 1cd 2abcd 3abcd 5c 6c 7abd
ʃərri'ka:* 1b
ʃərris'ka:* 4b
- b) [(t)ʃ]:
(t)ʃə'rrik: 4c
- c) [tʃ]:
tʃə'rrik: 4ad 5bd 6d
tʃi'rrik: 5a
tʃirri'a:* 6b

No: 1a 6a 7c

⟨*Substantiu masculí⟩

258. **xeviot**

- a) [ʃ]:
ʃəβi'ɔt: 1acd 2acd 3cd 7b
ʃə'βjɔt: 4b 5(c)
- b) [(t)ʃ]:
(t)ʃi'βjɔt: 1b
- c) [tʃ]:
tʃəβi'ɔt: 2b 4d 6d
tʃə'βjɔt: 3ab 4ac 5ab(c)d 6ac 7ad

No: 6b 7c

259. **xicot**

- a) [ʃ]:
ʃi'kɔt: 1abcd 2ac 3(b)cd 4a(b) 5ac
- b) [(t)ʃ]:
(t)ʃi'kɔt: 2bd 4(b) 6c*
- c) [tʃ]:
tʃi'kɔt: 3a(b) 4cd 5bd 6abd 7abcd

⟨* Mot poc usat⟩

260. **xifra**

- a) [s]:
'sifrə: 1abcd 2abcd 3acd 4ab((c))* 5b 6c 7cd
- b) [ʃ]:
'ʃifrə: 4((c)) 5c 6ab
- c) [tʃ]:
'tʃifrə: 3b 4((c))d 5ad 6d 7ab

⟨* Pronunciació preferida⟩

261. **Xina**

- a) [ʃ]:
'ʃinə: 1c 2c 3cd 4b 6a(d) 7b
- b) [(t)ʃ]:
'(t)ʃinə: 1d 2(a)
- c) [tʃ]:
'tʃinə: 1ab 2(a)bd 3ab 4acd 5abcd 6bc(d) 7acd

262. **xino-xano**

- a) [ʃ]:
'ʃinu'ʃanu: 1abcd 2abd 3c 4(a)d 5a 6a
'ʃinu'tʃanu: 3d 4b
- b) [(t)ʃ]:
'(t)ʃinu'ʃanu: 5b
'(t)ʃinu'(t)ʃanu: 7c
'(t)ʃinu'tʃanu: 3a
- c) [tʃ]:
'tʃinu'tʃanu: 3b 5cd 6bcd 7abd
'tʃinu'ʃanu: 2c 4(a)c

263. **xinxə**

- a) [ʃ]:
'ʃiŋʃə: 1abcd 2abcd 3abcd 4bd 5(a)
'ʃiŋʃə: 6d
- b) [(t)ʃ]:
'(t)ʃiŋʃe: 6b*
- c) [tʃ]:
'tʃiŋʃə: 4ac 7abcd
'tʃiŋʃə: 5(a)bcd 6c

No: 6a

⟨* Substantiu masculí⟩

264. xinxeta

- a) [ʃ]:
ʃiŋ'ʃɛtə: 1abcd 2abcd 3acd 4abd
- b) [(t)ʃ]:
(t)ʃiŋ'ʃɛtə: 5a 6b
- c) [tʃ]:
tʃiŋ'tʃɛtə: 4c 6d 7acd
tʃiŋ'ʃɛtə: 3b 5bcd 6ac 7b

265. xinxilla

- a) [ʃ]:
ʃiŋ'ʃiʎə: 1acd 2abcd 3ac 4ab(d) 5a
- b) [(t)ʃ]:
(t)ʃiŋ'ʃiʎə: 6b
(t)ʃiŋ'(t)ʃiʎə: 7c
- c) [tʃ]:
tʃiŋ'tʃiʎə: 4c 6a 7a
tʃiŋ'ʃiʎə: 3bd 4(b) 5bcd 6cd 7bd

No: 1b

266. xipollejar

- a) [s]:
səpuʎə'ʒa: 2(d)
- b) [ʃ]:
ʃəpuʎə'ʒa: 2(d)
ʃəputə'ʒa: 7b
- c) [(t)ʃ]:
(t)ʃəpurə'ʒa: 5a
- d) [tʃ]:
tʃiʎuʎə'ʒa: 5c 6d* 7d
tʃəpuʎə'ʒa: 3b
tʃəputə'ʒa: 6ab 7a
tʃiʎutə'ʒa: 4d
tʃəpunə'ʒa: 3a

Altres formes:

'fe fɪ'poɫ: 2c

'fe (t)ʃə'poɫ: 4a

mənutə'za: 3d

'fe fɪp'ʃap: 4b

No: 1abcd 2ab 3c 4c 5bd 6c 7c

⟨* Pronunciació repetida de [ʃɪpuɫə'za]⟩

267. xiprer

a) [s]:

si'pre: 5b

si'pres: 7cd

b) [ʃ]:

fɪ'pre: 1b 2abcd 3c 4a 5a 6abc

fɪ'pres: 1acd 3d 4(b) 5c 7b

c) [(t)ʃ]:

(t)fɪ'pres: 4c

d) [tʃ]:

tʃi'pre: 3b 6d

tʃi'pres: 3a 4(b)d 5d

e) [θ]:

θi'pres: 7a

268. xiribec

a) [ʃ]:

fɪri'βek: 1abcd 2abcd 4bc 5(c) 7d

b) [(t)ʃ]:

(t)fɪri'βek: 3a 4a

c) [tʃ]:

tʃɪri'βek: 3bd 4d 5a*(c)d 6b**d

No: 3c 5b 6ac 7abc

⟨* Mot poc usat⟩

⟨** Pronunciació repetida de [fɪri'βek]⟩

269. xirivia

a) [ʃ]:

fɪri'βiə: 1abcd 3c 4d 5c 6a

ʃəri'βiə: 2d

ʃəru'βiə: 2c

- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃiri'βiə: 3a
 (t)ʃəri'βiə: 2b
- c) [tʃ]:
 tʃiri'βiə: 2a 3bd 4a 5a*bd 6cd**
 tʃəri'βiə: 4c
- No: 4b 6b 7abcd
 (* Mot poc usat)
 (** Pronunciació repetida de [ʃiri'βiə])

270. xiscle

- a) [ʃ]:
 ʃisklə: 1abcd 2abcd 3acd 4a 5ac 6c 7b
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃisklə: 4b
- c) [tʃ]:
 tʃisklə: 3b 4cd 5bd 6abd 7acd

271. xispa

- a) [ʃ]:
 ʃispə: 1abcd 2acd 3cd 4b 6a
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃispə: 2b 7c
- c) [tʃ]:
 tʃispə: 3ab 4acd 5abcd 6bcd 7abd

272. xiste

- a) [ʃ]:
 ʃistə: 1abcd 2bcd 3acd 4c 5c 6a 7b
 ʃiste: 2a
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃistə: 4b 5a
- c) [tʃ]:
 tʃistə: 3b 4d 5bd 6d 7ad
 tʃiste: 4a 6bc 7c

273. xitxarel·lo

- a) [ʃ]:
 ʃitʃə'relu: 1ab 2c 3d* 5a
 ʃi(t)ʃə'relu: 1cd

- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃitʃə'rɛlu: 2d 3c 6c
- c) [tʃ]:
 tʃitʃə'rɛlu: 2ab 3b 4acd 5cd 6d
 tʃitʃə'rɛl: 6a
 tʃitʃə'rɛlu: 7d
 tʃitʃə'relo: 7ab

No: 3a 4b 5b 6b 7c
 ⟨* Mot poc usat⟩

274. xiular

- a) [s]:
 siw'la: 1a 2abc 3a
- b) [ʃ]:
 ʃiw'la: 1cd 3c 4a 7abc
- c) [(t)ʃ]:
 (t)ʃiw'la: 2d 4b 5a
 (t)ʃu'la: 1b
- d) [tʃ]:
 tʃiw'la: 3bd 4cd 5bcd 6abcd 7d

275. xivarri

- a) [ʃ]:
 ʃi'βarri: 1abcd 2abcd 3acd 4bd 5a 6cd 7b
- b) [tʃ]:
 tʃi'βarri: 3b 4ac 5bcd 6ab 7acd

276. xocar

- a) [ʃ]:
 ʃu'ka: 1a(b)*c 2acd 3c 4d 7b
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃu'ka: 3a 4b 5a
- c) [tʃ]:
 tʃu'ka: 2b 3bd 4ac 5bcd 6abcd 7acd

Altres formes:

tu'pa: 1(b)d

⟨* Mot castellà⟩

277. **xocolata**

- a) [ʃ]:
 ʃuku'latə: 1b 3ac 7a
 ʃəku'latə: 2c
- b) [(t)ʃ]:
 (t)uku'latə: 1a 6c
 (t)ʃəku'latə: 1c
- c) [tʃ]:
 tʃuku'latə: 2bd 3bd 4abcd 5abcd 6abd 7bcd
 tʃəku'latə: 1d 2a

278. **xofer**

- a) [ʃ]:
 ʃɔfər: 1c 2acd 3c 5b 7ab
 ʃɔfərt: 1a
 ʃɔfert: 1b
 ʃɔfərt: 3d
- b) [tʃ]:
 tʃɔfer: 1d 2b 3b 4abc 5cd 6abcd
 tʃɔfərt: 5a
 tʃɔfər: 3a 4d 7cd

279. **xollar**

- a) [ʃ]:
 ʃu'ʎa: 2ac 3a(b)d 4bcd 6ac
- b) [tʃ]:
 tʃu'ʎa: 1b 2d 3(b) 5d 6d*
- c) [-ʃ-]:
 əʃu'ʎa: 4a 5a**c

No: 1acd 2b 3c 5b 6b 7abcd
 { * Pronunciació repetida de [ʃu'ʎa] }
 { ** Mot poc usat }

280. **xop**

- a) [ʃ]:
 ʃop: 1abc 2abcd 3c 4acd 6c 7c
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃop: 1d 3a 6b 7b

- c) [tʃ]:
tʃop: 3bd 4b 5abcd 6ad 7ad

281. xoriço

- a) [ʃ]:
fu'risu: 1bcd 2a*cd 3ac
fu'ris: 7b
- b) [(t)ʃ]:
(t)fu'risu: 5b 7c
- c) [tʃ]:
tʃu'risu: 2b 3bd 4abcd 5acd 6acd 7ad
tʃu'ris: 6b

Altres formes:

buti'farrə: 1a

<* Mot castellà>

282. xotis

- a) [ʃ]:
ʃɔtis: 1acd 2abcd 3cd 4a 5b
- b) [(t)ʃ]:
'(t)ʃɔtis: 1b 3a 4c 5a
- c) [tʃ]:
'tʃɔtis: 3b 4bd 5cd 6abcd 7abcd

283. xuclar

- a) [ʃ]:
fu'kla: 1ac 2bcd 3c 5(b) 6b
fuk'kla: 1b 7b
fug'gla: 2a
- b) [(t)ʃ]:
(t)fu'kla: 1d 4b 5(b)
- c) [tʃ]:
tʃu'kla: 3ab 4acd 5acd 6acd 7acd
tʃuk'kla: 3d

284. xuflla

- a) [ʃ]:
ʃuflə: 1abcd 2acd 3acd 4abc

- b) [(t)f]:
 't)ʃuflə: 2b
- c) [tʃ]:
 'tʃuflə: 3b 4d 5abcd 6(a)*d 7(d)
 'tʃufə: 6(a)bc 7abc(d)

⟨ * Forma preferida ⟩

285. xumar

- a) [ʃ]:
 ʃu'ma: 1acd 2abcd 3c 5(a) 7c
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃu'ma: 4b 5(a)
- c) [tʃ]:
 tʃu'ma: 1b 3abd 4acd 5bcd 6abcd 7abd

286. xup(et)

- a) [ʃ]:
 ʃu'pət: 1abc 2abcd 3bc 4bd* 5a
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃu'pət: 4c
- c) [tʃ]:
 tʃu'pət: 1d 3ad 4a 5c 6cd**

No: 5bd 6ab 7abcd

⟨ * Mot poc usat ⟩

⟨ ** Pronunciació repetida de [ʃu'pət] ⟩

287. xurriaques

- a) [ʃ]:
 ʃurri'akəs: 1acd 2cd 3cd 4a 5c
 ʃurri'akə: 1b 2a 6a(c)
 ʃurri'ak: 6(b)
- b) [(t)ʃ]:
 (t)ʃurri'akəs: 2b 3a
- c) [tʃ]:
 tʃurri'akəs: 3b 4bcd 5a(b)(d) 6d 7(d)

Altres formes:*

'latiɣu: 5(b)(d) 6(c)** 7c

'latik: 6(b) 7ab

'latik: 7(d)

⟨* Per a completar l'aspecte lèxic, vegeu els resultats del mot *tralla*, núm. 57⟩

⟨** Forma lèxica preferida⟩

288. xusma

a) [ʃ]:

'fuzmə: 1acd 2acd 3c 4b 5c 6a 7c

b) [(t)ʃ]:

'(t)fuzmə: 3ad

c) [tʃ]:

'tʃuzmə: 1b 2b 3b 4acd 5abd 6bcd 7abd

289. xutar

a) [ʃ]:

fʊ'ta: 1abcd 2bc(d) 3c 7bd

b) [(t)ʃ]:

(t)fʊ'ta: 2(d) 4b

c) [tʃ]:

tʃʊ'ta: 2a 3abd 4acd 5abcd 6abcd 7ac

290. aixà

solució única [-ʃ-]:

ə'fa: 1bc 2b* 3b 5b 6b 7abd

ə'fas: 1ad 2cd* 3d 4d 5ac 6c

ə'fans: 5d 6a

No: 2a 3ac 4abc 6d 7c

⟨* Mot poc usat⟩

291. aixafar

a) [-ʃ-]:

əʃə'fa: 2(c)d 3bc 5ad 6(d)

b) [ʃ-]:

ʃə'fa: 1abcd 2a(c) 3d 4c 5(c) 6(a)c(d) 7a(b)d

- c) [-tʃ-]:
 ətʃə'fa: 6b 7(c)
 d) [tʃ-]:
 tʃə'fa: 2b 3a 4abd 5b(c) 6(a) 7(b)(c)

292. **aixecar**

- a) [-ʃ-]:
 əʃə'ka: 1abcd 2abcd 3bcd 4ac 5acd 6abc
 əjʃə'ka: 7b
 b) [ʃ-]:
 ʃə'ka: 3a 4b 7c
 c) [-tʃ-]:
 ətʃə'ka: 4d 5b 6d 7ad

293. **aixella**

- a) [-ʃ-]:
 ə'ʃeʎə: 4bcd 5c 6bc 7d
 əj'ʃeʎə: 6d 7b
 'sotə lə'ʃeʎə: 1acd 2bd 3cd 5b 6a
 b) [ʃ-]:
 'ʃeʎə: 1b 2ac 3a(b) 4a 5ad 7ac
 c) [tʃ-]:
 'tʃeʎə: 3(b)

294. **aixeta**

- a) [-ʃ-]:
 ə'ʃetə: 1cd 2abd 3bcd 4cd 5cd 6abcd 7ad
 b) [ʃ-]:
 'ʃetə: 1ab 2c 3a 4ab 5a 7bc
 c) [tʃ-]:
 'tʃetə: 5b

295. **així**

- solució única [-ʃ-]:
 ə'fi: 2a 3ab(c) 4a 5bd 6bd 7ab
 ə'fis: 1abcd 2bcd 3d 4bcd 5ac 7cd
 ə'fins: 3(c) 6ac

296. aixó

solució única [-ʃ-]:

ə'ʃo: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd

əj'ʃo: 7b

297. aixopluc

a) [-ʃ-]:

əʃə'pluk: 2d 6(c)d

b) [ʃ-]:

ʃə'pluk: 1abcd 2abc 3bc 4bd 6a(c) 7c

c) [(t)ʃ-]:

(t)ʃə'pluk: 7d

d) [tʃ-]:

tʃə'pluk: 3ad 4a 5acd 6b

e) [-tʃ-]:

ətʃə'pluk: 4c

No: 5b 7ab

298. aixoplugar

a) [-s-]:

əsoplu'ɣa: 6d

b) [-ʃ-]:

əʃəplu'ɣa: 3c

c) [ʃ-]:

ʃəplu'ɣa: 1abcd 2abc 3b 4abd 6a

ʃuplu'ɣa: 3d

d) [(t)ʃ-]:

(t)ʃəplu'ɣa: 2d

e) [tʃ-]:

tʃəplu'ɣa: 3a 5cd 7d

f) [-tʃ-]:

ətʃəplu'ɣa: 4c 6b

Altres formes:

pu'za ʃə'pluk: 6c

rrəfu'ʒja: 7ab

No: 5ab 7c

299. eixalar

- a) [-f-]:
 əfə'la: 1(c)d 2a(c)d 3cd 4(d) 5cd 6c
 əfə'la: 4a
- b) [f-]:
 fə'la: 1ab(c) 2b 3b

Altres formes:

- tə'ja lə'zaləs: 2(c)
 fu'la: 3(a) 4bc
 su'la: 3(a)
 əfu'la: 4(d)*7d

No: 5ab 6abd 7abc
 (* Forma preferida)

300. eixam

- a) [-f-]:
 ə'fam: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5cd 6acd 7c
- b) [-tʃ-]:
 ə'tʃambɾə: 5b
- c) [-ɲf-]:
 əɲ'fam: 7d

No: 5a 6b 7ac

301. eixamplar

- a) [-f-]:
 əfəm'pla: 1ac 2abcd 3bcd 4abcd 5acd 6abcd 7ac
 əj'fəm'pla: 7b
- b) [f-]:
 fəm'pla: 1bd 3a
- c) [-tʃ-]:
 ətʃəm'pla: 5b
- d) [-ɲf-]:
 əɲfəm'pla: 7d

302. eixarcolar

- a) [-f-]:
 əfərku'la: 1c 2cd 4a 7d

- b) [ʃ-]:
 ʃərku'la: 1abd 2ab 3a 4d
 c) [tʃ-]:
 tʃərku'la: 3bd 4c

No: 3c 4b 5abcd 6abcd 7abc

303. eixarrancar

- a) [-ʃ-]:
 əʃərrəŋ'ka: 2a 5ad 6abcd 7cd
 əʃəŋkə'rra: 1b 2bc 3bd 4ab
 b) [ʃ-]:
 ʃərrəŋ'ka: 1c 3a 7ab
 ʃəŋkə'rra: 1ad
 c) [tʃ-]:
 tʃəŋkə'rra: 4c
 d) [-tʃ-]:
 ətʃərrəŋ'ka: 5bc
 ətʃəŋkə'rra: 4d
 e) [-ɲʃ-]:
 əɲʃərrəŋ'ka: 2d
 əɲʃəŋkə'rra: 3c

304. eixelebrat

- a) [-ʃ-]:
 əʃələ'βrat: 1bc 2abcd 3abd 4c 5acd 6cd 7d
 b) [ʃ-]:
 ʃələ'βrat: 1ad 4d
 c) [-zʎ-]:
 əzʎələ'βrat: 4a

Altres formes:

ʃi'flat: 3c

No: 4b 5b 6ab 7abc

305. eixerit

- a) [-ʃ-]:
 əʃə'rit: 1bcd 2abcd 3abcd 4abcd 5acd 6abcd 7acd
 əjfe'rit: 7b

- b) [ʃ-]:
 ʃə'rit: 1a
 c) [-tʃ-]:
 ətʃə'rit: 5b

306. **eixida**

- a) [-ʃ-]:
 ə'ʃiðə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5(a)bcd 6abcd 7acd
 b) [ʃ-]:
 'ʃiðə: 5(a) 7b

307. **eixordar**

- a) [-s-]:
 əsʊr'da: 2b 3c 4bc 5ab 6b
 b) [-ʃ-]:
 əʃʊr'da: 1a(b)cd 2acd 3abd 4ad 5cd 6c
 c) [ʃ-]:
 ʃʊr'da: 1(b)
 d) [-ɲʃ-]:
 əɲʃʊr'da: 7d

No: 6ad 7abc

308. **eixorivir**

- a) [-ʃ-]:
 əʃʊri'βi: 1c 2a 6a*b 7d
 əʃiri'βi: 1a(b)d 3b 4abc 5b
 əʃəri'βi: 2bcd 3acd 4d 5ac 6c
 b) [ʃ-]:
 ʃiri'βi: 1(b)
 c) [-tʃ-]:
 ətʃʊri'βi: 5d

Altres formes:

 əspəβi'lat: 7ab

No: 6d 7c

<* Mot poc usat>

309. eixugar

- a) [-ʃ-]:
əʃu'ɣa: 1bcd 2abcd 3abcd 4acd 5acd 6abcd 7abcd
- b) [ʃ-]:
ʃu'ɣa: 1a 4b
- c) [-tʃ-]:
ətʃu'ɣa: 5b

310. eixut

- a) [-ʃ-]:
əʃut: 1bcd 2abcd 3abcd 4acd 5acd 6abd 7cd
- b) [ʃ-]:
ʃut: 1a 4b 6c 7ab
- c) [-tʃ-]:
ətʃut: 5b

311. cigarro

- solució única [s]:
si'ɣarru: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd
si'ɣar: 7b

312. sabó

- solució única [s]:
sə'βo

313. safareig

- solució única [s]:
sə'frɛtʃ

314. samarreta

- solució única [s]:
səmə'rretə

315. sarments

- solució única [s]:
sər'mens

316. seixanta

a) [s]:

sə'fantə: 2b 5(c)*

b) [ʃ]:

ʃə'fantə: 1abd 2cd 3bcd 4d 5(c)

ʃi'fantə: 1c 2a 3a 4abc 5abd 6abcd 7abcd

⟨* Pronunciació no normal, però que l'informador considera més acurada⟩

317. síndria

solució única [s]:

'sindrjə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abd 6abcd 7abcd

'sindriə: 5c

318. singló

solució única [s]:

siŋ'glo: 1ac 2ab 3c 5(a)* 6d 7d

siŋ'glot: 1(b)d 2cd 3abd 4bcd 5(a)cd 6a

siŋ'glət: 4a

Altres formes:

gu'tim: 6c

bu'tim: 1(b)

No: 5b 6b 7abc

⟨* Pronunciació preferida⟩

319. singlar

a) [s-]:

siŋglu'na: 1abc 2bcd 3a 4ad 6d 7d

siŋglu'ta: 3d 4c 5c

b) [-s-]:

əsɪŋglu'na: 1d

No: 2a 3bc 4b 5abd 6abc 7abc

320. singlot

solució única [s]:

siŋ'glot: 1abcd 2abcd 3abcd 4abc 5abcd 6abcd 7abcd

səŋ'glot: 4d

321. suc

solució única [s]:

suk

322. gec

a) [ʒ]:

ʒek: 1abd 2abcd 3abcd 4abcd 5a 6bc 7cd

'ʒekə: 5b

b) [(d)ʒ]:

(d)ʒek: 1c 6d

c) [dʒ]:

dʒek: 5cd 6a

No: 7ab

323. gegant

a) [ʒ]:

ʒə'ɣan: 1abd 2bcd 3bcd 4c 5a(b) 7acd

b) [(d)ʒ]:

(d)ʒə'ɣan: 1c 2a 3a 4abd 5(b) 6abd

c) [dʒ]:

dʒə'ɣan: 5cd 6c 7b

324. gel

a) [ʒ]:

ʒel: 1bcd 2acd 3c 4d 6bc 7ac

b) [(d)ʒ]:

(d)ʒel: 1a 3d 4abc 5b 6d

c) [dʒ]:

dʒel: 2b 3ab 5acd 6a 7bd

325. gelatina

a) [ʒ]:

ʒələ'tinə: 1abcd 2abcd 3bcd 4bcd 6abc 7acd

b) [(d)ʒ]:

(d)ʒələ'tinə: 4a 5b 6d

c) [dʒ]:

dʒələ'tinə: 3a 5acd 7b

326. **gelós**

- a) [ʒ]:
 ʒə'los: 1abd 2abcd 3acd 4acd 5b 6bc 7abc
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒə'los: 1c 3b 4b 6d
- c) [dʒ]:
 dʒə'los: 5acd 6a 7d

327. **gemat**

- a) [ʒ]:
 ʒə'mat: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5acd 6bc 7cd
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒə'mat: 5b 6d
- c) [dʒ]:
 dʒə'mat: 6a

No: 7ab

328. **gemec**

- a) [ʒ]:
 ʒə'mek: 1abcd 2abcd 3abcd 4c 5ab 6(b) 7c
 ʒə'mæk: 7ab
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒə'mek: 4abd 6a(b)cd 7d
- c) [dʒ]:
 dʒə'mek: 5cd

329. **gendre**

- a) [ʒ]:
 'ʒendrə: 1abcd 2abcd 3bcd 4bcd 5a 6ac 7acd
- b) [(d)ʒ]:
 '(d)ʒendrə: 3a 4a 5bc 7b
- c) [dʒ]:
 'dʒendrə: 5d 6bd

330. **gener**

- a) [ʒ]:
 ʒə'ne: 1abcd 2abcd 3bcd 4d 5bd 6acd 7ac

- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒə'ne: 3a 4b
- c) [dʒ]:
dʒə'ne: 4ac 5ac 6b 7bd

331. generació

- a) [ʒ]:
ʒənə'rə'sjo: 1abcd 2abcd 3bc 4bd 6c 7bc
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒənə'rə'sjo: 3ad 4c 5b 6abd
- c) [dʒ]:
dʒənə'rə'sjo: 4a 5ac 7ad
dʒənərəsi'o: 5d

332. general

- a) [ʒ]:
ʒənə'ral: 1abc 2abcd 3bcd 4d 5d 6c 7acd
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒənə'ral: 1d 3a 4bc 5bc 6bd
- c) [dʒ]:
dʒənə'ral: 4a 5a 6a 7b

333. generós

- a) [ʒ]:
ʒənə'ros: 1bc 2bcd 3bc 4d 5d 6ac 7abc
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒənə'ros: 1a 2a 3ad 4ac 5b 6bd
- c) [dʒ]:
dʒənə'ros: 1d 4b 5ac 7d

334. geni

- a) [ʒ]:
'ʒenit: 1b 2abcd 3abcd 4bd 5a 6cd 7ac
'ʒeni: 6b
- b) [(d)ʒ]:
'(d)ʒenit: 1acd 4a 7bd
- c) [dʒ]:
'dʒenit: 4c 5bcd
'dʒeni: 6a

335. geniva

- a) [ʒ]:
 ʒə'niβə: 1abcd 2abcd 3abcd 4bcd 5ad 6abc 7acd
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒə'niβə: 5b 6d 7b
- c) [dʒ]:
 dʒə'niβə: 4a 5c

336. genoll

- a) [ʒ]:
 ʒu'noɫ: 1(d) 2abcd 3bcd 4b(c)d 5cd 6(a)(c) 7(d)
 ʒu'noj: 1ab(d) 3a
 ʒə'noɫ: 6bd
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒu'noɫ: 1(c) 4a
 (d)ʒu'noj: : 1(c)
- c) [dʒ]:
 dʒu'noɫ: 4(c) 5ab 6(a)(c) 7a(b)c(d)
 dʒə'noɫ: 7(b)

337. gens

- a) [ʒ]:
 ʒens: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abc 7acd
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒens: 6d 7b

338. gent

- a) [ʒ]:
 ʒen: 1abcd 2abcd 3abcd 4bd 6a 7acd
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒen: 4a 5bc 6bcd
- c) [dʒ]:
 dʒen: 4c 5ad 7b

339. gentilesa

- a) [ʒ]:
 ʒənti'lezə: 1bcd 2bcd 3bcd 4bcd 6ac 7acd
 ʒəntə'lezə: 1a

- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒənti'lezə: 5bc 6b
- c) [dʒ]:
 dʒənti'lezə: 4a 5ad 6d
 dʒanti'lezə: 7b

No: 2a* 3a
 (* Mot castellà)

340. geografia

- a) [ʒ]:
 ʒuyrə'fiə: 1abc 2ab 3c 6c
 ʒuəyrə'fiə: 1d
 ʒəuyrə'fiə: 2cd 3bd 7c
 ʒəwyrə'fiə: 4d
 ʒəoyrə'fiə: 7d
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒuyrə'fiə: 4b 5b
 (d)ʒəuyrə'fiə: 4c 6b
- c) [dʒ]:
 dʒuyrə'fiə: 4a 5d 6d
 dʒəuyrə'fiə: 5ac 6a 7a
 dʒəoyrə'fiə: 7b
 dʒeoyrə'fiə: 3a

341. gep

- a) [ʒ]:
 ʒep: 1abcd 2abcd 3acd 4abd 5bc 6cd
 'ʒepə: 3b 4c 5a 6b 7ac
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒep: 6a 7d
- c) [dʒ]:
 dʒep: 5d
 'dʒepə: 7b

342. gerani

- a) [ʒ]:
 ʒə'rəni: 1abcd 2abcd 3acd 4abd 5ab(c) 6c 7d
 ʒə'rani: 3b 5(c)* 6b 7c

- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒə'rani: 6d
- c) [dʒ]:
 dʒə'rani: 4c 5d 7ab
 dʒə'rani: 6a

⟨* Pronunciació més acurada⟩

343. gerent

- a) [ʒ]:
 ʒə'ren: 1abc 2cd 3bcd 4cd 5bcd 6c 7ac
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒə'ren: 1d 2ab 3a 4b 6b
- c) [dʒ]:
 dʒə'ren: 4a 5a 6ad 7bd

344. germà

- a) [ʒ]:
 ʒə'rma: 1abc 2acd 3abc 4d 5d 6c
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒə'rma: 1d 2b 3d 5bc 7c
- c) [dʒ]:
 dʒə'rma: 4abc 5a 6abd 7abd

345. germandat

- a) [ʒ]:
 ʒərmən'dat: 1abd 2abcd 3abcd 4d 5bd 6abcd 7d
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒərmən'dat: 1c 4ab 5c 7c
- c) [dʒ]:
 dʒərmən'dat: 4c 5a 7ab

346. gerra

- a) [ʒ]:
 ʒerrə: 1abcd 2abcd 3abcd 4bcd 5abcd 6abc 7abcd
- b) [(d)ʒ]:
 '(d)ʒerrə: 4a 6d

347. **gest**

- a) [3]:
 ʒest: 1(d) 2bcd 4cd 5b 6c 7cd
 'ʒestu: 1abc(d) 3acd 4a 5d 6b
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒest: 4b 5c 6d
 '(d)ʒestu: 2a
- c) [dʒ]:
 dʒest: 3b 5a 6a 7ab

348. **gibrell**

- a) [3]:
 ʒi'βreʎ: 1abd 2abcd 3abcd 4cd 5bc 6c 7cd
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒi'βreʎ: 1c 4b 6d
- c) [dʒ]:
 dʒi'βreʎ: 4a 5ad 6ab 7ab

349. **gimnàstica**

- a) [3]:
 ʒim'nasjə: 2bcd 3ad 4acd 5bc 6a 7c
 ʒim'nas: 2a 6d
 ʒim'nasiə: 3c
 ʒiŋ'nasjə: 1ad
 ʒi'nasjə: 1c
 ʒiŋ'nas: 6c
 ʒi'nastiγə: 1b
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒim'nasjə: 4b 5a
 (d)ʒim'nas: 7a
- c) [dʒ]:
 dʒim'nasjə: 3b 5d
 dʒim'nas: 6b 7b
 dʒim'nastikə: 7d

350. **ginebre**

- a) [3]:
 ʒi'neβrə: 1acd 2ab 3bcd 4cd 5c 6c 7ac

b) [(d)ʒ]:
(d)ʒi'neβrə: 2cd 3a 4b 5(b) 6d 7bd

c) [dʒ]:
dʒi'neβrə: 4a 5a(b)d 6ab

No: 1b

351. ginesta

a) [ʒ]:
ʒi'nestə: 1abc 2abcd 3abc 4bcd 5ab 6c 7abc
ʒi'nestrə: 1d 3d

b) [(d)ʒ]:
(d)ʒi'nestə: 5c 6a 7d

c) [dʒ]:
dʒi'nestə: 4a 5d 6bd

352. girafa

a) [ʒ]:
ʒi'rafə: 1a 2bd 3d 4a 5ab 6b 7ac

b) [(d)ʒ]:
(d)ʒi'rafə: 5c 7bd

c) [dʒ]:
dʒi'rafə: 5d 6a

d) [g]:
gi'rafə: 1bcd 2c 3ab 4bcd 6cd

e) [x]:
xi'rafə: 2a 3c

353. girar

a) [ʒ]:
ʒi'ra: 1abd 2bcd 3bcd 4cd 5a 7ac

b) [(d)ʒ]:
(d)ʒi'ra: 1c 2a 4b 5bc 6c 7d

c) [dʒ]:
dʒi'ra: 3a 4a 5d 6abd 7b

354. Girona

a) [ʒ]:
ʒi'ronə: 1abd 2a(b)cd 3abcd 4bd 6c 7ac

- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒi'ronə: 1c 2(b) 4c 5(b)c 7bd
- c) [dʒ]:
 dʒi'ronə: 4a 5a(b)d 6abd

355. gitano

- a) [ʒ]:
 ʒi'tanu: 1abd 2bcd 3bcd 4d
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒi'tanu: 1c 2a 3a 4bc 5bc 6c 7cd
- c) [dʒ]:
 dʒi'tanu: 4a 5ad 6abd 7ab

356. ja

- a) [ʒ]:
 ʒa: 3b 6a
- b) [dʒ]:
 dʒa: 6d
- c) [j]:
 ja: 1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5abcd 6bc 7abcd

357. jaç

- a) [ʒ]:
 ʒas: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5acd 6abc
- b) [dʒ]:
 dʒas: 6d 7d

No: 5b 7abc

358. jan

- a) [ʒ]:
 ʒan: 1acd 2abcd 3abcd 4bcd 5abcd 6ac 7c
- b) [dʒ]:
 dʒan: 6bd

No: 1b 4a 7abd

359. japonès

- a) [ʒ]:
 ʒəpu'nes: 1bcd 2abcd 3acd 4abc 6cd 7ac
 ʒapu'nes: 7b
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒəpu'nes: 1a 4d 5c 7d
- c) [dʒ]:
 dʒəpu'nes: 3b 5abd 6ab

360. jaqué

- a) [ʒ]:
 ʒə'ke: 1ac 2acd 3b 4a 5a*c 6a
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒə'ke: 6cd
- c) [dʒ]:
 dʒə'ke: 5bd
 dʒak: 6d
- d) [ʃ]:
 ʃə'ke: 4c
- e) [tʃ]:
 tʃə'ke: 3ad 4d 7d
 tʃa'ke: 7ab

No: 1bd 2b 3c 4b 7c

⟨* Mot poc usat⟩

361. jaques

- a) [ʒ]:
 'ʒakəs: 1abc 2abcd 3abc 4abcd 5bc 6a 7cd
 ʒaks: 3d
- b) [(d)ʒ]:
 '(d)ʒakəs: 6bc
- c) [dʒ]:
 'dʒakəs: 6d
 dʒak: 5d

No: 1d 5a 7ab

362. jaqueta

- a) [ʒ]:
ʒə'kɛtə: 1abcd 2abcd 3cd 4abcd 5a 6b 7acd
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒə'kɛtə: 3a 6cd
- c) [dʒ]:
dʒə'kɛtə: 3b 5bcd 6a
- d) [tʃ]:
tʃə'kɛtə: 7b

363. jardí

- a) [ʒ]:
ʒər'di: 1bcd 2acd 3ac 4abd 6acd 7ac
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒər'di: 1a 2b 3d 6b
- c) [dʒ]:
dʒər'di: 3b 4c 5abcd 7bd

364. jàssera

- a) [ʒ]:
'ʒasərə: 1(a)b 2bd 3a 4bd 5c 6d*
'ʒasənə: 2a
'ʒasə: 1d 3d 4c
'ʒarsə: 1c
- b) [(d)ʒ]:
'(d)ʒasərə: 4a 5a
- c) [dʒ]:
'dʒasənə: 3b 6a
'dʒazənə: 5d

Altres formes:

mun'tɛjə: 1(a)

No: 2c 3c 5b 6bc 7abcd

⟨* Pronunciació repetida⟩

365. Jaume

- a) [ʒ]:
'ʒawmə: 1abcd 2abcd 3c 4abcd 6d 7abc

b) [(d)ʒ]:
'(d)ʒawmə: 3ad 5c 6bc 7d

c) [dʒ]:
'dʒawmə: 3b 5abd 6a

366. jeia

a) [ʒ]:
'ʒejə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5acd 7abd*

b) [(d)ʒ]:
'(d)ʒejə: 5b 6c

c) [dʒ]:
'dʒejə: 6d

No: 6ab 7c

⟨* Mot poc usat⟩

367. jerarquia

a) [ʒ]:
ʒərər'kiə: 1ab*c 2bcd 3acd 4bc**d 5abc 6d 7abc

b) [(d)ʒ]:
(d)ʒərər'kiə: 4a 6c

c) [dʒ]:
dʒərər'kiə: 3b 5d 6ab 7d

No: 1d 2a**

⟨* Mot poc usat⟩

⟨** Mot castellà⟩

368. jeroglífic

a) [ʒ]:
ʒəru'lifik: 1c 2abd 3ad 4bd 5c 6d
ʒəru'ɣlifik: 2c 7ac
ʒiru'lifik: 1a 3c
ʒəðru'lifik: 1d
ʒuru'lifik: 1b

b) [(d)ʒ]:
(d)ʒəru'lifik: 4ac 5ab 6c
(d)ʒəru'ɣlifik: 6b

c) [dʒ]:
dʒəru'lifik: 3b 5d 6a 7bd

369. jersey

- a) [ʒ]:
ʒər'sej: 1abcd 2ac 3ac 4cd 5a 6d 7ac
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒər'sej: 2bd 4ab 5b 6bc
- c) [dʒ]:
dʒər'sej: 3bd 5cd 6a 7bd

370. jeure

- a) [ʒ]:
ʒɛwrə: 1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5abc 7ac
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒɛwrə: 5d 6bcd 7(d)
- c) [dʒ]:
dʒɛwrə: 3b 6a 7b(d)

371. jo

- a) [ʒ]:
ʒɔ: 3(b) 4a
- b) [dʒ]:
dʒɔ: 5a 6d 7bd
- c) [j]:
jɔ: 1abcd 2abcd 3a(b)cd 4bcd 5bcd 6abc 7ac

372. joc

- a) [ʒ]:
ʒɔk: 1abd 2abcd 3c 4bcd 6c 7c
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒɔk: 3d 4a 5c 6b 7d
- c) [dʒ]:
dʒɔk: 1c 3ab 5abd 6ad 7ab

373. joia

- a) [ʒ]:
ʒɔjə: 1abcd 2acd 3cd 4abcd 6d 7abc
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒɔjə: 5c 6c

- c) [dʒ]:
'dʒɔjə: 2b 3ab 5abd 6ab 7d

374. jonc

- a) [ʒ]:
ʒoŋ: 1abcd 2abcd 3d 4bcd 5a 6(a)d
ʒuŋ: 6(a)
ʒuŋk: 7d
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒoŋ: 3ab 4a 6c
(d)ʒuŋ: 6b
(d)ʒuŋk: 7ab
- c) [dʒ]:
dʒoŋ: 5cd
dʒuŋ: 5b
- d) [x]:
'xuŋko: 7c

No: 3c

375. jornal

- a) [ʒ]:
ʒur'nal: 1abd 2bcd 3abc 4d 5a*d 6cd 7cd
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒur'nal: 2a 4abc 5b 6b
- c) [dʒ]:
dʒur'nal: 1c 3d 5c 6a 7ab

⟨ * Mot poc usat ⟩

376. jota

- a) [ʒ]:
'ʒɔtə: 3bd 6bcd 7abc
- b) [(d)ʒ]:
'(d)ʒɔtə: 5b
- c) [dʒ]:
'dʒɔtə: 5acd 6a 7d
- d) [x]:
'xɔtə: 1abcd 2abcd 3ac 4abcd

377. **jou**

- a) [ʒ]:
 ʒɔw: 1abcd 2bcd 3b 4a 6d*
 'ʒuɣu: 7d**
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒɔw: 2a 3a
- c) [dʒ]:
 dʒɔw: 5cd
 'dʒuɣu: 4c
- d) [j]:
 'juɣo: 5a 7c

No: 3cd 4bd 5b 6abc 7ab
 ⟨* Pronunciació repetida de [ʒɔw]⟩
 ⟨** Mot poc usat⟩

378. **jove**

- a) [ʒ]:
 'ʒoβə: 1abcd 2abcd 3abcd 4bcd 5a 6bc 7cd
- b) [(d)ʒ]:
 '(d)ʒoβə: 4a 5b 6d 7ab
- c) [dʒ]:
 'dʒoβə: 5cd 6a

379. **jubilar**

- a) [ʒ]:
 ʒuβi'la: 1b 2acd 3a*cd 4c 6d 7abc
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒuβi'la: 1c 4bd 5ab 6bc 7d
- c) [dʒ]:
 dʒuβi'la: 1ad 2b 3b 4a 5cd 6a

⟨* Mot castellà⟩

380. **judici**

- a) [ʒ]:
 ʒu'disi: 1abcd 2abcd 3(b)cd 4abd 5ac 7ad
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒu'disi: 4c 5b 6abcd

- c) [dʒ]:
dʒu'ðisi: 3a(b) 5d 7bc

381. jueu

- a) [ʒ]:
ʒu'ew: 1abcd 2abcd 3cd 4abcd 6bd 7c
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒu'ew: 3a 5abc 6ac 7d
(d)ʒu'ew: 7a
- c) [dʒ]:
dʒu'ew: 3b 5d 7b

382. jugar

- a) [ʒ]:
ʒu'ya: 1abcd 2abc 3acd 4cd 7ac
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒu'ya: 2d 4ab 5b 6bcd 7d
- c) [dʒ]:
dʒu'ya: 3b 5acd 6a 7b

383. juliol

- a) [ʒ]:
ʒuri'ol: 1abcd 2abcd 3acd 4bd 6c 7ac
ʒuli'ol: 3b 6d
- b) [(d)ʒ]:
(d)ʒuri'ol: 4ac 5ab 7d
(d)ʒuli'ol: 6b
- c) [dʒ]:
dʒuri'ol: 5(c)d
dʒuli'ol: 5(c)* 6a 7b

⟨* Pronunciació més acurada⟩

384. julivert

- a) [ʒ]:
ʒuli'βer: 1acd 2c 3b 5c 6c
ʒuli'βert: 1b 2abd 3cd 4d 7a

- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒuli'βer: 6d 7c
 (d)ʒuli'βert: 6b
- c) [dʒ]:
 dʒuli'βer: 3a 4abc 5ab 7d
 dʒuli'βert: 5d 6a 7b

385. jungla

- a) [ʒ]:
 'ʒuŋglə: 2b*cd 3ad 4bcd 5bd 6(b)c 7c
 'ʒuŋklə: 1b
- b) [(d)ʒ]:
 '(d)ʒuŋglə: 3b 4a
- c) [dʒ]:
 'dʒuŋglə: 5ac 6a(b)d 7d
- d) [x]:
 'xuŋglə: 2a 7ab

No: 1acd 3c

<* Mot poc usat>

386. junt

- a) [ʒ]:
 ʒun: 1abd 2abcd 3abcd 4bd 5d 6a 7ac
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒun: 1c 4a 6c
- c) [dʒ]:
 dʒun: 4c 5abc 6bd 7bd

387. juny

- a) [ʒ]:
 ʒuɲ: 1abcd 2abcd 3abcd 4d 5ad 7c
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒuɲ: 4ab 6c
- c) [dʒ]:
 dʒuɲ: 4c 5bc 6abd 7abd

388. jupa

- a) [ʒ]:
 'ʒupə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5a*bcd 6abc 7cd*

- b) [(d)ʒ]:
'(d)ʒupə: 6d

No: 7ab
< * Mot poc usat >

389. jurar

- a) [ʒ]:
ʒu'ra: 1abcd 2bcd 3c 5d 6c 7c
b) [(d)ʒ]:
(d)ʒu'ra: 2a 3bd 4abcd 5b 6bd
c) [dʒ]:
dʒu'ra: 3a 5ac 6a 7abd

390. juridic

- a) [ʒ]:
ʒu'riðik: 1b 2bcd 3ad 4d 5acd 6c 7c
b) [(d)ʒ]:
(d)ʒu'riðik: 2a 4ac 5b 6d 7d
c) [dʒ]:
dʒu'riðik: 6ab 7ab
d) [dj]:
dju'riðik: 3b

Altres formes:

ʒu'ðisi: 4b

No: 1acd 3c

391. just

- a) [ʒ]:
ʒust: 1abcd 2acd 3bcd 4d 5d
b) [(d)ʒ]:
(d)ʒust: 3a 4abc 5ac 6cd 7d
c) [dʒ]:
dʒust: 2b 5b 6ab 7abc

392. justícia

- a) [ʒ]:
ʒus'tisjə: 1abcd 2a 3ab 4abcd 6c 7abc
ʒus'tisiə: 2cd 3c

- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒus'tisjə: 3d 5ab 7d
 (d)ʒus'tisiə: 6d
- c) [dʒ]:
 dʒus'tisjə: 2b 5cd 6a
 dʒus'tisiə: 6b

393. jutge

- a) [ʒ]:
 'ʒudʒə: 1abd 2cd 3bc 4c 5d
- b) [(d)ʒ]:
 '(d)ʒudʒə: 1c 3a 4d 6bd
- c) [dʒ]:
 'dʒudʒə: 2ab 4ab 5abc 6ac 7abc(d)
 'dʒutʃə: 3d 7(d)

394. jutjar

- a) [ʒ]:
 ʒu'dʒa: 1ad 2ab 3c 4c 6bd 7c
 ʒuz'ɣa: 1bc 2c 4b
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒu'dʒa: 2d 3a 4ad
 (d)ʒu'tʃa: 3d
- c) [dʒ]:
 dʒu'dʒa: 3b 5bcd 6ac 7ab
 dʒuz'ɣa: 5a
 dʒug'ʒa: 7d

395. jutjat

- a) [ʒ]:
 ʒu'dʒat: 1b 3c 4ac 6d 7c
 ʒuz'ɣat: 1acd 2c 4b 5c 6b
- b) [(d)ʒ]:
 (d)ʒu'dʒat: 2abd 3ad 4d
- c) [dʒ]:
 dʒu'dʒat: 3b 5d 6ac 7bd
 dʒuz'ɣat: 5ab 7a

396. agència

solució única [-ʒ-]:

ə'ʒɛnsjə

397. agenollar-se

solució única [-ʒ-]:

əʒunə'jarsə: 1abc 3a 4b

əʒunə'karsə: 1d 2abcd 3cd 4d 5abc 6abc 7ab

əʒunu'karsə: 3b 4ac 5d 7bd

əʒənu'karsə: 6d

398. agilitat

solució única [-ʒ-]:

əʒili'tat: 1abcd 2abcd 3abc 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

əʒəli'tat: 3d

399. agitació

a) [-ʒ-]:

əʒitə'sjo: 1ac 2acd 3(a)bd 4abd 5a(b)cd 6abc*d 7abcd

b) [-ks-]:

əksitə'sjo: 1bd 2b 4c 5(b)

c) [-gz-]:

əgzitə'sjo: 3c

d) [-ts-]:

ətsitə'sjo: 3(a)

⟨* Mot castellà⟩

400. ajaçar

a) [-ʒ-]:

əʒə'sa: 1abcd 2abcd 3abcd 4acd 5abcd 6abcd 7cd

b) [-dʒ-]:

ədʒə'sa: 4b

No: 7ab

401. **ajeure**

solució única [-3-]:

ə'ʒɛwrə

⟨3c: «És una paraula que deia abans, però que ara no diria»⟩

402. **ajocar-se**

solució única [-3-]:

əʒu'karsə: 1bcd 2acd 3acd 4acd 5c 6d 7d

Altres formes:

əklu'farsə: 5ab

əsklu'farsə: 6c

əɲfu'βarsə: 2b

No: 1a 3b 4b 5d 6ab 7abc

403. **ajudar**

solució única [-3-]:

əʒu'ða

404. **ajuntament**

solució única [-3-]:

əʒuntə'men

405. **ajustar**

a) [-3-]:

əʒus'ta: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd

b) [-ddj-]:

əddjus'ta: 7b

406. **adjectiu**

a) [dʒ]:

ədʒek'tiw: 1d 3(b) 5bd 6cd 7ac

ədʒə'tiw: 2acd 3(b) 4ac 5c 6a 7d

udʒə'tiw: 4b

adʒak'tiw: 7b

- b) [gʒ]:
 ogʒə'tiw: 3d
 əgʒə'tiw: 6b
- c) [bʒ]:
 əbʒəp'tiw: 2b
 ubʒə'tiw: 3a*
 əbʒə'tiw: 5a
- d) [ʒ]:
 əʒək'tiw: 1a
- e) [tx]:
 atxe'tiβo: 4d

Altres formes:

ədzək'u'ta: 1b

No: 1c 3c

<* Mot castellà>

407. adjudicar

- a) [dʒ]:
 ədʒuði'ka: 1ad* 2cd 3bd 4abc 5cd 6abcd 7abcd
- b) [bʒ]:
 əbʒuði'ka: 1b 2ab 3a** 4d 5ab

No: 1c 3c

<* Confon el mot amb *judicar*: «[ədʒuði'ka] vius i morts»>

<** Mot castellà>

408. suggerir

- a) [dʒ]:
 sudʒə'ri: 1a 2acd 4ab 5abc 6ad
- b) [ʒ]:
 suʒə'ri: 3b 4cd 5d 6bc 7abcd

No: 1bcd 2b 3acd

409. suggestió

- a) [dʒ]:
 sudʒəs'tjo: 2a 4a 6d 7d
- b) [ʒ]:
 suʒəs'tjo: 2d* 3bd 4bc 5abd 6abc 7abc

- c) [bʒ]:
subʒəs'tjo: 3c 4d 5c

Altres formes:

gri'lat: 2b

No: 1abcd 2c 3a

<* Mot poc usat>

410. corregir

- a) [dʒ]:
kurrə'dʒi: 1ac 2abd 3ab 4a 5ac 6ab(d) 7abd
- b) [tʃ]:
kurrə'tʃi: 1bd 2c 3cd 4bcd 5bd 6c(d) 7c

411. abordatge

- a) [dʒ]:
əβur'dadʒə: 2a 3ab 4a 5c 6a
- b) [tʃ]:
əβur'datʃə: 1b* 2bd 3d 4bc 5ad 6bc 7cd
- c) [ʒ]:
əβor'daʒə: 7b
- d) [x]:
aβor'daxe: 4d 5b 7a
bor'daxe: 1a**

No: 1cd 2c 3c 6d

<* «Es diu d'una dona que [ə'βordə]»>

<** Pronunciació repetida de la forma castellana>

412. allotjament

- a) [dʒ]:
əɫudʒə'men: 2a 3b 4a 5cd 6abd 7ad
əɫudʒə'men: 2bd 3a 5ab 7c
- b) [tʃ]:
əɫutʃə'men: 1bcd 2c 4c 6c
- c) [ʒ]:
əɫuʒə'men: 7b

Altres formes:

əs'taðə: 1a

uspə'ðatfə: 3d

No: 3c 4bd

413. aprenentatge

a) [dʒ]:

əprənən'tadʒə: 2a 3ad 4a 5a(c) 6bd 7ab

b) [tʃ]:

əprənən'tatʃə: 1abcd 2bcd 3bc 4bcd 5b(c)*d 6ac 7cd

⟨* Pronunciació espontània⟩

414. avantatge

a) [dʒ]:

bən'tadʒə: 2a 3(a) 4a 5(c) 6d

b) [tʃ]:

bən'tatʃə: 1abcd 2bcd 3(a)bcd 4bcd 5ab(c)*d 6abc 7abcd

⟨* Pronunciació espontània⟩

415. borratja

a) [tʃ]:

bu'rratʃə: 1abcd 2abcd 3ad 4abc 6a

bu'rratʃu: 5d

b) [ʃ]:

bu'rraʒə: 5c

c) [ʎ]:

bu'rraʎə: 6d

Altres formes:

pam'sukrə: 7d

No: 3bc 4d 5ab 6bc 7abc

416. calitja

a) [dʒ]:

kə'lidʒə: 3d 6a 7b

- b) [tʃ]:
 kə'litʃə: 1abd 2abcd 3abc 4ad 5ac 6bc 7c
 'klitʃə: 5d
- c) [ps]:
 kə'lipsə: 1c
- d) [ks]:
 'klikʃə: 4b
- e) [n]:
 kə'linə: 4c

No: 5b 6d 7ad

417. carruatge

- a) [dʒ]:
 kərru'adʒə: 1a 2ab 3ad 4a 5c 6abd 7ab
- b) [tʃ]:
 kərru'atʃə: 1b*cd 2cd 3bc 4bcd 5abd 6c 7cd

⟨* Mot castellà: «català: ['karru]⟩

418. corretger

- a) [dʒ]:
 kurrə'dʒe: 2ac 3a 5c 6a 7b
- b) [tʃ]:
 kurrə'tʃe: 1abcd 2d 3bcd 4abcd 5abd 6bcd 7ad

Altres formes:

bəs'te: 2b

No: 7c

419. (fer la) corretgeta

- a) [dʒ]:
 kurrə'dʒetə: 1a 2a 4a 5c*
- b) [tʃ]:
 kurrə'tʃetə: 1bcd 2d 3ab 4bc* 6d**
 əskurrə'tʃetə: 2b

Altres formes:

ku'ronə: 2c

No: 3cd 4d 5abd 6abc 7abcd

<* Nom d'un joc infantil>

<** Pronunciació repetida de [kurrə'dʒɛtə]>

420. corretja

a) [dʒ]:

ku'rredʒə: 1a 2ac 3a 5c 6a 7b

b) [tʃ]:

ku'rretʃə: 1bcd 2bd 3bcd 4abcd 5abd 6bcd 7acd

421. corretjam / correatge(s)

a) [dʒ]:

kurre'adʒə: 2ac 3a 4a 6a 7c*

kurri'adʒə: 1(a) 5c 6b 7b

kurrə'dʒa: 4d

b) [tʃ]:

kurre'atʃə: 2d 3b 5ad 7d

kurri'atʃə: 1(a)bd 2b 4bc 5b 6c 7a

kurrə'atʃə: 3d

Altres formes:

gurni'men: 1(c)

gwərni'men: 1(c)

No: 3c 6d

<* Mot poc usat>

422. corretjoles

a) [dʒ]:

kurrə'dʒələs: 1a 2c

əskurrə'dʒələs: 2b

b) [tʃ]:

kurrə'tʃələs: 1cd 2a 3abcd 4ad 5cd 6c

əskurrə'tʃələs: 1b 2d 4bc 5a

kurri'tʃələs: 5b

No: 6abd 7abcd

423. desitjar

a) [dʒ]:

dəzi'dʒa: 1d 2ac 3abcd 4ad 5ac 6ab 7bc

dəsi'dʒa: 7a

b) [tʃ]:

dəzi'tʃa: 1abc 2bd 4bc 5bd 6cd 7d

424. desitjós

a) [dʒ]:

dəzi'dʒos: 1d 2ac 3ab(d) 4a 5a 6ab 7bc

dəsi'dʒos: 7a

b) [tʃ]:

dəzi'tʃos: 1abc 2bd 3c(d) 4bcd 5bcd 6cd 7d

425. empitjorar

a) [dʒ]:

əmpidʒu'ra: 2a 3ad 4(a) 5c 6b 7ab

pidʒu'ra: 2c 3(c)

b) [tʃ]:

əmpitʃu'ra: 2d 3b 4(a)bcd 5abd 6acd 7cd

pitʃu'ra: 1abcd 2b 3(c)

426. espionatge

a) [dʒ]:

əspiu'nadʒə: 1a 2a 3abd 4a 5cd 6a(b)*d 7ab

b) [tʃ]:

əspiu'natʃə: 1bd 2bcd 3c 4bcd 5ab 6(b)*c 7cd

No: 1c

⟨* Vacil·la entre les dues pronunciacions⟩

427. farratge

a) [dʒ]:

fə'rradʒə: 2a 3d 5c 6b

fu'rradʒə: 2b 3ab 4a 6a 7b

b) [tʃ]:

fə'rratʃə: 1abcd 2cd 3c 4c 5abd 6c

fu'rratʃə: 4d 7acd

c) [ʎ]:

fu'rraʎə: 4b

No: 6d

428. ferotge

a) [dʒ]:

fə'rodʒə: 3a 5a 7ab

fə'rodʒə: 3(b) 4c 5cd 6abc

b) [tʃ]:

fə'rɔtʃə: 1b* 7d

fə'rotʃə: 4d 6d

Altres formes:

'fjeru: 2a 3(b) 4ab 5b

fu'ros: 3d

fə'ros: 7c

ənimə'lət: 2b

mal'ʒenit: 1a

'ʒenidmol'fɔrt: 2d

No: 1cd 2c 3c

〈* Pronunciació repetida〉

429. ferritja

a) [dʒ]:

fə'rriɖʒə: 1ad* 2a(b)c 3a 6a

fə'rriɖʒəs: 7ab

b) [tʃ]:

fə'rritʃə: 1bc 2(b)d 3bd 4abd 5abc 6bc 7d*

c) [s]:

fə'rrisə: 4c

No: 3c 5d 6d 7c

〈* Mot poc usat〉

430. fetge

a) [dʒ]:

'fedʒə: 1a 2acd 3a 5c 6a 7b

b) [tʃ]:

'fetʃə: 1bcd 2b 3bcd 4abcd 5abd 6bcd 7acd

431. formatge

a) [dʒ]:

fur'madʒə: 2ac 3d 5c 6ad 7b

b) [tʃ]:

fur'matʃə: 1abcd 2bd 3abc 4abcd 5abd 6bc 7acd

432. heretge

a) [dʒ]:

ə'redʒə: 2a 3b 4a 5cd 6ad 7bc

ə'rɛdʒə: 6b

b) [tʃ]:

ə'retʃə: 1abcd* 2c* 3c*d 4bc 5b 6c 7d

ə'rɛtʃə: 2d 4d

c) [ʃ]:

ə'reʃə: 3a

d) [-ʃ]:

ə'reʃ: 5a

e) [x]:

e'rexe: 7a

Altres formes:

'frestə: 2(b)

'frestəkə: 2(b)

⟨* «Esquerp, feréstec»⟩

433. imatge

a) [dʒ]:

i'madʒə: 1a(c) 2ab 3ab 4a 5cd 6abd 7abc

b) [tʃ]:

i'matʃə: 1b(c)d 2cd 3cd 4bcd 5ab 6c 7d

434. jutge

a) [dʒ]:

'ʒudʒə: 1abd 2cd 3bc 4c 5d

'(d)ʒudʒə: 1c 3a 4d 6bd

'dʒudʒə: 2ab 4ab 5abc 6ac 7abc(d)

b) [tʃ]:

'dʒutʃə: 3d 7(d)

435. jutjar

a) [dʒ]:

ʒu'dʒa: 1ad 2ab 3c 4c 6bd 7c

- (d)ʒu'dʒa: 2d 3a 4ad
 dʒu'dʒa: 3b 5bcd 6ac 7ab
- b) [tʃ]:
 (d)ʒu'tʃa: 3d
- c) [zɣ]:
 ʒuz'ɣa: 1bc 2c 4b
 dʒuz'ɣa: 5a
- d) [gʒ]:
 dʒug'ʒa: 7d

436. jutjat

- a) [dʒ]:
 ʒu'dʒat: 1b 3c 4ac 6d 7c
 (d)ʒu'dʒat: 2abd 3ad 4d
 dʒu'dʒat: 3b 5d 6ac 7bd
- b) [zɣ]:
 ʒuz'ɣat: 1acd 2c 4b 5c 6b
 dʒuz'ɣat: 5ab 7a

437. lletja

- a) [dʒ]:
 'ʎedʒə: 1d 2c 3a 5c 6a 7b
- b) [tʃ]:
 'ʎetʃə: 1abc 2abd 3bcd 4abcd 5abd 6bcd 7acd

438. llinatge

- a) [dʒ]:
 ʎi'nadʒə: 5c 6d
 li'nadʒə: 3ab 4a 5d 6ab 7bc
- b) [tʃ]:
 ʎi'natʃə: 3d 4cd
 li'natʃə: 2d 5ab 6c 7d
- c) [x]:
 ʎi'naxe: 7a

Altres formes:

- pəɾən'tɛlə: 2c
 No: 1abcd 2ab 3c 4b

439. **llojja**

a) [dʒ]:

'lɔdʒə: 2a 3a 5bcd 6b

'lɔdʒə: 2b

b) [tʃ]:

'lɔtʃə: 1abcd 2d 3bc 4acd* 6c 7d

c) [ɲʒ]:

'lɔɲʒə: 4b 5a 6ad 7ab

'lɔɲʒə: 2c 3d

No: 7c

⟨* Mot poc usat⟩

440. **metge**

a) [dʒ]:

'medʒə: 2c 3a 4d 5(c) 6a 7b

b) [tʃ]:

'metʃə: 1abcd 2abd 3bcd 4abc 5ab(c)*d 6bcd 7acd

⟨* Pronunciació espontània⟩

441. **metgessa**

a) [dʒ]:

mə'dʒɛzə: 7b

b) [tʃ]:

mə'tʃɛzə: 1abcd 1abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd

442. **mitger**

a) [dʒ]:

mi'dʒe: 2c 3a 7ab

b) [tʃ]:

mi'tʃe: 1ad 2bd 3c 4ac 6ac 7d*

Altres formes:

mitʃən'se: 3b 5c

mitʃə'ne: 5d

No: 1bc 2a 3d 4bd 5ab 6bd 7c

⟨* Mot poc usat⟩

443. (paret) mitgera

a) [dʒ]:

mi'dʒerə: 2ac 3a

b) [tʃ]:

mi'tʃerə: 1acd 2bd 3cd 4abcd 5a 6a 7d

Altres formes:

mitʃə'nerə: 1b 3b 5d 6c

mi'tʃanə: 5c

mi'dʒanə: 7ab

'mitʃə: 5b

No: 6bd 7c

444. (a) mitges

a) [dʒ]:

'midʒəs: 1(c) 2ac 3a 5c 7a

b) [tʃ]:

'mitʃəs: 1ab(c)d 2bd 3bcd 4abcd 5abd 6abcd 7bcd

445. mitja

a) [dʒ]:

'midʒə: 1(a) 2c 3a 4a 5(c) 7b

b) [tʃ]:

'mitʃə: 1(a)bcd 2abd 3bcd 4bcd 5ab(c)d 6abcd 7acd

446. (una) mitja (hora)

a) [dʒ]:

mi'dʒərə: 1c 2ac 3a 4ad 5c 7b

b) [tʃ]:

mi'tʃərə: 1abd 2bd 3bcd 4bc 5abd 6abcd 7acd

447. mitjà

a) [dʒ]:

mi'dʒa: 1(c) 2c 3a 4a 7b

b) [tʃ]:

mi'tʃa: 1ab(c)d 2bd 3bcd 4bcd 5abcd 6abcd 7acd

c) [ʒ]:

mi'ʒa: 2a

448. **mitjalluna**

a) [dʒ]:

'midʒə'ʎunə: 1(c) 2ac 3a 7b

b) [tʃ]:

'mitʃə'ʎunə: 1ab(c)d 2bd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd

449. **mitjana**

a) [dʒ]:

mi'dʒanə: 2ac 3a 7(a)b

b) [tʃ]:

mi'tʃanə: 1abcd 2bd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7(a)cd

450. **mitjanit**

a) [dʒ]:

'midʒə'nit: 2a 3a 4a 5c 7b

b) [tʃ]:

'mitʃə'nit: 1abcd 2bcd 3bcd 4bcd 5abd 6abcd 7acd

451. **mitjó**

a) [dʒ]:

mi'dʒo: 2ac 3a 5c 7b

b) [tʃ]:

mi'tʃo: 1abcd 2bd 3bcd 4abcd 5abd 6abcd 7acd

452. **oratge**

a) [dʒ]:

u'radʒə: 2a 3a 5cd 6abd

b) [tʃ]:

u'ratʃə: 1(b)c 2d 3d 4cd 6c 7d

c) [-tʃ]:

u'rɛtʃ: 1a(b)d 4a

No: 2bc 3bc 4b 5ab 7abc

453. **paisatge**

a) [dʒ]:

pə'zadʒə: 1b 2b(c) 4a 5(a)*d 6bd

- pəj'sadʒə: 2a 3ab 5c 6a 7ab
 pə'sadʒə: 1a
 b) [tʃ]:
 pəj'zatʃə: 2(c)d 5(a) 6c 7c
 pəj'satʃə: 3c 4bcd 5b 7d
 pə'satʃə: 1d 3d

Altres formes:

pə'setʃ: 1c
 (< *Pronunciació preferida)

454. passatge

- a) [dʒ]:
 pə'sadʒə: 1c 2a 3b 4a 5cd 6abd
 b) [tʃ]:
 pə'satʃə: 1abd 2cd 3ad 4cd 5ab 6c 7abcd

Altres formes:

bi'ʎet: 2b
 bi'ʎet: 4b

No: 3c

455. passatger

- a) [dʒ]:
 pəsə'dʒe: 1acd 2abd 3abc 4a 5cd 6abcd 7ab
 b) [tʃ]:
 pəsə'tʃe: 1b 2c 3d 4bcd 5ab 7cd

456. patge

- a) [dʒ]:
 'padʒə: 1c 3b 4a 5cd 6a(c)d
 b) [tʃ]:
 'patʃə: 1abd 2c 3c 4cd 5a 6b(c) 7d
 c) [x]:
 'paxe: 2abd 3ad 4b 5b 7abc

457. peatge

- a) [dʒ]:
 pe'adʒə: 2a 3ab 4a 5cd 6abd 7b

b) [tʃ]:

pe'atʃə: 1b 2bd 3cd 4bcd 5ab 6c 7cd

c) [x]:

pe'axe: 7a

No: 1acd 2c

458. personatge

a) [dʒ]:

pərsu'nadʒe: 2a(d) 3bd 4a 5cd 6abcd 7ab

b) [tʃ]:

pərsu'natʃe: 1abcd 2bc(d) 3ac 4bcd 5ab 7cd

459. petja

a) [dʒ]:

'pedʒə: 1c 2ab 3d 4ac 5abd 6a

b) [tʃ]:

'petʃə: 1abd 2cd 3abc 4bd 5c 6bcd 7d

No: 7abc

460. petjada

a) [dʒ]:

pə'dʒaðə: 2(c) 3a

b) [tʃ]:

pə'tʃaðə: 1abcd 2ab(c)d 3bcd 4bcd 5acd 6bcd 7cd

pi'tʃaðə: 5b 6a

Altres formes:

'pedʒə: 4a

trəpi'tʃaðə: 7a

trəpi'dʒaðə: 7b

461. pitjor

a) [dʒ]:

pi'dʒo: 2ac 3a 5c 7b

b) [ddʒ]:

pid'dʒo: 3c

- c) [tʃ]:
 pi'tʃo: 1abcd 2bd 3bd 4abcd 5abd 6abcd 7acd

462. plantatge

- a) [dʒ]:
 plən'tadʒə: 2a 3a 4a 5d 7b
 b) [tʃ]:
 plən'tatʃə: 1abcd 2cd 3d 4bcd 5b 6d

No: 2b 3bc 5ac 6abc 7acd

463. platja

- a) [dʒ]:
 'pladʒə: 2a 3a 4a 5ac
 b) [tʃ]:
 'platʃə: 1abcd 2bcd 3bcd 4bcd 5bd 6abcd 7abcd

464. politja

- a) [dʒ]:
 pu'lidʒə: 1a 2ac 3abd 6(a) 7b
 b) [tʃ]:
 pu'litʃə: 1bcd 2bd 4abcd 5abcd 6(a)bc 7a

Altres formes:

po'lea: 7c*
 pu'lejə: 7d

No: 3c 6d

(* Mot poc usat)

465. prestatge

- a) [dʒ]:
 prəs'tadʒə: 2ab 3d 7ab
 pləs'tadʒə: 3a
 pəs'tadʒə: 5c
 b) [tʃ]:
 prəs'tatʃə: 1abcd 2cd 3c 4bd 5ad 6c(d) 7c
 pləs'tatʃə: 3b 4ac 5b 6ab(d) 7d

466. prometatge

a) [dʒ]:

prumə'tadʒə: 2a 3abd 4a 5c 6ab 7ab

b) [tʃ]:

prumə'tatʃə: 1abcd 2bcd 3c 4bcd 5abd 6cd 7d

No: 7c

467. rebutjar

a) [dʒ]:

rrəβu'dʒa: 2ac 3ab 5cd 6bd 7(b)c

b) [tʃ]:

rrəβu'tʃa: 1b 2bd 3d 4bc 5ab 6ac 7d

rrəfu'tʃa: 4d

Altres formes:

'fe rrə'βutʃ: 1ad

'fe rrə'βutʃus: 3c

rrəfu'ʒi: 4a

rrəfu'ʒa: 7a

rrəu'ʎi: 7(b)

No: 1c

468. rellotge

a) [dʒ]:

rrə'ʎɔdʒə: 2a(b) 3(a) 5c(d) 6(a)b(d)

rrə'lɔdʒə: 3(a) 6(a)

b) [tʃ]:

rrə'ʎɔtʃə: 1abcd 2(b)cd 3cd 4abcd 5(d) 6c(d) 7acd

rrə'lɔtʃə: 3b 5ab 7b

469. rellotger

a) [dʒ]:

rrəʎu'dʒe: 1c 2ad 3ab 4a 5d 6ab

rrəlu'dʒe: 5c 7bc

b) [tʃ]:

rrəʎu'tʃe: 1abd 2bc 3cd 4c 6c

rrəlu'tʃe: 4bd 5ab 6d 7ad

470. **repetjó**

a) [dʒ]:

rrəpə'dʒo: 3b 5(c)

b) [tʃ]:

rrəpə'tʃo: 1abcd 2abc*d 3acd 4abcd 5ab(c)**d 6abc 7acd

No: 6d 7b

⟨* Mot poc usat⟩

⟨** Pronunciació espontània⟩

471. **salvatge**

a) [dʒ]:

səl'badʒə: 1a 2a(c) 3abd 4a 5cd 6abd 7bc

b) [tʃ]:

səl'batʃə: 1bcd 2b(c)d 3c 4bcd 5ab 6c 7ad

472. **salvatjada**

a) [dʒ]:

səl'bə'dʒaðə: 2ac 3ab 4a 5cd 6bd 7bc

b) [tʃ]:

səl'bə'tʃaðə: 1abcd 2bd 3cd 4bcd 5ab 6ac 7ad

473. **solatge**

a) [dʒ]:

su'ladʒə: 1c 2a 3ab 4a 5cd 6b 7b

b) [tʃ]:

su'latʃə: 1abd 2bcd 3cd 4bcd 5ab 6acd 7acd

474. **sutge**

a) [dʒ]:

'sudʒə: 1a(b)cd 2ab* 3abc 4a 5cd 6c 7b**c

b) [tʃ]:

'sutʃə: 1(b) 2c*d 3d 4bcd 5ab 7a**d

No: 6abd

⟨* Substantiu femení⟩

⟨** Mot poc usat⟩

475. **trepitjada**

- a) [dʒ]:
trəpi'dʒaδə: 1d 2a 3a(b) 4a 5c 7b
- b) [ddʒ]:
trəpid'dʒaδə: 3d
- c) [tʃ]:
trəpi'tʃaδə: 1abc 2bcd 3(b)c 4bcd 5abd 6abcd 7acd

476. **trepitjar**

- a) [dʒ]:
trəpi'dʒa: 1c 2ac 3ab 7b
- b) [ddʒ]:
trəpid'dʒa: 3d
- c) [tʃ]:
trəpi'tʃa: 1abd 2bd 3c 4abcd 5abcd 6abcd 7acd

477. **viatge**

- a) [dʒ]:
bi'adʒə: 1c 2a 3ad 4a 5c 6b 7b
- b) [tʃ]:
bi'atʃə: 1abd 2bcd 3bc 4bcd 5abd 6acd 7acd

478. **viatger**

- a) [dʒ]:
biə'dʒe: 2ad 3ab 4a 5a* 6abc 7b
- b) [tʃ]:
biə'tʃe: 1abcd 2bc 3cd 4bcd 5bcd 6d 7acd

⟨ * Mot poc usat ⟩

479. **viatjant**

- a) [dʒ]:
biə'dʒan: 2abd 3ab 4a 6b
- b) [tʃ]:
biə'tʃan: 1abcd 2c 3cd 4bcd 5abcd 6acd 7abcd

480. **viatjar**

a) [dʒ]:

biə'dʒa: 1c 2ad 3ab 4a 6b 7b

b) [tʃ]:

biə'tʃa: 1abd 2bc 3cd 4bcd 5abcd 6acd 7acd

481. **xantatge**

a) [dʒ]:

ʃən'tadʒə: 2b 5((c))

tʃən'tadʒə: 3d

b) [tʃ]:

sən'tatʃə: 1(a)*

ʃən'tatʃə: 4(b) 5b 7(c)

tʃən'tatʃə: 6cd 7d

c) [-ʃ]:

ʃən'taf: 2d 3b 4(a)(b)cd 5((c))*d 6a(b) 7(c)

(t)ʃən'taf: 5a

tʃən'taf: 4(a) 5((c)) 6(b)

d) [x]:

sən'taxe: 1(d)***

ʃən'taxe: 2c 3a 7b

(t)ʃən'taxe: 7a

Altres formes:

əs'tafə: 1(a)(d)

pu'taðə: 1c

ənrrə'daðə: 2a****

No: 1b*** 3c

< * Mot poc usat >

< ** Pronunciació més moderna >

< *** Mot castellà >

< **** «Aquesta paraula no existeix en català» >

482. **assaigs**

a) [dʒ]:

ən'sadʒus: 1(a)(c) 2ab 3bcd 4a 5abc

b) [tʃ]:

ən'satʃus: 2cd 4cd 5d 6ac

ən'setʃus: 1b 4b

ə'satʃus: 7c

- c) [-tʃ]:
 ən'satʃ: 1(a)(c)d 6d
 ə'satʃ: 6b
- d) [-jʃ]:
 ən'sajʃ: 7a*
- e) [ʎ]:
 ən'saʎus: 7d
- f) [-ʎs]:
 ən'saʎs: 7b**

Altres formes:

[ənsə'ʒa 'ðuyəz βə'γaðəs]: 3a

<* Verb: [ənsə'ja]>

<** Verb: [ənsə'ʎa]; masculí singular: [ən'saʎ]>

483. bateigs

- a) [dʒ]:
 bə'tədʒus: 2c 3d 5c 6a
- b) [tʃ]:
 bə'tetʃus: 1abcd 2abd 3abc 4abcd 5abd 6bc 7acd
- c) [-tʃ]:
 bə'tetʃ: 6d
- d) [ʒ]:
 bə'tɛʒus: 7b

484. faigs

- a) [tʃ]:
 .'fatʃus: 1abd 2ad* 3ab 4ad 5cd 6c 7(d)
- b) [-tʃ]:
 fatʃ: 4c 6ad 7(d)
- c) [-jʃ]:
 fajʃ: 2c**
- d) [-ks]:
 faks: 1c***

No: 2b 3cd 4b 5ab 6b 7abc

<* Forma preferida: [do'zaβrəz δə 'fatʃ]>

<** Singular: [faj]>

<*** Singular: [faks]>

485. festeigs

- a) [dʒ]:
fəs'tɛdʒus: 1c 2c 3(c)d 4a 6a 7ab
- b) [tʃ]:
fəs'tɛtʃus: 1abd 2abd* 3b 4bcd 5abcd 6bc 7cd
- c) [-tʃ]:
fəs'tɛtʃ: 3(c) 6d
- d) [ʒ]:
fəs'tɛʒus: 3a

⟨* Forma poc freqüent⟩

486. mareigs

- a) [dʒ]:
mə'rɛdʒus: 1(a)(c) 2ac 3abd 4a 5c 6a 7ac
- b) [tʃ]:
mə'rɛtʃus: 1b(c)d 2bd 3c 4bcd 5abd 6bc 7d
- c) [-tʃ]:
mə'rɛtʃ: 1(a) 6d 7b

487. passeigs

- a) [dʒ]:
pə'sɛdʒus: 1(a)cd 2abcd 3abd 4a 5cd 6ac 7ab
- b) [ddʒ]:
pə'sɛddʒus: 3c
- c) [tʃ]:
pə'sɛtʃus: 1b 4bcd 5ab 6b 7cd
- d) [-tʃ]:
pə'sɛtʃ: 1(a) 6d

488. raigs

- a) [dʒ]:
'rɾadʒus: 1c 2c 3a 6a 7ab
- b) [tʃ]:
'rɾatʃus: 1abd 2abd 3bd 4abcd 5abcd 6bc 7cd
- c) [-tʃ]:
'rɾatʃ: 6d

No: 3c

489. sorteigs

- a) [dʒ]:
sur'tɛdʒus: 2ac 3abcd 4a 5c 6a
- b) [tʃ]:
sur'tɛtʃus: 1bd 2bd 4bcd 5ad 6bc 7acd
- c) [-tʃ]:
sur'tɛtʃ: 1ac 5b 6d 7b

490. desigs

- a) [dʒ]:
də'zidʒus: 2cd 3abd 4a 5ac 6abd 7b
- b) [tʃ]:
də'zitʃus: 1acd 2ab 4bcd 5bd 6c 7cd
də'ʒitʃus: 1b
də'sitʃus: 7a

No: 3c

491. estoigs

- a) [dʒ]:
əs'tudʒus: 2c 4b 7ab
- b) [tʃ]:
əs'tutʃus: 1cd 2abd 3abcd 4acd 5abcd 6abc 7cd
- c) [-tʃ]:
əs'tutʃ: 1ab 6d

492. safareigs

- a) [dʒ]:
sə'frɛdʒus: 1ac 2c 3(b)d 6a 7b
- b) [tʃ]:
sə'frɛtʃus: 1bd 2abd 3a(b)c 4abcd 5abcd 6bc 7acd
- c) [-tʃ]:
sə'frɛtʃ: 6d

493. bitxo

- a) [tʃ]:
'bitʃu: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7bcd

b) [dʒ]:
'bidʒu: 7a

494. **borratxo**

a) [tʃ]:
bu'rratʃu: 1abcd 2abcd 3abc 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
b) [dʒ]:
bu'rradʒu: 3d

495. **butxaca**

solució única [tʃ]:
bu'tʃakə

496. **capritxos**

solució única [tʃ]:
kə'prɪtʃus: 1bc 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7bcd
kəpə'ritʃus: 1ad
ka'prɪtʃus: 7a

497. **capritxós**

a) [tʃ]:
kəpri'tʃos: 1bc 2abcd 3abc 4abcd 5abcd 6abcd 7cd
kəpəri'tʃos: 1ad
kapri'tʃos: 7ab
b) [dʒ]:
kəpri'dʒos: 3d

498. **cartutxos**

solució única [tʃ]:
kər'tutʃus

499. **cotxe**

solució única [tʃ]:
'kotʃə

500. **despatxos**

- a) [tʃ]:
dəs'patʃus: 1abcd 2abcd 3abc 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [dʒ]:
dəs'padʒus: 3d

501. **dutxa**

- a) [tʃ]:
'dutfə: 1abcd 2abd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
- b) [dʒ]:
'dudʒə: 2c

502. **empatxar**

- solució única [tʃ]:
əmpə'tʃa: 1d 2abcd 3abcd 4acd 5acd 6abcd 7abcd
əmpəpə'tʃa: 1abc 4b
əmpətʃə'ɣa: 5b

503. **empatxos**

- a) [tʃ]:
əm'patʃus: 1ad 2abd 3bc 4ac 5bcd 6(a)bc 7abcd
əmpə'patʃus: 1b
əmpə'tʃaδəs: 4d 5a
əmpə'patʃaδəs: 4b
- b) [dʒ]:
əm'padʒus: 6(a)
- c) [−tʃ]:
əm'patʃ: 2c 3ad 6d
əmpə'patʃ: 1c

504. **entatxonar**

- solució única [tʃ]:
əntətʃu'na: 1abcd* 2abcd 3cd 4abcd 5acd 6abcd 7abcd
tətʃu'na: 3a
ətətʃu'na: 3b 5b

(* Mot poc usat)

505. escabetxar

a) [tʃ]:

əskəβə'tʃa: 1abcd 2abcd 3abc 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [dʒ]:

əskəβə'dʒa: 3d

506. escletxa

a) [tʃ]:

əs'kletʃə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abc 7abcd

b) [dʒ]:

əs'kledʒə: 6d

507. esquitxar

a) [tʃ]:

əski'tʃa: 1abcd 2abd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

b) [dʒ]:

əski'dʒa: 2c

508. esquitxos

solució única [tʃ]:

əs'kitʃus

509. fatxa

solució única [tʃ]:

'fatʃə

510. fatxada

solució única [tʃ]:

fə'tʃaðə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6(a)b(d) 7abc(d)

Altres formes:

fə'sanə: 6(a)c(d) 7(d)*

〈* Forma apresada a l'escola〉

511. fitxa

solució única [tʃ]:

'fitʃə

512. **gavatxos**

a) [tʃ]:

gə'βatʃus: 1acd 2abcd 3abcd 4abcd 5cd 6acd 7d

b) [-tʃ]:

gə'βatʃ: 1b

No: 5ab 6b 7abc

513. **motxilla**

solució única [tʃ]:

mu'tʃiʎə: 1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5abcd 6bc 7a

mu'tʃiʎə: 3b 6ad 7bcd

514. **petxina**

solució única [tʃ]:

pə'tʃinə

515. **sandvitxos**

a) [tʃ]:

sam'bitʃus: 1ad 2cd 3bc 4bd 5cd 6cd

səm'bitʃus: 1b 2a 5b

sal'bitʃus: 1c 2b 3a

saŋ'witʃus: 4a

saŋ'gwiʃus: 6b

'sambitʃus: 7ab

b) [-tʃ]:

swam'bitʃ: 3d

sam'bitʃ: 4c

'saŋgwiʃ: 5a

'saŋwiʃ: 6a

Altres formes:

bukə'ðiʎus: 7c

No: 7d

516. **totxo**

solució única [tʃ]:

'tətʃu

3. RESULTATS DE L'ENQUESTA SOBRE LES COMBINACIONS
 -gz-, -ks-, -dz- i -ts-

517. **exacte**

- a) [gz]:
 əg'zaktə: 1abd 2abcd 3bc 4abcd 5acd 6bd 7abc
 b) [dz]:
 ə'dzaktə: 1c 3ad 5b 6ac 7d

518. **exagerar**

- a) [dz]:
 ədzəʒə'ra: 2c 4d
 ədziʒə'ra: 4b 7d
 b) [dʒ]:
 ədʒəʒə'ra: 1abcd 3abcd 4a 5ad 6bcd 7bc
 ədʒiʒə'ra: 2ab
 ədʒəʒə'ra: 7a
 c) [gʒ]:
 əgʒəʒə'ra: 2d 5c
 əgʒəʒi'ra: 4c
 d) [ts]:
 ətsəʒə'ra: 5b 6a

519. **exaltat**

- a) [gz]:
 əgzəl'tat: 1ad 2abcd 3bcd 4acd 5acd 6bcd 7a
 b) [dz]:
 ədzəl'tat: 1bc 3a 6a 7d
 c) [ks]:
 əksəl'tat: 5b 7bc

Altres formes:

ədzi'tat: 4(b)
 ədʒi'tat: 4(b)

520. **examen**

- a) [gz]:
 əg'zamən: 1bcd 2abcd 3bcd 4acd 5abc 6bd 7ac
 əg'zamen: 5d 6c

- b) [dz]:
 ə'dzəmən: 1a 3a 4b 6a 7d
- c) [ks]:
 ək'səmən: 7b

521. executar

- a) [gz]:
 əgzəkʊ'ta: 1(b) 2ab 3c 7c
- b) [dz]:
 ədzəkʊ'ta: 1ac 3a
- c) [dʒ]:
 ədʒəkʊ'ta: 1(b) 2d 5abd 6a 7d
- d) [gʒ]:
 əgʒəkʊ'ta: 6b
- e) [ks]:
 əksəkʊ'ta: 7b
- f) [ts]:
 ətsəkʊ'ta: 1d
- g) [ʒ]:
 əʒəkʊ'ta: 2c 3bd 4abcd 5c 6cd 7a

522. executiu

- a) [gz]:
 əgzəkʊ'tiw: 1(b) 2ab
- b) [dz]:
 ədzəkʊ'tiw: 1a 3a
- c) [dʒ]:
 ədʒəkʊ'tiw: 1(b) 2d 3c 5abd 6a 7d
- d) [gʒ]:
 əgʒəkʊ'tiw: 6bd
- e) [ʒ]:
 əʒəkʊ'tiw: 3bd 4abd 5c 6c 7abc

No: 1cd 2c 4c

523. exemple

- a) [gz]:
 əg'zemplə: 1bd 2ad 3b 5d 7c

- b) [dz]:
 ə'dzemplə: 1ac 2b 3a 4b 7d
- c) [dʒ]:
 ə'dʒemplə: 2c 3c 4d 6a
- d) [gʒ]:
 əg'ʒemplə: 4c 5bc 6bd 7b
- e) [ʒ]:
 ə'ʒemplə: 3d 4a 5a 6c 7a

524. exercici

- a) [dz]:
 ədzər'sisi: 1a
- b) [dʒ]:
 ədʒər'sisi: 1bcd 2abcd 3acd 4c 5bcd 6ad 7cd
- c) [gʒ]:
 əgʒər'sisi: 6b
- d) [ʒ]:
 əʒər'sisi: 3b 4abd 5a 6c 7ab

525. exèrcit

- a) [gz]:
 əg'zərsit: 2a
- b) [dʒ]:
 ə'dʒərsit: 1ad 2bd 3ac 4c 5bcd 6ad 7cd
- c) [gʒ]:
 əg'ʒərsit: 1b 6b
- d) [ʒ]:
 ə'ʒərsit: 1c 2c 3bd 4abd 5a 6c 7ab

526. exhibició

- a) [gz]:
 əgziβi'sjo: 1(b) 2abd
 əgziβi'zjo: 3bc 4acd 5abcd 6b 7ac
 əgzəβə'sjo: 3d
- b) [dz]:
 ədziβi'sjo: 1a 4b
 ədziβi'zjo: 6ac 7d
- c) [dʒ]:
 ədʒiβi'sjo: 1c
 ədʒiβi'zjo: 3a

- d) [gʒ]:
 əgziβi'sjo: 1(b)
 e) [ks]:
 əksiβi'sjo: 6d
 əksiβi'zjo: 7b

No: 1d 2c

527. exigència

- a) [gz]:
 əgzi'ʒɛnsjə: 4a 5a 7ab
 b) [dʒ]:
 ədʒi'ʒɛnsjə: 1acd 2abcd 3abcd 4bcd 5bcd 6abcd 7d
 c) [gʒ]:
 əgzi'ʒɛnsjə: 1b 7c

528. exili

- a) [gz]:
 əg'zili: 2b 3b 4cd 5acd 6bcd 7ab
 b) [dz]:
 ə'dzili: 5b 6a 7d
 c) [dʒ]:
 ə'dʒili: 1d 3a* 4b
 d) [ks]:
 ək'sili: 2ad 3d 4a 7c
 e) [z]:
 ə'zili: 1a

No: 1bc 2c 3c

⟨* Participi: [ətsi'lat]⟩

529. existència

- a) [gz]:
 əgzis'tɛnsjə: 2ad 3bd 4c 6d
 b) [dʒ]:
 ədʒis'tɛnsjə: 1abcd 2bc 3ac 4bd 5abcd 6abc 7c
 c) [gʒ]:
 əgʒis'tɛnsjə: 4a
 d) [ks]:
 əksis'tɛnsjə: 7b

- e) [ts]:
 ətsis'tɛnsjə: 7d
 f) [ʒ]:
 əʒis'tɛnsjə: 7a

530. èxit

- a) [gz]:
 'ɛgzit: 5a 6c
 b) [dz]:
 'ɛdzit: 6a
 c) [ks]:
 'ɛksit: 1abcd 2abd 3bcd 4abcd 5bcd 6bd 7abc
 d) [ts]:
 'ɛtsit: 2c 3(a) 7d
 e) [s]:
 'ɛsit: 3(a)

531. exòtic

- a) [gz]:
 əg'zɔtik: 2a 3b 4ac*d 5acd 6bd 7ac
 b) [dz]:
 ə'dzɔtik: 3ad 5b 6ac 7d
 c) [dʒ]:
 ə'dʒɔtik: 4b
 d) [ks]:
 ək'sɔtik: 2d 7b
 e) [ts]:
 ə'tsɔtik: 1d** 2c

Altres formes:

'rrarə: 2b

No: 1abc 3c

<* Forma molt culta>

<** Mot poc usat>

532. exhuberància

- a) [gz]:
 əgzuβə'ransjə: 2a 3b 4c*d 5abcd**
 b) [dz]:
 ədzuβə'ransjə: 6ac 7c

- c) [dʒ]:
 ədʒuβə'ransjə: 4a
- d) [ks]:
 əksuβə'ransjə: 3d 6bd 7ab
- e) [ts]:
 ətsuβə'ransjə: 2c*** 7d

No: 1abcd 2bd 3ac 4b

< * Mot poc usat >

< ** Mot castellà >

< *** Pronunciació repetida de [əgzuβə'ransjə] >

533. oxigen

- a) [gz]:
 ug'ziʒən: 3(b) 7b
- b) [dz]:
 ud'ziʒənu: 2c
- c) [dʒ]:
 ə'dʒiʒənu: 1acd
 u'dʒiʒən: 2b 3c 4acd 5abc 6bcd 7c
 u'dʒiʒənu: 3d
- d) [gʒ]:
 ug'ʒiʒənu: 1b
 ug'ʒiʒən: 2a 7a
 əg'ʒiʒənu: 2d
 ug'ʒiʒənu: 5d
- e) [ks]:
 uk'siʒən: 3(b)
- f) [ts]:
 u'tsiʒən: 3(a) 4b 6a 7d
- g) [tʃ]:
 u'tʃiʒən: 3(a)

534. oxigenada

- a) [dz]:
 udziʒə'naðə: 2c
- b) [dʒ]:
 ədʒuzi'naðə: 1ab
 ədʒiʒə'naðə: 1cd 3b
 udʒiʒə'naðə: 2b 3acd 4abcd 5abc 6bcd 7bc

- c) [gʒ]:
 ugʒiʒə'nəðə: 2a 5d
 əgʒiʒə'nəðə: 2d
- d) [ks]:
 uksizə'nəðə: 7a
- e) [ts]:
 otsizə'nəðə: 6a
 utsizə'nəðə: 7d

535. acceptar

- a) [ks]:
 əksəp'ta: 5(d) 6bd
- b) [s]:
 əsəp'ta: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abc(d)* 6ac 7abcd

⟨* Pronunciació preferida⟩

536. acció

solució única [ks]:
 ək'sjo

537. diccionari

solució única [ks]:
 diksjə'nəri

538. successor

- a) [ks]:
 suksə'so: 3b 5(d) 6abd 7c
- b) [s]:
 susə'so: 1abcd 2bcd 3a*d 4abcd** 5abc(d) 6c 7abd
 susə'sort: 2a*

No: 3c

⟨* Mot castellà⟩

⟨** Verb: [suksə'i]⟩

539. auxili

- a) [ks]:
 əwk'sili: 4cd 5abd 6abd 7cd
 awk'sili: 7a

- b) [s]:
 u'sili: 1acd 3(c)
 əw'sili: 1b 2abcd 3ab(c)d 4ab 5c 6c 7b

540. **boxa**

- a) [ks]:
 buk'sɛw: 3b 4ac 5ac 6(a)b(c)(d)
 'boksə: 3a 6(a)
 'bɔksə: 6(c)
 buk'sɛtʃ: 7a
- b) [gz]:
 bug'zɛtʃ: 7b
- c) [tʃ]:
 bu'tʃɛw: 1abcd 2abd 3cd 4d 5bd 6(d) 7c
- d) [ts]:
 bu'tsɛw: 2c 4b
 bu'tsɛtʃ: 7d

541. **boxejador**

- a) [ks]:
 buksəʒə'ðo: 6ab 7a
- b) [gz]:
 bugzəʒə'ðo: 7b
- c) [tʃ]:
 butʃəʒə'ðo: 1c 2abcd 3abcd 4bcd 5abcd 6cd 7c
 butʃə'ðo: 1a
 butʃeə'ðo: 1bd*
- d) [ts]:
 butsəʒə'ðo: 7d
- e) [dʒ]:
 budʒəʒə'ðo: 4a

{5e: [bugzəʒə'ðo]}

{* Pronunciació comprovada sense influència de la forma castellana}

542. **complexió**

- solució única [ks]:
 kumplək'sjo: 1abcd 2acd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
 kumflək'sjo: 2b

543. crucifixió

- a) [ks]:
 krusifik'sjo: 3b 4a 5abcd 6abcd 7abd
 krupsifik'sjo: 3d
- b) [kəs]:
 krusifikəsi'o: 1b
 krusifikə'sjo: 4cd 7c

Altres formes:

krusifi'kat: 1ad 2bd 3a

No: 1c 2ac 3c 4b

544. fixos

- solució única [ks]:
 'fiksus: 1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5bcd 6d 7abd
 'fiksəs: 3b 5a 6abc 7c

545. fixador

- a) [ks]:
 fiksə'ðo: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7bcd
- b) [gz]:
 figzə'ðo: 7a

546. flexible

- a) [ks]:
 flək'siblə: 1b 2ab 4a 6d 7c
 flək'siplə: 2cd 3abcd 4bcd 5abcd 6abc 7d
 flək'siŋ: 1d
 flək'siβlə: 7ab
- b) [ts]:
 flət'siplə: 1c

No: 1a

547. laxant

- a) [ks]:
 lək'san: 1abcd 2abcd 3abcd 4acd 5abcd 6abcd 7abcd

- b) [tʃ]:
lə'tʃan: 4b

548. lèxic

- a) [ks]:
'lɛksik: 3bd 5acd 6abcd 7abcd
b) [ts]:
'letsik: 2c*

No: 1abcd 2abd 3ac 4abcd 5b
<* Pronunciació repetida de ['lɛksik]>

549. luxació

- solució única [ks]:
luksə'sjo: 2c 3b* 4ac 5abcd** 6abcd 7abc*d

Altres formes:

rrəβliŋ'kaðə: 1b

rrəβriŋ'kaðə: 2b

No: 1acd 2ad 3acd 4bd
<* Mot poc usat>
<** Mot castellà>

550. luxe

- a) [ks]:
'luksə: 1a(d) 2(a)b(c) 3abd 4cd 5abd 6abcd 7cd
b) [gz]:
'lugzə: 7a
c) [dʒ]:
'ludʒə: 7b
d) [x]:
'luxu: 1bc(d) 2(a)d(c) 3c 4ab 5c

551. luxós

- a) [ks]:
luk'sos: 3b 4(c)d 5acd 6abcd 7d
b) [gz]:
lug'zos: 7a

- c) [dʒ]:
lu'dʒos: 7b
- d) [x]:
lu'xos: 1bc 2bcd 3acd 4a(c) 5b 7c

Altres formes:

də 'luxu: 4b

No: 1ad 2a

552. mexicà

- a) [gz]:
mægzi'ka: 7b
- b) [ʒ]:
mæʒi'ka: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5bcd 6bc(d) 7acd
- c) [dʒ]:
mædʒi'ka: 5a 6a
- d) [tʃ]:
mætʃi'ka: 6(d)

553. ortodoxa

- a) [ks]:
urtu'ðɔksə: 4(b)cd 5cd 6abcd 7abd
ərtu'ðɔksə: 2bd* 4a
orto'ðɔksə: 2ac 3bd 5a
urtu'ðɔksə: 7c
əktu'ðɔksə: 1ad
- b) [gz]:
urtu'ðɔgzə: 5b
- c) [tʃ]:
urtu'ðɔtʃə: 4(b)

No: 1bc 3ac

⟨* Mot poc usat⟩

554. òxid

- solució única [ks]:
'ɔksit: 1d 2acd 3b 4abc*d 5abcd 6abcd 7abcd
'ɔksi: 1a
uksi'ðat: 2b 3c

Altres formes:

rru'βελ: 1b

rru'βej: 3a

No: 1c 3d

⟨* Mot poc usat⟩

555. pròxim

a) [ks]:

'pròksim: 1abcd 2abd 3bcd 4abc*d 5abcd 6abcd 7cd

b) [gz]:

'prògzim: 7a

c) [ts]:

'pròtsim: 2c 3a**

d) [bz]:

'pròbzim: 7b

⟨1e: ['pròdzim]⟩

⟨* Mot poc usat⟩

⟨** Mot castellà⟩

556. relaxar

a) [ks]:

rrələk'sa: 1d 2d 3bc 4cd 5acd 6abcd 7c

b) [gz]:

rrələg'za: 5b 7a

c) [tʃ]:

rrələ'tʃa: 4(a)b

d) [x]:

rrələ'xa: 4(a) 7d

e) [ʒ]:

rrələ'ʒa: 7b

f) [ʃ]:

rrələ'ʃa: 1a

Altres formes:

dəskən'sa: 1c

rrəpu'za: 2b 3d

No: 1b 2ac 3a

557. saxofon

solució única [ks]:

saksu'fɔn: 1d 3bd 5c 6c

saksə'fɔn: 1c 2a 4b

səksu'fɔn: 3c 4cd 6d 7c

səksə'fɔn: 1b 2b

sɛksu'fɔn: 1a

sakso'fɔn: 2(c)d 4a 5d

səksə'fɔn: 6b

saksu'fɔ: 7bd

saksu'fɔ: 5b

'sakso: 3a 5a 6(a)

'saksu: 2(c) 7a

'saksə: 6(a)

558. sexe

a) [ks]:

'səksə: 2ad 3bcd 4ad 5ac 6abc 7abcd

'sɛksu: 1ad 4b(c) 5b

'səksə: 2b 5d 6d

b) [-ks]:

sɛks: 2c 3a 4(c)

No: 1bc

559. sintaxi

solució única [ks]:*

sin'taksis: 2b**d 3ab 4ac 5abcd 6abc 7abc

sin'taksi: 4d 6d 7d

sin'taksiks: 3d

No: 1abcd 2ac 3c 4b

⟨* 2e: [sin'tagzi]⟩

⟨** Pronunciació repetida del castellà [sin'taksis]⟩

560. taxi

a) [ks]:

'taksi: 1abd 2abcd 3a 4bcd 5abcd 6abcd 7bcd

'taksis: 1c 3cd 4a 7a

- b) [gz]:
 'tagzi: 3b

561. excel·lent

- a) [ks]:
 əksə'len: 1abcd 2ab(c)d 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd
 b) [ts]:
 ətsə'len: 2(c)

562. excés

- a) [ks]:
 ək'ses: 1abcd 2abcd 3bcd 4acd 5abcd 6abcd 7abcd
 ək'ses: 4b
 b) [ts]:
 ə'tses: 3a

563. agutzil

- a) [dz]:
 əɣu'dzil: 1abcd 2abcd 3abc 4abcd 5ac 6c
 əɣwə'dzil: 3d 5bd 6bd
 gu'dzil: 6a
 əlgwə'dzil: 7c
 b) [ts]:
 əɣu'tsil: 7d
 c) [s]:
 əɣwə'sil: 7a
 əlgwə'sil: 7b

564. analitzar

- a) [dz]:
 ənəli'dza: 2d 3abc 4acd 5abcd 6abcd 7abcd
 b) [z]:
 ənəli'za: 1abcd 2abc 3d 4b

565. atzagaiada

- a) [dz]:
 ədzəɣə'laðə: 1a 2acd 4a 5a* 6c
 ədzəɣə'jaðə: 5c 7d*

- b) [gz]:
 əgzəyə'ʎaδə: 4d
 əgzəyə'jaδə: 5d
- c) [dʒ]:
 ədʒəyə'ʎaδə: 1c
- d) [ɲʒ]:
 əɲʒəyə'ʎaδə: 1d

Altres formes:

əstirə'βɔt: 2b 5b
 əstərə'βɔk: 3d

No: 1b 3abc 4bc 6abd 7abc
 ⟨* Mot poc usat⟩

566. atzar

- a) [dz]:
 ə'dzar: 3b 5a 6ab
 ə'dza: 4d 6d 7acd
- b) [gz]:
 əg'zar: 5(d)*
 əg'za: 7b
- c) [z]:
 ə'zar: 6c
- d) [s]:
 ə'sar: 5c
- e) [θ]:
 ə'θar: 5b

Altres formes:

sɔrt: 1c 2d 3a 4b 5(d)
 bən'turə: 2c

No: 1abd 2ab 3cd 4ac
 ⟨* Mot castellà⟩

567. atzarós

- a) [dz]:
 ədzə'ros: 3b 5d 6abd
- b) [gz]:
 əgzə'ros: 7b

- c) [s]:
 əsə'ros: 4d 5c 6c 7a(d)
- d) [ts]:
 ətsə'ros: 7(d)

No: 1abcd 2abcd 3acd 4abc 5ab 7c

568. atzavara

- a) [dz]:
 ədzə'βarə: 1acd 2cd 3ab 4b 5b 6bd
- b) [gz]:
 əgzə'βarə: 1b 2ab 3d 4acd 5acd 6c
 əgzə'βar: 7ab

No: 3c 6a 7cd

569. batzegada

- solució única [dz]:
 bədzə'γaðə: 1acd 2acd 3abcd 4acd 5abcd 6abcd 7abcd
 əzβədzə'γaðə: 1b 2b 4b

570. botzina

- a) [dz]:
 bu'dzinə: 6ad
- b) [s]:
 bu'sinə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6bc 7abc
- c) [ts]:
 bu'tsinə: 7d

571. botzinar

- a) [dz]:
 budzi'na: 1b*d 2abcd 3abcd 4acd 5acd 6acd
- b) [ts]:
 butsi'na: 5b 7d
- c) [nz]:
 bunzi'na: 1c

No: 1a 4b 6b 7abc
 ⟨* Mot poc usat⟩

572. dotze

a) [dz]:

'dodzə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd

b) [gz]:

'dogzə: 7b

573. dotzau

a) [dz]:

du'dzaw: 3b 6d 7d*

do'dzaw: 4a 5bcd 6c

du'dzɛ: 6b

dodze'aw: 7a

b) [gz]:

dug'zaw: 4c**

dogzə'aw: 7b

Altres formes:

əl kə 'fa 'dodzə: 2d 3d

əl 'dodzə: 2b

No: 1abcd 2ac 3ac 4bd 5a 6a 7c

⟨* Mot poc usat⟩

⟨** Pronunciació repetida de [du'dzaw]⟩

574. dotzena

a) [dz]:

du'dzɛnə: 1acd 2abc 3abd 4d 5abcd 6abcd 7bcd

b) [gz]:

du'gzɛnə: 1b 2d 3c 4abc 7a

575. esbotzar

a) [dz]:

əzβu'dza: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd

b) [gz]:*

əzβug'za: 7d

No: 7abc

⟨*2e: [əzβug'za]⟩

576. gatzara

solució única [dz]:

gə'dzarə: 1abcd 2abcd 3abcd 4acd 5abcd 6bcd 7bd

No: 4b 6a 7ac

577. guitza

solució única [dz]:*

'gidzə

⟨* 2e: ['gigzə]⟩

578. horitzó

a) [dz]:

uri'dzo: 1b 2a(c)d 3ab 4acd 5acd 6abcd 7acd

uri'dzon: 5b 7b

b) [z]:

'uri'zo: 2(c)

uri'zon: 1(c) 4b

c) [s]:

uri'son: 1(c) 3d

No: 1ad 2b 3c

579. Llätzer

a) [dz]:

'ʎadzər: 5acd 6b

'ʎadzə: 6c

'ladzə: 6a

b) [s]:

'lasəru: 1abcd 2abcd 3ad 4bc 5b 6d

c) [ts]:

'ʎatsər: 7d

d) [tʃ]:

'ʎatʃə: 3b 4a

e) [θ]:

'laθaro: 4d 7abc

No: 3c

580. magatzem

solució única [dz]:

məɣə'dzɛm: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7ad

məɣə'dzɛn: 7bc

581. Natzaret

a) [dz]:

nədzə'rɛt: 5bd 6ab

b) [ts]:

nətsə'rɛt: 7d

c) [z]:

nəzə'rɛt: 1abcd 2cd 3bc 4abcd 5a 6cd 7c

d) [s]:

nəsə'rɛt: 2ab 3ad 5c 7ab

582. organitzar

a) [dz]:

urgəni'dza: 2d 3abc 4acd 5abcd 6abcd 7abc

b) [z]:

urgəni'za: 1abcd 2abc 3d 4b 7d

583. popularitzar

a) [dz]:

pupuləri'dza: 2d 4a(c)d 5d 6bcd 7c

populəri'dza: 3ab 5abc 6a 7abd

pəpuləri'dza: 2a

b) [z]:

pupuləri'za: 2b 4(c)*

populəri'za: 3d 4b

No: 1abcd 2c 3c

〈* Pronunciació més usual〉

584. reguitzell

solució única [dz]:

rrəɣi'dzeɫ: 1abcd 2acd 3abcd 4bcd 5cd 6c 7d

No: 2b 4a 5ab 6abd 7abc

585. **setze**

a) [dz]:

'sɛtzə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd

b) [dʒ]:

'sɛdʒə: 7b

586. **tretze**

a) [dz]:

'tredzə: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd

b) [dʒ]:

'tredʒə: 7b

587. **tretzena**

solució única [dz]:

trə'dzɛnə: 3b 4cd 5cd* 6abd 7bd

No: 1abcd 2abcd 3acd 4ab 5ab 6c 7ac

〈* Mot poc usat〉

588. **etcètera**

a) [ts]:

ə'tsɛtərə: 2c 4b

ə'tsɛtrə: 1ad

b) [ks]:

ək'sɛtərə: 1bc 2ab

ək'sɛtrə: 3d

c) [dz]:

ə'dzɛtərə: 2d 3ab 5ab 6abcd 7cd

d) [gz]:

əg'zɛtərə: 3c 4acd 5cd 7ab

589. **lletsó**

a) [ts]:

λə'tso: 3b 6b 7b

b) [ks]:

λək'so: 1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5abcd 6acd* 7ad*

No: 7c

〈* Mot poc usat〉

590. potser

a) [ts]:

pu'tse: 1b 2a(d) 3(a)(b)(c)d 4(a)(b)c(d) 5bd 6a(b)cd 7ab(c)d

b) [ð]:

pu'ðe: 1acd 2bc(d) 3(a)(b)(c)* 4(a)(b)(d) 5ac 6(b)* 7(c)

⟨* Pronunciació antiga⟩

COMENTARI DELS RESULTATS DE L'ENQUESTA
DE PRODUCCIÓ
LA IODITZACIÓ

NATURALESIA DE LES SOLUCIONS FÒNIQUES QUE
REPRESENTEN LA IODITZACIÓ TRADICIONAL

En línies generals podria dir-se que a Barberà del Vallès la solució fònica que de manera preferent manifesta la iodització dels grups patrimonials, principalment llatins, estudiats és el so espirant d'articulació mediopalatal [j]; i així, com era de preveure, la iodització tradicional té entre els informadors del treball el comportament propi del català continental. Aquesta solució fònica [j], considerada en relació amb la unitat mot, pot realitzar-se de dues maneres diferents condicionades a la seva funció dins l'estructura sil·làbica; aquestes dues realitzacions són: [-j-], en posició intervocàlica, i [-j], en posició implosiva final. Passa, però, que aquest so ha tendit a desaparèixer per fusió quan ha entrat en contacte sil·làbic anterior o posterior amb un element vocàlic, tònic o àton, articulat molt tancat i amb la mateixa localització que [j]; per això, una tercera solució de la iodització tradicional consisteix per a alguns mots en la desaparició de l'element palatal. Finalment hi ha una quarta solució escadussera que, en certa manera, sintetitza les dues solucions anteriors; és la que trobem en la pronunciació [furri'ak] del mot *forrellat*.

Encara que més endavant, i dins aquest mateix capítol, veurem l'inventari complet de les diferents solucions per a cada mot, m'ha semblat que seria convenient de tractar primer alguns aspectes generals relacionats estrictament amb la naturalesa fònica i amb les possibilitats funcionals de les solucions ioditzades. En aquesta primera consideració de les solucions ioditzades no tinc en compte ni el nombre de mots que les contenen, ni, en general, el nombre o el grup generacional d'informadors que les ha produïdes. D'altra banda, en aquesta primera consideració tractaré tots els mots que en les respostes dels informadors tenen senyals de iodització tradicional; he prescindit, per tant, de la seva procedència i, en conseqüència, de si pertanyen al

grup 1 o 2 de l'*Enquesta sobre la iodització*;¹⁴⁹ en canvi, he exclòs, de moment, les solucions del grup 3 de l'*Enquesta sobre la iodització*, perquè són mots que de natural contenen el so [j] en diferents posicions, i han estat preguntats a fi de valorar el fenomen de la ultracorrecció.

Les diferents formes de manifestar fonèticament la iodització tradicional que apareixen en el resultats són les següents:

1. Solució ioditzada amb so palatal [-j-] en posició intervocàlica

Hi ha una llarga sèrie de mots que presenten com a única solució ioditzada un so espirant mediopalatal [j] en posició intervocàlica. Aquests mots són els següents:

abella, agenollar-se, agulla, badallar, bavalles, cabellera, cagalló, canalla, cella, cogullada, cremallera, cremallot, dalla, dallar, despulla, despullar, enrogallat, escabellat, escorcollar, estenalles, estovalles, fulla, fullola, magalla, magalló, malla, medalla, mirolles, mullader, mullar, muralla, orella, palla, paller, palleria, papallona, parella, pessigolles, pollanc, pollancó, ratlla, rella, revifalla, rialla, rovellar-se, senalla, (as)solellat, tallant, tallar, tovalló, tovallola, treballar, ullal, ullat, ullet, vella, vellesa, ventrellada, vermella, vermellor, virolla

En aquests mots el so espirant i mediopalatal que representa el fenomen de la iodització assumeix la funció consonàntica en posició explosiva medial de paraula i va precedit i seguit de vocal. L'aparició d'aquesta solució no està, en principi, en relació amb l'estructura accentual del mot, de manera que tant li fa si la vocal precedent o la vocal següent són tòniques o àtones; en canvi, sí que està absolutament relacionada amb les característiques fòniques inherents al timbre d'aquestes dues vocals veïnes; en efecte, en cap dels mots amb aquesta solució, [j] no estableix contacte seqüencial immediatament anterior o immediatament posterior amb [i], ni apareix aquest so dins la mateixa síl·laba.

2. Solució ioditzada amb so palatal [-j] en posició final

Els mots que els informadors han pronunciat amb [-j] són els que vénen a continuació, agrupats segons la naturalesa de la vocal que precedeix [-j]:

149. Vegeu l'apartat *Característiques i contingut del qüestionari*, al capítol II. D'aquests dos grups esmentats, l'1 conté els mots que representen els grups fònics patrimonials que han ioditzat la líquida palatal en el català oriental; el grup 2 conté una sèrie heterogènia de mots de diferent procedència, que es caracteritzen pel fet de tenir un so líquid palatal que, donat el seu origen, no és objecte, en principi, de iodització tradicional; això no exclou, però, que, com es demostrarà a l'apartat *Inventari i comentari de les diferents solucions fòniques que presenten tots els mots enquestats* del present capítol, alguns d'aquests mots presentin solucions fòniques amb iodització tradicional.

[¹a]: *all, amagatall, badall, batall, buscall, crestall, cristall, encenall, escampall, fregall, gargall, magall, mall, margall, mirall, raspall, retall, secall, tall, terrabastall, treball, trencall, ventall, xaragall*

[¹ɛ]:¹⁵⁰ *cabell, consell, parell, rovell, solell, ventrell, vermell*

[¹e]: *vell*

[¹o]: *fonoll, genoll, grumoll, poll, rostoll, soroll*

[¹i]: *setrill*

[¹u]: *full, ull, ull de poll, vull*

Des del punt de vista fònic es tracta de la mateixa solució comentada a l'apartat anterior, però amb uns condicionants distribucionals diferents. En aquest cas el so espirant mediopalatal que representa la solució ioditzada ocupa sempre la posició final del mot i està en relació amb la seva estructura tònica, de manera que sempre apareix com a element final de la síl·laba tònica d'un mot agut o d'un mot monosil·làbic; així l'element palatal analitzat assumeix dins de la unitat mot la funció de marge sil·làbic en posició implorativa final d'una síl·laba tònica.

Pel que fa a la naturalesa de la vocal precedent, cal remarcar la presència de [sə'trij]; és la pronunciació d'un sol informador, que, a més, l'alterna amb [sə'triɿ]; és també una resposta esporàdica si la comparem amb les respostes als mots *cordill, perill* i *setrill*, que tots els informadors donen amb [ɿ]; és evidentment un cas escadusser de iodització d'un mot acabat amb *-ill*, però que cal afegir als assenyalats per J. Coromines¹⁵¹ dins el català continental.

3. Solució ioditzada amb desaparició de l'element palatal

És la solució que presenten determinats mots en què l'element palatal ha desaparegut per fusió amb un altre so. Aquests mots són els següents:

allioli, cosconilles, envellir, falciot, fillol, llentia, pallissa, pallisser.

Cal observar que en tots aquests mots l'element palatal ha entrat en contacte seqüencial amb la vocal *i*, a la qual s'ha integrat; és evident, doncs, que aquesta solució en el català de Barberà, com en bona part del català continental, està relacionada amb el timbre d'una de les dues vocals que precedeix o segueix el grup ioditzable, i que és necessàriament el de [i].

Des del punt de vista històric i de comparació dialectal la tendència a la iodització és diferent segons si la vocal *i* és tònica o àtona, i segons si precedeix o si segueix el grup llatí objecte de iodització, tal com ja he explicat a l'apartat *Els fenòmens estudiats* del capítol I;¹⁵² ara bé, els mots pronunciats

150. Encara que alguns d'aquests mots tenen solucions amb [é] i solucions amb [ɛ], cal observar que en els resultats la solució ioditzada sempre té [é].

151. J. COROMINES, *Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. 1, pàgs. 44-45.

152. S'al·ludeix aquí al punt 1.4. (*Solucions foniques de la iodització tradicional*) d'aquest capítol.

pels informadors amb aquesta solució representen tant la possibilitat tònica com la possibilitat àtona d'una *i* que es fusiona amb l'element palatal ioditzat, *i*, a la vegada, exemplifiquen algunes de les possibilitats sil·làbiques que aquesta *i* integradora assumeix; les possibilitats exemplificades són les següents:

- a) nucli en l'estructura sil·làbica C + V en inici de mot: *fillol* [fi'ɔl];
- b) nucli en l'estructura sil·làbica C + V en interior de mot: *cosconilles* [kuskɔ'niəs], *llentia* [lən'tiə], *falciot* [fəlsi'ɔt];
- c) nucli en l'estructura sil·làbica V en interior de mot: *pallissa* [pə'isə], *pallisser* [pəi'se] i en la pronunciació [ai'ɔli], amb *i* sil·làbica, del mot *allioli*;
- d) nucli en l'estructura sil·làbica V en posició final de mot: *envellir* [əmbə'i];
- e) marge en l'estructura sil·làbica C + V en interior de mot en la pronunciació [a'jɔli] del mot *allioli*.

Cal observar a més que, sigui quina sigui l'estructura fònica de la síl·laba amb *i*, aquest so —excepte la pronunciació d'*allioli* comentada al punt e— sempre està en contacte amb una altra vocal que pertany a una síl·laba diferent; per això es pot concloure que, llevat de la funció assil·làbica comentada en darrer lloc per al mot *allioli*,¹⁵³ la desaparició de l'element palatal comporta com a solució residual una situació de hiatus entre la vocal *i*, tònica o àtona, i les vocals veïnes.

4. Solució ioditzada amb so palatal [i] que funciona com a vocal

És, com ja he dit, la solució ioditzada que trobem en la pronunciació [furri'ak] del mot *forrellat*. Probablement aquest so palatal i tancat [i] que funciona com a vocal es pot interpretar com la síntesi de les solucions 1 i 3 anteriors; és a dir, és el resultat de la fusió de la vocal àtona i l'element palatal ioditzat *i*, a la vegada, aquesta vocal resultant [i] manté una situació de hiatus amb la vocal veïna, tal com hem vist que passava en el cas de la desaparició de l'element palatal —solució 3.

Encara que aquestes quatre solucions siguin les úniques modalitats de iodització que es donen entre els informadors de Barberà, convé de precisar també algunes qüestions reflectides pels resultats i que afecten alguns mots amb iodització tradicional. En primer lloc, hi ha el cas de mots que tenen més d'una solució ioditzada, i, en segon lloc, el dels mots que presenten una solució —lleista o no— singular:

153. En aquest cas encara caldria precisar, perquè la solució lleista d'aquest mot també té dues pronunciacions, [a'li'ɔli] i [a'li'ɔli].

1. Pel que fa al primer aspecte, es tracta de mots que en les respostes dels informadors tenen dues solucions ioditzades diferents, encara que només han estat classificats en una de les relacions anteriors segons la solució ioditzada preferida pels informadors. Aquests mots són *cremallot*, *forrellat* i *miroies*. En el cas de *forrellat* aquestes dues formes són una amb [-j-] per a la pronunciació minoritària [furrə'jak], i una altra, ja comentada, amb [i] per a la pronunciació ioditzada majoritària [furri'ak]. En els altres dos mots, les dues solucions ioditzades depenen de la diferent distribució que té l'element palatal com a conseqüència de variacions morfològiques o lèxiques en el mot; en el cas de *miroies*, les dues formes fòniques de la solució ieista depenen exclusivament de les dues possibilitats morfològiques que els informadors han donat per a aquest mot: una de femenina, majoritària, amb [-j-], i una de masculina, minoritària, amb [-j]; en el cas de *cremallot*, les dues solucions ieistes depenen de les dues formes lèxiques que han donat els informadors: una, minoritària, sense sufix derivatiu i amb [-j] -[krə'maj]-, i l'altra amb sufix derivatiu, i, per tant, amb [-j-] -[krəmə'jot].

2. Pel que fa al segon aspecte, es tracta evidentment d'un cas més extern a la iodització estricta; són mots que, independentment del seu origen, tenen tots una solució ioditzada amb [-j-] o [-j], segons la seva distribució sil·làbica, i que es caracteritzen en conjunt pel fet de presentar una altra solució palatal de naturalesa fònica diferent de [ʎ], per bé que no en tots aquesta naturalesa és la mateixa; aquests mots són *grumoll*, *ratlla*, *rellà* i *solellat*. Per una banda hi ha els mots *ratlla* i *rellà* on la solució ioditzada [-j-] alterna només amb una solució lleista, de manera que la singularitat es dona en la mateixa solució lleista; així trobem que en el cas de *ratlla* hi ha dues formes fòniques per a la solució lleista, una amb [-ʎ-] i l'altra amb [-ʎʎ-], i en el mot *rellà* la pronunciació amb [-ʎʎ-] és l'única solució no ioditzada. Per una altra banda, hi ha els mots *grumoll* i *solellat* que presenten com a solució singular un so prepalatal fricatiu; aquest so té una realització sorda [gru'mof] o sonora [sulə'ʒat] condicionada a la posició dins la síl·laba i dins el mot.

INVENTARI I COMENTARI DE LES DIFERENTS SOLUCIONS FÒNIQUES QUE PRESENTEN TOTS ELS MOTS ENQUESTATS

Les dades que vénen a continuació tenen en compte els tres grups fonamentals en què han estat repartits els mots enquestats. El primer apartat conté les diferents solucions dels mots del grup 1; és a dir, els mots que tenen grups patrimonials que han ioditzat en el català oriental. El segon apartat conté les diferents solucions dels mots del grup 2; és a dir, de mots que tenen una líquida palatal que, en principi, i donat el seu origen, no està sotmesa al procés de iodització. El tercer apartat conté les solucions dels mots del grup

3; és a dir, dels mots que tenen un so espirant mediopalatal no líquid, i que han estat preguntats a fi d'analitzar el procés d'ultracorrecció en el fenomen de la iodització.

1. Mots del grup 1

Si tenim en compte la tipologia de les diferents solucions, els mots procedents de grups patrimonials sotmesos al procés de iodització tradicional es poden classificar de la manera següent:

a. Mots amb una solució exclusivament lleista → 19:

[-ʎ-]:

acaballes, amortallar, aparellar,¹⁵⁴ batalla, conilla, cullera, envermellir, escorrialles, filla, fullejar, meravella, millor, mortalla, pavelló, tralla, xollar

[-ʎ]:

cordill, orgull, perill

b. Mots amb una solució exclusivament ieista → 2:

[-j-]:

0

[-j]:

solell

∅ (← [-j-]):

llentia

c. Mots que alternen la solució lleista i la solució ieista → 102:

[-ʎ-] / ∅ (← [-j-]):

allioli, cosconilles, envellir,¹⁵⁵ falciot, fillol, pallissa, pallisser

[-ʎ-] / [-j-]:

abella, agenollar-se, agulla, badallar, bavalles, cagalló, canalla, cella, cogullada, dalla, dallar, despulla, despullar, enrogallat, escorcollar, estovalles, fulla, fullola, magalla, magalló, malla, mullader, mullar, muralla, orella, palla, paller, palleria, papallona, parella, pessigolles, pollanc, pollancó, revifalla, rialla, rovellar-se, senalla, tallant, tallar, tovalló, tovallola, treballar, ullal, ullat, ullet, vella, vellesa, ventrellada, vermella, vermellor, virolla

[-ʎ] / [-j]:

all, amagatall, badall, batall, buscall, consell, crestall, escampall, fonnoll, fregall, full, gargall, genoll, magall, mall, margall, mirall, parell,

154. De tota manera, l'informador 2e va pronunciar aquest mot amb [-j-].

155. Cal tenir en compte que la solució ∅ està condicionada per la presència de *i*; per això, en les formes de la conjugació d'aquest verb que no tenen *i* reapareix l'element palatal [j] si la pronunciació és ieista; això es pot comprovar en els resultats generals d'aquest mot amb la pronunciació de l'informador 2b.

poll, raspall, retall, rostoll, rovell, secall, setrill, soroll, tall, terrabastall, treball, trencall, ull, ull de poll, vell, ventall, ventrell, vermell, vull, xaragall

$[-\lambda-] / [-\lambda] / [-j]$:

encenall

$[-\lambda-] / [-\lambda] / [-j-]$:

estenalles

$[-\lambda-] / [-j-] / [-j]$:

miroies

$[-\lambda-] / [-j-] / [-i-]$:

forrellat

$[-\lambda-] / [-\lambda] / [-j-] / [-j]$:

cremallot

$[-\lambda\lambda-] / [-j-]$:

rella

d. Mots que alternen una solució lleista i una altra solució no ieista $\rightarrow 0$.

e. Mots que alternen una solució ieista i una altra solució no lleista $\rightarrow 1$:

$[-j-] / [-\lambda-]$:

(as)solellat

f. Mots que alternen la solució lleista, la solució ieista i una altra solució $\rightarrow 1$:

$[-\lambda] / [-j] / [-j]$:

grumoll

A continuació, i prescindint de moment de la freqüència de cada solució, comentarem algunes qüestions relacionades amb els mots d'aquest grup i derivades d'aquests resultats.

En primer lloc cal constatar que, malgrat que el nombre d'informadors es pot considerar suficient i que el nombre de mots preguntats és considerable, el fet que un mot o un grup de mots no presenti una determinada solució ieista no exclou mai la possibilitat d'aquesta solució entre la població autòctona de Barberà; aquesta afirmació és, probablement, extrapolable a una geografia més àmplia i a consideracions més generals sobre els fenòmens lingüístics, però aquí ve a propòsit d'una de les solucions de *setrill*, que ja he comentat en aquest mateix capítol, i especialment dels resultats del mot *aparellar*; en efecte, el mot *aparellar* no dona en els resultats dels 28 informadors cap pronunciació ioditzada, però aquesta és justament l'única que va donar per al qüestionari previ un informador que no va continuar l'enquesta; i així, tot i que aquesta pronunciació ioditzada del mot no es tindrà en compte en els índexs generals, és evident que *aparellar* és un mot a cavall entre les solucions lleistes i les solucions ieistes.

En segon lloc cal fer algunes observacions més específiques sobre els diferents tipus de solucions, com és ara:

a. En la situació actual la iodització tradicional presenta una gran inestabilitat; aquesta inestabilitat es tradueix en el fet que una gran majoria dels mots d'aquest grup té en el conjunt d'informadors una doble solució, ieista i lleista; això manifesta una oscil·lació entre les dues solucions, que es fa més evident encara quan s'observa en els resultats que sovint un mateix parlant produeix indistintament les dues solucions.

b. El nombre de mots sense cap resposta amb la solució ioditzada és, d'entrada, força superior al nombre de mots que tenen les respostes exclusivament amb una solució ioditzada. En relació amb aquests mots que no tenen senyals de iodització en les respostes del informadors cal fer una sèrie de precisions. En primer lloc, sembla que no cal considerar aquí el mot *aparellar*, perquè té senyals de iodització. En segon lloc, hi ha cinc mots –*conilla*, *cordill*, *filla*, *millor* i *perill*– que estan afectats per la casuística complexa de la iodització en contacte amb *i*,¹⁵⁶ i que no solen ioditzar en el català continental. I finalment, que la resta de mots no té un comportament dialectal uniforme pel que fa a l'índex de iodització. Quant a aquesta darrera consideració, si partim de les dades de pronunciació en els dialectes catalans que documenta el *DCVB*, es pot establir una gradació entre aquests mots. Aquest diccionari documenta la pronunciació ioditzada de *cullera* i de *xollar* al Vallès, però indica una certa fluctuació en el cas de *cullera*; documenta la pronunciació ioditzada de *mortalla* en el català oriental continental; indica pronunciació lleista en el català continental per a *acaballes*, *amortallar*, *batalla*, *envermellir*, *fullejar*, *meravella* i *tralla*,¹⁵⁷ mots que amb diferent grau d'incidència tenen tots una pronunciació ieista en alguna zona de l'àmbit baleàric;¹⁵⁸ *orgull* i *pavelló* no ioditzen, segons les dades del *DCVB*, ni en el català oriental continental ni a l'insular. Si tenim en compte, doncs, que només *cullera*, *mortalla* i *xollar* tenen documentada al *DCVB* la pronunciació amb iodització tradicional en el català continental, no sembla massa desajustat el conjunt de mots sense senyals de iodització en les respostes dels informadors; sembla que globalment correspon a l'àmbit lèxic d'actuació del fenomen.

c. Entre les solucions lleistes cal assenyalar la pronunciació amb [–ʎʎ–] de *rella*. És la pronunciació escadussera d'un sol informador –5d– i l'única pronunciació lleista del mot; cal tenir en compte que es tracta d'un terme agrícola de rendiment incomplet (17 respostes/28 informadors) i que no és conegut per cap informador nascut després de 1950. El *DCVB* (vol. 9, pàg.

156. Vegeu dins l'apartat *Els fenòmens estudiats*, del capítol I, el punt 1.4., *Solucions fòniques de la iodització tradicional*.

157. Per a algun d'aquests mots, la informació sobre el català oriental continental que dona el *DCVB* es limita al barcelonès.

158. Per exemple, el mateix diccionari circumscriu la pronunciació ioditzada de *batalla* a l'àmbit més vulgar de la parla de Mallorca.

324) documenta aquesta pronunciació a Blancafort i a Sta. Coloma de Queralt, però no sembla que es pugui establir cap vinculació geogràfica d'aquesta mena amb l'informador; per això sembla més plausible que aquesta pronunciació estigui relacionada no només amb la regressió de la iodització, sinó també amb la pròpia desaparició del mot.

d. Les pronunciacions singulars de *grumoll* i (*as*)*solellat* coincideixen, com he comentat abans, en un so prepalatal fricatiu que es produeix sord o sonor segons la distribució que té en cada un dels dos mots. Pel que fa a la naturalesa fònica d'aquestes dues solucions, cal remarcar dos aspectes: a) que tots dos sons, malgrat tendir normalment a una localització més avançada que [j], són també palatals; b) que totes dues solucions són contínues com [j]. I així, independentment d'altres consideracions,¹⁵⁹ no es pot negligir que, a l'hora d'optar per una solució palatal que no fos ioditzada ni líquida, els informadors han produït un so continu com [j] i no pas interrompte com [ʎ]. En el cas de *grumoll*, la solució [-ʃ] és escadussera –només de 7a– i alterna amb una solució lleista, majoritària, i amb la ioditzada, també escadussera –de 3a. En el mot (*as*)*solellat*, [-ʒ–] només alterna amb la solució ioditzada, i representa 4/28 respostes; a l'hora de considerar aquesta solució prepalatal d'(*as*)*solellat* cal tenir també en compte que els quatre informadors que l'han donada –5a, 5b, 7a i 7b– desconeixen la forma lèxica *solell*. Podem remarcar també que aquesta solució prepalatal, [-ʒ–] o [-ʃ], és pròpia de generacions joves i que un informador –7a– coincideix en aquestes dues pronunciacions.

2. Mots del grup 2

Si tenim en compte la tipologia de les solucions, els mots d'aquest grup es poden classificar de la manera següent:

a. Mots que tenen exclusivament una solució lleista → 60:

[ʎ–]:

llavi, llengua, lletra, lleuger, llibre, lloc, llop, lluç

cons. + ʎ–:

enllà, esllenegar

[-ʎ–]:

aixella, ampolla, aquella, arpelles, arpillera, avellana, ballar, cartilla, cavalló, ceballot, celler, cistella, collaret, corbella, dilluns, ella, forquilla, gallina, graella, metralla, metralladora, molla, mollasses, mullena, olla, paella, pallasso, pantalla, patrulla, pollar-se, poncella, pubilla, sella, sivella, taller, tresillo, vellut

159. Per exemple, en el cas d'(*as*)*solellat*, la influència d'altres participis formats amb –*ejat* afavorida per una analogia de formes verbals segons el tipus: cast. *caldear* / cat. *caldejar*, cast. *humar* / cat. *fumejar*, cast. *saquear* / cat. *saquejar*, cast. *sondear* / cat. *sondejar*, cast. *trastear* / cat. *trastejar*, etc.

- [-ʎ]:
*aquell, avall, castell, cavall, cistell, coll, detall, esmolts, gall, grill, met-
 tall, poll, recull*
- b. Mots que tenen exclusivament una solució lleista, però singular → 1:
 [-ʎ-] / [-ʎʎ-]:
guilla
- c. Mots que tenen una solució lleista-ieista → 6:
 [-ʎ-] / [-j-]:
cabellera, cremallera, escabellat, medalla
 [-ʎ] / [-j]:
cabell, cristall
- d. Mots que tenen una solució lleista-ieista normal i una solució lleista sin-
 gular → 1:
 [-ʎ-] / [-ʎʎ-] / [-j-]:
ratlla
- e. El mot *rellotge*, amb les solucions següents:
 [-ʎ-] / [-l-]

Els mots d'aquest grup 2 inicialment havien estat inclosos al qüestionari a fi de determinar la possible aparició entre les generacions més joves de la iodització no tradicional. Els resultats de l'enquesta donen que, sobre un total de 69 mots, només 7 presenten indicis de iodització, però sembla justament que en cap d'aquests set casos no es pot parlar del tipus de iodització d'influència estranya; es tracta ara de veure, doncs, que les respostes ieistes d'aquests mots són casos de iodització tradicional:

a. En el cas de *cabell* i els seus derivats *-cabellera, escabellat-* es tracta de mots amb una pronunciació ioditzada àmpliament documentada en la zona peninsular del català oriental i en el balearic.¹⁶⁰ J. Coromines i J. Veny han donat sengles explicacions (vegeu la nota 107) per a justificar la iodització en aquest mot procedent del grup llatí *-ll-*. En els resultats del treball aquests tres mots tipifiquen ben clarament la iodització tradicional, ja que tots tres mantenen, amb una certa discontinuïtat, aquesta pronunciació fins als informadors del grup generacional 3; com que a partir del grup generacional 4 només trobem la solució lleista, els tres mots *il·lustren*, no només la iodització tradicional, sinó també la regressió d'aquest fenomen en les generacions més joves.

b. En el cas de *cristall*, el *DCVB* (vol. 3, pàg. 760) documenta la pronunciació amb [-j] en el dialecte balear; J. Coromines¹⁶¹ atribueix la pronunciació

160. El *DCVB* (vol. 2, pàg. 774) dona un llarg inventari de poblacions dins la zona del català oriental que fan una pronunciació ioditzada d'aquest mot.

161. J. COROMINES, *DEiCLC*, vol. 2, entrada *cristall*. pàg. 1062.

ioditzada del mot a la influència d'una confusió entre *crestall* 'cresta de serra, cresta entre dos solcs' i *crisall*, pronunciat sovint i fins al segle XIX amb [ə]; la pronunciació ioditzada de *crisall* té, doncs, una certa tradició. En el cas de *medalla*, el *DCVB* (vol. 7, pàg. 319) només documenta pronunciacions amb [ʎ] a tots els dialectes. És evident que aquests dos mots tenen respectivament la mateixa terminació que els mots formats amb els sufixos tòpics *-all* i *-alla*, procedents del grup llatí *-lj-* i, per tant, sotmesos al procés de iodització tradicional; per això, no sembla massa agosarat de pensar que les respostes amb iodització d'aquests dos mots són conseqüència d'una atracció lèxica propiciada per l'estructura fònica dels dos mots i afavorida, en el cas de *crisall*, per la influència de *crestall*; el fet que els informadors que han donat aquesta solució *-[kris'taj]*: 1a 3c 4b, [mə'dajə]: 1b— no pertanyin a les generacions més joves també afavoreix aquesta interpretació.¹⁶² Incidint en el mateix sentit, els materials d'aquest treball aporten un altre cas de la tendència de la terminació *-all* cap a la iodització tradicional; es tracta dels resultats del mot del grup 3 *alegrois*, que dos informadors *-3a* i *6d*— han respost amb el tipus lèxic *alegrall*; d'aquestes dues respostes, la de *3a* és amb *[-j]*. De tota manera, i a fi de situar bé el fenomen en el seu context, cal remarcar que altres mots del grup 2 amb els mateixos requisits fònics *-avall, cdvall, detall, gall, metall, metralla, pantalla*— no han tingut cap resposta amb iodització.

c. Per al mot *ratlla* recollim en una sola població tres de les quatre solucions *-[ʎ], [ʎʎ], [j]*— que el *DCVB* documenta a zones dialectals diferents;¹⁶³ cal observar, a més, que cap d'aquestes pronunciacions no és escadussera *-[ʎ]*: 19 informadors; *[ʎʎ]*: 6; *[j]*: 5—; el fet que un informador *-1c*— alterni *[ʎ]/[j]* i un altre *-2d*— *[ʎʎ]/[j]* incideix en la inestabilitat de la pronunciació del mot. Encara que es poden formular diferents hipòtesis sobre la procedència d'aquest mot, els resultats amb *[j]* d'aquest treball ens permeten de caracteritzar-lo com sotmès al procés de iodització tradicional: les 5 respostes amb *[j]* són totes d'informadors de les generacions més velles *-1ac 2ad 3a-*, i *2d*, que alterna les solucions *[ʎʎ]/[j]*, assenyala aquesta darrera com una pronunciació antiga.

d. En el cas de *cremallera*, la solució amb *[j]* és la resposta escadussera d'un sol informador *-1b*— que, a més, l'alterna amb *[ʎ]*. En l'àrea de iodització tradicional, el *DCVB* (vol. 3, pàg. 717) dona *[ʎ]* per a Barcelona i Palma i

162. Cal observar també que la major incidència de iodització en *crisall* que en *medalla* concorda amb la tendència ioditzadora del mot esmentada per J. Coromines, i manifestada per al balear en la informació fonètica del *DCVB* (vol. 3, pàg. 760).

163. El *DCVB* (vol. 9, pàg. 169) situa dialectalment les diferents pronunciacions del mot de la manera següent: *[ʎ]* a Solsona, Lleida i en el valencià; *[ʎʎ]* a Cardona, Barcelona, Tarragona i Valls; *[j]* a l'Empordà, Olot, Maresme, Mallorca i Eivissa, i *ø* a Menorca.

no dona cap altra informació sobre català oriental. Com que es tracta d'un mot de procedència francesa i no hi ha cap element fònic o lèxic que, en principi, predisposi el mot per a la iodització, es poden postular moltes hipòtesis –i, probablement, cap de certa– que poden haver induït l'informador a una pronunciació oscil·lant lleista-ieista; ara bé, si es tracta de determinar si aquesta pronunciació ieista aïllada és un cas d'influència de iodització tradicional o un cas de iodització d'influència estranya, sembla clara la iodització tradicional: l'informador –1b– que ha donat aquesta pronunciació pertany al grup dels més vells i justament és el mateix –i l'únic– que ha respost amb la solució ioditzada per al mot *medalla*.

A la vista de les respostes dels informadors, i tenint en compte els comentaris anteriors, es pot concloure: a) que amb les respostes dels informadors als mots del grup 2 no hi ha prou elements per pensar en una irrupció de la iodització no catalana entre les generacions amb llengua adulta de la població autòctona de Barberà; b) que, en els 7 mots del grup 2 que tenen respostes amb iodització, la informació dona més elements per considerar que es tracta de manifestacions diferents més aviat de la iodització tradicional que no pas de iodització d'influència forana; c) que sembla probable que la iodització tradicional ha tendit a actuar analògicament sobre determinats mots catalans amb una estructura fònico-lèxica paral·lela a la d'altres mots que tenien grups llatins sotmesos a la iodització tradicional.¹⁶⁴ D'aquesta manera les respostes amb indicis de iodització dels mots *cabell*, *cabellera*, *cremallera*, *crisall*, *escabellat*, *medalla* i *ratlla* s'han considerat casos de iodització tradicional i, per això, han estat tractades juntament amb els mots del grup 1 en una part posterior d'aquest mateix capítol on analitzo la regressió de la iodització tradicional en les diferents generacions.¹⁶⁵

Abans de donar per acabat el comentari de les solucions fòniques dels mots del grup 2, cal tractar breument els resultats de dos mots sense iodització tradicional; es tracta de la pronunciació amb [–ʎ–] de *guilla* i de l'alternança [–ʎ–]/[–l–] al mot *rellotge*.

En el cas del mot *guilla*, el *DCVB* (vol. 6, pàg. 459) no documenta entre els dialectes del català oriental cap pronunciació diferent de [ʎ]; en els resultats del meu treball es manifesta com un mot d'ús incomplet, encara que present en tots set grups generacionals, i amb una solució [ʎʎ] que no és espo-

164. Si realment existeix aquesta tendència analògica, per petita que sigui, es confirma que entre les diferents hipòtesis donades per explicar la iodització tradicional de *cabell* i els seus derivats (vegeu la nota 107) la de J. Veny és la més versemblant.

165. En l'extracte de dades que precedeix l'anàlisi esmentada (vegeu l'apartat *Incidència generacional de la iodització* d'aquest mateix capítol) aquests set mots s'introdueixen amb parèntesis.

ràdica, ja que, de les 18 respostes amb aquest tipus lèxic, 3–3b, 6a, 6d– tenen aquesta pronunciació.¹⁶⁶

Pel que fa a *rellotge*, és evident que, tal com s'han produït els resultats, aquest mot queda fora de lloc en aquesta part del qüestionari, encara que no era sobrer entre els mots del grup 2, quan, en la intenció inicial, es tractava de constatar els primers símptomes de iodització no tradicional entre els més joves. Per això, el comentari es limita a fer evident la pervivència de les dues líquides laterals [l] i [ʎ]: entre els informadors la solució moderna, la palatal, és prioritària –22 donen exclusivament aquesta resposta–, 4 informadors donen la solució antiga, [l], 2 oscil·len entre [ʎ] i [l]; pel que fa a les preferències generacionals, només esmentar que els informadors dels grups 1 i 2 –els més vells– i els del grup 4 –la generació que es mou entre el món antic de Barberà i el modern– prefereixen tots la solució moderna; en els quatre grups restants conviuen les dues solucions.

3. Mots del grup 3

Els mots d'aquest grup són al qüestionari amb l'objectiu de determinar com la regressió del fenomen estudiat incideix també en molts mots on el so mediopalatal [j], en les diferents posicions –explosiva inicial, intervocàlica o implosiva final– té un origen no relacionat amb el fenomen que en els estudis sobre català oriental s'anomena iodització tradicional.

La tipologia de les solucions permet de classificar aquests mots de la manera següent:

a. Mots sense solució lleista → 5:

[j–]:

iode

[–j–]:

maionesa, seient, teia, toia

[–j]:

0

b. Mots sense solució lleista, però amb una solució singular → 1:

[–j] / [–tʃ]:

esglai

c. Mots amb una solució lleista-no lleista → 8:

[j–] / [ʎ–]:

iogurt

166. Aquesta pronunciació amb [ʎʎ] és usual a tot el Vallès; no fa gaire vaig veure que uns herbolaris de la comarca havien escrit el nom *cua de guilla* en un flascó d'herbes. Tant si aquest nom procedeix del germànic *wihselā* 'guineu' –'mostela', segons J. Coromines– com proposa el *DCVB* (vol. 6, pàg. 459), com si procedeix del nom de dona germànic *Wisīla*, segons proposta de J. Coromines (*DEiCLC*, vol. 4, pàg. 738), és igualment el resultat de l'evolució d'un grup –sʰ– que ha donat, si més no al Vallès i per al mot *guilla*, [ʎ] i [ʎʎ].

$[-j-] / [\lambda-]$:

atzagaida, esgaiar, gaia, talaia

$[-j] / [-\lambda]$:

desmai, servei

$[-j-] / [-j] / [-\lambda]$:

alegrois

d. Mots amb una solució lleista-no lleista i una altra solució singular $\rightarrow 1$:

$[-j-] / [-\lambda-] / [-3-]$:

voleiar

e. Mots amb una solució només lleista $\rightarrow 0$.

Aquests resultats fan veure: a) que sobre un total de 15 mots només n'hi ha 5 que en el conjunt de respostes dels informadors no tenen altra solució que [j]; b) que les dues terceres parts del total tenen diferents indicis d'instabilitat en la naturalesa fònica de [j]; c) que no hi ha cap mot on la pronunciació lleista hagi desplaçat completament [j].

Sembla evident que la instabilitat de [j] en aquests mots ve condicionada per la instabilitat de la iodització tradicional; per això mateix, entre les diferents solucions alternatives a [j], [\lambda] és la preferida; és a dir, s'aplica a aquests mots la mateixa llei de correcció que s'aplica a la iodització tradicional:

$$j \rightarrow \lambda / \left[\begin{array}{c} -[\text{voc.}] \\ [\text{voc.}] - \\ [\text{voc.}] - [\text{voc.}] \end{array} \right]$$

D'aquesta manera la lleïtzació, per un excés de correcció, actua en aquests mots transcendent els límits de la iodització tradicional. És un cas típic d'ultracorrecció o hipercorrecció. Les altres solucions [ʒ] i [tʃ] són més ocasionals, perquè només es donen en un mot cada una. De tota manera, mentre [tʃ] és una solució escadussera, produïda per un sol informador, [ʒ] és en el mot *voleiar* la solució que, de manera exclusiva, donen quatre informadors -2b, 3b, 3d, 7b- i la que alterna amb [j] o amb [\lambda] en les respostes de dos informadors més -7a i 5b, respectivament. Pel que fa a la naturalesa d'aquestes dues solucions, cal assenyalar que, essent sons de localització palatal com [j] i [\lambda], coincideixen en el tret no líquid de [j]; ara bé, mentre en el cas de *voleiar* -sigui per analogia amb formes verbals amb *-ejar*,¹⁶⁷ o per altres motius- el so alternatiu [ʒ] té una modalitat contínua com [j], la solució singular de 5b per a *esglai* ofereix, en canvi, un so amb una modalitat articulatòria interrompuda com [\lambda].

167. Vegeu el que s'ha dit a propòsit de la solució [-ʒ-] del mot (*as*)*solellat* en la nota 159.

De l'anàlisi de la naturalesa d'aquestes solucions diferents de [j] es poden deduir les conclusions següents: a) en la situació d'instabilitat que manté la iodització tradicional només hi ha implicats sons de localització palatal; b) de totes les solucions alternatives a [-j-], [-j] o ø, que representen la iodització tradicional, la solució no ieista preferida ve representada pel so [ʎ], si més no en l'estat de llengua que representen els informadors d'aquest treball; c) de la mateixa manera que és possible que la iodització tradicional hagi actuat analògicament sobre mots sense els grups llatins sotmesos a aquest fenomen, la lleïtzació, pel fet d'estar condicionada també per factors psicosocials, i no només per determinades lleis de l'evolució fonètica, transcedeix els límits de la iodització tradicional estricta.

ÍNDEX DE FREQUÈNCIA DE LES DIFERENTS SOLUCIONS

A l'hora de valorar l'abast del fenomen de la iodització tradicional entre els informadors d'aquest treball pot ser interessant de tenir en compte la freqüència de les solucions; es tracta d'observar mot a mot la freqüència de les diferents pronunciacions en relació amb el total de respostes, i molt especialment la freqüència de pronunciacions ioditzades en els mots dels grups 1 i 2, i de pronunciacions lleïstes en els mots del grup 3. Sembla que això pot contribuir a una valoració més completa de la incidència de cada realització.

En l'elaboració d'aquestes freqüències he considerat convenient de mantenir la distinció, bàsicament etimològica, dels tres grups de mots que apareixen al qüestionari, i que també he tingut en compte a l'apartat anterior en el comentari de les diferents solucions.

Per a una correcta interpretació dels resultats més generals que es donen al començament de cada una de les tres parts –i que corresponen a cada un dels grups esmentats–, cal tenir en compte aquestes observacions:

1. Per als mots dels grups 1 i 2 l'índex de freqüència de cada mot és el del total de pronunciacions ioditzades en relació amb el rendiment real d'aquest mot; he comptat també com a produccions ioditzades d'un mot aquelles en què un mateix informador alternava una resposta ieista i una resposta lleïsta; per això, a l'hora de valorar aquestes freqüències cal tenir present aquesta modalitat del recompte, perquè, si no, podria semblar que hi ha discrepàncies entre els diferents tipus de solucions comentades a l'apartat anterior i els índexs que es donaran a continuació. De tota manera, i a fi de situar cada mot en relació amb el conjunt de respostes, he posat per a cada un una indicació del tipus de rendiment, he explicat entre parèntesis el nombre de respostes deficientes –o d'un altre tipus lèxic o fònic– en cas que el rendiment sigui incomplet i, a més, he precisat el nombre de respostes per a cada tipus de solució. Cal advertir també que, a l'hora de comptabilitzar aquests resul-

tats, he prescindit de les valoracions sobre l'ús que sovint fan els informadors.

2. En el cas dels mots del grup 3 he procedit de manera paral·lela, però els resultats de cada mot estan en un índex decreixent de freqüència de les pronunciacions lleistes.

1. *Índex decreixent de freqüència de iodització en els mots del grup 1*

%	
100	rendiment complet: <i>llentia</i> : ieïsta 28
	rendiment incomplet: <i>ullal</i> (-1): ieïsta 26, ieïsta-lleïsta 1 <i>solell</i> (-6): ieïsta 22
94'11	rendiment incomplet: <i>rella</i> (-11): ieïsta 16, lleïsta 1 ([λλ])
93'75	rendiment incomplet: <i>falcïot</i> (-12): ieïsta 15, lleïsta 1
90'47	rendiment incomplet: <i>cosconilles</i> (-7): ieïsta 19, lleïsta 2
85'71	rendiment complet: <i>cella</i> : ieïsta 18, ieïsta-lleïsta 6, lleïsta 4 <i>(as)solellat</i> : ieïsta 24, altres ([3]) 4
80'76	rendiment incomplet: <i>fillol</i> (-2): ieïsta 21, lleïsta 5
75	rendiment complet: <i>vull</i> : ieïsta 21, lleïsta 7
65'38	rendiment incomplet: <i>pallissa</i> (-2): ieïsta 17, lleïsta 9
65'21	rendiment incomplet: <i>xaragall</i> (-5): ieïsta 9, ieïsta-lleïsta 6, lleïsta 8
61'11	rendiment incomplet: <i>buscall</i> (-10): ieïsta 10, ieïsta-lleïsta 1, lleïsta 7
60	rendiment incomplet: <i>pallisser</i> (-18): ieïsta 5, ieïsta-lleïsta 1, lleïsta 4
54'54	rendiment incomplet: <i>forrellat</i> (-6): ieïsta 11, ieïsta-lleïsta 1, lleïsta 10
50	rendiment incomplet: <i>pollera</i> (-12): ieïsta 7, ieïsta-lleïsta 1, lleïsta 8 <i>pollancó</i> (-14): ieïsta 7, lleïsta 7
47'05	rendiment incomplet: <i>ullat</i> (-11): ieïsta 8, lleïsta 9

- 45'45 rendiment incomplet:
pollanc (-6): ieista 9, ieista-lleista 1, lleista 12
- 43'75 rendiment incomplet:
cogullada (-12): ieista 7, lleista 9
- 42'85 rendiment complet:
poll: ieista 11, ieista-lleista 1, lleista 16
- 40 rendiment incomplet:
margall (-8): ieista 6, ieista-lleista 2, lleista 12
- 38'09 rendiment incomplet:
rostoll (-7): ieista 7, ieista-lleista 1, lleista 13
- 35'71 rendiment complet:
allioli: ieista 10, lleista 18
- 33'33 rendiment incomplet:
mall (-1): ieista 9, lleista 18
dallar (-7): ieista 7, lleista 14
magall (-7): ieista 5, ieista-lleista 2, lleista 14
crestall (-10): ieista 5, ieista-lleista 1, lleista 12
- 32'14 rendiment complet:
tovallola: ieista 8, ieista-lleista 1, lleista 19
- 29'62 rendiment incomplet:
fullola (-1): ieista 7, ieista-lleista 1, lleista 19
- 28'57 rendiment complet:
cagalló: ieista 6, ieista-lleista 2, lleista 20
paller: ieista 4, ieista-lleista 4, lleista 20
trencall: ieista 6, ieista-lleista 2, lleista 20
ull de poll: ieista 8, lleista 20
- 28 rendiment incomplet:
encenall (-3): ieista 7, lleista 18
- 27'77 rendiment incomplet:
cremallot (-10): ieista 5, lleista 10
- 27'27 rendiment incomplet:
miroies (-6): ieista 6, lleista 16
- 26'92 rendiment incomplet:
dalla (-2): ieista 6, ieista-lleista 1, lleista 19
- 25 rendiment complet:
magalló: ieista 7, lleista 21
rovell: ieista 5, ieista-lleista 2, lleista 21
senalla: ieista 6, ieista-lleista 1, lleista 21
treballar: ieista 5, ieista-lleista 2, lleista 21
- rendiment incomplet:
ullet (-4): ieista 6, lleista 18
ventrell (-16): ieista 3, lleista 9

- 23'07 rendiment incomplet:
gargall (-2): ieista 5, ieista-lleista 1, lleista 20
- 22'72 rendiment incomplet:
bavalles (-6): ieista 4, ieista-lleista 1, lleista 17
tallant (-6): ieista 4, ieista-lleista 1, lleista 17
- 22'22 rendiment incomplet:
envellir (-1): ieista 6, lleista 21
escampall (-1): ieista 5, ieista-lleista 1, lleista 21
- 21'42 rendiment complet:
badallar: ieista 6, lleista 22
canalla: ieista 4, ieista-lleista 2, lleista 22
despullar: ieista 4, ieista-lleista 2, lleista 22
fregall: ieista 5, ieista-lleista 1, lleista 22
magalla: ieista 6, lleista 22
papallona: ieista 6, lleista 22
secall: ieista 6, lleista 22
tovalló: ieista 4, ieista-lleista 2, lleista 22
vell: ieista 4, ieista-lleista 2, lleista 22
- 17'85 rendiment complet:
agenollar-se: ieista 5, lleista 23
fonoll: ieista 3, ieista-lleista 2, lleista 23
genoll: ieista 3, ieista-lleista 2, lleista 23
mullar: ieista 2, ieista-lleista 3, lleista 23
palla: ieista 3, ieista-lleista 2, lleista 23
parell: ieista 5, lleista 23
raspall: ieista 4, ieista-lleista 1, lleista 23
rovellar-se: ieista 2, ieista-lleista 3, lleista 23
vellesa: ieista 3, ieista-lleista 2, lleista 23
ventall: ieista 3, ieista-lleista 2, lleista 23
- 15'38 rendiment incomplet:
batall (-15): ieista 2, lleista 11
- 14'81 rendiment incomplet:
amagatall (-1): ieista 4, lleista 23
- 14'28 rendiment complet:
abella: ieista 4, lleista 24
all: ieista 4, lleista 24
badall: ieista 4, lleista 24
estenalles: ieista 3, ieista-lleista 1, lleista 24
mirall: ieista 3, ieista-lleista 1, lleista 24
muralla: ieista 4, lleista 24
orella: ieista 3, ieista-lleista 1, lleista 24

- pessigolles*: ieista 4, lleista 24
rialla: ieista 3, ieista-lleista 1, lleista 24
soroll: ieista 4, lleista 24
tall: ieista 3, ieista-lleista 1, lleista 24
tallar: ieista 2, ieista-lleista 2, lleista 24
ull: ieista 3, ieista-lleista 1, lleista 24
vella: ieista 3, ieista-lleista 1, lleista 24
vermella: ieista 3, ieista-lleista 1, lleista 24
- 12 rendiment incomplet:
 enrogallat (-3): ieista 3, lleista 22
- 10'71 rendiment complet:
 estovalles: ieista 2, ieista-lleista 1, lleista 25
 mullader: ieista 2, ieista-lleista 1, lleista 25
 parella: ieista 3, lleista 25
 terrabastall: ieista 3, lleista 25
 vermell: ieista 3, lleista 25
 vermellor: ieista 2, ieista-lleista 1, lleista 25
- 8 rendiment incomplet:
 malla (-3): ieista 2, lleista 23
- 7'69 rendiment incomplet:
 escorcollar (-2): ieista 2, lleista 24
- 7'14 rendiment complet:
 agulla: ieista 2, lleista 26
 fulla: ieista-lleista 2, lleista 26
 treball: ieista-lleista 2, lleista 26
- rendiment incomplet:
 virolla (-14): ieista 1, lleista 13
- 4'54 rendiment incomplet:
 ventrellada (-6): ieista-lleista 1, lleista 21
- 4'16 rendiment incomplet:
 despulla (-4): ieista-lleista 1, lleista 23
- 3'84 rendiment incomplet:
 revifalla (-2): ieista-lleista 1, lleista 25
- 3'70 rendiment incomplet:
 grumoll (-1): ieista-lleista 1, lleista 25, altres ([f]) 1
- 3'57 rendiment complet:
 consell: ieista-lleista 1, lleista 27
 full: ieista-lleista 1, lleista 27
 retall: ieista 1, lleista 27
 setrill: ieista 1, lleista 27

poca incidència entre els informadors del treball; representen el 0'19% del total de formes produïdes.

2. Avaluació de les freqüències:

Mots amb freqüència de iodització 100% → 3:

a) element ioditzat en posició intervocàlica:

llentia, ullal

b) element ioditzat en posició final:

solell

Mots amb freqüència de iodització entre 99% i 75% → 7:

a) element ioditzat en posició intervocàlica:

cella, cosconilles, falciot, fillol, rella, (as)solellat

b) element ioditzat en posició final:

vull

Mots amb freqüència de iodització entre 74% i 50% → 7:

a) element ioditzat en posició intervocàlica:

forrellat, pallera, pallissa, pallisser, pollancó

b) element ioditzat en posició final:

buscall, xaragall

Mots amb freqüència de iodització entre 49% i 25% → 27:

a) element ioditzat en posició intervocàlica:

allioli, cagalló, cogullada, cremallot, dalla, dallar, fullola, magalló, miroies, paller, pollanc, senalla, tovallola, treballar, ullat, ullet

b) element ioditzat en posició final:

crestall, encenall, magall, mall, margall, poll, rostoll, rovell, tren-call, ull de poll, ventrell

Mots amb freqüència de iodització entre 24% i 10% → 48:

a) element ioditzat en posició intervocàlica:

abella, agenollar-se, badallar, bavalles, canalla, despullar, enrogallat, envellir, estenalles, estovalles, magalla, mullader, mullar, muralla, orella, palla, papallona, parella, pessigolles, rialla, rovellar-se, tallant, tallar, tovalló, vella, vellesa, vermella, vermellor

b) element ioditzat en posició final:

all, amagatall, badall, batall, escampall, fonoll, fregall, gargall, genoll, mirall, parell, raspall, secall, soroll, tall, terrabastall, ull, ventall, vell, vermell

Mots amb freqüència de iodització inferior al 10% i superior a 0 → 14:

a) element ioditzat en posició intervocàlica:

agulla, despulla, escorcollar, fulla, malla, revifalla, ventrellada, virolla

b) element ioditzat en posició final:

consell, full, grumoll, retall, setrill, treball

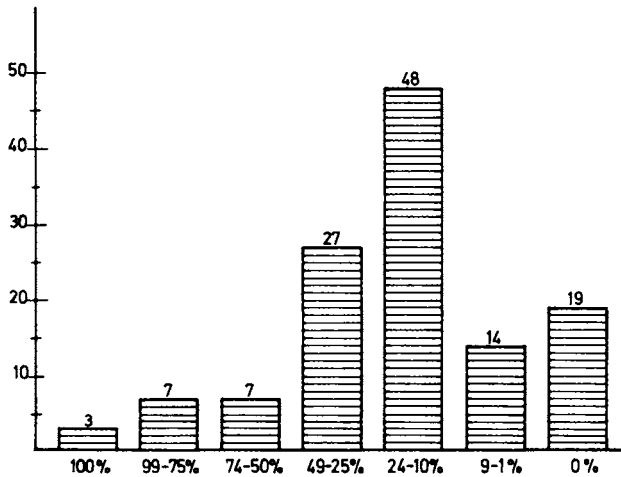
Mots sense iodització → 19:

a) element ioditzable en posició intervocàlica:

acaballes, amortallar, aparellar, batalla, cullera, envermellir, es-corrialles, filla, fullejar, meravella, millor, mortalla, pavelló, tralla, xollar

b) element ioditzable en posició final:

conill, cordill, orgull, perill

GRÀFIC 4. *Iodització tradicional*. Avaluació de la freqüència d'aquest fenomen.

3. Freqüència absoluta de formes ioditzades (amb solució ieista o ieistalleista per mot:

a) amb l'element ioditzat en posició intervocàlica:

28: *llentia*

27: *ullal*

24: *cella, (as)solellat*

21: *fillol*

19: *cosconilles*

17: *pàllissa*

16: *rella*

15: *falciot*

12: *forrellat*

10: *allioli, pollanc*

9: *tovallola*

8: *cagalló, fullola, paller, pallerà, ullat*

- 7: *cogullada, dalla, dallar, magalló, palliser, pollancó, senalla, treballar*
 6: *badallar, canalla, despullar, envellir, magalla, miroies, papallona, tovalló, ullet*
 5: *agenollar-se, bavalles, cremallot, mullar, palla, rovellar-se, tallant, vellesa*
 4: *abella, estenalles, muralla, orella, pessigolles, rialla, tallar, vella, vermella*
 3: *enrogallat, estovalles, mullader, parella, vermellor*
 2: *agulla, escorcollar, fulla, malla*
 1: *despulla, revifalla, ventrellada, virolla*

b) amb l'element ioditzat en posició final:

- 22: *solell*
 21: *vull*
 15: *xaragall*
 12: *poll*
 11: *buscall*
 9: *mall*
 8: *margall, rostoll, trencall, ull de poll*
 7: *encenall, magall, rovell*
 6: *crestall, escampall, fregall, gargall, secall, vell*
 5: *fonoll, genoll, parell, raspall, ventall*
 4: *all, amagatall, badall, mirall, soroll, tall, ull*
 3: *terrabastall, ventrell, vermell*
 2: *batall, treball*
 1: *consell, full, grumoll, retall, setrill*

2. Índex decreixent de freqüència de iodització en els mots del grup 2

		%
17'85	rendiment complet:	
	<i>ratlla</i> : ieista 3, ieista-lleista 2 (j/Λ 1, j/ΛΛ 1), lleista 23	
		(Λ 18, ΛΛ 5)
14'28	rendiment complet:	
	<i>cabell</i> : ieista 3, ieista-lleista 1, lleista 24	
	<i>escabellat</i> : ieista 4, lleista 24	
10'71	rendiment complet:	
	<i>cabellera</i> : ieista 3, lleista 25	
	<i>cristall</i> : ieista 2, ieista-lleista 1, lleista 25	
3'57	rendiment complet:	
	<i>cremallera</i> : ieista-lleista 1, lleista 27	
	<i>medalla</i> : ieista 1, lleista 27	

- 0 rendiment complet:
aixella, ampolla, aquell, aquella, avall, avellana, ballar, cartilla, castell, cavall, ceballot, cistell, cistella, coll, collaret, detall, dilluns, ella, enllà, forquilla, gall, gallina, graella, grill, llavi, llengua, lletra, lleuger, llibre, lloca, llop, lluç, metall, metralla, metralladora, molla, olla, paella, pallasso, pantalla, patrulla, poll, pubilla, recull, rellotge (κ 22, κ/1 2, 14), *sivella, taller, vellut*
- rendiment incomplet:
esmolls (-1), *mullena* (-1), *tresillo* (-1), *celler* (-2), *esllenegar* (-3), *poncella* (-4), *arpelles* (-5), *pollar-se* (-6), *mollassa* (-9), *arpillera* (-10), *guilla* (-10; κ 15, κκ 3), *corbella* (-11), *sella* (-14), *cavalló* (-16)

Extractes fets a partir de les dades anteriors:

1. Formes produïdes.

Si prescindim dels resultats del mot *rellotge*, que manté en alguns informadors una solució més antiga i no afectada pel procés de palatalització, les solucions obtingudes per als altres 68 mots restants del grup 2 són les següents:

formes amb iodització	21
solució ieista → 15	
solució ieista-lleista:	
[j]/[κ] → 5	
[j]/[κκ] → 1	
formes sense iodització	1790
[κ] → 1782	
[κκ] → 8	

Total	1811

En relació amb aquest extracte cal assenyalar:

- que la incidència de les formes ioditzades representa només un 1'15% del total de formes produïdes,
- que, entre aquestes solucions, no n'hi ha cap que sigui un so de localització prepalatal, fricatiu o africad.

2. Avaluació de les freqüències:

- Mots amb iodització → 7:
 freqüència de iodització entre 20% i 10%: 5
cabellera, cabell, cristall, escabellat, ratlla

frequència de iodització entre 10% i 1%: 2

cremallera, medalla

b) Mots sense iodització → 62:

aixel·la, ampolla, arpelles, arpillera, aquell, aquella, avall, avellana, ballar, cartilla, castell, cavall, cavalló, ceballot, celler, cistell, cistella, coll, collaret, corbella, detall, dilluns, ella, enllà, esllengar, esmol·ls, forquilla, gall, gallina, graella, grill, guilla, llavi, llengua, lletra, lleuger, llibre, lloca, llop, lluç, metall, poll, recull, metralla, metralladora, molla, mollassa, mullena, olla, paella, pallasso, pantalla, patrulla, pollar-se, poncella, pubilla, rellotge, sella, sivella, taller, tresillo, vellut

Com s'ha dit a l'apartat *Inventari i comentari de les diferents solucions fòniques que presenten tots els mots enquestats* d'aquest capítol, totes les formes ioditzades dels mots del grup 2 tenen relació, més o menys directa, amb la iodització tradicional.

3. Frequència absoluta de formes ioditzades (amb solució ieista o ieista-lleista) per mot:

5: *ratlla*

4: *cabell, escabellat*

3: *cabellera, cristall*

1: *cremallera, medalla*

3. Índex decreixent de freqüència de pronunciacions lleistes en els mots del grup 3

%	
76'92	rendiment incomplet: <i>atzagaiada</i> (-15): lleista 10, ieista 3
50	rendiment complet: <i>iogurt</i> : lleista 13, lleista-ieista 1, ieista 14
25	rendiment incomplet: <i>alegrois</i> (-8): ¹⁷¹ lleista 4, lleista-ieista 1, ieista 15
15	rendiment incomplet: <i>gaia</i> (-8): lleista 1, lleista-ieista 2, ieista 17
7'14	rendiment complet: <i>servei</i> : lleista 1, lleista-ieista 1, ieista 26
4'76	rendiment incomplet: <i>esgaiar</i> (-7): lleista 1, ieista 20

¹⁷¹. Les respostes [ələ'ɣraʎs] de 6d i [ələ'ɣrajs] de 3a s'han tractat com una forma lèxica diferent.

3'84	rendiment incomplet: <i>desmai</i> (-2): lleista 1, ieista 25
3'57	rendiment complet: <i>talaia</i> : lleista 1, ieista 27 <i>voleiar</i> : lleista-[3] 1, ieista 22, [3] 4, ieista-[3] 1
0	rendiment complet: <i>iode</i> , <i>maionesa</i> , <i>toia</i> , <i>esglai</i> (j 27, tʃ 1) rendiment incomplet: <i>teia</i> (-2), <i>seient</i> (-5)

Extractes fets a partir de les dades anteriors

1. Formes produïdes:	
amb una solució lleista:	38
[ʎ] → 32	
[ʎ]/[j] → 5	
[ʎ]/[3] → 1	
amb una solució ieista:	330
[j] → 329	
[j]/[3] → 1	
altres:	5
[3] → 4	
[tʃ] → 1	

Total	373

En relació amb aquestes dades cal observar:

- que en aquest conjunt de mots, amb un so [j] no relacionat amb els grups patrimonials que han produït el fenomen de la iodització tradicional, un total de 44 formes (11'79%) presenta alguna solució amb presència de [ʎ], [3] o [tʃ] que indica la inestabilitat de [j];
- que, entre aquestes 44 formes, un 86'36% manifesten efectivament la substitució de la solució ieista per una solució lleista;
- que, a més dels sons [j] i [ʎ], directament implicats, apareixen relacionats amb aquest procés de substitució dos altres sons de localització prepalatal [3] i [tʃ];
- que la incidència d'aquests dos altres sons, si tenim també en compte les respostes on [3] alterna amb [j] o amb [ʎ], és petita (1'87%) en relació amb el total de les formes produïdes, però representa el 15'90% de les 44 formes que indiquen la inestabilitat de [j]; de tota manera, i a fi de valorar-ho com pertoca, cal no perdre de vista que l'alta incidència d'aquests sons prepa-

tals es deu en bona part al mot *voleiar*, i la hipòtesi d'una analogia amb els verbs acabats en *-ejar* és, en aquest cas, tan versemblant com la d'instabilitat de la iodització;

e) que, a més dels sons estrictament relacionats amb les pronunciacions ieistes o lleistes, els altres sons que apareixen en els mots amb iodització tradicional comentats a propòsit dels grups 1 i 2 *-[ʒ]* i *[ʃ]* també són de localització palatal.

2. Freqüència absoluta i freqüència relativa de solucions lleistes (*[ʎ]*, *[ʎ]/[j]*, *[ʎ]/[ʒ]*) per mot:

a) posició inicial:

14 (50%): *iogurt*

0: *iode*

b) posició intervocàlica:

10 (76'92%): *atzagaiada*

3 (15%): *gaia*

1 (4'76%): *esgaiar*

1 (3'57%): *talaia, voleiar*

0: *maionesa, seient, teia, toia*

c) posició final:

5 (25%): *alegrois*

2 (7'14%): *servei*

1 (3'84%): *desmai*

0: *esglai*

En relació amb la incidència de la solució lleista en els mots d'aquest grup 3 cal assenyalar:

a) si tenim en compte el baix rendiment que en català té el so *[j-]* en posició inicial,¹⁷² sorprèn encara més la diferència de solucions que s'estableix entre *iogurt* i *iode*, mots tots dos de divulgació moderna;¹⁷³

b) en posició intervocàlica, i llevat del mot *atzagaiada*, la incidència de la solució lleista dóna freqüències baixes,¹⁷⁴ i 4 mots sobre un total de 9 no tenen cap símptoma d'instabilitat;

c) en posició final no hi ha cap mot que, en el conjunt de respostes, no manifesti la instabilitat de la iodització, sigui amb una solució plenament lleis-

172. Al *DGLC* només apareixen, ultra *iogurt* i *iode*, 23 mots amb el so *[j]* en posició inicial; 13 d'aquests mots són derivats de *iode*; 6 són el substantiu *ion* i els seus derivats; 3, *iota* i els seus derivats; i el vint-i-tresè és el mot d'origen anglès *iol*.

173. J. Coromines (*DCELC*, vol. 4, pàg. 744) documenta la formació en francès del mot *iode* el 1912, i documenta el primer ús català del mot *iogurt* (*DEiCLC*, vol. 4 pàg. 862) l'any 1917.

174. J. Coromines (*DEiCLC*, vol. 1, pàg. 488, entrada *atzagaia*) pàg. 488, aporta documentació sobre la pronunciació amb *[ʎ]*, que qualifica d'ultracorrecció.

ta com [-ʌ] o, ocasionalment, amb un so [-tʃ] que, com [ʌ], és també interrompte.

INCIDÈNCIA GENERACIONAL DE LA IODITZACIÓ

La línia d'investigació sobre la variació lingüística proposada a partir de l'aparició de la sociolingüística no es limita a l'observació i anàlisi de les unitats lingüístiques que intervenen en un canvi, com s'havia fet abans, sinó que té especialment en compte les incidències de tota mena que es produeixen a l'entorn dels parlants la llengua dels quals és objecte del canvi. D'aquesta manera, a més de constatar la inestabilitat dels elements lingüístics implicats, és possible d'arribar a determinar els factors psicosocials que motiven el canvi o hi incideixen, i fins aspectes relacionats amb la mateixa naturalesa del canvi; per exemple, l'anàlisi de la incidència d'un determinat fenomen en procés evolutiu en les diferents generacions que conviuen en una època permet d'observar l'evolució com un fenomen sincrònic; ara bé, essent que els canvis lingüístics se solen produir en una direcció determinada,¹⁷⁵ un seguiment a través de les generacions és l'única manera de calcular la direcció i el sentit d'aquest canvi o les possibilitats futures d'alguna de les unitats que hi estan relacionades.

En el cas del present treball, les dades comentades a la primera part d'aquest capítol han servit per revisar els diferents sons implicats en el canvi fònic que estudio, i la freqüència de cada una de les solucions que els informadors han produït per a cada mot; tot això permet de comprovar l'elevada inestabilitat del fenomen i constatar quins són els elements fònics, i lèxics, en joc, però aquestes dades —i encara que fossin més completes— diuen ben poca cosa sobre el procés regressiu d'aquest tipus de iodització. Essent que aquesta regressió, com he exposat al començament del treball, és un canvi lent que es produeix en el temps —i en l'espai— m'ha semblat que podia ser interessant, a més de comprovar la incidència de la iodització en els diferents mots, intentar de constatar aquesta evolució entre els set grups generacionals que formen els informadors del treball. Per això, un cop acabat, en les parts anteriors d'aquest capítol, el comentari de les diferents solucions i de la seva freqüència, m'ha semblat convenient de presentar una nova ordenació de tots els mots dels grups 1 i 2 que els informadors han produït amb alguna solució ioditzada, de manera que es pogués veure la incidència d'aquest fenomen en cada grup generacional. Podríem dir que en la ordena-

175. A propòsit d'això diuen S. Lecointre i J. Le Galliot (*Le changement linguistique. Problématiques nouvelles*, pàg. 22):

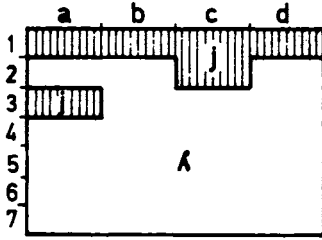
«Ainsi s'il peut y avoir des changements discrets ..., la plupart des changements observés sont simplement continus dans une direction déterminée».

ció dels materials que s'exposarà a continuació se segueix el sentit del temps; en efecte, els mots estan agrupats tenint en compte el grup generacional on apareix l'última forma d'un mot produïda amb iodització, de manera que, per exemple, el bloc 5 conté tots els mots que alguns parlants, o tots, compresos entre els grups generacionals 1 i 5 han pronunciat amb una solució ieista, i que els parlants dels grups generacionals 6 i 7 o bé han pronunciat amb una solució no ieista o bé no coneixen; al costat de cada mot s'indica també el nombre de formes ioditzades i la identitat de cada un dels informadors que les ha produïdes; de manera convencional s'ha representat amb *j* una resposta ieista i amb *ɰ/j* una resposta amb alternança lleista-ieista.

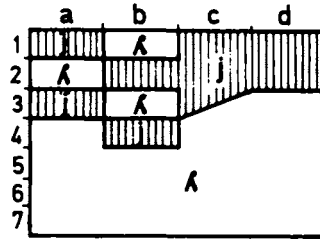
Amb el material ordenat d'aquesta manera es dibuixen els contorns fònico-generacionals de cada mot com si fossin una mena d'isoglosses sobre el procés de la iodització, i es pot seguir el procés de substitució de les pronunciacions ieistes d'un mot per les lleistes en el transcurs dels aproximadament 70 anys que separen la vida dels informadors més vells de la dels més joves, sense que això deixi de manifestar una realitat sincrònica. A manera d'exemple, les respostes dels mots *badallar*, *cella*, *rostoll*, *tovallola*, *treballar*, *trencall* i *ullal* il·lustren, en el gràfic de la pàgina següent, el seguiment d'aquest procés de substitució en les diferents generacions.

Un canvi fònic, com altres canvis, és el resultat d'un joc de forces que avancen i retrocedeixen, en aquest cas, al llarg del temps. Com s'ha assenyalat reiteradament —i tal com ensenyen les lleis de la física—, la pressió i la resistència i les causes que les condicionen fan que un canvi, analitzat amb detall, no sempre es manifesti com un desplaçament progressiu, continuat i coherent; sovint se solen produir interrupcions i reversions que el converteixen en un procés complex. Així mateix és com es manifesten els materials d'aquest treball en el procés de substitució de la iodització tradicional per la lleització; passa sovint que alguns mots mantenen una certa continuïtat de pronunciació entre els informadors de dos grups generacionals contigus, deixen de tenir-la en un o dos grups més pròxims, i novament reapareix aquesta pronunciació en un grup generacional més allunyat. Com que m'ha semblat que podia ser interessant de tenir en compte en els diferents mots aquestes oscil·lacions evolutives, a l'hora de presentar aquesta nova ordenació dels materials he fet dins cada bloc lèxico-generacional una separació entre els mots que mantenen una solució ioditzada contínua al llarg dels diferents grups de parlants, encara que sigui la d'un sol informador, i aquells on aquesta solució s'interromp en algun grup per reaparèixer en un altre de parlants més joves.

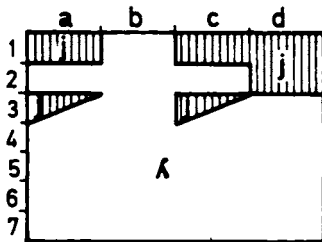
La incidència per grups generacionals de la iodització està, evidentment, molt relacionada amb la freqüència de la solució ioditzada en cada mot; però hi ha dues causes fonamentals que impedeixen que hi hagi una correspondència exacta: per una banda, la poca uniformitat en el desplaçament

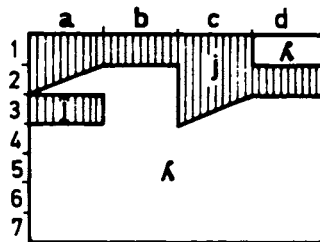
Badallar

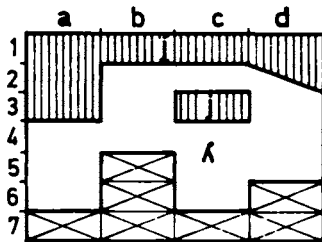
Tovallola

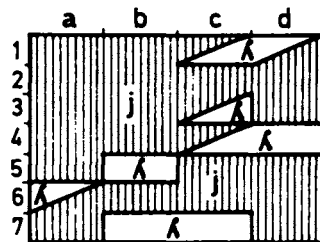
Treballar

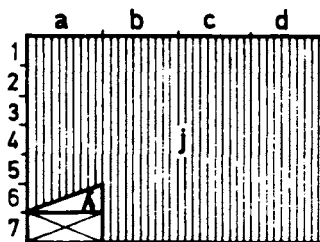
Trencall

Rostoll

Cella

Ullat

GRÀFIC 5. Iodització tradicional. La substitució fonètica a través dels grups generacionals.

del ieisme que acabo d'exposar; per una altra, el fet que no tots els mots tenen el mateix rendiment. Per això, i amb la finalitat de fer un seguiment més complet del procés en els diferents mots, després de la presentació de cada un dels set blocs esmentats s'indica novament la informació de la freqüència relativa de iodització per mot, en ordre decreixent.

1. *Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 1*

1. Total de mots: 8.

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions ioditzades i dels informadors que les han produïdes:

batall, malla (2; j: 1ac)
treball (2; k/j: 1ac)
(cremallera) (1; k/j: 1b)
full, revifalla (1; k/j: 1c)
(medalla) (1; j: 1b)
virolla (1; j: 1b)

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions ioditzades:

%	
15'38	<i>batall</i>
8	<i>malla</i>
7'14	<i>treball, virolla</i>
3'84	<i>revifalla</i>
3'57	<i>cremallera, full, medalla</i>

2. *Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 2*

1. Total de mots: 2.

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions ioditzades i dels informadors que les han produïdes:

a) sense interrupció → 1 mot:
ventrell (3; j: 1ab 2a)
 b) amb interrupcions → 1 mot:
despulla (1; k/j: 2a)

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions ioditzades:

%	
25	<i>ventrell</i>
4'16	<i>despulla</i>

3. Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 3

1. Total de mots: 67.

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions ioditzades i dels informadors que les han produïdes:

a) sense interrupció → 38 mots:

- fullola* (8; j: 1acd 2bcd 3a; Λ /j: 3c)
margall (8; j: 1abc 2ad 3a; Λ /j: 1d 3c)
paller (8; j: 1ac 2b 3c; Λ /j: 1b 2acd)
pallera (8; j: 1abcd 2c 3cd; Λ /j: 2d)
rostoll (8; j: 1abcd 2a 3ac; Λ /j: 2d)
trencall (8; j: 1abc 2 cd 3a; Λ /j: 2a 3c)
ullat (8; j: 1abcd 2acd 3a)
cogullada (7; j: 1abd 2acd 3a)
magall (7; j: 1acd 2c 3a; Λ /j: 2d 3c)
magalló (7; j: 1abcd 2cd 3a)
rovell (7; j: 1acd 2c 3a; Λ /j: 3bc)
senalla (7; j: 1abd 2c 3ac; Λ /j: 2d)
badallar, magalla (6; j: 1abcd 2c 3a)
canalla (6; j: 1ad 2c 3d; Λ /j: 3ac)
despullar (6; j: 1ab 2c 3a; Λ /j: 2d 3c)
envellir (6; j: 1ab 2bc 3ad)
fregall (6; j: 1acd 2c 3a; Λ /j: 1b)
gargall (6; j: 1abc 3ac; Λ /j: 2a)
secall (6; j: 1abc 2a 3ac)
tovalló (6; j: 1bc 2b 3a; Λ /j: 2d 3c)
vell (6; j: 1ab 2c 3a; Λ /j: 1c 3c)
fonoll (5; j: 1bc 3a; Λ /j: 2a 3c)
mullar (5; j: 1ac; Λ /j: 2d 3ac)
palla (5; j: 1ac 2a; Λ /j: 2d 3c)
parell (5; j: 1ac 2bd 3a)
(ratlla) (5; j: 1a 2a 3a; Λ /j: 1c; $\Lambda\Lambda$ /j: 2d)
rovellar-se (5; j: 1a 3a; Λ /j: 1d 2d 3c)
tallant (5; j: 1ac 2c 3a; Λ /j: 1b)
vellesa (5; j: 1b 2c 3a; Λ /j: 1c 3c)
abella (4; j: 1ac 2c 3a)
orella (4; j: 1ab 2c; Λ /j: 3c)
tall (4; j: 1ab 3a; Λ /j: 2d)
tallar (4; j: 1a 3a; Λ /j: 2cd)
ull (4; j: 1ab 3a; Λ /j: 2d)
vella, vermella (4; j: 1a 2c 3a; Λ /j: 3c)
mullader (3; j: 1c 3c; Λ /j: 2d)

b) amb interrupcions → 29 mots:

escampall (6; j: 1abc 3ac; κ /j: 1d)
cremallot (5; j: 1abcd 3a)
genoll (5; j: 1ab 3a; κ /j: 1cd)
raspall (5; j: 1acd 3a; κ /j: 1b)
ventall (5; j: 1bc 3a; κ /j: 1d 3c)
amagatall, (*escabellat*), *pessigolles*, *soroll* (4; j: 1abc 3a)
badall (4; j: 1abd 3a)
(cabell) (4; j: 1abc; κ /j: 3a)
estenalles (4; j: 1ad 3a; κ /j: 3c)
mirall (4; j: 1ab 3a; κ /j: 3c)
muralla (4; j: 1abc 3c)
(cabellera) (3; j: 1bc 3c)
enrogallat (3; j: 1a 3ad)
estovalles (3; j: 1a 3a; κ /j: 3c)
parella, *vermell* (3; j: 1ad 3a)
terrabastall (3; j: 1ac 3a)
vermellor (3; j: 1a 3a; κ /j: 1c)
agulla, *escorcollar* (2; j: 1a 3a)
fulla (2; κ /j: 2d 3c)
consell (1; κ /j: 3c)
retall (1; j: 3a)
setrill (1; κ /j: 3c)
ventrellada (1; κ /j: 3d)
grumoll (1; κ /j: 3a)

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions ioditzades:

%	
50	<i>pallera</i>
47'05	<i>ullat</i>
43'75	<i>cogullada</i>
40	<i>margall</i>
38'09	<i>rostoll</i>
33'33	<i>magall</i>
29'62	<i>fullola</i>
28'57	<i>paller</i> , <i>trencall</i>
27'77	<i>cremallot</i>
25	<i>magalló</i> , <i>rovell</i> , <i>senalla</i>
23'07	<i>gargall</i>
22'72	<i>tallant</i>
22'22	<i>envellir</i> , <i>escampall</i>

21'42	<i>badallar, canalla, despullar, fregall, magalla, secall, tovalló, vell</i>
17'85	<i>fonoll, genoll, mullar, palla, parell, raspall, (ratlla), rovellar-se, vellesa, ventall</i>
14'81	<i>amagatall</i>
14'28	<i>abella, badall, (cabell), (escabellat), estenalles, mirall, muralla, orella, pessigolles, soroll, tall, tallar, ull, vella, vermella</i>
12	<i>enrogallat</i>
10'71	<i>(cabellera), estovalles, mullader, parell, terrabastall, vermell, vermellor</i>
7'69	<i>escorcollar</i>
7'14	<i>agulla, fulla</i>
4'54	<i>ventrellada</i>
3'70	<i>grumoll</i>
3'57	<i>consell, retall, setrill</i>

4. Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 4

1. Total de mots: 11.

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions ioditzades i dels informadors que les han produïdes:

a) sense interrupció → 5 mots:

tovallola (9; j: 1acd 2bcd 3a 4b; Λ/j: 3c)

ull de poll (8; j: 1abc 2ad 3ac 4b)

dalla (7; j: 1ac 2c 3ac 4d; Λ/j: 2d)

dallar (7; j: 1abcd 2c 3c 4d)

papallona (6; j: 1abc 2c 3a 4a)

b) amb interrupcions → 6 mots:

pollancó (7; j: 1abcd 2d 4cd)

agenollar-se (5; j: 1abc 3a 4b)

bavalles (5; j: 1abc 3a; Λ/j: 4c)

all (4; j: 1ac 3a 4a)

rialla (4; j: 1ac 4b; Λ/j: 3a)

(cristall) (3; j: 1a 3c; Λ/j: 4b)

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions ioditzades:

%	
50	<i>pollancó</i>
33'33	<i>dallar</i>
32'14	<i>tovallola</i>
28'57	<i>ull de poll</i>

26	<i>dalla</i>
22'72	<i>bavalles</i>
21'42	<i>papallona</i>
17'85	<i>agenollar-se</i>
14'28	<i>all, rialla</i>
10'71	<i>(cristall)</i>

5. *Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 5*

1. Total de mots: 3.

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions ioditzades i dels informadors que les han produïdes:

– sense interrupció → 3 mots:

rella (16; j: 1abcd 2abcd 3abcd 4abd 5c)

cagalló (8; j: 1ac 2c 3ac 5c; κ /j: 1d 4c)

ullet (6; j: 1ac 2d 3a 4b 5a)

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions ioditzades:

	%
94'11	<i>rella</i>
28'57	<i>cagalló</i>
25	<i>ullet</i>

6. *Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 6*

1. Total de mots: 8.

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions ioditzades i dels informadors que les han produïdes:

a) sense interrupció → 4 mots:

pallissa (17; j: 1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5a 6c)

falciot (15; j: 1ab 2abcd 3b 4acd 5c 6abcd)

xaragall (15; j: 1acd 2a 3ac 4a 5a 6d; κ /j: 1b 2cd 4bcd)

buscall (11; j: 1abcd 2bc 3ac 4a 6a; κ /j: 5c)

b) amb interrupcions → 4 mots:

forrellat (12; j: 1acd 2ad 3ac 4bcd 6b; κ /j: 6c)

mall (9; j: 1abcd 2d 3a 4bc 6d)

treballar (7; j: 1acd 2d 6a; κ /j: 3ac)

pallisser (6; j: 1acd 3a 6d; κ /j: 2a)

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions ioditzades:

%	
93'75	<i>falciot</i>
65'38	<i>pallissa</i>
65'21	<i>xaragall</i>
61'11	<i>buscall</i>
60	<i>pallisser</i>
54'54	<i>forrellat</i>
33'33	<i>mall</i>
25	<i>treballar</i>

7. Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 7

1. Total de mots: 14.

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions ioditzades i dels informadors que les han produïdes:

a) sense interrupció → 9 mots:

llentia (28 informadors)

ullal (27; j: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6bcd 7bcd; Λ /j: 6a)

cella (24; j: 1ab 2bcd 3abd 4ab 5acd 6bcd 7ad; Λ /j: 1cd 2a 3c 4c 6a)

(*as*)*solellat* (24; j: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5cd 6abcd 7cd)

solell (22; j: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5cd 6abd 7d)

fillol (21; j: 1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5acd 6c 7cd)

vull (21; j: 1abcd 2abcd 3acd 4bd 5abcd 6c 7abd)

cosconilles (19; j: 1abcd 2acd 3acd 4abcd 5ac 6ac 7c)

poll (12; j: 1abc 2ad 3c 4cd 5c 6d 7d; Λ /j: 1d)

b) amb interrupcions → 5 mots:

allioli (10; j: 1abcd 2ab 3ad 4b 7a)

pollanc (10; j: 1abd 2d 3a 4cd 5a 7c; Λ /j: 1c)

encenall (7; j: 1abc 2d 3ac 7d)

crestall (6; j: 1abd 3a 7d; Λ /j: 1c)

miroies (6; j: 3cd 4d 5cd 7d)

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions ioditzades:

%	
100	<i>llentia, solell, ullal</i>
90'47	<i>cosconilles</i>
85'71	<i>cella, (as)solellat</i>
80'76	<i>fillol</i>

75	<i>vull</i>
45'45	<i>pollanc</i>
42'85	<i>poll</i>
35'71	<i>allioli</i>
33'33	<i>crestall</i>
28	<i>encenall</i>
27'27	<i>miroies</i>

En una primera valoració dels resultats, la dada que sobresurt per damunt de totes les altres és el contrast que s'estableix entre el nombre de mots que mantenen la solució ioditzada fins als informadors del grup 3 i el nombre de mots que apareixen en qualsevol dels altres sis blocs. En efecte, sobre un total de 113 mots n'hi ha 67 que, d'una manera més o menys continuada, tenen una pronunciació ieista fins als informadors del grup generacional 3, però deixen de tenir-la en els grups d'informadors posteriors. Aquests 67 mots representen el 59'29% del total de mots que els informadors han produït amb alguna forma de iodització tradicional; sembla, per tant, que entre els informadors nascuts abans de 1930 i els quatre grups d'informadors nascuts després s'assenyala una separació important a l'hora de determinar l'evolució del fenomen, que mostra, com era previsible, la regressió de la iodització tradicional en les generacions més joves.

Un seguiment més complet de les diferents incidències d'aquesta regressió aporta, com veurem tot seguit, dades que serveixen per precisar el fenomen evolutiu, però que no invaliden aquesta primera conclusió general; en línies generals podríem dir que l'anàlisi de la regressió al llarg dels diferents grups generacionals fa veure que el fenomen actua de mot en mot, de parlant en parlant, seguint el curs de les generacions, i sovint amb àmplies franges de fluctuació; a la vegada manifesta que hi ha determinats fets, presumiblement externs, que han condicionat que a partir d'una situació determinada s'hagi produït en un grup generacional una recessió del ieisme molt més notable que en cap dels altres grups.

En relació amb els mots que perden la iodització en els dos grups d'informadors més vells cal remarcar: a) que són mots més aviat amb poca iodització: un *-ventrell-* té tres respostes amb iodització, tres *-batall, malla, treball-* tenen cada un dues respostes amb iodització i els altres sis mots *-cremallera, full, revifalla, medalla, virolla* i *despulla-* només han tingut una sola resposta ieista cada un, i en tres dels casos alternada amb la solució lleista; b) que el degotall de mots que a cada un dels dos grups perd la pronunciació ieista ens remet indefectiblement a una situació anterior en què la pronunciació ieista devia ser més difosa; c) que el nombre reduït de mots que perden la iodització entre els informadors dels dos grups assenyala una continuïtat entre els parlants d'aquests dos grups i els del grup 3.

En relació amb els mots que apareixen al grup 3, i que, per tant, deixen de tenir solucions ieistes a partir dels informadors d'aquest grup, cal remarcar la relació entre el nombre de mots i la freqüència de solucions ioditzades; sobre un total de 67 mots, 46 —el 68'65%— se situen en una freqüència inferior al 25% de formes ioditzades i superior al 10%, justament la franja que —com s'ha comentat a una altra part d'aquest capítol—¹⁷⁶ conté el nombre més elevat de mots amb solucions ioditzades.

Encara que el punt més important del procés regressiu s'estableix en el pas del grup de parlants 3 al 4, el nombre relativament elevat de mots que perden la iodització a partir del grup generacional 4 —11 mots, que representen un 9'73% del total— es poden interpretar fins a cert punt com un fet residual de la situació anterior, de manera que el tall entre els tres primers grups generacionals i els restants no es produeix bruscament, i el grup 4, en part, queda vinculat als tres anteriors.

Sobre els 11 mots que perden la iodització en els grups 5 i 6 cal remarcar que una bona part tenen un ús força incomplet, de manera que en més d'un cas no es pot parlar pròpiament de regressió de ieisme, sinó d'una desaparició progressiva de mots afectats per aquest fenomen; la desaparició se sol intensificar a partir del grup 5, com es pot veure per les dades següents: *rella* és desconegut per 4c 5ab 6abcd 7abcd; *falciot* és desconegut per 1cd 3cd 4b 5abd 7abcd; *xaragall* és desconegut per 5b 6b 7abc; *buscall* és desconegut per 4cd 5b 6bcd 7abc; *forrellat* és desconegut per 5b 6d 7abcd; *pallisser* és desconegut per 2bc 3bc 4bd 5abd 6abc 7abc. Cal observar que gairebé tots aquests mots pertanyen a la llengua d'una societat rural més que no pas a la d'una societat urbana. Si tenim en compte aquest fet, el nombre de mots que perden la iodització en els grups generacionals 5 i 6 es redueix, de manera que s'estableix, conseqüentment, una continuïtat entre els parlants dels grups 5, 6 i 7. Ara bé, tot i el desús progressiu de determinats mots, no es pot negligir que entre els grups 5 i 6 perden la pronunciació ieista altres mots d'ús habitual o més freqüent. Aquest fet il·lustra prou bé el que ja he comentat abans sobre la manera com ha actuat la regressió: de mot en mot, de parlant en parlant i de generació en generació, i sempre amb fluctuacions.

En el conjunt de 22 mots que apareixen en els últims grups, concretament en el 6 i el 7, un total de 14 —el 63'63%— tenen una freqüència de iodització superior al 50% de les formes produïdes, i es tracta especialment de mots que tenen iodització en tots els grups; aquesta freqüència és bastant inferior en mots amb discontinuïtat de solucions ioditzades al llarg dels diferents grups generacionals, cosa que, d'altra banda, sembla natural.

En el grup 7 hi trobem, en general, tres tipus de mots:

176. Vegeu les dades representades en el gràfic 4.

a) Els que tenen més persistència de iodització. Del total de 10 mots que en els diferents grups tenen una freqüència de iodització entre 100 i 75, 8 es troben en aquest grup; els altres dos –*rella* i *falciot*– són mots desconeguts dels informadors del grup 7; d'altra banda, només dos mots amb una certa continuïtat de iodització –*poll* i *pollanc*– tenen una freqüència inferior. Que aquest conjunt de mots són els més persistents en el ièisme, ho confirma el fet que una bona part coincideix amb els de la relació feta per Fabra l'any 1911 –i ampliada per Coromines¹⁷⁷ a propòsit dels mots que solen pronunciar-se amb [j] fins i tot a Barcelona.

b) Altres que tenen una solució ioditzada només entre els informadors dels tres o quatre grups primers i després tornen a tenir-la esporàdicament entre algun informador del grup 7.

c) El mot *mirolles/miroies*, que té unes característiques especials; a part de ser poc conegut pel jovent –6bc 7abc el desconeixen–, tots els informadors dels grups 1 i 2 el pronuncien amb [ʎ], i 3cd 4d 5cd 7d donen la pronunciació [j], de manera que representa un estat evolutiu molt similar al dels mots amb [j] que són objecte d'una ultracorrecció lleista.

Arribats en aquest punt, sembla convenient posar en relació algunes de les dades que acabo de comentar sobre la regressió de la iodització amb algunes altres que han estat considerades en l'anàlisi dels resultats de l'enquesta de filiació. Hi ha en tot aquest procés unes etapes que fàcilment es poden relacionar amb el canvi social que ha sofert Barberà, molt especialment les vinculades a la substitució d'una societat rural tradicional per una societat i una cultura urbanes.

El grup dels informadors més vells té una incidència de la iodització superior a qualsevol altre grup;¹⁷⁸ reflecteix una situació anterior de la qual no sembla agosarat afirmar que la iodització tradicional hi era molt més difosa. De la mateixa manera, en el pla social aquest grup reflecteix –encara que no exclusivament– una situació anterior d'hàbitat disseminat, és l'únic que té dones sense ofici especialitzat, que treballen a la fàbrica o al camp; però el que més el vincula al segle passat és que com a conjunt presenta el nivell més baix d'escolarització. Sembla que aquests informadors reflecteixen, com és natural, la manera de viure i de parlar del segle passat, o, si més no, de finals del segle passat.

177. P. FABRA, *Gramàtica de la llengua catalana*, pàg. 11, i J. COROMINES, *Estudis de fonètica històrica*, dins *Entre dos llenguatges*, vol. 1, pàgs. 29-51. En el present treball s'ha fet referència a aquests mots i a aquestes citacions a propòsit de la zona geogràfica de la iodització (vegeu l'apartat *Àmbit geogràfic d'actuació* dins la secció *Els fenòmens estudiats*).

178. Compareu-ho també amb les dades que es presenten a l'apartat següent, on figura el nombre de solucions ioditzades per informador i la mitjana d'aquestes solucions per a cada grup generacional.

Malgrat la singularitat dels informadors del grup 1, sembla que en el cas de la iodització també es pot establir una certa continuïtat entre els informadors del grup 1 i els dels grups 2 i 3, ja que el descens més important de formes ioditzades es produeix justament en el pas del grup generacional 3 al 4. Des del punt de vista cultural allò que unifica aquests tres grups és: a) el fet d'haver nascut i viscut plenament en la vida rural de Barberà, com ho demostra que tots els homes i una dona esmenten entre els seus oficis la feina del camp; b) el fet d'haver viscut en una societat que no solia considerar la instrucció escolar dels infants una primera necessitat, i menys encara si els infants eren noies.

En l'anàlisi dels resultats de l'enquesta de filiació els informadors del grup 4 s'han caracteritzat com una generació frontissa entre les cultures antiga i moderna de Barberà; els resultats sobre la regressió de la iodització incideixen en el mateix sentit: des del punt de vista fònic, la generació del grup 4 és, almenys pel que fa al ieisme, una generació de transició. Per una banda, estableix una continuïtat amb els informadors dels grups generacionals 5, 6 i 7 pel fet de situar-se a l'altra banda de la gran recessió de formes ioditzades que es produeix després del grup 3; de la mateixa manera, en el pla social cap informador del grup 4 ni dels grups posteriors ja no esmenta entre els seus oficis el de pagès, i tots pertanyen també a una societat que valora l'escolarització dels infants com una primera necessitat. Per una altra banda, però, representen una vinculació amb l'etapa anterior; pel que fa a la iodització, un nombre relativament elevat de mots deixa de tenir solucions ioditzades a partir d'aquest grup, de manera que aquests mots representen l'etapa residual d'una situació mantinguda amb força estabilitat fins als informadors del grup 3; també els connecta amb la situació anterior el fet que els informadors del grup 4 no manifesten encara un desconeixement del lèxic agrícola com el que comença a donar-se entre els informadors del grup 5 i els dos grups generacionals posteriors, i això els vincula evidentment amb una societat rural; en el camp de la formació escolar, només un informador del grup 4 ha cursat comerç i els altres tres no han passat del nivell de cultura general; els informadors del grup 5, en canvi, entren de ple en la cultural del batxillerat i molt especialment en el món administratiu d'una societat urbana.

8. *Nombre de solucions ioditzades per informador*

El resum següent indica el nombre de mots que cada informador ha produït amb una solució ioditzada. Per tal de fer un seguiment complet, les dades estan desglossades tenint en compte els resultats que ha donat cada informador per a cada un dels set blocs de mots comentats a l'apartat anterior:

	7	6	5	4	3	2	1	
1a	13	8	3	11	56	1	3	→95
1b	13	5	1	6	38	1	3	→67
1c	13	7	3	10	40	∅	5	→78
1d	12	7	2	3	24	∅	∅	→48
mitjana 72								
2a	10	5	1	1	11	2		→30
2b	8	3	1	1	5	∅		→18
2c	7	4	2	4	24	∅		→41
2d	11	6	2	4	24	∅		→47
mitjana 34								
3a	12	7	3	8	56			→86
3b	5	1	1	∅	1			→8
3c	11	5	2	5	33			→56
3d	10	1	1	∅	5			→17
mitjana 41'75								
4a	7	4	1	2				→14
4b	9	4	2	5				→20
4c	9	5	1	2				→17
4d	10	4	1	3				→18
mitjana 17'25								
5a	7	2	1					→10
5b	3	∅	∅					→3
5c	10	2	2					→14
5d	8	∅	∅					→8
mitjana 8'75								
6a	6	3						→9
6b	5	2						→7
6c	7	3						→10
6d	6	4						→10
mitjana 9								
7a	4							
7b	3							
7c	6							
7d	11							
mitjana 6								

Les dades il·lustren el comportament lingüístic de cada informador. Pel que fa a l'estimació de les mitjanes de cada grup generacional, cal precisar que un nombre més elevat d'informadors en cada grup hauria permès, evidentment, un seguiment més exhaustiu de l'evolució i hauria donat unes mitjanes molt més ajustades; i això és vàlid tant en el cas de la iodització com en el de tots els altres fenòmens que s'analitzen, i no deixa de ser una de les limitacions d'aquest treball; per això, cal assignar a aquestes mitjanes generacionals i a les dades que hi relaciono al llarg de l'apartat un valor bàsicament indicatiu. Acceptades aquestes limitacions, el conjunt de les dades anteriors il·lustra els aspectes següents:

a) *La notable regressió de la iodització.* No es tracta només de constatar el fet que la iodització tradicional és un fenomen que a Barberà està en regressió, sinó especialment de comprovar que aquesta regressió hi ha actuat amb una força gairebé arrasadora al llarg de les generacions analitzades. El descens de les solucions ioditzades ha estat d'un 91'66% des dels informadors del grup generacional 1 als del grup 7.

b) *Les fluctuacions generacionals esmentades més amunt.* En el conjunt dels set grups la iodització manifesta una regressió progressiva, però, si comparem les mitjanes de mots amb iodització a cada grup generacional, passa en dues ocasions que un grup més jove –3 i 6– dona una mitjana superior al grup més vell anterior –2 i 5, respectivament–; aquestes fluctuacions, que estan condicionades, evidentment, als parlants, són inherents a la naturalesa del fenomen analitzat.

c) *Quins són des del punt de vist lingüístic i pel que fa a la iodització els informadors més conservadors i els més innovadors.* Encara que cada informador podria ser objecte d'un comentari, sembla convenient assenyalar, com a mínim, aquells que estan notablement desplaçats en relació amb la mitjana del seu grup generacional. Entre els informadors més conservadors destaquen 3a, amb un nombre de formes ioditzades molt superior a la mitjana del grup 1, i 7d, que és el segon amb més mots ioditzats entre tots els informadors dels grups generacionals 5, 6 i 7; entre els més innovadors, cal assenyalar com un cas especial 3b, amb un índex de iodització inferior a la mitjana dels grups generacionals 5 i 6, de manera que, pel que fa a la iodització, reflecteix la manera de parlar dels més joves; també són innovadors 3d, amb un índex similar a la mitjana del grup generacional 4, i 5b, amb un índex inferior a la mitjana del grup generacional 7. La valoració completa de cada informador pel que fa a la iodització es pot veure en les dues relacions següents, fetes a partir de les dades anteriors, que indiquen, respectivament, la desviació absoluta i relativa de cada informador sobre la mitjana de formes ioditzades produïdes en el seu grup generacional.

Desviació absoluta

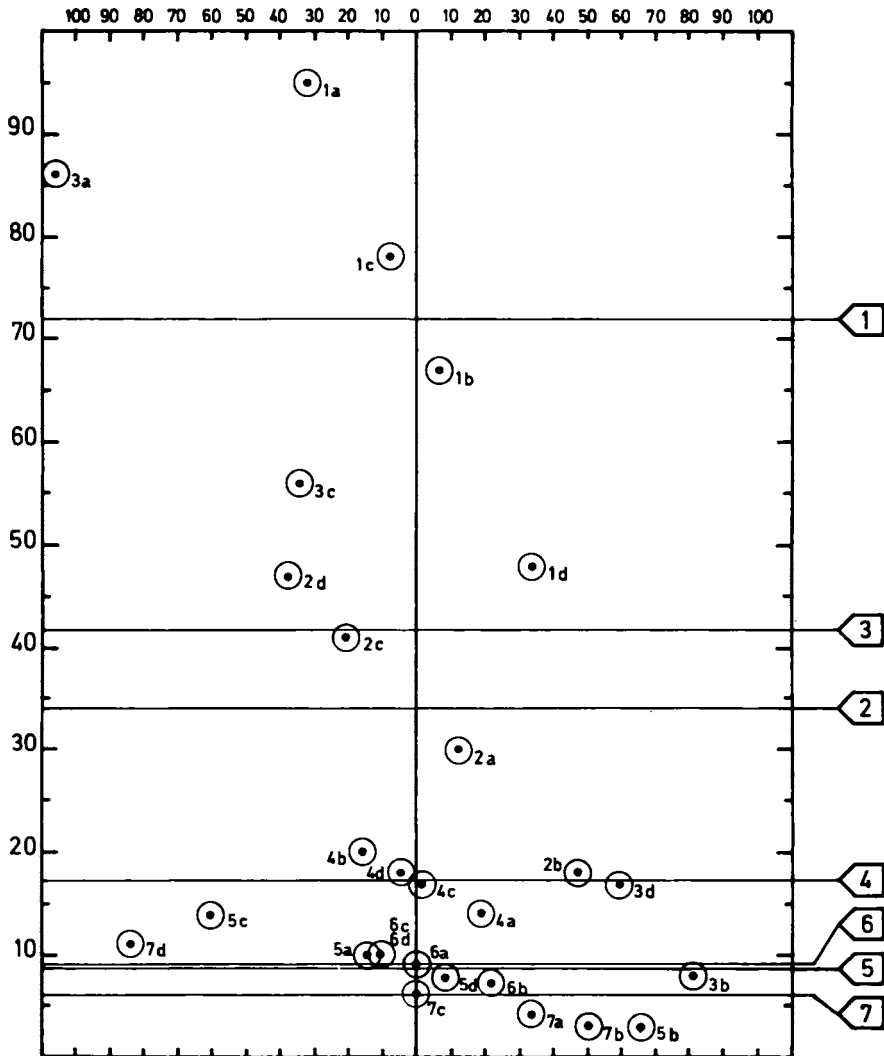
	a	b	c	d	mitjana
1	+ 23	- 5	+ 6	-24	72
2	- 4	-16	+ 7	+ 13	34
3	+ 44'25	-33'75	+ 14'25	-24'75	41'75
4	- 3'25	+ 2'75	- 0'25	+ 0'75	17'25
5	+ 1'25	- 5'75	+ 5'25	- 0'75	8'75
6	∅	- 2	+ 1	+ 1	9
7	- 2	- 3	∅	+ 5	6

Desviació relativa

	a	b	c	d
1	+ 31'94	- 6'94	+ 8'33	-33'33
2	- 11'76	-47'05	+ 20'58	+ 38'23
3	+ 105'98	-80'83	+ 34'13	-59'28
4	- 18'84	+ 15'94	- 1'44	+ 4'34
5	+ 14'28	-65'71	+ 60	- 8'57
6	∅	-22'22	+ 11'11	+ 11'11
7	- 33'33	-50	∅	+ 83'83

Elaborat a partir d'aquestes dades, el gràfic número 6 il·lustra les relacions que s'estableixen entre tots els informadors; a fi d'interpretar-lo adequadament cal tenir en compte que: 1) cada informador està representat per un punt que porta indicada la seva identitat; 2) els valors situats en la vertical representen el nombre de formes ioditzades, de manera que les set ratlles horitzontals que hi incideixen indiquen cada una el valor de la mitjana d'un grup generacional diferent; 3) els valors situats en l'eix horitzontal representen la desviació relativa—els valors a l'esquerra del punt ∅ indiquen la desviació positiva, i els de la dreta, la negativa. En resum, la distància de cada informador al seu eix generacional indica la seva desviació, per excés o per defecte, de la mitjana del grup; i la distància a l'eix vertical que parteix del punt ∅ indica el grau de conservadorisme —a l'esquerra— o d'innovació —a la dreta— de cada informador.

d) *Les diferències entre els informadors d'una mateixa generació.* Aquestes diferències solen estar relacionades amb la formació social o cultural de cada informador; a tall d'exemple comentaré la diferència entre 3a i 3b, que és, probablement, la més extrema. 3a, que ha produït 86 mots amb una solució ioditzada, ocupa el segon lloc entre els informadors amb més iodització i supera de molt la mitjana de iodització del grup d'informadors més vells; 3b, en canvi, només ha produït 8 mots amb una solució ioditzada, essent que la mitjana dels grups generacionals 5 i 6 és superior a 8. Encara que les causes

GRÀFIC 6. *Iodització tradicional*. Il·lustració gràfica de la regressió de la iodització tradicional en els diferents grups generacionals.

d'aquesta diferència poden ser múltiples, una anàlisi de les dades de filiació és prou informativa; la comparació d'aquestes dades indica que hi ha entre tots dos una sèrie de trets comuns o paral·lels, però que l'actitud familiar o pròpia envers la cultura pot haver determinat també moltes diferències: tots dos van anar a la mateixa escola de Barberà i per edat i sexe van tenir el ma-

teix mestre, però mentre 3a esmenta la despreocupació familiar com a causa de les seves «campanes», 3b va continuar l'escola a una acadèmia de Sabadell i va aprendre solfeig i piano; mentre 3a manifesta que només llegeix el diari en castellà, 3b diu que llegeix molt, especialment llibres d'història, en castellà i en català; 3a no té cap activitat complementària i 3b, a més de l'afecció per la música, es dedica a organitzar activitats socio-culturals. Són diferències que tenen relació amb l'actitud que cada un dels dos informadors manifesta amb la llengua i en la llengua, si més no en el cas de la iodització. Cal pensar que diferències com aquestes, més o menys contrastades en la vida diària, són les que fan que cada informador –i els parlants, en general– tendeixi a prendre punts de referència culturals, socials o lingüístics; que, a la vegada, s'autovalori culturalment, socialment o lingüísticament, i, d'acord amb les seves possibilitats, intuïcions o coneixements, apliqui els models de correcció pertinents; és el que en el cas d'aquests dos informadors es reflecteix, d'una manera o altra, en la seva fonètica i en l'opinió que té cada un de la pròpia parla: 3a manifesta que no parla bé, i que parla si fa o no fa com els seus pares i els seus fills; 3b, que valora positivament la preocupació per la llengua, diu que procura parlar bé i valora negativament la llengua dels seus pares i dels seus fills justament per la despreocupació per parlar bé que manifesten.

9. Relació entre la iodització i la hipercorrecció

Finalment, es tracta de veure si hi ha alguna correspondència entre el grau de iodització de cada informador i el grau d'ultracorrecció que aplica als mots amb [j] d'un origen diferent al que ha condicionat la iodització tradicional.

Partim de la relació de mots amb un so [j] d'aquesta naturalesa i que en la presentació del qüestionari pertanyen al grup 3 de mots enquestats; la relació que dono a continuació conté només els mots que tenen alguna solució diferent de [j]; hi ha també una indicació dels informadors que han produït cada solució i la relació està ordenada per solucions i per índex decreixent d'aquestes solucions:

Λ, Λ/j:

iogurt (14; Λ: 1abcd 2b 3cd 4acd 5b 6c 7c; Λ/j: 7d)

atzagaiada (10; Λ: 1acd 2acd 4ad 5a 6c)

alegrois (5; Λ: 2d 3c 6bc; Λ/j: 7c)

gaia (3; Λ: 5b; Λ/j: 1d 2b)

servei (2; Λ: 5b; Λ/j: 3b)

talaia (1; Λ: 5b)

esgaiar (1; Λ: 7a)

desmai (1; Λ: 5b)

$\lambda/3, 3; j/3;$

voleiar ($\lambda/3: 5b; 3: 2b 3bd 7b; j/3: 5b$)

$tj:$

esglai (1; $tj: 5b$)

A partir d'aquestes dades l'índex de formes sense [j] o amb alternança de [j] i una altra solució que ha donat cada informador és el següent:

5b: 7, $\lambda \rightarrow 5, \lambda/3 \rightarrow 1, tj \rightarrow 1$

1d: 3, $\lambda \rightarrow 2, \lambda/j \rightarrow 1$

2b: 3, $\lambda \rightarrow 1, \lambda/j \rightarrow 1, 3 \rightarrow 1$

6c: 3, $\lambda \rightarrow 3$

1a: 2, $\lambda \rightarrow 2$

1c: 2, $\lambda \rightarrow 2$

2d: 2, $\lambda \rightarrow 2$

3b: 2, $\lambda/j \rightarrow 1, 3 \rightarrow 1$

3c: 2, $\lambda \rightarrow 2$

3d: 2, $\lambda \rightarrow 1, 3 \rightarrow 1$

4a: 2, $\lambda \rightarrow 2$

4d: 2, $\lambda \rightarrow 2$

7a: 2, $\lambda \rightarrow 1, j/3 \rightarrow 1$

7c: 2, $\lambda \rightarrow 1, \lambda/j \rightarrow 1$

1b: 1, $\lambda \rightarrow 1$

2a: 1, $\lambda \rightarrow 1$

2c: 1, $\lambda \rightarrow 1$

4c: 1, $\lambda \rightarrow 1$

5a: 1, $\lambda \rightarrow 1$

6b: 1, $\lambda \rightarrow 1$

7b: 1, $3 \rightarrow 1$

7d: 1, $\lambda/j \rightarrow 1$

3a, 4b, 5c, 5d, 6a, 6d: \emptyset

Podríem pensar a priori que, donades les connotacions socials que comporta la iodització tradicional, els informadors més innovadors haurien de ser també els que fessin més ultracorreccions, i, a la vegada, els més conservadors haurien de ser els que tinguessin l'índex més baix d'ultracorrecció. Ara bé, la complexitat de la llengua i dels fets que hi incideixen és tan gran que les hipòtesis a priori, per versemblants que siguin, no sempre es corresponen d'una manera prou completa amb els fets lingüístics reals.

En relació amb les dades que analitzo i d'una manera general, podem concloure que els informadors conservadors tendeixen a no fer ultracorreccions, com ho demostra el fet que 3a, un dels més conservadors, no ha produït cap mot amb ultracorrecció; i, incidint en el mateix sentit, tant 4b, com 5c, 6a o 6d, que són també informadors sense formes ultracoregides, tenen un índex de iodització tradicional no inferior a la mitjana del seu grup gene-

racional. De la mateixa manera, i també en línies generals, podria dir-se que els informadors més innovadors tendeixen a la ultracorrecció, com ho demostra el fet que 5b, un dels informadors més innovadors i un dels dos que tenen l'índex més baix de iodització tradicional, és també el que té l'índex més alt de formes ultracorregides; un comportament lingüístic similar —encara que amb un índex molt més baix d'ultracorreccions— tenen 1d, 2b, 3b i 3d: en la pronunciació dels mots amb iodització tradicional se situen en la zona d'innovació, i, a la vegada, tenen un índex alt d'ultracorrecció de [j]. Ara bé, també és cert que 1a, 1c, 3c, 6c, que són informadors conservadors pel que fa a la iodització tradicional, tenen un bon nivell de formes ultracorregides, i que 7d, el segon entre els informadors més conservadors en iodització tradicional, també té una forma ultracorregida.

VI

COMENTARI DELS RESULTATS DE L'ENQUESTA DE PRODUCCIÓ

CONSONANTS OBSTRUENTS PREPALATALS

f- INICIAL

1. *Naturalesa de les diferents solucions fòniques*

En línies generals podríem dir que a Barberà el so [f] té una alta inestabilitat, si més no en posició inicial de mot o en aquells casos en què, pel fet d'anar precedit per una vocal neutra inicial de mot, pot alternar en els usos dels parlants la posició inicial de mot amb la posició intervocàlica; aquesta inestabilitat es manifesta amb la presència d'un nombre relativament elevat de solucions fòniques diferents, que en el conjunt d'informadors tenen, a més, un procés d'interferències bastant complex. Entre les solucions diferents de [f] destaquen [tʃ-] i [(t)f-], cosa que indica una tendència cap a l'africació. D'altra banda, si relacionem la naturalesa de les diferents solucions amb els mots on es donen, sembla que aquesta complexitat es deu en part a la diversitat d'origens que han confluït en aquest so.

Veurem a continuació l'inventari de les diferents solucions; cada una va seguida d'una informació sobre els mots que algun o alguns informadors han pronunciat amb aquesta solució; a l'hora d'inventariar aquests mots he mantingut diferenciats els tres grups que apareixen al qüestionari, és a dir: els mots amb [f] inicial grafiada *x*, que formen el grup 1 (80 mots enquestats); els mots que solen tenir l'alternança [-f-]/[f-] pel fet de començar amb [ə-] seguida de [-f-], s'escriuen amb *aix-* o *eix-* i formen el grup 2 (21 mots enquestats); i finalment el grup 3 està format per alguns mots que tenen un so [s-] en posició inicial, grafiat *c* o *s*, que tendeix a palatalitzar-se en algunes zones del català oriental (11 mots enquestats).

1.1 *Solució fricativa prepalatal sorda [f]*

Tots els mots dels grups 1 i 2 tenen aquesta solució; en el grup 3 només es dona en el mot *seixanta*.

1.2. Solució africada prepalatal sorda [tʃ]

Tots els mots del grup 1 tenen aquesta solució, excepte *xerès*.

Mots del grup 2 que tenen aquesta solució:

aixafar, aixecar, aixella, aixeta, aixopluc, aixoplugar, eixam, eixamplrar, eixarcolar, eixarrancar, eixerit, eixorivir, eixugar, eixut

No hi ha cap mot del grup 3 que tingui aquesta solució.

1.3. Solució semiafricada prepalatal sorda [(t)ʃ]

He interpretat com a solució semiafricada una realització diferent de la solució africada, que es manifesta amb una oclusió menys perceptible.

Mots del grup 1 que tenen aquesta solució:

xafarder, xafarranxo, xàfec, xafogor, xal, xalat, xalet, xamfrà, xamós, xampany, xancleta, xanguet, xantatge, xapa, xàpol, xaragall, xardor, xarel·lo, xarlatà/xerraire, xarop, xarrampió, xarret, xato, xaval, xavo, xec, xeflis, xerès, xerinola, xerrac, xerrar, xerric, xeviot, xicot, Xina, xino-xano, xinxà, xinxeta, xinxilla, xipollejar, xiprer, xiribec, xirivía, xiscle, xispa, xiste, xitxarel·lo, xiular, xocar, xocolata, xop, xoriço, xotis, xuclar, xuflar, xumar, xup(et), xurriaques, xusma, xutar

Mots del grup 2 que tenen aquesta solució:

aixopluc, aixoplugar

No hi ha cap mot del grup 3 que tingui aquesta solució.

Els informadors només han produït aquesta solució en la posició inicial de mot.

1.4. Solució fricativa alveolar sorda [s]

Mots del grup 1 que tenen aquesta solució:

xafarranxo, xantatge, xaragall, xarrampió, xarranca, xarxa, xerif, xerigot, xifra, xipollejar, xiprer, xiular

Mots del grup 2 que tenen aquesta solució:

aixoplugar, eixordar

Tots els mots del grup 3 tenen aquesta solució.

1.5. Solució fricativa prepalatal sonora [ʒ]

Aquesta solució només es dona en mots del grup 1, i, per tant, en posició inicial de mot; la tenen:

xamós, xarranca, xassís, Xavier, xerès

1.6. *Solució fricativa interdental sorda* [θ]

Només té aquesta solució el mot *xiprer*, del grup 1.

1.7. *Solució fricativa velar sorda* [x]

Només té aquesta solució el mot *xerès*, del grup 1.

1.8. *Solucions* [ɲʃ] i [zɣ]

Els resultats donen encara dues solucions més que es caracteritzen totes dues, en primer lloc, pel fet de ser una combinació de dos sons, i, en segon lloc, per estar vinculades a una posició entre vocals i, per tant, a mots del grup 2:

- a) Una és la combinació de consonant nasal prepalatal seguit del so oral prepalatal fricatiu sord [ɲʃ], que donen alguns informadors per als mots *eixam*, *eixamplar*, *eixarrancar*, *eixordar*.
- b) L'altra és la combinació del so alveolar fricatiu sonor seguit de velar espirant també sonor [zɣ], que només ha donat un informador –4a– per al mot *eixelebrat*.

Passa, però, que [ɲʃ] i [zɣ] no són propiament solucions fòniques diferents equiparables a [ʃ] o [tʃ], sinó dues combinacions de sons condicionades a canvis lèxics i propiciades per l'estructura fònico-lèxica singular dels mots del grup 2. En el cas de [ɲʃ] es tracta de la substitució del prefix *e-* pel prefix *en-* en els mots *eixamplar*, *eixarrancar* i *eixordar*; en el mot *eixam* sembla el resultat de l'adaptació al català de la forma lèxica castellana. En el cas de [zɣ] es tracta de la substitució del mot *eixelebrat* per *escalabrat*, probablement també a causa de la confusió del prefix *e-* pel prefix *es-*.

En el conjunt de mots que integren els tres grups d'aquest apartat trobem, doncs, en total aquestes set solucions: [ʃ], [tʃ], [(t)ʃ], [s], [ʒ], [θ], [x], a més de les combinacions [ɲʃ], [zɣ], que, pel fet d'estar condicionades a alteracions lèxiques, no són equiparables a les solucions anteriors. Una primera observació que cal fer en relació amb els diferents mots que trobem en cada una de les solucions és, com veurem a continuació, la dificultat que representa en alguns casos intentar de sistematitzar i, especialment, justificar aquesta interrelació fònica.

Pel que fa a [ʃ] i [tʃ], són les solucions previsibles per als mots dels grups 1 i 2 en el procés d'africació de [ʃ-] en posició inicial de mot o que pot esdevenir inicial. A més d'altres factors que consideraré més endavant, el fet que en tots els mots del grup 1, llevat de *xerès*, apareguin les dues solucions manifesta la inestabilitat de [ʃ] en aquesta posició. Entre els aspectes que po-

den afavorir la interferència [ʃ]/[tʃ] en principi de mot cal tenir en compte un factor intern fonamental com és el fet que l'oposició [ʃ]/[tʃ] té pertinença fonològica en posició intervocàlica, però no pas en la posició que ara considerem;¹⁷⁹ a la vegada, i sense entrar de moment en detalls sobre la freqüència de cada solució, aquest mateix factor intern pot explicar també per què no tots els mots del grup 2 tenen la solució [tʃ].

La solució semiafricada que transcriu [(t)ʃ] sol aparèixer gairebé sempre clarament diferenciada de [ʃ] i de [tʃ] en la pronunciació dels informadors. Aquest so es pot interpretar com el resultat de dues tendències articulatòries diferents: per una banda, el fet que aparegui sempre en posició inicial de mot permet d'interpretar-lo com el resultat de l'augment de la força tensiva en l'atac inicial de començar a parlar articulant el so [ʃ]; per una altra banda, es pot interpretar com una articulació laxa de [tʃ]; probablement és el resultat de totes dues tendències, encara que no totes dues es poden donar simultàniament, perquè són mútuament excloents. Sigui quin sigui el procediment que en cada cas l'hagi generada, resulta una variant fònica normal en l'anàlisi del procés d'africació de [ʃ-] inicial. Sembla, doncs, un més dels al·lòfons de /ʃ/ en aquesta posició i això explica la seva aparició normal en una bona part dels mots del grup 1; a la vegada, el fet que la naturalesa fònica d'aquesta solució estigui gairebé condicionada obligatòriament a una posició inicial de mot explica la seva poca incidència en els mots del grup 2.¹⁸⁰

En definitiva, en els mots del grup 1 i en aquells del grup 2 que els informadors han produït amb [ʃ], [tʃ] o [(t)ʃ] en posició inicial, aquestes tres solucions es poden interpretar com tres variants fonètiques d'una mateixa unitat fonològica; que es produeixi l'una o l'altra d'aquestes tres variants depèn, com veurem més endavant, a vegades del mot i a vegades dels parlants.

Per que fa a les quatre solucions restants –[s], [ʒ], [θ] i [x]–, es donen determinades característiques que permeten agrupar-les de dues en dues.

[s] i [ʒ] es caracteritzen en conjunt pel fet que ambdós sons, tant en el català comú com en el català de Barberà, són variants fonètiques fonamentals de dues unitats fonològiques diferents de /ʃ/, i això tant en posició inicial de mot com en posició intervocàlica, que són les posicions que aquí interessen; és a dir, les oposicions [s]/[ʃ], [tʃ] o [(t)ʃ], i [ʒ]/[ʃ], [tʃ] o [(t)ʃ], tant en el català comú com en la varietat dialectal analitzada, són fonològicament pertinents en la posició que comentem. Si es tractés d'establir una relació fònica entre aquestes dues solucions [s] i [ʒ] i les solucions fonamentals –[ʃ], [tʃ]

179. Teòricament existeix algun parell mínim amb l'oposició fonològica /ʃ/tʃ en posició inicial; A. M. Badia i Margarit (*Problemes de la commutació consonàntica en català*, § 126, pàg. 262) esmenta *xec/txec*; a la pràctica, els parlants no solen mantenir aquesta diferència fònica.

180. En els resultats generals dels mots *aixopluc* i *aixoplugar*, o en l'apartat *Inventari i comentari de les diferents solucions fòniques que presenten tots els mots enquestats* (pàg. 315 i seg.) es pot comprovar que els informadors només han produït aquesta solució en posició inicial.

i [(t)ʃ]–, caldria observar que totes dues solucions tenen la mateixa naturalesa contínua que [ʃ]. Els condicionants d'aquestes dues solucions són, però, diferents. En el cas de la solució [s] intervenen, des de diferents aspectes, una sèrie de determinants, bona part dels quals són etimològics:

a) Aquesta solució, com era de preveure en la varietat dialectal de Barberà, es dona de manera gairebé exclusiva en tots els mots del grup 3, i només el mot *seixanta* té, ultra [s], la solució [ʃ]; d'aquesta manera es pot observar com en els mots d'aquest grup i en l'àrea dialectal analitzada ja no actua la tendència a la palatalització de la *s* inicial –sigui quin sigui el seu origen–, o, si per cas, només es manifesta circumstancialment en alguns mots –cas de *seixanta*– com un fenomen d'assimilació.¹⁸¹ Aquesta tendència a la palatalització, que encara actua amb prou força en determinats mots i en determinades zones del català oriental,¹⁸² està en relació amb la tendència a la palatalització de la *s*– inicial llatina, i és justament el factor que va condicionar la pronunciació palatalitzada de la *s*– inicial que al segle XV es considerava una pronunciació vulgar,¹⁸³ però que ha estat l'origen del so [ʃ] en una bona part dels mots inventariats en el grup 1.

b) En una part dels mots patrimonials del grup 1 procedents de *s*– inicial del llatí –com *xarrampió* (4c 7d), *xerigot* (3a) o *xiular* (1a 2abc 3a)– o de l'àrab –com *xifra* (1abcd 2abcd 3acd 4ab 5b 6c 7cd)–, aquest so [s] reflecteix la pronunciació suara comentada que els parlants del segle XV haurien considerat adequada i no vulgar i que en l'època actual cal considerar arcaïtzant; és possible fins i tot que en algun d'aquests mots, com ara *xarrampió* i *xifra*, la tendència arcaïtzant sigui substituïda en el decurs dels set grups generacionals per la influència d'una [s–] o l'adaptació d'una [θ–], respectivament, castellanes.

c) És possible que aquesta solució [s] en mots del grup 1 també patrimonials i procedents del llatí –com *xaragall* (1d 3d 4d), *xarranca* (6a)–, del grec

181. A. M. Badia i Margarit (*Gramàtica històrica catalana*, § 67 II C, pàg. 180) tracta la pronunciació amb [ʃ–] de *seixanta* com un cas d'assimilació a l'altre so consonàntic palatal.

182. Dels 11 mots d'aquest grup, el DCVB esmenta els següents casos pronunciats amb [ʃ–]: *cigarro* (vol. 3, pàg. 144) en mallorquí i menorquí; *samarreta* (vol. 9, pàg. 717) en català oriental, Maó i Ciutadella; *sindria* (vol. 9, pàg. 921) en català oriental, menorquí i eivissenc; *singló* i *singlonar* (vol. 9, pàg. 922 i vol. 1, pàg. 373) en mallorquí, menorquí i a Badalona; *suc* (vol. 10, pàgs. 58 i 59) en el pirinenc-oriental. En el cas del molt *seixanta*, dona un llarg inventari (vol. 9, pàg. 805) de poblacions i comarques de català oriental i de català occidental que el pronuncien amb [ʃ–]. No esmenta cap pronunciació amb [ʃ–] en el cas dels mots *sabó*, *safareig*, *singlot*, per bé que en el cas d'aquest darrer mot (vol. 9, pàg. 922) esmenta la pronunciació amb [tʃ] en una àmplia zona de català occidental. En el cas de *sarment*, el DCVB (vol. 4, pàg. 660) només esmenta la pronunciació amb prepalatal fricativa –amb [–jʃ–]– per a la variant *eixarment* del català occidental meridional.

183. A. M. BADIA i MARGARIT, *Regles d'esquivar vocables o mots grossers o pagesívols*, vol. 24, pàgs. 94–95.

—com *xarxa* (1abd 2b 3ad 4b 6a, s/f 2a)—, del grec a través del llatí —com *xiprer* (5b 7cd)— o de l'àrab —com *xerif* (2d 3c 4c)—, que en conjunt es caracteritzen per tenir un so inicial amb un origen diferent de *s-*, manifesti encara els vestigis d'una etapa de confusió *s-/ʃ-* que no sembla completament superada, segons es desprèn d'aquests mateixos resultats; probablement en algun cas com *xiprer*, per exemple, aquesta tendència confusionària coincideix o és substituïda per l'adaptació al català del so castellà [θ]; en el cas de *xarxa*, els resultats permeten de seguir un procés de confusió i substitució fònico-lèxica: ['sarʒə] → ['ʃarʒə] → ['ʃarʃə] → ['tʃarʃə], procés refrendat per 2a que dona ['sarʒə] com a pronunciació antiga de ['ʃarʃə].

d) Probablement en el cas del mot d'origen onomatopèic *xipollejar* i del mot d'origen francès *xantatge* també cal atribuir la presència d'aquesta solució [s] en alguns informadors de les generacions més velles —2d, i 1a i 1d, respectivament— a aquesta confusió [s-]/[ʃ-] que podríem qualificar, si més no provisionalment, d'arcaïtzant; en el cas de *xantatge* cal observar¹⁸⁴ com els informadors que han donat aquesta solució [s] reflecteixen la dificultat que tenen com a receptors de distingir entre [s-] i [ʃ-] en la forma castellana [ʃan'taxe] proposada per l'enquestador, o, si més no, la confusió de l'oposició [s-]/[ʃ-] reflectida en el fet que una [ʃ-] pot ser interpretada i reproduïda com [s-].

e) En *xafarranxo* sembla que es tracta més aviat de relacionar la solució [s] amb l'adaptació al català del so castellà [θ].

f) En els mots del grup 2 la solució [s] apareix en els resultats d'*aixoplugar* i *eixordar*; encara que en el cas del mot *aixoplugar*, on [-ʃ-] procedeix de *s-* inicial llatina, la pronunciació amb [-s-] d'un sol informador (6d) podria interpretar-se a priori com una pronunciació arcaïtzant, sembla més probable que aquesta solució escadussera estigui condicionada a l'ús deficient del mot en les generacions joves; en el cas d'*eixordar* no sembla agosarat de postular una confusió fònico-semàntica —de notable rendiment (2b 3c 4bc 5ab 6b)— amb una forma *assordar*.¹⁸⁵

.La solució [ʒ] es podria interpretar d'una manera general en relació amb la tendència a la sonorització de determinats sons i combinacions de sons sords que s'observa recentment en el català oriental. Aquesta tendència espontània, que A. Badia¹⁸⁶ atribueix a una necessitat de recuperar la sonicitat de la llengua —i que aquest autor ha estudiat bàsicament quan es produeix en posició intervocàlica—,¹⁸⁷ actua principalment en sons consonàntics cata-

184. Vegeu *Resultats de l'enquesta sobre consonants obstruents prepalatals*, mot núm. 224.

185. El DCVB (vol. 2, pàg. 92) recull aquesta forma com una variant d'*eixordar* produïda per la influència de *sord*; la documenta fonèticament al Maestrat, Sóller i Menorca.

186. A. M. BADIA i MARGARIT, *De nouveau sur la sonorisation spontanée des consonnes sourdes en catalan: les palatales*, dins «Revue de Linguistique Romane» 38, 1974, pàgs. 20-25.

187. Vegeu, ultra el treball esmentat a la nota anterior, els següents articles del mateix autor:

lans de localització alveolar i palatal, i en l'adaptació d'alguns mots castellans que tenen sons sords amb aquesta localització o, fins i tot, amb una localització més avançada, com [θ], o més endarrerida, com [x]. En el cas dels mots del grup 1 que els informadors han pronunciat amb aquesta solució [ʒ], és possible que aquesta tendència sonoritzadora hagi incidit sobre la inestabilitat de [f] en posició inicial; de tota manera, si tenim en compte el nombre d'informadors que han produït aquesta solució, en tots els mots, llevat de *xamós*, la freqüència és més aviat minsa.

[θ] i [x] són solucions que només s'han produït en un mot cada una, i, encara que això és més accidental, tots dos mots són del grup 1; es caracteritzen pel fet que són sons castellans que només es donen en mots castellans o catalans pronunciats amb fonètica castellana, de manera que la pronunciació d'aquests dos mots amb aquestes solucions reflecteix una fonètica no catalana; de tota manera, cal tenir en compte que si bé en el cas de *xiprer* la pronunciació amb [θ] és accidental (7a), en *xerès* la pronunciació amb [x] és la més freqüent entre els informadors (21/28).

2. Inventari de les diferents solucions fòniques que presenta cada un dels mots enquestats

Les dades que s'analitzen a continuació tenen en compte també els tres grups de mots que hi ha al qüestionari i que han estat considerats a l'apartat anterior.

2.1. Mots amb f-

A partir dels resultats que donen el conjunt d'informadors i segons la naturalesa de les solucions, aquests mots es poden agrupar de la següent manera:

- a) Mots amb una única solució fricativa prepalatal sorda [f] → 0
- b) Mots amb una única solució africada prepalatal sorda [tʃ] → 0
- c) Mots que combinen una solució fricativa prepalatal sorda i una d'africada o semiafricada → 64:

[f] / [tʃ]:

xacrat/xacrós, xamba, xaranga, xarcuteria, xarol, xarrupar, Xauxa, xaveta, xemenia, xeringa, xivarri, xofer

L'alternance sourde/sonore dans les réalisations de /s/ en catalan, dins *Phonétique et Linguistique Romane. Mélanges offerts à M. Georges Straka*, 1. Lyon-Strasbourg, 1970, pàgs. 32-42.
L'alternança sorda/sonora en els castellanismes del català vulgar amb consonant sorda originària, dins *Romanica* 6, 1973. *Estudios dedicados a D. Gazdaru*, II. La Plata, 1974, pàgs. 7-12.

[ʃ]/[tʃ]/[ʃ-]:

xollar

[ʃ]/[(t)ʃ]/[tʃ]:

xafarder, xàfec, xafogor, xal, xalat, xalet, xamfrà, xampany, xanqueta, xanguet, xapa, xàpol, xardor, xarel·lo, xarlatà/xerraire, xarop, xarret, xato, xaval, xavo, xec, xeflis, xerinola, xerrac, xerrar, xerric, xeviot, xicot, Xina, xino-xano, xinxa, xinxeta, xinxilla, xiribec, xirivia, xiscle, xispa, xiste, xitxarel·lo, xocar, xocolata, xop, xoriço, xotis, xuclar, xufla, xumar, xup(et), xurriaques, xusma, xutar

d) Mots que combinen la solució fricativa prepalatal sorda i l'africada o la semiafricada amb altres solucions → 16:

[ʃ]/[tʃ]/[s]:

xarxa, xerif, xerigot, xifra

[ʃ]/[(t)ʃ]/[tʃ]/[s]:

xafarranxo, xantatge, xaragall, xarrampió, xipollejar, xiular

[ʃ]/[tʃ]/[ʒ]:

xassis, Xavier

[ʃ]/[(t)ʃ]/[tʃ]/[ʒ]:

xamós

[ʃ]/[tʃ]/[s]/[ʒ]:

xarranca

[ʃ]/[(t)ʃ]/[ʒ]/[x]:

xerès

[ʃ]/[(t)ʃ]/[tʃ]/[s]/[θ]:

xiprer

En relació amb aquests resultats cal assenyalar dos aspectes diferents; per una banda, hi ha les observacions que es poden fer exclusivament relacionades amb el procés d'africació de [ʃ-] inicial que analitzem en aquest treball; per una altra banda, hi ha les qüestions relacionades amb la inestabilitat de [ʃ-] inicial, que és un fenomen més general en el qual es pot emmarcar també aquesta africació de [ʃ-].

Sobre la inestabilitat de [ʃ-] en posició inicial cal observar que: a) no hi ha ni un sol mot d'aquest grup que presenti totes les respostes amb [ʃ]; b) en els mots d'aquest grup apareixen, llevat de [ɲʒ] i [zɣ], les altres set solucions que han estat comentades a l'apartat anterior; c) sobre un total de 80 mots, només 13 tenen dues solucions -[ʃ] i [tʃ]-, 51 tenen les tres solucions [ʃ], [tʃ] i [(t)ʃ], i els 16 mots restants tenen de 3 a 5 solucions diferents, amb la complexitat que manifesta el resum següent:

3 solucions → 57 mots:

ʃ, (t)ʃ, tʃ → 51

ʃ, tʃ, s → 4

[ʃ, tʃ, ʒ] → 2

4 solucions → 9 mots:

[ʃ, (t)ʃ, tʃ, s] → 6

[ʃ, (t)ʃ, tʃ, ʒ] → 1

[ʃ, tʃ, s, ʒ] → 1

[ʃ, (t)ʃ, ʒ, x] → 1

5 solucions → 1 mot:

[ʃ, (t)ʃ, tʃ, s, θ] → 1

En el conjunt de solucions n'hi ha tres que es produeixen de manera preferent, [ʃ], [(t)ʃ] i [tʃ], i, d'aquestes tres, la naturalesa de dues, [(t)ʃ] i [tʃ], comporta el procés d'africació de [ʃ-] inicial; ara bé, a fi de precisar més aquest procés d'africació, però sense entrar de moment en la freqüència de les solucions o en la seva incidència generacional, cal destacar que entre els mots d'aquest grup no n'hi ha cap que tots els parlants hagin produït exclusivament amb [ʃ] ni cap que tots hagin produït exclusivament amb [tʃ] o [(t)ʃ]; però tampoc no n'hi ha cap que, en el conjunt d'informadors, s'hagi produït sense [ʃ] i [tʃ] o [(t)ʃ]. Això permet de concloure, doncs, que en el procés previsible de substitució progressiva de [ʃ-] per [tʃ-], i a partir de les dades dels informadors, no hi ha cap mot que en el conjunt dels parlants hagi assolit completament l'africació, i, a la vegada, que entre els mots d'aquests grup no n'hi ha cap en què el so [ʃ] no estigui sotmès al procés d'africació. Ara bé, el fet que hi hagi quatre solucions més –de les quals, dues castellanes– de naturalesa fricativa que en diferents mots i informadors s'interfereixen amb les tres principals permet de situar el procés d'africació dins un procés d'instabilitat més general, del qual l'africació és només una de les manifestacions possibles.

2.2. Mots amb -ʃ- / ʃ-

A partir dels resultats que donen el conjunt d'informadors i d'acord amb la naturalesa de les solucions, els mots d'aquest grup es poden classificar de la següent manera:

a) Mots amb una única solució fricativa prepalatal sorda → 5:

[-ʃ-]:

aixà, així, això

[-ʃ-] / [ʃ-]:

eixalar, eixida

b) Mots amb una única solució africada prepalatal sorda [tʃ] → 0

c) Mots que combinen una solució fricativa prepalatal sorda i una d'africada o semiafricada prepalatal sorda → 10:

[-ʃ-] / [ʃ-] / [-tʃ-]:

aixecar, eixerit, eixorivir, eixugar, eixut

$[-f-] / [f-] / [tf-]:$

aixella, aixeta, eixarcolar

$[-f-] / [f-] / [-tf-] / [tf-]:$

aixafar

$[-f-] / [f-] / [(t)f-] / [tf-] / [-tf-]:$

aixopluc

d) Mots que combinen la solució fricativa prepalatal sorda i l'africada o la semiafricada amb altres solucions → 4:

$[-f-] / [f-] / [(t)f-] / [tf-] / [-tf-] / [-s-]:$

aixoplugar

$[-f-] / [-tf-] / [-nf-]:$

eixam

$[-f-] / [f-] / [-tf-] / [-nf-]:$

eixamplar

$[-f-] / [f-] / [-tf-] / [tf-] / [-nf-]:$

eixarrancar

e) Mots que combinen la solució fricativa prepalatal sorda amb altres solucions diferents de la prepalatal africada o de la semiafricada sordes → 2:

$[-f-] / [f-] / [-z\gamma-]:$

eixebrat

$[-f-] / [f-] / [-s-] / [-nf-]:$

eixordar

A la vista d'aquests resultats podem observar com les característiques fòniques i distribucionals de la síl·laba que precedeix $[-f-]$ condicionen dos canvis de diferent naturalesa que, a més, tenen transcendència diversa sobre aquest so: a) en uns casos es produeix la desaparició d'aquesta síl·laba precedent, de manera que $[f]$ passa a ocupar la posició inicial de mot: sobre el total de 21 mots, només en quatre –*aixà, així, això, eixam*– s'ha mantingut la posició intervocàlica de $[f]$, o de les solucions alternatives, per part del conjunt d'informadors, i, per tant, en la resta de mots la solució $[f]$ o les altres solucions alternen la posició inicial i la intervocàlica en les respostes del conjunt d'informadors; b) en altres casos, el fet que aquesta síl·laba inicial es pugui interpretar lèxicament com un prefix fa que amb una certa freqüència es produeixi una confusió amb altres prefixos i que aquesta confusió incideixi, si més no aparentment, en la diversitat de solucions que han donat els informadors per als mots d'aquest grup; aquesta confusió de prefixos fa que apareguin dues combinacions de sons – $[nf]$ i $[z\gamma]$ – que, a causa justament de la seva naturalesa fònica, només es poden donar en posició intervocàlica.

A més d'aquests aspectes comentats, i cenyint-nos a l'objecte del treball, interessa d'assenyalar el següent: a) la solució $[f]$ apareix en tots els mots d'aquest grup; b) la solució $[tf]$ no apareix en set mots d'aquest grup: *aixà,*

així, això, eixalar, eixelebrat, eixida, eixordar; c) com hem vist a l'apartat 1 d'aquest capítol, la solució [(t)ʃ] té poca incidència en els mots d'aquest grup, perquè la seva realització està condicionada a una posició inicial de mot; d) la solució [s] només apareix en dos mots d'aquest grup, *aixoplugar* i *eixordar*, i si bé en el primer mot es pot relacionar amb la inestabilitat de [ʃ], sembla clar que en *eixordar* resulta d'una confusió lèxica amb *assordar*.

La comparació de les dades que aporten aquests resultats amb les que es desprenen dels resultats dels mots del grup 1 permet d'arribar a aquestes conclusions: a) la naturalesa fònica de la síl·laba que precedeix [ʃ] en els mots del grup 2, i especialment el valor de prefix que té aquesta síl·laba en alguns casos, fa que els mots d'aquest grup es vegin involucrats amb una certa freqüència en un procés d'interferència lèxica amb altres mots; b) en el conjunt de mots amb [ʃ] en posició intervocàlica que fàcilment pot esdevenir inicial, el procés d'africació no sembla tan avançat com en els mots del grup 1; c) encara que en els mots del grup 2 el procés d'africació també es pot emmarcar en un procés més ampli d'inestabilitat de [ʃ], la poca incidència de solucions diferents de [ʃ] o [tʃ] fa pensar que l'africació és de moment la manifestació gairebé exclusiva de la inestabilitat de [ʃ] en els mots d'aquest grup.

2.3. Mots amb s-

a) Mots amb una única solució alveolar fricativa sorda → 10:

[s-]:

cigarro, sabó, safareig, samarreta, sarments, síndria, singló, singlot, suc

[s-] / [-s-]:

singlonar

b) Mots que combinen una solució alveolar fricativa sorda i una de prepalatal → 1:

[s-] / [ʃ-]:

seixanta

Com ja he comentat a l'apartat 1 d'aquest mateix capítol i segons es desprèn també d'aquest extracte dels resultats generals, entre els mots d'aquest grup només *seixanta* manifesta la tendència a la palatalització de la [s-] inicial; ara bé, en el conjunt d'informadors no n'hi ha cap que presenti indicis que la solució [ʃ] de *seixanta* estigui immersa en el procés d'africació.

3. Índex de freqüència de les diferents solucions

A fi d'observar el procés d'africació en els mots que tenen [ʃ] en posició inicial sembla interessant d'establir la freqüència de les formes africades que

s'han produït en cada mot. De la mateixa manera que en el cas de la iodització, es tracta de valorar mot per mot la freqüència de les diferents pronunciacions en relació amb el conjunt de respostes. Ara bé, tal com era de preveure, només els mots dels grups 1 i 2 tenen en una bona part de les respostes un so de localització prepalatal en les dues posicions analitzades; en canvi, els mots del grup 3 tenen en les respostes dels informadors, i llevat de *seixanta*, un so de localització alveolar en la posició inicial; per això, com que difícilment els mots d'aquest grup 3 poden presentar en el dialecte analitzat una pronunciació africada d'aquest so inicial, cosa que també manifesten els resultats generals, en els índexs de freqüències que vénen a continuació només he tingut en compte els mots dels grups 1 i 2.

Com hem vist a l'apartat 1 d'aquest mateix capítol, les respostes han donat un llarg inventari de solucions, dues de les quals, [tʃ] i [(t)ʃ], comporten l'africació. En alguns casos, a més, un mateix informador ha donat més d'una solució per al mateix mot, i fins i tot es dóna el cas d'un informador -4c- que ha donat tres solucions diferents -[s-], [ʃ] i [tʃ-] per a un sol mot -*xifra*-; passa també que en una bona part d'aquestes situacions l'informador sol oscil·lar entre una pronunciació fricativa i una altra d'africada o semiafricada, de manera que aquesta alternança indica, si més no, una tendència de l'informador cap a una pronunciació africada del mot; per això, a l'hora d'establir la freqüència de formes africades, he tingut en compte totes les alternances que presenten indicis d'africació, de manera que l'índex de freqüència d'africació inclou totes les formes amb les pronunciacions següents: tʃ, (t)ʃ, ʃ/tʃ, ʃ/(t)ʃ, (t)ʃ/tʃ, (t)ʃ/3, s/ʃ/tʃ. Cal remarcar, però, que l'oscil·lació d'un mateix subjecte entre solucions diferents és més freqüent en el cas de la iodització que no pas en l'africació de [ʃ-] inicial. Encara que l'objectiu fonamental en aquesta part del treball és determinar la incidència de l'africació, i els mots estan ordenats segons aquest propòsit, també m'ha semblat convenient d'esmentar i valorar les solucions que no impliquen aquest fenomen.

3.1. Índex decreixent de freqüència de les solucions africades en els mots del grup 1

%	
83'33	rendiment incomplet: <i>xipollejar</i> (-16): ʃ 1, (t)ʃ 1, tʃ 9, s/ʃ 1
82'14	rendiment complet: <i>xocolata</i> : ʃ 5, (t)ʃ 3, tʃ 20
77'77	rendiment incomplet: <i>xavo</i> (-10): ʃ 4, (t)ʃ 3, tʃ 11

- 75 rendiment complet:
 Xina: f 7, (t)f 1, tf 18, f/ tf 1, (t)f/ tf 1
- 73'07 rendiment incomplet:
 xaval (-2): f 7, (t)f 1, tf 17, f/(t)f 1
- 69'56 rendiment incomplet:
 xitxarel·lo (-5): f 7, (t)f 3, tf 13
- 67'85 rendiment complet:
 xumar, xutar: f 9, (t)f 1, tf 17, f/(t)f 1
- 66'66 rendiment incomplet:
 xec (-1): f 9, (t)f 5, tf 13
 xocar (-1): f 9, (t)f 3, tf 15
 xoriço (-1): f 9, (t)f 2, tf 16
 xarel·lo (-4): f 8, (t)f 3, tf 13
- 65'21 rendiment incomplet:
 xarcuteria (-5): f 8, tf 15
- 64'28 rendiment complet:
 xapa: f 10, (t)f 3, tf 15
 xato: f 10, (t)f 2, tf 16
 xuclar: f 10, (t)f 2, tf 15, f/(t)f 1
- 61'53 rendiment incomplet:
 xaranga (-2): f 10, tf 16
 xeviot (-2): f 10, (t)f 1, tf 14, f/ tf 1
- 60'71 rendiment complet:
 xicot: f 11, (t)f 3, tf 12, f/(t)f 1, f/ tf 1
 xispa, xusma: f 11, (t)f 2, tf 15
 xofer: f 11, tf 17
 xotis: f 11, (t)f 4, tf 13
- 60 rendiment incomplet:
 xalat (-3): f 10, (t)f 2, tf 13
- 59'25 rendiment incomplet:
 xassís (-1): f 10, tf 16, 3 1
- 57'14 rendiment complet:
 xalet, xarlatà/xerraire: f 12, (t)f 1, tf 15
 xarol, xemeneia: f 12, tf 16
 xiular: s 5, f 7, (t)f 4, tf 12
- 56'52 rendiment incomplet:
 xal (-5): f 10, (t)f 2, tf 11
- 55'55 rendiment incomplet:
 xinxilla (-1): f 12, (t)f 2, tf 12, f/ tf 1
- 54'54 rendiment incomplet:
 xirivia (-6): f 10, (t)f 2, tf 10

- 53'57 rendiment complet:
 xampany: f 13, (t)f 2, tf 13
 xarrampió: s 2, f 11, (t)f 3, tf 12
 xino-xano: f 13, (t)f 3, tf 11, f/tf 1
 xop: f 13, (t)f 4, tf 11
 xufla: f 13, (t)f 1, tf 14
- 52'94 rendiment incomplet:
 xàpol (-11): f 8, (t)f 2, tf 6, (t)f/tf 1
- 50 rendiment complet:
 xarop: f 14, (t)f 1, tf 13
 Xavier: f 12, tf 14, z 2
 xerrar: f 14, (t)f 2, tf 10, f/tf 2
 xinxeta: f 14, (t)f 2, tf 12
- 47'61 rendiment incomplet:
 xiribec (-7): f 11, (t)f 2, tf 7, f/tf 1
- 46'42 rendiment complet:
 xarrupar: f 15, tf 13
 xiste: f 15, (t)f 2, tf 11
- 44'44 rendiment incomplet:
 xinxà (-1): f 15, (t)f 1, tf 10, f/tf 1
- 44 rendiment incomplet:
 xurriaques (-3): f 14, (t)f 2, tf 9
- 42'85 rendiment complet:
 xiscle: f 16, (t)f 1, tf 11
- 42'10 rendiment incomplet:
 xarret (-9): f 11, (t)f 2, tf 6
- 41'66 rendiment incomplet:
 xerrac (-4): f 14, (t)f 3, tf 7
- 40'74 rendiment incomplet:
 xarranca (-1): s 1, f 14, tf 11, z 1
- 40 rendiment incomplet:
 xup(et) (-8): f 12, (t)f 1, tf 7
- 39'28 rendiment complet:
 xafarder: f 17, (t)f 1, tf 10
 xerif: s 3, f 14, tf 11
 xivarri: f 17, tf 11
- 37'50 rendiment incomplet:
 xanguet (-4): f 15, (t)f 1, tf 8
 xantatge (-4): s 2, f 13, (t)f 2, tf 4, f/tf 3
- 37'03 rendiment incomplet:
 xamfrà (-1): f 17, (t)f 3, tf 7
 xaveta (-1): f 17, tf 10

- 36 rendiment incomplet:
 xanqueta (-3): f 16, (t)f 1, tf 8
- 35'71 rendiment complet:
 xàfec: f 18, (t)f 2, tf 8
 xerinola: f 18, (t)f 1, tf 9
- 35 rendiment incomplet:
 xeflis (-8): f 13, (t)f 2, tf 4, f/ tf 1
- 34'78 rendiment incomplet:
 xaragall (-5): s 2, f 12, (t)f 2, tf 3, s/f 1, f/ tf 3
- 33'33 rendiment incomplet
 xamba (-10): f 12, tf 6
- 32'14 rendiment complet:
 xafarranxo: s 6, f 13, (t)f 2, tf 7
- 32 rendiment incomplet:
 xerric (-3): f 17, (t)f 1, tf 7
- 30'43 rendiment incomplet:
 xamós (-5): f 10, (t)f 1, tf 5, f/ tf 1, 3 6
- 30 rendiment incomplet:
 xardor (-8): f 14, (t)f 1, tf 5
- 29'41 rendiment incomplet:
 xollar (-11): f 12 (<f-9, -f-3), tf 4, f/ tf 1
- 28'57 rendiment complet:
 xafogor: f 20, (t)f 1, tf 6, f/ tf 1
 xifra: s 17, f 3, tf 7, s/ f/ tf 1
- 25'92 rendiment incomplet:
 xeringa (-1): f 20, tf 7
- 25 rendiment complet:
 xiprer: s 3, f 17, (t)f 1, tf 5, 0 1, f/ tf 1
- rendiment incomplet:
 xacrat /xacrós (-8); f 15, tf 5
- 20 rendiment incomplet:
 xerigot (-18): f 7, tf 2, s/ f 1
- 14'28 rendiment complet:
 xerès: f 2, (t)f 3, 3 1, x 21, (t)f/ 3 1
- 10'71 rendiment complet:
 Xauxa: f 25, tf 3
- 7'14 rendiment complet:
 xarxa: s 8, f 17, tf 2, s/ f 1

Extractes fets a partir de les dades anteriors

1. Formes produïdes:	
amb africació o amb indicis d'africació	998
[tʃ] →	850
[(t)ʃ] →	119
[ʃ]/[tʃ] →	20
[ʃ]/[(t)ʃ] →	5
[(t)ʃ]/[tʃ] →	2
[(t)ʃ]/[ʒ] →	1
[s]/[ʃ]/[tʃ] →	1
sense indicis d'africació	1043
[ʃ] →	957
[s] →	49
[x] →	21
[ʒ] →	11
[s]/[ʃ] →	4
[θ] →	1

Total	2025

En relació amb aquestes dades cal observar:

- que en la llengua analitzada domina amb un marge molt petit la pronunciació fricativa dels mots amb [ʃ-] inicial; això indica una forta tendència cap a l'africació de [ʃ] en aquesta posició, tendència que es manifesta en un 48'89% de les formes produïdes;
- que en el conjunt de formes amb tendència a l'africació, la solució plenament africada representa el 85'17% de les formes, la solució semiafricada, el 11'92%, i les pronunciacions que alternen diferents tipus de solucions fricatives amb l'africada o la semiafricada, o bé l'africada i la semiafricada representen només el 2'90% d'aquesta tendència;
- que, en el conjunt de solucions estrictament fricatives, l'única alternança de pronunciació es dona entre les solucions [s] i [ʃ];
- que les formes produïdes amb una solució fricativa diferent de [ʃ] representen el 7'86% de les formes sense indicis d'africació —el 8'24% si comptabilitzem també les quatre formes amb l'alternança [s]/[ʃ];
- que, en línies generals, les solucions fricatives diferents de [ʃ] solen estar relacionades amb un mot o amb alguns mots determinats, com es pot veure en la relació següent:

49 formes pronunciades amb [s] + 4 amb [s]/[ʃ]:

17 → *xifra*

- 8 + 1 [s]/[ʃ] → *xarxa*
 6 → *xafarranxo*
 5 → *xiular*
 3 → *xerif*
 3 → *xiprer*
 2 + 1 s/ʃ → *xaragall*
 2 → *xantatge*
 2 → *xarrampió*
 1 → *xarranca*
 1 [s]/[ʃ] → *xerigot*
 1 [s]/[ʃ] → *xipollejar*
 21 formes pronunciades amb [x]:
 21 → *xerès*
 11 formes pronunciades amb [ʒ] (+ 1 amb [(t)ʃ]/[ʒ]):
 6 → *xamós*
 2 → *Xavier*
 1 (+ 1 [(t)ʃ]/[ʒ]) → *xerès*
 1 → *xarranca*
 1 → *xassís*

2. Avaluació de les freqüències:

Mots amb freqüència d'africació 100% → 0

Mots amb freqüència d'africació entre 99% i 75% → 4:

xavo, Xina, xipollejar, xocolata

Mots amb freqüència d'africació entre 74% i 50% → 39:

xal, xalat, xalet, xampany, xapa, xàpol, xaranga, xarcyteria, xarel·lo, xarlatà/xerraire, xarol, xarop, xarrampió, xassís, xato, xaval, Xavier, xec, xemeneia, xerrar, xeviot, xicot, xino-xano, xinxeta, xinxilla, xirivia, xispa, xitxarel·lo, xiular, xocar, xofer, xop, xoriço, xotis, xufla, xuctlar, xumar, xusma, xutar

Mots amb freqüència d'africació entre 49% i 25% → 33:

xacrat/xacrós, xafarranxo, xàfec, xafarder, xafogor, xamba, xamfrà, xamòs, xanqueta, xanguet, xantatge, xaragall, xardor, xarranca, xarret, xarrupar, xaveta, xeflis, xerif, xeringa, xerinola, xerrac, xerric, xifra, xinxa, xiprer, xiribec, xiscle, xiste, xivarri, xollar, xup(et), xurriaques

Mots amb freqüència d'africació entre 24% i 1% → 4:

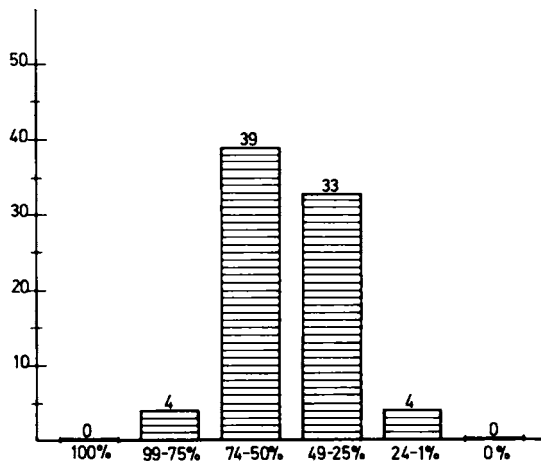
xarxa, Xauxa, xerès, xerigot

Mots sense indicis d'africació → 0.

3. Freqüència absoluta de formes africades o amb indicis d'africació per mot:

23: *xocolata*

- 21: *Xina*
 19: *xaval, xumar, xutar*
 18: *xapa, xato, xec, xocar, xoriço, xuclar*
 17: *xicot, xispa, xofer, xotis, xusma*
 16: *xalet, xaranga, xarel·lo, xarlatà/xerraire, xarol, xassis, xemeneia, xeviot, xitxarel·lo, xiular*
 15: *xalat, xampany, xarcuteria, xarrampió, xino-xano, xinxilla, xop, xufra*
 14: *xarop, Xavier, xavo, xerrar, xinxeta*
 13: *xal, xarrupar, xiste*
 12: *xinxà, xirivía, xiscle*
 11: *xafarder, xarranca, xerif, xivarri, xurriaques*
 10: *xàfec, xamfrà, xaveta, xerinola, xerrac, xipollejar, xiribec*
 9: *xafarranxo, xancleta, xanguet, xantatge, xàpol*
 8: *xafogor, xaragall, xarret, xerric, xifra, xup(et)*
 7: *xamós, xeflis, xeringa, xiprer*
 6: *xamba, xardor*
 5: *xacrat/xacrós, xollar*
 4: *xerès*
 3: *Xauxa*
 2: *xarxa, xerigot*

GRÀFIC 7. *Africació de f-*. Avaluació de la freqüència d'aquest fenomen en els mots amb *f-* inicial.

3.2. *Índex decreixent de freqüència de les solucions africades en mots del grup 2*

%	
39'28	rendiment complet: <i>aixafar</i> : f 17 <-f-5, f-10, -f-/f-2>, t f 8 <-t f-1, t f-6, -t f- /t f-1>, f/t f 3 <f-/t f-3>
36	rendiment incomplet: <i>aioxpluc</i> (-3): f 16 <-f-2, f-13, -f-/f-1>, (t) f 1 <(t) f->, t f 8 <-t f-1, t f-7>
31'81	rendiment incomplet: <i>aioxplugar</i> (-6): s 1 <-s->, f 14 <-f-1, f-13>, (t) f 1 <(t) f->, t f 6 <-t f-2, t f-4>
20	rendiment incomplet: <i>eixarcolar</i> (-13): f 12 <-f-5, f-7>, t f 3 <t f->
17'85	rendiment complet: <i>aixecar</i> : f 23 <-f-20, f-3>, t f 5 <-t f-5>
14'28	rendiment complet: <i>eixarrancar</i> : f 22 <-f-16, f-6>, t f 4 <-t f-3, t f-1>, n f 2 <-n f->
4'16	rendiment incomplet: <i>eixam</i> (-4): f 22 <-f->, t f 1 <-t f->, n f 1 <-n f-> <i>eixorivir</i> (-4): f 23 <-f-22, -f-/f-1>, t f 1 <-t f->
3'57	rendiment complet: <i>aixella</i> : f 27 <-f-18, f-9>, f/t f 1 <f-/t f-> <i>aixeta</i> : f 27 <-f-18, f-9><, t f 1 <t f-> <i>eixerit</i> : f 27 <-f-26, f-1>, t f 1 <-t f-> <i>eixugar</i> : f 27 <-f-25, f-2>, t f 1 <-t f-> <i>eixut</i> : f 27 <-f-22, f-5>, t f 1 <-t f-> <i>eixamplar</i> : f 26 <-f-23, f-3>, t f 1 <-t f->, n f 1 <-n f->
0	rendiment complet: <i>així</i> : f 28 <-f-> <i>això</i> : f 28 <-f-> <i>eixida</i> : f 28 <-f-26, f-1, -f-/f-1> rendiment incomplet: <i>aixà</i> (-8): f 20 <-f-> <i>eixordar</i> (-5): s 7 <-s->, f 15 <-f-14, -f-/f-1>, n f 1 <-n f-> <i>eixebrat</i> (-8): f 19 <-f-16, f-3>, z γ 1 <-z γ-> <i>eixalar</i> (-12): f 16 <-f-11, f-4, -f-/f-1>

Extractes fets a partir de les dades anteriors

1. Formes produïdes:	
amb africació o amb indicis d'africació	47
[tʃ] → 41	
[(t)ʃ] → 2	
[ʃ]/[tʃ] → 4	
sense indicis d'africació	472
[ʃ] → 464	
[s] → 8	
altres formes	6
[ɲʃ] → 5	
[zɣ] → 1	

Total	525

En relació amb aquestes dades cal observar que:

- les respostes amb la solució fricativa [ʃ] dominen sobre qualsevol altre tipus de solució;
- les pronunciacions africades o amb indicis d'africació tenen una incidència més aviat escassa –representen el 8'95% del total de formes produïdes–, especialment si ho comparem amb els resultats en els mots del grup 1, on les formes amb aquestes pronunciacions representen el 48'89% del total de formes;
- les formes resultants de la confusió lèxica dels sons inicials en els mots d'aquest grup –[ɲʃ], [zɣ]– tenen una incidència molt petita –representen el 1'14% del total de formes–; ara bé, aquesta tendència és indicativa de la variació fònico-lèxica que en la llengua parlada se sol donar en els mots que tenen una naturalesa fònica paral·lela a la d'un mot derivat per prefixació, tant si responen a aquesta estructura morfològica com si no.

Si tenim en compte les dues possibilitats distribucionals, aquestes 525 formes en reparteixen de la següent manera:

–s– → 8
–ʃ– → 368
ʃ– → 89
–ʃ–/ʃ– → 7
(t)ʃ– → 2
–tʃ– → 18
tʃ– → 22
–tʃ–/tʃ– → 1
ʃ–/tʃ– → 4

-ɲf- → 5

-zɣ- → 1

Com es pot veure en aquesta relació anterior, només [f] i [tʃ] alternen en les respostes d'un mateix informador la posició vocal neutra seguida de consonant i la posició inicial de mot; en conjunt, les formes amb la vocal neutra inicial representen el 76'19% del total, les formes sense vocal neutra inicial representen el 22'28% i l'alternança [ə] + [cons.] / ø + [cons.] en un mateix informador afecta un 1'52% de formes. Les solucions prepalatals -511 formes- representen el 97'33% de les formes produïdes i, si tenim en compte la seva distribució, l'índex decreixent de freqüència de cada solució prepalatal en relació amb la totalitat de respostes és el següent:

%

70'09: -f-

16'95: f-

4'19: tʃ-

3'42: -tʃ-

1'33: -f-/f-

0'76: f-/tʃ-

0'38: (t)f-

0'19: -tʃ-/tʃ-

2. Avaluació de les freqüències:

Mots amb una freqüència d'africació 100% → 0.

Mots amb una freqüència d'africació entre 99% i 50% → 0.

Mots amb una freqüència d'africació entre 49% i 25% → 3:

aixafar, aixopluc, aixoplugar

Mots amb una freqüència d'africació entre 24% i 1% → 11:

aixecar, aixella, aixeta, aixam, aixamplar, aixarcolar, aixarrancar, eixerit, eixorivir, eixugar, eixut

Mots sense africació → 7:

aixà, així, això, aixalar, eixebrat, eixida, eixordar

3. Freqüència absoluta de formes africades o amb indicis d'africació per mot:

11: *aixafar*

9: *aixopluc*

7: *aixoplugar*

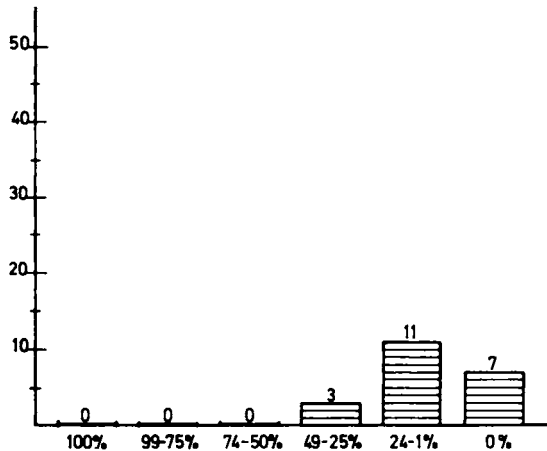
5: *aixecar*

4: *aixarrancar*

3: *aixarcolar*

1: *aixella, aixeta, aixam, aixamplar, eixerit, eixorivir, eixugar, eixut*

0: *aixà, així, això, aixalar, eixebrat, eixida, eixordar*

GRÀFIC 8. *Africació de f*. Avaluació de la freqüència d'aquest fenomen en els mots del grup 2 (amb l'alternança əf-/f-).

Si intentàvem de fer una comparació entre les dades dels mots del grup 1 i les del grup 2, hauríem de constatar en primer lloc que en la llengua parlada aquesta distinció en dos grups no és del tot real, o, si més no, que la separació no es pot fer només a partir de la forma gràfica dels mots; això ho demostra: a) el fet que alguns informadors han pronunciat amb [əf-] algun mot del grup 1, concretament *xollar*; b) el fet que en les respostes dels informadors només quatre mots del grup 2 –*aixà, així, això, eixam*–, sobre el total de vint-i-u, tenen totes les respostes amb l'estructura fònica [ə-] inicial de mot + [cons.], de manera que els disset mots restants alternen en la llengua parlada l'estructura [ə-] inicial de mot + [cons.] (o grup consonàntic) + [voc.] amb l'estructura [cons. inicial] + [voc.].

A partir d'aquí podríem concloure que, en el conjunt que formen els mots del grup 1 i del grup 2, els que tenen l'estructura *consonant prepalatal inicial de mot + vocal* tenen més tendència a una pronunciació africada d'aquest so prepalatal que no pas els que tenen una estructura que pot alternar la pronunciació *vocal neutra inicial de mot + consonant prepalatal + vocal* amb la de *consonant prepalatal inicial de mot + vocal*; el fet que la freqüència de solucions africades de *xollar*, 29'41%, tendeixi cap a les freqüències d'africació preferides dels mots del grup 2 també ho confirmaria.

4. Incidència generacional de l'africació de f-

Les dades comentades fins ara sobre la pronunciació de mots que tenen [f] en posició inicial han permès, de moment, d'observar el caràcter inestable

de la pronunciació d'aquest so en la dita posició; hem pogut veure també que aquesta inestabilitat es manifesta de maneres diverses segons els mots de què es tracta. Així mateix, hem pogut constatar que aquesta inestabilitat involucra una àmplia gamma de sons amb una localització que va de la zona alveolar a la prepalatal i amb una modalitat que oscil·la entre la fricativa i l'africada; aquests sons es realitzen preferentment sords, però això no exclou que determinats mots, sovint els que tenen més inestabilitat fonètica, impliquin també realitzacions fricatives prepalatals sonores; i encara hi ha el cas de dos mots concrets que en algunes respostes es realitzen amb sons no catalans. L'anàlisi de les freqüències de les diferents solucions ens ha permès de veure com dins aquesta inestabilitat dominen les solucions prepalatals sordes fricativa i africada, i, amb menys incidència, una solució semiafricada; això ens permet de confirmar l'existència d'un procés d'africació de la [ʃ-] en posició inicial. Ara bé, com en el cas de la iodització, la valoració de la incidència generacional de les solucions és el que ens permetrà de saber quina és la tendència d'aquest procés, bàsicament saber si es tracta d'un procés progressiu o bé en regressió. Amb aquest fi presento novament els materials, ordenats ara segons la incidència de l'africació en cada un dels grups generacionals; d'acord amb el mètode emprat per a la iodització, aquesta ordenació té en compte el sentit del temps, de manera que els mots estan agrupats segons el grup generacional on es manifesten els primers indicis d'africació. Per tal de simplificar la complexitat derivada de l'alternança posició inicial de mot/posició intervocàlica en el so analitzat que es dona en bona part dels mots considerats com a grup 2, la valoració de la incidència generacional que ve a continuació només té en compte els mots del grup 1.¹⁸⁸

4.1. *Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 1*

1. Total de mots: 32

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació i dels informadors que les han produïdes:

- a) mots sense altres solucions que ʃ, tʃ i, eventualment, (t)ʃ → 27:
xocolata (23; tʃ: 1d 2abd 3bd 4abcd 5abcd 6abd 7bcd; (t)ʃ: 1ac 6c)
Xina (21; tʃ: 1ab 2bd 3ab 4acd 5abcd 6bc 7acd; (t)ʃ: 1d; ʃ/tʃ: 6d;
 (t)ʃ/tʃ: 2a)

188. El mot *xollar*, del grup 1, s'ha comportat en les respostes dels informadors com un mot del grup 2; a fi d'evitar subclassificacions, el tracto ara exclusivament com un mot del grup 1 pel fet que només la solució fricativa té en les respostes dels informadors l'alternança posició inicial/posició intervocàlica.

xaval (19; tf: 3 bd 4acd 5abcd 6abcd 7abcd; (t)f: 1c; f/(t)f: 2b)
xumar (19; tf: 1b 3abd 4acd 5bcd 6abcd 7abd; (t)f: 4b; f/(t)f: 5a)
xapa (18; tf: 1b 3ab 4acd 5acd 6abcd 7bd; (t)f: 3d 7ac)
xec (18; tf: 1c 3b 4d 5acd 6abcd 7abd; (t)f: 1d 2d 3c 4b 7c)
xuclar (18; tf: 3abd 4acd 5acd 6acd 7acd; (t)f 1d 4b; f/(t)f: 5b)
xofer (17; tf: 1d 2b 3ab 4abcd 5acd 6abcd 7cd)
xotis (17; tf: 3b 4bd 5cd 6abcd 7abcd; (t)f: 1b 3a 4c 5a)
xusma (17; tf: 1b 2b 3b 4acd 5abd 6bcd 7abd; (t)f: 3ad)
xarel·lo (16; tf: 1a 3b 4acd 5abcd 6ad 7ad; (t)f: 1d 2d 3d)
xarlatà/xerraire (16; tf: 1b 3b 4a 5abcd 6abcd 7abcd; (t)f: 4c)
xarol (16; tf: 1d 2b 3bd 4acd 5acd 6abd 7abd)
xeviot (16; tf: 2b 3ab 4acd 5abd 6acd 7ad; (t)f: 1b; f/tf: 5c)
xop (15; tf: 3bd 4b 5abcd 6ad 7ad; (t)f: 1d 3a 6b 7b)
xavo (14; tf: 3abd 4ad 5d 6cd 7abd; (t)f: 1bcd)
xarop (14; tf: 2b 3ad 4acd 5abcd 6d 7ad; (t)f: 1c)
xal (13; tf: 3bd 4c 5acd 6abc 7ad; (t)f: 1c 2d)
xarrupar (13; tf: 1c 3b 4cd 5abcd 6bd 7acd)
xafarder (11; tf: 1b 4abd 5bcd 6b 7cd; (t)f: 3a)
xàfec (10; tf: 4ad 5bd 6ab 7cd; (t)f: 1a 4c)
xerrac (10; tf: 3a 4ac 5cd 6cd; (t)f: 1bd 5b)
xafogor (8; tf: 4ad 5b 6b 7cd; (t)f: 3b; f/tf: 1b)
xarret (8; tf: 3bd 4a 5ac 6d; (f)f: 1d 4b)
xup(et) (8; tf: 1d 3ad 4a 5c 6cd; (t)f: 4c)
xardor (6; tf: 1b 3b 5a 6cd; (t)f: 2d)
xollar (5; tf: 1b 2d 5d 6d; f/tf: 3b)

b) mots amb les solucions f, tf, (t)f i s → 2:

xiular (16; tf: 3bd 4cd 5bcd 6abcd 7d; (t)f: 1b 2d 4b 5a) <5 s: 1a 2abc
 3a>

xaragall (8; tf: 4c 5d 7d; (t)f: 1c 6d; f/tf: 3b 4ab) <3 s: 1d 3d, s/f: 4d>

c) mots amb les solucions f, tf, eventualment (t)f, i z → 3:

xassís (16; tf: 1b 3b 4abcd 5acd 6abd 7abcd) <1 z: 1a>

Xavier (14; tf: 1bd 2d 3b 4acd 5abcd 6d 7ad) <2 z: 1a 3a>

xamós (7; tf: 3b 4bc 5c 7d; (t)f: 3a; f/tf: 1b) <6 z: 2bd 4a 5bd 7c>

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions africades o amb indicis d'africació:

%	
82'14	<i>xocolata</i>
77'77	<i>xavo</i>
75	<i>Xina</i>
73'07	<i>xaval</i>
67'85	<i>xumar</i>

66'66	<i>xec, xarel·lo</i>
64'28	<i>xapa, xuclar</i>
61'53	<i>xeviot</i>
60'71	<i>xofer, xotis, xusma</i>
59'25	<i>xassís</i>
57'14	<i>xarlatà/xerraire, xarol, xiular</i>
56'52	<i>xal</i>
53'57	<i>xop</i>
50	<i>xarop, Xavier</i>
46'42	<i>xarrupar</i>
42'10	<i>xarret</i>
41'66	<i>xerrac</i>
40	<i>xupet</i>
39'28	<i>xafarder</i>
35'71	<i>xàfec</i>
34'78	<i>xaragall</i>
30'43	<i>xamós</i>
30	<i>xardor</i>
29'41	<i>xollar</i>
28'57	<i>xafogor</i>

4.2. Mots amb africació i amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 2

1. Total de mots: 17

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació i dels informadors que les han produïdes:

- a) mots sense altres solucions que *f*, *tʃ* i, eventualment, *(t)ʃ* → 16:
- xutar* (19; *tʃ*: 2a 3abd 4acd 5abcd 6abcd 7ac; *(t)ʃ*: 4b; *f/(t)ʃ* 2d)
 - xocar* (18; *tʃ*: 2b 3bd 4ac 5bcd 6abcd 7acd; *(t)ʃ*: 3a 4b 5a)
 - xoriço* (18; *tʃ*: 2b 3bd 4abcd 5acd 6abcd 7ad; *(t)ʃ*: 5b 7c)
 - xicot* (17; *tʃ*: 3a 4cd 5bd 6abd 7abcd; *(t)ʃ*: 2bd 6c; *f/tʃ*: 3b; *f/(t)ʃ*: 4b)
 - xispa* (17; *tʃ*: 3ab 4acd 5abcd 6bcd 7abd; *(t)ʃ*: 2b 7c)
 - xalet* (16; *tʃ*: 2bd 3d 4abcd 5bcd 6abc 7cd; *(t)ʃ*: 3a)
 - xaranga* (16; *tʃ*: 2c 3abd 4acd 5ad 6abcd 7abd)
 - xitxarel·lo* (16; *tʃ*: 2ab 3b 4acd 5cd 6ad 7abd; *(t)ʃ*: 2d 3c 6c)
 - xarcuteria* (15; *tʃ*: 2b 3ad 4acd 5abcd 6bd 7abd)
 - xino-xano* (15; *tʃ*: 2c 3b 4c 5cd 6bcd 7abd; *(t)ʃ*: 3a 5b 7c; *f/tʃ*: 4a)
 - xufla* (15; *tʃ*: 3b 4d 5abcd 6abcd 7abcd; *(t)ʃ*: 2b)
 - xerrar* (14; *tʃ*: 2b 3b 4ac 5bcd 6bc 7d; *(t)ʃ*: 3a 6d; *f/tʃ*: 2d 4d)
 - xirivía* (12; *tʃ*: 2a 3bd 4ac 5abd 6cd; *(t)ʃ*: 2b 3a)

xurriaques (11; tf: 3b 4bcd 5abd 6d 7d; (t)f: 2b 3a)

xamfrà (10; tf: 3b 4d 5abd 7ab; (t)f: 2d 3a 4c)

xacrat/xacrós (5; tf: 2b 3d 4ac 7d)

b) mots amb les solucions f, tf, (t)f i s → 1:

xarrampió (15; tf: 2b 3b 4abd 5abcd 6bc 7a; (t)f: 2d 3ad) <2 s: 4c 7d>

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de les solucions africades o amb indicis d'africació:

%	
69'56	<i>xitxarel·lo</i>
67'85	<i>xutar</i>
66'66	<i>xocar, xoriço</i>
65'21	<i>xarcuteria</i>
61'53	<i>xaranga</i>
60'71	<i>xicot, xispa</i>
57'14	<i>xalet</i>
54'54	<i>xirivia</i>
53'57	<i>xarrampió, xino-xano, xufla</i>
50	<i>xerrar</i>
44	<i>xurriaques</i>
37'03	<i>xamfrà</i>
25	<i>xacrat/xacrós</i>

4.3. *Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 3*

1. Total de mots: 24

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació i dels informadors que les han produïdes:

a) mots sense altres solucions que f, tf i, eventualment, (t)f → 18:

xato (18; tf: 3abd 4acd 5acd 6abc 7abcd; (t)f: 4b 5b)

xemeneia (16; tf: 3abd 4acd 5abcd 6abd 7bcd)

xalat (15; tf: 3d 4acd 5abd 6ab 7abcd; (t)f: 3ab)

xampany (15; tf: 3bd 4abc 5acd 6a 7abcd; (t)f: 3a 6b)

xinxilla (15; tf: 3bd 4c 5bcd 6acd 7abd; (t)f: 6b 7c; f/tf: 4d)

xinxeta (14; tf: 3b 4c 5bcd 6acd 7abcd; (t)f: 5a 6b)

xiste (13; tf: 3b 4ad 5bd 6bcd 7acd; (t)f: 4b 5a)

xiscla (12; tf: 3b 4cd 5bd 6abd 7acd; (t)f: 4b)

xivarri (11; tf: 3b 4ac 5bcd 6ab 7acd)

xaveta (10; tf: 3b 4acd 5bd 6bd 7ad)

xerinola (10; tf: 4a 5acd 6bd 7abd; (t)f: 3d)

xiribec (10; tʃ: 3bd 4d 5ad 6bd; (t)ʃ: 3a 4a; ʃ/tʃ: 5c)

xancleta (9; tʃ: 3d 4cd 5abd 6d 7d; (t)ʃ: 6b)

xanguet (9; tʃ: 3ad 4acd 5d 6c 7d; (t)ʃ: 4b)

xàpol (9; tʃ: 3a 4a 5cd 6ad; (t)ʃ: 3d 4b; (t)ʃ/tʃ: 5a)

xeringa (7; tʃ: 3bd 4a 5abd 6d)

xeflis (7; tʃ: 5ad 6b 7d; (t)ʃ: 5b 6d; ʃ/tʃ: 3b)

xamba (6; tʃ: 3b 4c 5acd 6a)

b) mots amb les solucions ʃ, tʃ, (t)ʃ, eventualment, i s → 4:

xipollejar (10; tʃ: 3ab 4d 5c 6abd 7ad; (t)ʃ: 5a) <1 s/ʃ: 2d>

xafarranxo (9; tʃ: 3b 4a 5cd 7acd; (t)ʃ: 4bc) <6 s: 4d 5ab 6ab 7b>

xifra (7 + 1; tʃ: 3b 4d 5ad 6d 7ab) → (<s/ʃ/tʃ: 4c>) ← <17 + 1 s: 1abcd 2abcd 3acd 4ab 5b 6c 7cd>

xantatge (9; tʃ: 3d 6cd 7d; (t)ʃ: 5a 7a; ʃ/tʃ: 4a 5c 6b) <2 s: 1ad>

c) mots amb les solucions ʃ, tʃ, s i ʒ → 1:

xarranca (11; tʃ: 3d 4cd 5abcd 6cd 7ad) <1 s: 6a> <1 ʒ: 4a>

d) mots amb les solucions ʃ, tʃ, (t)ʃ, s i θ → 1:

xiprer (7; tʃ: 3ab 4d 5d 6d; (t)ʃ: 4c; ʃ/tʃ: 4b) <3 s: 5b 7cd> <1 θ: 7a>

3. Relació d'aquestes mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions africades o amb indicis d'africació:

%	
83'33	<i>xipollejar</i>
64'28	<i>xato</i>
60	<i>xalat</i>
57'14	<i>xemeneia</i>
55'55	<i>xinxilla</i>
53'57	<i>xampany</i>
52'94	<i>xàpol</i>
50	<i>xinxeta</i>
47'61	<i>xiribec</i>
46'42	<i>xiste</i>
42'85	<i>xiscle</i>
40'74	<i>xarranca</i>
39'28	<i>xivarri</i>
37'50	<i>xanguet, xantatge</i>
37'03	<i>xaveta</i>
36	<i>xancleta</i>
35'71	<i>xerinola</i>
35	<i>xeflis</i>
33'33	<i>xamba</i>
32'14	<i>xafarranxo</i>
28'57	<i>xifra</i>

25'92 *xeringa*
25 *xiprer*

4.4. *Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 4*

1. Total de mots: 5

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació i dels informadors que les han produïdes:

a) mots sense altres solucions que *ʃ*, *tʃ* i, eventualment, *(t)ʃ* → 3:

xinxà (12; *tʃ*: 4ac 5bcd 6c 7abcd; *(t)ʃ*: 6b; *ʃ/tʃ*: 5a)

xerric (8; *tʃ*: 4ad 5abd 6bd; *(t)ʃ*: 4c)

Xauxa (3; *tʃ*: 4a 5bc)

b) mots amb les solucions *ʃ*, *tʃ* i *s* → 2:

xerif (11; *tʃ*: 4abd 5bcd 6abd 7ac) <3 *s*: 2d 3c 4c>

xerigot (2; *tʃ*: 4c 6d) <1 *s/ʃ*: 3a>

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions africades o amb indicis d'africació:

%	
44'44	<i>xinxà</i>
39'28	<i>xerif</i>
32	<i>xerric</i>
20	<i>xerigot</i>
10'71	<i>Xauxa</i>

4.5. *Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 5*

1. Total de mots: 2

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació i dels informadors que les han produïdes:

a) mots sense altres solucions que *ʃ* i *tʃ*: → 0

b) mots amb les solucions *ʃ*, *tʃ* i *s* → 1:

xarxa (2; *tʃ*: 5bc) <9 *s*: 1abd 2b 3ad 4b 6a, *s/ʃ*: 2a>

c) mots amb les solucions *ʃ*, *(t)ʃ*, *ʒ* i *x* → 1:

xerès (4; *(t)ʃ*: 5ac 6d; 1 *(t)ʃ/ʒ*: 7d) <1 *ʒ*: 7a; 21 *x*: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5bd 6bc 7c>

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions africades o amb indicis d'africació:

%	
14'28	<i>xerès</i>
7'14	<i>xarxa</i>

4.6. *Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 6*

Total de mots: 0

4.7. *Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 7*

Total de mots: 0

Una primera valoració dels resultats fa veure que la dada més important és el contrast que s'estableix entre el nombre de mots que apareixen en els tres primers grups generacionals i els que apareixen en els quatre grups posteriors; en efecte, sobre un total de 80 mots, 73 presenten els primers símptomes d'africació en un dels tres grups d'informadors més vells, de manera que fàcilment es pot veure com gairebé tots els mots amb [ʃ-] inicial queden involucrats en el procés d'africació al llarg d'aquests tres primers grups generacionals.

Si consideréssim aquest procés d'africació amb perspectiva històrica i el comparéssim amb altres canvis fònics de la llengua catalana que es produeixen al llarg de segles, és evident que els resultats globals que aporten els informadors permetrien de considerar-lo com una irrupció sobtada en un marge molt curt de temps; en canvi, analitzat des d'una perspectiva sincrònica que conté les diferències generacionals de només 70 anys es manifesta com un desplaçament progressiu que, com veurem a continuació, no té res de sobtat:

a) Un 40% de mots presenta els primers indicis d'africació entre els informadors del grup 1; ara bé, sobre el total de 32 mots que hi ha en aquest bloc, 17 tenen un conjunt de 19 respostes d'informadors del grup 1 amb una solució plenament africada, 2 tenen dues respostes dels informadors d'aquest mateix grup amb l'alternança [ʃ]/[tʃ], i per al conjunt de 32 mots hi ha un total de 18 respostes d'aquests informadors amb la solució semiafricada; podem dir, en resum, que entre els informadors del grup 1 domina la pronunciació fricativa de [ʃ-] inicial per a aquests 32 mots: de les 128 respostes teòricament previsibles d'informadors del grup 1, només 39 –un 30'46%– manifesten el procés d'africació.

b) Un 21'25% de mots presenta els primers indicis d'africació entre els informadors del grup 2; ara bé, 12 mots sobre el total de 17 d'aquest bloc es

reparteixen 14 respostes d'informadors del grup 2 amb una solució plenament africada, i, entre el total de 17 mots, hi ha 9 respostes d'informadors del grup 2 amb [(t)ʃ] i una amb l'alternança [ʃ]/[(t)ʃ]; podem dir, per tant, que en els mots d'aquest bloc també domina entre els informadors del grup 2 la pronunciació fricativa de [ʃ] inicial: de les 68 respostes previsible d'informadors del grup 2, només 24 –un 35'29%– manifesten el procés d'africació.

c) Un 30% de mots presenta els primers indicis d'africació entre els informadors del grup 3; un total de 24 mots es reparteixen 33 respostes d'informadors del grup 3 amb una solució plenament africada; hi ha també dins aquest bloc 6 respostes d'informadors del grup 3 amb [(t)ʃ] i una amb l'alternança [ʃ]/[tʃ]: sobre un total de 96 respostes previsible d'informadors del grup 3, n'hi ha 40 –un 41'66%– que manifesten el procés d'africació.

Si considerem de moment el procés d'africació de [ʃ–] inicial a partir de les dades dels tres grups generacionals que acabem d'esmentar, podem veure com en la parla d'informadors amb una diferència d'edat màxima de 30 anys es dona un canvi progressiu que actua sobre els mots i sobre els parlants amb el curs de l'edat i en el sentit de vells a joves: a) hi ha un augment dels mots que van quedant progressivament involucrats en el procés d'africació a mesura que passem d'un grup més vell a un de més jove:

1	2	3
32 → +	17 → +	24 mots

b) hi ha un augment de la tendència a l'africació de [ʃ–] que involucra progressivament els parlants a mesura que passem dels més vells als més joves:

1	2	3
30'46% →	35'29% →	41'66% de les formes

Això permet de provar com el canvi fònic, que actua de mot en mot i de parlant en parlant, incideix sobre la llengua, considerada com a producte, i també sobre les capacitats lingüístiques dels parlants.

Com ja he assenyalat, després del grup generacional 3 baixa considerablement l'índex de mots que s'incorporen per primer cop al procés d'africació, i això és així per una raó ben natural: com ja hem vist, la gran majoria de mots manifesten els primers símptomes d'africació en els tres primers grups generacionals. Una primera interpretació d'aquest contrast portaria a establir un paral·lelisme amb el contrast social que hem assenyalat en diverses ocasions; d'aquesta manera, els tres primers grups reflectirien, com en el cas de la iodització, una pronunciació més antiga dels mots amb [ʃ–] inicial

que es manifestaria amb una preferència per la solució prepalatal fricativa, i, fins i tot, en el cas d'algun mot, per la presència d'una solució arcaica realitzada alveolar i fricativa; aquesta pronunciació prepalatal seria progressivament, però no absolutament, desplaçada per una altra de més moderna tendent a l'africació; el contrast indicaria que la pronunciació africada tendeix a imposar-se, o, si més no, a estabilitzar-se en els grups generacionals posteriors. El fet que alguns mots s'incorporin al procés d'africació en els grups generacionals 4 i 5 encaixaria perfectament amb aquesta interpretació. Aquest procés, però, és més complex, i, com sol passar en els canvis fònics, presenta també fluctuacions de progressió i de regressió; per això, aquesta interpretació que acabo d'exposar podria ser correcta si no fos que és incompleta: com veurem en el resum de dades del punt següent, l'africació progressa gradualment fins als informadors del grup 5, però a partir d'aquest grup inicia una regressió també gradual en els dos grups generacionals restants –justament els que no incorporen cap mot al procés d'africació–, i no sembla que aquesta regressió es pugui justificar només amb el desús de mots o el canvi de lèxic en les generacions més joves.

4.8. *Nombre de solucions africades o amb indicis d'africació per informador*

El resum de la pàgina següent indica el nombre de solucions africades o amb indicis d'africació que ha pronunciat cada informador; les dades estan desglossades tenint en compte la naturalesa de cada una de les diferents solucions produïdes.

Aquestes dades il·lustren, en principi, el comportament lingüístic de cada informador en relació amb el fenomen analitzat, però a la vegada permeten de fer un seguiment de la naturalesa d'aquest fenomen justament en allò que té de procés. Sobre el procés en general i sobre els informadors en particular interessa d'assenyalar els aspectes que exposaré a continuació.

4.9. *Sobre la naturalesa del procés*

Com ja he indicat a l'apartat anterior, el tret més característic d'aquest procés és la progressió gradual de l'africació de [f–] al llarg dels 5 primers grups generacionals i la regressió també gradual que s'inicia en els nascuts a partir de 1950; si considerem les mitjanes dels set grups generacionals, aquest procés presenta una estructura ondular i els informadors nascuts entre 1940 i 1949 se situen a la cresta de l'ona.

Si analitzem més detalladament el procés, és evident que entre els informadors dels grups generacionals 1 i 2 hi ha força diferències pel que fa al nombre de formes amb africació o amb indicis d'africació, però en conjunt hi ha una certa similitud entre els dos grups; aquesta similitud, tal com re-

flecteixen les mitjanes, indica una relativa estabilitat del procés en els dos grups d'informadors més vells. En el grup 3 també hi ha diferències entre informadors, però en conjunt aquest grup representa respecte dels dos grups anteriors una notable acceleració del procés progressiu que culmina en el grup 5. A partir d'aquest grup 5 s'inicia un retrocés de la solució africada. En alguns casos aquest retrocés en els dos grups d'informadors més joves es pot atribuir a la substitució o a la desaparició del lèxic; és el cas de mots com *xamba*, *xamós*, *xanguet*, *xàpol*, *xaragall*, *xardor*, *xarret*, *xerrac*, *xiribec*, *xirivia*, *xupet*, *xurriaques*, i, fins a cert punt, *xerigot* o *xollar*, que tenen deficiències d'ús també en altres grups generacionals, o *xarel·lo*, *xerric* i *xeviot* que també tenen deficiència d'ús en els grups més joves, per bé que més lleu que la dels mots esmentats primer. Però també hi ha mots on es pot observar com la regressió de la solució africada en els informadors més joves comporta la progressió de la solució prepalatal fricativa; es pot veure clarament en mots com *xafarder*, *xarop*, *xarrampió*, *Xavier*, *xeringa*, i també en *xamfrà* o *xiprer*, encara que són mots sotmesos a més oscil·lacions, o en *xanqueta*, on la fluctuació té menys incidència. Per tal de comprovar com, al marge de deficiències d'ús en el lèxic o d'interferències amb altres solucions no prepalatals, es produeix realment una involució de la solució africada en favor de la fricativa a partir del grup 5 només cal veure el resum de dades següent; aquest resum està fet a partir dels resultats que donen els informadors dels grups generacionals 3, 4, 5, 6 i 7 per a tots els mots sense cap deficiència d'ús i que, a la vegada, no tenen altra solució que [ʃ], [tʃ] i eventualment [(t)ʃ], o una resposta amb dues d'aquestes solucions;¹⁸⁹ a fi de simplificar inventari com a solució fricativa les respostes amb [ʃ], i com a africada les respostes amb [tʃ], [(t)ʃ], [ʃ]/[tʃ], [ʃ]/[(t)ʃ] o [(t)ʃ]/[tʃ]:

grups generacionals	formes amb solució fricativa	formes amb solució africada
3	69	59
4	40	88
5	23	105
6	36	92
7	32	96

Sense tenir dades seria agosarat, i absurd, intentar de fer conjectures so-

189. Aquests mots són els següents: *xafarder*, *xàfec*, *xafogor*, *xalet*, *xampany*, *xapa*, *xarlatà/xerraire*, *xarol*, *xarop*, *xarrupar*, *xato*, *Xauxa*, *xemeneia*, *xerinola*, *xerrar*, *xicot*, *Xina*, *xinoxano*, *xinxeta*, *xiscla*, *xispa*, *xiste*, *xivarri*, *xocolata*, *xofer*, *xop*, *xotis*, *xuclar*, *xufla*, *xumar*, *xusma*, *xutar*.

bre el sentit del procés en les generacions nascudes després de 1970;¹⁹⁰ per això, només vull fer observar que el procés regressiu d'africació en els grups generacionals 5, 6 i 7 és, en conjunt, força més lent que la progressió del mateix fenomen en els grups 3, 4 i 5.

4.10. Sobre els informadors

Les dades il·lustren bàsicament dos aspectes dels informadors:

a) *Quins són els informadors amb més o amb menys tendència cap a l'africació de [ʃ-] inicial.* Per exemple, entre els informadors amb més tendència a l'africació destaquen 1b, 2b i 2d, que superen de molt la mitjana del seus grups generacionals respectius, i 3b i 7d, que, tot i ser de grups no immediats al 5, tenen un índex de formes africades superior a la mitjana d'aquest grup; entre els informadors amb menys tendència a l'africació destaquen 2c i 3c –amb només dues formes africades cada un–, 1a i 2a –amb un índex absolut també molt baix–, i 4b i 7b –amb un índex relativament baix sobre la mitjana dels grups respectius.

Les dues relacions següents, fetes a partir del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació que ha donat cada informador, permeten una valoració completa de cada informador pel que fa a l'africació de [ʃ-] inicial; indiquen respectivament la desviació absoluta i la relativa de cada informador sobre la mitjana de formes africades o amb indicis d'africació produïdes en el seu grup generacional:

Desviació absoluta

	a	b	c	d	mitjana
1	- 6,5	+ 6,5	- 2,5	+ 2,5	10,5
2	- 6	+10	- 9	+ 5	11
3	+ 3,25	+25,25	-31,75	+ 3'25	33'75
4	+ 6	-19	+10	+ 3	48
5	- 2,75	- 6,75	- 1,75	+11,25	56,75
6	- 9,75	+ 3,25	- 7,75	+14,25	46,75
7	+ 5,25	-13,75	- 8,75	+ 17,25	42,75

190. E. Traugott (*Le changement linguistique et sa relation à l'acquisition de la langue maternelle*, pàg. 48) fa aquesta observació sobre la dificultat de pronosticar els canvis:

«Il nous faut donc considérer non seulement les processus en conflits et les stratégies en conflits mais les conflits entre processus et stratégies. Il n'est pas étonnant alors qu'il soit difficile de prédire un changement, sachant que la manière dont chaque génération résoudra les conflits reste un mystère».

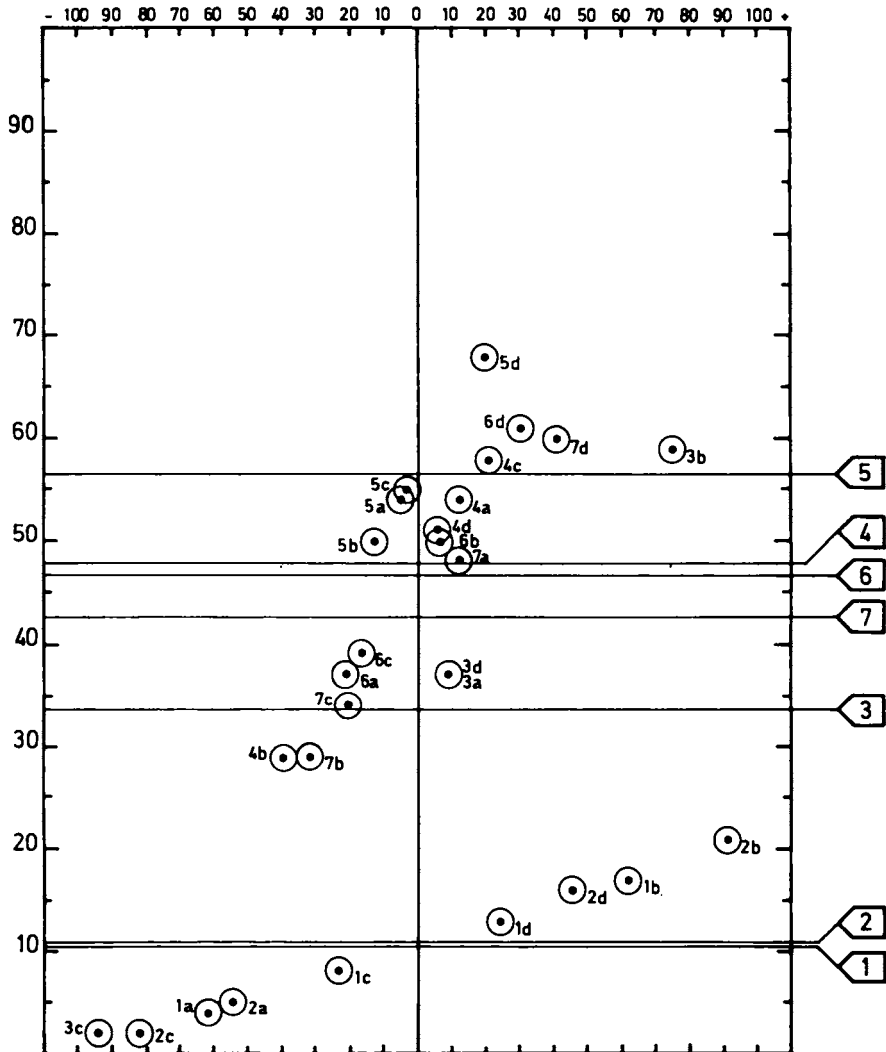
Desviació relativa

	a	b	c	d
1	-61,90	+61,90	-23,80	+23,80
2	-54,54	+90,90	-81,81	+45,45
3	+ 9,62	+74,81	-94,07	+ 9,62
4	+12,50	-39,58	+20,83	+ 6,25
5	- 4,84	-11,89	- 3,08	+19,82
6	-20,85	+ 6,95	-16,57	+30,48
7	+12,28	-32,16	-20,46	+40,35

El gràfic de la pàgina següent, elaborat a partir d'aquestes dades, representa les relacions que s'estableixen entre tots els informadors.

b) *Les diferències entre informadors d'un mateix grup generacional.* Tant les dades de la desviació relativa com la seva representació gràfica permeten d'observar que en els tres primers grups generacionals les diferències entre els informadors de cada grup són més notables que no pas les que hi ha entre els informadors que pertanyen a cada un dels altres quatre grups generacionals. Així, per exemple, en el total de 28 informadors, mentre els dos homes 2b i 3b són els informadors amb més tendència relativa a l'africació –3b és també un dels que té l'índex absolut més alt–, les dues dones 2c i 3c són els que tenen més poca tendència a l'africació i l'índex més baix de formes africades; entre els informadors del grup 1 també hi ha tendència cap a actituds lingüístiques oposades i extremes, a més d'una simetria casual. Per això, en línies generals podríem dir que els 12 informadors dels tres primers grups generacionals tenen, en conjunt i grup per grup, un comportament lingüístic bastant heterogeni en relació amb el fenomen que considerem; en el gràfic, això ho demostra el fet que aquests informadors tendeixen a situar-se en zones extremes, tant respecte de l'eix que representa la mitjana del propi grup generacional com respecte de l'eix vertical. En canvi, els 16 informadors dels grups més joves, tant en conjunt com grup a grup, tenen un comportament lingüístic més homogeni; per això en el gràfic tendeixen, especialment els del grup 5, a aproximar-se a l'eix del propi grup i a l'eix vertical.

D'una banda, tenim aquesta notable diferència entre els 12 informadors més vells; d'una altra banda, hi ha el procés progressiu d'incorporació de mots a l'africació i el de modificació d'hàbits lingüístics que es donen en els tres primers grups, i que hem comentat en una part anterior d'aquest mateix capítol. Tot plegat fa suposar que, si més no a Barberà, l'africació de la [ʃ-] és un fenomen que s'ha iniciat durant aquest segle, i gosaria dir que no abans dels anys quaranta; ara bé, aquesta nova pronunciació iniciada presumiblement per les generacions més joves de l'època –és a dir, probablement les nascudes entre 1930 i 1950– va actuar amb un efecte de tascó que sovint

GRÀFIC 9. *Africació de f-*. Il·lustració gràfica de la desviació absoluta i de la desviació relativa de cada informador en relació amb la mitjana d'africació de [f-] del seu grup generacional.

es produeix en els fenòmens lingüístics i que se sol presentar de maneres diverses; en aquest cas hauria incidit més en el grup generacional més pròxim, i per tant en els nascuts entre 1920 i 1929, i hauria posat de manifest altra vegada que no tots els parlants són igualment receptius a les innovacions lingüístiques.

Si calia fer conjectures sobre les causes que han propiciat la pronunciació africada de la [ʃ-] sembla que cal pensar en algun fet —o en alguns fets— relativament recent, és a dir, de ben entrat aquest segle, que ha actuat d'una manera més homogènia i possiblement més directa sobre les generacions nascudes a partir de 1930, però que posteriorment, en les generacions nascudes després de 1950, ha tendit a perdre força o s'ha vist contrarestat per una tendència de signe tradicional. Com que les causes que han determinat la pronunciació africada semblen d'un abast social bastant general i probablement són les mateixes que han incidit sobre els canvis d'algun altre so consonant prepalatal obstruent que s'analitzen en aquest treball, deixo per més endavant un comentari conjunt.

En canvi, em sembla que pot ser interessant d'assenyalar aquí una dada que probablement té relació amb el recés progressiu de l'africació en els dos grups més joves. Els resultats generals donen una dada que no ha estat tinguda en compte en cap moment del treball i que, a primera vista, sembla aliena al procés d'africació de [ʃ-] inicial, però que convé esmentar ara; es tracta de la pronunciació [-jʃ-], que en les respostes dels mots del grup 2 (els que tenen la grafia *aix-* o *eix-*) ha estat inventariada en les solucions amb [-ʃ-]. És una pronunciació ocasional de 6d per al mot *aixella*, però que es dóna amb una certa freqüència en les respostes de 7b —*aixecar*, *aixella*, *això*, *eixamplar* i *eixerit*. Sembla que aquesta pronunciació, tant pel que fa al dialecte que considerem, com pel que fa als grups generacionals on apareix, només es pot atribuir a la influència de la modalitat gràfica de la llengua. I així, és possible que en la regressió de l'africació, com en altres canvis lingüístics del català recent, calgui tenir en compte en les generacions més joves la influència de les grafies; en els informadors del treball aquesta influència ha actuat sobretot a través de cursos de llengua catalana.

3- INICIAL

1. *Naturalesa de les diferents solucions fòniques*

En línies generals podríem dir que a Barberà el so [ʃ] en posició inicial té una forta inestabilitat, com ho demostren, d'una banda, el fet que cap dels 74 mots enquestats no té com a única solució una pronunciació [ʃ] i, d'altra banda, el nombre prou elevat de solucions; aquesta inestabilitat es manifesta bàsicament amb una tendència cap a l'africació d'aquest so, perquè, tot i que els resultats donen solucions que no impliquen africació, aquestes o bé queden circumscrites a mots concrets o palesen una clara influència de la pronunciació castellana. En canvi, la inestabilitat de [ʃ] és molt menor en aquells mots on aquest so prepalatal pot alternar la posició inicial de mot amb la po-

sició intervocàlica perquè el mot comença amb una vocal neutra seguida de [ʒ]; és més, a la vista dels resultats, sembla que, almenys entre els informadors de Barberà, hi ha ben poca tendència a eliminar aquesta vocal neutra; això pot explicar probablement la major estabilitat de [ʒ] en els mots d'aquestes característiques.

A continuació exposaré l'inventari de les diferents solucions i una informació sobre els mots que tenen cada una d'aquestes solucions. Com en el cas dels fenòmens fònics estudiats en els capítols anteriors, també aquí es mantenen separats els dos grups de mots que en aquest cas hi ha al qüestionari; és a dir, els mots amb [ʒ-] inicial, que formen el grup 1, i els mots amb la combinació inicial [əʒ-] seguida de vocal, que formen el grup 2.

1.1. Solució fricativa prepalatal sonora [ʒ]

Aquesta solució es dona en tots els mots, tant en els del grup 1 com en els del grup 2.

1.2. Solució africada prepalatal sonora [dʒ]

Tots els mots del grup 1 tenen aquesta solució, excepte *gens*, *gerra* i *jupa*.

Entre els mots del grup 2 només *ajaçar* té aquesta solució.

1.3. Solució semiafricada prepalatal sonora [(d)ʒ]

Tots els mots del grup 1 tenen aquesta solució, excepte *jaç* i *jan*.

No hi ha cap mot del grup 2 amb aquesta solució.

1.4. Solució espirant medio-palatal sonora [j]

Aquesta solució només es dona en mots del grup 1; la tenen *ja*, *jo* i *jou*.

1.5. Solucions [dj] i [ddj]

Es donen respectivament en els mots *jurídic*, del grup 1, i *ajustar*, del grup 2.

1.6. Solució [g]

Només té aquesta solució el mot *girafa*, del grup 1.

1.7. Solució [x]

Trobem aquesta solució en els mots *girafa*, *jonc*, *jota* i *jungla*, tots del grup 1.

1.8. Solució [tʃ]

Aquesta solució només es dona en els mots del grup 1 *jaqué* i *jaqueta*.

1.9. Solució [ʃ]

Només té aquesta solució el mot *jaqué*, del grup 1.

1.10. Solucions [ks], [gz] i [ts]

Aquestes tres solucions apareixen només en el mot *agitació*, del grup 2. Són, evidentment, el resultat d'una confusió lèxica entre *agitació* i *excitació*, i, en principi, no correspon tractar-les aquí;¹⁹¹ ara bé, a més de les possibles interferències lèxiques, també és cert que l'aparició d'aquestes combinacions en un mot amb [əʒ-] + vocal és atribuïble a un seguit d'interferències fòniques que es produeixen en mots que comencen amb vocal, especialment si és àtona, seguida de determinades combinacions consonàntiques. Aquestes interferències s'emmarquen dins un ampli camp d'instabilitat que afecta les combinacions consonàntiques, especialment en posició intervocàlica; a causa d'això, aquestes interferències solen implicar també les combinacions africades de sons prepalatals, i seran considerades en un capítol posterior que fa referència a les interferències fòniques que es produeixen entre els mots amb les combinacions [-dʒ-] o [-tʃ-], i els que tenen alguna de les combinacions [-gz-], [-ks-], [-dz-] o [-ts-]. Pel que acabo d'exposar, ja es pot veure que la presència d'aquestes tres solucions d'articulació complexa en *agitació* no és del tot aliena a un possible procés d'africació del so [-ʒ-] que té el mot. Cal remarcar, de moment, la instabilitat que tenen aquestes combinacions en els resultats del mot enquestat tant pel que fa a les qualitats derivades de la localització com per les derivades de l'oposició sord/sonor.

En el conjunt de mots que formen els dos grups trobem en total, doncs, 9 solucions diferents [-ʒ], [dʒ], [(d)ʒ], [j], [dʲ], [g], [x], [tʃ], [ʃ]-, una de

191. A propòsit d'aquesta confusió lèxica, i a fi de tenir en compte fins a quin punt la confusió és afavorida per les interferències fòniques a què al·ludiré a continuació, cal tenir en compte que entre les respostes del mot *exaltat* (núm. 519 del qüestionari) 4b dona les formes [ədzi'tat] i [ədʒi'tat].

les quals $-\text{[dj]}$ té dues realitzacions diferents $-\text{[dj]}$ i $[\text{dd}^j]$ — que podem associar a dues distribucions sil·làbiques també diferents. Hi ha, a més, tres combinacions $-\text{[ks]}$, $[\text{gz}]$ i $[\text{ts}]$ — que són, en part, el resultat d'una confusió lèxica entre dos mots i que, per tant, no són del tot equiparables a les solucions anteriors.

De les nou solucions, $[\text{ʒ}]$ i $[\text{dʒ}]$ són les més fàcilment previsibles per als mots que ara estudiem; $[\text{ʒ}]$ perquè és el so que, teòricament, correspon en aquest dialecte a gairebé tots aquests mots, cosa que també reflecteixen els resultats; $[\text{dʒ}]$ perquè és la solució que comporta el procés d'africació de $[\text{ʒ}-]$ inicial que s'està produint en aquest dialecte. Amb un rendiment similar al de $[\text{dʒ}]$ hi ha la solució semiafricada que he transcrit $[(\text{d})\text{ʒ}]$; es caracteritza per una oclusió menys perceptible. En relació amb aquestes tres solucions, amb les seves possibilitats funcionals en els mots que tractem i també en relació amb alguns aspectes de la seva naturalesa fònica s'ha de fer un comentari fins a cert punt paral·lel al que hem fet en la secció anterior sobre les solucions $[\text{f}]$, $[\text{tʃ}]$ i $[(\text{t})\text{f}]$ dels mots amb $[\text{f}-]$ inicial o que pot esdevenir inicial:

a) En relació amb les dues posicions sil·làbiques considerades en els mots enquestats, cal tenir en compte un fet d'estructura fonològica interna del català: l'oposició $\text{ʒ}/\text{dʒ}$ és fonològicament pertinent en posició intervocàlica, però no ho és en posició inicial de mot; això evidentment pot afavorir la interferència d'aquests dos sons en posició inicial i dificultar-la en posició intervocàlica, i, a la vegada, explica per què, en els resultats, 71 dels 74 mots del grup 1 tenen les solucions $[\text{ʒ}]$ i $[\text{dʒ}]$, i, en canvi, només un mot del grup 2 té $[\text{dʒ}]$, a més de $[\text{ʒ}]$.

b) La solució semiafricada $[(\text{d})\text{ʒ}]$, de manera paral·lela al que hem comentat sobre el so $[(\text{t})\text{f}]$ en el capítol anterior, és el resultat de dues tendències articulatòries que no es poden donar simultàniament perquè són mútuament excloents: o apareix com el resultat de l'augment de la força tensiva en l'atac inicial de començar a parlar quan volem articular el so $[\text{ʒ}]$, o resulta de l'articulació laxa del so $[\text{dʒ}]$; tant si es produeix per l'un o per l'altre d'aquests dos procediments, les condicions articulatòries que hi intervenen releguen aquest so gairebé exclusivament a la posició inicial d'un grup fònic, i per això mateix en els resultats només la trobem en posició inicial de mot.

c) En els mots del grup 1 aquestes tres solucions considerades $-\text{[ʒ]}$, $[\text{dʒ}]$ i $[(\text{d})\text{ʒ}]$ — s'han d'interpretar com a tres variants fòniques d'una mateixa unitat fonològica; els hàbits articuladoris dels parlants i la predisposició del mot fan que predominin les unes o les altres.

d) D'aquestes tres solucions que acabem de comentar, les característiques fòniques de $[\text{dʒ}]$ i $[(\text{d})\text{ʒ}]$ comporten el procés d'africació.

Hi ha encara una altra solució ocasional que, a causa de la seva naturalesa fònica, també cal relacionar amb el procés d'africació. Es tracta de la combinació $[\text{dj}]$, formada per una primera part oclusiva i una segona part

contínua; si comparem aquesta solució amb l'africada [dʒ] comentada anteriorment, veiem que allò que les diferencia és bàsicament la manca de soroll de fregament de l'element continu en [dj]. Aquesta combinació sonora formada per una primera part oclusiva seguida d'un element espirant palatal dóna dues solucions que es distingeixen bàsicament per les possibilitats funcionals que adquireixen els sons que la integren; les dues possibilitats que aquí es manifesten van associades a una distribució diferent que depèn en cada cas de l'estructura fònica del mot: a) En el cas del mot *jurídic*, aquesta combinació té un caràcter tautosil·làbic i funciona com a marge sil·làbic anterior de la primera síl·laba del mot. b) En el mot *ajustar* aquesta combinació —que queda entre vocals— és pronunciada heterosil·làbicament; l'element oclusiu funciona com a marge sil·làbic posterior de la primera síl·laba i l'element continu com a marge sil·làbic anterior de la segona; això és el que representa la transcripció [ddj], per oposició a [dj], que és la representació de la combinació tautosil·làbica.

La solució espirant palatal [j] només apareix en tres mots. En tots tres funciona com a primer element d'una síl·laba formada per C + V, que és una funció en la qual aquest so té un rendiment més elevat en el dialecte que considerem que no pas en d'altres dialectes, justament a causa del fenomen de iodització considerat en aquest treball. Dels tres mots on apareix aquesta solució, cal fer una distinció entre *jou*, per una banda, i *ja* i *jo*, per l'altra. En el mot *jou* la solució [j] és resultat d'un castellanisme molt evident, que afecta no només aquest so, sinó la totalitat del mot, pronunciat pels dos informadors que donen aquesta solució —5a i 7c— amb una fonètica estrictament castellana, ['jujo]; a part d'això, cal observar que aquest mot, desconegut per una bona part dels informadors, té dues respostes més —['ʒuju] de 7d i ['dʒuju] de 4c— que posen de manifest la influència de l'estructura morfològica castellana. En canvi, en el cas dels mots *ja* i *jo* la solució [j] no és només la preferida entre els informadors, sinó que té una llarga tradició a la llengua catalana¹⁹² i és, en definitiva, la que podríem considerar patrimonial a Barberà; per la mateixa raó cal considerar les solucions [ʒ] i [dʒ] que alguns informadors donen per a aquests dos mots com la influència d'una pronunciació o considerada més acurada¹⁹³ o derivada de la llengua escrita.

192. A propòsit del seu ús, la seva tradició i la seva extensió geogràfica reproduïxo un fragment de l'entrada *ja* del *DEiCLC* de Joan Coromines (vol. 4, pàg. 869):

«Avui, a més de la meitat del territori de la llengua, es pronuncia *ja*, tot i que l'única grafia admesa literàriament és *ja*; cas paral·lel al de *jo/yo*. Es pronúncia *ʒa* (*ǰa*) en la zona que, grosso modo, es troba a les dues Balears i al N. de la línia Montseny-Montsec, des de la mar fins a Aragó. No hi ha en això (ni en *jo*) cap fet modern i molt menys cap influència forastera: sempre degué ser així i amb límits ben semblants, i les dues isoglosses (la de *ja* i la de *jo*) coincideixen quasi del tot».

193. A propòsit de la valoració que els parlants fan d'aquesta pronunciació diu J. Coromines (*DEiCLC*, vol. 4, pàg. 869):

La solució velar oclusiva sonora [g] és, entre els mots enquestats, exclusiva de *girafa*. Aquesta pronunciació del mot, que té un rendiment notable entre els informadors del treball -39'28%-, no l'he trobat esmentada en la bibliografia que he consultat; malgrat això, és una pronunciació del mot que cal considerar normal a la zona estudiada.¹⁹⁴

Finalment, les altres tres solucions -[x], [tʃ] i [ʃ]- sembla que es poden atribuir a la influència de la fonètica castellana, per bé que no en totes els condicionants siguin de la mateixa naturalesa. Abans de tot cal tenir present que [tʃ] i [ʃ] són sons que trobem naturalment en la llengua catalana; en canvi, [x] és un so que no pertany naturalment al català, com ja he indicat en la secció anterior a propòsit de les solucions per als mots amb [ʃ-] inicial; de tota manera, cal reconèixer que [x] té una certa tradició fònica en una sèrie de mots.¹⁹⁵ Per tot això exposat sembla convenient de comentar cada una d'aquestes solucions en relació amb els mots on apareix:

a) La solució africada prepalatal sorda [tʃ] en el mot *jaqueta* és la pronunciació escadussera d'un dels informadors més joves -7b-, justament del grup generacional a qui els informadors de grups més vells atribueixen un grau molt elevat de castellanització, i un dels informadors que en les respostes de l'enquesta de filiació¹⁹⁶ diu tenir o haver tingut més amics, més companys d'escola i més mestres castellans que catalans. En canvi, aquesta mateixa solució representa un 27'27% de les formes produïdes per al mot *jaqué*, un mot d'ús incomplet; cal assenyalar que de les sis respostes amb aquesta solució, tres corresponen a informadors del grup 7, dos dels quals -7a i 7b- han pronunciat tot el mot amb fonètica castellana.

«És veritat que així com la pronunciació *ʒo* seria ben desusada en el català central (Bna. i contorns), fins al punt de sonar com a rústica o muntanyesa, allà i en altres llocs d'aquesta àrea se sent a alguns, o de vegades, dir *ža*, mentre que una discrepància en sentit oposat no es dona enlloc: altrament, fins aquesta és excepcional».

Si tenim en compte els resultats, sembla que les connotacions de «rústica o muntanyesa» que J. Coromines diu que el catalans de Barcelona i els seus voltants atribueixen a la pronunciació [ʒo] comencen en el moment actual a ser substituïdes per les de pronunciació més culta o més genuïna, amb la qual cosa aquesta pronunciació tendeix a deixar de ser excepcional en aquesta zona.

194. Sembla plausible de pensar en aquesta solució com el resultat d'una sonorització d'un so [k] inicial que, a la vegada, hauria adaptat un so [x] castellà. De tota manera es tracta d'una suposició que caldria fonamentar amb un estudi més complet sobre la incidència de la sonorització de [k] inicial a la zona.

195. A propòsit de la presència d'aquest so en mots usats normalment en català, vegeu R. CERDA MASSÓ *Apreciaciones generales sobre cast. /x/ → cat. [x] en el Campo de Tarragona*. RFE 50, 1967 [1970], pàgs. 57-96; i també S. MARINER BIGORRA, *Castellanismos léxicos en un habla local del Campo de Tarragona*. BABL 25, 1953, pàgs. 171-226.

196. Vegeu en l'apartat *Resultats de l'enquesta de filiació* les respostes a les preguntes 8b, 16c i 16e.

b) La solució fricativa prepalatal sorda [ʃ] en el mot *jaqué* és la pronunciació escadussera d'un sol informador -4c- i evidentment està relacionada amb l'altra solució més freqüent, [tʃ], també d'influència castellana, que hem comentat en el punt anterior.

c) La solució fricativa velar sorda [x] en el mot *girafa* tant es pot atribuir a la inestabilitat de [ʒ] en posició inicial com a la inestabilitat fònica que manifesta el mot, i que es reflecteix en el fet de tenir fins a cinc solucions diferents per al so inicial, una de les quals -la que comentem- és clarament castellana; aquesta solució correspon a dos informadors -2a i 3c- que no són joves. En el mot *jonc* trobem aquesta solució en la resposta d'un informador del grup més jove -7c-, que dona per a tot el mot una estructura fònico-lèxica, ['xuŋko], completament castellana; en relació amb això i amb l'evolució del lèxic, cal fer notar que en el grup generacional 5 ja surt la forma lèxica castellana, que, més o menys adaptada al català, és la que predomina en els grups més joves.¹⁹⁷ En el mot *jungla*, mot de rendiment incomplet, la pronunciació castellanitzant amb [x] correspon a un dels informadors del grup 2 -2a- i a dos dels informadors més joves -7a i 7b. Finalment, en el mot *jota* la pronunciació amb [x] és, llevat de 3b i 3d, la predominant en els informadors dels quatre grups generacionals més vells; aquesta solució desapareix completament en els tres grups més joves i és substituïda per les modalitats fricativa, africada o semiafricada de la unitat consonàntica prepalatal sonora; el DCVB (Vol. 6, pàg. 771) fa una distinció semàntica segons la pronunciació, de manera que la pronunciació amb el so velar sord correspon al nom del ball i la pronunciació amb el so prepalatal sonor correspon al nom de la lletra; com que, per un defecte de mètode que ara es fa prou evident, en el cas d'aquest mot només vaig proposar als informadors la forma castellana ['xota] per a ser traduïda al català, no hi ha manera de saber si la distinció fònica que hi ha entre els quatre primers grups generacionals i els altres tres està o no està condicionada a aquesta distinció semàntica.

2. Inventari de les diferents solucions fòniques que presenta cada un dels mots enquestats

Les dades que analitzo en aquest apartat tenen en compte els dos grups de mots que hi ha al qüestionari i que han estat considerats a l'apartat anterior.

197. Considero forma d'influència castellana qualsevol de les realitzacions d'aquest mot amb una pronunciació [u] de la vocal tònica: encara que en el català occidental i en algunes zones de l'oriental J. Coromines al *DEiCLC*, vol. 4, pàg. 901, esmenta el Cardener i la Cerdanya aquesta pronunciació és la normal, en la zona dialectal que ens ocupa cal atribuir-la a influència forana.

2.1. *Mots amb ʒ-*

A partir dels resultats que donen el conjunt d'informadors i segons la naturalesa de les solucions, aquests mots es poden agrupar de la manera següent:

a) Mots amb una única solució fricativa prepalatal sonora:

[ʒ] → 0

b) Mots amb una única solució africada prepalatal sonora:

[dʒ] → 0

c) Mots que combinen la solució fricativa sonora i una o més de les solucions africades o semiafriquades sonores → 65:

[ʒ] / [(d)ʒ]:

gens, gerra, jupa

[ʒ] / [dʒ]:

jaç, jan

[ʒ] / [(d)ʒ] / [dʒ]:

gec, gegant, gel, gelatina, gelós, gemat, gemec, gendre, gener, generació, general, generós, geni, geniva, genoll, gent, gentilesa, geografia, gep, gerani, gerent, germà, germandat, gest, gibrell, gimnàstica, ginebre, ginesta, girar, Girona, gitano, japonès, jaques, jardí, jàssera, Jaume, jeia, jerarquia, jeroglífic, jersei, jeure, joc, joia, jornal, jove, jubilar, judici, jueu, jugar, juliol, julivert, junt, juny, jurar, just, justícia, jutge, jutjar, jutjat

[ʒ] / [(d)ʒ] / [dʒ] / [dʒ]:

jurídic

d) Mots que combinen la solució fricativa prepalatal sonora i les solucions africades o semiafriquades sonores amb altres solucions → 9:

[ʒ] / [dʒ] / [j]:

ja, jo

[ʒ] / [(d)ʒ] / [dʒ] / [j]:

jou

[ʒ] / [(d)ʒ] / [dʒ] / [tʃ]:

jaqueta

[ʒ] / [(d)ʒ] / [dʒ] / [ʃ] / [tʃ]:

jaqué

[ʒ] / [(d)ʒ] / [dʒ] / [x]:

jonc, jota, jungla

[ʒ] / [(d)ʒ] / [dʒ] / [g] / [x]:

girafa

Aquests resultats assenyalen dos aspectes diferents: d'una banda, la inestabilitat de [ʒ] en posició inicial, i, d'altra banda, una tendència cap a

l'africació del so en aquesta posició, que evidentment cal emmarcar dins aquesta inestabilitat més general.

Si mirem amb un cert detall aquestes dades, cal observar les qüestions següents: a) que en el conjunt de mots no n'hi ha cap que tingui exclusivament la solució [ʒ]; b) que tampoc no n'hi ha cap que entre les seves solucions no tingui [dʒ] o [(d)ʒ], o [dj] ocasionalment; c) que sobre un total de 74 mots, 64 no tenen altres solucions que [ʒ] i [(d)ʒ], [ʒ] i [dʒ], o [ʒ], [(d)ʒ] i [dʒ]; d) que 10 mots sobre el total de 74 tenen una complexitat que implica, a més de [ʒ], [(d)ʒ] i [dʒ], altres solucions, segons el resum següent:

mots amb 3 solucions → 2:

ʒ, dʒ, j → 2

mots amb quatre solucions → 6

ʒ, (d)ʒ, dʒ, j → 1

ʒ, (d)ʒ, dʒ, dj → 1

ʒ, (d)ʒ, dʒ, tʃ → 1

ʒ, (d)ʒ, dʒ, x → 3

mots amb 5 solucions → 2:

ʒ, (d)ʒ, dʒ, f, tʃ → 1

ʒ, (d)ʒ, dʒ, g, x → 1

A partir d'aquestes dades es pot concloure: a) que els mots amb [ʒ-] estan sotmesos a un procés d'inestabilitat que es manifesta fonamentalment en el fet que no hi ha cap mot amb una única solució [ʒ]; b) que dins aquesta inestabilitat hi ha una tendència predominant cap a l'africació, com ho demostra el fet que no hi ha cap mot sense les solucions [(d)ʒ] o [dʒ]—i ocasionalment [dj]—, que són justament les que indiquen aquest procés; c) que no hi ha cap mot que no presenti indicis d'africació, però, a la vegada, no n'hi ha cap que hagi assolit completament el procés d'africació; d) que hi ha, a més, un 12'16% de mots—9/74—on la inestabilitat transcendeix els límits de l'africació i implica altres solucions.

2.2. Mots amb -ʒ- / ʒ-

A partir dels resultats obtinguts del conjunt d'informadors i segons la naturalesa de les solucions, els mots d'aquest grup es poden classificar així:

a) Mots amb una única solució fricativa prepalatal sonora → 7:

[-ʒ-]:

agència, agenollar-se, agilitat, ajeure, ajocar-se, ajudar, ajuntament

b) Mots amb una única solució africada prepalatal sonora:

[-dʒ-] → 0

c) Mots que combinen una solució fricativa palatal sonora i una d'africada → 2:

[-ʒ] / [-dʒ-]:

ajaçar

[-ʒ-] / [-ddj-]:

ajustar

d) Mots que combinen la solució fricativa palatal sonora amb altres solucions no palatals → 1:

[-ʒ-] / [-ks-] / [-gz-] / [-ts-]:

agitació

Si comparem aquests resultats amb els que donen els mots del grup 1, es fa evident: a) que en el grup 2 la [ʒ] és molt més estable: mentre en el grup 1 no hi ha cap mot amb una única solució [ʒ], en el grup 2, en canvi, un total de 7 sobre 10 mots tenen [ʒ] com a solució exclusiva; b) que en el total de 10 mots del grup 2, només n'hi ha 2 que manifestin una tendència cap a l'africació; en canvi, entre els 74 mots del grup 1 no n'hi ha cap que no manifesti aquesta tendència.

Un altre aspecte que cal assenyalar en relació amb aquests resultats és que en la totalitat de les respostes no s'ha donat cap cas de supressió de la vocal neutra que precedeix el so [ʒ] d'aquests mots, de manera que, en totes les respostes dels mots del grup 2, [ʒ] ocupa una posició entre vocals.

A causa d'això que acabo d'exposar sembla convenient comparar aquestes dades amb les dels mots amb [ʃ] de la secció anterior, i més concretament amb els mots del grup 2, que he classificat com mots amb l'alternança [-ʃ-]/[ʃ-]; són mots que, pel fet de començar amb [əʃ-] + vocal tenen una estructura fònica paral·lela als que ara comentem. En el cas dels mots amb [əʒ-] no s'ha donat cap cas d'alternança [əʒ-]/[ʒ-], mentre que l'alternança [əʃ-]/[ʃ-] afecta un total de 18/21 mots amb [əʃ-]. És possible que l'alternança *posició inicial/posició després de vocal neutra inicial* afavoreixi la inestabilitat dels sons prepalatals en els mots que tenen una estructura fònica de les síl·labes inicials com la que comentem; si fos així, s'explicaria per què mentre en els mots amb [əʃ-], 17/21 –un 80'95%– manifesten la inestabilitat del so palatal sord amb diferents solucions fòniques, en el cas dels mots amb [əʒ-] la inestabilitat només afecta 3 dels 10 mots enquestats –un 30%.

3. *Índex de freqüència de les diferents solucions*

Per tal d'observar el procés d'africació en els mots que tenen [ʒ] en posició inicial veurem a continuació la freqüència de formes africades que els informadors han produït per a cada mot. Tal com hem fet amb els altres fenòmens estudiats fins ara, es tracta de valorar mot per mot la incidència de

l'africació i determinar així el grau de predisposició de cada un per a aquest fenomen.

A l'hora de fer l'índex de freqüències procediré de manera paral·lela als recomptes dels fenòmens anteriors; és a dir, per determinar la freqüència de formes africades o amb indicis d'africació tinc en compte les solucions sonores següents: les dues solucions pròpiament africades [dʒ] i [dʝ], la solució semiafricada [(d)ʒ], i els casos en què un mateix informador dóna dues pronunciacions, una de fricativa i una altra d'africada o semiafricada; en canvi, no tinc en compte les set respostes amb la solució africada prepalatal sorda que han donat sis informadors per al mot *jaqué*, i un per al mot *jaqueta*. En el cas dels mots del grup 2, les solucions [ks], [gz] i [ts] del mot *agitació* representen la principal dificultat a l'hora de determinar l'índex de freqüències; com ja he explicat a l'apartat A d'aquest mateix capítol, aquestes solucions es deuen a una confusió lèxica afavorida per una interferència fònica que té a veure amb l'africació de [-ʒ-]; per això, m'he inclinat a comptabilitzar aquestes solucions entre les que indiquen el procés d'africació de [-ʒ-].¹⁹⁸

3.1. Índex decreixent de freqüència d'africació en els mots del grup 1

67'85	rendiment complet: <i>jutge</i> : ʒ 9, (d)ʒ 5, dʒ 14
64'28	rendiment complet: <i>gitano</i> : ʒ 10, (d)ʒ 10, dʒ 8
60'71	rendiment complet: <i>jurar</i> : ʒ 11, (d)ʒ 10, dʒ 7
57'14	rendiment complet: <i>gel</i> : ʒ 12, (d)ʒ 7, dʒ 9 <i>germà</i> : ʒ 12, (d)ʒ 6, dʒ 10 <i>jubilar</i> : ʒ 12, (d)ʒ 8, dʒ 8 <i>just</i> : ʒ 12, (d)ʒ 9, dʒ 7
53'57	rendiment complet: <i>joc, jutjar</i> : ʒ 13, (d)ʒ 5, dʒ 10 <i>jutjat</i> : ʒ 13, (d)ʒ 6, dʒ 9
50	rendiment complet: <i>gegant</i> : ʒ 14, (d)ʒ 9, dʒ 4, ʒ/(d)ʒ 1 <i>generós</i> : ʒ 14, (d)ʒ 9, dʒ 5 <i>girar, jersei</i> : ʒ 14, (d)ʒ 7, dʒ 7 <i>jugar</i> : ʒ 14, (d)ʒ 8, dʒ 6

198. Les dades comentades a la nota 191 serveixen per a confirmar que aquesta valoració sembla encertada.

- 48'14 rendiment incomplet:
ginebre (-1): 3 14, (d)3 7, d3 5, (d)3/d3 1
- 47'82 rendiment incomplet:
jurídic (-5): 3 12, 6d)3 6, d3 4, dj 1
- 46'42 rendiment complet:
generació: 3 15, (d)3 7, d3 6
geografia: 3 15, (d)3 4, d3 9
julivert: 3 15, (d)3 3, d3 10
Girona: 3 15, (d)3 5, d3 6, 3/(d)3 1, (d)3/d3 1
- 42'85 rendiment complet:
general: 3 16, (d)3 8, d3 4
gerent, jornal: 3 16, (d)3 6, d3 6
jardí: 3 16, (d)3 4, d3 8
juny: 3 16, (d)3 3, d3 9
- 39'28 rendiment complet:
geni, Jaume, jeroglífic: 3 17, (d)3 6, d3 5
genoll: 3 17, (d)3 2, d3 5, 3/d3 4
joia: 3 17, (d)3 2, d3 9
judici: 3 17, (d)3 6, d3 4, 3/d3 1
jueu: 3 17, (d)3 8, d3 3
junt: 3 17, (d)3 3, d3 8
- 37'03 rendiment incomplet:
jonc (-1): 3 16, (d)3 7, d3 3, x 1
- 35'71 rendiment complet:
gemec: 3 18, (d)3 7, d3 2, 3/(d)3 1
gent: 3 18, (d)3 6, d3 4
gibrell: 3 18, (d)3 3, d3 7
japonès: 3 18, (d)3 4, d3 6
juliol: 3 18, (d)3 6, d3 4
justícia: 3 18, (d)3 5, d3 5
- 33'33 rendiment incomplet:
jungla (-4): 3 13, (d)3 2, d3 5, 3/d3 1, x 3
- 32'14 rendiment complet:
gelós, gest: 3 19, (d)3 4, d3 5
gener: 3 19, (d)3 2, d3 7
germandat: 3 19, (d)3 5, d3 4
- 30'76 rendiment incomplet:
gentilesa (-2): 3 18, (d)3 3, d3 5
- 28'57 rendiment complet:
gelatina, gimnàstica: 3 20, (d)3 3, d3 5
gendre, jove: 3 20, (d)3 5, d3 3

- jaqueta*: 3 19, (d)3 3, d3 5, tʃ 1
jeure: 3 20, (d)3 4, d3 3, (d)3/d3 1
 27'77 rendiment incomplet:
jou (-10): 3 11, (d)3 2, d3 3, j 2
 26'92 rendiment incomplet:
jerarquia (-2): 3 19, (d)3 2, d3 5
 26'31 rendiment incomplet:
jàssera (-9): 3 14, (d)3 2, d3 3
 25 rendiment complet:
ginesta: 3 21, (d)3 3, d3 4
 22'72 rendiment incomplet:
jaqué (-6): 3 10, (d)3 2, d3 3, ʃ 1, tʃ 6
 21'42 rendiment complet:
gerani: 3 22, (d)3 1, d3 5
jota: 3 8, (d)3 1, d3 5, x 14
 19'23 rendiment incomplet:
gec (-2): 3 21, (d)3 2, d3 3
 17'85 rendiment complet:
geniva: 3 23, (d)3 3, d3 2
girafa: 3 10, (d)3 3, d3 2, g 11, x 2
 16'66 rendiment incomplet:
jaques (-4): 3 20, (d)3 2, d3 2
 14'28 rendiment complet:
gep: 3 24, (d)3 2, d3 2
jo: 3 1, d3 4, j 22, ʒ/j 1
 12 rendiment incomplet:
jeia (-3): 3 22, (d)3 2, d3 1
 11'53 rendiment incomplet:
gemat (-2): 3 23, (d)3 2, d3 1
 8'69 rendiment incomplet:
jan (-5): 3 21, d3 2
 8'33 rendiment incomplet:
jaç (-4): 3 22, d3 2
 7'14 rendiment complet:
gens, gerra: 3 26, (d)3 2
 3'84 rendiment incomplet:
jupa (-2): 3 25, (d)3 1
 3'57 rendiment complet:
ja: 3 2, d3 1, j 25

Extractes fets a partir de les dades anteriors

1. Formes produïdes:

amb africació o amb indicis d'africació:

solucions sonores 711

[dʒ] → 374

[(d)ʒ] → 324

[ʒ]/[dʒ] → 6

[ʒ]/[(d)ʒ] → 3

[(d)ʒ]/[dʒ] → 3

[dj] → 1

solucions sordes 7

[tʃ] → 7

sense indicis d'africació 1292

[ʒ] → 1210

[j] → 49

[g] → 11

[ʒ]/[j] → 1

[x] → 20

[f] → 1

Total 2010

En relació amb aquestes dades es pot observar:

- que la solució palatal fricativa sonora representa el 60'19% de les formes produïdes;
- que en la situació de llengua analitzada les solucions amb indicis d'africació representen un 35'72% de les formes produïdes; dins aquest índex, un 35'37% correspon pròpiament al procés d'africació de [ʒ-] inicial, i un 0'34% és el resultat de la substitució de la fonètica catalana per la castellana en dos mots concrets; per tant, en la pronunciació de mots amb [ʒ] inicial dominen amb un marge considerable les solucions de naturalesa no africada;
- que les solucions sonores plenament africades, [dʒ] i [dj], representen el 52'74% de les formes sonores amb indicis d'africació; la solució semiafricada, el 45'56%; i les respostes amb indicis d'africació que alternen dues solucions, el 1'68%;
- que en el conjunt de solucions no africades, l'única alternança de pronunciació es dona entre els sons palatals fricatiu i espirant, [ʒ] i [j], respectivament;
- que les solucions fricatives o espirants diferents de [ʒ] solen estar relacio-

nades amb un o amb alguns mots concrets, com es pot veure en el resum següent:

49 formes pronunciades amb [j] + 1 amb [ʒ]/[j]:

25 → *ja*

22 + 1 [ʒ]/[j] → *jo*

2 → *jou* (en la pronunciació ['juʝo])

20 formes pronunciades amb [x]:

14 → *jota*

3 → *jungla*

2 → *girafa*

1 → *jonc* (en la pronunciació ['xuŋko])

11 formes pronunciades amb [g]:

11 → *girafa*

2. Avaluació de les freqüències:

Mots amb una freqüència d'africació 100% → 0

Mots amb una freqüència d'africació entre 99% i 75% → 0

Mots amb una freqüència d'africació entre 74% i 50% → 15

gegant, gel, generós, germà, girar, gitano, jersei, joc, jubilar, jugar, jurar, just, jutge, jutjar, jutjat

Mots amb una freqüència d'africació entre 49% i 25% → 42

gelatina, gelós, gemec, gendre, gener, generació, general, geni, genoll, gent, gentilesa, geografia, gerent, germandat, gest, gibrell, gimnàstica, ginebre, ginesta, Girona, japonès, jaqueta, jardí, jàssera, Jaume, jerarquia, jeroglífic, jeure, joia, jonc, jornal, jou, jove, judici, jueu, juliol, julivert, jungla, junt, juny, jurídic, justícia

Mots amb una freqüència d'africació entre 24% i 1% → 7

gec, gemat, geniva, gens, gep, gerani, gerra, girafa, ja, jaç, jan, jaqué, jaques, jeia, jo, jota, jupa

Mots sense africació → 0

3. Freqüència absoluta de formes africades o amb indicis d'africació per mot:

19: *jutge*

18: *gitano*

17: *jurar*

16: *gel, germà, jubilar, just*

15: *joc, jutjar, jutjat*

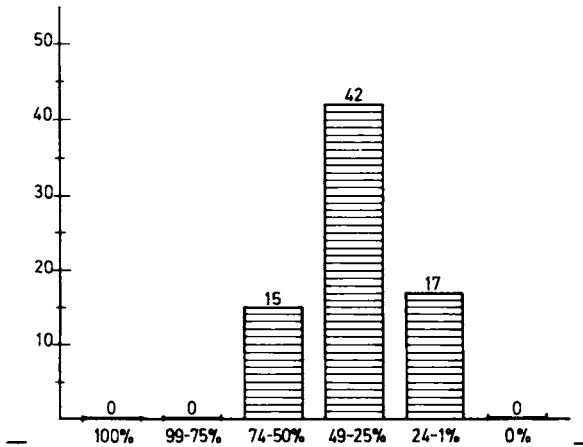
14: *gegant, generós, girar, jersei, jugar*

13: *generació, geografia, ginebre, Girona, julivert*

12: *general, gerent, jardí, jornal, juny*

11: *geni, genoll, Jaume, jeroglífic, joia, judici, jueu, junt, jurídic*

- 10: *gemec, gent, gibrell, japonès, jonc, juliol, justícia*
 9: *gelós, gener, germandat, gest*
 8: *gelatina, gendre, gentilesa, gimnàstica, jaqueta, jeure, jove, jungla*
 7: *ginesta, jerarquia*
 6: *gerani, jota*
 5: *gec, geniva, girafa, jaqué, jàssera, jou*
 4: *gep, jaques, jo*
 3: *gemat, jeia*
 2: *gens, gerra, jaç, jan*
 1: *ja, jupa*

GRÀFIC 10. Africació de 3-. Avaluació de la freqüència d'aquest fenomen en els mots amb 3-inicial.

3.2. Índex decreixent de freqüència d'africació en mots del grup 2

%	
25	<i>agitació</i> : 3 21, ks 4, gz 1, 3/ks 1, 3/ts 1
3'84	rendiment incomplet: <i>ajaçar</i> (-2): 3 25, dz 1
3'57	rendiment complet: <i>ajustar</i> : 3 27, ddj 1
0	rendiment complet: <i>agència, agenollar-se, agilitat, ajoure, ajudar, ajuntament</i> : 3 28 rendiment incomplet: <i>ajocar-se</i> (-13): 3 15

Extractes fets a partir de les dades anteriors

1.	Formes produïdes:	
	amb africació	9
	solucions palatals:	
	[dʒ] → 1	
	[ddj] → 1	
	altres	
	[ks] → 4	
	[gz] → 1	
	[ʒ]/[ks] → 1	
	[ʒ]/[ts] → 1	
	sense indicis d'africació	256

	Total	265

En relació amb aquestes dades es pot observar: a) que, llevat del mot *agitació*, on la inestabilitat de [-ʒ-] és també el resultat d'una confusió lèxica, només dos mots –*ajaçar* i *ajustar*– tenen indicis d'haver iniciat el procés d'africació de [-ʒ-];

b) que en tots dos mots la pronunciació africada és exclusiva d'un informador, cosa que indica la poca incidència del canvi en els mots on el so [ʒ] ocupa la posició intervocàlica;

c) que, essent que les dues solucions africanades dels dos mots no han estat produïdes per un mateix informador –com es pot veure en els resultats generals–, podríem suposar que la tendència a l'africació de [-ʒ-] intervocàlica, tot i ser minsa, és un canvi que s'insinua tant des del punt de vista del mot com del parlant.

2. Avaluació de les freqüències:

Mots amb una freqüència d'africació 100% → 0

Mots amb una freqüència d'africació entre 99% i 26% → 0

Mots amb freqüència d'africació 25% → 1

Mots amb una freqüència d'africació entre 24% i 5% → 0

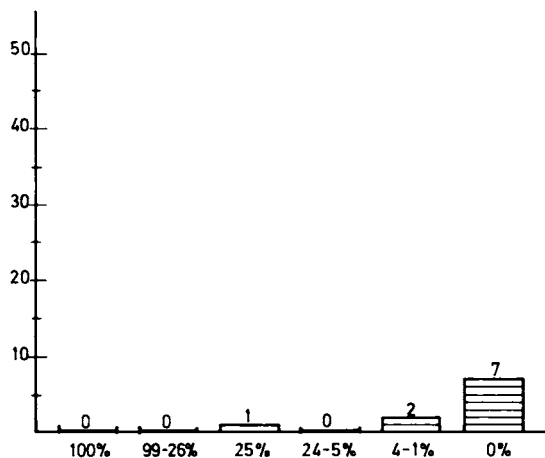
Mots amb una freqüència d'africació entre 4% i 1% → 2

Mots sense africació → 7

3. Freqüència absoluta de formes africanades o amb indicis d'africació per mot:

7: *agitació*

1: *ajaçar, ajustar*

GRÀFIC 11. *Africació de ʒ-*. Avaluació de la freqüència d'aquest fenomen en els mots del grup 2 (amb [əʒ-]).

4. Incidència generacional de l'africació de ʒ-

Hem observat fins ara com la inestabilitat de [ʒ] afecta tots els mots enquestats que tenen aquest so en posició inicial, per bé que no tots hi queden involucrats en el mateix grau. Aquesta inestabilitat comporta bàsicament la presència de sons sonors de localització palatal, amb una gamma de modalitats que inclou sons espirants, fricatius, semiafricats, africats amb fricció en l'element continu i africats sense fricció en l'element continu. Hi ha, a més, mots concrets on la inestabilitat va més enllà i transcendeix la localització palatal o involucra solucions sordes; és més, en el cas d'aquest darrer fenomen, totes les solucions sordes es poden atribuir fàcilment a la influència de la pronunciació castellana, en uns casos a causa de la procedència del mot, en d'altres a causa del grau de castellanització de l'informador, i sovint la castellanització afecta també d'altres sons que integren el mot.

Dins aquesta inestabilitat, el predomini de [(d)ʒ] i de [dʒ] entre les solucions diferents de [ʒ] indica l'existència d'un procés d'africació. De tota manera, l'anàlisi de la freqüència de cada una d'aquestes tres solucions preferents -[ʒ], [(d)ʒ] i [dʒ]- indica el predomini de la solució fricativa en detriment de les altres dues; això vol dir que el procés d'africació de [ʒ-] inicial té una incidència menor que la d'altres fenòmens que s'analitzen en aquest treball, i més concretament que el procés d'africació de [ʃ-] inicial; incideix en el mateix sentit el fet que entre les solucions que manifesten el procés d'africació, la freqüència de formes amb la solució africada i formes amb la solució semiafricada està bastant equilibrada.

Ara bé, com en l'anàlisi dels fenòmens anteriors, la valoració de la incidència de les solucions en els grups generacionals és el que ens ha de permetre de conèixer el sentit de l'africació; és a dir, saber si es tracta d'un procés progressiu o d'un procés regressiu. D'acord amb el procediment emprat amb els altres fenòmens considerats, es tracta ara de presentar novament els materials ordenats per grups generacionals i seguint el sentit del temps, de manera que cada mot aparegui situat en el grup generacional més vell que l'ha pronunciat amb africació o indicis d'africació. En aquesta nova ordenació de materials només es tenen en compte els resultats dels mots classificats com grup 1.

A l'hora de classificar les formes africades o amb indicis d'africació per grups generacionals només he tingut en compte les formes sonores, és a dir [dʒ], [(d)ʒ], [dj], i les oscil·lacions d'aquestes formes entre elles o amb d'altres -[ʒ]/[(d)ʒ], [ʒ]/[dʒ], [(d)ʒ]/[dʒ]-, però no les formes africades o semiafricades sordes.

4.1. Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 1

1. Total de mots: 32

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació i dels informadors que les han produïdes (mots amb les solucions ʒ, (d)ʒ i dʒ):

- jutge* (19; dʒ: 2ab 3d 4ab 5abc 6ac 7abcd; (d)ʒ: 1c 3a 4d 6bd)
- gitano* (18; dʒ: 4a 5ad 6abd 7ab; (d)ʒ: 1c 2a 3a 4bc 5bc 6c 7cd)
- gel* (16; dʒ: 2b 3ab 5acd 6a 7bd; (d)ʒ: 1a 3d 4abc 5b 6d)
- germà* (16; dʒ: 4abc 5a 6abd 7abd; (d)ʒ: 1d 2b 3d 5bc 7c)
- jubilar* (16; dʒ: 1ad 2b 3b 4a 5cd 6a; (d)ʒ: 1c 4bd 5ab 6bc 7d)
- joc* (15; dʒ: 1c 3ab 5abd 6ad 7ab; (d)ʒ: 3d 4a 5c 6b 7d)
- gegant* (14; dʒ: 5cd 6c 7b; (d)ʒ: 1c 2a 4abd 6abd; ʒ/(d)ʒ: 5b)
- generós* (14; dʒ: 1d 4b 5ac 7d; (d)ʒ: 1a 2a 3ad 4ac 5b 6bd)
- girar* (14; dʒ: 3a 4a 5d 6abd 7b; (d)ʒ: 1c 2a 4b 5bc 6c 7d)
- Girona* (13; dʒ: 4a 5ad 6abd; (d)ʒ: 1c 4c 5c 7bd; ʒ/(d)ʒ: 2b; (d)ʒ/dʒ: 5b)
- general* (12; dʒ: 4a 5a 6a 7b; (d)ʒ: 1d 3a 4bc 5bc 6bd)
- gerent* (12; dʒ: 4a 5a 6ad 7bd; (d)ʒ: 1d 2ab 3a 4b 6b)
- jardí* (12; dʒ: 3b 4c 5abcd 7bd; (d)ʒ: 1a 2b 3d 6b)
- jornal* (12; dʒ: 1c 3d 5c 6a 7ab; (d)ʒ: 2a 4abc 5b 6b)
- geni* (11; dʒ: 4c 5bcd 6a; (d)ʒ: 1acd 4a 7bd)
- genoll* (11; dʒ: 5ab 7abc; (d)ʒ: 1c 4a; ʒ/dʒ: 4c 6ac 7d)
- junt* (11; dʒ: 4c 5abc 6bd 7bd; (d)ʒ: 1c 4a 6c)

gibrell (10; d₃: 4a 5ad 6ab 7ab; (d)₃: 1c 4b 6d)
japonès (10; d₃: 3b 5abd 6ab; (d)₃: 1a 4d 5c 7d)
gelós (9; d₃: 5acd 6a 7d; (d)₃: 1c 3b 4b 6d)
germandat (9; d₃: 4c 5a 7ab; (d)₃: 1c 4ab 5c 7c)
gec (5; d₃: 5cd 6a; (d)₃: 1c 6d)

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions africades o amb indicis d'africació:

%	
67'85	<i>jutge</i>
64'28	<i>gitano</i>
57'14	<i>gel, germà, jubilar</i>
53'57	<i>jo</i>
50	<i>gegant, generós, girar</i>
46'42	<i>Girona</i>
42'85	<i>general, gerent, jardí, jornal</i>
39'28	<i>geni, genoll, junt</i>
35'71	<i>gibrell, japonès</i>
32'14	<i>gelós, germandat</i>
19'23	<i>gec</i>

4.2. *Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 2*

1. Total de mots: 12

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació i dels informadors que les han produïdes:

- a) mots amb les solucions 3, (d)₃ i d₃:
- jurar* (17; d₃: 3a 5ac 6a 7abd; (d)₃: 2a 3bd 4abcd 5b 6bd)
 - just* (16; d₃: 2b 5b 6ab 7abc; (d)₃: 3a 4abc 5ac 6cd 7d)
 - jutjar* (15; d₃: 3b 5abcd 6ac 7abd; (d)₃: 2d 3ad 4ad)
 - jutjat* (15; d₃: 3b 5abd 6ac 7abd; (d)₃: 2abd 3ad 4d)
 - jersei* (14; d₃: 3bd 5cd 6a 7bd; (d)₃: 2bd 4ab 5b 6bc)
 - jugar* (14; d₃: 3b 5acd 6a 7b; (d)₃: 2d 4ab 5b 6bcd 7d)
 - ginebre* (13; d₃: 4a 5ad 6ab; (d)₃: 2cd 3a 4b 6d 7bd; (d)₃/d₃: 5b)
 - joia* (11; d₃: 2b 3ab 5abd 6ab 7d; (d)₃: 5c 6c)
 - justícia* (10; d₃: 2b 5cd 6ab; (d)₃: 3d 5ab 6d 7d)
 - gest* (9; d₃: 3b 5a 6a 7ab; (d)₃: 2a 4b 5c 6d)
- b) mots amb les solucions 3, (d)₃, d₃ i dj:
- jurídic* (11; d₃: 6ab 7ab; (d)₃: 2a 4ac 5b 6d 7d; dj: 3b)

- c) mots amb les solucions ʒ, (d)ʒ, dʒ i j:
jou (5; dʒ: 4c 5cd; (d)ʒ: 2a 3a) <j: 5a 7c>

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions africades o amb indicis d'africació.

%	
60'71	<i>jurar</i>
57'14	<i>just</i>
53'57	<i>jutjar, jutjat</i>
50	<i>jersei, jugar</i>
48'14	<i>ginebre</i>
47'82	<i>juridic</i>
39'28	<i>joia</i>
35'71	<i>justícia</i>
32'14	<i>gest</i>
27'77	<i>jou</i>

4.3. Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 3

1. Nombre de mots: 17

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació i dels informadors que les han produïdes:

- a) mots amb les solucions ʒ, (d)ʒ i dʒ:
generació (13; dʒ: 4a 5acd 7ad; (d)ʒ: 3ad 4c 5b 6abd)
geografia (13; dʒ: 3a 4a 5acd 6ad 7ab; (d)ʒ: 4bc 5b 6b)
julivert (13; dʒ: 3a 4abc 5abd 6a 7bd; (d)ʒ: 6bd 7c)
Jaume (11; dʒ: 3b 5abd 6a; (d)ʒ: 3ad 5c 6bc 7d)
jeroglífic (11; dʒ: 3b 5d 6a 7b d; (d)ʒ: 4ac 5ab 6bc)
judici (11; dʒ: 3a 5d 7bc; (d)ʒ: 4c 5b 6abcd; ʒ/dʒ: 3b)
jueu (11; dʒ: 3b 5d 7b; (d)ʒ: 3a 5abc 6ac 7ad)
gener (9; dʒ: 4ac 5ac 6b 7bd; (d)ʒ: 3a 4b)
gelatina (8; dʒ: 3a 5acd 7b; (d)ʒ: 4a 5b 6d)
gendre (8; dʒ: 5d 6bd; (d)ʒ: 3a 4a 5bc 7b)
gimnàstica (8; dʒ: 3b 5d 6b 7bd; (d)ʒ: 4b 5a 7a)
jeure (8; dʒ: 3b 6a 7b; (d)ʒ: 5d 6bcd; (d)ʒ/dʒ: 7d)
jerarquia (7; dʒ: 3b 5d 6ab 7d; (d)ʒ: 4a 6c)
jàssera (5; dʒ: 3b 5d 6a; (d)ʒ: 4a 5a)
- b) mots amb les solucions ʒ, (d)ʒ, dʒ i tʃ:
jaqueta (8; dʒ: 3b 5bcd 6a; (d)ʒ 3a 6cd) <tʃ: 7b>

c) mots amb les solucions 3, (d)3, d3 i t3:

jonc (10; d3: 5bcd; (d)3: 3ab 4a 6bc 7ab) <x: 7c>

jungla (8; d3: 5ac 6ad 7d; (d)3: 3b 4a; 3/d3: 6b) <x: 2a 7ab>

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions africades o amb indicis d'africació:

%	
46'42	<i>generació, geografia, julivert</i>
39'28	<i>Jaume, jeroglífic, judici, jueu</i>
37'03	<i>jonc</i>
33'33	<i>jungla</i>
32'14	<i>gener</i>
28'57	<i>gelatina, gendre, gimnàstica, jaqueta, jeure</i>
26'92	<i>jerarquia</i>
26'31	<i>jàssera</i>

4.4. *Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 4*

1. Nombre de mots: 10

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació i dels informadors que les han produïdes (mots amb les solucions 3 i (d)3, o 3, (d)3 i d3):

juny (12; d3: 4c 5bc 6abd 7abd; (d)3: 4ab 6c)

gemec (10; d3: 5cd; (d)3: 4abd 6acd 7d; 3/(d)3: 6b)

gent (10; d3: 4c 5ad 7b; (d)3: 4a 5bc 6bcd)

juliol (10; d3: 5cd 6a 7b; (d)3: 4ac 5ab 6b 7d)

gentilesa (8; d3: 4a 5ad 6d 7b; (d)3: 5bc 6b)

jove (8; d3: 5cd 6a; (d)3: 4a 5b 6d 7ab)

ginesta (7; d3: 4a 5d 6bd; (d)3: 5c 6a 7d)

gerani (6; d3: 4c 5d 6a 7ab; (d)3: 6d)

geniva (5; d3: 4a 5c; (d)3: 5b 6d 7b)

gerra (2; (d)3: 4a 6d)

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions africades o amb indicis d'africació:

%	
42'85	<i>juny</i>
35'71	<i>gemec, gent, juliol</i>
30'76	<i>gentilesa</i>

28'57	<i>jove</i>
25	<i>ginesta</i>
21'42	<i>gerani</i>
17'85	<i>geniva</i>
7'14	<i>gera</i>

4.5. Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 5

1. Nombre de mots: 8

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació i dels informadors que les han produïdes:

a) mots amb les solucions 3, (d)3 i d3:

gep (4; d3: 5d 7b; (d)3: 6a 7d)

jaques (4; d3: 5d 6d; (d)3: 6bc)

gemat (3; d3: 6a; (d)3: 5b 6d)

jeia (3; d3: 6d; (d)3: 5b 6c)

b) mots amb les solucions 3, d3 i j:

jo (4; d3: 5a 6d 7bd) <j: 1abcd 2abcd 3acd 4bcd 5bcd 6abc 7ac; 3/j: 3b>

c) mots amb les solucions 3, (d)3, d3 i x:

jota (6; d3: 5acd 6a 7d; (d)3: 5b) <x: 1abcd 2abcd 3ac 4abcd>

d) mots amb les solucions 3, (d)3, d3, tʃ i f:

jaqué (5; d3: 5bd 6b; (d)3: 6cd) <tʃ: 3ad 4d 7abd; f: 4c>

e) mots amb les solucions 3, (d)3, d3, x i g:

girafa (5; d3: 5d 6a; (d)3: 5c 7bd) <x: 2a 3c; g: 1bcd 2c 3ab 4bcd 6cd>

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions africades o amb indicis d'africació:

	%
22'72	<i>jaqué</i>
21'42	<i>jota</i>
17'85	<i>girafa</i>
16'66	<i>jaques</i>
14'28	<i>gep, jo</i>
12	<i>jeia</i>
11'53	<i>gemat</i>

4.6. Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 6

1. Nombre de mots: 5

2. Relació de mots amb indicació del nombre de solucions africades o amb indicis d'africació i dels informadors que les han produïdes:

a) mots amb les solucions ʒ i (d)ʒ, o ʒ i dʒ:

gens (2; (d)ʒ: 6d 7b)

jaç (2; dʒ: 6d 7d)

jan (2; dʒ: 6bd)

jupa (1; (d)ʒ: 6d)

b) mots amb les solucions ʒ, dʒ i j:

ja: (1; dʒ: 6d) <j: 1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5abcd 6bc 7abcd>

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de solucions africades o amb indicis d'africació:

%	
8'69	<i>jan</i>
8'33	<i>jaç</i>
7'14	<i>gens</i>
3'84	<i>jupa</i>
3'57	<i>ja</i>

4.7. *Mots amb africació o amb indicis d'africació a partir dels informadors del grup 7*

Nombre de mots: 0

Si analitzem el procés d'africació de [ʒ-] inicial amb la perspectiva que ens donen els aproximadament 70 anys que separen els informadors més vells dels més joves, veiem com les dades anteriors presenten la incorporació de mots i de parlants a aquest fenomen d'una manera progressiva; sobre la manera com es produeix el procés es pot assenyalar:

1. Pel que fa als mots: a) La incorporació de mots al procés d'africació es produeix d'una manera gradual i continuada al llarg del sis primers grups generacionals, segons un increment que, com hem vist, es resumeix d'aquesta manera:

grup generacional	1	2	3	4	5	6	7
nombre de mots	22	34	51	61	69	74	74
increment	—	12	17	10	8	5	0

Aquest increment, que només és 0 quan tots els mots s'han incorporat al procés d'africació en els grups generacionals anteriors, indica la tendència innovadora del fenomen. b) Com s'ha assenyalat en diverses ocasions, però

molt especialment després que els canvis lingüístics s'analitzen des de la perspectiva social, no tots els mots queden igualment afectats pel fenomen; en aquest cas això queda demostrat amb la diversitat dels índexs de freqüència d'africació de cada mot.

2. Pel que fa als parlants el fenomen es manifesta com un canvi d'hàbits que: a) incideix de manera diferent en cada un dels parlants, i b) tendeix, en principi, a incrementar-se a mesura que passem de parlants més vells a més joves. Ara bé, el seguiment d'aquest canvi d'hàbits d'una manera més exhaustiva dóna encara més informació sobre la seva naturalesa, perquè permet de veure d'una manera més completa la seva complexitat i les fluctuacions a què està sotmès; aquests aspectes es ressegueixen més bé a partir d'un resum de dades amb el nombre de solucions africades per informador com el que exposaré a continuació.

4.8. *Nombre de solucions africades o amb indicis d'africació per informador*

El resum de la pàgina següent indica el nombre de solucions africades o amb indicis d'africació que ha produït cada informador; en aquest recompte només he considerat les solucions sonores, i les dades de cada informador estan desglossades tenint en compte la naturalesa de cada una de les solucions produïdes.

Com en el cas dels fenòmens analitzats en els capítols anteriors, aquestes dades il·lustren el comportament lingüístic de cada informador, però també serveixen per precisar la naturalesa del fenomen en la part que té de procés; en relació amb aquests dos aspectes voldria assenyalar els punts que exposaré a continuació.

4.9. *Sobre la naturalesa del fenomen*

L'inventari de formes amb tendència cap a l'africació produïdes per cada informador ens indica que el procés que ara analitzem també està sotmès a fluctuacions; en efecte, sembla que el més característic és la progressió gradual de l'africació al llarg dels 5 primers grups generacionals i la regressió també gradual que s'inicia en els dos grups generacionals més joves. De la mateixa manera que hem vist que passava amb l'africació de la [ʃ-] inicial, la comparació de les mitjanes dels set grups generacionals ens indica que l'africació de [ʒ-] inicial és un procés que té una estructura ondular, de manera que també ara, com en el cas d'africació de [ʃ-] inicial, els informadors nascuts entre 1940 i 1949 són els que se situen a la cresta de l'ona.

Si prescindim de moment de les diferències individuals, en una anàlisi de les mitjanes dels diferents grups podem observar: a) una diferència molt petita entre les mitjanes dels grups generacionals 1 i 2 -6'75 i 7'5, respectiva-

	d ₃	(d) ₃	3/(d) ₃	3/d ₃	(d) ₃ /d ₃	d _j	
1a	1	5					→ 6
1b	0	0					→ 0
1c	2	13					→ 15
1d	2	4					→ 6
m. 6'75							
2a	1	11					→ 12
2b	6	5	1				→ 12
2c	0	1					→ 1
2d	0	5					→ 5
m. 7'5							
3a	9	18					→ 27
3b	18	5		1		1	→ 25
3c	0	0					→ 0
3d	3	11					→ 14
m. 16'5							
4a	17	28					→ 45
4b	4	22					→ 26
4c	11	14		1			→ 26
4d	0	8					→ 8
m. 26'25							
5a	34	8					→ 42
5b	17	28	1		2		→ 48
5c	30	18					→ 48
5d	47	1					→ 48
m. 46'5							
6a	43	7		1			→ 51
6b	20	24	1	1			→ 46
6c	5	21		1			→ 27
6d	19	30					→ 49
m. 43'25							
7a	18	4					→ 22
7b	39	9					→ 48
7c	4	4					→ 8
7d	25	19		1	1		→ 45
m. 30'75							

ment—, cosa que es pot interpretar com una relativa estabilitat o com una similitud del procés en els dos grups d'informadors més vells; b) una acceleració ràpida i continuada d'aquest procés al llarg dels grups generacionals 3, 4 i 5, que es correspon amb el ritme d'una ràpida progressió del fenomen; c) un descens gradual de l'africació en els grups generacionals 6 i 7, cosa que indica la regressió de la tendència africativa; d) la fase progressiva del procés en els grups generacionals 3, 4 i 5 és més ràpida que no pas la fase regressiva que es produeix al llarg dels grups 5, 6 i 7.

Ja he insinuat que la naturalesa del procés que ara analitzo té força paral·lelismes amb el d'africació de [ʃ-] inicial; justament per això em sembla interessant de destacar a continuació un aspecte que en les dades d'aquest treball sembla singular de l'africació de [ʒ-] inicial, i que, malgrat aquesta singularitat, informa sobre el canvi i substitució progressiva d'uns hàbits articulatoris per uns altres. Es tracta de la relació que al llarg dels set grups generacionals s'estableix entre les formes plenament africades i les formes semiafricades o no plenament africades:

	formes africades	f. no plenament afric.
1	5	22
2	7	23
3	31	35
4	32	73
5	128	58
6	87	86
7	86	38

Tot i les diferències que s'observen d'un grup a un altre, la relació entre formes plenament africades i formes no plenament africades determina una constant que assenjala dues fases en el procés: entre els informadors dels quatre primers grups generacionals hi ha un clar predomini de les formes semiafricades o no plenament africades sobre les africades; en canvi, en els grups generacionals 5, 6 i 7 les formes africades dominen sobre les semiafricades. Considerant-ho més detalladament trobem que en els grups generacionals 1 i 2 alguns informadors tendeixen a pronunciar semiinterrupte, i ocasionalment interrupte, el so prepalatal sonor en algun dels mots que tenen un so d'aquestes característiques en la posició inicial de la síl·laba primera; en els grups 3 i 4 aquesta tendència s'accentua en alguns parlants i involucra un nombre més elevat de mots, però continua sense afectar d'una manera plena la totalitat dels parlants. En canvi, tot i la regressió dels grups 6 i 7, tots els informadors dels grups 5, 6 i 7 manifesten aquesta tendència; és més, una bona part d'aquests informadors dels tres grups més joves a l'hora d'articular el so tendeixen a donar tanta tensió a la llengua que sovint conver-

teixen el so en el resultat d'una articulació interrompuda. Independentment dels parlants, però, aquesta tendència actua amb més força en uns mots que en uns altres.

Insistint encara en aspectes singulars, els resultats de la incidència de l'africació en els informadors assenyalen per primera vegada dos informadors –1b i 3c– que no estan en absolut afectats per un dels fenòmens que estudio; en efecte, ni 1b ni 3c no han pronunciat la [3–] de cap mot enquestat com un so africacat o semiafricat; i encara hi ha un altre fet: tres informadors més –2c, 2d i 4d– han pronunciat alguns mots amb la solució semiafricada, però cap amb l'africada. A partir d'això podem suposar que 1b i 3c reflecteixen d'una manera absoluta una situació lingüística anterior on la [3–] no havia iniciat encara el procés d'africació; els altres tres informadors esmentats reflecteixen la manera com, probablement, es va manifestar aquest procés en els seus inicis: com una tendència a fer un lleu augment de la tensió articulatòria, just el que es necessita per produir la solució semiafricada; després aquest augment de la tensió s'ha anat introduint en els hàbits articuladoris de més parlants, ha tendit a intensificar-se fins a resultar-ne sovint una pronunciació africada. Això explicaria no només el canvi de la relació formes plenament africades/formes no plenament africades que es produeix en el pas del grup generacional 4 al grup 5, sinó que justificaria també l'elevat nombre de formes amb la solució semiafricada que trobem en tots els grups generacionals i especialment la persistència d'aquesta solució en els grups 5, 6 i 7.

4.10. *Sobre els informadors*

Les dades que acabo de comentar sobre el canvi d'hàbits de fonació que s'insinua en el contrast de les tendències articulatòries dels quatre grups primers amb els tres darrers estan relacionades amb els informadors, però també il·lustren canvis de pronunciació que, informador a informador, determinen la naturalesa del procés; per això he tractat aquestes dades en el punt anterior. A continuació veurem alguns altres aspectes relacionats més específicament amb els informadors, com és ara:

a) *Quins són els informadors amb més o amb menys tendència cap a l'africació de [3–] inicial.* Entre els informadors amb més tendència a l'africació cal assenyalar 1c, que té un índex gairebé tan elevat com la mitjana del grup 3; ara bé, malgrat ser l'informador amb un índex de desviació relativa més alt –com es pot veure a la pàgina següent–, representa l'etapa inicial del procés d'africació, ja que el seu índex de formes semiafricades –13– supera de molt el d'africació –2. Altres informadors amb un índex de formes africades o semiafricades notablement superior a la mitjana del seu grup generacional són 2a, 2b, 3a, 3b, 4a, 7b i 7d.

1b i 3c són informadors sense gens de tendència a l'africació de [3–]; 2c

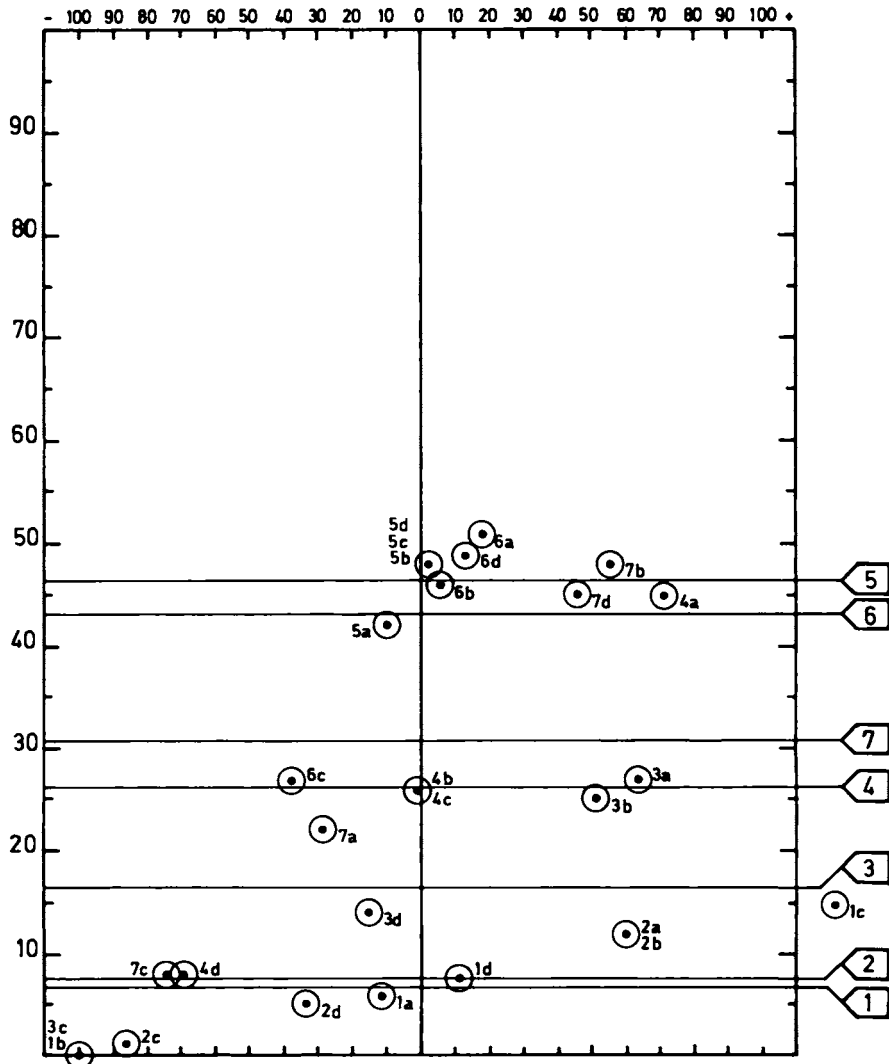
només ha pronunciat un mot amb la solució semiafricada; i 2d i 4d han pronunciat respectivament 5 i 8 mots només amb la solució semiafricada. A més, entre els informadors amb un índex molt inferior a la mitjana del propi grup, cal esmentar 7c, amb un índex molt similar a la mitjana del grup 2; es dóna el cas que aquesta informadora és filla de 4d, que, com acabem de comentar, és una informadora que no ha pronunciat cap mot amb una solució plenament africada.

A continuació veurem dues relacions, fetes a partir de les dades anteriors, que permeten una valoració completa de cada informador sobre el fenomen que ara considerem; com hem fet en els capítols anteriors, es tracta de presentar la desviació absoluta i la desviació relativa de cada informador sobre la mitjana del propi grup generacional, i de representar aquests valors en un gràfic (a la pàgina següent).

Desviació absoluta					
	a	b	c	d	mitjana
1	- 0'75	- 6'75	+ 8'25	- 0'75	6'75
2	+ 4'5	+ 4'5	- 6'5	- 2'5	7'5
3	+ 10'5	+ 8'5	- 16'5	- 2'5	16'5
4	+ 18'75	- 0'25	- 0'25	- 18'25	26'25
5	- 4'5	+ 1'5	+ 1'5	+ 1'5	46'5
6	+ 7'75	+ 2'75	- 16'25	+ 5'75	43'25
7	- 8'75	+ 17'25	- 22'75	+ 14'25	30'75

Desviació relativa				
	a	b	c	d
1	- 11'11	- 100	+ 122'22	- 11'11
2	+ 60	+ 60	- 86'66	- 33'33
3	+ 63'63	+ 51'51	- 100	- 15'15
4	+ 71'42	- 0'95	- 0'95	- 69'52
5	- 9'67	+ 3'22	+ 3'22	+ 3'22
6	+ 17'91	+ 6'35	- 37'57	+ 13'29
7	- 28'45	+ 56'09	- 73'98	+ 46'34

b) *Les diferències entre informadors d'un mateix grup generacional:* Sobre aquest aspecte cal comentar una dada fonamental, com és el fet que els dos grups generacionals amb la mitjana d'africació més elevada—5 i 6— són també aquells on els informadors tenen una tendència a l'africació més homogènia; és més, el grup 5, que és el que dóna la mitjana més elevada, és de molt el més homogeni de tots. En canvi, en qualsevol dels 5 grups restants hi ha entre els quatre informadors una notable variabilitat de la tendència africativa.

GRÀFIC 12. Africació de 3-. Il·lustració gràfica de la desviació absoluta i de la desviació relativa de cada informador en relació amb la mitjana d'africació de [3-] del seu grup generacional.

Com en el cas de l'africació de [ʃ-] inicial, hi ha elements per pensar que el procés d'africació de [3-] inicial és relativament recent; la manera com, segons les dades, sembla haver-se produït i especialment l'índex de formes africades d'alguns informadors més vells —o, en general, les mitjanes dels seus grups— fan pensar que el procés es devia iniciar ben entrat aquest

segle; és possible que el canvi d'hàbits actués en els informadors dels grups 1, 2 i probablement 3 no pas en l'etapa bàsica d'aprenentatge de la llengua, sinó en l'etapa d'una llengua adulta. Si això fos cert, hauríem de situar el canvi a partir de 1930; d'aquesta manera es podria explicar la poca permeabilitat d'alguns informadors dels grups 1, 2 i 3, i a la vegada l'acceleració progressiva dels grups generacionals nascuts més a prop de l'època inicial del canvi.

I, com en el cas de l'africació de [ʃ-], sembla ser que les generacions actualment més joves han iniciat una tendència regressiva de l'africació, com assenyalen els resultats dels grups 6 i 7; aquesta tendència està propiciada o per un afebliment de les mateixes causes que van produir i afavorir el canvi o per una tendència progressiva de sentit contrari que connecta amb la pronunciació tradicional.

-dʒ- EN POSICIÓ INTERVOCÀLICA

1. *Naturalesa de les diferents solucions fòniques*

Els mots que ara estudio estan agrupats en el qüestionari en cinc grups diferents que tenen en compte, en part, diferències fonamentalment gràfiques i, en part, diferències fonamentalment morfològiques; en la presentació i anàlisi de resultats d'aquest capítol només he mantingut la diferència entre mots que són la forma de plural d'un substantiu masculí acabat en *-ig* i la resta de mots, de manera que els primers formen el grup que anomenaré 2, i la resta, els que anomenaré grup 1.

A la vista dels resultats cal fer una precisió fonamental sobre la naturalesa de les diferents solucions: l'objectiu del treball és observar el procés d'ensordiment de [-dʒ-] en posició intervocàlica, tant en els mots del grup 1 com en els mots del grup 2. En una gran majoria de les respostes als mots del grup 1, la solució que ha donat l'informador conserva aquesta posició, i només en uns pocs casos la solució apareix en posició implosiva final de mot; en canvi, la naturalesa morfològica dels mots del grup 2 ha condicionat que en una part important de les respostes la solució ocupi la posició final del mot. Ara bé, el català té un sistema consonàntic que en la posició implosiva final d'un grup fònic neutralitza l'oposició sord/sonor d'aquells parells de fonemes que es diferencien només per aquest tret, de manera que aquesta posició condiona una realització sorda del fonema; a causa d'això, no podem trobar en posició final de mot algunes de les solucions sonores previsible en els resultats d'aquesta part del treball i, per tant, tampoc és possible d'observar el procés d'ensordiment de [dʒ] quan la solució que ha donat informador ocupa aquesta posició; per tot el que acabo de dir

caldrà considerar com a resultats vàlids per a l'anàlisi del procés d'ensor-diment només les solucions que es donen en la posició intervocàlica. Així i tot, a l'hora de fer l'inventari de les solucions les he tingut en compte totes, per bé que les he separat segons aquestes dues possibilitats distribu-cionals.

1.1. *Solucions en posició intervocàlica*

1.1.1. *Solució prepalatal africada sonora, [dʒ] o [ddʒ]*

En els resultats del treball aquesta solució té dues possibilitats funcio-nals; en la majoria dels mots i dels parlants apareix com una combinació tau-tosil·làbica que funciona com a element marginal en posició explosiva d'una síl·laba interior de mot; aquesta és la funció que he transcrit amb la solució [dʒ]. Però en alguns parlants, i sempre de manera ocasional en alguns mots, apareix com una combinació heterosil·làbica que funciona, en la seva prime-ra part, com un element marginal en posició ímplosiva final de síl·laba i, en la seva segona part, com un element marginal en posició explosiva; en els re-sultats aquesta funció està transcrita amb la solució [ddʒ].

La solució tautosil·làbica es dona en tots els mots del primer grup, ex-cepte *borratja*, i en tots els mots del grup 2, excepte *faigs*.

La solució heterosil·làbica apareix en els mots *pitjor*, *trepitjada*, *trepit-jar*, del grup 1; i en el mot *passeigs* -*passetjos*, en les respostes-, del grup 2.

1.1.2. *Solució prepalatal africada sorda [tʃ]*

Aquesta solució es dona en tots els mots del primer grup, excepte *ad-jectiu*, *adjudicar*, *suggerir*, *suggestió* i *jutjat*.

Tots els mots del grup 2 tenen aquesta solució.

1.1.3. *Solució prepalatal fricativa sonora [ʒ]*

Aquesta solució es dona en els mots *abordatge*, *adjectiu*, *allotjament*, *mitjà*, *suggerir*, *suggestió*, del grup 1; i en els mots *bateigs*, *festeigs*, del grup 2.

1.1.4. *Solució prepalatal fricativa sorda [ʃ]*

Trobem aquesta solució en els mots *borratja*, *heretge*, del grup 1. No hi ha cap mot del grup 2 amb aquesta solució.

1.1.5. *Solució líquida palatal* [ʎ]

Aquesta solució es dóna en els mots *borratja*, *farratge*, del grup 1; i en el mot *assaigs*, del grup 2.

1.1.6. *Solució alveolar fricativa sorda* [s]

Aquesta solució només es dóna en el mot *ferritja*, del grup 1.

1.1.7. *Solució alveolar nasal* [n]

Aquesta solució només es dóna en el mot *calitja*, del grup 1.

1.1.8. *Solució velar fricativa sonora* [x]

Aquesta solució es dóna en els mots *abordatge*, *heretge*, *llinatge*, *patge*, *peatge*, *xantatge*, del grup 1; no la trobem en cap mot del grup 2.

1.1.9. *Solució complexa* [gʒ]

Aquesta solució sonora és el resultat d'una combinació fònica complexa formada per una primera part interrompuda de localització velar i una segona part contínua i estrident de localització prepalatal; es dóna en els mots *adjectiu*, *jutjar*, del grup 1. No apareix en cap mot del grup 2.

1.1.10. *Solució complexa* [bʒ]

Aquesta solució sonora és el resultat d'una combinació fònica complexa formada per una primera part interrompuda de localització labial i una segona part contínua i estrident de localització prepalatal; es dóna en els mots *adjectiu*, *adjudicar*, *suggestió*, del grup 1. No apareix en cap mot del grup 2.

1.1.11. *Solució complexa* [ps]

Aquesta solució sorda és el resultat de la combinació d'una primera part interrompuda de localització labial i una segona part contínua i estrident de localització alveolar; només es dóna en el mot *calitja*, del grup 1.

1.1.12. *Solució complexa* [ks]

Aquesta solució sorda resulta de la combinació d'una primera part interrompuda de localització velar i una segona part contínua i estrident de localització alveolar; es dóna en el mot *calitja*, del grup 1.

1.1.13. *Solució complexa* [ɲ3]

Aquesta solució sonora resulta de la combinació d'un so amb interrupció de sortida d'aire en la zona prepalatal i ressonància nasal seguit d'una segona part oral contínua i estrident; només es dóna en el mot *lletja*, del grup 1.

1.1.14. *Solució complexa* [tx]

Aquesta solució sorda resulta de la combinació fònica d'una primera part interrompuda de localització dental i una segona part contínua i estrident de localització velar; només es dóna en el mot *adjectiu*, del grup 1.

1.1.15. *Solució complexa* [zɣ]

Aquesta solució sonora resulta de la combinació d'una primera part fricativa de localització alveolar i una segona part espirant de localització velar; només es dóna en els mots *jutjar*, *jutjat*, del grup 1.

1.2. *Solucions en posició final de mot*1.2.1. *Solució prepalatal africada sorda* [-tʃ]

Aquesta solució es dóna en el mot *oratge*, del grup 1, i en tots els mots del grup 2, excepte *desigs*.

En el cas del mot *oratge* aquesta solució en posició final obeeix a una interferència fònica i lèxica entre aquest mot i el mot *oreig*, de significat afí.

En els mots del grup 2 aquesta solució té una incidència bastant important perquè és la que correspon al model ideal de la llengua culta; a causa d'això, tornaré a tractar d'aquesta solució més endavant en aquest mateix capítol.

1.2.2. *Solució prepalatal fricativa sorda* [-ʃ]

Aquesta solució es dóna en els mots *xantatge* i *heretge*, del grup 1; no es dóna en cap mot del grup 2.

En el cas del mot *heretge* es tracta d'una solució ocasional -5a-. En canvi, en el mot d'origen francès *xantatge* es tracta d'una pronunciació molt freqüent -2d 3b 4abcd 5acd 6ab 7c- que evidentment cal relacionar amb la pronunciació francesa. Alguns informadors, en la resposta del mateix mot, alternen aquesta solució amb d'altres solucions intervocàliques: amb [dʒ] -5c- o amb [tʃ] -4b 7c-; 5c, que dóna tres pronunciacions diferents d'aquest

mot $[-\text{ʃ}\text{ən}'\text{tad}\text{ʒ}\text{ə}]$, $[\text{ʃ}\text{ən}'\text{ta}\text{ʃ}]$ i $[\text{t}\text{ʃ}\text{ən}'\text{ta}\text{ʃ}]$ -, considera que la pronunciació $[-\text{a}\text{ʃ}]$ és més moderna.

1.2.3. Solució formada per la combinació $[-\text{j}\text{ʃ}]$

Aquesta solució només es dóna en el mot *assaigs*, del grup 2. És la solució ocasional d'un sol informador -7a- ; si tenim en compte que el mateix informador dóna $[\text{ənsə}'\text{j}\text{a}]$ per a la forma verbal i que dos dels altres tres informadors del grup més jove donen per al substantiu plural les formes $[\text{ən}'\text{s}\text{a}\text{ʎs}]$ i $[\text{ən}'\text{s}\text{a}\text{ʎus}]$, sembla que aquesta solució s'ha de relacionar amb una pronunciació recent d'influència castellana.¹⁹⁹

1.2.4. Solució formada per la combinació $[-\text{k}\text{s}]$

Només es dóna en el mot *faigs*, del grup 2. És la solució ocasional d'un sol informador -1c- que fa servir aquesta pronunciació tan poc usual del mot tant per a la forma de singular com per a la forma de plural.

1.2.5. Altres solucions que combinen un so palatal amb la $-s$ de plural

Aquestes solucions només es donen en mots del grup 2. Són $[-\text{ʎs}]$, que apareix en el mot *assaigs*, i $[-\text{j}\text{s}]$, que es dóna en el mot *faigs*. D'aquestes dues solucions, la primera és d'un sol informador -7b- , i està en relació amb la pronunciació castellanitzant del mot que he comentat a propòsit de la solució $[-\text{j}\text{ʃ}]$. La segona és també d'un sol informador -2c- que dóna per al singular la forma $[\text{faj}]$.²⁰⁰

A causa de l'estructura fonològica del català, i com ja he explicat, el procés d'ensordiment de $[\text{d}\text{ʒ}]$ que analitzo només pot afectar les solucions en la posició intervocàlica; per això, el comentari que ve a continuació només té en compte les 15 primeres solucions, que són les que els informadors han donat en la posició intervocàlica.

Una primera consideració sobre aquestes solucions fa veure de seguida dos aspectes fonamentals que tractaré per separat; en primer lloc, un nombre molt elevat de solucions diferents, i, en segon lloc, una incidència molt desigual d'aquestes solucions.

199. Des del punt de vista lèxic és interessant d'observar que aquest mot és objecte d'una doble interferència que es manifesta en els informadors més joves. La forma que podríem considerar patrimonial a Barberà, *ensaig*, i per alguns *enseig*, tendeix a ser substituïda entre el jove o bé per la forma culta catalana *assaig* o bé per diferents adaptacions més o menys catalanitzades de la forma castellana *ensayo*.

200. Segurament aquesta variant dialectal del mot en 2c s'ha d'atribuir a la influència de la llengua del marit, que procedeix de l'Alta Ribagorça.

1.3. Sobre l'elevat nombre de solucions diferents

Els resultats donen un conjunt de 15 solucions en posició intervocàlica, de naturalesa fònica molt diferent; d'aquestes solucions, només dues, [dʒ] i [tʃ], eren teòricament previsibles en el procés que estudio. La solució prepalatal africada sonora és la que en el dialecte estudiat correspon teòricament als mots d'aquesta part de l'enquesta; en les respostes dels informadors es presenta, com ja hem vist, en dues funcions sil·làbiques –transcrites [dʒ] i [ddʒ]– que comporten una durada d'articulació diferent. La solució prepalatal africada sorda és la solució més natural en el procés d'ensordiment que estudio, i per tant, la més previsible després de [dʒ].

Pel que fa a la resta de solucions, es tracta realment d'un nombre molt elevat; ara bé, un cop constatat això, és interessant d'observar la diversitat de la seva naturalesa fònica i la diversitat de condicionants que poden haver-les produït.

Sobre el primer aspecte sembla convenient esmentar aquestes qüestions:

a) Hi ha unes solucions d'articulació simple que es poden interpretar com un sol so –[ʒ], [ʃ], [ʎ], [s], [n], [x]– i n'hi ha d'altres amb una articulació complexa que es poden interpretar com la combinació de dos sons diferents –[gʒ], [bʒ], [ɲʒ], [ps], [ks], [tx], [zɣ].

b) Tant en el grup de solucions més simples com en el grup de solucions més complexes hi ha diversitat en les qualitats derivades de la modalitat articulatòria i en les derivades de la localització; i així trobem solucions simples i complexes sonores –com [ʒ], [ʎ], [n], [gʒ], [bʒ], [ɲʒ], [zɣ]– i solucions simples i complexes sordes –com [ʃ], [s], [x], [ps], [ks], [tx]–; solucions simples no líquides –com [ʒ], [ʃ], [s], [n], [x]– i una solució simple líquida –[ʎ]–; solucions simples i complexes orals –[ʒ], [ʃ], [ʎ], [s], [x], [gʒ], [bʒ], [ps], [ks], [tx], [zɣ]– i solucions simples i complexes nasals o amb un element nasal –[n], [ɲʒ]–; solucions simples palatals –[ʒ], [ʃ], [ʎ]– i solucions simples no palatals –[s], [x]–; solucions complexes amb els dos elements palatals –[ɲʒ]–, solucions complexes amb un element no palatal i un element palatal –[gʒ], [bʒ]– i solucions complexes sense cap element palatal –[ps], [ks], [tx], [zɣ].

c) També pel que fa a la diversitat de la naturalesa d'aquestes solucions, s'hi podria afegir el fet que hi ha solucions simples i complexes amb sons catalans –[ʒ], [ʃ], [ʎ], [s], [n], [gʒ], [bʒ], [ɲʒ], [ps], [ks], [z]– i una solució simple i una altra de complexa amb sons no catalans –[x], [tx].

En relació amb la diversitat de condicionants que poden haver incidit en la naturalesa o en l'elevat nombre d'aquestes solucions es poden assenyalar els següents:

a) Les solucions simples produïdes amb un so de localització palatal [ʒ], [ʃ]

i [ʎ] es poden interpretar en una bona part dels mots on apareixen com l'adaptació al català del so castellà [x]; és més, sembla que aquests sons de localització palatal, i molt especialment [ʒ], són preferits pels informadors per a l'adaptació del so velar fricatiu sord del castellà; d'aquesta manera l'adaptació al català del so comportaria un procés basat en l'avançament de la localització articulatòria en el cas de [ʃ], que implicaria a més una sonorització en el cas de [ʒ], i que fins i tot modificaria la modalitat articulatòria en el cas de [ʎ]. Aquesta adaptació podria explicar la pronunciació amb [ʃ] de *borratja* -5c- i *heretge* -3a-; la pronunciació amb [ʒ] d'*allotjament* -7b-, *abordatge* -7b-, *suggerir* -3b 4cd 5d 6bc 7abcd-, *suggestió* -2d 3bd 4bc 5abd 6abc 7abc-, i probablement *adjectiu* -1a-; i la pronunciació amb [ʎ] de *faratge* -4c [fu'rraʎə]- i *borratja* -6d-, possiblement afavorida en tots dos casos per un coneixement imprecís del mot.

b) Influència de pronunciacions que, si bé en d'altres dialectes són normals, en la parla de Barberà caldria considerar arcaïques, com és el cas de la pronunciació amb [ʒ] de *mitjà* que dóna 2a.

c) La solució [ʒ] en mots com *bateigs* -7b- o *festeigs* -3a- es produeix probablement afavorida per l'alternança tʃ/dʒ/ʒ del morfema lèxic. En relació amb la pronunciació fricativa dels mots d'aquestes característiques voldria fer una observació que transcendeix els materials d'aquest treball: es tracta d'una pronunciació que ha començat molt recentment a sovintejar entre determinat jovent d'àmbit barceloní que podríem qualificar de preocupat per les qüestions lingüístiques; és més, hi ha determinats mitjans de comunicació de masses que tendeixen a presentar com a modèlica la pronunciació d'aquestes formes de plural amb el so prepalatal fricatiu sonor en posició intervocàlica. Possiblement cal interpretar aquesta tendència com una forma singular d'ultracorrecció, afavorida, com he dit, per l'alternança del morfema lèxic. En els resultats del treball, aquesta explicació per ultracorrecció podria resoldre la pronunciació fricativa de 7b; però en el cas de 3a, que és un informador més aviat conservador i poc preocupat per les qüestions lingüístiques, l'explicació té poca versemblança.

d) La solució [ʎ] per *assaigs* -7d [ən'saʎus]- representa l'adaptació al català del so espirant palatal que té el mot en castellà. Tant aquesta resposta de 7d com la de 7b, [ən'saʎs], són simptomàtiques d'un fenomen de iodització no tradicional latent entre els informadors més joves. Com ja hem vist en el capítol sobre la iodització tradicional, cap dels quatre informadors del grup més jove no ha pronunciat amb [j] cap dels mots amb [ʎ] no sotmesa al fenomen de iodització tradicional; però és evident que respostes com les d'*assaigs*, on un so [j] del mot castellà és adaptat, o substituït, per [ʎ] en català segons un mecanisme ultracorrector, reflecteixen o una etapa de iodització infantil no plenament superada o, més probablement, una iodització ambiental d'influència forana.

e) Les solucions complexes [gʒ], en *adjectiu* -3d 6b- i *jutjar* -7d-, [bʒ], en *adjectiu* -2b 3a 5a-, *adjudicar* -1b 2ab 3a 4d 5ab- i *suggestió* -3c 4d 5c-, [ps], en *calitja* -1c-, i [ks], en *calitja* -4b-, són pronunciacions que estan en relació amb un procés d'inestabilitat i interferència que es dona en català entre les unitats fòniques consonants d'articulació complexa i les combinacions cultes de sons consonàntics. És més, el procés d'inestabilitat entre [dʒ] i [tʃ], que al llarg d'aquest treball he presentat bàsicament com un procés d'inestabilitat entre els sons de localització palatal, queda també mediatitzat per aquest altre tipus d'interferència.²⁰¹ És a causa d'això que l'última part del qüestionari (preguntes de la 517 a la 590) conté una sèrie de mots amb combinacions consonants cultes que té per objectiu constatar aquestes interferències. Per tant, d'acord amb el qüestionari i segons l'ordre d'aquest treball, aquestes interferències seran tractades d'una manera més àmplia en un capítol posterior.

f) La pronunciació amb [s] de *ferritja* -4c- sembla el resultat d'una confusió lèxica, més que no pas una solució alternativa de [dʒ].

g) Hi ha solucions que són el resultat d'una evolució diferent a partir del mateix ètim i que a causa de la naturalesa d'aquest resultat no queden involucrades en el procés que s'estudia en aquest treball. Dins aquest grup podem considerar les solucions [ɲʒ] de *llotja* -2c 3d 4b 5a 6ad 7ab- i [n] de *calitja* -4c. La solució [ɲʒ] per al mot *llotja* té una llarga tradició històrica i és viva en molts dialectes, però pel que fa al seu ús en el Principat J. Coromines²⁰² opina:

«Avui, però, aquesta variant està absolutament antiquada i inacceptable al Nord de l'Ebre, i resultaria un castellanisme intolerable usar-la en el Princ. o enllà de l'Albera».

Donades les característiques dels informadors, i a partir de l'opinió de J. Coromines, podríem pensar que les respostes amb [ɲʒ] dels informadors més vells reflecteixen una pronunciació antiquada, i les dels més joves una pronunciació castellanitzant; si realment fos així, se'ns faria molt difícil determinar en quin o quins grups generacionals l'una és substituïda per l'altra. La solució [n] de *calitja*, que, com hem vist, és esporàdica entre els informadors, és també una pronunciació normal del mot i J. Coromines²⁰³ la presenta com una variant alternativa de *calitja*.

201. He al·ludit a aquestes interferències a propòsit de les solucions [ks], [gʒ] i [ts] del mot *agitació*. Vegeu la secció 3- *inicial*, apartats 1.10 i 3.

202. J. COROMINES, *DEiCLC*, vol. 5, pàg. 283.

203. J. COROMINES, *DEiCLC*, vol. 2, pàg. 430:

«Hi ha una variant *calina*, que es prestaria a ser presa per un manlleu del castellà nàutic, on, en efecte, és la forma normal ..., com sigui que allí la fonètica ja ens fa es-

h) Finalment hi ha un grup de solucions que cal atribuir a la influència, a vegades esporàdica i a vegades més general, de la pronunciació castellana. Aquestes solucions són: [x], [tx] i [zɣ]. Podem considerar esporàdiques les pronunciacions amb [x] d'*heretge* –[e' rexe] 7a–, *llinatge* –[li' naxe] 7a–, *peatge* –[pe' axe] 7a–, i amb [tx] d'*adjectiu* –[atxe' tiβo] 4b–; en canvi, són més generals les pronunciacions amb [x] d'*abordatge* –[aβor' daxe] 4d 5b 7a, [bor' daxe] 1a–, *patge* –[paxe] 2abd 3ad 4b 5b 7abc–, *xantatge* –[sən' taxe] 1d, [fən' taxe] 2c 3a 7b, [(t)fən' taxe] 7a–, i amb [zɣ] de *jutjar* –[ɟuz' ɣa] 1bc 2c 4b, [dɟuz' ɣa] 5a–, *jutjat* –[ɟuz' ɣat] 1acd 2c 4b 5c 6b, [dɟuz' ɣat] 5ab 7a. Sobre la naturalesa castellana d'aquestes solucions cal precisar que, mentre [x] i [tx] tenen un so castellà que no existeix en català, la solució [zɣ] és l'adaptació de la forma lèxica castellana feta amb sons catalans; com que la forma lèxica castellana té un so que no existeix en català, [zɣ] representa l'adaptació catalana d'un so, i d'una combinació fònica, que no existeix en català. Per això la solució [zɣ] és comparable a les tres solucions simples comentades en el punt a), per bé que [zɣ] adapta un so castellà diferent del que adapten aquestes altres tres solucions. I encara un últim detall per acabar de precisar les diferències en la qualificació de solucions d'influència castellana que hi ha entre [zɣ], per una banda, i [x] i [tx], per l'altra: cal observar que la pronunciació castellana dels mots amb [x] o [tx] sol transcendir els límits del segment fònic directament relacionat amb la solució i sovint afecta tot el mot.

1.4. Sobre la desigual incidència de les solucions

Del conjunt de 15 solucions només les dues teòricament previsible en el procés, [dɟ] i [tʃ], tenen una incidència realment important; a més, en el cas de la solució [dɟ], que té dues realitzacions fonètiques amb dues funcions sil·làbiques diferents, la incidència de cada una d'aquestes realitzacions és molt diferent, i la realització tautosil·làbica és, amb una gran diferència, la preferida pels informadors. Les 13 solucions restants tenen més aviat poca incidència.

A fi d'observar en el conjunt dels 87 mots enquestats –dels grups 1 i 2– el rendiment de cada solució, i independentment del nombre d'informadors que les han produït, la relació següent indica el nombre de mots en què es dóna cada solució:

perar –IGINE > –*iyne* > –*in* (que com a femení propendia a pendre –a). Tanmateix, encara que menys típic de les nostres tendències, aquesta evolució no estava exclosa dins el nostre sistema ..., i podem acceptar la variant *calina* com a també autòctona (potser inicialment amb distinció dialectal o altra); de tota manera la trobem en ambients no suspects d'influència castellana ...»

d ₃ :	
-[d ₃]	85
-[dd ₃]	4
tʃ	82
ʒ	8
x	6
ʎ	3
b ₃	3
ʃ	2
g ₃	2
zɣ	2
s	1
n	1
ps	1
ks	1
ɲ ₃	1
tx	1

Per una banda, trobem que algunes de les solucions minoritàries estan associades amb un o amb alguns mots determinats, com és ara el cas de [x] en *abordatge* o *patge*, de [s] en *ferritja*, de [ɲ₃] en *llotja*, o de [zɣ] en *jutjat* o *jutjar*; per una altra banda, trobem que algunes de les solucions minoritàries es donen totes en un mateix mot, com és el cas de [n], [ps] i [ks], que surten totes només en el mot *calitja*, o de [ʒ], [g₃], [b₃], [tx], que es donen en el mot *adjectiu*; aquests dos fets permeten d'argumentar que en alguns casos determinades solucions es deuen més a la inestabilitat lèxico-fonètica del mot que a la inestabilitat de [d₃]; o, si més no, que en la inestabilitat de [-d₃-] en posició intervocàlica i en el seu procés d'ensordiment hi incideix la inestabilitat lèxico-fonètica d'alguns dels mots que tenen aquest so, cosa que fa que el nombre de solucions alternatives a [d₃] sigui en el conjunt dels mots tan elevat.

2. Inventari de les diferents solucions fòniques que presenta cada un dels mots enquestats

2.1. Cas general

Si partim dels resultats obtinguts del conjunt d'informadors, i tenint en compte la naturalesa de les diferents solucions, aquests mots es poden agrupar d'aquesta manera:

- a) Mots amb una única solució africada prepalatal sonora:

[d₃] → 0

b) Mots amb una única solució africada prepalatal sorda:

[tʃ] → 0

c) Mots que combinen la solució africada prepalatal sonora i l'africada prepalatal sorda → 57:

[dʒ] / [tʃ]:

aprenentatge, avantatge, carruatge, corregir, corretger, (fer la) corretgeta, corretja, corretjam/correatge(s), corretjoles, desitjar, desitjós, empitjorar, espionatge, ferotge, fetge, formatge, imatge, jutge, lletja, metge, metgessa, mitger, (paret) mitgera, (a) mitges, mitja, (una) mitja (hora), mitjalluna, mitjana, mitjanit, mitjó, paisatge, passatge, passatger, personatge, petja, petjada, plantatge, platja, politja, prestatge, prometatge, rebutjar, rellotge, rellotger, repetjó, salvatge, salvatjada, solatge, sutge, viatge, viatger, viatjant, viatjar

[dʒ] / [ddʒ] / [tʃ]:

pitjor, trepitjada, trepitjar

[dʒ] / [tʃ] / [-tʃ]:

oratge

d) Mots que combinen la solució africada prepalatal sonora i l'africada prepalatal sorda amb altres solucions → 13:

[dʒ] / [tʃ] / [ʒ]:

allotjament, mitjà

[dʒ] / [tʃ] / [ʎ]:

farratge

[dʒ] / [tʃ] / [s]:

ferritja

[dʒ] / [tʃ] / [x]:

llinatge, patge, peatge

[dʒ] / [tʃ] / [ɲʒ]:

lletja

[dʒ] / [tʃ] / [-ʃ] / [x]:

xantatge

[dʒ] / [tʃ] / [ʒ] / [x]:

abordatge

[dʒ] / [tʃ] / [zɣ] / [gʒ]:

jutjar

[dʒ] / [tʃ] / [ʃ] / [-ʃ] / [x]:

heratge

[dʒ] / [tʃ] / [ps] / [ks] / [n]:

calitja

e) Mots sense la solució africada prepalatal sonora → 1:

[tʃ] / [ʃ] / [ʎ]:

borratja

f) Mots sense la solució africada prepalatal sorda → 5:

[dʒ] / [ʒ]:

suggestir

[dʒ] / [bʒ]:

adjudicar

[dʒ] / [zɣ]:

jutjat

[dʒ] / [ʒ] / [bʒ]:

suggestió

[dʒ] / [gʒ] / [bʒ] / [ʒ] / [tʃ]:

adjectiu

En relació amb aquests resultats cal observar que la inestabilitat de [dʒ] es manifesta de dues maneres diferents:

1) Una té relació amb la durada de l'emissió del so, de manera que, sense canviar fonamentalment les qualitats derivades de la modalitat o de la zona d'articulació, es produeix un allargament –transcrit [ddʒ]–, que té repercussions en el funcionament sil·làbic del so; aquest tipus d'inestabilitat sembla més aviat ocasional, com ho demostra el fet que només afecta tres dels setanta-sis mots d'aquest grup.

2) Una altra té relació amb la qualitat del so, de manera que tendeixen a ser modificades o substituïdes –en graus ben diferents, segons els mots i els parlants– les qualitats derivades de la modalitat o de la zona d'articulació. En relació amb aquest tipus d'inestabilitat cal destacar dos aspectes diferents: en primer lloc, que afecta tots els mots, com ho demostra el fet que no hi ha cap mot que tingui com a solució exclusiva [dʒ] o [dʒ] i [ddʒ]; i, en segon lloc, que es manifesta fonamentalment, però no exclusivament, amb una tendència a l'ensordiment d'aquest so. Per tal d'afinar una mica més el detall d'aquest últim punt es pot precisar encara: a) Sobre un total de 76 mots n'hi ha 57, és a dir un 75%, on la inestabilitat es manifesta només amb la presència de respostes amb la solució prepalatal africada sonora i respostes amb la solució prepalatal africada sorda; entre aquests mots cal esmentar la singularitat del mot *oratge* que alterna aquesta forma lèxica amb *oreig* –[u'retʃ] 1abd 4a–, de manera que, a més de les dues solucions intervocàliques esmentades, té a causa d'aquesta variant lèxica una solució amb [–tʃ] final. b) En els 19 mots restants la inestabilitat va més enllà d'un procés d'ensordiment de [dʒ] en posició intervocàlica; involucra, com hem vist, un elevat nombre de solucions alternatives a [dʒ] i [tʃ] de naturalesa molt diversa; a més, en les respostes a cada un d'aquests 19 mots trobem unes combinacions de solucions tan variades que, com es pot veure en el resum següent, llevat de tres mots per una banda, i de dos per una altra, els altres 14 tenen cada un un joc de solucions singular:

mots amb 2 solucions:

[d ₃]/[ɟ]	→ 1
[d ₃]/[b ₃]	→ 1
[d ₃]/[zɣ]	→ 1

mots amb 3 solucions:

[d ₃]/[tʃ]/[x]	→ 3
[d ₃]/[tʃ]/[ɟ]	→ 2
[d ₃]/[tʃ]/[ʌ]	→ 1
[d ₃]/[tʃ]/[s]	→ 1
[d ₃]/[tʃ]/[ɲɟ]	→ 1
[d ₃]/[ɟ]/[b ₃]	→ 1
[tʃ]/[ʃ]/[ʌ]	→ 1

mots amb 4 solucions:

[d ₃]/[tʃ]/[-ʃ]/[x]	→ 1
[d ₃]/[tʃ]/[ɟ]/[x]	→ 1
[d ₃]/[tʃ]/[zɣ]/[gɟ]	→ 1
[d ₃]/[tʃ]/[ʃ]/[-ʃ]/[x]	→ 1

mots amb 5 solucions:

[d ₃]/[tʃ]/[ps]/[ks]/[n]	→ 1
[d ₃]/[gɟ]/[b ₃]/[ɟ]/[tx]	→ 1

c) Dins el conjunt del 25% de mots on la inestabilitat de [d₃] va més enllà d'un procés d'ensordiment trobem un mot, *borratja*, sense la solució [d₃] i cinc, *adjectiu*, *adjudicar*, *jutjat*, *suggerir*, *suggestió*, sense la solució [tʃ]. En relació amb els cinc mots que no tenen indicis d'ensordiment de [d₃] voldria precisar, en primer lloc, que *jutjat*, *jutjar* i *jutge* –mots tots tres de rendiment complet– tenen en general una freqüència d'ensordiment de [-d₃-] molt baixa en el dialecte central, cosa que també manifesten els resultats; aquesta baixa freqüència sol atribuir-se a la influència del so palatal sonor inicial del mot; en segon lloc, que *adjectiu*, *adjudicar*, *suggerir* i *suggestió* –mots tots quatre de rendiment incomplet– són mots de creació culta, com es pot veure per la simple presència d'una forma gràfica tan diferent de la que trobem en els mots patrimonials amb el mateix so, i, a més, pertanyen a un lèxic no bàsic.

2.2. Mots que són la forma de plural d'un substantiu

Si tenim en compte la naturalesa de les diferents solucions, aquests mots es poden agrupar de la següent manera:

a) Mots amb una única solució africada prepalatal sonora:

[d₃] → 0

b) Mots amb una única solució africada prepalatal sorda:

[tʃ] → 0

c) Mots que combinen la solució africada prepalatal sonora i l'africada prepalatal sorda → 7:

[-dʒ-] / [-tʃ-]:

desigs

[-dʒ-] / [-tʃ-] / [-tʃ]:

estoigs, mareigs, raigs, sorteigs, safareigs

[-dʒ-] / [-ddʒ-] / [-tʃ-] / [-tʃ]:

passeigs

d) Mots que combinen la solució africada prepalatal sonora i l'africada prepalatal sorda amb altres solucions → 3:

[-dʒ-] / [-tʃ-] / [-tʃ] / [-ʒ-]:

bateigs, festeigs

[-dʒ-] / [-tʃ-] / [-tʃ] / [-jʃ] / [-ʎ-] / [-ʎs]:

assaigs

e) Mots sense la solució africada prepalatal sonora → 1:

[-tʃ-] / [-tʃ] / [-js] / [-ks]:

faigs

f) Mots sense la solució africada prepalatal sorda → 0

Encara que no sigui l'objectiu d'aquest treball, pot ser interessant, a la vista dels resultats, de fer una breu observació sobre la morfologia dels substantius masculins que tenen una estructura fònico-gràfica com la dels mots del grup 2. En l'estructura morfològica del català, però especialment en el model ideal per a la llengua culta, aquests mots pertanyen a un grup de substantius masculins acabats amb vocal tònica seguida de [-tʃ] que tenen la mateixa forma fònica per al singular que per al plural; ara bé, en la llengua real, els parlants tendeixen a desfer aquest sincretisme del morfema de nombre aplicant un model de formació de plural més general, de manera que s'obtenen dues formes fòniques diferents: una amb vocal tònica seguida de [-tʃ] per al singular i una altra amb un increment de plural realitzat [-us] en el dialecte que estudio; en principi, segons l'estructura fonològica del català, la presència de l'increment [-us] de plural, que fa que [tʃ] passi de la posició implosiva final de mot a una posició intervocàlica, comporta en els mots que tenen una estructura morfològica com els que comenten una sonorització de [tʃ] inherent al canvi de funció sil·làbica. Com es pot comprendre, és només justament a causa del procés morfològic diferenciador que tenen aquests substantius en la llengua parlada que té sentit incloure'ls en les enquestes d'aquest treball; és a dir, només és possible d'analitzar el procés d'ensordiment de [-dʒ-] en posició intervocàlica en aquelles respostes que pressuposen dues formes diferents per al substantiu, una per al singular amb [-tʃ] i una altra per al plural amb [-dʒus].

Una primera anàlisi dels resultats permet de comprovar que, tal com era de preveure, la llengua parlada tendeix a crear en aquests mots dues formes fonèticament diferenciades per representar la variació de nombre gramatical; i així, en el total d'onze mots enquestats, no n'hi ha cap que tingui com a única forma de plural la que proposa el model ideal; ara bé, les dades també indiquen que, tot i tractar-se d'una tendència important, no és un procés plenament acomplert: del total d'onze mots enquestats amb aquestes característiques, només n'hi ha un *-desigs*, l'únic amb la vocal tònica *i-* que tots els informadors han produït amb una forma de plural diferenciada de la forma de singular; els altres deu mots restants alternen respostes amb la forma de plural sense increment i respostes amb diferents tipus de forma de plural diferenciada.

És a partir de la constatació que realment tots els mots enquestats presenten en totes o en algunes de les respostes un final en $[-dʒus]$ que té sentit tractar-los en aquest treball. Per tant, deixant de banda a partir d'ara les solucions que trobem en la posició final de mot, ens interessa de centrar-nos en les solucions que estan en posició intervocàlica, és a dir, en $[-dʒ-]$, $[-ddʒ]$, $[-tʃ]$, $[-ʒ-]$ i $[-ʎ-]$.

Pel que fa al procés d'instabilitat de $[dʒ]$ en posició intervocàlica, els resultats d'aquests onze mots del grup 2 ens permeten d'arribar a unes conclusions similars a les obtingudes amb els mots del grup 1:

- 1) La inestabilitat fònica de $[dʒ]$ en posició intervocàlica es manifesta en aquests mots també de dues maneres diferents: com un canvi en la durada de l'emissió del so que tendeix a allargar el temps de l'oclusió inicial, sense modificar, però, la qualitat del so; o bé com un canvi que tendeix a modificar o a substituir les qualitats derivades de la modalitat articulatòria.
- 2) La inestabilitat ocasionada només per un canvi en la durada de l'emissió és més aviat ocasional, com ho demostra el fet que només afecta un dels onze mots enquestats *-passeigs*.
- 3) La inestabilitat ocasionada per una modificació de les qualitats derivades de la modalitat articulatòria afecta tots els mots, com ho demostra el fet que no hi ha cap mot que tingui com a única solució intervocàlica $[-dʒ-]$ o $[-ddʒ-]$.
- 4) Aquest segon tipus d'instabilitat es manifesta fonamentalment amb una tendència a l'ensordiment de $[dʒ]$, com ho demostra el fet que tots onze mots tenen la solució $[-tʃ-]$, i en el cas del mot *faigs* aquesta solució sorda és l'única en posició intervocàlica.
- 5) L'ensordiment de $[-dʒ-]$ no és, però, l'única forma de manifestar aquest segon tipus d'instabilitat, com ho demostra l'existència d'altres solucions més ocasionals que indiquen processos diferents, concretament la desafricació en una resposta dels mots *bateigs* i *festeigs*, i la substitució de la qualitat d'obstruent africada per la de líquida en una resposta al mot *assaigs*.

6) En els mots del grup 2, a diferència dels mots del grup 1, no hi ha en els resultats cap cas on la inestabilitat de [-dʒ-] es manifesti com un canvi que tendeix a modificar o a substituir les qualitats derivades de la localització articulatòria, de manera que totes les solucions són de localització palatal.

3. *Índex de freqüència de les diferents solucions*

Per tal d'observar el procés d'ensordiment de [-dʒ-] en posició intervocàlica veurem a continuació la freqüència de respostes amb [-tʃ-] en cada un dels mots enquestats. De manera paral·lela al recompte dels fenòmens analitzats en els capítols anteriors, es tracta de valorar mot per mot la incidència de l'ensordiment de [-dʒ-] en relació amb el conjunt de respostes.

Com hem vist en els dos apartats anteriors, les respostes als mots preguntats en relació amb el fenomen que ara tracto han donat un inventari molt extens de solucions. Ara bé, de totes aquestes solucions només n'hi ha una, [-tʃ-], que indiqui el procés d'ensordiment de [-dʒ-] sense interferència amb altres processos, fònics o lèxics. Per això, l'índex de freqüència ha estat fet tenint en compte, en principi, només aquesta solució; però passa també que algunes vegades un mateix informador ha donat dues pronunciacions diferents per a un mateix mot, de manera que, per exemple, ha alternat la solució [-tʃ-] amb alguna altra solució; en aquests casos, i sempre que una de les solucions alternatives és [-tʃ-], la resposta ha estat considerada com a positiva en relació amb el fenomen analitzat. Per això els índexs de freqüència que vénen a continuació tenen també en compte, ultra les respostes amb [-tʃ-], les que tenen [-dʒ-]/[-tʃ-], [-tʃ-]/[-tʃ] i [-tʃ-]/[-ʃ]. En principi, totes les solucions que es relacionen en els índexs de freqüència d'aquest capítol haurien de correspondre només a la posició intervocàlica; ara bé, els resultats donen, com ja hem vist, una sèrie de solucions en la posició final de mot; és per això que al llarg d'aquest capítol he posat una indicació de distribució a les solucions que estan en la posició final de mot, de manera que les que no porten indicació estan en posició intervocàlica.

3.1. *Índex decreixent de freqüència de la solució prepalatal africada sorda en posició intervocàlica en els mots del grup 1*

%	
96'42	rendiment complet: <i>metgessa</i> : dʒ 1, tʃ 27
96'15	rendiment incomplet: <i>repetjó</i> (-2): dʒ 1, tʃ 24, dʒ/tʃ 1
96	rendiment incomplet: <i>petjada</i> (-3): dʒ 1, tʃ 23, dʒ/tʃ 1

- 89'28 rendiment complet:
avantatge: d3 3, tʃ 23, d3/tʃ 2
- 88'23 rendiment incomplet:
borratja (-11): tʃ 15, ʃ 1, ʎ 1
- 85'71 rendiment complet:
mitja: d3 4, tʃ 22, d3/tʃ 2
mitjalluna, mitjana: d3 4, tʃ 23, d3/tʃ 1
 rendiment incomplet:
corretjoles (-7): d3 3, tʃ 18
- 82'35 rendiment incomplet:
(paret) mitgera (-11): d3 3, tʃ 14
- 82'14 rendiment complet:
metge, (a) mitges: d3 5, tʃ 22, d3/tʃ 1
mitjà: d3 4, tʃ 22, ʒ 1, d3/tʃ 1
mitjanit, mitjó, platja: d3 5, tʃ 23
rellotge: d3 5, tʃ 20, d3/tʃ 3
- 78'57 rendiment complet:
lletja: d3 6, tʃ 22
pitjor: d3 5, dd3 1, tʃ 22
- 76'92 rendiment incomplet:
corretger (-2): d3 6, tʃ 20
- 75 rendiment complet:
corretja, formatge, prestatge, viatjant: d3 7, tʃ 21
trepitjada: d3 6, dd3 1, tʃ 20, d3/tʃ 1
trepitjar: d3 6, dd3 1, tʃ 21
 rendiment incomplet:
calitja (-4): d3 3, tʃ 18, ps 1, ks 1, n 1
- 71'42 rendiment complet:
empitjorar: d3 8, tʃ 18, d3/tʃ 2
fetge, (una) mitja (hora), viatge, viatjar: d3 8, tʃ 20
 rendiment incomplet:
(fer la) corretgeta (-14): d3 4, tʃ 10
mitger (-14): d3 4, tʃ 10
- 70'83 rendiment incomplet:
politja (-4): d3 7, tʃ 16, d3/tʃ 1
- 70'58 rendiment incomplet:
plantatge (-11): d3 5, tʃ 12
- 67'85 rendiment complet:
aprenentatge: d3 9, tʃ 18, d3/tʃ 1
solatge: d3 9, tʃ 19
- 64'28 rendiment complet:
viatger: d3 10, tʃ 18

- 64 rendiment incomplet:
 passatge (-3): d3 9, t3 16
- 62'96 rendiment incomplet:
 prometatge (-1): d3 10, t3 17
- 62'50 rendiment incomplet:
 ferritja (-4): d3 8, t3 14, s 1, d3/t3 1
- 60'71 rendiment complet:
 salvatjada: d3 11, t3 17
- 60 rendiment incomplet:
 petja (-3): d3 10, t3 15
 corretjam/correatge(s) (-3): d3 10, t3 14, d3/t3 1
- 59'25 rendiment incomplet:
 farratge (-1): d3 10, t3 16, 1 1
- 57'14 rendiment complet:
 carruatge, rellotger: d3 12, t3 16
 desitjós, personatge: d3 12, t3 15, d3/t3 1
- 55'55 rendiment incomplet:
 espionatge (-1): d3 12, t3 14, d3/t3 1
- 54'54 rendiment incomplet:
 rebutjar (-6): d3 10, t3 12
- 54'16 rendiment incomplet:
 peatge (-4): d3 10, t3 13, x 1
- 53'57 rendiment complet:
 salvatge: d3 13, t3 14, d3/t3 1
- 51'85 rendiment incomplet:
 heratge (-1): d3 10, t3 14, f 1, -f 1, x 1
- 50 rendiment complet:
 imatge: d3 14, t3 13, d3/t3 1
- 48'14 rendiment incomplet:
 paisatge (-1): d3 14, t3 11, d3/t3 2
- 46'42 rendiment complet:
 corregir: d3 15, t3 12, d3/t3 1
- 44'44 rendiment incomplet:
 llotja (-1): d3 7, t3 12, n3 8
 oratge (-10): d3 7, t3 7, -t3 3, t3/-t3 1
- 44 rendiment incomplet:
 sutge (-3): d3 14, t3 10, d3/t3 1
- 42'85 rendiment complet:
 desitjar: d3 16, t3 12
 rendiment incomplet:
 abordatge (-5): d3 6, t3 12, 3 1, x 4

42'10	rendiment incomplet: <i>llinatge</i> (-9): d ₃ 10, t _f 8, x 1
39'28	rendiment complet: <i>patge</i> : d ₃ 7, t _f 10, x 10, d ₃ /t _f 1
35'71	rendiment complet: <i>passatger</i> : d ₃ 18, t _f 10
29'16	rendiment incomplet: <i>xantatge</i> (-4): d ₃ 2, t _f 5, -f 9, x 5, d ₃ /-f 1, t _f /-f 2
26'66	rendiment incomplet: <i>ferotge</i> (-13): d ₃ 11, t _f 4
26'08	rendiment incomplet: <i>allotjament</i> (-5): d ₃ 16, t _f 6, z 1
7'14	rendiment complet: <i>jutge</i> : d ₃ 26, t _f 1, d ₃ /t _f 1
3'57	rendiment complet: <i>jutjar</i> : d ₃ 21, t _f 1, zγ 5, g ₃ 1
0	rendiment complet: <i>jutjat</i> : d ₃ 18, zγ 10
	rendiment incomplet: <i>adjudicar</i> (-2): d ₃ 19, b ₃ 7 <i>adjectiu</i> (-3): d ₃ 18, g ₃ 2, b ₃ 3, z 1, tx 1 <i>suggerir</i> (-7): d ₃ 11, z 10 <i>suggerió</i> (-7): d ₃ 4, z 14, b ₃ 3

Extractes fets a partir de les dades anteriors

1. Formes produïdes:	
amb la solució prepalatal africada sorda en posició intervocàlica	1182
[t _f]:	1147
[d ₃]/[t _f]:	32
[t _f]/[-f]:	2
[t _f]/[-t _f]:	1
amb la solució prepalatal africada sonora en posició intervocàlica	655
[d ₃]:	651
[dd ₃]:	3
[d ₃]/[-f]:	1
amb altres solucions	111
[z]:	28
[x]:	22
[zγ]:	15

[b₃]: 13
 [-f]: 10
 [ɲ₃]: 8
 [g₃]: 3
 [-tʃ]: 3
 [ʃ]: 2
 [ʎ]: 2
 [ps]: 1
 [ks]: 1
 [s]: 1
 [n]: 1
 [tx]: 1

 Total

1948

En relació amb aquest extracte cal observar:

- a) En el conjunt de mots que tenen la combinació [-d₃-] en posició intervocàlica la pronunciació amb prepalatal africada sorda té una incidència molt superior a la pronunciació amb prepalatal africada sonora, com ho indica el fet que la primera representa el 60'57% de les formes produïdes i, en canvi, la segona, el 33'72%.
- b) Entre les respostes que manifesten aquest procés d'ensordiment, les que tenen només una solució plenament sorda en posició intervocàlica, [-tʃ-], representen el 97'03%; les que tenen una alternança de la solució sorda intervocàlica amb una altra solució en posició final de mot, el 0'25%; i les que tenen una alternança de la solució sorda i de la solució sonora intervocàliques, el 2'70%.
- c) Entre les respostes amb la solució prepalatal africada sonora, la solució tautosil·làbica representa el 99'38%; l'alternança d'aquesta mateixa solució amb una altra en posició final de mot, el 0'15%; i la solució heterosil·làbica representa el 0'45%.
- d) Sobre la resta de solucions, que, com hem vist en les parts anteriors d'aquesta secció, són de naturalesa fònica molt diversa i estan condicionades per causes també molt diverses, cal comentar dos aspectes diferents; en primer lloc, que tenen una incidència relativament baixa, com ho demostra el fet que representen un 5'69% sobre el total de respostes; i, en segon lloc, que sovint estan relacionades amb un mot o amb una família de mots determinats, com es pot veure en la relació següent:

28 formes pronunciades amb [ɰ]:

14 → *suggestió*

- 10 → *suggestir*
- 1 → *abordatge*
- 1 → *adjectiu*
- 1 → *allotjament*
- 1 → *mitjà*
- 22 formes amb [x]:
 - 10 → *patge*
 - 5 → *xantatge*
 - 4 → *abordatge*
 - 1 → *heretge*
 - 1 → *llinatge*
 - 1 → *peatge*
- 15 formes amb [zɣ]:
 - 10 → *jutjat*
 - 5 → *jutjar*
- 13 formes amb [bɟ]:
 - 7 → *adjudicar*
 - 3 → *adjectiu*
 - 3 → *suggestió*
- 10 formes amb [-ʃ] + 2 amb [tʃ]/[-ʃ] + 1 amb [dʒ]/[-ʃ]:
 - 9 + 2 tʃ/-ʃ + 1 dʒ/-ʃ → *xantatge*
 - 1 → *heretge*
- 8 formes amb [ɲɟ]:
 - 8 → *llotja*
- 3 formes amb [gɟ]:
 - 2 → *adjectiu*
 - 1 → *jutjar*
- 3 formes [-tʃ] + 1 amb [tʃ]/[-tʃ]:
 - 3 + 1 tʃ/-tʃ → *oratge*
- 2 formes amb [ʃ]:
 - 1 → *borratja*
 - 1 → *heretge*
- 2 formes amb [ʎ]:
 - 1 → *borratja*
 - 1 → *farratge*
- 1 forma amb [ps]:
 - 1 → *calitja*
- 1 forma amb [ks]:
 - 1 → *calitja*
- 1 forma amb [s]:
 - 1 → *ferritja*

- 1 forma amb [n]:
 1 → *calitja*
 1 forma amb [tx]:
 1 → *adjectiu*

Incidint encara en el darrer aspecte comentat a propòsit de les solucions minoritàries, convé remarcar quants i quins són els mots amb aquestes solucions; la llista anterior dona un total de 20 mots diferents, que són els següents: *abordatge, adjectiu, adjudicar, allotjament, borratja, calitja, farratge, ferritja, heretge, jutjar, jutjat, llinatge, llotja, mitjà, oratge, patge, peatge, suggerir, suggestió, xantatge*. Entre aquests mots hi ha *oratge*, amb les solucions [tʃ], [dʒ] i [-tʃ]; els altres 19 són, com és natural, els mateixos mots comentats en l'apartat *Inventari de les diferents solucions fòniques que presenta cada un dels mots enquestats* d'aquesta secció, que es caracteritzen pel fet que la inestabilitat de [-dʒ-] transcendeix un simple procés d'ensordiment. Com hem vist, aquests mots representen el 25% del total de mots del grup 1, i entre ells hi ha *mitjà*, amb la pronunciació arcaica [mi'ʒa], *borratja*, l'únic mot sense cap resposta amb la solució prepalatal africada sonora, i els cinc mots amb un índex ø d'ensordiment de -dʒ-.²⁰⁴

2. Avaluació de les freqüències:

Mots amb una freqüència de [-tʃ-] 100% → 0

Mots amb una freqüència de [-tʃ-] entre 99% i 75% → 27:

avantatge, borratja, calitja, corretger, corretja, corretjoles, formatge, lletja, metge, metgessa, (paret) mitgera, (a) mitges, mitja, mitjà, mitjalluna, mitjana, mitjanit, mitjó, petjada, pitjor, platja, prestatge, rellotge, repetjó, trepitjada, trepitjar, viatjant

Mots amb una freqüència de [-tʃ-] entre 74% i 50% → 29:

aprenentatge, carruatge, (fer la) corretgeta, corretjam/correatge(s), desitjós, empitjorar, espionatge, farratge, ferritja, fetge, heretge, imatge, mitger, (una) mitja (hora), passatge, peatge, personatge, petja, plantatge, politja, prometatge, rebutjar, rellotger, salvatge, salvatjada, solatge, viatge, viatger, viatjar

Mots amb una freqüència de [-tʃ-] entre 49% i 25% → 12:

abordatge, allotjament, corregir, desitjar, ferotge, llinatge, llotja, oratge, paisatge, passatger, patge, sutge, xantatge

Mots amb una freqüència de [-tʃ-] entre 24% i 1% → 3:

jutge, jutjar

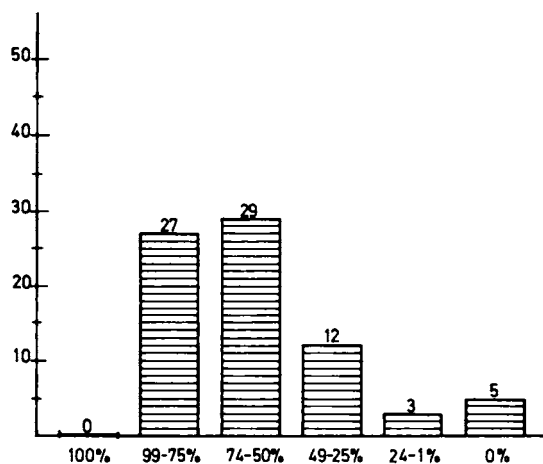
204. En el cas d'*adjectiu* la solució sorda [tx] que dona un informador és, com ja hem vist, el resultat d'un fenomen diferent d'un simple ensordiment de [-dʒ-].

Mots sense [-tʃ-] → 5:

adjudicar, adjectiu, jutjat, suggerir, suggestió

3. Freqüència absoluta de formes amb la solució prepalatal africada sorda per mot:

- 27: *metgessa*
- 25: *avantatge, repetjó*
- 24: *mitja, mitjalluna, mitjana, petjada*
- 23: *metge, (a) mitges, mitjà, mitjanit, mitjó, platja, rellotge*
- 22: *lletja, pitjor*
- 21: *corretja, formatge, prestatge, trepitjada, trepitjar, viatjant*
- 20: *corretger, empitjorar, fetge, (una) mitja (hora), viatge, viatjar*
- 19: *aprenentatge, solatge*
- 18: *calitja, corretjoles, viatger*
- 17: *politja, prometatge, salvatjada*
- 16: *carruatge, desitjós, farratge, passatge, personatge, rellotger*
- 15: *borratja, corretjam/correatge(s), espionatge, ferritja, petja, salvatge*
- 14: *heretge, imatge, (paret) mitgera*
- 13: *corregir, paisatge, peatge*
- 12: *abordatge, desitjar, llotja, plantatge, rebutjar*
- 11: *patge, sutge*
- 10: *(fer la) coretgeta, mitger, passatge*
- 8: *llinatge, oratge*
- 7: *xantatge*

GRÀFIC 13. Ensordiment de [dʒ]. Avaluació de la freqüència d'aquest fenomen en els mots amb [-dʒ-] del grup 1.

- 6: *allotjament*
 4: *ferotge*
 2: *jutge*
 1: *jutjar*
 0: *adjectiu, adjudicar, jutjat, suggerir, suggestió*

3.2. Índex decreixent de freqüència de la solució prepalatal africada sorda en posició intervocàlica en els mots del grup 2

%	
78'57	rendiment complet: <i>bateigs</i> : dʒ 4, tʃ 22, -tʃ 1, ʒ 1
75	rendiment complet: <i>estoigs</i> : dʒ 4, tʃ 21, -tʃ 3 <i>safareigs</i> : dʒ 6, tʃ 20, -tʃ 1, dʒ/tʃ 1
74'07	rendiment incomplet: <i>raigs</i> (-1): dʒ 6, tʃ 20, -tʃ 1
72'22	rendiment incomplet: <i>faigs</i> (-10): tʃ 12, -tʃ 3, -jʃ 1, -ks 1, tʃ/-tʃ 1
64'28	rendiment complet: <i>festeigs</i> : dʒ 7, tʃ 18, -tʃ 1, ʒ 1, dʒ/-tʃ 1
55'55	rendiment incomplet: <i>desigs</i> (-1): dʒ 12, tʃ 15
53'57	rendiment complet: <i>mareigs</i> : dʒ 10, tʃ 14, -tʃ 2, dʒ/tʃ 1, dʒ/-tʃ 1
50	rendiment complet: <i>sorteigs</i> : dʒ 9, tʃ 14, -tʃ 5
37'03	rendiment incomplet: <i>assaigs</i> (-1): dʒ 9, tʃ 10, -tʃ 3, -jʃ 1, ʌ 1, -ʌs 1, dʒ/-tʃ 2
32'14	rendiment complet: <i>passeigs</i> : dʒ 16, ddʒ 1, tʃ 9, -tʃ 1, dʒ/-tʃ 1

Extractes fets a partir de les dades anteriors

- Formes produïdes:
 amb la solució prepalatal africada sorda en posició intervocàlica 178
 [tʃ]: 175
 [dʒ]/[tʃ]: 2
 [tʃ]/[-tʃ]: 1
 amb la solució prepalatal africada sonora en posició intervocàlica 89

[dʒ]: 83	
[ddʒ]: 1	
[dʒ]/[-tʃ]: 5	
amb altres solucions	28
[ʒ]: 2	
[ʎ]: 1	
[-ʎs]: 1	
[-tʃ]: 21	
[-jʃ]: 1	
[-jʃ]: 1	
[-ks]: 1	

Total	295

A partir d'aquestes dades anteriors podem assenyalar els aspectes següents:

a) En el conjunt de mots d'aquest grup els informadors han donat un total de 264 respostes amb l'element estudiat en posició intervocàlica; 25 respostes amb l'element estudiat en posició final; i 6 respostes on l'element estudiat alterna la posició intervocàlica i la posició final de mot. Aquesta relació indica que en la llengua parlada hi ha, com era de preveure, una tendència molt notable a desfer el sincretisme del morfema de nombre, si més no en els mots que tenen unes característiques com les dels enquestats.²⁰⁵

b) En el conjunt de 270 respostes amb l'element estudiat en posició intervocàlica o amb l'alternança posició intervocàlica/posició final de mot les formes amb una pronunciació prepalatal africada sorda representen el 65'18% d'aquestes respostes, les formes amb una pronunciació prepalatal africada sonora el 32'92%, i les respostes que alternen la pronunciació prepalatal africada sorda i la sonora representen el 0'74%; aquesta proporció indica una tendència molt notable cap a l'ensordiment de [-dʒ-]. Ara bé, el que convé assenyalar aquí és que aquesta tendència afecta: 1) aquelles seqüències on aquest segment fònic és part integrant d'un morfema lèxic o d'un morfema derivatiu, que és el cas de [-dʒ-] en una bona part dels mots del grup 1; 2) aquelles seqüències on aquest segment és generat pels canvis fonètics que resulten de l'aplicació de les regles de flexió o de derivació, i en el cas concret dels mots del grup 2 la tendència actua sobre el segment que resulta de l'aplicació de les regles de formació de plural a un substantiu masculí.

205. Si a partir de les dades havíem de precisar amb tot rigor aquesta tendència, caldria també tenir en compte que en el total de 25 respostes amb l'element estudiat en posició final la terminació [-jʃ] de [fajʃ]-2c- correspon a un singular [faj], i la terminació [-ʎs] de [ən'saʎs]-7b- correspon a un singular [ən'saʎ].

c) En el total de respostes, les que manifesten una tendència a la pronunciació prepalatal africada sorda en posició intervocàlica representen el 60'33%; les respostes amb solucions que manifesten una pronunciació prepalatal africada sonora en posició intervocàlica representen el 30'16%; i les respostes amb altres solucions, el 9'49%.

d) En el conjunt de les 28 respostes amb altres solucions, cal observar que les que tenen la forma de plural culta, [-tʃ], són 21; és a dir, que representen el 75% del total de respostes amb aquestes altres solucions minoritàries.

2. Avaluació de les freqüències:

Mots amb una freqüència de -tʃ- 100% → 0

Mots amb una freqüència de -tʃ- entre 99% i 75% → 3

bateigs, estoigs, safareigs

Mots amb una freqüència de -tʃ- entre 74% i 50% → 6

desigs, faigs, festeigs, mareigs, raigs, sorteigs

Mots amb una freqüència de -tʃ- entre 49% i 25% → 2

assaigs, passeigs

Mots amb una freqüència de -tʃ- entre 24% i 1% → 0

Mots sense -tʃ- → 0

3. Freqüència absoluta de formes amb la solució prepalatal africada sorda en posició intervocàlica per mot:

22: *bateigs*

21: *estoigs, safareigs*

20: *raigs*

18: *festeigs*

15: *mareigs, desigs*

14: *sorteigs*

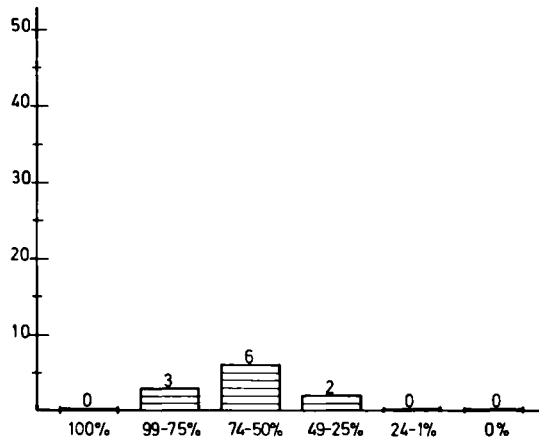
13: *faigs*

10: *assaigs*

9: *passeigs*

4. Incidència generacional de l'ensordiment de [-dʒ-]

Les dades sobre la pronunciació de [-dʒ-] en posició intervocàlica comentades en els tres apartats anteriors permeten de veure que hi ha una tendència molt notable cap a una pronunciació ensordida d'aquesta combinació; ara bé, també permeten d'observar que aquesta tendència no es manifesta amb la mateixa intensitat en tots els mots que contenen aquesta combinació fònica, de manera que, mentre un 74'71% dels mots enquestats tenen un índex de pronunciació amb la solució sorda [-tʃ-] comprès entre el 50% i el 100%, hi ha alguns mots amb una freqüència d'ensordiment molt baixa

GRÀFIC 14. *Ensordiment de [-dʒ-]*. Avaluació de la freqüència d'aquest fenomen en els mots amb [-dʒ-] del grup 2.

i 5 mots que en les respostes dels informadors no tenen indicis d'estar afectats per aquesta tendència.

Un altre aspecte considerat és que aquest fenomen s'emmarca en un procés d'instabilitat més general que va més enllà d'un simple ensordiment: en un 26'43% dels mots –19 del primer grup i 4 del segon– involucra altres sons i combinacions de sons sords o sons de naturalesa fònica molt diversa; per una altra banda, transcendeix els límits d'una funció sil·làbica única, perquè segons els mots i els parlants algunes de les solucions obtingudes comporten, com ja hem vist, una funció tautosil·làbica o una funció heterosil·làbica, o bé una posició explosiva interior de mot o una posició implosiva final de mot; i encara es pot remarcar que en una part dels mots amb solucions diferents de [-dʒ-] o [-tʃ-] no es tracta, com ja hem vist, només d'un problema d'instabilitat fònica, sinó també d'instabilitat lèxica o d'instabilitat morfològica del mot.

A continuació caldrà valorar la incidència generacional del fenomen, tal com hem fet amb els materials analitzats en els capítols anteriors. Per això, ara presento els materials d'aquesta secció ordenats segons el sentit del temps, de manera que els mots estan agrupats tenint en compte el grup generacional on es manifesten els primers indicis de pronunciació ensordida de [-dʒ-]; el grup darrer conté els mots que no tenen indicis d'aquest fenomen. En els capítols anteriors hem vist com aquesta anàlisi de la incidència generacional permet una valoració més completa de la naturalesa del fenomen, especialment perquè permet de determinar el sentit regressiu o progressiu que porta. En el cas del fenomen que ara analitzo, aquesta anàlisi generacio-

nal aporta, com veurem, una informació que va més enllà de determinar el seu sentit, perquè ens presenta un fenomen on les oscil·lacions depenen molt de cada informador concret i molt poc dels grups generacionals; i això, en línies generals, difereix dels altres fenòmens considerats fins ara.

En aquesta nova presentació dels materials es tenen en compte tots els mots enquestats a propòsit d'aquest fenomen; és a dir, tant els mots que són una forma de plural d'un substantiu masculí acabat en [-tʃ], com els que no ho són. D'altra banda, com que probablement el procés que aquí s'analitza està més desvinculat d'una evolució generacional que no pas els fenòmens analitzats fins ara, ha semblat que per tal de caracteritzar la complexitat d'aquest fenomen seria convenient de donar totes les solucions diferents obtingudes per a cada mot, i no només aquelles que indiquen un ensordiment de [-dʒ-].

4.1. Mots amb ensordiment de [-dʒ-] a partir dels informadors del grup 1

1. Total de mots: 79

2. Relació de mots amb indicació del nombre de respostes amb solució prepalatal africada sorda en posició intervocàlica i dels informadors que les han produïdes:

2.1. Cas general:

a) mots sense dʒ → 1:

borratja (15; tʃ: 1abcd 2abcd 3ad 4abc 5d 6a) <f: 5c; ʌ: 6d>

b) mots amb les solucions dʒ i tʃ → 57:

metgessa (27; tʃ: 1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd) <dʒ: 7b>

avantatge (25; tʃ: 1abcd 2bcd 3bcd 4bcd 5abd 6abc 7abcd; dʒ/tʃ: 3a 5c)
<dʒ: 2a 4a 6d>

repetjò (25; tʃ: 1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5abd 6abc 7acd; dʒ/tʃ 5c) <dʒ: 3b>

mitja (24; tʃ: 1bcd 2abd 3bcd 4bcd 5abd 6abcd 7acd; dʒ/tʃ: 1a 5c) <dʒ: 2c 3a 4a 7b>

mitjalluna (24; tʃ: 1abd 2bd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd; dʒ/tʃ 1c)
<dʒ: 2ac 3a 7b>

mitjana (24; tʃ: 1abcd 2bd 3bcd 4abcd 5abcd 6abcd 7cd; dʒ/tʃ: 7a) <dʒ: 2ac 3a 7b>

petjada (24; tʃ: 1abcd 2abd 3bcd 4bcd 5abcd 6abcd 7cd; dʒ/tʃ: 2c)
<dʒ: 3a>

metge (23; tʃ: 1abcd 2abd 3bcd 4abc 5abd 6bcd 7acd; dʒ/tʃ: 5c) <dʒ: 2c 3a 4d 6a 7b>

- (a) *mitges* (23; tf: 1abd 2bd 3bcd 4abcd 5abd 6abcd 7bcd; d₃/tf: 1c) <d₃: 2ac 3a 5c 7a>
mitjanit (23; tf: 1abcd 2bcd 3bcd 4bcd 5abd 6abcd 7acd) <d₃: 2a 3a 4a 5c 7b>
mitjó (23; tf: 1abcd 2bd 3bcd 4abcd 5abd 6abcd 7acd) <d₃: 2ac 3a 5c 7b>
platja (23; tf: 1abcd 2bcd 3bcd 4bcd 5bd 6abcd 7abcd) <d₃: 2a 3a 4a 5ac>
rellotge (23; tf: 1abcd 2cd 3bcd 4abcd 5ab 6c 7abcd; d₃/tf: 2b 5d 6d) <d₃: 2a 3a 5c 6ab>
lletja (22; tf: 1abc 2abd 3bcd 4abcd 5abd 6bcd 7acd) <d₃: 1d 2c 3a 5c 6a 7b>
pitjor (22; tf: 1abcd 2bd 3bd 4abcd 5abd 6abcd 7acd) <d₃: 2ac 3a 5c 7b; dd₃: 3c>
corretja (21; tf: 1bcd 2bd 3bcd 4abcd 5abd 6bcd 7acd) <d₃: 1a 2ac 3a 5c 6a 7b>
formatge (21; tf: 1abcd 2bd 3abc 4abcd 5abd 6bc 7acd) <d₃: 2ac 3d 5c 6ad 7b>
prestatge (21; tf: 1abcd 2cd 3bc 4abcd 5abd 6abcd 7cd) <d₃: 2ab 3ad 5c 7ab>
trepitjada (21; tf: 1abc 2bcd 3c 4bcd 5abd 6abcd 7acd; d₃/tf: 3b) <3d: 1d 2a 3a 4a 5c 7b; dd₃: 3d>
trepitjar (21; tf: 1abd 2bd 3c 4abcd 5abcd 6abcd 7acd) <d₃: 1c 2ac 3ab 7b; dd₃: 3d>
viatjant (21; tf: 1abcd 2c 3cd 4bcd 5abcd 6acd 7abcd) <d₃: 2abd 3ab 4a 6b>
corretger (20; tf: 1abcd 2d 3bcd 4abcd 5abd 6bcd 7ad) <d₃: 2ac 3a 5c 6a 7b>
empitjorar (20; tf: 1abcd 2bd 3b 4bcd 5abd 6acd 7cd; d₃/tf: 3c 4a) <d₃: 2ac 3ad 5c 6b 7ab>
fetge (20; tf: 1bcd 2b 3bcd 4abcd 5abd 6bcd 7acd) <d₃: 1a 2acd 3a 5c 6a 7b>
(una) mitja (hora) (20; tf: 1abd 2bd 3bcd 4bc 5abd 6abcd 7acd) <d₃: 1c 2ac 3a 4ad 5c 7b>
viatge (20; tf: 1abd 2bcd 3bc 4bcd 5abd 6acd 7acd) <d₃: 1c 2a 3ad 4a 5c 6b 7b>
viatjar (20; tf: 1abd 2bc 3cd 4bcd 5abcd 6acd 7acd) <d₃: 1c 2ad 3ab 4a 6b 7b>
aprenentatge (19; tf: 1abcd 2bcd 3bc 4bcd 5bd 6ac 7cd; d₃/tf: 5c) <d₃: 2a 3ad 4a 5a 6bd 7ab>
solatge (19; tf: 1abd 2bcd 3cd 4bcd 5ab 6acd 7acd) <d₃: 1c 2a 3ab 4a 5cd 6b 7b>
corretjoles (18; tf: 1bcd 2ad 3abcd 4abcd 5abcd 6c) <d₃: 1a 2bc>

- viatger* (18; tf: 1abcd 2bc 3cd 4bcd 5bcd 6d 7acd) <d3: 2ad 3ab 4a 5a 6abc 7b>
- politja* (17; tf: 1bcd 2bd 4abcd 5abcd 6bc 7a; d3/tf: 6a) <d3: 1a 2ac 3abd 7b>
- prometatge* (17; tf: 1abcd 2bcd 3c 4bcd 5abd 6cd 7d) <d3: 2a 3abd 4a 5c 6ab 7ab>
- salvatjada* (17; tf: 1abcd 2bd 3cd 4bcd 5ab 6ac 7ad) <d3: 2ac 3ab 4a 5cd 6bd 7bc>
- carruatge* (16; tf: 1bcd 2cd 3bc 4bcd 5abd 6c 7cd) <d3: 1a 2ab 3ad 4a 5c 6abd 7ab>
- desitjós* (16; tf: 1abc 2bd 3c 4bcd 5bcd 6cd 7d; d3/tf: 3d) <d3: 1d 2ac 3ab 4a 5a 6ab 7abc>
- passatge* (16; tf: 1abd 2cd 3ad 4cd 5ab 6c 7abcd) <d3: 1c 2a 3b 4a 5cd 6abd>
- personatge* (16; tf: 1abcd 2bc 3ac 4bcd 5ab 7cd; d3/tf: 2d) <d3: 2a 3bd 4a 5cd 6abcd 7ab>
- rellotger* (16; tf: 1abd 2bc 3cd 4bcd 5ab 6cd 7ad) <d3: 1c 2ad 3ab 4a 5cd 6ab 7bc>
- corretjam/correatge(s)* (15; tf: 1bd 2bd 3bd 4bc 5abd 6c 7ad; d3/tf: 1a) <d3: 2ac 3a 4ad 5c 6ab 7bc>
- espionatge* (15; tf: 1bd 2bcd 3c 4bcd 5ab 6c 7cd; d3/tf: 6b) <d3: 1a 2a 3abd 4a 5cd 6ad 7ab>
- petja* (15; tf: 1abd 2cd 3abc 4bd 5c 6bcd 7d) <d3: 1c 2ab 3d 4ac 5abd 6a>
- salvatge* (15; tf: 1bcd 2bd 3c 4bcd 5ab 6c 7ad; d3/tf: 2c) <3: 1a 2a 3abd 4a 5cd 6abd 7bc>
- imatge* (14; tf: 1bd 2cd 3cd 4bcd 5ab 6c 7d; d3/tf: 1c) <d3: 1a 2ab 3ab 4a 5cd 6abd 7abc>
- (*paret*) *mitgera* (14; tf: 1acd 2bd 3cd 4abcd 5a 6a 7d) <d3: 2ac 3a>
- corregir* (13; tf: 1bd 2c 3cd 4bcd 5bd 6c 7c; d3/tf: 6d) <d3: 1ac 2abd 3ab 4a 5ac 6ab 7abd>
- paisatge* (13; tf: 1d 2d 3cd 4bcd 5b 6c 7cd; d3/tf: 2c 5a) <d3: 1ab 2ab 3ab 4a 5cd 6abd 7ab>
- desitjar* (12; tf: 1abc 2bd 4bc 5bd 6cd 7d) <d3: 1d 2ac 3abcd 4ad 5ac 6ab 7abc>
- llotja* (12; tf: 1abcd 2d 3bc 4acd 6c 7d) <d3: 2ab 3a 5bcd 6b; j3: 2c 3d 4b 5a 6ad 7ab>
- plantatge* (12; tf: 1abcd 2cd 3d 4bcd 5b 6d) <d3: 2a 3a 4a 5d 7b>
- rebutjar* (12; tf: 1b 2bd 3d 4bcd 5ab 6ac 7d) <d3: 2ac 3ab 5cd 6bd 7bc>
- sutge* (11; tf: 2cd 3d 4bcd 5ab 7ad; d3/tf: 1b) <d3: 1acd 2ab 3abc 4a 5cd 6c 7bc>
- (*fer la*) *corretgera* (10; tf: 1bcd 2bd 3ab 4bc 6d) <d3: 1a 2a 4a 5c>
- mitger* (10; tf: 1ad 2bd 3c 4ac 6ac 7d) <d3: 2c 3a 7ab>

- passatger* (10; tf: 1b 2c 3d 4bcd 5ab 7cd) <d₃: 1acd 2abd 3abc 4a 5cd 6abcd 7ab>
- ferotge* (4; tf: 1b 4d 6d 7d) <d₃: 3ab 4c 5acd 6abc 7ab>
- c) mots amb les solucions d₃, tf (i -tf) → 1:
oratge (8; tf: 1c 2d 3d 4cd 6c 7d; tf/-tf: 1b) <d₃: 2a 3a 5cd 6abd; -tf: 1ad 4a>
- d) mots amb les solucions d₃, tf i z → 2:
mitjà (23; tf: 1abd 2bd 3bcd 4bcd 5abcd 6abcd 7acd; d₃/tf: 1c) <d₃: 2c 3a 4a 7b; z: 2a>
allotjament (6; tf: 1bcd 2c 4c 6c) <d₃: 2abd 3ab 4a 5abcd 6abd 7acd; z: 7b>
- e) mots amb les solucions d₃, tf i λ → 1:
ferratge (16; tf: 1abcd 2cd 3c 4cd 5abd 6c 7acd) <d₃: 2ab 3abd 4a 5c 6ab 7b; λ: 4b>
- f) mots amb les solucions d₃, tf i s → 1:
ferritja (15; tf: 1bc 2d 3bd 4abd 5abc 6bc 7d; d₃/tf: 2b) <d₃: 1ad 2ac 3a 6a 7ab; s: 4c>
- g) mots amb les solucions d₃, tf i x → 2:
peatge (13; tf: 1b 2bd 3cd 4bcd 5ab 6c 7cd) <d₃: 2a 3ab 4a 5cd 6abd 7b; x: 7a>
patge (11; tf: 1abd 2c 3c 4cd 5a 6b 7d; d₃/tf: 6c) <d₃: 1c 3b 4a 5cd 6ad; x: 2abd 3ad 4b 5b 7abc>
- h) mots amb les solucions d₃, tf, x (i -f) → 1:
xantatge (7; tf: 1a 5b 6cd 7d; tf/-f: 4b 7c) <d₃: 2b 3d; d₃/-f: 5c; x: 1d 2c 3a 7ab; -f: 2d 3b 4acd 5ad 6ab>
- i) mots amb les solucions d₃, tf, z i x → 1:
abordatge (12; tf: 1b 2bd 3d 4bc 5ad 6bc 7cd) <d₃: 2a 3ab 4a 5c 6a; z: 7b; x: 1a 4d 5b 7a>
- j) mots amb les solucions d₃, tf, f, x (i -f) → 1:
heretge (14; tf: 1abcd 2cd 3cd 4bcd 5b 6c 7d) <d₃: 2a 3b 4a 5cd 6abd 7bc; f: 3a; x: 7a; -f: 5a>
- k) mots amb les solucions d₃, tf, ps, ks, n → 1:
calitja (18; tf: 1abd 2abcd 3abc 4ad 5acd 6bc 7c) <d₃: 3d 6a 7b; ps: 1c; ks: 4b; n: 4c>

2.2. Mots que són un substantiu masculí plural:

- a) mots sense d₃:
faigs (13; tf: 1abd 2ad 3ab 4ad 5cd 6c; tf/-tf: 7d) <-tf: 4c 6ad; -js: 2c; -ks: 1c>
- b) mots amb les solucions d₃ i tf:
desigs (15; tf: 1abcd 2ab 4bcd 5bd 6c 7acd) <d₃: 2cd 3abd 4a 5ac 6abd 7b>

- c) mots amb les solucions dʒ, tʃ (i -tʃ):
estoigs (21; tʃ: 1cd 2abd 3abcd 4acd 5abcd 6abc 7cd) <dʒ: 2c 4b 7ab;
 -tʃ: 1ab 6d>
safareigs (21; tʃ: 1bd 2abd 3ac 4abcd 5abcd 6bc 7acd; dʒ/tʃ: 3b) <dʒ:
 1ac 2c 3d 6a 7b; -tʃ: 6d>
raigs (20; tʃ: 1abd 2abd 3bd 4abcd 5abcd 6bc 7cd) <dʒ: 1c 2c 3a 6a 7ab;
 -tʃ: 6d>
mareigs (15; tʃ: 1bd 2bd 3c 4bcd 5abd 6bc 7d; dʒ/tʃ: 1c) <dʒ: 2ac 3abd
 4a 5c 6a 7ac; -tʃ: 6d 7b; dʒ/-tʃ: 1a>
sorteigs (14; tʃ: 1bd 2bd 4bcd 5ad 6bc 7acd) <dʒ: 2ac 3abcd 4a 5c 6a;
 -tʃ: 1ac 5b 6d 7b>
passeigs (9; tʃ: 1b 4bcd 5ab 6b 7cd) <dʒ: 1cd 2abcd 3abd 4a 5cd 6ac 7ab;
 ddʒ: 3c; -tʃ: 6d; dʒ/-tʃ: 1a>
- d) mots amb les solucions dʒ, tʃ, ʒ (i -tʃ):
bateigs (22; tʃ: 1abcd 2abd 3abc 4abcd 5abd 6bc 7acd) <dʒ: 2c 3d 5c 6a;
 ʒ: 7b; -tʃ: 6d>
festeigs (18; tʃ: 1abd 2abd 3b 4bcd 5abcd 6bc 7cd) <dʒ: 1c 2c 3d 4a 6a
 7ab; ʒ: 3a; -tʃ: 6d; dʒ/-tʃ: 3c>
- e) mots amb les solucions dʒ, tʃ, λ (i -tʃ, -jʃ, -λs):
assaigs (10; tʃ: 1b 2cd 4bcd 5d 6ac 7c) <dʒ: 2ab 3bcd 4a 5abc; λ: 7d;
 -tʃ: 1d 6bd; -jʃ: 7a; -λs: 7b; dʒ/-tʃ: 1ac>

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de respostes amb la solució prepalatal africada sorda en posició intervocàlica:

%	
96'42	<i>metgessa</i>
96'15	<i>repetjó</i>
96	<i>petjada</i>
89'28	<i>avantatge</i>
88'23	<i>borratja</i>
85'71	<i>corretjoles, mitja, mitjalluna, mitjana</i>
82'35	<i>(paret) mitgera</i>
82'14	<i>metge, (a) mitges, mitjà, mitjanit, mitjó, platja, rellotge</i>
78'57	<i>bateigs, lletja, pitjor</i>
76'92	<i>corretger</i>
75	<i>calitja, corretja, estoigs, formatge, prestatge, trepitjada, trepitjar, viatjant</i>
74'07	<i>raigs</i>
72'22	<i>faigs</i>
71'42	<i>(fer la) corretgeta, empitjorar, fetge, mitger, (una) mitja (hora), safareigs, viatge, viatjar</i>
70'83	<i>politja</i>

70'58	<i>plantatge</i>
67'85	<i>aprenentatge, solatge</i>
64'28	<i>festeigs, viatger</i>
64	<i>passatge</i>
62'96	<i>prometatge</i>
62'50	<i>ferritja</i>
60'71	<i>salvatjada</i>
60	<i>corretjam/correatges, petja</i>
59'25	<i>farratge</i>
57'14	<i>carruatge, desitjós, personatge, rellotger</i>
55'55	<i>desigs, espionatge</i>
54'54	<i>rebutjar</i>
54'16	<i>peatge</i>
53'57	<i>mareigs, salvatge</i>
51'85	<i>heretge</i>
50	<i>imatge, sorteigs</i>
48'14	<i>paisatge</i>
46'42	<i>corregir</i>
44'44	<i>llotja, oratge</i>
44	<i>sutge</i>
42'85	<i>abordatge, desitjar</i>
39'28	<i>patge</i>
37'03	<i>assaigs</i>
35'71	<i>passatger</i>
32'14	<i>passeigs</i>
29'16	<i>xantatge</i>
26'66	<i>ferotge</i>
26'08	<i>allotjament</i>

4.2. Mots amb ensordiment de [-dʒ-] a partir dels informadors del grup 2

1. Total de mots: 1

2. Relació de mots amb indicació del nombre de respostes amb la solució prepalatal africada sorda en posició intervocàlica i dels informadors que les han produïdes:

a) mots sense altres solucions que dʒ i tʃ → 0

b) mots amb les solucions dʒ, tʃ i x → 1:

llinatge (8; tʃ: 2d 3d 4cd 5ab 6c 7d) <dʒ: 3ab 4a 5cd 6abd 7bc; x: 7a>

3. Freqüència relativa de respostes amb la solució prepalatal africada sorda en posició intervocàlica:

%
42'10 *llinatge*

4.3. *Mots amb ensordiment de [-dʒ-] a partir dels informadors del grup 3*

1. Total de mots: 2

2. Relació de mots amb indicació del nombre de respostes amb la solució prepalatal africada sorda en posició intervocàlica i dels informadors que les han produïdes:

a) mots sense altres solucions que dʒ i tʃ → 1

jutge (2; tʃ: 3d; dʒ/tʃ: 7d) <dʒ: 1abcd 2abcd 3abc 4abcd 5abcd 6abcd 7abc>

b) mots amb les solucions dʒ, tʃ, zɣ, gʒ → 1:

jutjar (1; tʃ: 3d) <dʒ: 1ad 2abd 3abc 4acd 5bcd 6abcd 7abc; zɣ: 1bc 2c 4b 5a; gʒ: 7d>

3. Relació d'aquests mateixos mots ordenats segons la freqüència relativa de respostes amb la solució prepalatal africada sorda en posició intervocàlica:

%
7'14 *jutge*
3'57 *jutjar*

4.4. *Mots amb ensordiment de [-dʒ-] a partir dels informadors del grup 4*

Total de mots: 0

4.5. *Mots amb ensordiment de [-dʒ-] a partir dels informadors del grup 5*

Total de mots: 0

4.6. *Mots amb ensordiment de [-dʒ-] a partir dels informadors del grup 6*

Total de mots: 0

4.7. *Mots amb ensordiment de [-dʒ-] a partir dels informadors del grup 7*

Total de mots: 0

4.8. *Mots sense ensordiment de [-dʒ-]*

1. Total de mots: 5.

2. Relació de mots amb indicació de les solucions i dels informadors que les han produïdes:

- a) mots amb les solucions d₃ i b₃:
adjudicar (d₃: 1ad 2cd 3bd 4abc 5cd 6abcd 7abcd; b₃: 1b 2ab 3a 4d 5ab)
- b) mots amb les solucions d₃ i z₃:
suggerir (d₃: 1a 2acd 4ab 5abc 6ad; z₃: 3b 4cd 5d 6bc 7abcd)
- c) mots amb les solucions d₃, z_γ:
jutjat (d₃: 1b 2abd 3abcd 4acd 5d 6acd 7bcd; z_γ: 1acd 2c 4b 5abc 6b 7a)
- d) mots amb les solucions d₃, z₃ i b₃:
suggestió (d₃: 2a 4a 6d 7d; z₃: 2d 3bd 4bc 5abd 6abc 7abc; b₃: 3c 4d 5c)
- e) mots amb les solucions d₃, g₃, b₃, z₃ i tx → :
adjectiu (d₃: 1d 2acd 3b 4abc 5bcd 6acd 7abcd; g₃: 3d, 6b; b₃: 2b 3a 5a; z₃: 1a; tx: 4d)

En relació amb la totalitat d'aquests resultats la dada més important és segurament el fet que, en el conjunt de 82 mots que tenen indicis d'ensordiment de [-d₃-] en posició intervocàlica, 79 manifesten els primers indicis d'ensordiment de [-d₃-] entre els informadors del primer grup generacional. Per tal de valorar adequadament aquesta dada cal afegir que sobre un total de 87 mots enquestats: a) hi ha 5 mots que no manifesten cap indicati d'aquesta pronunciació sorda intervocàlica en cap grup generacional; d'aquests mots no n'hi ha cap que sigui una forma de plural d'un substantiu masculí; b) 79 mots presenten els primers indicis d'aquesta pronunciació sorda entre els informadors nascuts durant la primera dècada d'aquest segle; c) dels tres mots restants, un *-llinatge-* s'incorpora al procés d'ensordiment entre els informadors del segon grup generacional i té una continuïtat de respostes amb la solució [-tʃ-] en tots els altres grups generacionals; en canvi, els altres dos mots *-jutge* i *jutjar-* tenen una freqüència de pronunciació sorda mínima i, en part, produïda per un mateix informador. De manera que en línies generals podríem dir: a) dins el conjunt de mots amb la combinació [-d₃-] en posició intervocàlica una gran majoria està afectada per un procés d'ensordiment d'aquesta combinació i una petita minoria no està gens o està molt poc afectada per aquesta tendència; b) aquesta tendència a l'ensordiment no afecta només els informadors dels grups generacionals més joves, sinó que també es dona entre els informadors més vells; c) gairebé la totalitat dels mots que manifesten el procés d'ensordiment de [-d₃-] queden involucrats en aquest procés en la parla dels informadors del grup generacional més vell.

En la mesura que una recollida de dades sincrònica projectada sobre informadors d'edats diferents serveix per valorar diferents etapes diacròniques sobre el canvi lingüístic, l'anàlisi d'aquests resultats permet de suposar que l'existència persistent entre els informadors més vells d'una pronuncia-

ció sorda d'aquesta combinació sonora reflecteix que aquesta tendència a l'ensordiment de [-dʒ-] ha actuat, si més no, al llarg de tot aquest segle.

Incidint encara en aquest mateix aspecte cal observar que els mots, en general, estan afectats de manera diferent per la tendència a l'ensordiment de [-dʒ-], i això es veu amb una simple ullada als índexs de freqüència; ara bé, si es tractés d'una tendència relativament moderna no seria agosarat de pensar que aquesta tendència actua amb més força a mesura que ens acostem cap als grups més joves ni possiblement tampoc que actua amb menys força en aquells mots que tenen un ús limitat entre el jovent; és a dir, si es tractés d'un fenomen progressiu i directament associat al mot, podríem esperar: a) un augment de la tendència a l'ensordiment en els grups generacionals més joves; b) una repercussió menor d'aquesta tendència entre els vells en el cas de mots que tenen un ús més complet entre informadors vells que entre el jovent. Però el cas és que aquest grau de predisposició a l'ensordiment no sembla que vingui condicionat ni per l'edat dels parlants ni per una relació directa amb el grau de difusió del mot entre les generacions més joves. I així trobem que mots amb un ús més limitat a mesura que avancem cap a les generacions joves —com és ara *borratja*, (*fer la*) *corretgeta*, *corretjoles*, *mitger*, (*paret*) *mitgera*, *petja* o *repetjó*— tenen en general una incidència elevada de l'ensordiment de [-dʒ-], que també se sol manifestar així entre els informadors dels grups generacionals més vells; d'altra banda, i com veurem amb més detall en el punt següent, una anàlisi de la incidència del fenomen en cada informador dona prou elements per pensar que, tot i tractar-se d'una tendència bastant general, no sembla que sigui realment progressiva.

Un altre aspecte que insinuen aquests resultats és el següent: tal com he explicat a la secció *Els fenòmens estudiats* (apartat *Alguns aspectes sobre la distribució i altermança d'aquests sons*) els investigadors que s'han preocupat per l'ensordiment de [-dʒ-] en posició intervocàlica han tendit a relacionar aquest fenomen amb el procés d'africació de [ʃ-] inicial de mot i, a vegades, amb el procés d'africació de [ʒ-] també inicial de mot; encara que realment hi pugui haver aquesta relació, la comparació de les dades del procés d'africació de [ʃ-] i de [ʒ-], per una banda, i el d'ensordiment de [-dʒ-], per l'altra, fa veure que aquests dos fenòmens, si més no, corresponen a dues etapes diferents. Siguin quines siguin les causes que van propiciar-los sembla: a) que van començar a actuar més aviat en el cas de [-dʒ-], com ho demostra el fet que pràcticament tots els mots que manifesten el procés d'ensordiment de [-dʒ-] queden involucrats en aquest fenomen entre els informadors del primer grup generacional; b) que també van actuar amb una força superior en el cas de [-dʒ-], com ho demostren, per una banda, la comparació dels índexs de freqüència de cada fenomen,²⁰⁶ i, per l'altra, la comparació del grau d'incidència de cada un d'aquests fenòmens en els grups d'informadors més vells.²⁰⁷

4.9. *Nombre de solucions amb ensordiment de -dʒ- en posició intervocàlica, o amb indicis d'aquest fenomen, que ha donat cada informador*

Com que el procés d'ensordiment de -dʒ- en posició intervocàlica sembla més complex i més difícil de determinar que els canvis lingüístics analitzats en les seccions anteriors, presentaré un resum de totes les solucions que ha donat cada informador, és a dir, tant de les que representen el procés d'ensordiment com qualsevol altre tipus de solució (vegeu les dues pàgines següents).

Una primera valoració d'aquestes dades, per superficial que sigui, fa veure ben aviat els contrastos i la irregularitat en la distribució de solucions; com es pot observar, sembla que aquestes solucions estan més en relació amb cada informador concret que no pas amb els grups generacionals. A continuació tractaré una mica més els aspectes d'aquestes dades que permeten d'observar alguns altres detalls sobre la naturalesa del procés d'ensordiment de [-dʒ-] i sobre la seva incidència en els informadors.

4.10. *Sobre la naturalesa del procés*

En els fenòmens analitzats fins ara —la iodització tradicional, l'africació de f- inicial de mot i l'africació de ʒ- inicial de mot— l'anàlisi de la incidència generacional ha servit per determinar el sentit del procés, bàsicament per determinar en cada cas si es tracta d'un fenomen en progressió o en regressió, i de les fluctuacions que s'hi manifesten. En el cas de l'ensordiment de [-dʒ-] en posició intervocàlica sembla evident que les dades no donen elements suficients per determinar el sentit que porta aquest procés. En principi, l'observació dels contrastos que hi ha entre informadors d'un mateix grup generacional i la comparació de les mitjanes permeten de suposar que la tendència a l'ensordiment de [-dʒ-] no està massa vinculada amb el canvi de les generacions compreses entre els informadors més vells i els més joves; és a dir, que el període de temps reflectit per aquests set grups és insuficient per saber si es tracta d'una tendència progressiva o regressiva; això no exclou, però, que les dades il·lustrin que un dels aspectes que determinen la naturalesa d'aquest procés és el fet que es tracta d'un fenomen que al llarg d'aquest segle està sotmès a una fluctuació continuada, i en els resultats, si més no, aquesta fluctuació té una estructura ondular. I així, si a partir

206. Vegeu les dades i els gràfics de l'apartat 3 (*Índex de freqüència de les diferents solucions*) de cada una de les seccions corresponents: f-*inicial* (pàgs. 320-323 i 326), ʒ-*inicial* (pàgs. 355-357 i 360) i -dʒ- *intervocàlica* (pàgs. 389-391 i 396).

207. Compareu els resums de dades de cada informador i de cada grup generacional a l'apartat 4 de cada una de les dues seccions anteriors —pàgs. 340 i 370— amb els resums que hi ha en aquesta mateixa secció —pàgs. 412-413.

	tf	d3/uf	uf/-uf	uf/-f	d3	dd3	d3/-uf	d3/-f	3	f	h	s	n	x	g3	b3	ps	ks	l3	tx	zy	-uf	-f	-jf	-ks	-hs	-js	
1a	51	2			19		3		1					1							1	3						81
1b	72	1	1		3											1					1	1						80
1c	45	5			17		1										1				2	1			1			73
1d	64				12									1							1	2						80
2a	16				64				1					1		1												83
2b	53	2			19									1		2												77
2c	33	3			39									1					1		2					1		80
2d	66	1			16				1					1									1					86
3a	14	1			63				1	1				2		2												84
3b	37	2			40				2														1					82
3c	54	1			8	2	1									1												67
3d	48	1			26	2			1					1	1					1								81
4a	29	1			52																	1	1					84
4b	67			1	5				1		1			1				1	1		2							80
4c	74				7				2			1	1					1				1	1					87
4d	70				7				1					1		2					1		1					83
5a	59	1			13				1							2				1	2		2					81
5b	65				8				1					2		1					1	1						79
5c	20	5			55			1		1						1					1							84
5d	51	1			28				2														1					83
6a	30	1			48				1										1			1	1					83
6b	37	1			35				2							1					1	1	1					79
6c	69	1			11				2																			83
6d	35	2			28						1									1		10						77
7a	37	1			28				2					6							1							77
7b	6				60				5					2							1	2				1		77
7c	50			1	18				2					1														72
7d	70	1	1		5				1						1													80
1.322		34	2	2	734	4	5	1	30	2	3	1	1	22	3	13	1	1	8	1	15	24	10	1	1	1	1	2.243

Extracte fet a partir de les dades anteriors:²⁰⁸

	tʃ	dʒ	altres	
1a	53	22	6	→81
1b	74	3	3	→80
1c	50	18	5	→73
1d	64	12	4	→80
m. 60'25				
2a	16	64	3	→83
2b	55	19	3	→77
2c	36	39	5	→80
2d	67	16	3	→86
m. 43'5				
3a	15	63	6	→84
3b	39	40	3	→82
3c	55	11	1	→67
3d	49	28	4	→81
m. 39'5				
4a	30	52	2	→84
4b	68	5	7	→80
4c	74	7	6	→87
4d	70	7	6	→83
m. 60'5				
5a	60	13	8	→81
5b	65	8	6	→79
5c	25	56	3	→84
5d	52	28	3	→83
m. 50'5				
6a	31	48	4	→83
6b	38	35	6	→79
6c	70	11	2	→83
6d	37	28	12	→77
m. 44				
7a	38	28	11	→77
7b	6	60	11	→77
7c	51	18	3	→72
7d	72	5	3	→80
m. 41'75				

208. En aquest extracte [tʃ] representa les respostes amb les solucions: [-tʃ-], [-dʒ-]/[-tʃ-], [-tʃ-]/[-tʃ], [-tʃ-]/[-ʃ]; [dʒ] representa les respostes amb les solucions: [-dʒ-], [-ddʒ-], [-dʒ-]/[-tʃ], [-dʒ-]/[-ʃ].

d'aquestes dades havíem de caracteritzar el procés, podríem concloure que es tracta d'un procés amb una gran inestabilitat, i que aquesta inestabilitat es manifesta, entre d'altres aspectes, amb aquesta ondulació contínua entre:

augment de la pronunciació sonora/descens de la pronunciació sorda

augment de la pronunciació sorda/descens de la pronunciació sonora

augment de la pronunciació sonora/descens de la pronunciació sorda

...

4.11. *Sobre els informadors*

La dada més important que es desprèn de la comparació dels resultats de cada informador és que la tendència a l'ensordiment de [-d₃-] depèn, més que en cap altre dels fenòmens analitzats fins ara, de cada informador. En relació amb la inestabilitat d'aquestes dues solucions en el conjunt d'informadors del treball, i especialment per corroborar el fet que aquest fenomen sembla condicionat a la singularitat de cada individu, interessa d'assenyalar dos aspectes fonamentals:

a) *Condicionants generacionals*. Les dades no indiquen que es pugui establir una correlació massa clara entre l'evolució de l'ensordiment de [-d₃-] i uns condicionants generacionals; en efecte, una simple observació dels resultats fa veure que, llevat del primer grup generacional, en tots els altres hi ha uns informadors amb una incidència molt elevada de la pronunciació sorda i uns altres informadors amb una incidència també elevada de la pronunciació sonora, de manera que, llevat del primer, no hi ha cap altre grup generacional on no es produeixin contrastos bastant notables entre informadors; per això sembla que es pot concloure que en cada informador el predomini de la tendència a una pronunciació sorda o a una pronunciació sonora de la combinació prepalatal africada queda bastant al marge del grup generacional al qual pertanyi.

A causa de les característiques que té aquest procés des del punt de vista generacional, sembla que la mitjana de cada grup no és una dada tan important com en el cas dels fenòmens analitzats en els capítols anteriors. Així i tot, com una aportació purament informativa, veurem també a continuació la desviació de cada informador en relació amb la mitjana de pronunciació sorda produïda en el seu grup generacional:

Desviació absoluta

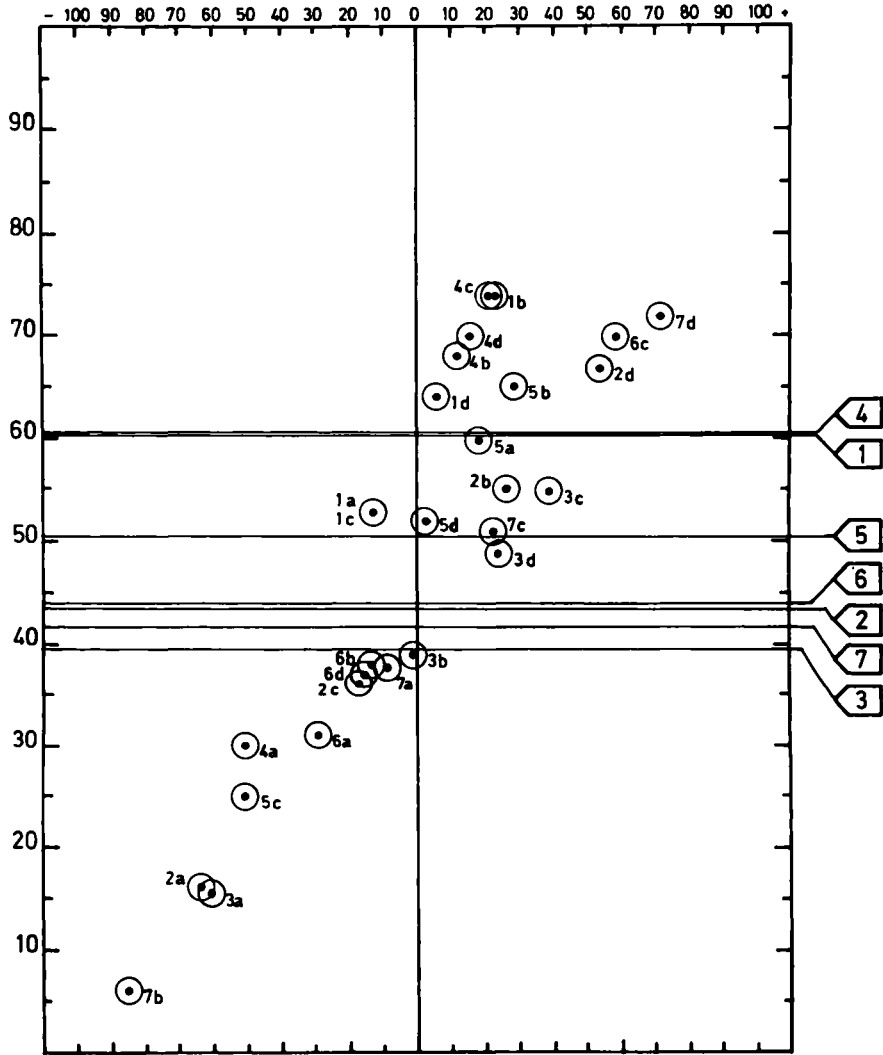
	a	b	c	d	mitjana
1	- 7'25	+ 13'75	- 7'25	+ 3'75	60'25
2	-27'5	+ 11'5	- 7'5	+ 23'5	43'5
3	-24	- 0'5	+ 15'5	+ 9'5	39'5
4	-30'5	+ 7'5	+ 13'5	+ 9'5	60'5
5	+ 9'5	+ 14'5	-25'5	+ 1'5	50'5
6	-13	- 6	+ 26	- 7	44
7	- 3'75	-35'75	+ 9'25	+ 30'25	41'75

Desviació relativa

	a	b	c	d
1	-12'44	+ 22'82	-12'44	+ 6'22
2	-63'21	+ 26'43	-17'24	+ 54'02
3	-60'75	- 1'26	+ 39'24	+ 24'05
4	-50'41	+ 12'39	+ 21'48	+ 15'70
5	+ 18'81	+ 28'71	-50'49	+ 2'97
6	-29'54	-13'63	+ 59'09	-15'09
7	- 8'98	-85'62	+ 22'15	+ 72'45

b) *Condicionants familiars.* Les dades tampoc no permeten d'establir una correlació massa clara entre la tendència a la pronunciació sorda o a la pronunciació sonora i la vinculació familiar, de manera que els hàbits articuladoris adquirits en el si de la família sembla que tampoc no hi tenen un paper decisiu. Per tal de confirmar això, veurem a continuació com els informadors que tenen vincles familiars no solen tenir un comportament lingüístic massa semblant pel que fa a aquest fenomen, i això afecta tant els que tenen una relació de pares a fills, i, per tant, pertanyen a grups generacionals diferents, com els que són germans, i, per tant, o pertanyen al mateix grup generacional o són d'un grup generacional veí:

	tʃ	dʒ	altres
1) germans:			
1c i 2a			
1c	50	18	5
2a	16	64	3
6d i 7d			
6d	37	28	12
7d	72	5	3

GRÀFIC 16. Ensordiment de $-d_3-$. Il·lustració gràfica de la desviació absoluta i de la desviació relativa de cada informador en relació amb la mitjana d'ensordiment de $[-d_3-]$ del seu grup generacional.

	tf	d3	altres
7a i 7b			
7a	38	28	11
7b	6	60	11

	tʃ	dʒ	altres
2) pares i fills:			
1b i 5a			
1b	74	3	3
5a	60	13	8
2a i 5d			
2a	16	64	3
5d	52	28	3
4b, 4c, 6d i 7d			
4b	68	5	7
4c	74	7	6
6d	37	28	12
7d	72	5	3
4d i 7c			
4d	70	7	6
7c	51	18	3
3) altres relacions familiars (ties i nebots):			
1c i 5d			
1c	50	18	5
5d	52	28	3
2c i 5b			
2c	36	39	5
5b	65	8	6

5. La sonorització de -tʃ-

Aquest apartat és l'últim d'aquest capítol dedicat a la caracterització de la tendència a l'ensordiment de [-dʒ-] en posició intervocàlica en la zona del català central influïda pel barceloní. Té com a objectiu determinar si, de la mateixa manera que existeix una tendència a articular de manera sorda la combinació prepalatal africada sonora en posició intervocàlica interior de mot, existeix paral·lelament una tendència a articular sonora la combinació prepalatal africada sorda quan està en aquesta mateixa posició; això ens permetrà de veure fins a quin punt la inestabilitat de la pronunciació de [-dʒ-] en posició intervocàlica incideix sobre els mots que tenen la combinació prepalatal africada sorda en aquesta mateixa posició, i, per tant, fer-nos càrrec de l'abast de la inestabilitat de l'oposició -dʒ-/-tʃ-; en últim terme, potser sabrem si és possible que la confusió d'una distinció fonològica -en aquest cas l'oposició dʒ/tʃ- actuï més en un sentit que en un altre.

Amb aquest propòsit presentaré a continuació diferents extractes fets a partir dels resultats obtinguts amb els mots del qüestionari que tenen la

combinació [tʃ] en posició intervocàlica. Són un total de 24 mots, i en tots la combinació enquestada correspon a la grafia *tx*; com ja he explicat en la presentació d'aquests mots en la part corresponent del qüestionari, n'hi ha set que són la forma de plural d'un substantiu masculí que en singular acaba amb [-tʃ].

5.1. Solucions fòniques obtingudes

En el conjunt de 24 mots enquestats amb la combinació [tʃ] en posició intervocàlica, les solucions obtingudes són: [-tʃ-], [-dʒ-] i [-tʃ].

La solució [-tʃ-] es dona en tots els mots d'aquest grup.

La solució [-dʒ-] es dona en els 9 mots següents: *bitxo, borratxo, capritxós, despatxos, dutxa, empatxos, escabetxar, esclletxa, esquitxar*.

La solució [-tʃ] es dona en els tres mots següents: *empatxos, gavatxos, sandvitxos*.

5.2. Classificació dels mots segons les solucions obtingudes

a) Mots amb la solució [-tʃ-] → 13:

butxaca, capritxos, cartutxos, cotxe, empatxar, entatxonar, esquitxos, fatxa, fatxada, fitxa, motxilla, petxina, totxo

b) Mots amb les solucions [-tʃ-] i [-dʒ-] → 8:

bitxo, borratxo, capritxós, despatxos, dutxa, escabetxar, esclletxa, esquitxar

c) Mots amb les solucions [-tʃ-] i [-tʃ] → 2:

gavatxos, sandvitxos

d) Mots amb les solucions [-tʃ-], [-dʒ-] i [-tʃ] → 1:

empatxos

5.3. Índex de freqüència de les diferents solucions

Mots amb rendiment complet:

28 tʃ: *butxaca, capritxos, cartutxos, cotxe, empatxar, entatxonar, esquitxos, fatxa, fitxa, motxilla, petxina, totxo*

27 tʃ, 1 dʒ: *bitxo, borratxo, capritxós, despatxos, dutxa, escabetxar, esclletxa, esquitxar*

22 tʃ, 1 tʃ/dʒ, 5 -tʃ: *empatxos*

Mots amb rendiment incomplet:

27 tʃ: *fatxada* (-1)

22 tʃ, 4 -tʃ: *sandvitxos* (-2)

21 tʃ, 1 -tʃ: *gavatxos* (-6)

5.4. *Mots que, a més de [-tʃ-], tenen les solucions [-dʒ-] o [-tʃ], amb indicació dels informadors que les han produïdes*

- a) Mots amb les solucions [-tʃ-] i [-dʒ-]:
bitxo (1 dʒ 7a)
borratxo, capritxós, despatxos, escabetxar (1 dʒ: 3d)
dutxa, esquitxar (1 dʒ: 2c)
escltxa (1 dʒ: 6d)
- b) Mots amb les solucions [-tʃ-] i [-tʃ]:
sandvitxos (4 -tʃ: 3d 4c 5a 6a)
gavatxos (1 -tʃ: 1b)
- c) Mots amb les solucions [-tʃ-], [-dʒ-] i [-tʃ]:
empatxos (1 dʒ/tʃ: 6a; 5 -tʃ: 1c 2c 3ad 6d)

5.5. *Relació d'informadors que han donat la solució -dʒ- i indicació del nombre de vegades que l'han produït:*

-dʒ-:	
	4 3d
	2 2c
	1 6d, 7a
-tʃ-/-dʒ-:	
	1 6a

A propòsit d'aquests extractes dels resultats, i fent també alguna referència ocasional als quatre apartats anteriors d'aquesta mateixa secció, es poden assenyalar els aspectes següents:

1. L'existència d'una solució [-dʒ-] en 9 d'aquests 24 mots enquestats indica que la inestabilitat de [-dʒ-] transcendeix els límits marcats pel conjunt de mots que teòricament tenen aquesta combinació sonora en posició intervocàlica; i així, en la mesura que la inestabilitat fònica dels mots amb [-dʒ-] es manifesta principalment –però no exclusivament– amb una tendència cap a l'ensordiment, la naturalesa d'aquesta inestabilitat involucra també alguns mots amb la combinació prepalatal africada sorda en posició intervocàlica, de manera que en aquest cas es manifesta amb una tendència a la pronunciació sonora de la combinació. L'existència d'aquesta inestabilitat que, segons els resultats, actua en els dos sentits indueix a pensar que entre els informadors del treball hi ha una tendència a confondre en alguns mots l'oposició fonològica tʃ/dʒ en posició intervocàlica, de manera que la distinció de la sonoritat deixa de tenir rellevància significativa en aquests mots.
2. La solució [-tʃ], que només es dona en tres substantius masculins plurals, està relacionada amb la inestabilitat de la formació del plural en els

substantius acabats amb [-tʃ]. Es tracta, evidentment, d'un aspecte més aviat marginal en relació amb aquest treball, però interessant en l'anàlisi de les interferències morfològiques que es donen en la llengua. Els resultats permeten d'observar d'una manera més completa l'abast d'aquesta inestabilitat que ja he comentat en els apartats 2 i 3 d'aquesta mateixa secció i, més concretament, assenyalen la interferència morfològica entre substantius masculins acabats amb [-tʃ] que, segons la llengua normativa, tenen la mateixa forma en el singular que en el plural, i substantius masculins que fan l'alternança singular/plural amb el canvi -tʃ/-tʃus. No se m'escapa que aquesta interferència queda emmarcada dins un procés d'inestabilitat més general que afecta, si més no, els canvis morfològics i les alternances fonètiques que, a conseqüència d'aquests canvis, es poden produir en el morfema lèxic. Dit això, torno a les qüestions concretes: El qüestionari específic que correspon a l'apartat que tracto conté, com ja he dit, set mots *-capritxos*, *cartutxos*, *despatxos*, *empatxos*, *esquitxos*, *gavatxos*, *sandvitxos*— que són una forma de plural d'un substantiu masculí acabat en singular amb -tʃ, per bé que en la llengua real tres d'aquests substantius *-capritxos*, *cartutxos*, *gavatxos*— solen fer també el singular amb [-tʃu]. En la llengua culta tots aquests mots es caracteritzen: a) perquè tenen el plural acabat amb [-tʃus], b) perquè la combinació [tʃ] que hi ha en tots els al·lomorfs dels morfemes lèxics respectius no està sotmesa a cap mena d'alternança fònica. Ara bé, els resultats del treball ens indiquen que d'aquests set substantius només n'hi ha tres *-capritxos*, *cartutxos*, *esquitxos*— que en les respostes de tots els informadors s'ajusten a aquests dos supòsits de la llengua normativa —i encara dos d'aquests substantius, *capritxos* i *cartutxos*, són dels que solen fer el singular amb [-tʃu] a la llengua parlada. Dels altres quatre mots, *despatxos* té 27 respostes amb [-tʃ-] i una amb [-dʒ-]; *gavatxos* i *sandvitxos* tenen respectivament 21 i 22 respostes amb [-tʃ-] i 1 i 4 amb [-tʃ]; finalment, *empatxos* té 22 respostes amb [-tʃ-], 5 amb [-tʃ] i la resposta d'un informador que alterna [-tʃ-] i [-dʒ-]. Entre la informació que aporten aquests resultats i allò que ja havia comentat a propòsit de la formació del plural en els substantius masculins en els apartats 2 i 3 d'aquesta mateixa secció podem constatar: 1) que la inestabilitat morfològica en la formació del plural dels substantius amb el singular acabat amb [-tʃ] afecta tant els substantius que tenen un morfema lèxic amb les alternances -tʃ/-dʒ- o -tʃ/-dʒ-/-ʒ-, com els que tenen un morfema lèxic acabat amb [-tʃ] que segons la llengua normativa no se sonoritza quan, per flexió o derivació, canvia la posició implòsiva final de mot per la posició intervocàlica; 2) que aquesta inestabilitat es manifesta: a) amb una confusió entre substantius masculins que tenen la mateixa forma fònica en singular que en plural i substantius que tenen una forma de plural amb increment, i b) amb una confusió dels canvis fònics que corresponen al morfema lèxic en cas de produir-se una forma de plural amb increment. Dit

d'una altra manera, la interferència morfològica entre els al·lomorfs que serveixen per a la formació del plural dels substantius masculins acabats amb [-tʃ] queda potenciada per la confusió fònica entre [-dʒ-] i [-tʃ-].

3. Un cop constatada la inestabilitat de l'oposició fonològica -tʃ-/-dʒ- i dels al·lomorfs de plural, un altre aspecte que cal tenir en compte és que, malgrat aquesta inestabilitat, la incidència de les solucions diferents de [-tʃ-] és baixa en relació amb el conjunt de respostes; això es pot veure en el resum següent:

Respostes amb les solucions:	
-tʃ-	644
-dʒ-	8
-tʃ-/-dʒ-	1
-tʃ	10

Total de respostes	663

Si ens centrem en l'oposició fonològica -tʃ-/-dʒ-, la inestabilitat afecta, com es pot veure, 9 dels 24 mots amb [-tʃ-] enquestats, és a dir, un 37'5% dels mots; ara bé, el grau d'incidència en tots aquests mots és molt baix, com ho demostra el fet que en el total d'aquests 9 mots amb indicis de la inestabilitat -tʃ-/-dʒ- no n'hi ha cap que tingui més d'una resposta que manifesti aquesta tendència.

Aquesta baixa incidència de la solució sonora pot contribuir a determinar la naturalesa del procés d'ensordiment de la combinació prepalatal africada sonora comentat en els quatre apartats anteriors d'aquest mateix capítol. En efecte, a propòsit d'aquest procés he comentat abans²⁰⁹ que les dades ordenades seguint el curs de les generacions donen una estructura ondular continuada que no permet d'interpretar si la tendència a l'ensordiment de [-dʒ-] és progressiva o regressiva; també sembla cert que el predomini de la solució sorda o de la solució sonora en els mots amb [-dʒ-] és més una tendència individual que no pas generacional; i, finalment, també sembla clar que la inestabilitat de l'oposició fonològica -tʃ-/-dʒ- pot estar vinculada a una confusió fònica ocasionada per la pèrdua de rellevància de l'oposició sord/sonor en els mots on es donen aquestes dues combinacions fòniques en posició intervocàlica. Ara bé, si realment es tractés d'una confusió -tʃ-/-dʒ- indiscriminada caldria suposar que es pot manifestar tant amb una tendència a la pronunciació sonora de [-tʃ-] en els mots que tenen aquesta combinació, com amb una tendència a la pronunciació sorda de [-dʒ] en els mots que tenen aquesta altra combinació; però el cert és que: a) són molts més els mots amb [-tʃ-] no afectats per la tendència a la sonorització

que els mots amb [-d₃] no afectats per la tendència a l'ensordiment; b) els índexs de respostes amb la solució sorda en els mots amb [-d₃-] són aclaparadorament superiors als índexs de respostes amb la solució sonora en els mots amb [-t_f-], que, com acabem de veure, mai no és superior a una resposta. Per tant, encara que l'anàlisi de les dades generacionals no ens permet de saber si la tendència a l'ensordiment de la combinació [-d₃-] és progressiva o regressiva, sembla evident que la confusió de l'oposició fonològica -t_f-/-d₃- actua augmentant el nombre d'ocurrències de la combinació sorda i, per tant, en detriment de les ocurrències de la combinació sonora.

4. Finalment, pel que fa als informadors que han produït sonora la combinació africada d'algun mot amb [-t_f-] cal assenyalar, en primer lloc, que són molt pocs i, en segon lloc, que no hi ha res en les dades sobre el procés d'ensordiment de mots amb [-d₃-] que els caracteritzi especialment; això es pot veure en l'extracte següent fet a partir de les dades generals de cada informador exposades a l'apartat D:

	t _f				d ₃			
	-t _f -	-d ₃ -/-t _f -	-t _f -/-t _f -	-t _f -/-f	-d ₃ -	-dd ₃ -	-d ₃ -/-t _f	-d ₃ -/-f
2c	33	3	-	-	39	-	-	-
3d	48	1	-	-	26	2	-	-
6a	30	1	-	-	48	-	-	-
6d	35	2	-	-	28	-	-	-
7a	37	1	-	-	28	-	-	-

Resumint: a) són informadors que no es destaquen ni per una tendència excessiva a l'ensordiment de [-d₃-] ni, en general, per una tendència excessiva a la pronunciació sonora dels mots amb la combinació [-d₃-], però tampoc no són els únics informadors que se situen en aquesta zona intermèdia; b) són informadors que ocasionalment han alternat en la resposta d'un mateix mot la solució sorda i la solució sonora, però tampoc no són els únics informadors que ho han fet.

VII

COMENTARI DELS RESULTATS DE L'ENQUESTA DE PRODUCCIÓ LES COMBINACIONS -gz-, -ks-, -dz- I -ts- EN POSICIÓ INTERVOCÀLICA

En diferents parts d'aquest treball he al·ludit al fet que la inestabilitat fonètica determinant de cada un dels processos analitzats en aquest treball -l'africació de [ʃ] i de [ʒ] en posició inicial de mot, l'ensordiment de [dʒ] en posició intervocàlica, i, fins i tot, la iodització tradicional- forma part d'un procés d'inestabilitat fonètica més general; en principi, tots aquests fenòmens s'emmarquen en un procés general d'inestabilitat dels sons palatals. Ara bé, els resultats obtinguts i la naturalesa de les diferents solucions que en cada cas han donat els informadors fan veure que en determinats mots es produeixen interferències que transcendeixen els límits del sistema dels sons i combinacions de sons palatals; i, per bé que en alguns casos aquestes interferències obeeixen a causes lèxiques, morfològiques o semàntiques, en d'altres casos es tracta d'interferències que no ultrapassen el nivell fònic de la llengua.

Ens interessa ara d'assenyalar les interferències que es produeixen entre els sons palatals africats, en tant que combinacions complexes que apareixen en interior de mot, i algunes altres combinacions de sons consonàntics en posició interior de mot que, com els palatals, es produeixen en l'àmplia zona delimitada per les possibilitats d'un contacte lingual, i que en conjunt es caracteritzen també pel fet de combinar una primera part amb oclusió total i una segona part amb soroll de fricció sibilant.

Els mots enquestats per tal d'observar aquestes interferències formen quatre grups; aquests grups vénen determinats per la naturalesa de la combinació fònica que els correspondria en la variant dialectal analitzada, segons un model de pronunciació ideal que, com veurem pels resultats, pertany més a la llengua ideal que no pas a la real. Les quatre combinacions consonàntiques que determinen aquests grups de mots són [-gz-], [-ks-], [-dz] i [-ts-].

Si ens centrem en el mot com a unitat, aquestes quatre combinacions tenen un rendiment funcional diferent; en efecte, segons el sistema fonològic

del català l'oposició sord/sonor que caracteritza els parells ks/gz i ts/dz es neutralitza en la posició final absoluta, de manera que podem trobar les dues combinacions sordes en la posició interior de mot i en la posició final de mot; en canvi, les dues combinacions sonores només poden aparèixer en la posició interior de mot. Com que resulta que l'oposició entre les combinacions africades palatals tʃ/dʒ té les mateixes limitacions fonològiques pel que fa a les dues distribucions considerades, trobem un altre punt de contacte que no només fa interessant l'estudi de les interferències entre aquestes combinacions, sinó que probablement és un més dels factors que poden explicar la seva existència.

MOTS AMB -gz-

El qüestionari corresponent a aquesta part consta dels 18 mots següents: *exacte, exagerar, exaltat, examen, executar, executiu, exemple, exercici, exèrcit, exhibició, exigència, exili, existència, èxit, exòtic, exuberància, oxigen, oxigenada*.

1. Solucions obtingudes

La complexitat fònica dels mots d'aquest grup es manifesta amb el fet que els resultats donen un total de deu solucions diferents per a allò que hauria de ser [-gz-] segons la llengua culta; d'aquestes solucions, set estan formades per una combinació fònica complexa i tres per un so d'articulació simple. A continuació veurem quines són aquestes solucions, en quins mots es donen i quin és el nombre d'ocurrències de cada solució en cada un d'aquests mots:

1.1. Solucions complexes: [gz], [dz], [dʒ], [gʒ], [ks], [ts], [tʃ]

La solució [gz] resulta de la combinació de dos elements fònics orals i sonors, el primer de modalitat interrupta i localització velar i el segon de modalitat fricativa i localització alveolar; teòricament aquesta és la solució previsible en els mots d'aquests grup. La trobem en els 15 mots següents: *exacte* (21), *exaltat* (19), *examen* (22), *executar* (5), *executiu* (3), *exemple* (7), *exèrcit* (1), *exhibició* (17), *exigència* (4), *exili* (12), *existència* (6), *èxit* (2), *exòtic* (12), *exuberància* (8), *oxigen* (2). No tenen cap resposta amb aquesta solució els mots *exagerar, exercici, oxigenada*. Apareix, per tant, en un 83'33% dels mots d'aquest grup, amb una mitjana de 9'4 ocurrències per mot.

En relació amb la solució culta, la solució [dz] representa només la substitució, en la part interrupta d'aquesta combinació, de les qualitats deri-

vades d'un contacte lingual posterior per les qualitats derivades d'un contacte lingual anterior. Trobem aquesta solució en els 15 mots següents: *e, acte* (7), *exagerar* (4), *exaltat* (5), *examen* (5), *executar* (3), *executiu* (2), *exemple* (6), *exercici* (1), *exhibició* (5), *exili* (3), *èxit* (1), *exòtic* (6), *exuberància* (3), *oxigen* (1), *oxigenada* (1). No la tenen: *exèrcit, exigència, existència*; apareix, per tant, en un 83'33% dels mots d'aquest grup. Té una mitjana de 3'53 ocurrences per mot; la comparació d'aquesta mitjana amb la d'altres solucions -[gz] o [dʒ], per exemple- ens indica que en la varietat dialectal analitzada hi ha un rendiment relativament baix de la solució en els mots d'aquestes característiques; en canvi, en d'altres dialectes -concretament, en balear i en rossellonès- és la solució més normal en aquests mots.²¹⁰

En relació amb la solució culta, la solució [dʒ] representa un desplaçament de la localització extrema dels dos elements que formen la combinació, de manera que, sense canviar les qualitats que depenen de la modalitat articulatòria, els dos elements conflueixen en una mateixa zona lingual, més centralitzada. Trobem aquesta solució en els 14 mots següents: *exagerar* (19), *executar* (7), *executiu* (8), *exemple* (4), *exercici* (18), *exèrcit* (14), *exhibició* (2), *exigència* (22), *exili* (3), *existència* (18), *exòtic* (1), *exuberància* (1), *oxigen* (16), *oxigenada* (21). No tenen aquesta solució *exacte, exaltat, examen, èxit*; apareix, per tant en un 77'77% dels mots. Té una mitjana d'11 ocurrences per mot; cal observar, però, que hi ha una diferència molt important entre els mots pel que fa al nombre d'ocurrences; així, mentre en alguns mots és una solució ocasional, en d'altres -*exagerar, exercici, exèrcit, exigència, existència, oxigen, oxigenada*- és la solució preferida. Sembla plausible de relacionar l'elevada incidència d'aquesta pronunciació palatal en els mots *exagerar, exigència, oxigen i oxigenada*, amb la presència d'un altre so consonàntic palatal, especialment si tenim en compte que en el con-

210. A. Badia Margarit (*Gramàtica històrica catalana*, § 84, II, pàg. 211) contraposa les solucions [gz] i [dʒ]; implícitament dóna [gz] com a solució general, i, de manera explícita, dóna [dʒ] com a solució dialectal -del balear i del rossellonès.

F. de B. Moll (*Gramàtica catalana*, pàg. 60), a propòsit de l'ortografia del so [dz], dóna com a normal del balear aquesta pronunciació per als mots que tenen les característiques dels d'aquest grup:

«S'escriu *x* en els cultimes, si els corresponents castellans duen *x* o *j*. Exemples: *examen* (cast. *examen*), *exèrcit* (cast. *ejército*), *exhalar* (cast. *exhalar*).¹»

[1] «Cal advertir que en aquest cas la *x* es pronuncia normalment *gz* en el català continental, però en mallorquí i menorquí es pronuncia *z*, igual que la *tz* de *atzerola*».

A propòsit de la pronunciació [gz] del mot *exemple*, J. Coromines (*DEiCLC*, vol. 3, entrada *exemple*, pàg. 829) fa la següent valoració sobre la pronunciació [dʒ] del mot:

«Modernament (almenys en el Principat i les Illes) la pronúncia a la llatina és general en la llengua, si bé en algunes bandes (particularment les Balears) té molta extensió l'assimilació en una mera africada -dz-, que en el Principat és molt vulgar».

junt dels divuit mots enquestats aquests quatre són els únics que tenen aquesta característica. També sembla plausible de relacionar l'elevada incidència d'aquesta solució palatal en *exercici* i *exèrcit* amb el fet que aquests dos mots tenen en castellà un so [x] que sovint s'adapta al català amb un so palatal, preferentment fricatiu i sonor;²¹¹ el fet que *executar*, *executiu* i *exemple*, que tenen també el so [x] en castellà, tinguin també un nombre de respostes considerable amb [dʒ], i el fet que, a més, tots cinc mots tinguin un bon nombre de respostes amb [ʒ] afavoreixen també aquesta interpretació. Ara bé, també és evident que cap d'aquestes justificacions no serveix en el cas del mot *existència*; és més, es tracta de l'únic mot que, tenint una resposta amb [ʒ], no es pronuncia amb [x] en castellà.

En relació amb la solució [gz], la solució [gʒ] divergeix en la palatalització del segon element de la combinació. Trobem aquesta solució en els 11 mots següents: *exagerar* (3), *executar* (1), *executiu* (2), *exemple* (6), *exercici* (1), *exèrcit* (2), *exhibició* (1), *exigència* (2), *existència* (1), *oxigenada* (3), *oxigen* (5). Afecta, per tant, un 61'11% dels mots. Té una mitjana de 2'45 ocurrences per mot; tant per la naturalesa de la seva localització, com pels mots en què apareix sembla una solució relacionada amb la combinació prepalatal que he comentat en el punt anterior; en efecte, sembla el resultat d'un intent d'articular la combinació velar-alveolar influïda per un so palatal.

En relació amb la solució culta, la solució [ks] representa només la manca de sonoritat de la combinació, sense que canviïn, per tant, ni les qualitats derivades de la localització ni cap altra qualitat derivada de la modalitat articuladòria. Trobem aquesta solució en els 11 mots següents: *exaltat* (3), *examen* (1), *executar* (1), *exhibició* (2), *exili* (5), *existència* (1), *èxit* (22), *exòtic* (2), *exuberància* (5), *oxigenada* (1), *oxigen* (1). Afecta, per tant, un 61'11% dels mots. Té una mitjana de 4 ocurrences per mot; ara bé, una breu observació de les ocurrences de cada mot fa veure: a) que en gairebé la meitat dels mots és una solució ocasional; b) que és la solució més important del mot *èxit*, que és, d'altra banda, l'únic mot enquestat que té posttònica la combinació estudiada.

Les solucions [ts] i [tʃ] sembla que s'han de relacionar més amb d'altres combinacions alternatives que no pas amb la solució culta. La solució [ts] s'ha de relacionar amb la presència en els mots d'aquest grup de la solució [dz], i en relació amb ella representa només una pèrdua de sonoritat; la trobem en els 8 mots següents: *exagerar* (2), *executar* (1), *existència* (1), *èxit* (3), *exòtic* (2), *exuberància* (2), *oxigenada* (2), *oxigen* (4). Afecta, per tant, un 44'44% dels mots; té una mitjana de 2'12 ocurrences per mot. A propòsit de la seva vinculació fonètica amb la solució [dz], cal remarcar que, llevat

211. A propòsit d'aquesta adaptació del so [x] castellà, vegeu el que s'ha dit a les pàgines 350 i 381.

d'*existència*, tots aquests mots amb [ts] tenen també alguna resposta amb [dz]. La solució [tʃ] és ocasional; la trobem només en el mot *oxigen* (1) i la dóna un sol informador -3a-, que alterna en la resposta [ts] i aquesta altra solució [tʃ]; probablement s'ha de relacionar amb l'ensordiment de [dʒ].

1.2. Solucions simples: [ʒ], [z], [s]

La solució palatal fricativa [ʒ] es dóna en els 6 mots següents: *executar* (11), *executiu* (10), *exemple* (5), *exercici* (8), *exèrcit* (11), *existència* (1). Afecta, per tant, un 33'33% dels mots; té una mitjana de 7'66 ocurrencies per mot. Tal com he assenyalat a propòsit de la combinació prepalatal sonora, la solució simple fricativa només es dóna, llevat d'*existència*, en mots que tenen el so [x] en castellà.²¹²

Les solucions [z] i [s] són ocasionals; surten només en una resposta cada una: [z] en *exili* (1) i [s] en *èxit* (1). Cal remarcar que la solució [z] de *exili* la dóna un informador del grup dels vells -1a-, i que justament aquest mot té un ús incomplet en els tres grups d'informadors més vells. La solució [s] de *èxit* la dóna un informador -3a- que alterna en la resposta d'aquest mot [ts] i [s].

2. Índex de freqüència de la solució culta

Veurem a continuació una relació dels mots d'aquest grup ordenats segons la freqüència de la solució [gz]; a l'hora de fer aquest càlcul he tingut en compte tant les respostes amb una solució única [gz], com les respostes en què un mateix informador ha alternat la solució [gz] amb una altra solució, i, per tant, les respostes amb gz/dʒ, gz/ks i gz/gʒ.

Mots de rendiment complet:

%	
78'57	<i>examen</i> : gz 22, dz 5, ks 1
75	<i>exacte</i> : gz 21, dz 7

212. Encara que no ho relacionava amb el castellà, P. Fabra (J. MIRAVITLLES i SERRADELL, *Curs Pompeu Fabra*, pàg. 153) considerava incorrecta aquesta pronunciació:

«[Notem, però, que alguns d'aquests mots en què la x té el so sonor de gz, hi ha qui els pronuncia amb el so de j-g i els escriu també incorrectament: *ejemple*, *ejèrcit*, etc.]».

D'altra banda, però, cal tenir en compte que aquesta pronunciació era normal en el català medieval, com assenyala J. Coromines (*DEiCLC*, vol. 3, entrada *exemple*, pàg. 828) a propòsit de la forma *exempli* que surt al *Blanquerna*:

«... *eiximpli* fou, doncs, la forma més corrent (car la x de la grafia antiga *eximpli*, *exempli*, hem de pronunciar-la naturalment com a *š* i no pas gz)».

25	<i>exemple</i> : gz 7, dz 6, d3 4, g3 6, 3 5
21'42	<i>existència</i> : gz 6, d3 18, g3 1, ks 1, ts 1, 3 1
17'85	<i>executar</i> : gz 4, dz 3, d3 6, g3 1, ks 1, ts 1, 3 11, gz/d3 1
14'28	<i>exigència</i> : gz 4, d3 22, g3 2
7'14	<i>èxit</i> : gz 2, dz 1, ks 22, ts 2, ts/s 1
	<i>oxigen</i> : gz 1, dz 1, d3 16, g3 5, ts 3, gz/ks 1, ts/tʃ 1
3'57	<i>exèrcit</i> : gz 1, d3 14, g3 2, 3 11
0	<i>exagerar</i> : dz 4, d3 19, g3 3, ts 2
	<i>exercici</i> : dz 1, d3 18, g3 1, 3 8
	<i>oxigenada</i> : dz 1, d3 21, g3 3, ks 1, ts 2

Mots de rendiment incomplet:

%

70'37	<i>exaltat</i> (-1): gz 19, dz 5, ks 3
65'38	<i>exhibició</i> (-2): gz 16, dz 5, d3 2, ks 2, gz/g3 1
52'17	<i>exòtic</i> (-5): gz 12, dz 6, d3 1, ks 2, ts 2
50	<i>exili</i> (-4): gz 12, dz 3, d3 3, ks 5, z 1
42'10	<i>exuberància</i> (-9): gz 8, dz 3, d3 1, ks 5, ts 2
12'5	<i>executiu</i> (-4): gz 2, dz 2, d3 7, g3 2, 3 10, gz/d3 1

Extracte de dades:

d3	→	154
gz	→	143
dz	→	47
3	→	46
ks	→	43
g3	→	26
ts	→	13
gz/d3	→	3
z	→	1
gz/ks	→	1
ts/tʃ	→	1
ts/s	→	1

Total de formes produïdes

479

En relació amb aquest extracte de dades cal observar:

a) centrat-nos en els tres ordres de localització que assenyalen aquests resultats les respostes amb una localització posterior, com la que correspon a la solució culta, representen el 39'03% del total; les respostes amb una localització central, el 47'18%; les respostes amb una localització anterior, el

12'94%; i les respostes que alternen dues solucions de dos ordres diferents, el 0'83%;

b) si ens centrem en l'oposició sorda/sonora, les respostes amb una solució sonora, com la que correspon a la solució culta, representen el 87'68% del total; les respostes amb una solució sorda, el 12'10%; i les respostes que alternen una solució sonora amb una de sorda, el 0'20%.

c) si ens centrem en la distinció entre articulació complexa, com correspon a la solució culta, i articulació simple, les respostes amb una solució complexa representen el 89'97%; les respostes amb una solució simple, el 9'81%; i les respostes que alternen una solució complexa i una solució simple, el 0'20%.

3. Classificació dels mots segons les solucions obtingudes

La classificació següent fa veure la complexitat fonètica dels mots d'aquest grup; a propòsit d'això cal remarcar: a) que no hi ha cap mot que tingui una única solució; b) que el grau de complexitat d'aquests mots oscil·la des de mots amb dues solucions diferents fins a mots amb set solucions diferents; c) que sobre un total de 18 mots enquestats només n'hi ha sis que, dos a dos, coincideixen pel que fa al nombre i naturalesa de les solucions.

Mots amb una solució → 0

Mots amb dues solucions → 1:

[gz] / [dz]:

exacte

Mots amb tres solucions → 3:

[gz] / [dz] / [ks]:

*exaltat,*²¹³ *examen*

[gz] / [dʒ] / [gʒ]:

exigència

Mots amb quatre solucions → 3:

[dz] / [dʒ] / [gʒ] / [ts]:

exagerar

[dz] / [dʒ] / [gʒ] / [ʒ]:

exercici

[gz] / [dʒ] / [gʒ] / [ʒ]:

exèrcit

213. A propòsit d'aquest mot, també cal tenir en compte les respostes que ha donat 4b [-ədʒi'tat] i [ədʒi'tat]-, resultat d'una confusió lèxica propiciada per la inestabilitat fònica de la combinació [gz].

Mots amb cinc solucions → 8:

[gz] / [dz] / [dʒ] / [gʒ] / [ʒ]:

executiu, exemple

[gz] / [dz] / [dʒ] / [gʒ] / [ks]:

exhibició

[gz] / [dz] / [dʒ] / [ks] / [z]:

exili²¹⁴

[gz] / [dz] / [ks] / [ts] / [s]:

èxit

[gz] / [dz] / [dʒ] / [ks] / [ts]:

exòtic, exuberància

[dz] / [dʒ] / [gʒ] / [ks] / [ts]:

oxigenada

Mots amb sis solucions → 1:

[gz] / [dʒ] / [gʒ] / [ks] / [ts] / [ʒ]:

existència

Mots amb set solucions → 2:

[gz] / [dz] / [dʒ] / [gʒ] / [ks] / [ts] / [ʒ]:

executar

[gz] / [dz] / [dʒ] / [gʒ] / [ks] / [ts] / [tʃ]:

oxigen

MOTS AMB -ks-

El qüestionari corresponent a aquesta part consta dels 28 mots següents: *acceptar, acció, diccionari, successor; auxili, boxa, boxejador, complexió, crucifixió, fixos, fixador, flexible, laxant, lèxic, luxació, luxe, luxós, mexicana, ortodoxa, òxid, pròxim, relaxar, saxofon, sexe, sintaxi, taxi; excel·lent, excés.*

1. Solucions obtingudes

La solució culta que correspon als mots d'aquest grup és la combinació complexa d'un primer element interrompte sord de localització velar seguit d'una segona part també articulada sorda, però contínua -fricativa- i de localització alveolar [ks]. Els resultats fan veure la complexitat fonètica dels mots amb aquesta combinació; en relació amb l'objecte d'estudi, aquesta complexitat es manifesta de dues maneres diferents; per tal de presentar-les

214. A més d'aquestes cinc solucions, cal tenir en compte que un dels informadors que ha donat la forma [dʒ]-3a- ha produït espontàniament el participi *exilat* amb [ts].

d'una manera simple, encara que fonèticament potser no prou precisa, podríem resumir-ho així: D'una banda, trobem dues solucions que, sense perdre o canviar cap de les qualitats que determinen la naturalesa dels sons que corresponen a la combinació culta, modifiquen només les qualitats sil·làbiques d'aquesta combinació; són les solucions que he transcrit [kəs] i [-ks]. D'una altra banda, trobem les solucions que, al marge de si canvien o no l'estructura sil·làbica de [-ks-], modifiquen les qualitats derivades de l'articulació del so; d'aquestes solucions, n'hi ha cinc, a més de [ks], que es presenten com una combinació d'articulació complexa, i quatre que són un so simple.

1.1. Solucions que modifiquen només la condició sil·làbica de [-ks-]

La combinació [kəs] que trobem en quatre respostes del mot *crucifixió* representa l'aparició d'una vocal entre els dos elements consonàntics; la presència de quatre respostes dels informadors amb la forma [krusifi'kat] induïx a pensar que l'aparició d'aquesta vocal està relacionada amb la vocal temàtica del radical verbal, especialment si tenim en compte que el substantiu té un ús deficient.

L'aparició de la combinació [-ks] en posició implosiva final de mot en tres respostes del mot *sexe* s'ha de relacionar amb un procés d'adaptació de la forma castellana -on els informadors interpreten la *o* final com una característica exclusivament morfològica-, afavorida per un coneixement no gaire precís del mot; que aquesta interpretació és plausible ho corrobora el fet que un dels informadors que dona la solució [-ks] -4c-, alterna en la seva resposta les formes [sɛks] i ['sɛksu].

1.2. Les altres solucions

1.2.1. Solucions complexes: [ks], [gz], [ts], [tʃ], [dʒ], [bz]

La solució culta fonamental [-ks-] és, a diferència de [-ks] i [-kəs-], una combinació de dos elements fònics en posició intervocàlica; trobem aquesta solució en els 27 mots següents: *acceptar* (3), *acció* (28), *diccionari* (28), *successor* (6); *auxili* (11), *boxa* (11), *boxejador* (3), *complexió* (28), *crucifixió* (14), *fixador* (27), *fixos* (28), *flexible* (26), *laxant* (27), *lèxic* (13), *luxació* (16), *luxa* (19), *luxós* (11), *ortodoxa* (23), *òxid* (24), *pròxim* (24), *relaxar* (14), *saxofon* (28), *sexe* (24), *sintaxi* (20), *taxi* (27); *excel·lent* (28), *excés* (27). Només el mot *mexicà* no té cap resposta amb aquesta solució; la trobem, per tant, en un 96'42% dels mots. Té una mitjana de 19'92 ocurrències per mot, i, com es pot veure en la relació de respostes, representa la solució única, o, si més no, la solució preferida en una part molt important dels mots d'aquest grup.

En relació amb la solució culta, [gz] representa només l'adquisició de

sonoritat de la combinació sense que canviïn ni les qualitats derivades de la localització ni cap altra qualitat derivada de la modalitat articulatòria. Aquesta solució es dona en els 11 mots següents: *boxa* (1), *boxejador* (1), *fixador* (1), *luxe* (1), *luxós* (1), *mexicà* (1), *ortodoxa* (1), *pròxim* (1), *relaxar* (2), *taxi* (1). Afecta un 39'28% dels mots, i té en tots una incidència molt baixa, com ho indica el fet que té una mitjana de 1'09 ocurrences per mot.

En relació amb la solució [ks], la solució [ts] representa la substitució, en l'element interrupte de la combinació, de les qualitats derivades d'un contacte amb l'extrem posterior de la llengua per les qualitats derivades d'un contacte amb l'extrem anterior de la llengua, sense que canviï cap altra qualitat de la combinació fònica. Aquest procés és el mateix que he descrit més amunt a propòsit del pas de [gz] a [dz], i es correspon amb un altre procés paral·lel de sentit invers que descriuré més endavant i que permet els pas de [dz] a [gz] i de [ts] a [ks]. Aquesta solució es dona en els 7 mots següents: *boxa* (3), *boxejador* (1), *flexible* (1), *lèxic* (1), *pròxim* (2); *excel·lent* (1), *excés* (1). Afecta, per tant, un 25% dels mots, i té una incidència molt baixa, amb una mitjana de 1'42 ocurrences per mot.

En relació amb la solució culta, la presència de [tʃ] indica un procés que permet passar de [ks] a [tʃ] i que és de la mateixa naturalesa que el he descrit més amunt a propòsit del pas de [gz] a [dʒ]; consisteix en una aproximació dels contactes linguals en les dues zones extremes del paladar que fan possible l'articulació de [ks] cap a una mateixa zona central, de manera que, sense canviar les qualitats derivades de la modalitat articulatòria esdevé una combinació prepalatal. Trobem aquesta solució [tʃ] en els 6 mots següents: *boxa* (14), *boxejador* (22), *laxant* (1), *mexicà* (1), *ortocoxa* (1), *relaxar* (2): afecta per tant un 21'42% dels mots. Pel que fa al nombre d'ocurrences, cal remarcar la notable diferència que hi ha entre *boxa* i *boxejador*, per una banda, i la resta de mots que tenen aquesta solució.

Entre les solucions complexes trobem finalment dues solucions minoritàries: [dʒ] i [bz]. Trobem la solució palatal sonora [dʒ] en els 4 mots següents: *boxejador* (1), *luxe* (1), *luxós* (1), *mexicà* (2); és una solució que cal relacionar amb el mateix procés d'aproximació de les zones de contacte que he descrit a propòsit de la solució [tʃ], però també és possible que la seva aparició en aquests quatre mots no vagi més enllà d'una alternativa sonora de la solució [tʃ]; els resultats indiquen que té un rendiment baix entre els mots d'aquest grup. La solució [bz] és una resposta que dona un informador del grup més jove -7b- per al mot *pròxim*. Tot i tractar-se d'una solució ocasional, és interessant d'observar que, si partim d'una sonorització prèvia, el procés genètic que produeix aquesta solució consisteix en la substitució d'una consonant extrema [g] per una altra consonant extrema [b]; en aquest procés es mantenen les característiques pròpies del timbre, essent totes dues consonants fosques, és a dir, greus.

1.2.2. Solucions simples: [s], [x], [ʒ], [ʃ]

La incidència de cada una d'aquestes solucions simples en els mots d'aquest grup és la següent:

La solució [s] es dona en els 3 mots següents: *acceptar* (26), *successor* (22); *auxili* (17)

La solució [x] es dona també en 3 mots: *luxe* (10), *luxós* (12), *relaxar* (2); a diferència de les altres solucions es tracta d'un so castellà que, com gairebé sempre que el trobem en català, va associat a un castellanisme lèxic.

Troblem la solució [ʒ] en aquests 2 mots: *mexicà* (25), *relaxar* (1)

La solució [ʃ] correspon només al mot *relaxar* (1).

En línies generals podríem dir que cada una d'aquestes solucions està estretament relacionada amb un mot o amb un grup de mots determinat:

La pronunciació amb [s] dels mots *acceptar* i *successor*, per una banda, i de *auxili*, per l'altra, és molt general en català,²¹⁵ cosa que també reflecteixen els resultats.

La pronunciació amb [x] és, com acabo de dir, d'influència castellana, i si bé l'hem de considerar ocasional en el cas de *relaxar*, sembla bastant més normal en el cas de *luxe* i *luxós*; en *luxe*, la pronunciació amb [x] va estrictament associada a una forma amb [-u]—que correspon al castellà «lujo»—, i totes les altres pronunciacions a una forma amb [-ə]; encara que J. Coromines (*DEiCLC*, vol. V, entrada *luxe*, pàg. 318) considera aquesta pronunciació amb [-xu] «esvaïda» del català central, en el català central de Barberà arriba fins a informadors del grup 5 i, per tant, encara hi és viva.

Les solucions [ʒ] i [ʃ] representen, com hem vist en d'altres punts d'aquest treball (vegeu pàgs. 350 i 381), una adaptació al català del so [x] castellà. En relació amb el mot *mexicà*, cal assenyalar que el *DCVB* (vol. 7 entrada *Mèxic*, pàg. 408) dona com a normal a Barcelona la pronunciació amb [ks] i com a normal a Mallorca la pronunciació amb [ʒ]. En els resultats del treball passa no només que aquest mot és l'únic que no té cap resposta amb [ks], sinó que: a) només una resposta amb [gz] reproduceix qualitats bàsi-

215. A propòsit de l'ús d'aquesta pronunciació amb [s] del mot *acceptar*, J. Coromines (*DEiCLC*, vol. 1, entrada *acceptar*, pàg. 26) fa la següent observació:

«Generalment es pronuncia əsəptá, més aviat que əksəptá, fins i tot entre gent de pronúncia acurada (si bé després de c. 1925 va començar a estendre's la pronúncia teòricament normal amb ks, però encara predomina l'altra)».

L'alternança [ks]/[s] sol ser freqüent en aquests mots, i així en els resultats del treball trobem que un dels informadors que ha donat [s] per a *successor* ha pronunciat espontàniament amb [ks] la forma de l'infinitiu.

Pel que fa a la pronunciació d'*auxili*, el *DCVB* (vol. 2, entrada *auxili*, pàg. 160) dona la forma amb [s] com a normal del dialecte oriental i del balear.

ques de [ks]; b) el nombre d'ocurrències amb [ʒ] representen un 25/28 respostes –una amb l'alternança ʒ/tʃ–; c) les altres solucions –[dʒ] i [tʃ]– tenen característiques d'una localització palatal, com [ʒ].

2. Índex de freqüència de la solució culta

Veurem a continuació una relació dels mots d'aquest grup ordenats segons la freqüència de la solució [ks]; a l'hora d'elaborar-la he tingut en compte tant les respostes amb una solució única [ks] –realitzada [–ks–] o [–ks]–, com les respostes en què un mateix informador ha alternat la solució [ks] amb una altra solució, i, per tant, les respostes amb ks/ts, ks/x, ks/s, ks/tʃ; pel que fa a la solució [–kəs–], que en realitat correspon a una opció morfològica diferent –*crucificació* per *crucifixió*–, l'he comptabilitzat com una resposta amb [ks], però l'he assenyalat posant-la entre parèntesis.

Mots amb rendiment complet:

%	
100	<i>acció, diccionari, complexió, fixos, saxofon</i> : ks 28 <i>excel·lent</i> : ks 27, ks/ts 1
96'42	<i>fixador, taxi</i> : ks 27, gz 1 <i>laxant</i> : ks 27, tʃ1 <i>excés</i> : ks 27, ts 1
85'71	<i>pròxim</i> : ks 24, gz 1, ts 2, bz 1
67'85	<i>luxe</i> : ks 16, gz 1, dʒ 1, x 7, ks/x 3
39'28	<i>auxili</i> : ks 11, s 17 <i>boxa</i> : ks 10, gz 1, tʃ 13, ts 3, ks/tʃ 1
10'71	<i>acceptar</i> : ks 2, s 25, ks/s 1 <i>boxejador</i> : ks 3, gz 1, tʃ 22, ts 1, dʒ 1
0	<i>mexicà</i> : gz 1, ʒ 24, dʒ 2, ʒ/tʃ 1

Mots amb rendiment incomplet:

%	
100	<i>sexe</i> (–2): ks 23, –ks 2, ks/–ks 1 <i>òxid</i> (–4): ks 24 <i>sintaxi</i> (–8): ks 20 <i>crucifixió</i> (–10): ks 14, (kəs 4) <i>luxació</i> (–12): ks 16
96'29	<i>flexible</i> (–1): ks 26, ts 1
95'83	<i>ortodoxa</i> (–4): ks 22, gz 1, ks/tʃ 1
92'85	<i>lèxic</i> (–14): ks 13, ts 1
66'66	<i>relaxar</i> (–7): ks 14, gz 2, tʃ 1, x 1, ʒ 1, ʃ 1, tʃ/x 1

45'83 *luxós* (-4): ks 10, gz 1, dʒ 1, x 11, ks/x 1
 22'22 *successor* (-1): ks 5, s 21, ks/s 1

Extracte de dades:

ks:	→	535
ks:		528
(kəs: 4)		
-ks:		2
ks/-ks:		1
s	→	63
tʃ	→	37
ʒ	→	25
x	→	19
gz	→	11
ts	→	9
dʒ	→	5
ks/x	→	4
ks/tʃ	→	2
ks/s	→	2
ʃ	→	1
bz	→	1
ʒ/tʃ	→	1
ks/ts	→	1
tʃ/x	→	1

 Total de formes produïdes 717

En relació amb aquest extracte de dades cal observar:

- que, en el conjunt de respostes, les solucions que només modifiquen les condicions sil·làbiques de la solució culta $[-kəs-]$ i $[-ks-]$ representen el 0'97% del total, i encara el cas de $[-kəs-]$ representa una opció morfològica diferent;
- que, si ens centrem en els tres ordres que assenyalen els resultats, les respostes amb una localització posterior, com correspon a la solució culta, representen el 79'35% del total; les respostes amb una localització central, el 9'62%; les respostes amb una localització anterior (incloent-hi una resposta amb [bz]), el 10'18%; i les respostes que atenen dues solucions d'ordre diferent, el 0'83%;
- si ens centrem en l'oposició sorda/sonora, les respostes amb una solució sorda, com la que correspon a la solució culta, representen el 94'00%; les respostes amb una solució sonora, el 5'85%; i les respostes que alternen una solució sorda i una solució sonora, el 0'13%;

d) si ens centrem en la distinció entre articulació complexa, com correspon a la solució culta, i articulació simple, les respostes amb una solució complexa representen el 83'82%; les respostes amb una solució simple, el 15'06; i les respostes que alternen una solució complexa amb una solució simple, el 1'11%.

3. Classificació dels mots segons les solucions obtingudes

La classificació que ve a continuació il·lustra la complexitat fonètica dels mots d'aquest grup; sobre això cal remarcar: a) que la solució culta és l'única que presenten els mots amb una solució; b) que, sobre un total de 28 mots enquestats, els mots amb la característica assenyalada a a) són deu, i, d'aquests deu, n'hi ha dos que en algunes de les respostes tenen aquesta solució amb modificacions derivades de la seva funció sil·làbica; b) que el grau de complexitat d'aquests mots oscil·la des de mots amb una única solució fins a mots amb sis solucions diferents; c) que sobre un total de 28 mots enquestats hi ha cinc grups de vuit, quatre, tres, dos i dos mots que, respectivament, coincideixen en el nombre i naturalesa de les solucions.

Mots amb una solució → 10:

[ks]:

*acció, diccionari; complexió, fixos, luxació, òxid, saxofon, sintaxi*²¹⁶

[ks] / [kəs]:

crucifixió

[ks] / [-ks]:

sexe

Mots amb dues solucions → 10:

[ks] / [gz]:

fixador, taxi

[ks] / [s]:

acceptar, successor, auxili

[ks] / [ts]:

flexible, lèxic, excel·lent, excés

[ks] / [tʃ]:

laxant

Mots amb tres solucions → 1:

[ks] / [gz] / [tʃ]:

ortodoxa

216. En relació amb aquest mot cal tenir en compte també que un dels informadors del qüestionari previ, 2e, va donar la resposta amb la solució [gz].

Mots amb quatre solucions → 5:

[ks] / [gz] / [tʃ] / [ts]:

boxa

[ks] / [gz] / [dʒ] / [x]:

luxa, luxós

[gz] / [ʒ] / [dʒ] / [tʃ]:

mexicà

[ks] / [gz] / [ts] / [bz]:

*pròxim*²¹⁷

Mots amb cinc solucions → 1:

[ks] / [gz] / [tʃ] / [ts] / [dʒ]:

*boxejador*²¹⁸

Mots amb sis solucions → 1:

[ks] / [gz] / [tʃ] / [x] / [ʒ] / [ʃ]:

relaxar

MOTS AMB -dz-

El qüestionari corresponent a aquesta part consta dels 25 mots següents: *agutzil, analitzar, atzagaiada, atzar, atzarós, atzavara, batzegada, botzina, botzinar, dotze, dotzau, dotzena, esbotzar, gatzara, guitzza, horitzó, Llätzer, magatzem, Natzaret, organitzat, popularitzar, reguitzell, setze, tretze, tretzena.*

1. Solucions obtingudes

En relació amb l'objecte d'aquest estudi, la complexitat d'aquests mots es manifesta amb el fet que, en els resultats, la solució culta [-dz-] es presenta amb deu solucions diferents; d'aquestes deu solucions, set són -com [dz]- una combinació fònica complexa; les altres tres són un so simple.

1.1. Solucions complexes: [dz], [gz], [ts], [dʒ], [tʃ], [nz], [ɲʒ].

La solució sonora [dz] és teòricament la previsible en els mots d'aquest grup. Es caracteritza per la combinació en la mateixa zona de dos moments articuladoris amb una modalitat diferent; a una obstrucció completa del canal de sortida en la zona dento-alveolar segueix una obstrucció parcial amb

217. A propòsit d'aquest mot cal tenir en compte també que, a més d'aquestes quatre solucions, un dels informadors del qüestionari previ, 1e, va donar la resposta amb la solució [dʒ].

218. A més d'aquestes cinc solucions diferents, cal tenir en compte que un informador del qüestionari previ, 5e, va donar una resposta amb [gʒ].

la mateixa localització. Tots els mots del grup tenen respostes amb aquesta solució; el que canvia dels uns als altres és, com es pot veure a continuació, el nombre d'ocurrències: *agutzil* (25), *analitzar* (19), *atzagaiada* (9), *atzar* (9), *atzarós* (5), *atzavara* (11), *batzegada* (28), *botzina* (2), *botzinar* (19), *dotzau* (10), *dotze* (27), *dotzena* (21), *esbotzar* (24), *gatzara* (24), *guitza* (28), *horitzó* (21), *Llàtzer* (6), *magatzem* (28), *Natzaret* (4), *organitzar* (18), *popularitzar* (19), *reguitzell* (18), *setze* (27), *tretze* (27), *tretzena* (10). La mitjana dóna 17'56 ocurrències per mot; en una part considerable dels mots és o l'única solució o la solució preferida.

La solució [gz] representa la substitució de les qualitats derivades d'una obstrucció completa feta amb l'extrem anterior de la llengua en el primer moment de l'articulació de la combinació culta [dz] per una obstrucció de la mateixa naturalesa feta amb l'extrem posterior, segons un procés que he descrit anteriorment i que explica una bona part de les interferències que es produeixen entre aquestes combinacions. Aquesta solució es dóna en els 8 mots següents: *atzagaiada* (2), *atzar* (2), *atzarós* (1), *atzavara* (13), *dotzau* (2), *dotze* (1), *dotzena* (7), *esbotzar* (1). Afecta, per tant, un 32% dels mots; té una mitjana de 3'62 ocurrències per mot, i és la solució complexa amb més incidència després de la solució culta.²¹⁹

La solució [ts] representa la manca de sonoritat de la solució [dz], sense que canviïn cap de les altres qualitats de la combinació fònica. Trobem aquesta solució en els 6 mots següents: *agutzil* (1), *atzarós* (1), *botzina* (1), *botzinar* (2), *Llàtzer* (1), *Natzaret* (1). Afecta, per tant, un 24% dels mots; té una mitjana de 1'16 ocurrències per mot.

La combinació palatal sonora [dʒ] apareix només en aquests 3 mots: *atzagaiada* (1), *setze* (1), *tretze* (1); és una solució que donen només dos informadors dels grups generacionals extrems— la resposta [dʒ] per *setze* i *tretze* és de 7b, la de *atzagaiada* és de 1c. Si bé aquesta solució té, com es pot veure, molt poca incidència en els mots de tot aquest grup, és, en canvi, la solució més generalitzada en el valencià septentrional.²²⁰

Les solucions [tʃ], [nz] i [ɲʒ] són minoritàries i es donen en els mots següents: [tʃ] en *Llàtzer* (2), [nz] en *botzinar* (1) i [ɲʒ] en *atzagaiada* (1). La solució palatal no nasal [tʃ] és el correlat sord de la solució també minoritària [dʒ]. Les solucions nasals [nz] i [ɲʒ] són correlats, respectivament, de la solució principal [dz] i de la solució minoritària [dʒ] amb una ressonància nasal suplementària.

219. J. Coromines (*DEiCLC*, vol. 1, entrada *atzavara*, pàg. 489) constata l'existència d'aquesta pronunciació amb [gz] del mot *atzavara* en una zona del Priorat, i no en fa cap valoració; en canvi qualifica de vulgar la pronunciació amb [gz] de *Llàtzeret* (*DEiCLC*, vol. 5, entrada *Llàtzer*, pàg. 55).

220. Vegeu J. VENY, *Els parlars catalans*, pàg. 170.

1.2. Solucions simples: [s], [z], [θ]

La solució fricativa alveolar sorda [s] apareix en els 7 mots següents: *agutzil* (2), *atzar* (1), *atzarós* (5), *botzina* (25), *horitzó* (2), *Llatzer* (14), *Natzaret* (7). La trobem, per tant, en un 28% dels mots d'aquest grup; el fet que en alguns mots tingui una incidència notable dóna una mitjana de 8 ocurrències per mot; en tots aquests mots es tracta o bé d'una adaptació del so interdental que té la forma castellana corresponent o bé d'una alternativa a una solució més catalana, com [z], afavorida per la forma castellana;²²¹ és la solució preferida per als mots *botzina*²²² i *Llätzer*.²²³

La solució fricativa alveolar sonora [z] apareix en els 6 mots següents: *analitzar* (9), *atzar* (1), *horitzó* (3), *Natzaret* (16), *organitzar* (10), *popularitzar* (4). Llevat d'*atzar*, perquè és mot d'origen àrab, en els altres mots on apareix es tracta d'una pronúncia que té una llarga tradició –i ben documentada–, i que té a veure amb el fet que es tracta de cultismes o semicultismes vinculats amb l'origen hel·lenístic o bíblic d'aquestes formes; en el cas del sufix verbal *-itzar*, per exemple, el mateix sufix i la seva pronúncia amb [-z-] o amb [-dz-] són l'alternativa culta d'una forma lèxica que també ha donat el sufix verbal *-ejar*.²²⁴

La presència d'un so interdental sord [θ] no català en els mots *atzar* (1) i *Llätzer* (4) es deu, evidentment, a la influència de la llengua castellana; en el cas de *Llätzer* cal observar que les respostes amb [θ] tenen l'estructura lèxica i la fonètica completament castellanescs; en el cas d'*atzar*, la presència de [θ] no fa sinó indicar que la inestabilitat fonètica del mot –com la d'*atzarós*– té a veure també amb el seu poc ús.

2. Índex de freqüència de la solució culta

Veurem a continuació una relació dels mots d'aquest grup ordenats segons la freqüència de la solució [dz]; a l'hora d'elaborar-la he tingut en compte tant les respostes amb una solució única [dz], com les respostes en

221. P. Fabra (*Gramàtica de la llengua catalana*, § 41, I, pàg. 50, i § 41, III, pàg. 51) constata l'any 1912 l'existència d'una triple alternança [dz]/[z]/[s] en la pronúncia d'alguns mots amb [dz].

222. J. Coromines (*DEiCLC*, vol. 2, entrada *botzina*, pàg. 182) remarca la notable difusió d'aquesta pronúncia «acastellanada» entre la població urbana motoritzada.

223. En el mot *Llätzer* totes les respostes amb aquesta solució tenen l'estructura lèxica del mot castellà. Vegeu també la nota 227.

224. A propòsit d'aquesta pronúncia vegeu, entre d'altres, F. DE B. MOLL, *Gramàtica històrica catalana*, § 441, pàg. 330, i A. M. BADIA MARGARIT, *Problemes de la commutació consonàntica en català*, § 276, pàg. 311.

què un mateix informador ha alternat la solució [dz] amb una altra solució, i, per tant, les respostes amb dz/z.

Mots amb rendiment complet:

%	
100	<i>batzegada, guitza, magatzem</i> : dz 28
96'42	<i>dotze</i> : dz 27, gz 1 <i>setze, tretze</i> : dz 27, d3 1
89'28	<i>agutzil</i> : dz 25, ts 1, s 2
75	<i>dotzena</i> : dz 21, gz 7
67'85	<i>analitzar</i> : dz 19, z 9
64'28	<i>organitzar</i> : dz 18, z 10
14'28	<i>Natzaret</i> : dz 4, ts 1, z 16, s 7
7'14	<i>botzina</i> : dz 2, s 25, ts 1

Mots amb rendiment incomplet:

%	
100	<i>gatzara</i> (-4): dz 24 <i>reguitzell</i> (-10): dz 18 <i>tretzena</i> (-18): dz 10
96	<i>esbotzar</i> (-3): dz 24, gz 1
87'5	<i>horitzó</i> (-4): dz 20, z 1, s 1, dz/z 1, z/s 1
86'36	<i>botzinar</i> (-6): dz 19, ts 2, nz 1 <i>popularitzar</i> (-6): dz 18, z 3, dz/z 1
83'33	<i>dotzau</i> (-16): dz 10, gz 2
69'23	<i>atzagaiada</i> (-15): dz 9, gz 2, d3 1, n3 1
64'28	<i>atzar</i> (-14): dz 9, gz 2, z 1, s 1, θ 1
45'83	<i>atzavara</i> (-4): dz 11, gz 13
45'45	<i>atzarós</i> (-17): dz 5, gz 1, s 4, ts/s 1
22'22	<i>Llàtzer</i> (-1): dz 6, s 14, ts 1, tʃ 2, θ 4

Extracte de dades:

dz	→	437
s	→	54
z	→	40
gz	→	29
ts	→	6
θ	→	5
d3	→	3
tʃ	→	2
dz/z	→	2
z/s	→	1

nz	→	1
ɲʒ	→	1
ts/s	→	1

 Total de formes produïdes 582

En relació amb aquest extracte de dades cal observar:

- si ens centrem en els tres ordres que assenyalen aquests resultats, les respostes amb una localització anterior, com correspon a la solució culta, representen el 93'98%; les respostes amb una localització central, el 1'03%; i les respostes amb una localització posterior, el 4'98%;
- si ens centrem en l'oposició sorda/sonora, les respostes amb una solució sonora, com la que correspon a la solució culta, representen el 88'14%; les respostes amb una solució sorda, el 11'68%; i les respostes que alternen una solució sorda i una solució sonora, el 0'17%;
- si ens centrem en la distinció entre articulació complexa, com correspon a la solució culta, i articulació simple, les respostes amb una solució complexa representen el 82'30%; les respostes amb una articulació simple, el 17'18%; i les respostes que alternen una solució complexa i una solució simple, el 0'51%.

3. Classificació dels mots segons les solucions obtingudes

La classificació següent permet de veure la complexitat fonètica del mots d'aquest grup; a propòsit d'això cal remarcar: a) que sobre un total de 25 mots només n'hi ha sis que tenen una única solució, i que en tots sis aquesta és la solució culta; b) que el grau de complexitat d'aquests mots oscil·la des de mots amb una solució fins a mots amb cinc solucions diferents; c) que sobre un total de 25 mots enquestats hi ha cinc grups de sis, cinc, tres, dos i dos mots que, respectivament, coincideixen pel que fa al nombre i naturalesa de les solucions.

Mots amb una solució → 6:

[dz]:

*batzegada, gatzara, guitza,*²²⁵ *magatzem, reguitzell, tretzena*

Mots amb dues solucions → 10:

[dz] / [z]:

analitzar, organitzar, popularitzar

225. Encara que en les respostes dels 28 informadors la solució única és [dz], cal tenir en compte la resposta d'un informador del qüestionari previ, 2e, amb [gz].

[dz] / [gz]:

*atzavara, dotzau, dotze, dotzena, esbotzar*²²⁶

[dz] / [dʒ]:

setze, tretze

Mots amb tres solucions → 4:

[dz] / [ts] / [s]:

agutzil, botzina

[dz] / [ts] / [nz]:

botzinar

[dz] / [z] / [s]:

horitzó

Mots amb quatre solucions → 3:

[dz] / [gz] / [dʒ] / [ɲʒ]:

atzagaiada

[dz] / [gz] / [s] / [ts]:

atzarós

[dz] / [ts] / [z] / [s]:

Natzaret

Mots amb cinc solucions → 2:

[dz] / [gz] / [z] / [s] / [θ]:

atzar

[dz] / [s] / [ts] / [tʃ] / [θ]:

*Llàtzer*²²⁷

MOTS AMB -ts-

El qüestionari corresponent a aquesta part consta dels tres mots següents: *etcètera, lletså, potser*.

1. Solucions obtingudes

En relació amb l'objecte d'aquest estudi, la complexitat fònica d'aquests mots es manifesta pel fet que allò que segons la llengua culta hauria de ser una solució [-ts-] presenta cinc solucions diferents; d'aquestes so-

226. En relació amb aquest mot cal observar també que un dels informadors del qüestionari previ, 2e, va donar la resposta amb la solució [gz]; això indica que aquesta pronunciació no té un caràcter escadusser vinculat a un desconeixement del mot per part de les generacions joves (7ab el desconeixen, i 7d és l'únic dels 28 informadors que dona [gz]), sinó que apareix ja en algun parlant de Barberà de les generacions més velles.

227. Sobre la inestabilitat de *Llàtzer* cal observar com les solucions [s] i [θ] corresponen a una forma amb l'estructura lèxica del mot castellà; en canvi, les solucions [dz], [ts] i [tʃ] corresponen a una forma amb l'estructura lèxica del mot català.

lucions, quatre són una combinació fònica complexa, i la cinquena és un so simple.

1.1. Solucions complexes: [ts], [ks], [dz], [gz]

La presència d'aquestes quatre solucions indica que les interferències de la solució culta [ts] amb d'altres solucions complexes, si més no pel que fa als tres mots enquestats, no implica sons palatals, de manera que els canvis es produeixen o bé per una absència/presència de la qualitat sonora, o bé per la substitució del contacte inicial amb la part anterior de la llengua pel contacte inicial amb la part posterior, o bé per un canvi derivat de la substitució de les dues qualitats alhora. La incidència de cada una de les solucions és la següent:

La solució [ts] apareix en tots tres mots: *etcètera* (4), *lletsó* (3), *potser* (21). És, com es pot veure, la solució preferida del mot *potser*, per bé que en les respostes de 9 informadors alterna amb la solució [ð]. En els altres dos mots és una solució minoritària.

La solució [ks] apareix en els mots *etcètera* (5) i *lletsó* (24); com es pot veure, entre els parlants de Barberà és la solució preferida per a *lletsó*. A propòsit d'aquesta pronunciació del mot, A. Badia²²⁸ fa una observació molt interessant que està relacionada amb la naturalesa de les interferències que estudia: considera aquesta pronunciació «i d'altres afins» com «el resultat de la situació menys ferma, fonèticament, de les consonants implosives»; és, evidentment, una explicació fonètica que s'adiu perfectament amb una actitud psicolingüística inhibidora que es pot produir en les posicions sil·làbiques no fonamentals i que justificaria plenament totes aquestes interferències –i probablement també totes les assimilacions consonàntiques i les dificultats dels parlants que no han accedit a la llengua escrita per a pronunciar sempre prou adequadament les combinacions consonàntiques interiors de mot–; passa, però, que o es convé que totes aquestes combinacions són, per tant, heterosil·làbiques o les especulacions sobre la seva naturalesa monofonemàtica o bifonemàtica són només un entreteniment per a fonòlegs. Des del punt de vista fonètic, sembla que si totes aquestes interferències són possibles és perquè en aquestes combinacions només hi ha alguns trets que són fonamentals, que, en el cas concret que ens ocupa, són la combinació de dos moviments successius: el primer, una obstrucció completa i breu feta pel contacte de la llengua sobre qualsevol zona de la volta superior; el segon, una obstrucció parcial més llarga, feta també per contacte de la llengua, però actuant sobre una zona de la volta superior més reduïda.

228. A. M. BADIA MARGARIT, *Problemes de la commutació consonàntica en català*, pàg. 299, nota.

La solució [dz] només es dóna en el mot *etcètera* (11) i la solució [gz] també (8 ocurrences). Com es pot veure, en aquest mot les dues solucions sonores són preferides a les sordes.

1.2. Solució simple: [δ]

Aquesta solució espirant de localització dental [δ] només es dóna en el mot *potser*, i de les 16 ocurrences, 9 alternen amb una resposta amb [ts]; si tenim en compte l'opinió de J. Coromines,²²⁹ no es tracta pròpiament d'una solució alternativa a [ts], perquè la forma [pu'ðe]—que ell qualifica de populisme vulgar molt estès per tot el Principat—procedeix directament de l'infinitiu.

2. Índex de freqüència de la solució culta

Veurem a continuació una relació dels mots d'aquest grup ordenats segons la freqüència de la solució [ts]; per elaborar-la he tingut en compte tant les respostes amb una solució única [ts], com les respostes en què un mateix informador ha alternat la solució [ts] amb una altra solució, cas de les respostes amb ts/δ.

Mots amb rendiment complet:

%	
75	<i>potser</i> : ts 12, δ 7, ts/δ 9
14'28	<i>etcètera</i> : ts 4, ks 5, dz 11, gz 8

Mots amb rendiment incomplet:

%	
11'11	<i>lletsó</i> (-1): ts 3, ks 24

Extracte de dades:

ks	→	29
ts	→	19
dz	→	11
ts/δ	→	9
gz	→	8
δ	→	7

 Total de formes produïdes 83

En relació amb aquest extracte de dades cal remarcar:

- a) a diferència del mots analitzats en els tres grups anteriors, les respostes dels mots d'aquest grup no donen cap solució amb una localització centralitzada, i, per tant, l'oposició entre les solucions derivada de les qualitats que depenen de la localització articulatòria només té en compte la distinció entre un contacte anterior i un contacte posterior;
- b) centrant-nos en els dos ordres que, per tant, assenyalen aquests resultats les respostes amb una localització anterior, com correspon a la solució culta, representen el 55'42%; i les respostes amb una localització posterior el 44'57%;
- c) si ens centrem en l'oposició sorda/sonora, les respostes amb una solució sorda, com la que correspon a la solució culta, representen el 57'83%; les respostes amb una solució sonora, el 31'32%; i les respostes que alternen una solució sorda i una solució sonora, el 10'84%.
- d) si ens centrem en la distinció entre articulació complexa, com correspon a la solució culta, i articulació simple, les respostes amb una solució complexa representen el 80'72%; les respostes amb una solució simple, el 8'43%; i les respostes que alternen una solució complexa i una solució simple, el 10'84%.

3. Classificació dels mots segons les solucions obtingudes

La classificació següent fa veure la complexitat fonètica dels tres mots d'aquest grup; a propòsit d'això cal remarcar: a) que no hi ha cap mot que tingui una única solució, i, per tant, tampoc no hi ha cap mot que només tingui respostes amb la solució culta; b) que el grau de complexitat d'aquests mots es mesura pel fet que hi ha dos mots amb dues solucions i un amb quatre; c) que, en conjunt, tots tres discrepen per la naturalesa de les solucions.

Mots amb una solució → 0

Mots amb dues solucions:

[ts] / [ks]:

lletsó

[ts] / [δ]:

potser

Mots amb quatre solucions:

[ts] / [ks] / [dz] / [gz]:

etcètera

VIII

L'ENQUESTA DE PERCEPCIÓ

RESULTATS DE L'ENQUESTA DE PERCEPCIÓ

Les respostes d'aquest apartat del qüestionari es presenten agrupades en tres parts diferents. Les dues primeres fan referència a la percepció de la iodització; la tercera, a la percepció de determinades interferències fòniques entre consonants obstruents prepalatals.

1. *Percepció de la iodització dins frases aïllades*

Conté les respostes dels informadors a una pregunta del tipus *Quin efecte us/li/et fa aquesta pronunciació?* feta després de sentir cada una de les tres frases següents pronunciades amb iodització dels sons líquids palatals que contenen: a) *No vull agafar una solellada*, b) *Una tovallola vella* i c) *Aquella dona compra lluç*.

RESULTATS de [no 'βuj əγə'fa wnə sulə'jadə]

- 1 1a: «ho diria igual»
1b: «ho diria igual»
1c: «ho diria igual»
1d: «és el parlar d'aquí»
- 2 2a: «ho diria igual»
2b: «ho diria igual»
2c: «ho diria igual»
2d: «ho diria igual»
- 3 3a: (ho repeteix) «és el parlar d'aquí; ho diria igual»
3b: «és el parlar d'aquí, però jo ara dic [buʎ]»
3c: «ho diria igual»
3d: «és com es diu aquí»

- 4 4a: «ho diria igual»
 4b: «ho diria igual»
 4c: «és el parlar d'aquí»
 4d: «ho diria igual»
- 5 5a: «normal; del parlar de Barberà i del català»
 5b: «és el parlar d'aquí»
 5c: «és la manera de dir-ho aquí»
 5d: «ho diria igual»
- 6 6a: «em sona més bé [sulə'jadə], tot i que jo potser diria [sulə'zadə]»
 6b: «ho trobo normal; ho diria igual»
 6c: «és el parlar d'aquí»
 6d: «és el ieisme de Barberà; diria [buj], però [sulə'ladə]»
- 7 7a: «és el parlar d'aquí»
 7b: «és el parlar d'aquí»
 7c: «ho diria igual»
 7d: «ho diria igual»

RESULTATS de [unə tuβə'jələ 'βejə]

- 1 1a: (ho repeteix) «està bé»
 1b: (ho repeteix) «ho diria igual»
 1c: (repeteix ['beɫə]) «ho diria igual»
 1d: «és el parlar d'aquí»
- 2 2a: «està bé, però es pot dir ['beɫə] i ['bejə]»
 2b: «està bé, però es pot dir ['beɫə] i ['bejə]»
 2c: «ho diria igual»
 2d: «són paraules d'abans»
- 3 3a: (ho repeteix) «és parlar d'aquí; ho diria igual»
 3b: «és el parlar dels que no s'han mogut d'aquí; jo he llegit i m'he rec-
 tificat cap a ['eɫə]»
 3c: «no ho diria, perquè són paraules d'abans»
 3d: (repeteix amb [ɫ]) «és tal com es diu aquí»
- 4 4a: «ho diria amb ['eɫə]; sembla pronunciació gironina; a Barberà no
 es diria, o només algú»
 4b: «jo diria [tuβə'jələ 'βeɫə]»

- 4c: «jo no ho diria, però és el parlar dels vells»
 4d: «diria [tuβə'λɔlə] i ['bejə], però [tuβə'jɔlə] també sona bé»
- 5 5a: «em sona bé; n'hi ha que ho diuen amb ['eλə] i d'altres amb [i]»
 5b: «sona bé; pot ser el parlar d'aquí»
 5c: «és el parlar de persones grans, però encara hi ha algú de la meua edat que també ho diu»
 5d: «diria les dues formes amb ['eλə]; em fa l'efecte de parlar de vells, o de gent castellana parlant en català, però no tots els castellans»
- 6 6a: «ho diria amb ['eλə]; ['bejə] és parlar de iaia»
 6b: «ho pronunciaria amb ['eλə]; és una pronunciació de vells»
 6c: «és el parlar de la gent vella d'aquí»
 6d: «no em sona al parlar de Barberà, però em sona a ieisme català»
- 7 7a: «és el parlar d'aquí, però diria ['beλə]»
 7b: «és el parlar de la gent del meu carrer, però jo diria [tuβə'λɔlə] i ['beλə]»
 7c: «diria [tuβə'jɔlə 'beλə], però a vegades també dic ['bejə]»
 7d: «em fa l'efecte del parlar d'abans; ho diria amb ['eλə]»

RESULTATS de [ə'kejə 'ðona 'komprə 'jus]

- 1 1a: (repeteix amb [λ]) «nosaltres diem [ə'keλə]»
 1b: «ho diria amb ['eλə]; [ə'kejə] no és d'aquí; potser de Girona»
 1c: «no sona bé; ho diria amb ['eλə]»
 1d: (ho repeteix) «té un deix de iaies o de Girona»
- 2 2a: (ho entén, ho repeteix amb [λ] i no fa cap comentari)
 2b: (ho entén, ho repeteix dos cops amb [λ] i no fa cap comentari)
 2c: (ho repeteix amb [λ]) «amb [i] sembla mal pronunciat; hi falten lletres»
 2d: «ni es diu ara ni es deia abans»
- 3 3a: (ho entén, ho repeteix igual i no fa cap comentari)
 3b: «no és d'aquí; és de castellans adaptats que parlen català»
 3c: «no ho diria ara, ni tampoc es deia abans»
 3d: «nosaltres diem [ə'keλə] i [λus]; no és parlar d'aquí, potser d'Olot»
- 4 4a: «ho diria amb ['eλə]; sona com si fos un castellà que parlés català»
 4b: «no és d'aquí»

- 4c: «aquí no es diu; és un enraonar castellà; és com un defecte del parlar»
 4d: «ho diria amb ['eʎə]; sona molt malament, com de persona que mai pronuncia la ['eʎə]»
- 5 5a: «ha de ser amb ['eʎə]; no em sona gens bé»
 5b: «no és d'aquí»
 5c: «podria ser d'aquí, però no tan remarcat; els d'aquí diríem [ə'kejə], però [ʎus]»
 5d: «ho diria amb ['eʎə]; els vells tampoc no ho dirien, en canvi els castellans, sí»
- 6 6a: «ho diria amb ['eʎə]; és parlar de papissot, mal pronunciat»
 6b: «ho pronunciaria amb ['eʎə]; em sembla que tampoc és la manera com ho pronuncien els vells»
 6c: «no és el parlar d'aquí»
 6d: «em fa l'efecte de ieisme castellà»
- 7 7a: «és un parlar més antic»
 7b: «aquesta pronunciació és diferent de la d'abans; potser és parlar de gent gran»
 7c: «ho diria tot amb ['eʎə]»
 7d: «no pronuncien bé [ʎus] ni [ə'kejə], com si no fos de Barberà».

2. Percepció de la iodització per contrast de pronunciacions

Aquesta part conté les respostes dels informadors després de sentir cada un dels deu mots següents pronunciat dues vegades, una amb [ʎ] i l'altra ioditzat: *lletra, cistella, castell, paller, orella, mirall, ullal, cella, poll, pallissa*. Les respostes per a cada mot se centren en les preguntes següents: a) *Noteu cap diferència en la pronunciació d'aquestes dues paraules?*, b) *Quina de les dues pronunciacions troben més normal?* i c) *Quin efecte us fa l'altra pronunciació?*

RESULTATS de ['ʎetrə] / ['jetrə]

- 1 1a: a) no
 1b: a) sí; b) la primera; c) «ni d'aquí, ni del Vallès»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «no és parlar d'aquí»
 1d: a) no

- 2 2a: a) sí; b) la primera (la repeteix); c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «aquí no es diu»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «no està bé»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no ho he sentit mai»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no sé què vol dir»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «ve a ser un cas com el d'abans» ([ə'kejə]
 [jus]: de castellans adaptats que parlen català)
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no ho he sentit mai; sembla d'una criatura
 que no ho sap dir prou bé»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «no ho diríem aquí» (li costa de repetir-ho)
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «un castellà parlant en català»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no ho he sentit mai»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat; no saben pronunciar la
 [ˈeʎə]»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «sona malament, com del que no sap pronun-
 ciar la [ˈerrə] o així»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «sona molt malament»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «de fora d'aquí»
 5c: a) sí; b) la primera; c) «no és parlar d'aquí, tot i que hi ha jovent,
 com és ara la meva neboda, que ho diu»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «els vells no ho dirien, però els castellans que
 parlen català, sí»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «és el parlar dels nens petits»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «sembla que és la manera de pronunciar-ho
 la gent gran»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «efecte de papissot»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «no és de Barberà»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «és antiga»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «és antiga»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no ho he sentit mai, ni ho diria»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «no està ben dit; ho diu la gent que no pro-
 nuncia bé, potser perquè no els ho han corregit»

RESULTATS de [sis'teʎə] / [sis'tejə]

- 1 1a: a) no (repeteix amb [ʎ]/[ʎ])

- 1b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí; potser de Tarragona o de Girona»
 1c: a) sí (repeteix amb [ʎ]/[ʎ]); b) la primera; c) «una lletra diferent»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «una lletra diferent; és més de Vic» (repeteix les dues formes)
- 2 2a: a) sí; b) la primera (la repeteix); c) «està mal dit»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «no ho diem, però també ho entendria»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «no està bé»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no s'ha dit mai»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «ve a ser com el d'abans: un de fora que no sap pronunciar bé»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no s'ha dit mai»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí; és algú que no sap pronunciar la [ˈesə]» (sic)
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «un castellà parlant en català»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «mala pronunciació; defecte de pronunciació»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «em fa el mateix efecte que les paraules d'abans»
- 5 5a: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «no m'agrada»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 5c: a) sí; b) la primera; c) «és una forma d'aquí, però de gent gran»
 5d: a) sí; b) la primera «és la que diria»; c) «no la diria; els vells potser sí; i els castellans que coneguessin la paraula ja sabrien prou català per fer-ho amb [ˈeʎə]
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «és el mateix de [ˈjɛtrə]: parlar de criatura»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «efecte de papissot»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «pot ser parlar de Barberà, de pagès o de vell»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «és antiga»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «és antiga»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «em sembla que ho diria la gent gran, però no els joves»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «mala pronunciació de gent no corregida»

RESULTATS de [kəs'teɫ] / [kəs'tej]

- 1 1a: a) no (repeteix amb [ɫ]/[ʎ])
1b: a) sí; b) «la primera és matxote»; c) «no és d'aquí»
1c: a) sí; b) la primera; c) «no és parlar d'aquí» (repeteix amb [ɫ])
1d: a) sí; b) la primera; c) «pot ser el deix del que parla»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no la trobo bé»
2b: a) no (repeteix amb [ɫ]/[ʎ])
2c: a) sí; b) la primera; c) «no està bé; no és llenguatge d'aquí»
2d: a) sí; b) la primera; c) «no s'ha dit mai ni es diu enlloc català»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
3b: a) sí; b) la primera; c) «de mala pronunciació dels castellans, com quan diuen [saβa'del]»
3c: a) sí; b) la primera; c) «no s'ha dit mai»
3d: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí; és el parlar d'algú que no sap pronunciar-ho»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «un castellà parlant català»
4b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona de Barberà»
4c: a) sí; b) la primera; c) «defecte de pronunciació»
4d: a) sí; b) la primera; c) «sona de defecte de pronunciació»
- 5 5a: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «no queda bé»
5b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
5c: a) sí; b) la primera; c) «no ho he sentit»
5d: a) sí; b) la primera; c) «els vells no la dirien, però els castellans segurament que sí»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «és com el parlar dels mallorquins; és de persona que pronuncia malament»
6b: a) sí; b) la primera; c) «és de vells»
6c: a) sí; b) la primera; c) «és d'una persona gran»
6d: a) sí; b) la primera; c) «sona molt malament, com defecte de pronunciació»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «és antiga»
7b: a) sí; b) la primera; c) «és antiga»
7c: a) sí; b) la primera; c) «sona estrany»
7d: a) sí; b) la primera; c) «el mateix que he dit abans: mala pronunciació perquè no els han corregit»

RESULTATS de [pə'ʎe] / [pə'je]

- 1 1a: a) sí; b) la segona; c) «també es pot dir»
 1b: a) sí; b) la segona; c) «[pə'ʎe] tira a castellà»
 1c: a) sí; b) la segona; c) «no és parlar d'aquí»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «és dels més antics»
- 2 2a: a) sí; b) la primera «és més normal»; c) «és d'abans»
 2b: a) sí; b) la segona; c) «també es diu»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «també es diu»
 2d: a) sí; b) la primera «és d'ara»; c) «és d'abans»
- 3 3a: a) sí; b) la segona; c) «potser [pə'ʎe] està bé, però aquí sempre s'ha dit [pə'je] i [pə'jerə]»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «també sembla de castellans; aquí és ben clar: [pə'ʎe] [pə'ʎisə], [pə'ʎerə]»
 3c: a) sí; b) la primera «és d'ara»; c) «és d'abans»
 3d: a) sí; b) la primera i la segona; c) «la segona no és tan ben parlada, però n'hi ha molts que encara ho diuen; aquesta paraula té mes problema que les d'abans»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «sona de català de cap a Girona»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «és el parlar de la gent gran»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «sona de persones que no saben pronunciar la [ˈeʎə]»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «sona fatal, de [ˈpajə ˈl-uj]; abans hi havia vici de dir [ˈpajə], però s'ha de dir [ˈpaʎə]»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 5c: a) sí; b) la primera; c) «també és el parlar d'aquí»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «la dirien els vells; és una forma famosa»
- 6 6a: a) sí; b) la primera i la segona; c) «és un cas diferent dels anteriors; depèn de com li pica a cadascú; és la manera de parlar d'aquí, però a vegades si dius [pə'je] se te n'enriuen»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «aquesta sí que és la pronunciació dels pagesos i dels vells»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «de la gent més vella de Barberà»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «és el parlar dels vells de Barberà»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «és antiga, però la tinc més sentida que les altres»

- 7b: a) sí; b) la primera; c) «és antiga»
 7c: a) sí; b) la primera és la que diria; c) «la forma amb i la tinc molt sentida, però no dels pares, sinó dels avis»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «em sona de la gent més antiga»

RESULTATS de [u'reʎə] / [u'rejə]

- 1 1a: a) sí; b) la segona; c) «no sé si és d'aquí o no»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «té un deix que no és d'aquí»
 1c: a) sí; b) la primera i la segona: «totes dues estan bé»; li costa de precisar quina era la primera, i quina, la segona
 1d: a) sí; b) «la primera i la segona: «totes dues estan bé; les diria totes dues» (les repeteix)
- 2 2a: a) sí; b) la primera «és la d'ara»; c) «és la d'abans»
 2b: a) sí; b) la primera i la segona: «totes són bones; hi ha qui diu l'una, i qui, l'altra»
 2c: a) sí; b) la primera «és més maca»; c) «també es diu; no és tan maco, però se'ns escapa»
 2d: a) sí; b) la primera «és d'ara»; c) «la segona és d'abans»
- 3 3a: a) sí; b) la segona; c) «no és d'aquí»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «és la pronunciació dels més vells»
 3c: a) sí; b) la primera «és la d'ara»; c) «és d'abans»
 3d: a) sí; b) la primera i la segona: «totes són de Barberà»;
- 4 4a: a) sí; b) la primera «és la correcta»; c) «també la tinc sentida, però no sé d'on; potser de Girona»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no ho diria»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «parlar de vells i analfabets»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «està malament, com abans amb les altres paraules»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «sona fatal, és un desastre, però aquí s'havia dit molt»
 5b: a) sí (repeteix amb [ʎ]/[ʎ]); b) la primera i la segona: «la segona també pot ser d'aquí; estic en el dubte de saber quina és més d'aquí»
 5c: a) sí; b) la primera; c) «també es diu molt aquí»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «és com el cas de [pə'je]; els castellans també ho dirien»

- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «està mal pronunciada; no és tan fàcil de trobar com [pə'je]; no es diu tant»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «és de persones grans, però no és tan característica com [pə'je]»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «de persona vella que no sap pronunciar bé la ['eʎə]»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «és del parlar de pagès»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «és més antiga»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «és més antiga»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no ho tinc massa sentit, però no em sona malament»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «em sona malament, no pas de gent més antiga, sinó de gent que pronuncia malament»

RESULTATS de [mi'raʎ] / [mi'raj]

- 1 1a: a) sí; b) la segona; c) «no ho diria»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «es diria, però poc»
 1c: a) poc precís
 1d: a) sí; b) la primera i la segona: «les dic totes dues, però amb ['eʎə] sembla més ben acabada»
- 2 2a: a) sí; b) la primera «és la d'ara»; c) la segona «és una forma més antiga»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 2c: a) sí; b) la primera «és més bonica»; c) «la segona també se'ns escapa a vegades»
 2d: a) sí; b) la primera «és la d'ara»; c) la segona «és la d'abans»
- 3 3a: a) sí; b) la segona; c) «no és parlar d'aquí»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «no és deconeguda, és com dels vells, però no és la nostra»
 3c: a) sí; b) la primera «és la d'ara»; c) «la segona és la d'abans, i encara n'hi ha que ho diuen amb [i], però jo miro de corregir-me»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «no és catalana; no la tinc sentida»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «no la tinc sentida, potser a Girona»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no ho diria»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «parlar de vells»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «sona de mala pronunciació»

- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «està mal dit, però aquí a Barberà es deia; la meva mare ho deia»
 5b: a) sí (repeteix amb [ʎ]/[ʎ]); b) la primera i la segona: «totes dues poden ser d'aquí»
 5c: a) sí; b) la primera; c) «també es diu»
 5d: a) sí; b) la primera «és la bona»; c) «els vells no la dirien; els castellans, no ho sé»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «com el cas d' [u'rɛjə], no es diu tant com [pə'je]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «també em sona, com ara [kəs'te]»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «parlar de vell»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «no és de Barberà»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «és més antiga»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «és més antiga, però a l'escola hi ha molta gent que ho pronuncia així»
 7c: a) sí; b) la primera és la que diria»; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «pronunciació de gent antiga»

RESULTATS de [u'ʎal] / [u'jal]

- 1 1a: a) no (repeteix [j]/[j])
 1b: a) sí; b) la segona; c) «no és tan fina»
 1c: a) sí; b) la segona; c) «no entenc què vol dir»
 1d: a) sí; b) la segona; c) «també és d'aquí»
- 2 2a: a) sí; b) la segona; c) «no és tan bona»
 2b: a) sí; b) la segona; c) «no es diu»
 2c: a) sí; b) la segona; c) repeteix la primera amb [j]: «alguns també la diuen»
 2d: a) sí; b) la segona; c) «no l'he sentit mai aquí»
- 3 3a: a) sí; b) la segona; c) «no és d'aquí; és de cap a Tarragona o Lleida»
 3b: a) sí; b) la segona; c) «és la forma correcta, però no la dic i m'és difícil de dir»
 3c: a) sí; b) la segona; c) «no ho he sentit mai»
 3d: a) sí; b) la segona; c) «és més fort, però aquí no es pronuncia»
- 4 4a: a) sí; b) la segona; c) «no em sona; potser ho diria algú que no sabés pronunciar bé»

- 4b: a) sí; b) la segona; c) «no ho diria»
 4c: a) sí; b) la segona; c) «no és normal»
 4d: a) sí; b) la segona; c) «no sona malament, però està més bé l'altra»
- 5 5a: a) sí; b) la segona; c) «no sona bé»
 5b: a) sí (repeteix amb [ʎ]/[ʎ]); b) la primera i la segona; c) «totes dues són d'aquí»
 5c: a) sí; b) la segona «és la bona»; c) «també ho diu molta gent, grans i joves; és molt barrejat»
 5d: a) sí; b) la segona; c) «sona incorrecte»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «és la que més es diu»
 6b: a) sí; b) la segona; c) «no ho he sentit, ni em sona»
 6c: a) sí; b) la segona; c) «és com si fos una altra paraula d'un altre sentit»
 6d: a) sí; b) la segona; c) «és la que aconsella la normativa»
- 7 7a: a) sí; b) no ho sap: «són paraules poc escoltades»
 7b: a) «poca diferència, perquè és una paraula poc sentida»
 7c: a) sí; b) la segona; c) «no em sona gens»
 7d: a) sí; b) la segona; c) «fa l'efecte del parlar de la gent més vella»

RESULTATS de ['seʎə] / ['sejə]

- 1 1a: a) sí; b) la segona; c) «no em tira tant»
 1b: a) sí; b) la segona; c) «es diu poc»
 1c: a) sí; b) la segona; c) «no és parlar d'aquí»
 1d: a) sí; b) la segona; c) (la repeteix amb [j]): «no sona tan bé»
- 2 2a: a) sí; b) la segona; c) «['seʎə] és més moderna»
 2b: a) sí; b) la segona; c) «no ho he dit mai, ni sembla d'aquí»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «no es diu tant»
 2d: a) sí; b) la segona; c) «sembla més moderna»
- 3 3a: a) sí; b) la segona; c) «no és d'aquí»
 3b: a) sí; b) la segona; c) «no sona bé»
 3c: a) sí; b) la primera i la segona: «potser ['sejə] és més antiga, però es diu molt»
 3d: a) sí; b) la segona; c) «no és d'aquí»
- 4 4a: a) sí; b) la segona; c) «sona d'algú que no sap pronunciar bé»

- 4b: a) sí; b) la segona; c) «no ho diria»
 4c: a) sí; b) la segona; c) «també hi ha gent catalana que ho diu»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «['sejə] no sona tan bé, però tampoc tan malament com l'altra d'abans»
- 5 5a: a) sí; b) la segona; c) «sona molt malament»
 5b: a) sí; b) la segona; c) «és una pronunciació rara»
 5c: a) sí; b) la segona «és la bona»; c) «també hi ha gent que ho diu; és una forma barrejada que se sent de les dues maneres»
 5d: a) sí; b) la segona «és la que diem»; c) «sona malament»
- 6 6a: a) sí; b) la segona; c) «no es diu, sona gruixut; seria de [sə'ʎa]»
 6b: a) sí; b) la segona; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la segona; c) «és com si fos una altra paraula»
 6d: a) sí; b) la segona; c) «és la forma de la normativa»
- 7 7a: a) sí; b) la segona; c) «no la tinc sentida»
 7b: a) sí; b) la segona; c) «no és d'aquí»
 7c: a) sí; b) la segona; c) «també la diria, perquè és molt igual que l'altra»
 7d: a) sí; b) la segona; c) «fa l'efecte de parlar de gent antiga»

RESULTATS de [poʎ] / [poj]

- 1 1a: a) sí; b) diferència semàntica: «són coses diferents»
 1b: a) sí; b) diferència semàntica: «són paraules diferents» (1^a de la gallina; 2ª del cap)
 1c: a) sí; b) diferència semàntica: «són coses diferents» (1^a de la gallina; 2ª del cap)
 1d: a) sí; b) diferència semàntica: «són coses diferents»
- 2 2a: a) sí; b) diferència semàntica: «signifiquen diferent» (1^a de la gallina; 2ª del cap)
 2b: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents» (1^a de la gallina; 2ª del cap)
 2c: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents» (1^a «pollet»; 2ª del cap)
 2d: a) sí; b) diferència semàntica: «són coses diferents» (1^a «pollet»; 2^a «[pi'oxo]»)
- 3 3a: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents» (1^a «de la lloca»; 2^a «del [kə'βej]»)

- 3b: a) sí; b) la primera; c) «és la forma com ho hauria dit abans i la que es deia més a Barberà»
- 3c: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents» (1^a de la gallina; 2ª del cap)
- 3d: a) sí; b) diferència semàntica: «amb [ˈeʎə] són de gallina, amb [i] són del cap»
- 4 4a: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents» (1^a de la gallina; 2^a «[piˈoxo]»)
- 4b: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents» (1^a de la gallina; 2ª del cap)
- 4c: a) sí; b) diferència semàntica: «són paraules diferents» (1^a de la gallina; 2ª del cap)
- 4d: a) sí; b) diferència semàntica: «són dues paraules» (1^a de la gallina; 2ª del cap)
- 5 5a: a) sí; b) la primera i la segona: «totes dues formes són bones, però el fill de la gallina només pot ser [poʎ]»
- 5b: a) sí; b) la primera (de la gallina i del cap); c) «[poj] no em sona gens»
- 5c: a) sí; b) diferència semàntica: «són paraules diferents» (1^a de la gallina; 2ª del cap)
- 5d: a) sí; b) diferència semàntica: «signifiquen diferent» (1^a de la gallina; 2ª del cap)
- 6 6a: a) sí; b) diferència semàntica: «són coses diferents»: [poʎ] és poll i [poj] és un bitxo petit»
- 6b: a) sí; b) la primera; c) «també es diu molt a Barberà i a pagès; tant es diu de pollastre com de [piˈoxo]»
- 6c: a) sí; b) la primera; c) «parlar d'una persona gran»
- 6d: a) sí; b) la primera; c) «també és una pronunciació normal a Barberà»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «és antiga»
- 7b: a) sí; b) la primera; c) «és antiga»
- 7c: a) sí; b) diferència semàntica: «la primera vol dir pollet, la segona en català vol dir [piˈoxo]»
- 7d: a) sí; b) diferència semàntica: «són paraules diferents» (1^a de la gallina; 2ª del cap)

RESULTATS de [pəˈʎisə] / [pəˈisə]

- 1 1a: a) sí; b) diferència semàntica: «la primera de pegar, la segona de [ˈpaʎə]»

- 1b: a) sí; b) diferència semàntica: «són paraules diferents: la primera [ʒɛk], la segona de palla»
- 1c: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents: la primera de pegar, la segona de [pajə]»
- 1d: a) sí; b) diferència semàntica: «són coses diferents: la primera de pegar, la segona de ['pajə]»
- 2 2a: a) sí; b) diferència semàntica: «la primera 'jupa', la segona [pə'isə]»
- 2b: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents: la primera de pegar, la segona de ['pajə]»
- 2c: a) sí; b) diferència semàntica: «volen dir diferent: la primera 'jaqueta', la segona 'palla'»
- 2d: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents: una 'panadera', l'altra 'lloc de palla i [u'fals]»
- 3 3a: a) sí; b) diferència semàntica: «una és una [ʒɛkə], l'altra de ['pajə]»
- 3b: a) sí; b) la primera (amb els dos significats); c) «la segona és la que es deia; jo la deia abans; no podria ser de pegar»
- 3c: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents: de pegar i lloc de la palla»
- 3d: a) sí; b) diferència semàntica: «la primera és més fort, vol dir una pallissa de pegar; la segona, lloc de la palla»
- 4 4a: a) sí; b) diferència semàntica: «volen dir diferent: la primera és un jaquetó, la segona, per guardar palla»
- 4b: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents la primera de pegar, la segona de palla»
- 4c: a) sí; b) la primera i la segona;
- 4d: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents: la primera 'paliza', la segona de paller»
- 5 5a: a) sí; b) la primera (amb els dos significats); c) «la segona no l'he sentit mai, i no va bé ni amb pegar ni amb palla»
- 5b: a) sí; b) la primera; c) «la segona no la dic, però si ho sentís pensaria que volen dir la pallissa de la palla»
- 5c: a) sí; b) la primera «deu ser la forma correcta»; c) «[pə'jisə] és la que es diu més; [pə'ʎisə] també pot ser de pegar, però [pə'isə] només pot ser de ['pajə]»
- 5d: a) sí; b) la primera i la segona: «la primera: lloc de la palla i de pegar; la segona: lloc de la palla en el parlar dels vells»
- 6 6a: a) sí; b) la primera (amb els dos significats); c) «és una mala pronunciació»

- 6b: a) sí; b) la primera; c) «em sona poc»
 6c: a) sí; b) diferència semàntica: «són diferents: la primera és una jaqueta o de pegar, la segona és de palla»
 6d: a) sí; b) diferència semàntica: «són paraules diferents»
- 7 7a: a) sí; b) la primera «vol dir 'paliza' i també està relacionada amb palla»; c) «és més antiga»
 7b: a) sí; b) la primera: «de pell i de 'paliza'»; c) «no és d'aquí»
 7c: a) sí; b) la primera: «el lloc de la palla»; c) «no la diria»
 7d: a) sí; b) la primera: «de pegar»; c) «no l'he sentit mai»
3. *Percepció de les interferències entre consonants obstruents palatals en el contrast de pronunciacions*

Aquesta part conté les respostes dels informadors després de sentir cada un dels mots següents pronunciat dues vegades seguides d'acord amb els contrastos que s'indiquen a continuació:

xotis

fricatiu / africac
 sord / sonor
 fricatiu sord / africac sonor

jove

fricatiu / africac
 sonor / sord
 fricatiu sonor / africac sord

eixida

fricatiu / africac
 sord / sonor
 fricatiu sord / africac sonor

ajuda

fricatiu / africac
 sonor / sord
 fricatiu sonor / africac sord

butxaca

africat / fricatiu
 sord / sonor
 africac sord / fricatiu sonor

mitjà

africat / fricatiu
 sonor / sord
 africac sonor / fricatiu sord

jutge

africat / fricatiu

sonor / sord

africat sonor / fricatiu sord

Les respostes per a cada contrast se centren en les preguntes següents:
 a) *Noteu cap diferència en la pronunciació d'aquestes dues paraules?*, b) *Quina de les dues pronunciacions trobeu més normal?*, i c) *Quin efecte us fa l'altra pronunciació?*

RESULTATS de ['ʃɔtis] / [tʃɔtis]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «n'hi ha de més»
 1b: a) no
 1c: a) sí; b) la primera; c) «no ho diria»
 1d: a) no, «però una és de [bə'ʎa 'ʃɔtis], i l'altra [ə'ke'tʃɔtis]
- 2 2a: a) no
 2b: a) sí; b) poc precís: «jo ho pronuncio amb ['esə] sola i no amb la ['setə]»
 2c: a) no
 2d: a) no
- 3 3a: a) sí; b) la segona; c) «no és d'aquí»
 3b: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «és una pronunciació més rebuscada»
 3c: a) no
 3d: a) sí; b) la primera; c) «és més madrileny»
- 4 4a: a) sí; b) la segona «sona més bé» (no sap precisar la diferència); c) «no sona tan bé»
 4b: a) no
 4c: a) sí; b) la primera «té més ['atʃə] i potser és millor»; c) «no sé»
 4d: a) sí (després de repetir-ho); b) la segona; c) «no té significat»
- 5 5a: a) no
 5b: a) no
 5c: a) sí; b) la primera «és com més marcada, [tʃe]; és més bona ['tʃɔtis]»; c) «l'altra és més [ʃɔ]»
 5d: a) sí; b) la segona: «amb [tʃe] sona més bé, més seca»; c) «és massa [ʃe]»

- 6 6a: a) sí; b) la segona; c) «la [se'ak] és massa fluixa»
 6b: a) sí; b) la segona: «és com ho pronuncio»; c) «és com s'ha de pronunciar: és aquí on m'equivoco»
 6c: a) poca; b) la segona «és de ballar»; c) «sembla de lletra, de la ['ʒotə]»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «més castellana»
- 7 7a: a) sí; b) la segona; c) «és més antiga»
 7b: a) sí; b) la segona; c) «és més antiga»
 7c: a) sí; b) la segona; c) «no sona gens estranya, potser la deia el Peret Sunyol»*
 7d: a) sí; b) la segona; c) «com si no fos de Barberà»

RESULTATS de ['ʃotis] / ['ʒotis]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; «molt»; c) «ha de ser que no enraoni bé»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «aquí a Barberà no ho pronunciem així»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «no ho diríem aquí»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé per ser d'aquí»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «['jotis] no sé què vol dir»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
- 3 3a: a) sí; b) la primera (repeteix ['tʃotis]); c) «no és d'aquí»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «no ho diem; se'n vol anar cap a la ['xotə]»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «no ho tinc sentit»
- 4 4a: a) sí; b) la primera (repeteix ['tʃotis]); c) «algú que pronuncia malament»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «aquí no es diu»
 4d: a) sí; b) la primera (repeteix ['tʃotis]); c) «no em diu res»
- 5 5a: a) sí; b) la primera (repeteix ['tʃotis]); c) «no sona bé»
 5b: a) sí; b) la primera (repeteix ['tʃotis]); c) «no és d'aquí»
 5c: a) sí; b) la primera (repeteix ['tʃotis]); c) «sembla més de ['ʒotə]»
 5d: a) sí; b) la primera (repeteix ['tʃotis]); c) «no em sona bé»

* Malnom d'un home vell de Barberà

- 6 6a: a) sí; b) la primera (repeteix ['tʃɔtis]); c) «no és res»
 6b: a) sí; b) la primera «i és la bona pronunciació»; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «sembla de ['ʒɔtə]»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «no és una pronunciació normal»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «està mal pronunciat, però no és antic»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no la diria, ni em sona de sentir-la a dir»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «no està ben pronunciat»

RESULTATS de ['ʃɔtis] / ['dʒɔtis]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «és canviat; no ho he sentit mai»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí; pot ser de bon català, però no pas d'aquí»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «fa estrany»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «no ho he sentit mai»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «['dʒɔtis] no ho havia sentit mai»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «és un altre parlar»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no hi trobo el sentit de la paraula»
- 3 3a: a) sí; b) la primera (repeteix ['tʃɔtis]); c) «no és d'aquí»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «m'és desconeuda; m'hi sobra la ['xɔtə]»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 3d: a) sí; b) la primera (repeteix ['tʃɔtis]); c) «no hi trobo cap sentit»
- 4 4a: a) sí; b) la primera (repeteix ['tʃɔtis]); c) «no em sona bé»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «aquí no es diu»
 4d: a) ho confon amb el parell anterior
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé; és com la d'abans»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «no ho diria, perquè no és d'aquí»
 5c: a) confon aquest parell amb l'anterior: pensa que l'enquestador s'ha equivocat
 5d: a) ho confon amb el parell anterior
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «['jɔtis] no és res»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»

- 6c: a) sí; b) la primera; c) «és molt semblant a la d'abans, si no són iguals»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «no és cap pronunciació normal»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no la diria; no la tinc sentida»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí, potser de més cap a Girona»

RESULTATS de ['ʒoβə] / ['dʒoβə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «no ho diria»
 1b: a) no
 1c: a) sí; b) la primera; c) «també es pot dir»
 1d: a) poca: «una lletra poc diferent»; b) la primera; c) «no ho trobo estrany»
- 2 2a: a) no
 2b: a) no
 2c: a) no
 2d: a) no
- 3 3a: a) no
 3b: a) poc; b) la primera; c) «sembla com si hi hagués una i grega al mig»
 3c: a) no
 3d: a) sí; b) la primera; c) «és més pronunciat»
- 4 4a: a) poc
 4b: a) no
 4c: a) no
 4d: a) no
- 5 5a: a) poc; b) la segona, «però poc diferent»; c) «una mica rara, com si durés més»
 5b: a) no
 5c: a) sí; b) la segona «és com es diu»; c) «la primera és més ['ʃʃʃoβə]»
 5d: a) sí; b) la primera «és més arrossegant»; c) «no, perquè és més curta i no tan arrossegant»
- 6 6a: a) sí; b) la segona; c) «recalca massa la ['ʒoɾə]»
 6b: a) no

6c: a) sí; b) la primera; c) «com si ho pronunciés amb [tʃe]»
 6d: a) no

- 7 7a: a) no
 7b: a) no
 7c: a) molt poca; b) «segurament diria la segona»; c) la primera «tam-poc sona malament»
 7d: a) no

RESULTATS de ['ʒoβə] / ['ʃoβə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «no és de Barberà»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «no es podria dir»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «['tʃoβə] no»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «és un altre llenguatge»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «sembla que vulgui dir [əŋʃu'βat]»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «['tʃoβə] no sé què vol dir»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «['tʃoβə]: fa l'efecte de xarnego»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona a res»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «no ho he sentit mai»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «['tʃoβə]: sembla gallego»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «està mal dit; és un castellà que parla català»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «['tʃoβə]: sona a [əŋʃu'βat]»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «sona fatal»
 5b: a) sí; b) la primera (repeteix); c) «no és d'aquí, ni sé d'on és»
 5c: a) sí; b) la primera; c) «és més ['tʃoβə]; no és d'aquí»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «sona incorrecta i mal dita»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «té so de [iks]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «és de pronunciació més forta, potser de cas-tellans que parlen català»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «['tʃoβə] és parlar de castellans en català»

- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «està mal pronunciat»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «no pronuncia bé la [ˈdʒɔtə]»

RESULTATS de [ˈʒoβə] / [ˈtʃoβə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «hi ha una lletra canviada»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «de castellans que parlen el català mig enxampurat»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera «[ˈdʒoβə] és clavada d'aquí»; c) «[ˈtʃoβə] no»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona; és la mateixa d'abans»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no sé què vol dir; sona com si fos gallego»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «és axarnegat»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «[ˈtʃoβə] no és d'aquí»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «algú que no pronuncia bé»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «està mal dit; és un castellà parlant en català»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «sona fatal»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «és de fora d'aquí; són les mateixes paraules que hem sentit abans»
 5c: a) sí; b) la primera; c) «és igual que la d'abans; no és d'aquí»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «no sona gens bé, sona mal dit»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «té so de [se'ak]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «encara és més forta que la d'abans; sembla de castellans que parlen català»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «és igual que la d'abans»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»

- 7b: a) sí; b) la primera; c) «està mal pronunciat»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona, la trobo estranya»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «no pronuncia bé la [ˈdʒɔtə]»

RESULTATS de [ə'fɪðə] / [ə'tfɪðə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera (repeteix ['fɪðə]); c) «no està ben pronunciat; no ho he sentit aquí»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «de castellans que volen parlar el català»
 1c: a) sí; b) la primera (repeteix ['fɪðə]); c) «no es diu»
 1d: a) sí; b) la primera (repeteix ['fɪðə]); c) «no sap parlar prou clar»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «[ə'tfɪðə] no és d'aquí»
 2c: a) sí; b) la primera (repeteix ['fɪðə]); c) «no és parlar d'aquí»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona a cap sentit»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no sé què vol dir»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «algú que no pronuncia bé»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «no em diu res»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé, hi ha 'algo raro'»
 5b: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «és diferent, però també podria ser d'aquí»
 5c: a) sí; b) la primera «[ə'fɪðə] és la bona»; c) «[t'fɪðə] és la que es diu més aquí»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «és una forma mal dita, no significa res; si existís pensaria que és una altra paraula»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «sona com de [e'tʃar]: hi ha una [se'atʃə] que hauria de ser [iks]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona a res»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «podria ser el parlar de gent de Barberà, potser els de mitja edat»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «també em sona de Barberà, però no sabria dir de qui o d'on»

- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no la diria i no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera (repeteix [ə'ʃiðə]); c) «no la diria»

RESULTATS de [ə'ʃiðə] / [ə'ʒiðə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «no és sentit»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «no és el parlar nostre»
 1c: a) sí; b) la primera (repeteix ['ʃiðə]); c) «no es diu»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «no la diem»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «[ə'ʒiðə] no és d'aquí»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona bé; és un altre país»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no sona a res»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no sé què vol dir»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona a res»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «['ʒiðə] no vol dir res»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «no em sona gens»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «no em diu res»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «[ə'ʒiðə]: pitjor que l'anterior; no crec que ningú ho pugui dir en català»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «ni idea, no l'he sentit mai»
 5c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé, sona a incorrecte i mal pronunciat»
- 6 6a: a) sí; b) la primera (repeteix [ə'ʃiðə]); c) [ə'ʒiðə] no sona bé; sona de [ʒe]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona; és massa fluixa»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «em sona com si fos una altra paraula, amb un altre sentit»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «no la tinc gens sentida»

- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «[ə'ʒiðə] és com si digués 'estirada'»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «està mal pronunciat»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»

RESULTATS de [ə'ʃiðə] / [ə'dʒiðə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «no val»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «de castellans que volen parlar el català»
 1c: a) sí; b) la primera (repeteix ['ʃiðə]); c) «no es diu»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona bé»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «sona menys que l'anterior»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona a res»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «[ə'dʒiðə] no sona»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «sembla que vulgui dir 'marxar, fugir'»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «més malament que l'anterior»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «[ə'tʃiðə] no em sona bé»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «[ə'tʃiðə] encara és pitjor que l'anterior»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «encara més ['rraru] que la d'abans»
 5c: a) sí; b) la primera; c) «és una repetició del que ha sortit abans»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «em sona a incorrecte»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «està malament»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona i no sé si vol dir res»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «sona malament; no crec que ho digui ningú»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «no l'he sentida mai»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu o està mal pronunciada»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»

RESULTATS de [ə'ʒuðə] / [ə'dʒuðə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «no és el parlar nostre»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «no està tan bé»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «[ə'dʒuðə] no és d'aquí»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «és una altra paraula d'un altre parlar»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «no ho diria; no em sona»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «[ə'tʃuðə]: no»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «algú que no sap pronunciar prou clar»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «dit d'una manera més malament»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «[ə'dʒuðə]: sona malament; hi sobra una [de] o una [te]»
 5b: a) sí (ho repeteix); b) la primera «és d'aquí»; c) «no és d'aquí»
 5c: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «no em sona»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
- 6 6a: a) sí; b) la primera (repeteix [ə'ʒuðə]); c) «sobra una [de]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «no crec que ho digui ningú»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona gens»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «no es pronuncia»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «no és bona»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «no pronuncia bé»

RESULTATS de [ə'ʒuðə] / [ə'ʃuðə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «no es diu aquí»

- 1b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí; de castellans parlant el català»
 1c: a) sí; b) diferència semàntica: «sembla de eixugar»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «no està parlat prou clar»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «[ə'dʒudə]: no és d'aquí»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «no és el parlar d'aquí»
 2d: a) sí; b) diferència semàntica: «la segona també hi entra en català: vol dir ['rɾəβə 'ʃudə]»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 3b: a) sí; b) diferència semàntica: «és d'eixugada: [lə 'rɾəβə 'ʃudə]»
 3c: a) sí; b) diferència semàntica: «vol dir ['rɾəβə 'ʃudə]»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «no ho diria de res; si fos [ə'ʃutə], sí»
- 4 4a: a) sí; b) diferència semàntica: «és de 'eixut'»
 4b: a) sí; b) diferència semàntica: «la primera d'ajudar; la segona, ['rɾəβə 'ʃudə]»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
 4d: a) sí; b) la primera «és la que diria»; c) «em sona dit malament»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «sona fatal; hi ha una ['ɛkits] o una [se'atʃə]»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 5c: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «no em sona»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona a res»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «[ə'tʃudə]: em fa l'efecte de ['rɾəβə 'ʃutə]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «també ho tinc sentit, potser de castellans, o bé amb el sentit de ['rɾəβə 'ʃudə]»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «[ə'tʃudə] és forma de castellans que parlen català»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «té un altre significat, com de mullada»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «té la ['xətə] mal pronunciada; podria ser el significat de 'molla'»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona ni em diu res»
 7d: a) sí; b) diferència semàntica: «són paraules diferents: una d'ajudar i l'altra és d'eixugar»

RESULTATS de [ə'ʒudə] / [ə'tʃudə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «és una altra manera de parlar»

- 1b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí; descendeix de castellans»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «hi ha una altra lletra»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «[ə'dʒuðə]: no ho sentiràs a ningú que sigui d'aquí»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «no la diem aquí»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona bé»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «em sona a [ə'tʃurə]»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona bé»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «[ə'tʃuðə]: no»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «és de mala pronunciació, potser de castellans»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «em sona dit malament»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «sona fatal, un desastre; s'assembla molt amb [ə'dʒuðə] d'abans»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 5c: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «sona molt com l'altra d'abans»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «sona a incorrecte»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «no em sona a re, és raríssim»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «no crec que vulgui dir res»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «de castellans que parlen català»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «està mal dita»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciada»

RESULTATS de [bu'tʃakə] / [bu'ʃakə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «no hi entra»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «de nois castellans que volen parlar català»

- 1c: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
 1d: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «més mal pronunciada: la llengua no acaba de ...»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «no»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «no ho diem»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «ho diria un que no ho sap dir prou bé; no-més mig dit»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «[bu'fakə] no»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «no em sona; algú que pronuncia malament»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí; mal pronunciat»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «sona dit malament»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «sona malament; es menja la [te]»
 5b: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «no és d'aquí»
 5c: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «no em sona»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «sona a incorrecte, mal pronunciat»
- 6 6a: a) sí; b) la primera (la repeteix); c) «[bu'zakə]: no sona a res»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «potser de gent gran»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «no l'he sentit mai»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciada»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciada perquè suprimeix la [te]»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «no està ben pronunciada»

RESULTATS de [bu'tʃakə] / [bu'dʒakə]

- 1 1a: a) no
 1b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»

- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «no, ni 'hablar' d'aquesta»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «no ho diem aquí»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no sé què vol dir»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona de re»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «[bu'dʒakə]: no»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «potser algú de muntanya»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «em sona a dit malament»
- 5 5a: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «no està bé: posa una [ˈxotə] en comptes de [seˈatʃə]»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 5c: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «no sé què és»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «sona a mal dita»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «no sona a re; fa servir una [seˈak]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona; és massa fluixa»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «no li trobo cap sentit, ni crec que es digui»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «sona de parlar de gent gran o d'algú que intenti parlar més bé»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «no està ben pronunciat»

RESULTATS de [buˈtʃakə] / [buˈzakə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «no és l'estil de dir-ho aquí, ni als voltants»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res; no sona»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «no, no»

- 2c: a) sí; b) la primera; c) «no es diu; no ho havia sentit mai»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no sé què vol dir»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona de re, potser [buʒə'rakə], de [bu'ʒerə]»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «[bu'ʒakə]: no ho he sentit»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «no em sona bé»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «em sona malament»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «sona malament: hi ha una [xe]»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «encara més rara que la d'abans»
 5c: a) sí (repeteix [tʃ]/[dʒ]); b) la primera; c) «no em sona»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «em sona a [bu'ʒak], la planta»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «es deixa la [de]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «no crec que es digui»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «no l'he sentit»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «no es diu així»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «no es pronuncia d'aquesta manera»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»

RESULTATS de [mi'dʒa] / [mi'ʒa]

- 1 1a: a) sí; b) la primera (repeteix [mit'tʃa]); c) «és enxampurrat»
 1b: a) sí; b) la primera (repeteix [mi'tʃa]); c) «no la diria ningú d'aquí»
 1c: a) sí; b) la primera (repeteix [mi'tʃa]); c) «no sona bé»
 1d: a) sí (repeteix amb [tʃ]/[ʃ]); b) la primera; c) «mal pronunciat»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «sembla una forma catalana d'altres llocs»
 2b: a) sí; b) la primera (la repeteix); c) «no»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «hi ha països on ho diuen, però aquí no; és més de muntanya»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona bé»

- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 3b: a) sí; b) la primera (la repeteix); c) «no em diu re»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no té gaire sentit, d'algú que no pronuncia bé»
 3d: a) sí; b) la primera; c) «[mi'ʒa] no és d'aquí, si no és algú que es mengi les paraules»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «em sona de català de Girona»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «potser també és d'aquí, i molt de poble, com el pastor de la Víctor Català»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «em sona mal dit»
- 5 5a: a) sí; b) la primera (la repeteix); c) «no és com ha de ser; es menja la [te]»
 5b: a) sí (repeteix [tʃ]/[ʒ]); b) la primera; c) «també pot ser d'aquí»
 5c: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «també ho he sentit a pronunciar, però potser fora d'aquí»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «em sona a parlar de vells»
- 6 6a: a) sí; b) la primera (repeteix [mi'tʃa]); c) «s'ha deixat la [te] o potser la [de]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la primera (repeteix [mi'tʃa]); c) «no crec que es digui»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «també és de Barberà: de parlar de poble o de pagès»
- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «està mal pronunciat»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat, perquè supprimeix la [te]»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «ho he sentit, però no a Barberà; potser a Tarragona»

RESULTATS de [mi'dʒa] / [mi'tʃa]

- 1 1a: a) sí; b) la segona; c) «no és tan natural d'aquí»
 1b: a) sí; b) la segona; c) «[mi'ʒa]: no fa l'efecte de parlar de Barberà»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «també hi cap»
 1d: a) no (repeteix amb [tʃ]/[tʃ])
- 2 2a: a) poca; b) la primera; c) «no ho diria, però potser ho diuen a altres llocs»

- 2b: a) sí; b) la segona (la repeteix); c) «també es pronuncia, però jo dic més [mi'tʃa], amb la ['atʃə]»
- 2c: a) no, «és molt igual» (repeteix primer amb [dʒ]/[tʃ] i després amb [tʃ]/[tʃ])
- 2d: a) sí; b) «la que és amb [te], la primera, [mi'tʃa]»; c) «la que és amb ['enə] no sona bé»
- 3 3a: a) no (repeteix amb [dʒ]/[ʒ])
- 3b: a) sí; b) diferència semàntica: «la primera vol dir 'medi de viure', la segona és de 'petit, gran i mitjà'»
- 3c: a) poc, «semblen iguals: potser la primera es diu més, però t'hi has de fixar molt»
- 3d: a) sí; b) la segona «és la que sempre he sentit»; c) «potser és de fora»
- 4 4a: a) sí; b) la segona; c) «sona de mala pronunciació»
- 4b: a) sí (ho repeteix); b) la segona; c) «no es diu»
- 4c: a) sí; b) la primera; c) «també pot ser que hi hagi gent que ho diu»
- 4d: a) sí; b) la segona; c) «no fa tan mal efecte com les altres, però sona més bé la segona»
- 5 5a: a) sí (repeteix amb [tʃ]/[tʃ]); b) la segona; c) «és amb [xe] i hi trobo a faltar la [te]»
- 5b: a) sí (repeteix amb [ʒ]/[tʃ]); b) la segona; c) «també pot ser d'aquí»
- 5c: a) sí; b) la primera; c) «no tan ben pronunciat com la primera»
- 5d: a) sí (després de sentir-ho dues vegades); b) la segona; c) «sona incorrecte, com de parlar de vells; no és igual, però s'assembla al [mi'ʒa] d'abans»
- 6 6a: a) sí; b) la primera i la segona: «no ho sé, no sé quina sona més bé; són molt semblants, més que les dues d'abans»
- 6b: a) sí; b) diferència semàntica: «la primera vol dir 'medio ambiente' i la segona 'mediano'»
- 6c: a) sí; b) la primera i la segona: «la primera és com si fos més fina, i l'altra és la que es diu més»
- 6d: a) sí; b) la primera «és la que procuro dir»; c) «és la que es diu a Barberà»
- 7 7a: a) sí; b) la primera «és la bona, perquè es pronuncia tal com s'escriu»; c) «és tal como ho diem»
- 7b: a) sí; b) diferència semàntica: «la primera vol dir 'mediano'; la segona té un altre significat: ho diria d'un mitjà de comunicació»

- 7c: a) sí; b) la primera i la segona: «les diria totes dues i no sé quina sona més bé; potser la primera»
 7d: a) poca; b) la primera i la segona: «es podrien dir totes dues»

RESULTATS de [mi'dʒa] / [mi'fa]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «sembla que hi falten lletres»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «no és parlar nostre; és de castellans parlant català»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «sembla castellà»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «no saben pronunciar bé»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera (la repeteix); c) «no»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «aquí no es diu; a altres llocs potser sí»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «deriva de ['mifʊ], 'gatet petit'»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «de cridar els gats»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
 3d: a) sí; b) la primera (repeteix amb [tʃ]); c) «[mi'fa] no»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «no em sona bé»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «no em sona gens bé, de dit malament»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «[mi'fa] sona molt malament; està fet amb [se'atʃə]»
 5b: a) sí (repeteix amb [tʃ]/[ʒ]); b) la primera; c) «no és d'aquí»
 5c: a) sí; b) la primera (la repeteix); c) «[mi'ʒa] no em sona»
 5d: a) sí; b) la primera «és tal com ho dic»; c) «és incorrecta i mal dita, però no la dirien els vells»
- 6 6a: a) sí; b) la primera (repeteix amb [tʃ]); c) «malament: és amb ['ʒotə] i es deixa la [de]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «una persona de parla castellana, que no sap parlar el català»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «no l'he sentida»

- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «no es diu així»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «està mal pronunciat perquè no es diu així»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»

RESULTATS de ['ʒudʒə] / ['ʒuʒə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 1b: a) sí «i molta»; b) la primera; c) «no és parlar nostre; de castellans parlant català»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «sembla que et ['dʒudʒin]»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «no saben pronunciar bé»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «sembla com si vol dir ['sudʒə]»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «no, aquí no»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «aquí no ho diem»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «no sé què vol dir, no em sona gens»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «em fa l'efecte del [ʒu'ʒo]»*
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no sona bé»
 3d: a) sí; b) la primera (repeteix ['ʒutʃə]); c) «['ʒuʒə] no»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «ho solen dir els castellans quan se'ls fa dir 'setze jutges..'»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «pot ser de gent no catalana que no pronuncia bé»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «sona malament»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «sona fatal»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «també podria ser d'aquí»
 5c: a) sí; b) la primera; c) «molt mal pronunciat»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «mal dita»
- 6 6a: a) sí; b) la primera; c) «sense [te] o sense [de]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 6c: a) sí; b) la primera; c) «parlar de persona gran»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «no l'he sentida»

* És el malnom d'una persona que havia viscut a Barberà.

- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «no pronuncia la [te]»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «de gent castellana que no sap català, com si haguessin de dir 'setze jutges'»

RESULTATS de ['ʒudʒə] / ['ʒutʃə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «sembla que vulgui dir ['sudʒə]»
 1b: a) sí; b) la primera; c) «no és parlar nostre»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «sembla més en castellà»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat: no parla bé o és algú que ve de fora»
- 2 2a: a) no
 2b: a) sí; b) la primera; c) «no»
 2c: a) poc, «tenen poques paraules diferents»
 2d: a) poc, «és tan poca que es pot dir no»
- 3 3a: a) no, «és la mateixa paraula»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «sona com si marxés cap a ['sutʃə], però tampoc d'essona»
 3c: a) poc, «la primera és més clara, però semblen iguals»
 3d: a) poc, «potser totes dues es pronuncien igual: ['ʒutʃə], ['dʒutʃə]»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «és d'un català més tancat que el d'aquí»
 4b: a) sí; b) diferència semàntica: «són dues paraules: de 'jutjar' i de 'la xemeneia', però diem ['sutʃə]»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «mal pronunciat»
 4d: a) sí; b) la segona «sembla que sona més bé»; c) «també sona bé, però potser la segona és més ben pronunciada»
- 5 5a: a) sí; b) la primera «és amb [ʒe]»; c) «és amb [tʃe]: no es diria»
 5b: a) sí (després de sentir-ho tres vegades); b) la primera; c) «no és d'aquí»
 5c: a) sí (ho repeteix); b) la primera «sona més bé»; c) «és la que se sent dir més»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «sona malament, sona a ['sudʒə]»
- 6 6a: a) no, «són molt semblants»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «la segona és massa [tʃe]»

6c: a) sí; b) la primera; c) «fa l'efecte de ['sutʃə]»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «de castellans que parlen català, però que fa temps que parlen català»

- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «està mal pronunciada»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona»
 7d: a) no (repeteix amb [dʒ]/[dʒ])

RESULTATS de ['ʒudʒə] / ['ʒufə]

- 1 1a: a) sí; b) la primera; c) «no em diu res»
 1b: a) sí, «molta»; b) la primera; c) «no és gens d'aquí»
 1c: a) sí; b) la primera; c) «sembla en castellà»
 1d: a) sí; b) la primera; c) «encara és més variat; és una persona que no sap»
- 2 2a: a) sí; b) la primera; c) «no vol dir res»
 2b: a) sí; b) la primera; c) «no»
 2c: a) sí; b) la primera; c) «és d'un altre país»
 2d: a) sí; b) la primera; c) «no es pronuncia»
- 3 3a: a) sí; b) la primera; c) «['ʒuʒə]: no sé què vol dir»
 3b: a) sí; b) la primera; c) «no em dóna cap significat»
 3c: a) sí; b) la primera; c) «no l'he sentida mai»
 3d: a) sí; b) la primera (repeteix ['ʒutʃə]); c) «['ʒuʒə] no es pronuncia»
- 4 4a: a) sí; b) la primera; c) «mala pronunciació, de gent castellana que parla català»
 4b: a) sí; b) la primera; c) «no»
 4c: a) sí; b) la primera; c) «molt mal pronunciat»
 4d: a) sí; b) la primera; c) «em sona de dit malament»
- 5 5a: a) sí; b) la primera; c) «s'assembla amb la primera que ha sortit, però encara més exagerat»
 5b: a) sí; b) la primera; c) «no és d'aquí»
 5c: a) sí (ho repeteix); b) la primera; c) «no em sona a res»
 5d: a) sí; b) la primera; c) «sona molt malament, totalment malament»
- 6 6a: a) sí; b) la primera (la repeteix); c) «es deixa la [de]»
 6b: a) sí; b) la primera; c) «li falta la [te]»

6c: a) sí; b) la primera; c) «no crec que es digui»
 6d: a) sí; b) la primera; c) «de castellans que parlen català»

- 7 7a: a) sí; b) la primera; c) «no es diu»
 7b: a) sí; b) la primera; c) «no es pronuncia així»
 7c: a) sí; b) la primera; c) «no em sona gens»
 7d: a) sí; b) la primera; c) «de castellans que han après català i que no pronuncien bé»

COMENTARI DELS RESULTATS DE L'ENQUESTA DE PERCEPCIÓ

Al llarg del treball he tractat una sèrie de canvis en la pronunciació de determinats sons; en principi, els he considerat més per les seves possibilitats en relació amb uns mots determinats o amb una distribució determinada en els mots que no pas per les seves qualitats fonètiques estrictes. En aquest capítol continuo encara l'anàlisi del canvi fònic, circumscriuint-lo, segons el fenomen, al mot o a una determinada posició del so en el mot. Es tracta ara d'analitzar, a partir dels canvis fònics, determinats aspectes del comportament lingüístic que es manifesten en la capacitat receptiva de l'oient.

Els treballs sobre el procés de descodificació de la seqüència fònica elaborats en els últims anys coincideixen a donar un paper important al mot i tendeixen a considerar que la identificació dels mots –i de la seqüència– és el resultat d'una interacció entre senyal fònic i coneixement lingüístic.²³⁰ Aquest plantejament convencional proposat i divulgat en diversos treballs per R. A. Cole i els seus col·laboradors considera que el procés descodificador es fa mot a mot i en sentit progressiu –en la línia del temps, si es tracta de llengua parlada, i d'esquerra a dreta, en la llengua escrita–, i que els diferents nivells de predictibilitat del mot faciliten l'acceleració del temps de processament de dades, i, per tant, de reconeixement i identificació del mot. De tota manera, no tots els estudiosos del tema estan completament d'acord en aquesta descodificació mot-a-mot i progressiva,²³¹ i es

230. A propòsit d'aquesta interrelació escriu R. A. COLE (*Perception of fluent speech by children and adults*, pàg. 93):

«... we recognize words by combining information that is present in the speech signal with our knowledge of the phonological, syntactic, and pragmatic structure of our language».

231. F. Grosjean, a *The recognition of words after their acoustic offset: Evidence and implications* (1985) aporta experiments propis i documentació aliena per a demostrar que les conclusions de Cole i els seus col·laboradors, tingudes per convencionals, reflecteixen només determinats aspectes del procés d'identificació.

tendeix a considerar que el procés és més complex i transcendeix les dimensions estrictes del mot, sigui perquè la identificació resulta d'una interacció progressiva-regressiva en la seqüència, sigui perquè hi ha la possibilitat de processar simultàniament diversos mots, sigui perquè el processament de dades actua simultàniament sobre fragments seqüencials diferents, cada un dels quals aporta un tipus d'informació diferent. En canvi, tots coincideixen a valorar la importància que té el coneixement per part de l'oient de les regles fonotàctiques i morfofonèmiques, tant per a la segmentació i identificació estrictes, com en el procés de detecció de faltes. Aquest darrer aspecte és el que, en principi, he tingut en compte a l'hora d'aconseguir que els informadors del treball facin una valoració dels diferents tipus de pronunciacions que poden entrar en confluència amb els fenòmens de canvi fonètic objecte d'aquest treball. Com es pot veure per la naturalesa de l'enquesta de percepció, es tracta, en primer lloc i en una part de l'enquesta, de localitzar i caracteritzar la pronunciació ioditzada d'un mot en una seqüència del tipus frase; se suposa que, segons el mot en què es doni, aquesta pronunciació pot ser valorada de maneres diferents pels informadors; en segon lloc, i això correspon a la part més extensa de l'enquesta, es tracta de detectar i caracteritzar les diferències fòniques a partir de dues pronunciacions seguides, però diferents, d'un mateix mot; les diferències de pronunciació que es contrasten comporten, en uns casos, diferents graus d'implicacions fonètiques, fonològiques i semàntiques, i, en d'altres casos, diferents graus de valoració social. Es tracta de saber fins a quin punt la transcendència del canvi fònic actua com a inhibidor en la detecció de les diferències de pronunciació, fins a quin punt els informadors toleren diferents tipus de pronunciacions implicades en un canvi fònic, i quines valoracions fan de totes aquestes pronunciacions.

RESULTATS DE L'ENQUESTA DE PERCEPCIÓ. LA IODITZACIÓ

L'anàlisi dels resultats sobre la iodització consta de dues parts diferents que vénen condicionades per l'estructura de l'enquesta; la primera part se centra en la consideració de les respostes dels informadors derivades de la identificació i caracterització del fenomen en una seqüència aïllada del tipus frase; la segona, en les derivades de la identificació i caracterització del fenomen a partir d'una pronunciació contrastada del mateix mot.

1. Anàlisi dels resultats obtinguts a partir de les frases

A propòsit d'aquests resultats, l'aspecte més general que cal assenyalar és que cap informador no ha fet remarques sobre altres qüestions lin-

güístiques que les fonètiques, i que entre aquestes consideracions fonètiques no n'hi ha d'altres que les estrictament relacionades amb el fenomen fonètic analitzat; és un aspecte que em sembla important perquè garanteix la fiabilitat de l'enquesta i dels seus resultats.

1.1. Extracte de dades de la frase *No vull agafar una solellada*.

Els comentaris que han fet els informadors després de sentir la pronunciació ioditzada d'aquesta frase es poden agrupar de la manera següent:²³²

la identifiquen com una pronunciació normal a Barberà → 28:

– sense fer observacions:²³³

1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5abcd 6bc 7abcd

– fan alguna observació:

sobre *vull*:

«ara dic [buʌ]»: 3b

sobre *solellada*

«sona més bé amb [j], però potser ho dic amb [ʒ]»: 6a

«ho dic amb [ʌ]»: 6(d)

general:

«és el ieisme de Barberà»: 6(d)

A partir d'aquest extracte es poden assenyalar els aspectes següents:

a) tots els informadors identifiquen la pronunciació ieista de *vull* i *solellada* o bé amb la pròpia pronunciació o bé amb la pronunciació normal a Barberà, de manera que la pronunciació ieista en aquests mots sembla que no té cap mena de connotació;

b) malgrat això, tres informadors –3b 6ad– fan observacions sobre una pronunciació alternativa a la ieista per a un o l'altre d'aquests dos mots;

c) d'aquestes observacions sobre una pronunciació alternativa, dues representen la substitució de la pronunciació ieista per la lleista; la pronunciació amb [ʒ] de *solellada* representa, en canvi, un altre tipus de fenomen;²³⁴

232. En general, al llarg d'aquest capítol, les precisions dels informadors, encara que van entre cometes, no són sempre una reproducció fidel del que ells han dit, sinó que tendeixen a ser una síntesi de les respostes reals, que són les que figuren en la secció de resultats de l'enquesta de percepció.

233. Són les respostes del tipus «ho diria igual», «és el parlar d'aquí» –o «de Barberà», o «del català»–, «és com es diu aquí», «ho trobo normal».

234. Per a una consideració més precisa d'aquest altre tipus de fenomen derivat d'una analogia lèxica vegeu la nota 159.

d) un dels informadors -6d- al·ludeix d'una manera tècnica a la naturalesa del fenomen.

Transcendent els límits d'aquest extracte, i posant en relació algunes d'aquestes dades amb algunes altres obtingudes a partir de l'enquesta de producció cal observar:

a) que en els resultats de l'enquesta de producció (*as*)*solellat* i *vull* són mots de rendiment complet que mantenen la pronunciació ioditzada en tots els grups generacionals -per bé que no tots els informadors donen aquesta pronunciació;

b) que en els resultats de l'enquesta de producció l'única pronunciació alternativa a la ioditzada de (*ass*)*solellat* és amb [3] -5ab 7ab-, i l'alternativa a la ioditzada de *vull* és la pronunciació lleista -3b 4ac 6abd 7c;

c) que, de les apreciacions que fan 3b 6ad en els resultats de l'enquesta de percepció sobre la manera de pronunciar que creuen donar als mots, només la de 3b es correspon amb els resultats obtinguts en l'enquesta de producció; és més, la pronunciació lleista que 6d diu donar a *solellada* no l'ha donat ni ella ni cap altre informador en el cas d'(*as*)*solellat*;

d) que en els resultats de l'enquesta de producció, la pronunciació ieista d'(*as*)*solellat* i de *vull* representa un 85'71% i un 75% del total de les 28 formes respectives produïdes; en canvi, segons els resultats de l'enquesta de percepció un 92'85% dels informadors ha acceptat com a adequada la pronunciació ieista de *solellada*, i un 96'42%, la de *vull*.

Encara que al llarg d'aquest capítol tornaré a incidir-hi, em sembla que alguns aspectes que acabo d'assenyalar donen elements per a elaborar aquestes primeres conclusions:

a) com era de preveure, es tracta d'una frase que conté dos mots la pronunciació ieista dels quals és considerada normal; això confirma, per tant, que en el dialecte estudiat la connotació negativa de la iodització tradicional depèn més dels mots que de la naturalesa intrínseca del fenomen;

b) com era de preveure, la manera com una persona pronuncia un mot i la manera com li sembla que el pronuncia no sempre coincideixen; això manifesta, evidentment, no només l'existència d'un control de la producció lingüística diferent del de la percepció lingüística, sinó també l'existència d'un desfasament entre tots dos controls;

c) qualsevol fenomen de canvi lingüístic cal tractar-lo sempre com un fenomen col·lectiu que afecta més parlants dels que realment en donen símptomes en les manifestacions orals;

d) en una situació de canvi, l'existència de dos controls en els mecanismes lingüístics es manifesta amb un desfasament en l'evolució, de manera que hi ha elements per pensar que les innovacions que es fan patents en les manifestacions fòniques d'una llengua no necessàriament comporten una presència plenament conscient en el coneixement lingüístic passiu del par-

lant; i així, si per simplificar poguéssim reduir aquesta complexitat pluridimensional del coneixement lingüístic a una línia temporal, diríem que els canvis fònics –i probablement els canvis lingüístics en general– es manifesten en la llengua parlada abans que els parlants siguin conscients de la seva existència, és a dir, es produeixen abans de ser plenament percebuts: l'aparició i la reproducció d'una variant nova en la llengua parlada comporta una detecció prèvia, però no pas una identificació prèvia.

Finalment, i transcendint els límits d'aquestes primeres conclusions, em sembla que aquest desfasament en la manifestació del canvi lingüístic s'ha de relacionar amb els mecanismes del que en psicologia s'anomena inhibició mnèmica²³⁵ i més concretament del que fa anys M. Foucault²³⁶ va anomenar inhibició regressiva –o retroactiva– interna; aquest fenomen mnèmic, que es pot donar en un procés d'aprenentatge, fa que les imatges noves tendeixin a desplaçar de la consciència les imatges velles i redueixin la seva rendibilitat fins al punt d'esvaïr-se la possibilitat de la seva reproducció voluntària; aquesta inhibició actua no només sobre imatges fixades, sinó també sobre imatges en vies de fixació. En el cas que ens ocupa es tracta d'un procés d'innovacions fonètiques i, per tant, de producció d'imatges fòniques i de percepció d'imatges acústiques; l'explicació donada pels psicòlegs explica el desfasament entre els resultats de producció i els de percepció: el parlant tendeix a reproduir les noves imatges, però com a oient pot recuperar i identificar com a plenament normals les imatges velles que han passat al subconscient.

235. C. W. Young i M. Supa (*Mnemonic inhibition as a factor in the limitation of the memory span*, pàg. 546), a propòsit de les distincions en el procés inhibitor elaborades per M. Foucault, reelaboren i defineixen així el concepte:

«Proactive inhibition also follows other laws characteristic of retroactive inhibition; and it seems obvious that they are essentially the same sort of thing and are presumably the results of the same set of causes. We propose, therefore, to apply to them the general term, "mnemonic inhibition", which we define as the *functional relationship between mnemonic decrement and the mental activities environing the mnemonic process*. By "mnemonic decrement" we mean any loss of efficiency in learning or any impairment of recall, relearning, recognition or other test of retention. By "mental activities environing the mnemonic process", we mean activities preceding the act of learning or interpolated between learning and a test of retention, or occurring concomitantly with the act of learning or a test of retention».

236. M. Foucault (*Les inhibitions internes de fixation*, pàg. 94) explica així el fenomen:

«Donc la présence des nouvelles images exerce une inhibition sur des images anciennes, elles en abaisse le niveau, elle les chasse de la conscience, et elle peut même avoir pour effet de les dégrader au-dessous du seuil de reproductibilité volontaire, ... je l'appellerai inhibition régressive interne, et je dirai qu'elle est l'inhibition exercée, dans une série d'images en voie de fixation, par les images conséquentes sur les images antécédentes».

1.2. Extracte de dades de la frase *Una tovallola vella*.

Els comentaris que han fet els informadors un cop sentida la pronunciació ioditzada d'aquesta frase es poden agrupar de la manera següent:

a) la identifiquen com una pronunciació normal a Barberà²³⁷ → 16:

1abd 2c 3a 5b

(però repeteixen ['beʎə]): 1c 3d

– observacions:

sobre *tovallola*:

«es pot dir amb [ʎ] i amb [j]»: 4d

sobre *vella*:

«es diu amb [ʎ] i amb [j]»: 2ab 7c

«ho diria amb [ʎ]»: 4b 7a

general:

«es pot dir amb [ʎ] i amb [j]»: 5a

«dic amb [ʎ] tots dos mots»: 7b

b) és una pronunciació de Barberà, però antiga → 8:

2d 3c 4c 6c

– observacions:

«alguns joves encara la diuen»: 5c

«ara es diu amb [ʎ]»: 6ab 7d

c) és una pronunciació de Barberà, però rústica → 1:

3b

d) és una pronunciació catalana de fora → 2:

– observacions:

«és ieisme català, però no de Barberà»: 6d

«molt poc usual a Barberà»: 4a

e) és una pronunciació de vells i de castellans → 1:

5d

A propòsit d'aquestes dades cal remarcar que només dos informadors –4a i 6d– consideren no autòctona, però si catalana, la pronunciació ieista de *tovallola* i *vella*; la resta d'informadors, en canvi, la identifica com una pronunciació autòctona. De tota manera, sobre el total de respostes d'aquests altres 26 informadors s'estableix una variació bastant interessant que permet de valorar el grau de connotació que té la pronunciació ieista d'aquests dos mots:

a) d'aquests 26 informadors, vuit –un 28'57%– ho accepten com una pronunciació absolutament normal, per bé que dos ho repeteixen amb [ʎ];

b) vuit informadors més –un 28'57%– constaten la coexistència a Bar-

237. Són les respostes del tipus «està» –o «sona»– «bé», «ho diria igual», «és el parlar d'aquí».

berà de la pronunciació lleista i ieista, però no fan cap valoració, ni positiva ni negativa, de cap de les dues pronunciacions;

c) vuit informadors més –un 28'57%– la consideren una pronunciació antiga, per bé que un d'ells reconeix que alguns de la seva edat –grup 5– encara la diuen;

d) un altre informador la identifica com de Barberà, però la caracteritza pejorativament com una pronunciació rústica, indicadora d'incultura i que cal corregir;

e) finalment, un altre informador la identifica com la confluència en la mateixa solució fonètica d'una pronunciació antiga i d'una pronunciació forana no catalana.

En resum, es tracta d'una frase fonèticament estranya a la parla de Barberà per a un 7'14% d'informadors, autòctona i connotada per a un 35'71% dels informadors, i autòctona i no connotada per a la resta –un 57'14%.

Si posem en relació aquestes dades amb les de l'enquesta de producció podem observar:

a) que en els resultats de l'enquesta de producció *vella* (i *vell* i *vellesa*) és un mot que té els últims símptomes de iodització entre els informadors del grup generacional 3 –els nascuts entre 1920 i 1929– i *tovallola* els té entre els informadors del grup 4; en canvi, a partir dels resultats de l'enquesta de percepció, veiem que els informadors 1abcd 2abc 3ad 4bd 5ab 7abc toleren com a normal i sense cap mena de connotació aquesta pronunciació ioditzada, i, per tant, que és considerada completament normal per informadors molt més joves;

b) que en els resultats de l'enquesta de producció la freqüència de iodització de *vella* és de 14'25% –10'75% plenament ieista i 3'57% amb alternança ieista/lleista–; en canvi, en els resultats de l'enquesta de percepció la tolerància sense reserves²³⁸ a la iodització representa un 46'42% –un 32'14% toleren la pronunciació ieista del mot i un 14'28% toleren l'alternança ieista/lleista–;

c) que en els resultats de l'enquesta de producció la freqüència de iodització de *tovallola* representa un 32'14% de les formes produïdes –un 28'57% plenament ieista i un 3'57% amb alternança ieista/lleista–; en canvi, en els resultats de l'enquesta de percepció la tolerància dels informadors a una pronunciació ieista representa el 53'57% –un 46'42% a una pronunciació exclusivament ieista i un 7'14% a una alternança ieista/lleista–.

238. He considerat com a tolerants d'aquesta alternança només les respostes del tipus «es pot dir amb [eʎə] i amb [i]», però no les dels informadors que tot i trobar completament normal de Barberà la pronunciació ieista donen respostes del tipus «jo ho dic amb [eʎə]» –4b i 7a, en el cas de *vella*, i 7b en el cas de tots dos mots.

La comparació dels resultats d'aquestes dues parts de l'enquesta corrobora novament una conclusió que ja havia anticipat a propòsit dels resultats de la frase *No vull agafar una solellada*: que, en una situació de canvi, es produeix un desfasament entre el grau de incidència de les variants lingüístiques noves i la identificació com a desusades de les variants lingüístiques patrimonials, i, d'acord amb la manera d'actuar de la inhibició regressiva, els mecanismes psíquics de la producció tendeixen a introduir les innovacions, mentre els mecanismes psíquics de la percepció continuen identificant com a normals les pronunciacions més conservadores. Ara bé, en el cas del fenomen que analitzo hi ha un fet que teòricament es podria interferir amb aquesta conclusió: en principi, la tolerància a la iodització en els més joves es podria interpretar com una repercussió de la iodització forana ambiental; sembla, però, que els resultats de la tercera frase, que analitzaré a continuació, indiquen que aquests mateixos informadors no toleren com a normal la iodització forana, i, per tant, sembla que s'invalida aquesta possible objecció.

1.3. Extracte de dades de la frase *Aquella dona compra lluç*.

Els comentaris que han fet els informadors després de sentir la pronunciació ioditzada d'aquesta frase es poden agrupar així:

a) la identifiquen com una pronunciació normal a Barberà → 3:

3a

– (ho repeteixen amb [ʎ]): 2ab

b) la identifiquen parcialment com una pronunciació de Barberà → 1:

5c

c) és una pronunciació antiga → 2:

7a

– observacions:

«diferent de les frases anteriors»: 7b

d) és una pronunciació de vells o de fora → 1:

– catalana: 1d

e) la identifiquen com una pronunciació forana → 15:

«aquí no es diu»: 4b 5b 6c

«aquí es diu amb [ʎ]»: 1ac 6b 7c

«aquí no es diu, ni es deia»: 2d 3c

«aquí es diu [ʎ], però potser és catalana»: 1b 3d

– castellana:

3b 4a 5d 6d

f) és una pronunciació defectuosa²³⁹ → 4:

2c 4d 5a 6a

g) és una pronunciació defectuosa i forana → 2:

7d

– castellana:

4c

En relació amb aquestes dades cal fer notar:

a) que només tres informadors troben normal de Barberà la pronunciació ieista d'aquests mots;

b) que un altre informador la considera parcialment corresponent a la pronunciació normal de Barberà;

c) que dels tres informadors que ho relacionen amb el parlar dels vells, n'hi ha dos que ho fan amb reserves: un observa diferències entre la iodització dels mots d'aquesta frase i la de les frases anteriors, i l'altre assenyala imprecisament aquesta pronunciació com a antiga o forana;

d) els vint-i-un informadors restants identifiquen aquesta pronunciació com a defectuosa, com a forana o les dues coses a la vegada;

e) entre els informadors que la qualifiquen de forana n'hi ha cinc que li atribueixen explícitament un origen castellà.

En resum, un 75% d'informadors identifica sense reserves la pronunciació ieista de *Aquella dona compra lluç* com una pronunciació forana o defectuosa; un 3'57% la identifica com a parcialment forana; i el 21'42% d'informadors restant la identifica com a pròpia de Barberà, però amb diferents graus de vinculació.

Els resultats obtinguts a partir d'aquestes tres frases confirmen algunes de les hipòtesis prèvies a l'entorn de les quals s'ha elaborat tot aquest treball:

a) Pel que fa a la capacitat dels parlants de distingir entre dos fenòmens lingüístics que porten a un mateix resultat, sembla que les dades confirmen que una bona part de la comunitat catalana autòctona de Barberà –i probablement també una bona part de la del Vallès– identifica, de moment, com a diferents la iodització tradicional i la iodització forana que d'uns pocs decennis ençà han començat a conviure entre els habitants actuals d'aquesta zona; aquesta possibilitat d'identificació es basa en el fet que tot i tractar-se de dos fenòmens que condueixen a un mateix resultat fonètic, actuen sobre mots diferents i, per tant, es pot deduir que els informadors, en general, solen conèixer quins mots amb [Λ] poden ser objecte de iodització tradicional, i quins no; això els permet d'identificar la iodització tradicional com a pròpia de la comunitat, i l'altra com una pronunciació forana.

239. Són les respostes del tipus «mal pronunciat», «hi falten lletres», «sona molt malament», «és parlar de papissot».

b) Pel que fa a la valoració dels parlants sobre la iodització tradicional, les dades indiquen que es tracta realment d'una pronunciació connotada. Ara bé, els resultats també donen elements per veure, en primer lloc, que ni tots els parlants d'aquesta comunitat són igualment sensibles al fenomen ni tots en fan la mateixa valoració; i, en segon lloc, sembla que tot i que el grau de sensibilitat i l'avaluació del fenomen són particulars de cada individu, són també valors que queden potenciats o disminuïts segons el mot en què la iodització es manifesta.

En un altre ordre de coses, els resultats permeten també de fer consideracions sobre qüestions lingüístiques més generals que transcendeixen la naturalesa específica del fenomen analitzat; concretament, contribueixen a precisar algunes de les observacions anteriorment exposades sobre la vinculació dels fenòmens lingüístics amb els mecanismes perceptors, amb els mecanismes inhibidors i amb la manera com aquests mecanismes actuen i es manifesten en una situació de canvi lingüístic. És una opinió generalment assumida pels lingüistes que en una situació de parla, l'interès dels oients pel contingut afavoreix la inhibició de les interferències de qualsevol mena que es produeixen; això fa, per exemple, que la presència de qualsevol soroll anòmal sigui objecte d'aquesta inhibició i no sigui conscientment percebut per un oient interessat; els experiments demostren, a més, que aquesta inhibició actua amb més força en seqüències relativament llargues que en mots aïllats.²⁴⁰ Els resultats d'aquest treball demostren, però, que uns oients normals estimulats per una situació d'enquesta de pronunciació tenen una notable capacitat per detectar un fenomen fonètic en una seqüència relativament llarga, com és cada una de les tres frases de l'enquesta. Si tenim en compte que, en relació amb cada una d'aquestes tres frases, l'única pregunta que es feia a l'informador era del tipus *Quin efecte us fa aquesta pronunciació?*, cal constatar que els informadors no s'han limitat només a detectar l'únic fenomen fonètic anòmal que han trobat a la seqüència: d'acord amb les teories psíquiques que consideren que detectar i identificar són dos processos consecutius, però parcialment independents en la percepció,²⁴¹ pràcticament tots els informadors han tendit també a identificar el senyal anòmal, és a dir, a contrastar-lo amb els models passius propis i a caracteritzar-lo d'acord amb aquests models. Les respostes

240. R. A. Cole, a *Perception of fluent speech by children and adults* (1981), demostra amb experiments que tant els nens com els adults detecten més fàcilment –i d'una manera més precisa– una determinada incorrecció fonètica en un mot aïllat que la mateixa incorrecció quan aquest mot forma part d'una seqüència més àmplia.

241. R. Parasuraman, F. Richer i J. Beatty (*Detection and recognition: Concurrent processes in perception*, 1982, pàg. 1) parteixen de la consideració que:

«In most situations, human observers must not only detect a weak signal but

dels informadors demostren, evidentment, que en la percepció lingüística la detecció i la identificació són també parts diferents del procés cognitiu; com he explicat abans,²⁴² l'existència d'aquestes dues parts parcialment independents condiona el desfasament entre els resultats de l'enquesta de producció i els de percepció, i, per tant, condiona determinats aspectes de la naturalesa evolutiva dels canvis lingüístics; ara bé, el que m'interessa assenyalar aquí és sobretot que els resultats demostren també l'existència d'una capacitat individual per a identificar, és a dir, caracteritzar i valorar, els trets fònics de la pròpia comunitat de parla d'acord amb unes pautes que tenen un component lingüístic i un component pragmàtic; i que aquesta capacitat és justament l'encarregada d'elaborar aquests models individuals que formen part de la competència lingüística.

2. Anàlisi dels resultats obtinguts a partir de la pronunciació contrastada d'un mateix mot

2.1. Pregunta 1

2.1.1. Extracte de dades de la pregunta *Noteu cap diferència?*

Les respostes donades pels informadors després de sentir cada parell de pronunciacions dels mots es poden agrupar així:

[¹ʎɛtrə] / [¹jɛtrə:]

no → 2:

1ad

sí → 26:

1bc 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[sis'teʎə] / [sis'tejə]:

no → 1:

1a

also identify or recognize it as a relevant or irrelevant environmental stimulus». I arriben, entre d'altres, a aquesta conclusió (pàg. 10):

«... detection and recognition are partially independent, concurrent processes in perception, but ... the process of detection begins before the process of identification».

242. Vegeu el que s'ha dit al final de la pàg. 487, punt d).

sí → 27:

1bcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[kəs'teɫ] / [kəs'tej]:

no → 2:

1a 2b

sí → 26:

1bcd 2acd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[pə'ke] / [pə'je]:

sí → 28:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[u'reɫə] / [u'rejə]:

sí → 28:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[mi'raɫ] / [mi'raj]:

poc precís → 1:

1c

sí → 27:

1abd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[u'kaɫ] / [u'jal]:

no → 1:

1a

poca → 1:

7b

sí → 26:

1bcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7acd

['seɫə] / ['sejə]:

sí → 28:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[poɫ] / [poj]:

sí → 28:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[pə'ɫisə] / [pəisə]:

sí → 28:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

2.1.2. Comentari de les respostes a la pregunta 1

En relació amb aquestes dades es pot observar que:

a) els informadors, en general, detecten la diferència entre la pronunciació ioditzada i la no ioditzada en els mots amb [ʎ]: en el conjunt de 280 respostes, 272 han resultat afirmatives, 6 negatives, una poc precisa i en una altra l'informador ha percebut poca diferència, probablement a causa del desconeixement del mot;

b) de les 6 respostes negatives, 4 corresponen a un mateix informador -1a-;

c) de les 6 respostes negatives, 5 corresponen als tres mots amb [ʎ] no afectada per la iodització tradicional.

Per tant, sembla que es pot concloure que, en general, els informadors noten la diferència fonètica entre la pronunciació ioditzada i la no ioditzada d'un mateix mot; i que, si bé algun informador ha tingut més dificultat per detectar-la en els mots no afectats per la iodització tradicional, això no és prou per pensar que el tipus de iodització o la transcendència fonològica que pugui tenir en uns mots determinats dificulten la detecció d'aquesta diferència entre les dues pronunciacions d'un mot.

2.2. Pregunta 2

2.2.1. Extracte de dades de la pregunta *Quina de les dues pronunciacions trobeu més normal?*

A continuació ve un resum de les respostes a aquesta pregunta; al costat de cada parell hi ha una indicació del nombre d'informadors que no han detectat la diferència entre les dues pronunciacions:

[ˈʎɛtrə] / [ˈjɛtrə]: (-2)

la primera:

1bc 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[sisˈteʎə] / [sisˈtejə]: (-1)

la primera:

1 bcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[kəsˈteʎ] / [kəsˈtej]: (-2)

la primera:

1bcd 2acd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[pə'ke] / [pə'je]: (0)

la primera:

1d 2acd 3bc 4abcd 5abcd 6bcd 7abcd

la segona:

1abc 2b 3a

la primera i la segona:

3d 6a

[u'rekə] / [u'rejə]: (0)

la primera:

1b 2acd 3bc 4abcd 5acd 6abcd 7abcd

la segona:

1a 3a

la primera i la segona:

1cd 2b 3d 5b

[mi'raʎ] / [mi'raj]: (-1)

la primera:

1b 2abcd 3bcd 4abcd 5acd 6abcd 7abcd

la segona:

1a 3a

la primera i la segona:

1d 5b

[u'kaʎ] / [u'jal]: (-2)

la primera:

6a

la segona:

1bcd 2abcd 3abcd 4abcd 5acd 6bcd 7cd

la primera i la segona:

5b

no ho sap:

7a

['sekə] / ['sejə]: (0)

la primera:

2c 4d

la segona:

1abcd 2abd 3abd 4abc 5abcd 6abcd 7abcd

la primera i la segona:

3c

[poʎ] / [poj]: (0)

la primera:

3b 5b 6bcd 7ab

la primera i la segona:

5a

diferència semàntica:

1abcd 2abcd 3acd 4abcd 5cd 6a 7cd

[pə'ʎisə] / [pə'isə]: (0)

la primera:

3b 5abc 6ab 7abcd

la primera i la segona:

4c 5d

diferència semàntica:

1abcd 2abcd 3acd 4abd 6cd

2.2.2. Comentari de les respostes a la pregunta 2

A partir d'aquestes dades, el primer que cal assenyalar és la diferència que els resultats estableixen entre els tres primers mots –*lletra*, *cistella*, *castell*–, que tenen tots tres un so líquid palatal no afectat pel procés de iodització tradicional, i la resta de mots, tots amb una [ʎ] sí afectada per aquest procés. En el cas de *lletra*, *cistella* i *castell*, tots els informadors que han detectat la diferència entre les dues pronunciacions han coincidit a assenyalar com a més normal la pronunciació lleista; en la resta de mots, en canvi, sempre hi ha hagut alguns o molts informadors que han caracteritzat com a normal la pronunciació ieista. Això corrobora una de les conclusions deduïdes a partir de les frases que he analitzat abans: que la comunitat lingüística estudiada mostra una sensibilitat diferent als dos tipus de iodització del so líquid palatal que conviuen a Barberà.

Pel que fa a la resta de mots –*paller*, *orella*, *mirall*, *ullal*, *cella*, *poll*, *pallissa*–, tots sotmesos a iodització tradicional, veurem a continuació com els resultats confirmen algunes de les previsions en què es fonamentava el treball. D'entrada, aquests set mots representen tres aspectes diferents de la iodització; tal com he explicat a la presentació de l'enquesta, *paller*, *orella* i *mirall* són mots amb una pronunciació ioditzada gairebé en desús; *ullal* i *cella* són mots on preveia una pronunciació ioditzada majoritària; i finalment, *poll* i *pallissa* són mots on també preveia una pronunciació ioditzada majoritària, però que es diferenciaven dels anteriors pel fet que l'oposició pronunciació ieista/pronunciació lleista pot tenir valor lèxic.

El resum següent, fet a partir de l'extracte de dades anterior, explicita

les diferents valoracions que fan els informadors sobre les dues pronunciacions d'aquests set mots:

	1a	2a	1a i 2a	dif. semànt.	no ho sap
pə'λe / pə'je	21	5	2	–	–
u'reλə / u'rejə	21	2	5	–	–
mi'raλ / mi'raj (-1)	23	2	2	–	–
u'λal / u'jal (-2)	1	23	1	–	1
'sɛλə / 'sɛjə	2	25	1	–	–
pɔλ / pɔj	7	–	1	20	–
pə'λisə / pə'isə	10	–	2	16	–

A continuació es tracta d'assenyalar algunes de les dades obtingudes a partir d'aquesta pregunta i, en alguns casos, posar-les en relació amb alguns resultats de l'enquesta de producció; veurem per separat els aspectes següents:

a. En relació amb els mots

Com era de preveure, entre els mots amb iodització tradicional s'estableixen tres tipus de respostes diferents que indiquen també tres tipus de tolerància diferent d'aquesta pronunciació:

a) Per a *paller*, *orella* i *mirall* una majoria considera que la pronunciació normal és la lleista; en el conjunt de respostes per a aquests tres mots, la identificació com a normal de la pronunciació lleista representa el 78'31%; la identificació com a normal de la pronunciació ieista, el 10'84%; i la identificació com a normal d'ambdues pronunciacions, el 10'84%; en resum, la mitjana del grau de tolerància a la pronunciació ieista o ieista-lleista d'aquests tres mots és d'un 21'68%. En els resultats de l'enquesta de producció l'índex de freqüència de iodització d'aquests tres mots –que engloba les respostes ieistes i les ieistes-lleistes– és: *paller* → 28'57%, *orella* i *mirall* → 14'28%.

b) Per a *ullal* i *cella* una majoria d'informadors considera que la pronunciació normal és la ieista; en el conjunt de respostes d'aquests dos mots la identificació com a normal de la pronunciació ieista representa el 88'88%, la identificació com a normal de la pronunciació lleista representa el 5'55%, i la identificació com a normal d'ambdues pronunciacions, el 3'70%; a més, hi ha un informador que no sap quina de les dues pronunciacions és més normal; en resum, la mitjana del grau de tolerància a la pronunciació ieista o ieista-lleista d'aquests dos mots és d'un 92'58%. En els resultats de l'enquesta de producció l'índex de freqüència de iodització

d'aquests dos mots –que engloba les respostes ieistes i les ieistes-lleistes és: *ullal* → 100%, *cella* → 85'71%.

c) Per a *poll* i *pallissa* una majoria d'informadors considera que la substitució de la pronunciació lleista per la ieista comporta un canvi de significat del mot, de manera que toleren implícitament la pronunciació ieista d'aquests dos mots; en el conjunt de respostes, la distinció semàntica entre les dues pronunciacions representa el 64'28%, la identificació com a normal de la pronunciació lleista representa el 30'35% i la identificació com a normal d'ambdues pronunciacions, el 5'35%; en resum, la mitjana del grau de tolerància a la pronunciació ieista o ieista-lleista d'aquests dos mots és d'un 69'63%. En els resultats de l'enquesta de producció l'índex de freqüència de iodització d'aquests dos mots –que engloba les respostes ieistes i les ieistes-lleistes– és: *poll* → 42'85%, *pallissa* → 65'38%.

b. En relació amb els informadors

És evident que en cada un dels tres grups de mots considerats en el punt anterior hi ha informadors que no s'ajusten a l'opinió majoritària; possiblement una breu observació d'aquests informadors pot servir també per a caracteritzar la naturalesa del fenomen estudiat:

a) En el cas de *paller*, *orella* i *mirall*, les dues relacions següents indiquen respectivament quins informadors han donat com a més normal la pronunciació ieista d'algun o de tots tres mots i quins han donat com a normals ambdues pronunciacions:

més normal la pronunciació ieista:

- 1a → 3
- 1b → 1
- 1c → 1
- 2b → 1
- 3a → 3

normals totes dues pronunciacions:

- 1c → 1
- 1d → 2
- 2b → 1
- 3d → 2
- 5b → 2
- 6a → 1

Cal observar, en primer lloc, que en el conjunt que formen aquestes dues relacions només hi ha nou informadors diferents –1abcd 2b 3ad 5b

6a-, i, en segon lloc, que set d'aquests informadors pertanyen als tres primers grups generacionals; si tenim en compte que en els resultats de l'enquesta de producció aquests mots tenen iodització només fins als informadors del grup 3, es pot veure com, en principi, el major índex de tolerància a la pronunciació ieista d'aquests mots es dona entre els informadors més propensos a pronunciar el mot ioditzat.

b) En el cas d'*ullal* i *cella* les dues relacions següents indiquen respectivament quins informadors han donat com a més normal la pronunciació lleista d'algun d'aquests dos mots i quins han donat com a normals ambdues pronunciacions:

més normal la pronunciació lleista:

2c → 1

4d → 1

6a → 1

normals totes dues pronunciacions:

5b → 1

3c → 1

Hi són representats cinc dels set grups generacionals, vells i joves, i tots de manera escadussera. Si tenim en compte els resultats de l'enquesta de producció, veiem, en primer lloc, que *ullal* i *cella* són mots que mantenen de manera continuada la pronunciació ieista al llarg dels set grups generacionals; i, en segon lloc, que els informadors que han donat una pronunciació [ʎ]/[j] d'*ullal* són 6a, [ʎ] de *cella* són 4d 5b 7bc, i [ʎ]/[j] de *cella* són 1cd 2a 3c 4c i 6a, de manera que quatre d'aquests deu informadors diferents -3c 4d 5b 6a- són també els informadors que han trobat normal la pronunciació lleista o la lleista i la ieista. A partir del conjunt d'aquests resultats sembla, en principi, que l'elevada tolerància per la pronunciació ieista dels dos mots es correspon amb la també elevada incidència d'aquesta pronunciació en tots els grups generacionals.

c) En el cas de *poll* i *pallissa* les dues relacions següents indiquen respectivament quins informadors han donat com a més normal la pronunciació lleista d'algun o de tots dos mots i quins han donat com a normals ambdues pronunciacions:

més normal la pronunciació lleista:

3b → 2

5a → 1

5b → 2

5c → 1

6a → 1
 6b → 2
 6c → 1
 6d → 1
 7a → 2
 7b → 2
 7c → 1
 7d → 1

normals totes dues pronunciacions:

4c → 1
 5a → 1
 5d → 1

Cal assenyalar, en primer lloc, que en el conjunt que formen aquestes dues relacions hi ha un total de 14 informadors diferents; en segon lloc, que, llevat de 3b i 4c, la resta de 12 informadors no només pertanyen als tres grups generacionals més joves, sinó que són tots els informadors d'aquests tres grups. En l'enquesta de producció els resultats d'aquests dos mots són els següents:

poll: [ʎ]: 2bc 3abd 4ab 5abd 6abc 7abc; ʎ/j: 1d; ieista: la resta
pallissa: [ʎ]: 3b 5bcd 6abd 7ac; no el diuen: 7bd; ieista: la resta

Per tant, sembla que es pot establir una relació entre el fet que la pronunciació lleista d'aquests dos mots és la que toleren com a més normal les generacions nascudes a partir de 1940, i el fet que, malgrat les discrepàncies en els resultats de tots dos mots, en les generacions joves s'accentua la tendència a una pronunciació lleista d'aquests dos mots.

Si tenim en compte les consideracions precedents, podem concloure, en primer lloc, que els informadors no admeten com a pronunciació pròpia de la comunitat autòctona la iodització forana; i, en segon lloc, que el grau de tolerància dels informadors envers la iodització tradicional depèn, per una banda, dels mots afectats pel fenomen i, per l'altra, dels informadors. A propòsit d'aquests dos darrers aspectes cal també precisar: a) que el nivell de tolerància depèn del procés de regressió de la iodització, de manera que, com era de preveure, hi ha una certa relació entre el grau de tolerància a la pronunciació ioditzada d'un mot i l'índex de freqüència de pronunciació ioditzada del mateix mot que han donat els informadors; b) en general, aquesta relació entre el procés regressiu i el grau de tolerància es correspon també amb el factor generacional, com ho manifesta el fet que els informadors dels grups generacionals més vells són els que tendeixen a

tolerar la pronunciació ioditzada dels mots amb un índex de iodització baix, i els informadors dels grups generacionals més joves són els que tendeixen a tolerar la pronunciació lleista en els mots amb un índex elevat de iodització; c) que, malgrat els factors individuals, s'estableix una diferència fonamental entre els nascuts fins al 1929 i els nascuts a partir de 1940; i així, els nascuts entre 1930 i 1939 —que no apareixen entre els que toleren la pronunciació ieista de *paller*, *orella* i *mirall*, i només s'insinuen entre els que toleren la pronunciació lleista de *poll* i *pallissa*— es consoliden en el paper de generació frontissa que han manifestat al llarg del treball.

2.3. *Pregunta 3*

2.3.1. *Extractes dels resultats de la pregunta Quin efecte us fa l'altra pronunciació?*

Per elaborar aquesta part de l'enquesta de percepció sobre la iodització havia tingut en compte la possibilitat que els informadors distingissin la iodització tradicional de la iodització forana, i també la possible existència de diferents graus de connotació de la iodització tradicional segons els mots; per tal d'observar fins a quin punt els parlants eren sensibles a aquestes diferències, havia establert quatre grups de mots diferents; a l'hora de valorar els resultats obtinguts a partir d'aquesta tercera pregunta també tindrè en compte aquests quatre grups de mots.

D'acord amb la naturalesa d'aquesta tercera pregunta, les valoracions que vénen a continuació corresponen a la pronunciació considerada no normal o no preferida.

2.3.2. *Extracte de dades en els tres mots amb l'oposició [ʎ] / iodització forana:*

[ˈʎetrə] / [ˈjetrə] (–2):*

[ˈjetrə]:

a) és una pronunciació forana o inusual → 13:

1bc 2bd 3d 4b 5b 6d 7c

– observacions:

«hi ha jovent que també ho diu»: 5c

– de castellans que parlen català: 3b 4a 5d

* La informació numèrica correspon al nombre d'informadors que no han detectat la diferència.

- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 8:
 2c 5a 6c 7d
 – precisions fonètiques:
 «no saben pronunciar la [ˈeʎə]»: 4c
 «com de qui no sap pronunciar la [ˈerrə]»: 4d
 – parlar de criatura: 3c 6a
- c) és una pronunciació antiga → 3:
 6b 7ab
- d) no té significat → 2:
 2a 3a

[sisˈteʎə] / [sisˈtejə](–1):

[sisˈtejə]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 13:
 2d 3ac 4b 5ab 5b
 – observacions:
 «té una lletra diferent»: 1c(d)
 «probablement d'un altre dialecte català»: 1b(d)
 «però es pot entendre»: 2b
 – de castellans que parlen català: 3b 4a
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 8:
 2ac 4cd 6c 7d
 –precisions fonètiques:
 «no sap pronunciar la [ˈesə]»: 3d
 – parlar de criatura: 6a
- c) és una pronunciació antiga → 6:
 5cd 6d 7abc

[kəsˈteʎə] / [kəsˈtejə](–2):

[kəsˈtejə]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 13:
 1bc 2c 3ac 4b 5bc 7c
 – observacions:
 «no es diu enlloc català»: 2d
 – de castellans que parlen català: 3b 4a 5d
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 9:
 1d 2a 3d 4cd 5a 6d 7d
 – precisions dialectals
 «com el parlar mallorquí»: 6a
- c) és una pronunciació antiga → 4:
 6bc 7ab

A partir d'aquest extracte es pot veure que:

a) una majoria d'informadors que, segons el mot, oscil·la entre un 13/26 i un 13/27 de les respostes considera la pronunciació ioditzada d'aquests mots com una pronunciació forana o inusual; en aquesta valoració majoritària hi trobem representats, en general, tots els grups generacionals;

b) entre els informadors que consideren forana aquesta pronunciació, tres -3b 4a 5d- al·ludixen explícitament a una pronunciació de castellans parlant en català;

c) un altre tipus de respostes amb una incidència bastant important, que oscil·la entre 8/26, 8/27, 9/26, considera la pronunciació ioditzada d'aquests tres mots com una pronunciació defectuosa o incorrecta;

d) entre els informadors que consideren aquesta pronunciació incorrecta, dos -3c 6a- la valoren com una pronunciació infantil;

e) una opinió minoritària, que oscil·la segons els mots entre un 6/27 i un 3/26 de les respostes ho valora com una pronunciació antiga i, per tant, confon aquesta iodització amb la tradicional; cal observar que aquesta confusió es dona només entre informadors nascuts a partir de 1940 -5cd 6bcd 7abc-;

f) en el cas del mot *lletra* dos informadors al·ludeixen a l'absència de significat de la pronunciació ioditzada;

g) ocasionalment, un informador -5c- al·ludeix a la presència d'aquesta pronunciació entre les generacions més joves, i, per tant, cal interpretar que la iodització, forana o infantil, és relativament freqüent a Barberà entre el jovent.

2.3.3. *Extracte de dades en els tres mots amb l'oposició [ʎ] / iodització tradicional en desús.*

[pə'ʎe] / [pə'je](0):

[pə'ʎe]:

a) també és de Barberà → 2:

1a 2b

b) és una pronunciació forana → 3:

1c

- observacions:

«potser també està bé»: 3a

- castellana: 1b

[pə'je]:

a) és de Barberà → 4:

2c 5c

- observacions:
 - «no és tan ben parlada, però es diu molt»: 3d
 - «alguns se'n riuen»: 6a
- b) és una pronunciació antiga → 14:
 - 1d 2ad 3c 4c 6cd 7abcd
 - observacions:
 - «masonant i de vici»: 5a
 - «pronunciació famosa»: 5d
 - «i de pagesos»: 6b
- c) és una pronunciació incorrecta o defectuosa → 1:
 - 4d
- d) és una pronunciació forana o inusual → 4:
 - 4b 5b
 - catalana: 4a
 - castellana: 3b

[u'ɾɛʎə] / [u'ɾɛjə](0):

[u'ɾɛʎə]:

- a) és una pronunciació forana → 1:
 - 3a
- b) no sap si és o no és de Barberà → 1:
 - 1a

[u'ɾɛjə]:

- a) és de Barberà → 2:
 - 5c
 - observacions:
 - «no és tan maca, però s'escapa»: 2c
- b) és una pronunciació antiga → 9:
 - 2ad 3bc 7ab
 - observacions:
 - «i d'analfabets»: 4c
 - «molt malsonant»: 5a
 - «no és tan característica com [pə'je]»: 6b
- c) és una pronunciació pagesa → 1:
 - 6d
- d) és una pronunciació incorrecta → 4:
 - 4d 7d
 - observacions:
 - «no es diu tant com [pə'je]»: 6a
 - «de persona vella»: 6c

- e) és una pronunciació forana o inusual → 4:
 1b 4b
 – observacions:
 «no sona malament»: 7c
 – catalana: 4a
- f) és una pronunciació antiga i de castellans → 1:
 5d

[mi'raʎ] / [mi'raj](–1):

[mi'raʎ]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 2:
 1a 3a

[mi'raj]:

- a) també és de Barberà → 4:
 5c 6b
 – observacions:
 «es diu poc»: 1b
 «també se'ns escapa»: 2c
- b) és una pronunciació antiga → 10:
 2ad 3b 4c 6c 7ad
 – observacions:
 «incorrecta, però n'hi ha que ho diuen»: 3c 5a 7b
- c) és una pronunciació incorrecta → 2:
 4d
 – observacions
 «no es diu tant com [pə'je]»: 6a
- d) és una pronunciació forana o inusual → 7:
 2b 3d 4ab 5d 6d 7c

En primer lloc cal constatar que alguns informadors dels tres grups generacionals més vells han identificat la pronunciació lleista d'aquests mots com una pronunciació forana. Ara bé, l'aspecte probablement més interessant a assenyalar en relació amb la totalitat dels resultats és que en general la pronunciació ioditzada de tots tres mots es manifesta com una pronunciació coneguda pels informadors, pertanyent a la comunitat, però fortament connotada. Per tal de valorar les connotacions d'aquesta pronunciació, sembla convenient de centrar-nos en les respostes dels que l'han identificat com una pronunciació de Barberà, tant si han fet referència a una pronunciació antiga com si no. Entre els informadors que han considerat la pronunciació ioditzada com a no preferida, una part l'ha caracte-

ritzat com a inusual o forana –entre 4 i 7 informadors, segons el mot–, una altra part l’ha considerat incorrecta o defectuosa –entre 1 i 4 informadors, segons el mot–, i una bona part dels informadors –entre 14 i 9, segons el mot– l’ha considerat una pronunciació antiga; passa, però, que sovint els informadors han afegit altres observacions que acaben de precisar el valor de vell o antic en el cas d’aquests tres mots, de manera que per a alguns el tret ‘pronunciació de vell, d’abans o antiga’ comporta un valor pejoratiu; tot i que no tots els informadors són igualment explícits es pot veure com alguns tenen tendència a equiparar aquest tret amb el de ‘pronunciació defectuosa o incorrecta’; altres connotacions que precisen la valoració negativa d’aquesta pronunciació són: malsonant –5a–, de vici –5a–, objecte de bromes –6a–, pagesa –6bd–, lletja –2c–, que es pot escapar –2c–, d’analfabets –4c. Aquests trets reflecteixen aspectes socials o lingüístics més generals que intervenen en la connotació lingüística, com és ara l’atribució de qualitats negatives a determinats col·lectius humans –vells, pagesos o analfabets–, i a tot allò que hi té relació, com la llengua; o bé la consciència de disposar de diferents registres fonètics que cal controlar segons la situació –«és una pronunciació que s’escapa», «si dius [pə'je], a vegades se te n’enriuen»–: és a dir, una confirmació de les teories que entenen que la competència lingüística d’un parlant conté un coneixement de les formes de la llengua i un coneixement del grau de compatibilitat d’aquestes formes amb cada situació determinada.

A propòsit de la pronunciació ioditzada d’aquests mots cal destacar encara en les respostes dels informadors dos tipus d’observacions que insinuen possibles camins d’investigació en el coneixement lingüístic. El primer té a veure amb la naturalesa del fenomen i permet de constatar no només la confluència en un mateix resultat de dos fenòmens lingüístics diferents, sinó també l’existència d’una mena de coneixement intuïtiu entre els parlants sobre fets d’aquesta naturalesa en l’evolució de les llengües; en efecte, un informador –7b– al·ludeix a la coexistència de la iodització antiga i de la iodització forana i un altre –5d– a la confluència dels dos fenòmens en una mateixa pronunciació. El segon tipus aporta noves dades sobre la complexitat dels prejudicis lingüístics: ocasionalment algun informador assenyalava com a molt característica, o molt «famosa», –5d 6b– la pronunciació ioditzada de *paller* per oposició a la iodització dels altres mots; una observació d’aquesta mena indica que un mateix informador pot establir diferents graus de connotació en una pronunciació connotada, i que aquests graus depenen més del mot que de l’informador.

2.3.4. *Extracte de dades en els dos mots amb l'oposició [ʎ] / iodització tradicional molt freqüent.*

[u'ʎal] / [u'jal](-2):

[u'ʎal]:

- a) també és de Barberà → 5:
1d 2c 5c
- observacions
«no és tan bona»: 2a 4d
- b) és la pronunciació correcta → 2:
3b 6d
- c) pronunciació antiga → 1:
7d
- d) pronunciació incorrecta o defectuosa → 2:
4a 5d
- e) inusual → 10:
2bd 3acd 4bc 5a 6b 7c
- f) no té significat → 2:
1c 6c

[u'jal]:

- a) és la més freqüent → 1:
6a

['sɛʎə] / ['sɛjə](0):

['sɛʎə]:

- a) també és de Barberà → 3:
4c 5c 7c
- b) és la pronunciació correcta → 1:
6d
- c) més moderna → 2:
2ad
- d) pronunciació antiga → 1:
7d
- e) inusual → 17:
1abcd 2bc 3abd 4b 5bd 6abc 7ab
- f) pronunciació incorrecta o defectuosa → 1:
4a

['sɛjə]:

- a) no sona tan bé → 1:
4d

En relació amb els resultats d'aquests dos mots cal observar:

a) que la pronunciació ioditzada és la que gairebé tots els informadors identifiquen com a normal, de manera que, com que no l'associen amb un grup determinat de persones dins la comunitat, sinó amb els hàbits lingüístics de tota la comunitat, per això és una pronunciació no connotada;

b) que és justament aquesta manca de connotació de la pronunciació ioditzada en aquests mots el que pot explicar que, tot i haver-hi informadors que han identificat la pronunciació lleista com a més moderna –2ad– o com la que correspon a la llengua normativa –3b 6d–, cap d'ells no ha deixat de considerar la pronunciació ieista com la normal o preferida; en relació amb aquest fet cal comentar especialment la resposta de 3b: es tracta d'un informador que al llarg de tot el treball s'ha manifestat molt sensible a la iodització i sempre bastant crític envers les pronunciacions que considera incorrectes; a propòsit de la pronunciació lleista d'*ullal*, tot i reconèixer que és la pronunciació correcta, explicita un sentiment de prevenició envers aquesta pronunciació;

c) que una bona majoria d'informadors –17 per *cella* i 12 per *ullal*– consideren com a inusual –o mancada de significat– la pronunciació lleista;

d) que, pel fet de ser una pronunciació no usual, els informadors no poden associar la pronunciació lleista amb cap grup determinat dins la comunitat, i, per això, tampoc no assumeix altres valors negatius que els de pronunciació incorrecta o defectuosa, i, ocasionalment, antiga.

2.3.5. *Extracte de dades en els dos mots on l'oposició pronunciació lleista / pronunciació ieista sol comportar diferència semàntica.*

[poʎ] / [poj](0):

[poj]:

a) també es diu → 3:

6b 6d

– observacions

«jo ho deia abans»: 3b

b) pronunciació antiga → 3:

6c 7ab

c) inusual → 1:

5b

pə'ʎisə / pə'isə(0):

[pə'isə]:

a) també es diu → 2:

—observacions:

«és la més freqüent»: 5c

«jo ho deia abans»: 3b

b) inusual → 6:

5ab 6b 7bcd

c) pronunciació incorrecta → 1:

6a

d) pronunciació antiga → 1:

7a

En relació amb aquests dos mots cal constatar:

a) que, pel mateix fet que en una majoria d'informadors les dues pronunciacions d'aquests dos mots estableixen una oposició semàntica, les respostes a aquesta pregunta són minoritàries;

b) que, llevat de 3b, la distinció semàntica entre les dues pronunciacions es manté en els quatre grups generacionals més vells i que cap altre informador d'aquests grups no fa remarques que indiquin un canvi de pronunciació;

c) que algun informador del grup cinc ja no identifica com a normal la pronunciació ieista d'un o de tots dos mots, de manera que, a partir d'aquest grup, aquesta pronunciació comença a assumir els valors de pronunciació inusual, incorrecta i antiga;

d) que l'actitud lingüística de 3b envers aquests dos mots continua essent simptomàtica de la complexitat de relacions que intervenen en els canvis lingüístics i de la manera també complexa com s'elaboren els prejudicis lingüístics.

A propòsit d'aquest darrer punt, i centrant-me especialment en les respostes de 3b, voldria, encara, precisar alguns aspectes:

a) 3b constata en les respostes d'aquests dos mots la pròpia evolució fonètica:

[poj]: «és la forma com ho hauria dit abans i la que es deia més a Barberà»

[pə'isə]: «és la que es deia; jo la deia abans ...»

Aquesta constatació interessa pel que representa de reflexió sobre l'evolució de la llengua en parlants no especialitzats i sobre el que podríem anomenar 'consciència de canvi lingüístic'; aquesta consciència s'ha reflectit tant en els resultats de l'enquesta de percepció, que ara comento, com en els resultats de l'enquesta de producció; sovint s'ha donat el cas, en els resultats de l'enquesta de producció, que un informador, després de donar dues pronunciacions d'un mateix mot, les ha caracteritzades una com a més antiga i l'altra com a més moderna;

b) la caracterització que fa 3b de l'oposició pronunciació lleista / pronunciació ieista en *poll* i *pallissa* el situa en una actitud lingüística que correspon als grups generacionals joves, i no pas al seu; aquest fet ens presenta un informador inclinat a la innovació lingüística, si més no pel que fa al fenomen que ara analitzo, i es correspon perfectament amb el fet que el seu índex de freqüència de iodització en l'enquesta de producció el situava en la mitjana de iodització dels tres grups generacionals més joves; això confirma la hipòtesi d'interacció entre la capacitat de detectar innovacions i la tendència a produir-ne, de manera que el nivell de producció —o reproducció— de formes noves està en relació directa amb la capacitat de detectar-les;

c) finalment, es tracta de posar en relació les dues respostes comentades al punt a) sobre [pɔj] i [pə'isə] i la que dona per [u'ʎal]:

[u'ʎal]: «és la forma correcta, però no la dic i m'és difícil de dir»

Totes tres respostes expliciten la seva consciència d'aquest canvi lingüístic. Ara bé, si tenim en compte que en els resultats de l'enquesta de filiació 3b és un informador interessat per la llengua i per la correcció lingüística i observem la seva actitud envers aquestes tres formes que considera igualment en canvi, haurem de convenir que l'acceptació d'un canvi lingüístic obeeix a apreciacions ben subtils, que poden explicar tant les diferències en el procés evolutiu de cada mot com la complexitat dels factors que intervenen en l'elaboració de prejudicis lingüístics. Ara bé, si, en comptes de situar-nos en el canvi lingüístic, considerem l'experiència lingüística individual, l'actitud de 3b reflecteix també aspectes fonamentals sobre la complexitat del desenvolupament psicolingüístic i les seves parts, com és ara la detecció dels canvis, la capacitat d'adaptació a la nova experiència que representa qualsevol canvi, la capacitat d'acumular noves experiències i, encara, la capacitat de situar-se en el punt de discontinuïtat que representa la confrontació de les noves experiències amb les velles.²⁴³

243. A manera de síntesi aquest fragment de C. Mamali i S. Marcus (*A psycho-linguistic approach to development*, pàg. 115) recull els punts clau en les etapes d'aquest desenvolupament:

«The stages of personal experience imply not only differences in the content and the variety of the "elements" and of the "personal constructs" but also differences in the capacity to adjust and enrich the personal constructs system in relation with new life experiences. Thus, phenomena like transfer, analogy, comparison are produced not only between known and familiar "elements" but also between already known "elements" and "elements" which come for the first time in the area of personal experience. From this perspective we consider that the interaction between elements and construct is not reduced to the already accumulated personal experience but it includes moments of discontinuity, crucial experiences in which old and new elements and constructs are confronted».

RESULTATS DE L'ENQUESTA DE PERCEPCIÓ. CONSONANTS OBSTRUENTS
PREPALATALES

1. Anàlisi dels resultats obtinguts a partir de la pronunciació contrastada
d'un mateix mot

1.1. Pregunta 1

1.1.1. Extracte de dades de la pregunta *Noteu cap diferència?*

Les respostes donades pels informadors després de sentir cada parell de pronunciacions dels mots es poden agrupar així:

[¹ʃɔtis] / [¹tʃɔtis]:

no:

1b 2acd 3c 4b 5ab

poca:

6c

sí:

1acd* 2b 3abd 4acd 5cd 6abd 7abcd

[¹ʃɔtis] / [¹ʒɔtis]:

sí:

1a**bcd 2abcd 2abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[¹ʃɔtis] / [¹dʒɔtis]:

ho confon amb el parell anterior:

4d 5cd

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abc 5ab 6abcd 7abcd

[¹ʒoβə] / [¹dʒoβə]:

no:

1b 2abcd 3ac 4bcd 5b 6bd 7abd

poca:

1d 3b 4a 5a 7c

* La resposta de l'informador va ser *no*, però va establir de manera molt precisa que una és la pronunciació de [bə'ʎa 'ʃɔtis] i l'altra la de [ə'ke 'tʃɔtis]; per això l'he interpretat com a positiva.

** «Molta».

sí:

1ac 3d 5cd 6ac

[ˈʒoβə] / [ˈʃoβə]:

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[ˈʒoβə] / [ˈtʃoβə]:

sí

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[əˈʃiðə] / [əˈtʃiðə]:

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[əˈʃiðə] / [əˈʒiðə]:

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[əˈʃiðə] / [əˈdʒiðə]:

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[əˈʒuðə] / [əˈdʒuðə]:

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[əˈʒuðə] / [əˈʃuðə]:

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[əˈʒuðə] / [əˈtʃuðə]:

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[buˈtʃakə] / [buˈʃakə]:

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[buˈtʃakə] / [buˈdʒakə]:

no:

1a

sí:

1bcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[bu'tʃakə] / [bu'zakə]:

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[mi'dʒa] / [mi'ʒa]:

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[mi'dʒa] / [mi'tʃa]:

no:

1d 2c 3a

poca:

2a 3c 7d

sí:

1abc 2bd 3bd 4abcd 5abcd 6abcd 7abc

[mi'dʒa] / [mi'ʃa]:

sí:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[ʃudʒə] / [ʃuʒə]:

sí:

1ab*cd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[ʃudʒə] / [ʃutʃə]:

no:

2a 3a 6a 7d

poca:

2cd 3cd

sí:

1abcd 2b 3b 4abcd 5ab**cd 6bcd 7abc

[ʃudʒə] / [ʃufə]:

sí:

1ab*cd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

* «Molta».

** Respon sí després de fer-se passar la gravació tres vegades.

1.1.2. Comentari dels resultats de la pregunta 1

Per tal de sistematitzar aquest extracte tractaré simultàniament alguns fenòmens paral·lels a partir d'una classificació que té en compte principalment aspectes relacionats amb la naturalesa fònica de la diferència a detectar i aspectes derivats de la seva distribució en el mot:

1.1.2.1. Fricativa prepalatal en posició inicial de mot

En relació amb les diferències fòniques que es contrastaven en les diferents pronunciacions dels mots *xotis* i *jove* cal destacar:

a) que no tots els informadors detecten el canvi de pronunciació fricativa per africada: en el cas de *xotis*, 8 informadors –un 28'57%– no detecten la diferència, 1 –un 3'57%– assenyala poca diferència i els 19 informadors restants –un 67'85%– detecten la diferència; en el cas de *jove*, 16 informadors –un 57'14%– no detecten la diferència, 5 –un 17'85%– assenyalen poca diferència i 7 –un 25%– detecten la diferència;

b) que 3 informadors, després d'escoltar i caracteritzar la diferència [ˈʃotis] / [ˈʒotis], han interpretat que el parell següent –[ˈʃotis] / [ˈdʒotis]– era una repetició del parell anterior; aquest fet incideix en el mateix sentit del que s'ha dit a a);

c) que tots els informadors detecten les diferències d'articulació del so fricatiu basades en l'oposició sord / sonor; en el cas de *xotis*, a més, un informador ha indicat que hi ha molta diferència;

d) que tots els informadors detecten les diferències d'articulació del so fricatiu basades en la substitució simultània de les propietats derivades de l'oposició sord / sonor i de l'oposició interrupte / continu.

Alguns experiments de fonètica han demostrat²⁴⁴ que els oients solen estar més atents als sons inicials que no pas als sons finals d'un mot; en el cas de *xotis* i *jove* tots els canvis de pronunciació es donen en la posició inicial; per això, caldrà considerar que si els informadors no detecten igualment totes les diferències és perquè la naturalesa de la diferència fonètica o la seva transcendència fonològica són encara més importants que la posició on es produeixen. En efecte, en el sistema fònic del català les oposi-

244. R. A. Cole (*Perception of fluent speech by children and adults*, pàgs. 95-96) sintetitza així algunes de les conclusions a què havia arribat en treballs anteriors:

«In one-syllable words, word-initial mispronunciations were more detectable than were changes in word-final position. This result was observed for changes in place of articulation of the voiced stops /b/ and /d/ and the nasals /m/ and /n/. ... This result suggest that listeners pay more attention to beginnings of words than to ends of words while listening to fluent speech».

cions [ʃ-]/[ʒ-], [ʃ-]/[dʒ-] i [ʒ-]/[tʃ-] en posició inicial de mot són fonològicament pertinents; en canvi, les oposicions [ʃ-]/[tʃ-] i [ʒ-]/[dʒ-] no ho són;²⁴⁵ i, així, tots els informadors han detectat les diferències basades en una oposició fonològica, però no tots han detectat les diferències sense transcendència fonològica.

Hi ha també un altre aspecte que cal considerar: l'anàlisi dels resultats de l'enquesta de producció indica una tendència cap a l'africació de [ʃ-] i [ʒ-] inicials, que en el cas de *xotis* representa un 60'71 % del total de respostes i en el cas de *jove* un 28'57%; per tant, els resultats de l'enquesta de producció també confirmen la tendència a una pronunciació africada d'aquests dos sons.

En resum, sigui perquè la manca de transcendència fonològica dels dos sons ha afavorit la seva confusió, sigui perquè la tensió articulatòria de l'arrencada inicial ha propiciat la tendència a l'africació, o sigui per altres causes —com és ara la influència d'alguna pronunciació forana—, és evident que hi ha una interrelació de la tendència a una pronunciació africada de les fricatives palatals en posició inicial i la poca o nul·la discriminació entre [ʃ] i [tʃ], i entre [ʒ] i [dʒ] inicials de mot per part d'alguns informadors.

1.1.2.2. *Fricativa prepalatal després de [ə-] àtona inicial de mot*

En relació amb les diferències fòniques que es contrastaven en les diferents pronunciacions d'*eixida* i *ajuda* cal destacar:

- a) que tots els informadors detecten el canvi de fricativa per africada;
- b) que tots els informadors detecten el canvi de fricativa sorda per fricativa sonora, o de fricativa sonora per fricativa sorda;
- c) que tots els informadors detecten el canvi de fricativa sorda per africada sonora, o de fricativa sonora per africada sorda.

En principi, qualsevol de les diferències de pronunciació dels mots *eixida* i *ajuda* contrastades en l'enquesta és, segons el sistema fònic del català, una oposició fonològica sempre i quan es pronuncii —com passa a la gravació que van escoltar els informadors— la vocal neutra inicial i, per tant, el so fricatiu mantingui la condició d'intervocàlic.

En els resultats de l'enquesta de producció l'índex de freqüència d'africació d'*eixida* és 0, i el d'*ajudar* també és 0; i així es podria suposar que —sempre que es pronuncii la [ə-]—, com que en aquesta posició la diferència entre pronunciació fricativa i pronunciació africada té pertinença fonològica, la tendència a produir africats aquests dos mots és 0, i, per la

245. A propòsit de les possibilitats teòriques de l'oposició fonològica ʃ-/tʃ- vegeu la nota 179.

mateixa raó, tots els informadors detecten en tots dos mots les dues pronunciacions basades en aquesta diferència. Aquesta explicació seria versemblant si no fos: a) que en l'enquesta de producció alguns mots amb [ə-] inicial de mot seguida de fricativa prepalatal han donat un índex de pronunciació africada positiu, i b) que, com veurem a continuació, l'existència teòrica d'una oposició fonològica no garanteix la detecció de les diferències fòniques.

1.1.2.3. *Africada prepalatal en posició intervocàlica*

En relació amb les diferències fòniques que es contrastaven en les diferents pronunciacions de *butxaca*, *mitjà* i *jutge* cal destacar:

a) que no tots els informadors detecten el canvi d'africada sorda per africada sonora, o d'africada sonora per africada sorda; en el cas de *butxaca*, un informador no detecta aquesta diferència, i els 27 restants, sí; en el cas de *mitjà*, 3 informadors –un 10'71%– no detecten la diferència, 3 més –un altre 10'71%– assenyalen poca diferència, i els 22 restants –un 78'57%– sí que detecten la diferència; en el cas de *jutge*, 4 informadors –un 14'28%– no detecten la diferència, 4 més –un altre 14'28%– assenyalen poca diferència, i els 20 restants –un 71'42%– sí que detecten la diferència;

b) que el fet que un informador –5b– no hagi detectat la diferència entre [ʔudʒə] i [ʔutʃə] fins a la tercera vegada de sentir la gravació indica també que aquest canvi del so africad sonor pel sord no és una diferència tan clarament perceptible com d'altres;

c) que tots els informadors han detectat el canvi de pronunciació africada per fricativa, i en el cas de *jutge* un informador ha precisat que és molta la diferència;

d) que tots els informadors han detectat el canvi d'africada sorda per fricativa sonora, o d'africada sonora per fricativa sorda, i en el cas de *jutge* un informador ha precisat que hi ha molta diferència.

En principi, en el sistema fònic del català qualsevol d'aquestes diferències contrastades té pertinença fonològica en la posició intervocàlica; però això no exclou que en el cas de –dʒ–/–tʃ– aquesta transcendència fonològica sigui més teòrica que real, com ho indica el fet que en els resultats de l'enquesta de producció l'índex de freqüència de la tendència a l'ensordiment de *mitjà* és 82'14%, el de *jutge* és 7'14% (el de sonorització de *butxaca*, però, és 0); i, encara que la tendència a l'ensordiment en aquests dos mots és notablement diferent, hi ha indicis per pensar que aquesta oposició fonològica pot perdre el seu valor distintiu, si més no en la zona dialectal estudiada; els resultats de l'enquesta de percepció també donen elements per arribar a la mateixa conclusió i, a causa d'una major similitud

de resultats en els dos mots, deixen entreveure millor que es tracta del mateix fenomen.

A partir d'aquestes dades podem concloure que en determinades situacions s'introdueixen modificacions en l'articulació d'un so condicionades a la naturalesa del so, a una determinada posició del so en el mot i, a vegades, també a l'especificitat del mot, de manera que, al marge de la transcendència fonètica o fins i tot fonològica anterior a l'inici del canvi, es produeix una confusió entre les dues pronunciacions del mot; i, per tant, en una determinada posició es produeix també una confusió entre dos sons que discrepen en algun tret fonètic, de manera que els informadors podrien produir teòricament qualsevol dels dos sons per a pronunciar el mot; ara bé, la preferència de l'un o l'altre segons el mot i segons el parlant pot indicar el grau d'implicació del mot o del parlant en el fenomen confusoriari, i, fins a cert punt, el sentit del canvi; des del punt de vista perceptiu, aquesta confusió es manifesta amb una dificultat de discriminar entre una pronunciació i l'altra. Confirmant això, veiem pels resultats d'aquesta part del treball com els informadors han detectat més fàcilment les diferències fonètiques entre sons consonàntics obstruents prepalatals que, en una posició determinada, no estan involucrats en un procés de confusió —o entre els quals aquesta confusió és molt incipient encara—, que no pas les diferències plenament involucrades en un procés de confusió fònica; i per això han detectat més fàcilment la diferència entre fricativa i africada després d'una vocal neutra inicial de mot, on la confusió afecta pocs mots i amb un índex d'informadors molt baix, que no pas aquesta mateixa diferència en la posició inicial absoluta de mot, on la confusió té molta més incidència tant pel que fa als mots com als informadors; i així mateix també han tingut més dificultats per detectar les diferències entre una pronunciació africada sorda i una de sonora en posició intervocàlica, que és una confusió amb molta incidència, que no pas qualsevol altra de les diferències de pronunciació també basades en la distinció sorda/sonora que els informadors van escoltar a la cinta.

1.2. *Pregunta 2*

1.2.1. *Extracte dels resultats de la pregunta Quina de les dues pronunciacions trobeu més normal?*

A continuació ve un resum de les respostes a aquesta pregunta; al costat de cada parell hi ha una indicació del nombre d'informadors que no han respost ni a aquesta segona ni a la tercera pregunta, sigui perquè no han de-

tectat la diferència entre les dues pronunciacions o perquè han confós el parell de pronunciacions amb el parell anterior:

[ˈʃɔtɪs] / [ˈtʃɔtɪs]: (-9)

la primera:

1ac 3bd 4c 5c 6d

la segona:

3a 4ad 5d 6abc 7abcd

resposta imprecisa:

2b

[ˈʃɔtɪs] / [ˈʒɔtɪs]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[ˈʃɔtɪs] / [ˈdʒɔtɪs]: (-3)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abc 5ab 6abcd 7abcd

[ˈʒoβə] / [ˈdʒoβə]: (-17)

la primera:

1acd 3bd 5d 6c

la segona:

5ac 6a 7c

[ˈʒoβə] / [ˈʃoβə]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[ˈʒoβə] / [ˈtʃoβə]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[əˈʃiðə] / [əˈtʃiðə]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[əˈʃiðə] / [əˈziðə]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[ə'ʃidə] / [ə'dʒidə]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[ə'ʒudə] / [ə'dʒudə]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[ə'ʒudə] / [ə'ʃudə]: (0)

la primera:

1abd 2abc 3ad 4cd 5abcd 6abcd 7abc

diferència semàntica:

1c 2d 3bc 4ab 7d

[ə'ʒudə] / [ə'tʃudə]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[bu'tʃakə] / [bu'ʃakə]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[bu'tʃakə] / [bu'dʒakə]: (-1)

la primera:

1bcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[bu'tʃakə] / [bu'zakə]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[mi'dʒa] / [mi'ʒa]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

[mi'dʒa] / [mi'tʃa]: (-4)

la primera:

1c 2a 4c 5c 6d 7a

la segona:

1ab 2b 3d 4abd 5abd

la primera i la segona:

6ac 7cd

diferència semàntica:

3b 6b 7b

resposta imprecisa:

2d

[mi'dʒa] / [mi'ʃa]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

['ʒudʒə] / ['ʒuʒə]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

['ʒudʒə] / ['ʒutʃə]: (-8)

la primera:

1abcd 2b 3b 4ac 5abcd 6bcd 7abc

la segona:

4d

diferència semàntica:

4b

['ʒudʒə] / ['ʒuʃə]: (0)

la primera:

1abcd 2abcd 3abcd 4abcd 5abcd 6abcd 7abcd

1.2.2. Comentari dels resultats de la pregunta 2

Per tal de sistematitzar les dades anteriors, tractaré simultàniament algunes respostes a partir d'una classificació que té en compte aspectes relacionats amb la naturalesa fònica de la diferència a detectar i aspectes relacionats amb la seva distribució en el mot.

1.2.2.1. Fricativa prepalatal en posició inicial de mot

En relació amb el grau de tolerància a les diferents pronunciacions dels dos sons consonàntics prepalatals inicials de mot, l'un de *xotis* i l'altre de *jove*, proposades als informadors cal destacar:

a) que en el cas de la fricativa sorda tots els informadors han coincidit a assenyalar aquesta pronunciació com a preferida quan es contrastava amb la fricativa o amb l'africada sonores;

b) que, de manera paral·lela, en el cas de la fricativa sonora tots els informadors han coincidit a assenyalar-la com a pronunciació preferida quan es contrastava amb la fricativa o amb l'africada sordes;

c) que, per tant, com era de preveure, només en el contrast de les dues pronunciacions amb la diferència fonètica menys detectada s'han dividit les opinions dels informadors; és a dir, que només en el cas de contrastar la fricativa sorda amb l'africada sorda o la fricativa sonora amb l'africada sonora hi ha hagut uns informadors que s'han decantat per la pronunciació fricativa i uns altres per l'africada;

d) que sobre aquest darrer punt c) encara es pot afegir una altra precisió: tant en el cas de *xotis* com en el cas de *jove* s'insinua una preferència per la pronunciació fricativa entre els grups més vells i una preferència per l'africada entre els més joves; això es pot veure en el resum següent:

		1	2	3	4	5	6	7
<i>xotis</i>	f	2	–	2	1	1	1	–
	tʃ	–	–	1	2	1	3	4
<i>jove</i>	ʒ	3	–	2	–	1	1	–
	dʒ	–	–	–	–	2	1	1

La tendència a l'africació de [ʃ–] i [ʒ–] en els resultats de l'enquesta de producció presenta, fins a cert punt, un procés semblant, encara que més complex: té una incidència baixa en els grups 1 i 2, s'accelera entre els grups 3 i 5, i fa una regressió lenta però progressiva en els grups 6 i 7.

Tenint en compte aquests factors, cal concloure que la tendència a la confusió de [ʃ–] i [tʃ–] en els mots amb [ʃ–] inicial, o de [ʒ–] i [dʒ–] en els mots amb [ʒ–] inicial, es manifesta de dues maneres diferents: a) pel fet que alguns informadors no detecten la diferència de les dues pronunciacions d'un mateix mot implicades en aquesta tendència; b) pel fet que, entre els informadors que detecten la diferència, uns troben més normal la pronunciació fricativa i d'altres l'africada; c) que el grau de tolerància per l'una o l'altra d'aquestes dues pronunciacions es correspon fins a cert punt amb la corba generacional de la tendència a l'africació, de manera que els grups generacionals més vells, amb poca tendència a l'africació, troben més normals les pronunciacions fricatives, i els més joves, amb més tendència a l'africació, troben més normals les africades.

1.2.2.2. *Fricativa prepalatal precedida de [ə-] àtona inicial de mot*

En relació amb el grau de tolerància a les diferents pronunciacions del so consonàntic prepalatal dels mots *eixida* i *ajuda* proposades als informadors, cal destacar només que tots han coincidit a considerar més normal la pronunciació fricativa sorda en el cas d'*eixida* i la fricativa sonora en el cas d'*ajuda*; i, per tant, sembla que no hi ha indicis de confusió entre [əf-] i [ətʃ-] o entre [əʒ-] i [ədʒ-], respectivament, en aquests dos mots.

Encara que no tingui relació amb l'objecte del treball, he de referir-me a la diferència semàntica que els informadors estableixen entre [ə'ʒudə] i [ə'ʃudə] perquè comporta una associació de la pronunciació sorda de la prepalatal amb l'adjectiu *eixuta*, que, en principi, discrepa de la llengua comuna; encara que la pronunciació més normal a Barberà –i al Vallès en general– de la forma femenina d'aquest adjectiu és amb [t], el cert és que els informadors han interpretat aquesta pronunciació a partir d'una tendència, molt freqüent a la zona, de pronunciar amb [δ] alguns participis que a la llengua culta tenen [t], com és ara, ['diðə] per ['ditə], ['duðə] per ['dutə], ['fedə] per ['fetə], ['treðə] per ['tretə].

1.2.2.3. *Africada prepalatal en posició intervocàlica*

En relació amb el grau de tolerància a les diferents pronunciacions dels sons consonàntics prepalatals contrastades a propòsit dels mots *butxaca*, *mitjà* i *jutge* cal destacar:

a) que en el cas de *butxaca* tots els informadors han assenyalat com a pronunciació més normal la prepalatal africada sorda;

b) que en el cas de *mitjà* i *jutge* tots els informadors han coincidit a assenyalar com a pronunciació preferida la prepalatal africada sonora quan aquesta pronunciació es contrastava amb la fricativa sonora o amb la fricativa sorda;

c) que en el cas de *mitjà* i *jutge* no totes les opinions dels informadors han coincidit quan es tractava del contrast entre africada sonora i africada sorda; en el cas de *jutge*, entre els informadors que han detectat la diferència entre les dues pronunciacions, una gran majoria –18/20– ha trobat més normal la pronunciació sonora, un sol informador –4d– ha trobat més normal la sorda, i un altre –4b– ha identificat la pronunciació sorda de *jutge* amb el mot *sutge*; en el cas de *mitjà*, les respostes estan més repartides: entre el total d'informadors que han detectat la diferència –24–, 6 s'han decantat per la pronunciació sonora, 10 per la sorda, 4 per totes dues, 3 han associat la diferència fònica amb dos sentits diferents del mot, i un informador –2d– ha donat una resposta en termes fonètics que no he sabut interpretar.

Si relacionem aquests resultats de l'oposició africada sorda / africada sonora, en el cas de *butxaca*, i d'africada sonora / africada sorda, en el cas de *mitjà* i *jutge*, amb els de l'enquesta de producció veiem que hi ha una certa correspondència en aquestes preferències per una pronunciació o altra segons els mots; en efecte, la tendència a pronunciar sonora l'africada sorda en el cas de *butxaca* és 0, de manera que el fet de trobar més normal la pronunciació sorda del mot es correspon amb el fet que tots els informadors també l'han pronunciat d'aquesta manera; en el cas de *jutge*, el fet que la gran majoria d'informadors que ha detectat la diferència ha trobat més normal la pronunciació sonora es correspon amb la baixa tendència a una pronunciació sorda –un 7'14%– dels resultats de l'enquesta de producció; en el cas de *mitjà*, el fet que 10/24 informadors –un 41'66%– han trobat més normal la pronunciació sorda i 4/24 –un 16'66%– han donat com a normals les dues pronunciacions es correspon amb l'alta tendència a una pronunciació sorda del mot –un 82'14%– que donen els resultats de l'enquesta de producció; i, finalment, que una confusió de [ʒutʃə] amb [ˈsutʃə] és simptomàtica d'un índex de freqüència d'africació de *sutge* més elevat que el de *jutge*, cosa que també demostren els resultats de l'enquesta de producció amb un índex d'africació de *sutge* del 44%.

Finalment, encara voldria remarcar un altre fet sobre les preferències de pronunciació en el cas de *mitjà* que fa referència a la relació entre la incidència generacional de l'africació en els resultats de producció i aquesta mateixa incidència en els de percepció. A diferència dels altres fenòmens estudiats –la iodització tradicional i la tendència a l'africació de [ʃ–] i [ʒ–] inicials–, la tendència a l'ensordiment de [–dʒ–] intervocàlic es caracteritza pel fet que no presenta una vinculació generacional tan clara com la dels altres tres fenòmens, de manera que l'espai de temps que, fins a cert punt, poden representar els informadors no dóna elements per deduir si es tracta d'un fenomen regressiu o progressiu; els resultats de l'enquesta de percepció de *mitjà* es poden interpretar en el mateix sentit: hi ha informadors de gairebé tots els grups generacionals que troben més normal la pronunciació sonora i informadors de gairebé tots els grups que troben més normal la sorda, i hi ha quatre informadors dels dos grups més joves –el 50%, per tant– que troben normals totes dues pronunciacions.

En conclusió, les dades d'aquesta segona pregunta confirmen novament que en el cas dels sons consonàntics prepalatals obstruents també hi ha una correspondència entre els resultats de l'enquesta de producció i els de l'enquesta de percepció, que es pot resumir així: a) els informadors no solen tolerar les pronunciacions d'un mot que no són usuals en la norma fonètica de la llengua oral; b) en canvi, són més tolerants amb les diferents pronunciacions d'un mot que han entrat en un procés de confusió fonèti-

ca; c) es produeix una relació directa entre el grau de tolerància a una pronunciació i l'índex de freqüència d'aquesta pronunciació en les manifestacions orals dels parlants, i d) des del punt de vista generacional, aquest grau de tolerància d'una determinada pronunciació és directament proporcional al grau d'incidència d'aquesta pronunciació en les manifestacions orals de cada generació.

1.3. Pregunta 3

1.3.1. Anàlisi dels resultats de la pregunta *Quin efecte us fa l'altra pronunciació?*

Acabem de veure en els resultats de la pregunta número 2 com les respostes donades pels informadors a l'hora de considerar normal l'una o l'altra de les pronunciacions contrastades han establert diferències importants entre els diferents tipus de consonants obstruents prepalatals contrastats; aquesta diferència té a veure amb l'existència dels fenòmens de canvi estudiats en aquest treball, de manera que hi ha uns parells de pronunciacions contrastades en els quals tots els informadors s'han decantat exclusivament per una de les dues formes i n'hi ha d'altres en els quals els informadors han tingut preferències diverses. Concretament, els informadors han presentat discrepàncies en els casos de contrast entre fricativa sorda i africada sorda inicials de mot, fricativa sonora i africada sonora inicials de mot, i africada sonora i africada sorda intervocàliques. Com a conseqüència d'això, en els resultats d'aquesta tercera pregunta que ara analitzaré hi ha casos on tots els comentaris sobre la pronunciació no preferida se centren en una mateixa pronunciació, mentre que en els tres tipus de contrast suara esmentats els comentaris d'uns informadors se centren en una pronunciació i els d'uns altres en l'altra.

Un aspecte general que cal considerar també prèviament és que sovint els informadors, en comptes de fer una valoració d'aquesta altra pronunciació, es limiten a constatar la diferència fonètica; en alguns casos aquesta precisió fonètica és un aclariment d'una valoració més complexa, com és ara en respostes del tipus «mal pronunciada perquè suprimeix la [te]» –[bu'ʃakə], 7b–, però hi ha d'altres casos on el comentari fonètic substitueix qualsevol altra valoració; aquest tipus de resposta és la menys elaborada i la que dona menys informació en relació amb l'objectiu d'aquesta part de l'enquesta; l'informador només explicita sensacions físiques de sons que sobren, que falten o que són diferents i, per tant, no li cal passar a un nivell intel·lectual superior que comportaria la confrontació de dues pronunciacions amb els registres fonètics propis, la valoració de cada una i la identificació social de la que, en principi, podríem anomenar descon-

guda. No se m'escapa l'interès que poden tenir aquestes respostes tan poc elaborades per al coneixement de la llengua escrita; ara bé, no entra en els objectius d'aquest treball l'anàlisi dels aspectes del coneixement lingüístic que aquesta mena de materials suggereixen; per això, aquesta part dels resultats, en principi, només és recollida d'una manera general en els extractes de dades i només ocasionalment hi faig referència en la interpretació dels resultats.

1.3.1.1. *Extracte de dades en els mots amb fricativa prepalatal en posició inicial de mot*

Segons un dels aspectes exposats en la introducció anterior, la primera observació que cal assenyalar és que en el cas de les oposicions [ʃɔtis]/[ʒɔtis], [ʃɔtis]/[dʒɔtis], [ʒoβə]/[ʃoβə] i [ʒoβə]/[tʃoβə], com que de manera unànime tots els informadors han donat per normal la primera de les dues pronunciacions, automàticament totes les caracteritzacions al·ludeixen a la segona. En canvi, com que en el cas de les pronunciacions [ʃɔtis]/[tʃɔtis] i [ʒoβə]/[dʒoβə] els informadors no coincideixen sobre la pronunciació més normal, els comentaris sobre la pronunciació no preferida al·ludeixen a l'una o a l'altra de les dues pronunciacions contrastades. En els extractes següents també faré la classificació de les respostes d'acord amb aquestes diferències i, per tant, transgredint l'ordre de l'enquesta.

1. Extracte de dades dels contrastos [ʃɔtis]/[ʒɔtis], [ʃɔtis]/[dʒɔtis], [ʒoβə]/[ʃoβə] i [ʒoβə]/[tʃoβə]:

[ʃɔtis] / [ʒɔtis]:
[ʒɔtis]

a) és una pronunciació forana o inusual → 17:

1bcd 2c 3ad 4bc 5abd 6bd 7c

– observacions fonètiques:

3b 5c 6c

b) és una pronunciació defectuosa → 5:

1a 4a 7abd

c) no té significat → 6:

2abd 3c 4d 6a

[ʃɔtis] / [dʒɔtis]:
[dʒɔtis]:

a) és una pronunciació forana o inusual → 18:

1abcd 2bc 3a 4abc 5b 6bd 7cd

- observacions fonètiques:
 - 3b
- altres:
 - «semblant a l'anterior»: 5a 6c
- b) és una pronunciació defectuosa → 2:
 - 7ab
- c) no té significat → 5:
 - 2ad 3cd 6a

['ʒoβə] / ['ʃoβə]:

['ʃoβə]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 19:
 - 1abcd 2bc 3d 4b 5abc 6b 7ac
 - de castellans que parlen català: 4c 6cd
 - «xarnego»: 3b
 - «gallego»: 4a
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 3:
 - 5d 7bd
- c) no té significat (o sembla un altre mot) → 5:
 - 2a 3ac
 - [əŋʃu'βat]: 2d 4d
- d) precisions fonètiques → 1:
 - 6a

['ʒoβə] / ['tʃoβə]:

['tʃoβə]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 19:
 - 1d 2bc 3cd 4bd 5a 6b 7c
 - observacions:
 - «és com la d'abans»: 2d 5bc 6(d)
 - de castellans que parlen català: 1b 4c 6c(d)
 - «gallego»: 3a
 - «axarnegat»: 3b
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 5:
 - 4a 5c 7abd
- c) no té significat → 2:
 - 1c 2a:
- d) precisions fonètiques → 2:
 - 1a 6a

La valoració que els informadors fan de les dues pronunciacions normals de *xotis* i *jove* al·ludeix a tres aspectes fonamentals: la consideració

d'una pronunciació forana o inusual, la consideració d'una pronunciació incorrecta o defectuosa i la dels que al·ludeixen a la manca de significat o, ocasionalment, ho relacionen amb un mot de significat diferent; en alguns casos, però, els informadors es limiten a constatar les diferències fonètiques entre les dues pronunciacions contrastades, de manera que tot i l'evidència que l'informador la considera una pronunciació no usual no hi ha prou elements per qualificar-la de forana o d'incorrecta; és per això que tant en aquest extracte com en els que vindran a continuació, quan no hi ha altres indicacions que permetin un encasellament més precís, les observacions fonètiques són esmentades a part i, com he dit abans, sense precisar la seva naturalesa.

Aprofundint en alguns aspectes de l'extracte anterior cal destacar:

a) que una gran majoria d'informadors, que oscil·la entre 17/28 i 19/28, considera les pronunciacions ['ʒɔtis], [dʒɔtis], ['ʃɔβə] i ['tʃɔβə] foranes o inusuals;

b) que una part més minoritària, que oscil·la entre 2/28 i 5/28, les considera pronunciacions defectuoses i, en algun cas, incorrectes;

c) que una altra part també minoritària d'informadors, que oscil·la entre 2/28 i 6/28, considera que aquestes pronunciacions estan mancades de significat —ocasionalment relacionen ['ʃɔβə] amb un altre mot—, i, per tant, que no es corresponen respectivament ni amb *xotis* ni amb *jove*;

d) finalment, i a propòsit de les pronunciacions ['ʃɔβə] i ['tʃɔβə], cal fer notar, en primer lloc, que 4 i 5 informadors respectivament han precisat que es tracta d'una pronunciació castellana o de castellans que parlen català i que aquesta valoració comporta un valor pejoratiu que 3b explicita en tots dos casos, i, en segon lloc, que un informador diferent en cada cas les ha considerat una pronunciació gallega.

Cal concloure, per tant, que cap informador no accepta la pronunciació de *xotis* amb [ʒ–] o [dʒ–], ni la de *jove* amb [ʃ–] o [tʃ–] com a pròpies de la comunitat catalana autòctona de Barberà, però que mentre les dues primeres no comporten altres valors que els de pronunciació inusual, forana o defectuosa, les dues darreres tenen per a alguns informadors un valor negatiu connotat pejorativament no pas pel fet de ser una pronunciació forana sinó pel fet de ser una pronunciació castellana.

2. Extracte de dades dels contrastos ['ʃɔtis]/['tʃɔtis] i ['ʒɔβə]/['dʒɔβə]:

['ʃɔtis] / ['tʃɔtis]:

['ʃɔtis]:

a) és una pronunciació forana o inusual → 3:

3a 7d

– observacions:

«no sona tan bé»: 4a

b) no té significat → 1:

4d

c) és la pronunciació correcta → 1:

«és aquí on m'equivoco»: 6b

d) és una pronunciació antiga → 3:

7abc

e) precisions fonètiques → 3:

5d 6ac

[ˈtʃɔtis]:

a) és una pronunciació forana o inusual → 4:

1c

– castellana:

3d 6d

– observacions:

«més rebuscada»: 3b

b) precisions fonètiques → 3:

1a 4c 5c*

[ˈʒoβə] / [ˈdʒoβə]:

[ˈʒoβə]:

a) no sona malament → 1:

7c

b) precisions fonètiques → 3:

5ac 6a

[ˈdʒoβə]:

a) és una pronunciació forana o inusual → 1:

1a

b) no sona malament → 2:

1cd

c) precisions fonètiques → 4:

3bd 5d 6c

El conjunt de respostes dels informadors que han detectat la diferència entre les dues pronunciacions d'aquests dos mots van en dos sentits diferents: per una banda, hi ha les respostes dels que no han identificat alguna d'aquestes pronunciacions com a pròpia de Barberà, i, per l'altra, la dels que, tot i no considerar-la normal, l'han identificat com a coneguda. Pel

* Possiblement va confondre la primera amb la segona.

que fa al primer aspecte, podríem dir en línies generals que en el conjunt de respostes l'índex de no tolerància per alguna d'aquestes quatre pronunciacions és relativament baix, com ho assenyalen els fets següents:

a) no hi ha cap informador que hagi considerat explícitament que alguna d'aquestes pronunciacions és incorrecta o defectuosa;

b) només en el cas de ['ʃɔtis] un informador ha considerat que es tractava d'una pronunciació sense significat;

c) que, en conjunt, la consideració d'alguna d'aquestes quatre pronunciacions com a forana o inusual és, segons el cas, baixa o nul·la.

Entre els que, tot i no considerar-la una pronunciació normal, han identificat com a coneguda l'altra pronunciació cal assenyalar, d'una banda, la diferència entre la valoració que fan 7abc de ['ʃɔtis] com una pronunciació antiga i la valoració de ['tʃɔtis] com una pronunciació rebuscada –3b– o castellana –3c 6d–; i, d'altra banda, cal destacar d'una manera especial l'observació de 6b, que estableix la diferència entre la pronunciació usual i la pronunciació correcta, i constata el desajustament individual entre l'una i l'altra.

1.3.1.2. *Extracte de dades en els mots amb fricativa prepalatal després de [ə-] inicial de mot*

[ə'ʃiðə] / [ə'tʃiðə]:

[ə'tʃiðə]:

a) és una pronunciació forana o inusual → 12:

1c 2bc 3bc 4b 5a 7abcd

– de castellans que parlen català: 1b

b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 7:

1ad 4ac

c) no té significat (o sembla un altre mot) → 7:

2ad 3ad 4d 5d 6b

d) també podria ser d'aquí → 4:

5b 6d

– observacions:

«és la que es diu més»: 5c

«parlar de la gent de mitja edat»: 6c

e) precisions fonètiques → 1:

6a

[ə'ʃiðə] / [ə'ʒiðə]:

[ə'ʒiðə]:

a) és una pronunciació forana o inusual → 16:

1abcd 2bc 3b 4ab 5abc 6abd 7c

- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 4:
4c 5d 7bd
- c) no té significat (o sembla un altre mot) → 8:
2ad 3acd 4d 6c
«estirada»: 7a

[ə'ʃiðə] / [ə'dʒiðə]:

[ə'dʒiðə]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 19:
1acd 2bcd 3d 4bd 6cd 7ac
– observacions:
«pitjor que l'anterior»: 3b 4c 5ab
«repetició de l'anterior»: 5c
– de castellans que parlen català: 1b
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 3:
5d 6a 7d
- c) no té significat (o sembla un altre mot) → 5:
2a 3ac 6b
«marxar, fugir»: 4a
- d) és una pronunciació inusual o defectuosa → 1:
7b

[ə'ʒuðə] / [ə'dʒuðə]:

[ə'dʒuðə]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 19:
1abc 2bd 3abcd 4b 5abcd 6bcd 7ac
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 6:
1d 4acd 7bd
- c) no té significat (o sembla un altre mot) → 2:
2a 2c
- d) precisions fonètiques → 1:
6a

[ə'ʒuðə] / [ə'ʃuðə]:

[ə'ʃuðə]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 9:
1a 2bc 5abc 6b
– de castellans parlant en català: 1b 6d
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 3:
1d 4cd
- c) no té significat (o sembla un altre mot) → 7:
2a 3ad 5d 7c

«fa l'efecte de [ˈrɔβə ˈʃutə]»: 6a

«mullada»: 7a

d) és una pronunciació castellana o té un altre significat → 1:

6c

e) és una pronunciació defectuosa o té un altre significat → 1:

7b

[əˈʒudə] / [əˈtʃudə]:

[əˈtʃudə]:

a) és una pronunciació forana o inusual → 16:

1ac 2bcd 3cd 4b 5b 6b 7ac

– observacions:

«sembla la d'abans»: 5ac

– de castellans: 1b 6d

b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 6:

4cd 5d 7bd

– de castellans: 4a

c) no té significat (o sembla un altre mot) → 5:

2a 3a 6ac

«sona a [əˈtʃurə]»: 3b

d) precisions fonètiques → 1:

1d

A partir d'aquest extracte de dades es pot veure com, en línies generals, qualsevol de les pronunciacions prepalatals diferent de la fricativa sorda en el cas d'*eixida* i de la fricativa sonora en el cas d'*ajuda* és interpretada per una majoria dels informadors com una pronunciació forana o com una pronunciació inusual, amb les oscil·lacions següents: [əˈtʃidə] → 12/28, [əˈʃudə] → 9/21, [əˈʒidə] i [əˈtʃudə] → 16/28, [əˈdʒidə] i [əˈdʒudə] → 19/28. Alguns informadors precisen aquesta valoració que he encasellat amb el tret d'inusual o forana explicitant la diferència fonètica entre les dues pronunciacions contrastades, però hi ha altres tipus de respostes que permeten d'establir d'una manera més completa els diferents tipus de tolerància entre aquestes pronunciacions; en aquest sentit cal assenyalar bàsicament tres tipus de diferències:

a) la que es pot establir entre valoracions de tipus general com «no em sona», «no és d'aquí», «no es diu» i opinions més taxatives del tipus «no crec que ningú ho pugui dir en català» –[əˈʒidə], 5a–, «no crec que ho digui ningú» –[əˈdʒidə] i [əˈdʒudə], 6c–, «no ho sentiràs a ningú que sigui d'aquí» –[əˈtʃudə], 2b–, «sona fatal» o «és un desastre» –respostes freqüents de 5a–, o «és raríssim» –[əˈtʃudə], 6a–;

b) la que explicita el mateix informador quan indica dos graus de tole-

rància diferents entre dues pronunciacions igualment inusuals, com és ara la diferència que estableixen 3b 4c 5ab amb respostes com «pitjor» o «més [ˈrɾaru] que l'anterior» després de sentir primer [əˈʃiðə]/[əˈziðə] i a continuació [əˈʃiðə]/[əˈdziðə]; aquestes respostes són especialment significatives quan les comparem amb la d'informadors com 5c que, en la mateixa situació, ha considerat el segon parell una repetició del primer;

c) finalment, altres informadors estableixen una diferència del tipus pronunciació catalana / pronunciació castellana: són considerades pronunciacions castellanes: [əˈtʃiðə] -1b-, [əˈdziðə] -1b-, [əˈʃuðə] -1b 6cd-, [əˈtʃuðə] -1b 4a 6d.

En resum, aquests tres tipus de diferències dins una pronunciació considerada inusual o forana assenyalen que a l'hora d'identificar una determinada pronunciació -i, per tant, caracteritzar-la o valorar-la- s'estableixen: a) gradacions que depenen de la capacitat de reacció de cada informador; b) gradacions que depenen de la naturalesa fonètica de la pronunciació no usual; c) gradacions que depenen de la possibilitat de relacionar-ho amb pronunciacions d'altres col·lectius humans, i dels valors socials atribuïbles a aquests altres col·lectius.

Pel que fa a les altres classes de respostes cal assenyalar que hi ha bàsicament dos tipus més de caracteritzacions fonamentals: a) la dels que al·ludeixen a una pronunciació incorrecta o defectuosa; aquest tipus presenta una incidència màxima de 6/28 informadors en les pronunciacions [əˈdziðə] i [əˈtʃuðə]; b) la dels que tendeixen a relacionar la imatge fònica de la pronunciació alternativa amb algun altre contingut semàntic; a propòsit d'això cal remarcar el cas de [əˈʃuðə], perquè les respostes que fan referència a una relació amb l'adjectiu *eixuta* incideixen sobre les respostes dels informadors que d'entrada ja han establert una diferència semàntica clara entre [əˈziðə] = *ajuda* i [əˈʃuðə] = *eixuta*.²⁴⁶

Finalment cal assenyalar encara les quatre respostes d'informadors dels grups 5 i 6 -5bc 6cd- que identifiquen la pronunciació [əˈtʃiðə] d'*eixida* com de Barberà, de manera que reflecteixen una tolerància per la pronunciació africada d'una [ʃ] després de vocal neutra inicial de mot, i que, per tant, pot esdevenir inicial; a propòsit d'això interessa de recordar: a) que en els resultats de l'enquesta de producció els mots amb [əʃ-] seguida de vocal tendeixen a una oscil·lació entre [əʃ-] i [ʃ-] que no té paral·lelisme en els resultats dels mots amb [əʒ-] seguida de vocal; b) que els informadors del grup 5 se situen, segons els resultats de l'enquesta de producció, en el punt més elevat del procés d'africació de [ʃ-] inicial.

1.3.1.3. *Extracte de dades en els mots amb africada prepalatal en posició intervocàlica*

En relació amb els resultats obtinguts a partir dels contrastos de pronunciació en els tres mots amb un so africad prepalatal en posició intervocàlica cal fer una sèrie d'observacions prèvies que condicionen l'ordre amb què són presentats els extractes i els comentaris que vindran a continuació. De manera paral·lela als extractes de resultats de la tercera pregunta en els mots amb fricativa prepalatal inicial de mot, ara també presentaré per separat els extractes dels contrastos que, en principi, no són objecte de confusió fonètica en la zona estudiada i els contrastos entre pronunciacions que, en principi, sí que són o poden ser objecte de confusió; és a dir, per una banda els contrastos entre pronunciacions africades i pronunciacions fricatives, i, per l'altra, els contrastos entre africada sorda i africada sonora. Passa, però, que en el cas del contrast entre pronunciacions africades i pronunciacions fricatives, l'oposició [mi'dʒa]/[mi'ʒa] té uns condicionants de tipus etimològic que expliquen una actitud diferent en els parlants; és per això que els resultats d'aquest contrast seran considerats a part.

1. Extracte de dades dels contrastos [bu'tʃakə]/[bu'ʃakə], [bu'tʃakə]/[bu'ʒakə], [mi'dʒa]/[mi'ʃa], ['ʒudʒə]/['ʒuʒə], ['ʒudʒə]/['ʒuʃə].

[bu'tʃakə] / [bu'ʃakə]:

[bu'ʃakə]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 14:
1ac 2bcd 3bd 4b 5bc 6bd 7c
– de castellans que parlen català: 1b
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 10:
1d 3c 4acd 5ad 7abd
- c) no té significat → 3:
2a 3a 6a
- d) és una pronunciació antiga → 1:
6c

[bu'tʃakə] / [bu'ʒakə]:

[bu'ʒakə]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 20:
1ab 2bcd 3cd 4abcd 5ac 6bcd 7abc
– observacions:
«més rara que la d'abans»: 5b
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 2:
1d 7d

c) no té significat (o sembla un altre mot) → 5:

1c 2a 3a

«[buʒə'rakə], de [bu'ʒerə]»: 3b

«[bu'ʒak]»: 5d

d) precisions fonètiques → 1:

6a

[mi'dʒa] / [mi'ja]:

[mi'ja]:

a) és una pronunciació forana o inusual → 17:

2bcd 3cd 4abc 5abc 6bd 7c

– de castellans que parlen català: 1bc 6c

b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 7:

1d 4d 5d 6a 7abd

c) no té significat (o sembla un altre mot) → 3:

2a

«relacionat amb gat»: 3ab

d) precisions fonètiques → 1:

1a

['ʒudʒə] / ['ʒuʒə]:

['ʒuʒə]:

a) és una pronunciació forana o inusual → 18:

1ac 2bcd 3cd 4bd 5a 6bd 7ac

– de castellans que parlen català: 1b 4ac 7d

b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 3:

1d 5cd

c) no té significat (o sembla un altre mot) → 3:

3a

«['sudʒə]»: 2a

un malnom: 3b

d) també és d'aquí → 1:

5 b

e) és una pronunciació antiga → 1:

6c

f) precisions fonètiques → 2:

6a 7b

['ʒudʒə] / ['ʒuʃə]:

['ʒuʃə]:

a) és una pronunciació forana o inusual → 13:

1b 2bc 3c 4b 5abd 6c 7ac

– de castellans: 1c 6d

- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 8:
 1d 2d 3d 4cd 7b
 – de castellans: 4a 7d
- c) no té significat → 5:
 1a 2a 3ab 5c
- d) precisions fonètiques → 2:
 6ab

En relació amb aquestes dades cal assenyalar:

a) que, com que en les pronunciacions contrastades tots els informadors han considerat la pronunciació africada com a normal, automàticament tots els comentaris derivats d'aquesta tercera pregunta fan referència a la pronunciació fricativa;

b) que en tots els casos la caracterització de pronunciació forana o inusual per a la pronunciació fricativa domina sobre qualsevol altra, de manera que representa el 50% per a [bu'ʃakə], el 71'42% per a [bu'zakə], el 60'71% per a [mi'ʃa], el 64'28% per a ['ʒuʒə] i el 46'42% per a ['ʒuʃə];

c) que, dins la caracterització d'inusual o forana, només en el cas de contrastar l'africada sorda de *butxaca* amb una fricativa sonora no hi ha hagut cap informador que fes referència a una pronunciació castellana; valorat d'una altra manera, això implica que gairebé sempre hi ha algun o alguns informadors que relacionen una pronunciació inusual amb la castellanització ambiental, i aquesta relació pot donar-se fins i tot en el cas de sons que, a causa de la naturalesa fònica de la llengua castellana, difícilment podrien donar-se en la pronunciació castellana d'un so català, com és el cas de la pronunciació ['ʒuʒə], que quatre informadors –1b 4ac 7d– han interpretar com una pronunciació castellana;

d) que la caracterització de pronunciació defectuosa o incorrecta és notablement superior en els contrastos de l'africada, sorda o sonora, amb la fricativa sorda, que no pas en els contrastos amb la fricativa sonora, de manera que representa el 35'71% per a [bu'ʃakə], el 25% per a [mi'ʃa] i el 28'57% per a ['ʒuʃə].

2. Extracte de dades del contrast [mi'dʒa]/[mi'ʒa].

[mi'dʒa] / [mi'ʒa]:

[mi'ʒa]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 16:
 1bc 2bd 3ab 4b 6bc 7c
 – observacions:

- «catalana d'altres llocs»: 2a 4a 5c 7d
- «de muntanya»: 2c
- castellana:
 - «enxampurrat»: 1a
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 7:
 - 1d 3cd 4d 5a 7ab
- c) també és de Barberà → 3:
 - 5b
- observacions
 - «de poble, o de pagès»: 4c 6d
- d) és una pronunciació antiga → 1:
 - 5d
- e) precisions fonètiques → 1:
 - 6a

En relació amb aquestes dades cal assenyalar:

- a) que 4 informadors –4c 5bd 6d– han considerat [mi'ʒa] com una pronunciació de Barberà;
- b) que entre els 16 informadors que han caracteritzat la pronunciació [mi'ʒa] com a inusual o forana n'hi ha 5 que l'han considerada explícitament una pronunciació catalana;
- c) que en el conjunt de 9 informadors que han considerat la pronunciació [mi'ʒa] com a catalana, de Barberà o de fora, 4 l'han connotada: «de muntanya» –2c–, «molt de poble, com el pastor de la Víctor Català» –4c–, «parlar de vells» –5d–, «de poble o de pagès» –6d.

3. Extracte de dades dels contrastos [bu'tʃakə]/[bu'dʒakə], [mi'dʒa]/[mi'tʃa], [ʒudʒə]/[ʒutʃə].

[bu'tʃakə] / [bu'dʒakə]:

[bu'dʒakə]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 15:
 - 1bcd 2bcd 3bcd 4b 5b 6b 7ac
- observacions:
 - «potser d'algú de muntanya»: 4a
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 6:
 - 4cd 5ad 7bd
- c) no té significat → 5:
 - 2a 3a 5c 6ac
- d) és una pronunciació de vells o més acurada → 1:
 - 6d

[mi'dʒa] / [mi'tʃa]:

[mi'dʒa]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 4:
1ab 3d 4b
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 2:
4a
 - observacions:
«de parlar de vells»: 5d
- c) també és d'aquí → 4:
2b 5b
 - observacions:
«no sona tan malament com les altres»: 4d
«és més fina, però no es diu tant»: 6c
- d) precisions fonètiques → 1:
5a

[mi'tʃa]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 1:
2a
- b) pronunciació defectuosa o incorrecta → 1:
5c
- c) també és d'aquí → 4:
1c 4c
 - observacions:
«és la que es diu més aquí»: 6d 7a

['ʒudʒə] ['ʒutʃə]:

['ʒudʒə]:

- a) també és d'aquí, però no tan ben pronunciada → 1:
4d

['ʒutʃə]:

- a) és una pronunciació forana o inusual → 9:
1b 2b 5ab 7ac
 - observacions:
«és d'un català més tancat»: 4a
– de castellans parlant català: 1c 6d
- b) és una pronunciació defectuosa o incorrecta → 3:
1d 4c 7b
- c) sembla un altre mot → 4:
«['sudʒə]»: 1a 3b 5d 6c

- d) també és d'aquí → 1:
 «és la que es diu més»: 5c
- e) precisions fonètiques → 1:
 6b

En relació amb aquests resultats cal observar que s'estableix una mena de gradació entre les sis pronunciacions d'aquests tres mots que, per exemple, es manifesta en l'índex d'informadors que han considerat inusual o forana alguna d'aquestes sis pronunciacions: les dades ens donen 15 informadors per a [bu'dʒakə], 9 per a ['ʒutʃə], 4 per a [mi'dʒa], 1 per a [mi'tʃa], i, implícitament, 0 per a [bu'tʃakə] i ['ʒudʒə]. Insistent en la gradació d'aquestes sis pronunciacions podem assenyalar també:

a) en el cas de *butxaca* tots els informadors han donat com a normal la pronunciació sorda, i les diferents valoracions de la pronunciació sonora indiquen d'una manera gairebé general una no tolerància d'aquesta pronunciació, com ho indica el fet que només un informador –6d– l'ha donat com una forma possible de Barberà;

b) en el cas de *jutge* s'estableix una separació entre els informadors que han percebut la diferència de les dues pronunciacions, de manera que una gran majoria ha donat com a preferida la pronunciació sonora i només un informador –4d– s'ha decantat per la sorda; ara bé, la valoració de 4d i el fet que algun altre informador ha considerat la pronunciació sorda com a usual de Barberà insinua una petita tolerància de ['ʒutʃə] dins una intolerància més general que arriba fins a una consideració de pronunciació castellana –1c 6d–;

c) en el cas de *mitjà* cal assenyalar que, entre els 24 informadors que han percebut la diferència entre les dues pronunciacions, només 5 han considerat inusual o forana l'una o l'altra, i, deixant de banda els informadors que estableixen diferència semàntica entre [mi'dʒa]/[mi'tʃa], 8 han identificat explícitament com de Barberà l'altra pronunciació no preferida; les dades indiquen, doncs, un elevat grau de tolerància envers la pronunciació no preferida.

Ara bé, potser més interessant que una anàlisi dels diferents graus de tolerància a les diferents pronunciacions d'un mot és observar que els resultats donen elements per induir alguns aspectes psíquics que intervenen en el canvi fònic. Aprofundint en algunes respostes sobre aquestes darreres pronunciacions comentades veiem, per exemple, que 6d i 7a s'han decantat per la pronunciació sonora de l'africada de *mitjà*, tot i reconèixer que la sorda és la més freqüent a Barberà; a l'hora de fer aquesta valoració es basen en un criteri de purisme, que probablement pren com a model la llen-

gua escrita, o en un criteri explícit de prioritat de la llengua escrita, respectivament:

6d: «la primera» –[mi'dʒa]– «és la que procuro dir»

7a: «la primera» –[mi'dʒa]– «és la bona perquè es pronuncia tal com s'escriu»

Observacions d'aquest tipus, que apareixen alguna vegada en els resultats de la tercera pregunta de l'enquesta de percepció,²⁴⁷ donen indicis per pensar quines són les causes que poden propiciar en els dos grups generacionals més joves una involució de l'ensordiment de [-dʒ-] intervocàlic i probablement també de l'africació de [ʃ-] i [ʒ-] inicials. En aquest mateix sentit hi ha altres respostes que contribueixen a precisar algun aspecte dels canvis en els sons obstruents prepalatals i que indirectament serveixen per a veure una vegada més la complexitat de factors que intervenen en els canvis lingüístics. Voldria comentar especialment aquestes dues valoracions, una a propòsit del contrast entre [mi'dʒa] i [mi'tʃa], i l'altra a propòsit de la pronunciació [bu'dʒakə]:

6c: «la primera» –[mi'dʒa]– «és com si fos més fina, i l'altra» –[mi'tʃa]– «és la que es diu més»

6d: [bu'dʒakə] «sona de parlar de gent gran o d'algú que intenti parlar més bé»

En certa manera, les precisions de 6c sobre les dues pronunciacions de *mitjà* estan en la mateixa línia que les de 6d i 7a, però aporten un matis que podríem considerar més subjectiu: en front d'un model basat en la llengua escrita que serveix de punt de referència a 6d i 7a, la valoració «pronunciació més fina» de 6c és purament intuïtiva i té com a referència un model natural que pertany a la competència lingüística de la informadora; en canvi, les altres valoracions parteixen d'una distinció entre un model subministrat només pel propi coneixement lingüístic natural i un altre model lingüístic sobreposat, adquirit a partir de la llengua escrita, i que, principalment per això, comporta connotacions positives. Per això, entre 6c, d'una banda, i 6d i 7a, de l'altra, s'estableix una caracterització que comporta connotacions diferents: mentre a una característica general de *pronunciació segons la llengua escrita = pronunciació correcta* li correspon un tret nega-

247. En el mateix sentit que les respostes comentades trobem la distinció que fa 6b entre ['ʃotis] i ['tʃotis]:

la primera «és com s'ha de pronunciar: és aquí on m'equivoco»

la segona «és com ho pronuncio»

tiu *pronunciació incorrecta*, que s'aplicarà a qualsevol pronunciació diferent de la que s'ajusta a la forma gràfica, a un tret *pronunciació fina* positiu li correspon un tret *pronunciació vulgar* negatiu.

En la valoració de 6d sobre [bu'dʒakə] interessa de remarcar la segona part —«d'algú que intenti parlar més bé»— perquè incideix en el mòbil corrector, encara que en aquest cas esdevé ultracorrector; aquesta apreciació de 6d és prou per fer veure que alguns casos de sonorització de l'africada sorda intervocàlica que surten en els resultats de l'enquesta de producció admeten una doble interpretació:

a) Pot ser el resultat d'una interferència entre /dʒ/ i /tʃ/ produïda per una tendència a la confusió dels al·lòfons que corresponen a ambdós fonemes en aquesta posició, i la consegüent pèrdua de valor fonològic de la distinció sonor/sord entre aquests dos fonemes; tal com assenyalen els resultats de l'enquesta de producció, aquesta tendència actua més de sonor cap a sord que en el sentit invers, però justament la interpretació de la sonorització de [-tʃ-] que ara proposo es basa precisament en el fet que els resultats assenyalen que la tendència, a vegades, també actua en sentit invers, és a dir, de sord cap a sonor; concretament, en l'enquesta de producció trobem les ocurrències següents: 4 → 3d, 2 → 2c, 1 → 6a, 1 → 6d, 1 → 7a.

b) Pot ser una ultracorrecció; acabem de veure en les respostes de l'enquesta de percepció com alguns informadors dels grups generacionals joves han elaborat, a partir d'un model de llengua escrita, una consciència de pronunciació incorrecta; aquesta consciència tendeix a substituir [-tʃ-] per [-dʒ-]; i els resultats de l'enquesta de producció indiquen que algun informador jove aplica ocasionalment el model de la pronunciació que correspon a la llengua escrita fins i tot en algun cas que no pertoca: podria ser el cas de 6ad 7a.

IX

CONCLUSIONS

Al llarg dels diferents capítols d'aquest treball he anat exposant una sèrie de conclusions sobre els aspectes tractats; ara només és qüestió de destacar succintament alguns punts per tal de derivar-ne certes observacions generals sobre cada un dels fenòmens estudiats, sobre el canvi lingüístic i sobre els mètodes per analitzar la seva evolució en el temps aparent d'un estudi sincrònic.

SOBRE ELS FENÒMENS LINGÜÍSTICS ESTUDIATS

1. *La iodització tradicional*

La iodització tradicional és un fenomen fonètic originat en l'etapa de formació de la llengua catalana; actualment i en la zona estudiada està vinculat a un inventari pràcticament tancat de mots patrimonials que, en bona part, estan relacionats amb la vida de cada dia i, per tant, amb el sistema de vida tradicional.

En aquesta zona el fenomen es manifesta principalment amb la pronunciació [j] del so palatal i líquid que en la llengua catalana comuna tenen aquests mots en posició intervocàlica o en posició final; ocasionalment, i segons una casuística que té relació amb la tonicitat de la síl·laba, es pot manifestar també amb una variant ø resultat del contacte i fusió entre la variant [j] i un so vocal [i] immediatament anterior o posterior.

Al llarg dels segles, i si circumscriuim el fenomen a l'àrea geogràfica d'actuació dins la llengua catalana, aquesta pronunciació ha estat pressionada per l'altra amb [ʎ] més general a la llengua comuna; aquesta pressió ha actuat, geogràficament parlant, com una força externa que va de ponent cap a llevant i com una força interna que va de nucli urbà cap a la zona rural de la rodalia. És possible que a Barberà, que, com hem vist, s'ha mantingut zona rural fins ben entrat aquest segle, la iodització tradicional hagi estat una pronunciació generalitzada i relativament estable fins al segle passat i part de l'actual; si més no, així ho indica el fet que tres dels quatre

informadors del grup generacional més vell i més ocasionalment algun altre d'un dels dos grups posteriors presenten una incidència molt elevada d'aquesta pronunciació; com és natural, per raons biològiques aquests informadors són els més vinculats lingüísticament a la pronunciació del segle passat. Ara bé, els resultats del treball indiquen que al llarg d'aquest segle s'ha produït progressivament a Barberà una notable regressió d'aquesta pronunciació, de manera que tendeix a quedar reduïda, com a màxim, als catorze mots que en presenten indicis fins al grup dels més joves, i més encara si tenim en compte que la pronunciació ioditzada d'aquests catorze mots no sempre és contínua al llarg dels set grups generacionals i que no tots catorze en tenen el mateix grau d'incidència.²⁴⁸

L'anàlisi del procés regressiu al llarg dels grups generacionals estudiats palesa l'existència de dues etapes; així ho indica el fet que en el pas del grup generacional 3 al 4 un 59'29% dels mots que, com a mínim, un informador ha pronunciat amb iodització deixa de tenir aquesta pronunciació.

L'anàlisi dels resultats de l'enquesta de percepció permet de comprovar que, com era de preveure, una de les causes que han potenciat la regressió és el fet de tractar-se d'una pronunciació connotada pejorativament; els informadors l'han caracteritzada amb una àmplia gamma de qualificatius que arriben fins i tot al valor de pronunciació deficient. Aquesta valoració, però, no és general i varia segons el mot i l'informador, cosa que pot explicar les diferències de respostes amb iodització entre els mots que trobem en els resultats; les dades semblen indicar que la valoració negativa s'accentua en els grups generacionals intermedis, especialment el 4 i el 5. És molt possible que, a part d'altres factors, en la formació d'aquesta consciència negativa col·lectiva hi hagi incidit el canvi social que s'assenyala en l'enquesta de filiació quan comparem els resultats dels tres primers grups generacionals amb els dels tres darrers; aquest canvi representa la substitució d'un món agrícola-industrial eminentment rural per un món industrial i burocratitzat urbà.

Hi ha també un altre factor que ha incrementat la regressió del fenomen en els grups generacionals 5, 6 i 7; és un fet que deriva també de les seves implicacions socials, però que té a veure amb el camp lèxic de la llengua i no pas amb el fònic. Aquest factor depèn del fet que els mots relacionats amb la iodització tradicional pertanyen a un inventari tancat i una part estan més vinculats amb el sistema de vida tradicional que no pas amb el món actual. En aquest cas, doncs, la regressió deriva de la desaparició progressiva del lèxic relacionat amb aquest fenomen fonètic, actua amb més força en les generacions més joves i, pel que fa a l'escàs nombre

248. En realitat només el mot *llentia té*, a la vegada, un rendiment complet i un índex de iodització 100% en els resultats de producció.

d'ocurrències de les solucions ioditzades, s'afegeix a la produïda per la connotació negativa.

Tot i que aquests factors, diríem generals, permeten de tractar aquesta regressió con un procés generacional, els resultats també indiquen que cada mot i cada parlant tenen uns condicionants propis; aquests condicionants singulars expliquen les diferents freqüències de pronunciació ioditzada de cada mot i les discrepàncies entre informadors que pertanyen a un mateix grup generacional.

En aquells mots on la regressió no ve condicionada pel desús lèxic, el procés es manifesta amb la progressió d'una pronunciació que substitueix [j] per [ʎ], o restitueix [ʎ] en els casos on el so espirant s'havia fos amb la vocal [i]. Per tant, es manifesta amb la progressió de la solució que és general a l'àrea geogràfica o social catalana no afectada per la iodització tradicional; d'una manera força esporàdica, algun informador ha donat per a algun mot alguna altra variant fònica de naturalesa consonant i palatal.

Els resultats de la part de l'enquesta de iodització que contenen mots amb un so [j] no relacionat amb la iodització tradicional indiquen que, si més no a Barberà, la progressió de la pronunciació lleista que foragita la iodització tradicional transcendeix els seus límits lèxics i actua sobre altres mots que tenen un so [j] no vinculat amb aquesta iodització; sembla, per tant, que des del punt de vista lingüístic la lleització expansiva, a diferència de la iodització tradicional, és un fenomen més desvinculat del mot i més vinculat al so, en la mesura que tendeix a traspasar un inventari lèxic tancat i a presentar-se com una substitució fonètica.

Hí ha encara un darrer aspecte que cal considerar. Al mateix temps que es propaga aquesta tendència lleista, diguem-ne correctora, o hiper-correctora quan ultrapassa el seu àmbit lèxic, una nova tendència ioditzadora actua sobre el català; aquesta pronunciació, que es manifesta bàsicament amb la mateixa solució fonètica fonamental de la iodització tradicional, té un àmbit geogràfic més ampli, un abast social diferent i una incidència lèxica i sil·làbica també diferent de la que corresponia a la iodització tradicional, i, en principi, sembla que es manifesta amb més força en les zones urbanes que en les rurals; actua sobre qualsevol [ʎ], sigui quina sigui la seva posició en el mot i el seu origen. Aquesta nova modalitat ioditzadora sembla que es pot atribuir o a la influència d'una pronunciació forana o a la propagació entre adults d'una pronunciació bàsicament infantil, o a tots dos factors simultàniament.

Essent que la immigració castellana dels últims anys ha propiciat que Barberà pertanyi a l'àrea d'influència d'aquesta nova iodització, els resultats del treball manifesten que les mateixes connotacions que han potenciat la regressió de la iodització tradicional actuen en la comunitat lingüística autòctona de Barberà com a revulsiu contra la iodització forana; i així, els

informadors d'aquest treball, tots en l'etapa adulta del procés d'aprenentatge lingüístic, es manifesten, de moment, immunitzats envers aquesta nova tendència ioditzadora.

2. L'africació de [ʃ-] i [ʒ-] inicials

En aquesta part de conclusions tracto la tendència a una pronunciació africada d'aquests dos sons bàsicament com un mateix tipus de fenomen, encara que cada un impliqui solucions fonètiques diferents. Això és així perquè, tot i que els resultats indiquen característiques singulars en l'africació de [ʃ-] i característiques singulars en l'africació de [ʒ-], també assenyalen que es tracta de dues manifestacions diferents d'un mateix fenomen general.

Encara que la pronunciació africada de [ʃ-] i de [ʒ-] és un fenomen fonètic normal en altres àrees dialectals, en la zona d'influència del barceloní on se situa Barberà sembla un fenomen relativament recent. Alguns estudiosos que se n'han ocupat²⁴⁹ l'han considerat una pronunciació poc sistemàtica i han vinculat la seva aparició o bé amb un excés de tensió en l'articulació del so fricatiu o amb la influència de la llengua castellana.

Aquesta tendència es manifesta també en alguns mots amb [ʃ] i [ʒ] precedits d'una vocal neutra inicial de mot, que, justament per la seva naturalesa fonètica i per la seva posició, fa teòricament possible que dins la unitat mot [ʃ] i [ʒ] alternin la posició inicial amb una posició intervocàlica tan específica.

En els resultats del treball aquesta tendència es manifesta amb l'aparició de dues solucions fonamentals per a cada so: [tʃ] i [(t)ʃ] en el cas de [ʃ-], i [dʒ] i [(d)ʒ] –i ocasionalment [dj]– en el cas de [ʒ-]. Això no exclou, però, que en els resultats dels mots enquestats per comprovar aquest procés no es donin altres solucions més ocasionals; aquestes solucions ocasionals estan, en principi, desvinculades d'aquest procés africatiu i solen tenir relació amb altres fenòmens, com és ara, la presència d'alguna solució arcaïtzant, alguna solució derivada d'interferències lèxiques, alguna solució vinculada a un procés de sonorització –en el cas de [ʃ-], i diferents solucions derivades d'una influència més o menys directa de la llengua castellana.

Entre les solucions fonamentals i en tots dos casos trobem una solució alternativa a la solució plenament africada, que es caracteritza per una oclusió menys perceptible; en el cas dels mots amb [ʃ-] aquesta solució re-

249. Vegeu l'apartat *Introducció a una sèrie de canvis que es donen en les palatals obstruents*, dins la secció *Els fenòmens estudiats*, del capítol I.

presenta un 11'92% de les respostes indicadores de la tendència africativa; en el cas dels mots amb [ʒ-] representa el 45'66%. Aquesta presència fa versemblant qualsevol interpretació del fenomen que, independentment d'altres condicionants, basi la seva aparició en un augment de la tensió articulatòria.

L'anàlisi de la freqüència fa veure que tant en el cas de mots amb [ʃ-] com en el de mots amb [ʒ-] no n'hi ha cap que no estigui immers en el procés d'africació, però també que no n'hi ha cap que tingui un índex d'africació 100%.

Una comparació de les freqüències d'africació entre els mots amb [ʃ-] i els mots amb [ʒ-] fa veure que tant la relació solucions indicadores d'africació / solució fricativa, com la relació solucions africades / solucions semiafricades, com els índexs generals de freqüència d'africació dels dos conjunts de mots²⁵⁰ indiquen que la tendència a l'africació de [ʃ-] té una incidència superior a la de l'africació de [ʒ-].

La tendència a pronunciar africad el so fricatiu és molt inferior en el cas dels mots amb una possible alternança [əʃ-]/[ʃ-] o [əʒ-]/[ʒ-]; i ho és més encara en el cas dels que presenten [ʒ].

La incidència de la pronunciació africada analitzada segons els parlants reflecteix un procés que, com el de la iodització, té a veure amb els canvis generacionals, però amb uns vincles diferents. Tant l'africació del so sord com la del sonor tenen un índex d'incidència molt baix en els dos primers grups generacionals; malgrat les diferències individuals, aquests dos grups tenen una incidència similar. Algun informador del grup 3 reflecteix la situació dels dos grups més vells, però el cert és que aquest grup inicia un notable increment progressiu i regular de la tendència africativa, de manera que amb aquest grup el fenomen esdevé progressiu i continua així fins al grup 5. Els grups 6 i 7 reflecteixen la interrupció d'aquest increment i l'inici de la tendència en sentit contrari, també relativament regular i progressiva; aquest fet indica, doncs, una regressió del fenomen després del grup 5. En la mesura que una anàlisi dels resultats segons els índexs generacionals com la que he fet reflecteix una evolució en el temps real, sembla evident que la fase regressiva del procés és més lenta que no ho va ser la fase progressiva.

D'una banda, el fet que en alguns informadors dels dos primers grups generacionals, i més ocasionalment en algun del grup 3, l'africació tingui una incidència molt baixa, i, d'altra banda, el fet que aquesta incidència sigui fins i tot nul·la per a [ʒ-] en el cas de dos informadors ens indica una situació lingüística anterior a l'inici de la tendència africativa. És possible,

250. Es poden comparar, ultra els resultats d'avaluació de les freqüències respectives, els gràfics corresponents, el 7 (pàg. 326) i el 10 (pàg. 360).

per tant, pensar que aquest canvi el devien iniciar les generacions que es trobaven en edat escolar quan els grups 1 i 2 estaven en una etapa lingüística plenament adulta i als informadors del grup 3 els faltava poc per ser-hi, de manera que alguns estaven poc o molt vinculats a l'etapa escolar. Això permet de suposar una relació entre l'inici de la tendència africativa i un procés d'escolarització més sistemàtic en els infants; que les causes immediates fossin la pronunciació dels mestres o l'escolarització en castellà és una altra qüestió, i difícil de demostrar, especialment si tenim en compte que tant [ʒ] com [dʒ] són sons ben difícils de relacionar amb una influència castellana.

Només podem també fer conjectures sobre els motius que poden haver modificat la progressió ascendent del fenomen després del grup 5: els resultats de l'enquesta de percepció indiquen que, en general, els informadors no són conscients del canvi de pronunciació; en el conjunt de parlants això es manifesta amb una dificultat de discriminar entre els dos parells de sons implicats proposats en l'enregistrament. Ara bé, la resposta d'un informador del grup 6 indica l'inici d'una consciència del canvi; aquest indicatiu, juntament amb el fet que la llengua catalana escrita ha format part del procés escolar d'alguns informadors del grup 6 i de tots els del grup 7, i amb el fet que en més d'una ocasió els resultats del treball indiquen la influència de la llengua escrita sobre la parlada en informadors d'aquests dos grups, ens permet, si més no, d'orientar les suposicions sobre l'origen de la regressió.

3. L'ensordiment de [-dʒ-]

La pronunciació amb [-tʃ-] dels mots que tenen [-dʒ-] en la llengua culta és, en principi, considerada normal en alguns dialectes catalans; però quan els estudiosos s'han ocupat d'aquesta pronunciació en l'àrea d'influència del barceloní n'han fet valoracions molt diferents; aquestes valoracions oscil·len entre la consideració d'una pronunciació familiar, un «vici de pronunciació errada», una pronunciació d'influència castellana o una pronunciació propiciada per la forta tensió articulatòria necessària per a articular el so.²⁵¹

En els resultats del treball aquesta tendència es manifesta fonamentalment amb una confusió entre [-dʒ-] i [-tʃ-] que actua amb molta més força en els mots que tenen [-dʒ-] en la llengua culta que no pas en els que tenen [-tʃ-]; és possible que aquesta confusió més en un sentit que en l'al-

251. Vegeu l'apartat *Introducció a una sèrie de canvis que es donen en les palatals obstruents*, dins la secció *Els fenòmens estudiats*, del capítol I.

tre tingui relació amb la pertinença fonològica de l'oposició $[-d\text{z-}] / [-t\text{f-}]$ en català; el fenomen comporta, per tant, una substitució de $[-d\text{z-}]$ per $[-t\text{f-}]$. Els resultats indiquen també que en poc més d'un 25% per cent dels mots enquestats la inestabilitat de $[-d\text{z-}]$ traspasa els límits d'un simple ensordiment; la presència d'un nombre molt elevat de solucions diferents de $[-d\text{z-}]$ i $[-t\text{f-}]$ és resultat de la interferència del procés d'ensordiment de $[-d\text{z-}]$ amb processos molt diversos, com és ara la presència de pronunciacions arcaïtzants, alternances morfològiques que impliquen dos i tres sons diferents, interferències amb altres combinacions consonàntiques derivades de la complexitat articulatòria dels sons africats, interferències lèxiques, canvis en la posició sil·làbica del so i diferents manifestacions de la influència més o menys directa de la llengua castellana. Sobre un conjunt de 87 mots enquestats la solució $[-d\text{z-}]$ apareix en les respostes de 85 mots i $[-t\text{f-}]$ en les de 82; de les altres solucions, la que incideix en més mots no passa de 8. Aquest fet situa l'abast del fenomen d'ensordiment de $[-d\text{z-}]$ dins un procés d'inestabilitat lingüística més general d'alguns mots que tenen aquesta combinació.

L'anàlisi de la freqüència de l'ensordiment de $[-d\text{z-}]$ en cada mot fa veure la vinculació del grau d'incidència a cada unitat lèxica determinada: no hi ha cap mot amb una freqüència d'ensordiment 100%, un 74'71% dels mots enquestats tenen una freqüència d'ensordiment entre un 50% i un 96'42%, també hi ha mots amb una freqüència molt baixa, i 5 mots no tenen cap resposta amb $[-t\text{f-}]$; en el conjunt de respostes la pronunciació amb $[-t\text{f-}]$ té una incidència molt superior: aquesta solució sorda es dona en un 60'57% de les respostes i $[-d\text{z-}]$ en un 33'72%.

L'anàlisi dels resultats a partir de la incidència en els parlants i en els grups generacionals m'ha obligat a modificar la hipòtesi de partida en què d'una manera potser massa general fonamentava aquest treball; inicialment havia suposat que, en el marc d'inestabilitat dels sons consonàntics palatals on situava els fenòmens per analitzar, la iodització tradicional era un fenomen regressiu i l'africació de $[\text{ʃ-}]$ i $[\text{ʒ-}]$ i l'ensordiment de $[-d\text{z-}]$ dos fenòmens progressius, i que entre aquests dos darrers hi havia una vinculació molt estreta, unes causes presumiblement comunes i un procés evolutiu presumiblement també comú al llarg d'aquest segle. Els resultats han demostrat: a) que la iodització tradicional està, efectivament, en regressió; b) que l'africació de $[\text{ʃ-}]$ i $[\text{ʒ-}]$ és un fenomen progressiu només fins a cert punt; c) que l'africació de $[\text{ʃ-}]$ i $[\text{ʒ-}]$, per una banda, i l'ensordiment de $[-d\text{z-}]$, per l'altra, no són fenòmens tan relacionats com pensava, que presumiblement tampoc no tenen unes causes comunes i que el procés evolutiu dels dos fenòmens al llarg del segle ha estat ben diferent; d) que el lapse que reflecteixen els informadors del treball és suficient per fer veure la inestabilitat de l'ensordiment de $[-d\text{z-}]$, que, a diferència dels altres dos fe-

nòmens, està més vinculat a cada parlant concret que no pas als grups generacionals, però no és suficient per saber si es tracta d'un fenomen progressiu o regressiu. En efecte, el lapse reflectit és prou per fer veure que la inestabilitat del fenomen es manifesta al llarg del segle com una oscil·lació continuada entre un augment de la pronunciació sorda / descens de la pronunciació sonora i augment de la pronunciació sonora / descens de la pronunciació sorda; però el període de temps reflectit, l'heterogeneïtat entre informadors del mateix grup generacional i la naturalesa oscil·latòria del procés no permeten de saber si es tracta d'una tendència progressiva o regressiva. Els resultats de l'enquesta de percepció indiquen una preferència bastant equiparada entre tots els grups generacionals per les dues pronunciacions [-tʃ-] i [-dʒ-] dels mots *mitjà* i *jutge* proposats; de manera que tampoc no hi ha elements que permetin de determinar el sentit del fenomen.

Ara bé, el fet que 79/82 mots que tenen indicis d'ensordiment manifestin la tendència entre els informadors del grup 1, i el fet que en conjunt tots els informadors d'aquest grup tinguin un índex d'ocurrències molt elevat – i el més homogeni – vincula la pronunciació ensordida de [-dʒ-] amb el segle passat, de manera que les dades permeten de suposar que es tracta d'una pronunciació que devia ser freqüent, si més no, a finals del segle passat.

Les dades de l'enquesta de percepció indiquen també que, en general, cap dels informadors dels cinc primers grups generacionals i part dels dos restants no són conscients d'aquest canvi de pronunciació, i, per això, la confusió entre [-dʒ-] i [-tʃ-] s'ha manifestat en una part dels informadors com una dificultat per discriminar entre les dues pronunciacions dels mots *mitjà* i *jutge* que se'ls van proposar; els resultats també indiquen que, d'acord amb la naturalesa del fenomen, la discriminació és més fàcil quan l'alternança [-tʃ-]/[-dʒ-] es produeix en un mot amb [-tʃ-], com és el cas de *butxaca*.

En alguns informadors dels grups 6 i 7 apareixen els primers símptomes de consciència del fenomen, sigui d'una manera més o menys intuïtiva o explícitament influïda per la llengua escrita; aquesta consciència comporta una valoració de les dues pronunciacions implicades, de manera que la pronunciació sonora surt afavorida perquè comporta els trets de pronunciació «més fina» o «més pura». És previsible que la consciència d'aquest canvi i les connotacions que se'n deriven, si progressen, incideixin sobre el procés i modifiquin les fluctuacions de què ha estat objecte al llarg d'aquest segle.

De fet és possible de preveure que l'evolució de la llengua en general, a més de per moltes altres causes externes que separen les generacions actuals, també quedarà marcada en el futur per l'accés de les generacions més joves a un coneixement normal de la llengua escrita.

SOBRE LA NATURALESA DEL CANVI
I LES LIMITACIONS DEL LINGÜISTA PER A ESTUDIAR-LO

Els estudis lingüístics i sociolingüístics que s'han ocupat del canvi han tendit a presentar-lo més des de la perspectiva de la llengua que des de la perspectiva dels parlants. Això ha fet que partint d'un concepte de llengua o d'idiolecte, entesos tots dos conceptes com a sistema o estructura heterogènia, el canvi lingüístic tendeix a ser vist com una situació de resultat. Això ha permès fins i tot d'establir-hi etapes; per exemple, U. Weinreich, W. Labov i M. Herzog²⁵² hi distingeixen tres etapes diferents: una inicial, amb la variació limitada a l'ús d'un grup reduït de parlants; una segona, d'expansió; i una tercera que comporta l'eliminació d'una de les formes. És evident que, sigui quina sigui, l'etapa on se situï l'anàlisi d'aquesta variació, sempre apareixerà als ulls de l'investigador com una situació de resultat. En definitiva, aquesta és la situació que manifesta qualsevol dels canvis lingüístics analitzats en aquest treball, considerat només des de la perspectiva dels resultats de l'enquesta de producció: els diferents sons implicats en el canvi, el grau d'incidència del canvi en cada un dels mots, el grau d'incidència del canvi en cada un dels parlants i la determinació, si és possible, del sentit regressiu o progressiu del canvi al llarg dels diferents grups generacionals. És més, a l'estil més pur d'allò que s'ha interpretat com la gran aportació de la sociolingüística, les dades de filiació m'han permès sovint d'establir una relació entre els factors socials d'algun individu concret i el grau d'incidència del canvi fònic en aquest mateix individu; i en els casos que el canvi fònic s'ha manifestat com un canvi generacional també hi ha hagut possibilitat de vincular-lo amb el canvi social.

Ara bé, sembla que el canvi lingüístic també pot ser considerat des de la perspectiva dels parlants, entesos simplement com a parlants, i no com a col·lectiu social o generacional. Si ens centrem en l'enquesta de producció, en els resultats d'aquest treball ha passat sovint que un informador ha donat dues solucions i les ha caracteritzat una com a antiga i l'altra com a moderna; en canvi, no s'ha fet tan freqüentment d'una manera espontània una caracterització social. No es tracta aquí, però, de donar èmfasi al fet que els parlants poden ser conscients del canvi, com es podria desprendre de les consideracions anteriors, sinó al fet que el canvi es pot tractar com un fet que modifica la competència lingüística del parlant i especialment com un fet que reflecteix la capacitat lingüística per a detectar unitats noves, identificar-les, i, per tant, caracteritzar-les; és a dir, el canvi es manifesta com un canvi d'hàbits que reflecteix el procés de la percepció lingüís-

252. Vegeu U. WEINREICH, W. LABOV i H. HERZOG, *Empirical Foundations for a Theory of Language Change*, 1968.

tica i les seves etapes. Situant-nos en el marc d'una comunitat lingüística, per exemple, l'inici del canvi és un fenomen que pot donar-se en el camp de producció, com una alteració espontània d'un determinat hàbit lingüístic, o en el pla de la percepció si es produeix pel contacte amb una altra comunitat lingüística; ara bé, la propagació del canvi està relacionada amb el pla de la percepció lingüística, de manera que la seva detecció comporta, com a mínim, la primera part del procés perceptiu; si no es produeix una identificació posterior, el canvi es pot manifestar amb una confusió entre les diferents variants implicades, i, per tant, amb una dificultat per a discriminar-les; la consciència del canvi deriva de la segona etapa del procés perceptiu, de manera que la identificació de les variants, és a dir, la seva caracterització, pot incidir en una sistematització del mateix canvi i, en última instància, és el que permetrà de vincular cada variant amb les característiques socials d'un grup de parlants determinat, i, per tant, potenciar-la o rebutjar-la; el grau de consciència de cada parlant i la vinculació que estableixi amb cada so, amb cada mot o amb cada construcció sintàctica determinaran la variabilitat i les fluctuacions en el conjunt d'unitats lingüístiques i en el conjunt de la comunitat.

Cada canvi lingüístic s'emmarca en una situació de variabilitat o inestabilitat més general; sense entrar ara en els motors psicosocials que poden condicionar-lo, el fet de centrar el canvi en una unitat fònica, lèxica o sintàctica és sempre una anàlisi lingüística parcial. Això és així en la mesura que la llengua és un sistema d'interrelacions entre unitats d'un mateix nivell i també d'interrelacions entre nivells diferents; per això mateix hem de convenir que la consideració de la variació en algun d'aquests nivells només reflecteix una part de la inestabilitat en què està immersa una unitat determinada; dit d'una altra manera, l'estudi de qualsevol canvi lingüístic és un mètode per simplificació que elabora el lingüista per intentar d'accedir a la complexitat de la llengua; i, per tant, qualsevol conclusió que s'elabori a partir d'aquesta simplificació sempre serà parcial, i, en definitiva, provisional.

BIBLIOGRAFIA

- ALARCOS LLORACH, E. *Sistema fonemático del catalán*. «Archivum» 3, 1953, pàgs. 135-146.
- ALARCOS LLORACH, E. *Algunas consideraciones sobre la evolución del consonantismo catalán*, dins *Miscelánea homenaje a André Martinet «Estructuralismo e Historia»* 2. Universidad de La Laguna, 1958, pàgs. 5-40.
- ALARCOS LLORACH, E. *Estudis de lingüística catalana*. Ariel. Barcelona, 1983.
- ALCOVER, A. M. i MOLL, F. de B. *Diccionari català-valencià-balear*. Palma de Mallorca, 2ª ed., 1978-1979. [Citat per DCVB].
- ALSINA, À. *Des d'un altre angle: Evolució de la k llatina intervocàlica precedida d'una vocal àtona medial en català*, «Llengua & Literatura», 1. Institut d'Estudis Catalans-Empúries. Barcelona, 1986, pàgs. 151-178.
- ANDERSON, J. M. *Structural Aspects of Language Change*. 1973. [Trad. cast.: *Aspectos estructurales del cambio lingüístico*. Gredos. Madrid, 1977].
- ARACIL, Ll. V. *Papers de sociolingüística*. La Magrana. Barcelona, 1982.
- ARENS, H. *Sprachwissenschaft. Der Gang ihrer Entwicklung von der Antike bis zur Gegenwart*. 1969. [Trad. cast.: *La lingüística. Sus textos y su evolución desde la antigüedad hasta nuestros días*. Gredos. Madrid, 1975].
- ARGENTE, J. A. *Lingüística i sociolingüística: reflexions metodològiques*. «Els Marges», 13. Barcelona, 1978, pàgs. 77-78.
- BADIA MARGARIT, A. M. «Regles d'esquivar vocables o mots grossers o pagestíols». *Unas normas del siglo XV sobre pureza de la lengua catalana*. «Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona», 23, 1950, pàgs. 137-152; 24, 1951-1953, pàgs. 83-116; 25, 1953, pàgs. 145-163.
- BADIA MARGARIT, A. M. *Gramática histórica catalana*. Noguer. Barcelona, 1951. [Trad. cat.: *Gramática històrica catalana*. Tres i Quatre. València, 1981].
- BADIA MARGARIT, A. M. *L'articulació de la c' en català primitiu i la seva*

- acció en el procés $ce^2- > ci^2-$. (*Complement d'una llei fonètica catalana observada fa poc temps*). «Estudis Romànics», 7. Barcelona, 1959-1960 [1964], pàgs. 1-9.
- BADIA MARGARIT, A. M. *Problemes de la commutació consonàntica en català*. «Boletim de Filologia», 21. Lisboa, 1965, pàgs. 213-335.
- BADIA MARGARIT, A. M. *La llengua dels barcelonins. Resultats d'una enquesta sociològic-lingüística, I*. Edicions 62. Barcelona, 1969.
- BADIA MARGARIT, A. M. *L'alternance sourde / sonore dans les réalisations de /s/ en catalan*, dins *Phonétique et Linguistique Romanes. Melanges offerts à M. Georges Straka, I*. Lyon-Strasbourg, 1970, pàgs. 32-42.
- BADIA MARGARIT, A. M. *L'alternança sorda / sonora en els castellanismes del català vulgar amb consonant sorda originària*, dins *Romanica 6*, 1973. *Estudios dedicados a D. Gazdaru, II*. Instituto de Filología Románica. La Plata, 1974, pàgs. 7-12.
- BADIA MARGARIT, A. M. *Phonétique et phonologie catalanes*, dins *La Linguistique Catalane*. Klincksieck. París, 1973, pàgs. 115-179.
- BADIA MARGARIT, A. M. *De nouveau sur la sonorisation spontanée des consonnes sourdes en catalan: les palatales*. «Revue de Linguistique Romane», 38, 1974, pàgs. 20-25.
- BADIA MARGARIT, A. M. *Nivelación geolingüística y lenguas en contacto*. «Revista Española de Lingüística», 6, 1976, pàgs. 269-300.
- BADIA MARGARIT, A. M. *Cap a una sociolingüística catalana*. Instituto de Estudios Ilerdenses. Lleida, 1976.
- BADIA MARGARIT, A. M. *Sons i fonemes de la llengua catalana*. Universitat de Barcelona. Barcelona, 1988.
- BADIA MARGARIT, A. i VENY CLAR, J. *Atlas lingüístic del domini català. Qüestionari*. Barcelona, 1965.
- BAILEY, Ch.-J. N. *La integración de la teoría lingüística: Reconstrucción interna y el método comparado en el análisis descriptivo*, dins R. P. STOCKWELL i R. K. S. MACAULAY, *Cambio lingüístico y teoría generativa*. Gredos. Madrid, 1977, pàgs. 49-61.
- BAILEY, Ch.-J. N. *Variation and Linguistic Theory*. Center for Applied Linguistics. Arlington. Virginia, 1973.
- BALDI, P. i WERTH, R. N. *Readings in Historical Phonology. Chapters in the Theory of Sound Change*. The Pennsylvania State University Press. Pennsylvania, 1978.
- BARNILS, P. *El parlar apitxat*. «Butlletí de Dialectologia Catalana», I, pàgs. 18-25.
- BARNILS, P. *Contribució establiment d'un principi d'unitat en la fonètica estàtica y evolutiva*. Real Academia de Buenas Letras. Barcelona, 1926.
- BERRUTO, G. *La variabilità sociale della lingua*. Loescher. Torí, 1980.

- BLADON, A., CLARK, Ch. i MICKEY, K. *Production and perception of sibilant fricatives: Shona data*. «Journal of the International Phonetic Association», 17, 1, 1987, pàgs. 39-65.
- BORRÀS, J. R. *A propòsit del valor fonemàtic de /s/ i /tʃ/*, dins *Estudis en memòria del professor Manuel Sanchis Guarner: Estudis de llengua i literatura I*. Universitat de València, 1984, pàgs. 47-52.
- BRIÈRE, U. J. *A Psychological Study of Phonological Interference*. «Janua linguarum, series minor», 66. Mouton. La Haye, 1968.
- BYNON, Th. *Historical Linguistics*. Cambridge, 1977. [Trad. cast.: *Lingüística històrica*. Gredos. Madrid, 1981].
- CARAGIU-MARIOTEANU, M. *Sur le diasystème phonologique. Questions de méthode*. «Revue Romaine de Linguistique», XI, 1966, pàgs. 525-527.
- CASANOVA, E. *Grup fonètic dèbil i préstec: A propòsit dels reflexos de -ticum en català*, dins *Estudis en memòria del professor Manuel Sanchis Guarner: Estudis de llengua i literatura catalanes, I*. Universitat de València, 1984, pàgs. 65-72.
- CASSANY, J. *Notes sobre el ieisme a la comarca d'Osona*. «Ausa», 2, 1983, pàgs. 93-104.
- CERDÀ, R. *Apreciaciones generales sobre cast. /x/ → cat. [x] en el Campo de Tarragona*. «Revista de Filología Española», 50, 1970, pàgs. 57-96.
- CERDÀ, R. *Notes sobre les consonants catalanes*, dins *Estudis Universitaris catalans, XXIII. Estudis de llengua i literatura catalanes oferts a R. Aramon i Serra en el seu setantè aniversari, I*. Barcelona, 1979, pàgs. 135-150.
- CHISTOVICH, L. A. *Relation between Speech Production and Speech Perception*, dins M. P. R. VAN DEN BROECKE i A. COHEN, *Proceedings of the Tenth International Congress of Phonetic Sciences*. Foris. Dordrecht-Cinnaminson, 1984, pàgs. 55-58.
- COHEN, M. *Materiaux pour une sociologie du langage I*. [1956] François Maspero. París, 1971.
- COLE, R. A. *Perception of fluent speech by children and adults*. «Annals New York Academy of Sciences», 1981, pàgs. 92-109.
- COLOMINA i CASTANYER, J. *L'alacantí. Un estudi sobre la variació lingüística*. Institut d'Estudis «Juan Gil-Albert». Diputació Provincial d'Alacant, 1985.
- COLON, G. *Sobre el funcionament de les sibilants en el català de Castelló*, dins *Phonétique et Linguistique Romanes. Melanges offerts à M. Georges Straka, I*. Lyon-Strasbourg, 1970, pàgs. 43-51.
- CONTRERAS, H. i SAPORTA, S. *Phonological Development in the Speech of a Bilingual Child*. «Word», 1968, pàgs. 280-294.
- COOPER, R. L. i FISHMAN, J. A. *The Study of Language Attitudes*. «International of the Sociology of Language», 3, 1974.

- COOPER, W. E., TYE-MURRAY, N. i EADY, S. J. *Acoustical cues to the reconstruction of missing words in speech perception*. «Perception and Psychophysics», 38, 1, 1985, pàgs. 30-40.
- COROMINES, J. *Diccionario critico etimológico de la lengua castellana*. 4 vols. Gredos. Madrid, 1955-1957. [Citat per DCELC].
- COROMINES, J. *Lleures i converses d'un filòleg*. Club editor. Barcelona, 1971. [Citat per *Lleures i converses*].
- COROMINES, J. *Entre dos llenguatges*. 3 vols. Curial. Barcelona, 1976-1977.
- COROMINES, J. *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. 9 vols. Curial i Caixa de Pensions «La Caixa». Barcelona, 1980-1991. [Citat per DEiCLC].
- Diccionari essencial castellà-català català-castellà Diàfora*. Diàfora. Barcelona, 1982. [Citat per *Diccionari Diàfora*].
- DEYHIME, G. *Enquête sur la phonologie du français contemporain*. «La Linguistique», 7, 1967, pàgs. 97-108.
- FABRA, P. *Gramática de la lengua catalana*. 1912. [Reimpresió d'Aqua Reprint. Barcelona, 1982].
- FABRA, P. *Un cursillo de fonética catalana*. Ed. facsímil dels apunts presos per Adolf Florensa d'un curs de sis lliçons professat el 1933. Colegio Oficial de Arquitectos de Cataluña y Baleares. Barcelona, 1968.
- FABRA, P. *Diccionari general de la llengua catalana*. Edhasa. Barcelona, 7^a ed. 1977. [Citat per DGLC].
- FISCHER, J. L. *Social Influences on the Choice of a Linguistic Variant*. «Word», 14, 1958, pàgs. 47-56.
- FISHMAN, J. A. *Sociolinguistique*. Labor-Nathan. Brussel·les-París, 1971.
- FISHMAN, J. A. *The Sociology of Language*. [Trad. cast.: *Sociología del lenguaje*. Cátedra. Madrid, 1979].
- FOLEY, J. *Precursores de regla y cambio fonológico mediante metaregla*, [1969] dins R. P. STOCKWELL i R. K. S. MACAULAY, *Cambio lingüístico y teoría generativa*. Gredos. Madrid, 1977, pàgs. 140-145.
- FOUCAULT, M. *Les inhibitions internes de fixation*. «Année Psychologique», 29, 1928, pàgs. 92-112.
- FOURQUET, J. *Classification dialectal et phonologie évolutive*, dins *Miscelánea homenaje a André Martinet «Estructuralismo e Historia» II*. Universidad de La Laguna, 1958, pàgs. 55-62.
- FRY, D. B. *The Physics of Speech*. Cambridge University Press..Cambridge, 1979.
- FUJISAKI, H. *Relation between Speech Production and Speech Perception*, dins M. P. R. VAN DEN BROECKE i A. COHEN, *Proceedings of the Tenth International Congress of Phonetic Sciences*. Foris. Dordrecht-Cinnaminson, 1984, pàgs. 59-63.

- GARVIN, P. i LASTRA DE SUÁREZ, Y. *Antología de estudios de etnolingüística y sociolingüística*. Universidad Nacional Autónoma de México, 1974.
- GIGLIOLI, P. P. *Language and Social Context*. Penguin Books. Middlesex, 1972. [Reimpressió 1983].
- GIMENO MENÉNDEZ, F. *Vers una sociolingüística històrica?* «Treballs de Sociolingüística catalana», 5, 1983, pàgs. 53-70.
- GOWAN, R. S. Mc. i NITTRouer, S. *Differences in fricative production between children and adults: Evidence from an acoustic analysis of /ʃ/ and /s/*. «The Journal of the Acoustical Society of America», 83, 1, 1988, pàgs. 229-236.
- GROSJEAN, F. *The recognition of words after their acoustic offset: Evidence and implications*. «Perception and Psychophysics», 38, 4, 1985, pàgs. 299-310.
- GUILLAUME, P. *L'imitation chez l'enfant*. Presses Universitaires de France. París, 1968.
- GUIRAU, A. *El fonema palatal africac sonor /ʒ/ en el valencià: camp de dispersió i al·lòfons*. «Cuadernos de Filología. Studia Linguistica Hispanica», 2, 1. València, 1979, pàgs. 107-131.
- GULSOY, J. *L'evolució de la terminació adjectival -IDUS en català i en castellà*, dins *Estudis de llengua i literatura catalanes II*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981, pàgs. 25-42.
- GUMPERZ, J. *The Speech Community*, [1968] dins P. P. GIGLIOLI, *Language and social context*. Penguin Books. Middlesex, 1972, pàgs. 219-231.
- HARRIS, K. S. *Cues for the discrimination of American English fricatives in spoken syllables*. «Language and Speech», 1, 1958, pàgs. 1-7.
- HARRISSON, H. W. *A Case Study of a Baby's Language Acquisition*. «Word», 26, 3, 1970, pàgs. 344-361.
- HAWKINS, J. A. *Implicational universals as predictors of language acquisition*. «Linguistics», 25, 3, 1987, pàgs. 453-474.
- HERDAN, G. *The Advanced Theorie of Language as Choice and Chance*. Springer. Berlin-Heidelberg-New York, 1966.
- HJELMSLEV, L. *Sistema lingüístico y cambio lingüístico*. [1934] Gredos. Madrid, 1976.
- HOCKETT, CH., *A course in modern linguistics*. 1958. [Trad. cast.: *Curso de lingüística moderna*. Eudeba. Buenos Aires, 1971].
- HOCKETT, CH., *Age-grading and Linguistic Continuity*. «Language», 26, 1950, pàgs. 449-457.
- HOCKETT, CH. *Sound Change*. «Language», 41, 1965, pàgs. 185-204.
- HOENIGSWALD, H. *A Proposal for the Study of Folk-Linguistics Sociolinguistics*. *Proceedings of the UCLA Sociolinguistics Conference*. La Haia-París, 1966, pàgs. 16-26.

- HUDSON, R. A. *Sociolinguistics*. 1980. [Trad. cast.: *La sociolingüística*. Anagrama. Barcelona, 1981].
- HYMES, D. H. *Foundations in Sociolinguistics. An Ethnographic Approach*. 1974. [Trad. italiana: *Fondamenti di sociolinguistica. Un approccio etnografico*. Zanichelli. Bolonya, 1980].
- INGRAM, D. *Phonological disability in children*. 1976. [Trad. cast.: *Trastornos fonológicos en el niño*. Editorial Médica y Técnica SA. Barcelona, 1983].
- IVIĆ, P. *Importance des caractéristiques structurales pour la description et la classification des dialectes*. «Orbis», 12, 1963, 1, pàgs. 117-131.
- JAKOBSON, R. *Prinzipien des historischen Phonologie*. «Travaux du Cercle Linguistique de Prague», 4, 1931. [Trad. cast. dins B. TRNKA i altres: *El Círculo de Praga*. Anagrama. Barcelona, 1971, pàgs. 104-129].
- KING, R. D. *Historical Linguistics and Generative Grammar*. New York, 1969. [Trad. italiana: *Linguistica storica e grammatica generativa*. Il Mulino. Bolonya, 1973].
- KIPARSKY, P. *Historical Linguistics*. 1970. [Trad. cast.: *Lingüística històrica*, dins J. LYONS, *Nuevos horizontes de la lingüística*. Alianza Editorial. Madrid, 1975, pàgs. 317-331].
- KLATT, D. H. *Speech perception: A model of acoustic-phonetic analysis and lexical access*. «Journal of Phonetics», 7, 1979, pàgs. 279-312.
- KOLERS, P. A. *Bilingualism and Biculturalism*. «Language and Speech», 8, 1965, pàgs. 121-126.
- KURATH, H. *On the Mechanism of Linguistic change*, dins CH. KLIEDLER, *Georgetown University Monograph on Language and Linguistics*, 18. Washington, D. C. Georgetown Univ. Press, 1965.
- KURATH, H. *The Study of Language in its Social Context*. «Studium Generale», 23, 1970, pàgs. 30-87.
- KURATH, H. *Variation in Language*, dins C. E. REED, *The Learning of Language*. Appleton-Century-Crofts. New York, 1971, pàgs. 187-219.
- KURATH, H. *Sociolinguistic Patterns*. Univ. of Pennsylvania Press. Philadelphia, 1972.
- LABOV, W. *The Study of Language in its Social Context*. 1970. [Selecció de textos dins J. B. PRIDE i J. HOLMES, *Sociolinguistics*. Penguin Books. Middlesex, 1972, pàgs. 180-202, i dins P. P. GIGLIOLI, *Language and Social Context*. Penguin Books. Middlesex, 1972, pàgs. 283-307].
- LABOV, W. *On the Mechanism of Linguistic Change*. 1965. [Trad. cast. dins P. GARVIN i Y. LASTRA DE SUÁREZ, *Antología de estudios de etnolingüística y sociolingüística*. Mèxic, 1974, pàgs. 424-450].
- LABOV, W. *Sociolinguistique*. Les Éditions de Minuit. París, 1976.

- LABOV, W. *La evolución interna de las reglas lingüísticas*, [1972] dins R. P. STOCKWELL i R. K. S. MACAULAY, *Cambio lingüístico y teoría generativa*. Gredos. Madrid, 1977, pàgs. 146-232.
- LABOV, W. *Il continuo e il discreto nel linguaggio*. Il Mulino. Bolonya, 1977.
- LADO, R. *Lingüística contrastiva. Lenguas y culturas*. [1957] Alcalá. Madrid, 1973.
- LAMBERT, W. i altres. *Evaluational Reactions to Spoken Languages*. «Journal of Abnormal and Social Psychology», 60, 1960, pàgs. 44-51.
- LAMUELA, X. *L'evolució dels sons representats per g, j i tg en català*, dins *Estudis en memòria del professor Manuel Sanchis Guarner: Estudis de llengua i literatura catalanes*. Universitat de València, 1984, pàgs. 175-178.
- LAMUELA, X. i MURGADES, J. *Teoria de la llengua literària segons Fabra*. Eds. del Quaderns Crema. Barcelona, 1984.
- LAUSBERG, H. *Romanische Sprachwissenschaft*. 1963. [Trad. cast.: *Lingüística romànica*. Gredos. Madrid, 1970].
- LEBRUN, Y. *Anatomie et physiologie de l'appareil phonatoire*. Nathan-Labor. París-Brussel·les, 2^a ed., 1973.
- LECOINTRE, S. i LE GALLIOT, J. *Le changement linguistique: Problématiques nouvelles*. «Langages», 32, 1973, pàgs. 7-26.
- LEHMANN, W. P. *Historical linguistics: an introduction*. 1972. [Trad. cast.: *Introducción a la lingüística històrica*. Gredos. Madrid, 1969].
- LENNEBERG, E. H. *Biological Foundations of Language*. 1967. [Trad. cast.: *Fundamentos biológicos del lenguaje*. Alianza Editorial. Madrid, 1975].
- LIST, G. *Introducción a la Psicolingüística*. Gredos. Madrid, 1977.
- LUSK, M. M. *Phonological variation in Kansas City: a sociolinguistic analysis of three generation families*. Tesi de doctorat llegida a la Universitat de Kansas l'any 1976. Edició en microfilm-xerocòpia feta per University Microfilms International, 1979.
- LYONS, J. *New Horizons in Linguistics*. 1970. [Trad. cast.: *Nuevos horizontes de la lingüística*. Alianza Editorial. Madrid, 1975].
- LLEÓ, C. *Problems in Catalan Phonology*. University of Washington. Seattle, 1970.
- LLEÓ, C. *Hacia un modelo de la adquisición fonológica de L2*. «Iberoamericana», 21, 1984, pàgs. 59-75.
- MACKEY, W. F. *La rentabilité des minilangues*, dins *Mélanges à Henri Frei*. Genève, 1971, pàgs. 50-64.
- MALMBERG, B. *Structural Linguistics and Human Communication. An Introduction into the Mechanism of Language and the Methodology of*

- Linguistics*. 1963. [Trad. cast.: *Lingüística estructural y comunicació humana. Introducció al mecanisme del llenguatge y a la metodologia de la lingüística*. Gredos. Madrid, 1969].
- MALMBERG, B. *Les nouvelles tendances de la Linguistique*. 1966. [Trad. cast.: *Los nuevos caminos de la lingüística*. Santiago de Chile, 1968].
- MAMALI, C. i MARCUS, S. *A psycho-linguistic approach to development*. «Revue Roumaine de Linguistique», 32, 2. Bucarest, 1987, pàgs. 109-135.
- MANN, V. A. i REPP, B. H. *Influence of vocalic context on perception of the [ʃ]–[s] distinction*. «Perception and Psychophysics», 28, 1980, pàgs. 213-218.
- MARINER BIGORRA, S. *Castellanismos léxicos en un habla local del Campo de Tarragona*. «Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona», 25, 1953, pàgs. 171-226.
- MARINER BIGORRA, S. *Retrucs teòrics de la discussió sobre fonologia de tx/x i tj/j*, dins *Estudis de llengua i literatura catalanes, XIV. Miscel·lània Antoni Mª Badia Margarit*, 6. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987, pàgs. 109-132.
- MARTÍ ROCA, J. *Paràmetres acústics per a la síntesi de consonants fricatives catalanes*. «Estudios de Fonética Experimental», 2. Barcelona, 1986, pàgs. 151-193.
- MARTINET, A. *Éléments de linguistique générale*. 1960 [Trad. cast.: *Elementos de lingüística general*. Gredos. Madrid, 1965].
- MARTINET, A. *L'économie des changements phonétiques. Traité de phonologie diachronique*. Francke. Bern, 1964.
- MARTINET, A. *Notes sur les «changements phonétiques»*. «La Linguistique», 23, 2, 1987, pàgs. 43-46.
- MARVA, J. *Exercicis de gramàtica catalana, V. Prosòdia*. Barcino. Barcelona, 1956. [Citat per *Exercicis*].
- MASCARÓ, J. i RAFEL FONTANALS, J. *La ɛ intervocàlica baleàrica*, dins *Homenatge a Francesc de B. Moll, III*. «Randa», 11. Curial. Barcelona, 1981, pàgs. 37-44.
- MESTREIT, C. *Perception et production des sons du français chez les apprenants bilingues*. «Revue de Phonétique Appliquée» 82-83-84. Belgique, 1987, pàgs. 273-288.
- MIDDELWEERD, M. J. i PLOMP, R. *The effect of speechreading on the speech-reception threshold of sentences in noise*. «The Journal of the Acoustical Society of America», 82, 6, 1987, pàgs. 2145-2147.
- MIRAVITLLES SERRADELL, J. *Curs superior de català 1934-35 professat per Pompeu Fabra*. Erosa. Andorra la Vella, 1971. [Citat per *Curs Pompeu Fabra*].

- MOLL, F. de B. *Gramàtica històrica catalana*. Gredos. Madrid, 1952.
- MOLL, F. de B. *Gramàtica catalana referida especialment a les Illes Balears*. Moll. Palma de Mallorca, 1968. [Citat per *Gramàtica catalana*].
- MORAN OCERINJAUREGUI, J. *El carrer de Basea. Notes històrico-lingüístiques*. «Quaderns d'arqueologia i història de la ciutat», 18, Barcelona, 1980.
- MOULTON, W. G. *Dialect Geography and the Concept of Phonological Space*. «Word», 18, 1962, pàgs. 23-32.
- MC. NEILL, D. *The Acquisition of Language; the Study of Developmental Psycholinguistics*. Harper and Row. Nova York, 1970.
- PARASURAMAN, R., RICHER, F., i BEATTY, J. *Detection and recognition: Concurrent processes in perception*. «Perception and Psychophysics», 31, 1, 1982, pàgs. 1-12.
- PAYRATÓ, LL. *La interferència lingüística. Comentaris i exemples català-castellà*. Curial-Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 1985.
- PERÁN MESA, S. *Percepción*. Univ. de Màlaga. 1975.
- PIKE, K. L. *Language in relation to a unified theory of the structure of human behavior*. Mouton. La Haia-París, 1967.
- PICKETT, J. M. *The sounds of speech communication. (A Primer of Acoustic Phonetics and Speech Perception)*. University Park Press. Baltimore, 1980.
- PONS GRIERA, L. *Sobre les combinacions [ks] i [gz] del català*, dins *Estudis de llengua i literatura catalanes, XIV. Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit*, 6. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987, pàgs. 31-78.
- PRIDE, J. B. *Sociolingüística*, dins J. LYONS, *Nuevos horizontes de la lingüística*. Alianza Editorial. Madrid, 1975, pàgs. 301-315.
- PRIDE, J. B. i HOLMES, J. *Sociolinguistics*. Penguin Books. Middlesex, 1972. [Reimpresió de 1984].
- QUIRK, R., i SVARTVIK, J. *Investigating Linguistic Acceptability*. «Janua linguarum, series minor», 54. Mouton. La Haia, 1966.
- RAKERD, B. *Vowels in consonantal context are perceived more linguistically than are isolated vowels: Evidence from an individual differences scaling study*. «Perception and Psychophysics», 32, 2, 1984, pàgs. 123-136.
- RASICO, PH. *Alguns problemes cronològics de les sibilants catalanes*, dins *Estudis de Llengua, Literatura i Cultura Catalanes. Actes del I Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1979, pàgs. 93-109.
- RASICO, PH. *El desenvolupament dels fonemes ž i š en el català preliterari: Qüestions de fonologia històrica, cronologia i geografia lingüística*,

- dins *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes II. Homenatge a Josep Mª de Casacuberta*, 2. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981, pàgs. 5-24.
- RASICO, PH. *Sobre l'evolució de les consonants llatines L- i -LL-, N- i -NN- en català antic*. «Els Marges», 20, 1981, pàgs. 99-106.
- RASICO, PH. *Estudis sobre la fonologia del català preliterari*. Barcelona, 1982.
- RAYFIELD, J. R. *The Languages of a Bilingual Community*. «Janua linguarum, series practica», 77. Mouton. La Haia-París, 1970.
- REED, D. W. i SPICER, J. L. *Correlation Methods of Comparing Idiolects in a Transition Area*. «Language», 28, 1952, pàgs. 348-360.
- REICHSTEIN, R. *Étude des variations sociales et géographiques des faits linguistiques*. «Word», 16, 1960, pàgs. 55-60.
- REPP, B. H. i MANN, V. A. *Fricative-stop coarticulation: Acoustic and perceptual evidence*. «Journal of the Acoustical Society of America», 71, 1982, pàgs. 1562-1567.
- RYAN, E. B. *Subjective Reactions towards Accented Speech*, dins R. W. SHUY i R. W. FASOLD, *Language Attitudes: Current Trends and Prospects*. Georgetown University Press. Washington, 1973, pàgs. 60-73.
- SALUS, P. H. i SALUS, M. W. *Developmental neurophysiology and phonological acquisition order*. «Language», 50, 1, 1974, pàgs. 151-160.
- SAUSSURE, F. de *Cours de linguistique générale*. [Trad. cast.: *Curso de lingüística general*. Losada. Buenos Aires, 4^a ed., 1961].
- SEGARRA, M. *Història de la normativa catalana*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1985.
- SOLÉ SABATER, M. J. *La realitat psicològica de les formes subjacents i les regles de derivació transformacional. El cas de les obstruents subjacents catalanes*. «Estudios de fonética experimental», 2. Barcelona, 1986, pàgs. 281-317.
- SOMMERSTEIN, A. H. *Modern Phonology*. Londres, 1977. [Trad. cast.: *Fonologia moderna*. Cátedra. Madrid, 1980].
- STEINBERG, D. D. *Psycholinguistics. Language, mind and world*. Longman. Londres-Nova York, 1982.
- STOCKWELL, R. P., i MACAULAY, R. K. S. *Linguistic Change and Generative Theory*. 1972. [Trad. cast.: *Cambio lingüístico y teoría generativa*. Gredos. Madrid, 1977].
- TALLAND, G. A. *Disorders of Memory and Learning*. Penguin Modern Psychology. Londres, 1968.
- THOMAS, J. M.-C., BOUQUIAUX, L. i CLOAREC-HEISS, F. *Initiation à la Phonétique. Phonétique articulatoire et Phonétique distinctive*. 1976. [Trad. cast.: *Iniciación a la fonética. Fonética articulatoria y fonética distintiva*. Gredos. Madrid, 1985].

- TOGEBY, K. *Désorganisation et réorganisation dans l'histoire des langues romanes*, dins *Miscelánea homenaje a André Martinet «Estructuralismo e historia»*, I. Universidad de La Laguna, 1957, pàgs. 277-287.
- TRAUGOTT, E. *Le changement linguistique et sa relation à l'acquisition de la langue maternelle*. «Langages», 32, 1973, pàgs. 39-52.
- TURELL, M. T. *El comportament, les actituds i la competència lingüística dels treballadors dins l'empresa*. «Treballs de Sociolingüística Catalana», 4, Barcelona, 1982, pàgs. 7-31.
- TURELL M. T. *Elements per a la recerca sociolingüística a Catalunya*. Edicions 62. Barcelona, 1984.
- VAN OVERBEKE, M. *La description phonétique et phonologique d'une situation bilingue*. «La Linguistique», 2, 1968, pàgs. 93-109.
- VAN OVERBEKE, M. *Mécanismes de l'interférence linguistique*. Fragua. Madrid, 1976.
- VENY, J. *Dialectologie catalane*, dins A. BADIA MARGARIT i G. STRAKA, *La Linguistique catalane*. Klincksiek. París, 1973, pàgs. 298-337.
- VENY, J. *Estudis de geolingüística catalana*. Edicions 62. Barcelona, 1978.
- VENY, J. *Els parlars catalans*. Moll. Palma de Mallorca, 1982.
- VENY, J. *Introducció a la dialectologia catalana*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1986.
- VIDOS, B. E. *Manual de Lingüística Romànica*. [1956] Madrid, 1963.
- VULPE, M. *Commentaires métalinguistiques dans les textes dialectaux*, dins *Actele celui de-al XII-lea Congres International de Linguistică și Filologie romanică, II*. Bucarest, 1971, pàgs. 257-262.
- WEINREICH, U. *Is a Structural Dialectology Possible?* «Word», 10, 1954, pàgs. 388-400.
- WEINREICH, U. *On the description of phonic interference*. «Word», 13, 1957, pàgs. 1-11.
- WEINREICH, U. *Languages in contact. Findings and Problems*. «Publications of the Linguistic Circle of New-York», 1. Nova York, 1953. [Mouton. 7^a ed. La Haia-París, 1970].
- WEINREICH, U. *Unilinguisme et multilinguisme*, dins A. MARTINET, *Le langage*. Gallimard. París, 1968, pàgs. 647-684.
- WEINREICH, U., LABOV, W. i HERZOG, M. I. *Empirical Foundations for a Theory of Language Change*, dins W. P. LEHMANN i Y. MALKIEL, *Directions for Historical Linguistics*. University of Texas Press. Austin, Texas, 1968, pàgs. 95-188.
- WERKER, J. F. i LOGAN, J. S. *Cross-language evidence for three factors in speech perception*. «Perception and Psychophysics», 37, 1, 1985, pàgs. 35-44.
- WHALEN, D. H. *Subcategorical phonetic mismatches slow phonetic judgments*. «Perception and Psychophysics», 35, 1, 1984, pàgs. 49-64.

- WHEELER, M. W. *Els fonemes catalans: alguns problemes*. «Els Marges», 9, 1977, pàgs. 7-22.
- WHEELER, M. W. *Phonology of Catalan*. Basil Blackwell. Oxford, 1979.
- WHEELER, M. W. *Catalan in Recent Phonological Theory*, dins *Actes del Tercer Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica (Toronto, 1982)*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983, pàgs. 53-66.
- WILLIAMS, L. *The modification of speech perception and production in second-language learning*. «Perception and Psychophysics», 26, 1979, pàgs. 95-104.
- YOUNG, C. W. i SUPA, M. *Mnemic Inhibition as a Factor in the Limitation of the Memory Span*. «The American Journal of Psychology» 54, 1941, pàgs. 546-552.
- ZIPF, G. K. *The Psychobiology of Language, an Introduction to Dynamic Philology*. 1935. [Trad. francesa: *La Psychobiologie du Langage. Une introduction à la philologie dynamique*. Retz CEPL. París, 1974].

T A U L A

I.	INTRODUCCIÓ	7
	<i>Presentació</i>	7
	1. La regressió de la iodització tradicional	8
	2. La progressió d'una sèrie de canvis produïts a l'entorn de les palatals obstruents no líquides	8
	<i>Els fenòmens estudiats</i>	12
	1. Introducció a la iodització tradicional	12
	2. Introducció a una sèrie de canvis que es donen en les pala- tals obstruents	25
	<i>Característiques generals de la localitat estudiada</i>	36
	1. Localització i comunicacions	36
	2. Economia	37
	3. Demografia	38
	4. Interès lingüístic de la localitat estudiada	39
	5. Algunes observacions de teoria lingüística	42
II.	ASPECTES METODOLÒGICS	45
	<i>Punt de partida</i>	45
	1. Característiques del qüestionari previ	46
	2. Metodologia de les enquestes	47
	3. Conclusions	48
	<i>Característiques i contingut del qüestionari</i>	51
	1. Enquesta de filiació	51
	2. Enquesta sobre la producció de mots	52
	3. Enquesta sobre la percepció de sons	63

	<i>Metodologia de l'enquesta</i>	68
	1. Sobre els informadors	68
	2. Sobre l'enquestador	71
	3. Recollida de materials	71
III.	L'ENQUESTA DE FILIACIÓ	77
	<i>Resultats de l'enquesta de filiació</i>	77
	1. Identificació dels informadors	77
	2. Representativitat lingüística	79
	3. Grau d'escolarització	90
	4. Opinions generals sobre la pròpia parla	93
	<i>Comentari dels resultats de l'enquesta de filiació</i>	97
	1. Sobre la representativitat lingüística	98
	2. Sobre el grau d'escolarització	105
	3. Sobre la valoració de la pròpia parla	108
IV.	L'ENQUESTA DE PRODUCCIÓ. RESULTATS	119
	1. Resultats de l'enquesta sobre la iodització	120
	2. Resultats de l'enquesta sobre consonants obstruents prepa- latals	160
	3. Resultats de l'enquesta sobre les combinacions -gz-, -ks-, -dz- i -ts-	239
V.	COMENTARI DELS RESULTATS DE L'ENQUESTA DE PRODUCCIÓ (LA IODITZACIÓ)	261
	<i>Naturalesa de les solucions fòniques que representen la iodització tradicional</i>	261
	1. Solució ioditzada amb so palatal [-j-] en posició intervocà- lica	262
	2. Solució ioditzada amb so palatal [-j] en posició final	262
	3. Solució ioditzada amb desaparició de l'element palatal . . .	263
	4. Solució ioditzada amb so palatal [i] que funciona com a vocal	264

<i>Inventari i comentari de les diferents solucions fòniques que presenten tots els mots enquestats</i>	265
1. Mots del grup 1	266
2. Mots del grup 2	269
3. Mots del grup 3	273
 <i>Índex de freqüència de les diferents solucions</i>	 275
1. Índex decreixent de freqüència de iodització en els mots del grup 1	276
2. Índex decreixent de freqüència de iodització en els mots del grup 2	283
3. Índex decreixent de freqüència de pronunciacions lleistes en els mots del grup 3	285
 <i>Incidència generacional de la iodització</i>	 288
1. Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 1	291
2. Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 2	291
3. Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 3	292
4. Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 4	294
5. Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 5	295
6. Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 6	295
7. Mots amb iodització tradicional fins als informadors del grup 7	296
8. Nombre de solucions ioditzades per informador	300
9. Relació entre la iodització i la hipercorrecció	305
 VI. COMENTARI DELS RESULTATS DE L'ENQUESTA DE PRODUCCIÓ (CONSONANTS OBSTRUENTS PREPALATALS)	 309
<i>f-</i> inicial	309
1. Naturalesa de les diferents solucions fòniques	309
2. Inventari de les diferents solucions fòniques que presenta cada un dels mots enquestats	315
3. Índex de freqüència de les diferents solucions	319
4. Incidència generacional de l'africació de f-	330

3- inicial	345
1. Naturalesa de les diferents solucions fòniques	345
2. Inventari de les diferents solucions fòniques que presenta cada un dels mots enquestats	351
3. Índex de freqüència de les diferents solucions	354
4. Incidència generacional de l'africació de 3-	362
<i>-d3- en posició intervocàlica</i>	375
1. Naturalesa de les diferents solucions fòniques	375
2. Inventari de les diferents solucions fòniques que presenta cada un dels mots enquestats	384
3. Índex de freqüència de les diferents solucions	390
4. Incidència generacional de l'ensordiment de -d3-	400
5. La sonorització de -tʃ-	417
VII. COMENTARI DELS RESULTATS DE L'ENQUESTA DE PRODUCCIÓ (LES COMBINACIONS -gz-, -ks-, -dz- I -ts- EN POSICIÓ INTERVOCA- LICA)	423
<i>Mots amb -gz-</i>	424
1. Solucions obtingudes	424
2. Índex de freqüència de la solució culta	427
3. Classificació dels mots segons les solucions obtingudes	429
<i>Mots amb -ks-</i>	430
1. Solucions obtingudes	430
2. Índex de freqüència de la solució culta	434
3. Classificació dels mots segons les solucions obtingudes	436
<i>Mots amb -dz-</i>	437
1. Solucions obtingudes	437
2. Índex de freqüència de la solució culta	439
3. Classificació dels mots segons les solucions obtingudes	441
<i>Mots amb -ts-</i>	442
1. Solucions obtingudes	442
2. Índex de freqüència de la solució culta	444
3. Classificació dels mots segons les solucions obtingudes	445

VIII. L'ENQUESTA DE PERCEPCIÓ	447
<i>Resultats de l'enquesta de percepció</i>	447
1. Percepció de la iodització dins frases aïllades	447
2. Percepció de la iodització per contrast de pronunciacions .	450
3. Percepció de les interferències entre consonants obstruents palatals en el contrast de pronunciacions	462
<i>Comentari dels resultats de l'enquesta de percepció</i>	484
<i>Resultats de l'enquesta de percepció. La iodització</i>	485
1. Anàlisi dels resultats obtinguts a partir de les frases	485
2. Anàlisi dels resultats obtinguts a partir de la pronunciació contrastada d'un mateix mot	494
<i>Resultats de l'enquesta de percepció. Consonants obstruents prepalatals</i>	513
1. Anàlisi dels resultats obtinguts a partir de la pronunciació contrastada d'un mateix mot	513
IX. CONCLUSIONS	543
<i>Sobre els fenòmens lingüístics estudiats</i>	543
1. La iodització tradicional	543
2. L'africació de [ʃ-] i [ʒ-] inicials	546
3. L'ensordiment de [-dʒ-]	548
<i>Sobre la naturalesa del canvi i les limitacions del lingüista per a estudiar-lo</i>	551
BIBLIOGRAFIA	553

ACABAT D'IMPRIMIR
A ROMARGRAF, SA
DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT
EL DIA 30 DE SETEMBRE DE 1992

